„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 1. szám
1991. február
29,— Ft

Címlapképünk Prága, ahol újévi taize-i találkozó volt. Reméljük, a résztvevő százezernyi európai fiatal hazatérve
— értőbb figyelemmel és kedvesebben szereti a más nemzetiségűt és a kisebbségben levőt, a szegényt és a távoli éhezőt, az üldözöttet, a más vallásút, az ellenséget, a beteget, a rokont és saját családját;
— bátrabban, bölcsebben és önfeláldozóbban teszi a jót és tagadja meg a kollektív bűnökben való részvételt;
— az evangéliumi boldogságot megélve egyszerűbb életformában, a jövő generációk iránti felelősséggel óvja a természetet,
mert jobban szereti Istent, elmélyültebben imádkozik, elmélkedik a Szentíráson és vesz részt közösségének életében.

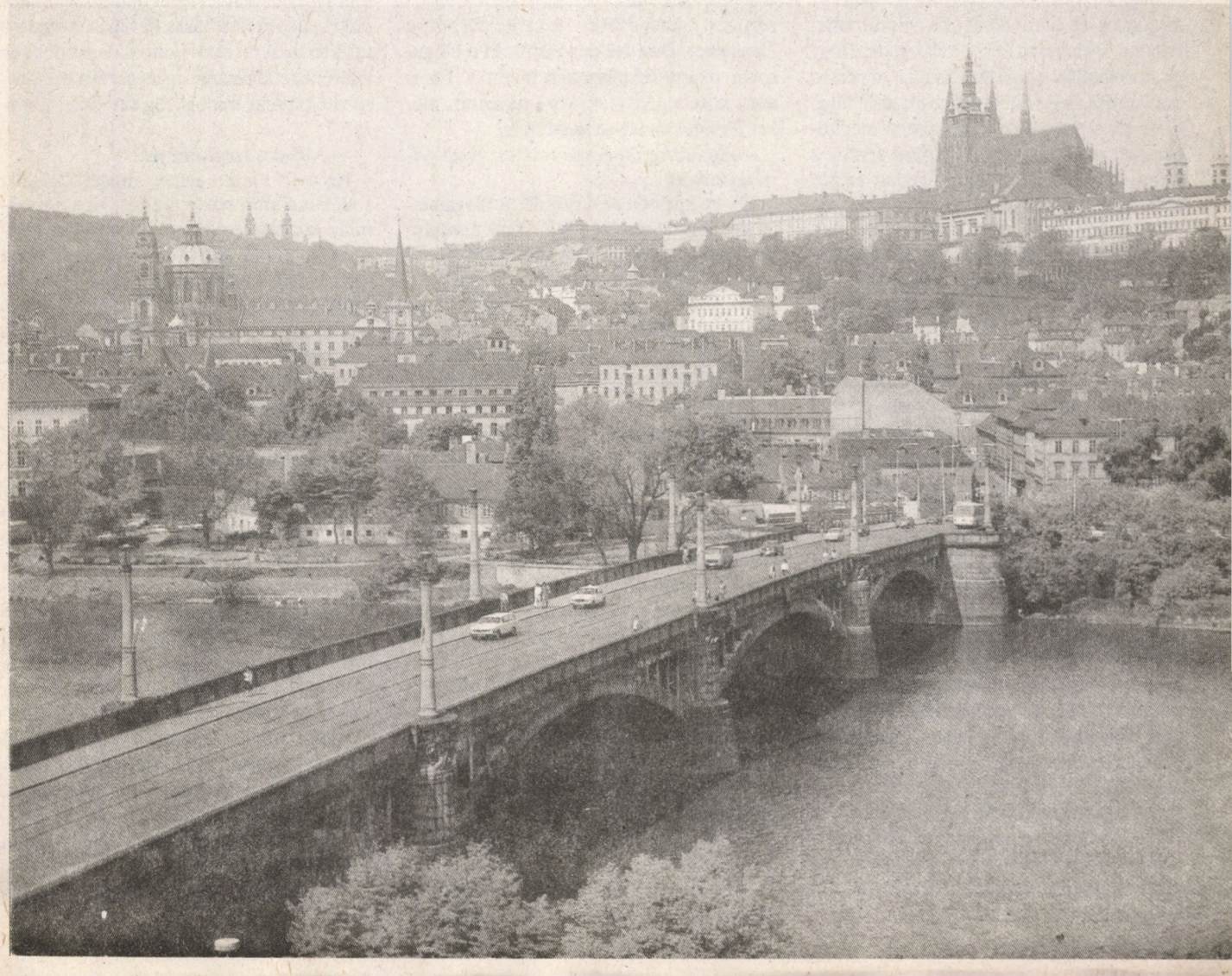

A Szentlélek átlépi a törvényeket, hogy éltesse az egyházat

Nőket és házas embereket is érvényesen katolikus pappá szentelt az 1989-ben elhunyt Dr. Felix Davidek titkosan felszentelt szlovák püspök az üldöztetés időszakában, s ez most komoly fejtörést okoz Rómának. Teljes fordításban közöljük a Kirche Intern 1990/12. számában megjelent, egy ötórás beszélgetés összefoglalásaként készült interjút a Davidek által titokban felszentelt Dr. Vesely szlovák püspökkel. (Nevét a K. I. megváltoztatta.)

A történet nem új: Franz Hummer osztrák újságíró A földalatti egyház püspökei című könyvében már 1980-ban tudósított a titokban felszentelt Dr. Felix Davidek esetéről. Hummer annak idején azt írta, hogy minden valószínűség szerint Dr. Alfred Bengsch, az 1979-ben meghalt berlini bíboros szentelte őt püspökké. Az újonnan felszentelt püspök, kinek szakterülete a filozófia és a természettudományok voltak, annak idején egy Brünn közelében lévő villában lakott és mintegy 500 embert szentelt pappá, közöttük házas családapákat és asszonyokat is. Általános helyettese is asszony volt. Amit Hummer akkoriban csak sejtett, időközben bizonyossággá vált. A Kirche Intern biztos forrásból megtudta, Davidek valóban egy sor asszonyt szentelt pappá. Katolikus felfogás szerint a felszentelt papság teljhatalma Istentől jön és a kézrátétel azt csupán közvetíti, következésképp ezek az asszonyok és házas kollégáik visszavonhatatlanul érvényesen felszentelt papok. Hogy gyakorolhatják-e papi hivatalukat, az persze más kérdés és Róma hozzájárulásától függ. Ha ezek a papnők az eucharisztia megünneplését vezetnék, úgy ez a mise érvényes volna, bár nem volna megengedett ez idő szerint (még?). Az érintett személyek maguk jelenleg nem tartanak igényt hivataluk gyakorlására, püspökké és pappá szentelésüket kivételes helyzetben — az üldöztetésben — végrehajtott szükségcselekménynek tekintik. Davidek és köre országuk rejtett egyházához számították magukat. Ő maga rendszeresen küldött helyzetjelentéseket Rómának. Amikor Karol Wojtylát pápává választották, a csehszlovákiai titokban felszentelt püspök audienciáin az elsők között szerepelt. A pápa békülékeny szavai még ma is a fülébe csengenek: „Mindig úgy cselekedjenek, hogy bármikor a szemébe nézhessenek Krisztusnak!" A kegyes biztatásnak megvolt az oka: Wojtyla szintén azok közé a püspökök közé tartozott, akik a szomszédos Csehszlovákia jelöltjeit titokban szentelték püspökké.

Isten szent Lelke nem ismer határokat, azt akarja, hogy az egyház éljen, és hogy Ő a törvényeknek is fölötte álljon. Így érveltek azok, akik a rendkívüli helyzetben rendkívüli eszközökhöz nyúltak. Persze most Rómának meg kell birkóznia a problémával. A Kirche Intern következő exkluzív interjúja a titokban felszentelt Vesely püspökkel jó bepillantást nyújt a Felix Davidek körüli csoport indítékaiba.

— Vesely püspök úr, hogyan élte túl azokat a viszonyokat?

Azért létezhettünk, mert nem igényeltünk hozzájárulást az államtól. A Szentléleknek volt gondja az egyházra, ezért hívott létre bennünket. Ezért hajtottuk végre a titkos szenteléseket. Ha hallgattunk és tétlenek maradtunk volna, a mulasztás bűnét követtük volna el.

— Ki szentelte Davideket püspökké, és miért?

Püspökünket Brünnből internálták. Nem tudtuk, egyáltalán visszatér-e valaha. Majd húsz évig vártunk. Minden teológus elő volt készítve, mert Brünnben volt egy papi szeminárium. E papjelöltek közül egyeseket Németországban felszenteltek. De minden teológust nem küldhettünk oda. Nos, sikerült megkapnunk az apostoli folytonosságot (szukcesszió). Volt még egy közbülső tag és ez a püspök Péter és Pál főapostolok ünnepén, 1967. június 29-én szentelte püspökké Davideket. Davidek püspök aztán teológusokat pappá és püspökké szentelt. Én is azok közé a püspökök közé tartozom, akiket Davidek titokban szentelt fel.

— Egyházjogilag hogyan támasztja alá felszenteltségét?

Ha az apostoli szukcesszió, a megszakítatlan láncolat rendben van, akkor a szentelés is rendben van. Azt a kérdést tették fel nekünk, hogyan létezhet további püspök olyan helyen vagy egyházmegyében, ahol van hivatalos püspök. Válaszunk így hangzott: Úgy mondhatnánk, mi munkavégző püspökök vagyunk, Szibériába szóló jeggyel a zsákunkban. Jelentkezhet, aki irigyel bennünket. De komolyan: A püspököknek meg volt kötve a keze. Mi azonban oda is elmehettünk, ahova ők nem mehettek, így helyettük teljesítettük Isten akaratát. A püspököket úgy figyelték, mintha fogságban lettek volna. Egy esetben a püspökszentelést úgy hajtották végre, hogy az illető papot baráti orvosok egy kórház fertőzőosztályára utalták be, mivel erre az osztályra kísérők nem léphettek be. Ezt a papot ott észrevétlenül püspökké szentelhették. Ma nem lépünk fel semmiféle igénnyel, annak idején a lelkiismeretünk parancsolta, hogy így járjunk el. Akkor az akkori idők határoztak meg bennünket, ma megváltozott a helyzet.

— A teológusokat, akiket aztán felszentelt, ön képezte ki?

Igen, titokban. Létrehoztunk egy professzori kollégiumot, melyben mindenkinek más volt a feladata. Hallgatóinknak megvolt az az előnyük, hogy nem volt szükségük állami beleegyezésre, mint kollégáiknak Litomericében vagy Bratislavában. Az utóbbi szemináriumok kirakatként szolgáltak, mivel csak korlátozott számú hallgatót vehettek fel. Mi azonban azt mondtuk, hogy minden megalkuvás csak további megalkuvásokat vonhat maga után.

— Meddig tartott a képzési idő?

Ez nagyon eltérő volt. Akinek elég ideje volt, az öt évig, vagy még tovább tanult.

— Házas férfiakat is szenteltek pappá?

Csehszlovákiában mindig is voltak házas papok, de csak a görög katolikus (egyesült) egyházban. De Gergely pápa 11. századi reformjáig ez a mi római katolikus egyházunkban is érvényes hagyomány volt. A katolikus egyház nem tagadhatja meg történetét. Véleményem szerint ezt a gyakorlatot teljes mértékben fel lehet újítani. Miért ne? Ezért püspökeink házas férfiakat is szenteltek pappá. A mi római katolikus püspökünk miért ne rendelkezne ugyanazzal a szentelési hatalommal, mint görög katolikus testvére?

— Nőket is szenteltek fel?

Ez a fő okok egyike, amiért Davidek sokak számára olyan gyanús. Nos, én személy szerint ettől az eljárásmódtól valamelyest távol tartottam magam, mert ugyan nem vagyok az újítások ellen, de ezeknél a dolgoknál mindig is figyelemmel kell lenni azokra a hívőkre is, akik nem gondolkodnak ennyire haladó módon. Némi iróniával persze lehetne azt mondani, hogy jogos ellenvetéseket akkor lehetne tenni, ha ezeket az asszonyokat valami rosszra vezették volna. Mi rossz kell legyen azonban abban, hogy Davidek olyan szép és jó dologra indította őket, mint a pappá szentelés? Ez a kérdés persze nem új, Davidek csak megragadott valamit, amit előtte már mások is megtettek. Számomra teológiailag teljesen világos, hogy az asszony pontosan úgy ember, mint a férfi. Csupán egyházjogilag érvénytelen, nem pedig létbeli okok alapján, ha egy asszonyt szentelnek pappá. Megfigyelhető, hogy maga a pápa ezt a problematikát nagyon óvatosan közelítette meg. Dokumentumaiban állandóan azt hangsúlyozta, hogy a nők pappá szentelése bár a hagyománnyal ellentmondásban áll, de nem ellentétes a hittel.

— Vesely püspök úr, köszönjük a beszélgetést.

A román-magyar hétvége

A magyar sajtó, a rádió és televízió (a TV2-n felül a Híradó és a Katolikus Krónika is) többször foglalkozott a Család Alapítvány román-magyar hétvégéjével. Lapunkban most az akció hátterét és a külföldi visszhangot ismertetjük. A bukaresti és a kolozsvári televízió negyvenperces műsorban ismertette a hétvégét. Következő számunkban a romániai román nyelvű sajtóvisszhangból közlünk kétnyelvű válogatást.

Élő Nemzeti Kincs

A Család Alapítványhoz az Élő Nemzeti Kincs pályázat meghirdetésére több mint nyolcvan levél érkezett. A kuratórium ebből választott ki tízet, akik a december 14-i ünnepségen díjat kaptak.

Az Élő Nemzeti Kincs rendhagyó pályázat, hiszen a pályázatok benyújtói nem önmagukat, hanem számukra példaértékűen élő embertársukat ajánlják a díjra. S a nyertesek sem elsősorban a díjazottak — hiszen a virág, az akvarell és a tízezer forint, amit az idén a díjazottak kaptak, inkább csak szimbolikus érték —, hanem azok, akik számára ezek a szép életek így láthatóvá válnak.

E láthatóvá válás érdekében alább röviden ismertetünk a tíz díjazottból ötöt.

Köszönet illeti a támogatókat: az AUTONÉRO Kft., a BUDATEJ Kft., Héjj Károly, Horváth János, Kis Anikó, Komáromi János, Lévay Ágostonné, Bajai Rita, Ruszák Teréz járultak hozzá a díjkiosztáshoz. Köszönet a díjazottaknak is, hogy megtiszteltek bennünket.

Dévai Zoltán és felesége, Ágnes Pécelen élnek 5 saját és 2 fogadott gyermekükkel. Ezenkívül befogadtak egy fiatal anyát 2 gyermekével, valamint egy erdélyi fiút. Kaszapékkal, a négygyermekes ajánló családdal közös házat építtettek, s a két család kapcsolata igen jó, s — mint a laudációt mondó Márti találóan megjegyezte — aki már építkezett együtt másokkal, az tudja, hogy ez nem kis dolog. Sőt, felnéznek egymásra és közös terveik vannak a jövőre. A jó családi és közösségi élet mellett harmóniát visznek a plébánia feszült légkörébe, ifjúsági hittant vezetnek, s a középiskolai hitoktatásba is besegítenek.

Gere György és Szemkeő Edit hétgyermekes pedagógus házaspár. Mégsem csak a saját gondjaikkal vannak elfoglalva, hanem, mint zánkai ajánlójuk írja, életüket az evangélium szellemében élik. A példamutató családi élet mellett az apa egy katolikus szellemű iskola létrehozásáért fáradozik, az anya összehívta és táplálja a NOE helyi csoportját, ahol 10-15 család talál közösségre havi rendszerességgel. A családnak szinte minden tagja zenél és zenére tanít.

Dr. Goda Lajos és felesége három ajánlót is írásra késztetett. Nemcsak példásan nevelt 8 gyermekük és a meleg családi légkör az ő kincsük, hanem a felcsúti körzetbe tartozó betegek és az egész faluközösség, az alkoholistákat sem kivéve — írja dr. Votin Valéria, az egyik felfedező. Házassági évfordulójukon, 1989. december 22-én a papa Romániába szállít segélycsomagokat.

Gyombolai Márton és Éva sokak által ismert és szeretett, 7 felnőtt gyermeknek örvendő házaspár. Az őket bemutató Földváry Istvánnétól tudjuk meg, hogy nyolcadik gyermekük születéskor meghalt. Mindketten pedagógusok s nemcsak az iskolának, hanem mások életének is tanítómesterei. „Általuk jutottunk közelebb Istenhez és embertársainkhoz” — vallja az ajánló. „A nehéz időkben is szeretetben éltek és a jézusi utat választották (56-os meghurcolás), hitüket mindig bátran megvallották. Gyerekeik is az ő nyomukban járnak. Szerényen és szegényen élnek, sokakat segítenek, de soha nem fogadnak el pénzt.”

Himfy Ferenc szolnoki plébános betegség és el nem hagyható hittanórák miatt nem tudott személyesen jelen lenni a díjkiosztáson. Dobos Kálmán és felesége beszámolójából megtudtuk, hogy Himfy atya eredményes és intenzív pasztoráció, valamint közösségszervezés és -vezetés miatt a börtönt is megjárta az ötvenes években. Egy narkós lányt megszabadított az életét megnyomorító és leküzdhetetlennek látszó alkohol és kábítószerek bűvköréből. A lány azóta hívő, férje és gyermeke van.

(Legközelebbi számunkban ismertetjük a másik öt díjazottat s azt követően rendszeresen közlünk a díjazottakról és a többi hetven levélből is részleteket.)

A romániai visszhangokból

Az ember a saját szemével láthat

A „Családdal a társadalomért, az életért” alapítvány kezdeményezésére és szervezésében — amelyben az RMDSZ Kolozs megyei szervezete is cselekvő részvételt vállalt —, augusztus 24-26 között közel háromszáz román anyanyelvű, kolozsvári családot látott vendégül megfelelő számú budapesti család. „Egyértelmű számunkra, hogy a megbékélés hatékony eszköze csak a személytől személyig érő baráti kapcsolatok építése és ápolása lehet” — olvashatjuk az alapítvány felhívásában.

A felhívás nyomán — miután közzétették városunk lapjaiban is — megindult a jelentkezések áradata. Néhány nap alatt össze is gyűltek a megfelelő számú jelentkezések, a levélbeli ajánlatokat — a posta közmondásos lassúsága miatt — már egyáltalán nem lehetett figyelembe venni.

A román-magyar családi hétvégét — az előzetes terveknek megfelelően — sikeresen lebonyolították, a kiránduló családok hétfőre virradó éjszaka érkeztek haza Kolozsvárra. Amint a résztvevőktől megtudtuk, az ilyenkor elkerülhetetlen, elenyésző jelentőségű, apróbb problémák ellenére minden rendben és — ami a fő cél volt — a vendégek legnagyobb megelégedésére zajlott le. A résztvevők száz forint zsebpénzt, helyi szállítási bérletet, belépőjegyeket kaptak, ezenkívül a házigazdák különböző ajándékokkal, visszafelé pedig útravalóval is meglepték vendégeiket.

Sajnos a kiutazásnál három és fél órát kellett Biharpüspökinél vesztegelniük, miközben rögtön szárnyra is kaphatott a szóbeszéd, hogy a „túloldaliak” késleltetnék őket. Odaát persze meggyőződhettek róla, hogy ez a szóbeszéd is annyira igaz, mint a többi híresztelés, amelyekből annyi kering ezekben a feszültséggel terhes napokban a sorozatosan megtévesztett (megtéveszthető) emberek között... Megtévesztés és megtéveszthetőség — ez az, amelyet a Budapesten együtt töltött napok, a családok ismeretsége igen nagy mértékben segített szétfoszlatni. Erről a bizalmat, barátságot építő rendezvényről, s kolozsvári visszhangjáról reméljük, lesz még alkalmunk írni, jobban mondva, maguk a résztvevők írják meg majd élményeiket, tapasztalataikat, remélhetőleg nemcsak a magyar sajtó hasábjain...

Addig is idézzük az egyik résztvevő, Aron Neagu közgazdász szavait, aki feleségével és két gyermekével vett részt a háromnapos budapesti kiránduláson: „Én már jártam öt évvel ezelőtt külföldön, de akik most voltak először, azokat a látottak valósággal sokkolták. Nem jött, hogy higgyenek a szemüknek. Ők nem így tudták, nem így képzelték el, ami ott van, nekik ezt egészen másképpen mondták. Köszönetünk mellett mi sem mondhatunk mást az itthoniaknak: aki még nem volt, menjen ki, győződjön meg mindenről saját szemével."

(A Szabadság c. kolozsvári napilapból)

Mikor fogunk össze?

...Biharpüspökinél vesztegelünk a vámnál. Délfelé jár, derekasan süt a nap, felforrósítva testet és lelket. A gyerekekkel tömött szerelvény csivitel, zsibong. Különvonat Kolozsvárról Budapestre. ...A gyerekek izgatottak, fáradtak, a felnőttek türelme is fogytán a hosszas várakozásban. Jelen van a román televízió stábja is, kérdezi, vallatja a felnőtt és kiskorú utasokat, ám részletesebb műsort erről csak a magyar adásban láthattunk, azt is főként a budapesti tévések jóvoltából.

Régi dédelgetett vágyam, hogy román barátaim minél nagyobb számban ismerhessék meg Magyarországot, ott élő véreimet, s a látottak és átéltek alapján ítéljék el vagy szeressék meg őket. Látva ezt a főleg apróságokkal tömött szerelvényt, őszintén és joggal remélem, hogy titkos óhajom (óhajunk) beteljesül, hogy az ismeretséget kötött, ám kézzel-lábbal mutogató, főként egymás szeméből olvasó román és magyar családok végre kitapossák az egymáshoz vezető párbeszéd, az őszinte és önzetlen barátság ösvényeit, melyek idővel az európai főutakba torkollva tovább szélesednek...

A nemcsak Erdélyből, hanem az egész országból csapattá verbuvált román családok azóta hazatértek. Benyomásaik és élményeik, de nem utolsósorban vérmérsékletük vagy természetük, esetleg megcsontosodott előítéleteik függvényében beszélnek most rólunk, magyarokról, mesélik rokonaiknak a Budapesten eltöltött 48 óra eseményeit. De jó lenne a lelkükbe látni, megismerni legrejtettebb gondolataikat is, hogy újabb reményt, bizakodást gyűjthessünk belőlük az elkövetkezendő napokra, hetekre, hónapokra. Mert hát olyan hangokat is hallani bőven, hogy az irredenta magyar nép mily okos körültekintéssel, ravaszsággal vásárolgatja meg a románság jóindulatát, altatja el éberségét, ezzel is előkészítve Erdély majdani bekebelezését...

Nem magyarságomban, de emberségemben sért ez az ócska és bunkó szöveg, ez a minduntalan büntetlenül felpörgethető gyanúsítgatás és lélekmérgezés. Mert a gazdasági válság szorításában élő tízmilliós Magyarország — a hála és a köszönet igénye nélkül — annyit azért joggal elvárhat, hogy baráti gesztusait ne csak elfogadjuk, hanem jó szívvel viszonozzuk, hogy a december óta tőlük hozzánk érkezett, mintegy 7 milliárd forintnyi segélyről egyszerűen csak tudomást vegyünk. És ez az önzetlenül nyújtott támogatás nem a Magyar Köztársaság pénze, hanem a tehetősebb, vagy kevésbé tehetősebb kisemberek adománya, ami nem Erdély ára, hanem barátságuk, együttérzésük értéke, nyugalmuk, nyugalmunk záloga.

Demeter Lajos havadi olvasónk levele cikkírás közben érkezett. Ebből idéznék néhány sort: „A Bukovszki család vendégeként tartózkodtam Budapesten, s augusztus 23-án szándékoztam hazatérni. Vendéglátóm, Franciska asszony hallani sem akart az elutazásomról, hiszen, mint mondotta, „holnap érkeznek romániai testvéreink, s maga lesz a tolmácsunk". Örömmel vállaltam a megbízatást és a családdal együtt izgatottan vártuk a vendégeket. Bukovszkiékhoz Sondor Iosif került, feleségével, Anicával, és két gyermekükkel... A kétnapos közös program mindkét család részére életre szóló élményt jelentett, s ott voltam és láttam, búcsúzáskor örömkönnyek csillogtak mindannyiuk szemében. A viszontlátás, a 'revedere' reményében a Bukovszki és a Sondor család kicserélték címeiket..."

Háborgó lelkemnek valóságos gyógyír volt ez a néhány mondat. ...Mindegyre felidézem a tévében látott budapesti pályaud-

A belga Operation Villages Roman segélyszerv cikke

A nyugati visszhangból

Vajon hat-e a kolozsvári szerződés szelleme Magyarországra és Romániára? Annyi biztos, hogy egy magyar ökumenikus társulat meghívására háromszáz román család töltötte az augusztus 24-i hétvégét magyar családnál. Erről a kezdeményezésről tájékoztatjuk Önöket, amely a népek közti közeledést valósítja meg.

A magyar Alapítvány a „családdal a társadalomért és életért" megtalálta a megfelelő módot, hogyan válaszoljon a márciusi marosvásárhelyi etnikai összecsapásra. Hogy segítsen enyhíteni a feszültséget, nem habozott meghívni háromszáz román családot Clujból (és nem magyarokat Erdélyből). Román részről az RMDSZ, a kolozsvári szerződés aláírója vállalta a kapcsolatteremtést. Az alapítvány így magyarázza a lépést: „Az erőszak kirobbanásának hírei nyugtalansággal és nagy szomorúsággal töltenek el minket. Világos volt számunkra, hogy a megbékülés felé hatásos eszköz csak az egyének közti baráti kapcsolat megteremtése és fenntartása lehet. 1990 tavaszán bejelentettük a rádión és a sajtón keresztül, hogy augusztus 24-26-ig Budapesten háromszáz román anyanyelvű cluji család és háromszáz vendéglátó magyar család részére szerveznénk egy közös hétvégét. A román családok három napot töltenének szívélyes vendéglátásban a fogadó családoknál. A rövid idejű együttlakás és a másik megismerése barátsághoz vezethet, melyből megszülethet aztán a szeretet. Így a gyűlölet fala leomlik köztük, hiszen az emberek nem mint ellenségek, hanem mint barátok találkoznak. A magyar családok megkeresése a rádióban, a tv-ben, s néhány újságban közzétett ismételt felhívások és személyes hívások által történt. Így érintkezésbe kerültünk minden katolikus, protestáns plébániával, különböző közösségekkel, rokonokkal. Harminckétezer szórólapot küldtünk szét. Megrendeltünk egy magyar különvonatot. Természetesen találnunk kellett szponzorokat is. Az érkezés napján a vonat 3 órát késett. A magyar családok az állomáson várták a vendégeket, előre készített ajándékokkal és egy kétnyelvű köszöntő levéllel fogadták őket. Az állatkertbe és a múzeumokba az ingyenes belépés, valamint a közlekedési eszközökre a jegyek biztosítva voltak. A többi időben a családok szabadon szervezték meg a hétvégét kedvük szerint. A sajtóban is visszhangra talált a kezdeményezés: beszámoló volt az érkezésről a tv-híradóban, riport a Katolikus Krónikában, különböző cikkek és interjúk. Ez idáig a reakciók biztatóak voltak és tele örömmel mind román, mind magyar részről: barátságok kötődtek, meghívások születtek, és többen kérdezték, hogy folytatódik-e ez a kezdeményezés. Az RMDSZ szerint nagy feltűnést keltett Romániában. Újságírók is érkeztek, kifejezve, hogy Románia nem ellenség. Ezzel hozzájárultak e lépéshez a két nép közti megbékélés és kiengesztelés útján. A Nobel-békedíjas Teréz anya imája mondja: »Tégy engem békéd eszközévé, hogy szeretetet vigyek oda, ahol gyűlölet van.«"

Néhány román és magyar levélből idézünk: „Mi kaptuk meg ennek a felejthetetlen élménynek ajándékát, főleg ha a búcsúzások megható pillanataira gondolok. Nyugodtan mondhatom, hogy mindaz, aki nem vett részt ezen a programon, sokat vesztett. A búcsúzások után vendégünk elismerte, hogy eltűnt szkepticizmusa: Mégis van remény, hogy ez segít legyőzni az ellenségeskedést! — mondta." (Magyar család) „Nem akartuk meggyőzni őket semmiről, hagytuk, hogy ők maguk győződjenek meg a magyar nép jóakaratáról, vendégszeretetéről és hisszük, hogy ez sikerült is." (Magyar család) „Mindenki elégedett mindennel és jó emlékekkel, véleményekkel tér haza. Mindenki elégedett a román-magyar barátsággal és reméljük, hogy ez megmarad és csak növekedni fog." (Román család). „Beszélgetéseink során nem tértünk ki politikai kérdésekre, de erre nem is volt szükség, mert én azt hiszem, egyrészt, amit láttak, másrészt a szeretet, melyet tanúsítottunk irántuk, sokkal hatásosabb, mint bármilyen politikai érv." (Magyar család) „Voltam már külföldön néhány éve, de akik most utaztak először, valóban megdöbbentek. Nem hittek a szemüknek. Magyarország nem olyan, mint ahogy elképzelték az alapján, amiket mondtak nekik. Köszöneteinken kívül azt mondhatjuk csak honfitársainknak, hogy menjenek oda ők maguk és győződjenek meg róla." (Román meghívott)

vari jelenetet: kétnapos barátok ölelkeznek az indulni készülő vonat mellett, s amint megmozdul a szerelvény, az ablakokból több száz gyermekkéz lendül a magasba, az ottmaradottak pedig önfeledten tapsolnak, integetnek az elsuhanó vonat után. Ez a meghitt pillanat kétszer 300 családnak biztos gyógyszer a gyűlölet, a nacionalizmus és egyéb közép-európai gyermekbetegségek ellen. Házi használatra bizton beválik, s talán egykor szomszédaiknak, barátaiknak is kölcsönöznek belőle. S hiszem és remélem, hogy egy általános, nagy felépülés után eljön majd annak is az ideje, hogy a bukaresti Északi pályaudvart is fellobogózzák egy Budapestről érkező, magyar családokkal zsúfolt különvonat tiszteletére. Ámen!

(Romániai Magyar Szó, bukaresti napilap)

Megbékélés mindenütt

...Kíváncsiak lévén a résztvevők tapasztalataira, három román anyanyelvű, sokgyermekes családhoz látogattunk el.

Simon Mircea mester és felesége, Éva (tanárnő):

Két gyermekünkkel vettünk részt a háromnapos budapesti kiránduláson. A szervezők munkája dicséretre méltó volt és a háromórányi késés a határon kizárólag csak a hazai vámosok hanyagságán és nemtörődömségén múlott. Nem vették figyelembe, hogy kirándulóvonatunk nagyobb hányada gyermekekből állt és kiváltságosabb eljárásban részesíthettek volna. Egyébként szállásunk elsőosztályú volt, feleségem beszél magyarul, így jól megértettük magunkat a házigazdánkkal. Változatos, nagyon gazdag műsorunkból nem hiányzott a városlátogatás, Vidám Park, Állatkert, Planetárium, a Lézer színház a Pink Floyddal a címszerepben, Halászbástya, történelmi és művészeti múzeumok látogatása.

Barátságos és nyíltszívű emberekkel találkoztunk és kötöttünk ismeretséget. Sajnálatos, de úgy érzem, hogy mi, románok túllicitáltuk a nemzeti önérzet kérdését, ami nem egészséges dolog. Innen már csak egy lépés a nacionalizmus, a sovinizmus. Az emberek nehezen szabadulnak előítéleteiktől, különösen, ha évtizedeken keresztül hamis „mesékkel” tömték a fejüket. Jobban, mélyrehatóbban, egységesebben kéne egymás történelmét tanulmányozni, megismerni, már a középiskolákban, mert a történelmi tény egy, magyarázata viszont többféle lehet.

Crisan Liviu munkás és felesége, Maria (háztartásbeli):

A gyerekekkel együtt nyolcan utaztunk Budapestre. Kicsit izgultunk. Egyrészt, mert először jártunk külföldön, másrészt attól tartottunk, hogy külön szállásolnak el bennünket. Tapsvihar, virágcsokrok, ajándékcsomagok fogadtak az állomáson. Nem jött, hogy higgyünk a szemünknek. Házigazdánk nagyon kedvesen, előzékenyen fogadott, már előre megterítette nyolc személyre az asztalt. Három szoba, fürdő, színes tv, videó állt a rendelkezésünkre. Mindezek — a Duna-part, a Parlament épülete, a Lánchíd, a Szent István-bazilikában végighallgatott istentisztelet — örök emlékű élményt jelentenek számunkra. Isten igéje, hogy szeresd felebarátod, mint saját magad, különösen időszerű ezekben a napokban, románoknak, magyaroknak, más nemzetiségűeknek egyaránt, ha békében és megértésben akarnak élni egymás mellett.

(A két legnagyobb gyermek, Monica és Liviu, akik már húszévesek, élénk, fiatalos lendülettel mesélnek mindenkinek élményeikről, tapasztalataikról, hogyan ismerkedtek meg idegen emberekkel, milyen szokásaik vannak, mennyire fűszeres a gulyás meg a szalámi, mit szolgáltak fel az ifjúsági bárban, mit tartalmazott az ajándékcsomag stb. Búcsúzóul köszönik a rendezőknek a felejthetetlen élményt, s bevallották: biza, nem így képzelték el azt, ami ott van, őket egészen másképp tájékoztatták a dolgokról és kívánják, hogy mindenki, aki még nem járt Budapesten, jusson ki oda, győződjön meg saját szemével az elmondottakról.)

Neagoi Mateescu Marcel orvos, és felesége, Simona (történész):

Főleg a gyerekek miatt vettünk részt a kiránduláson. Úgy tűnik, a Fortuna nagyon kedvel minket, mert az úton is végigkísért. Egyetemi tanár és képzőművész házaspár fogadott otthonába. Annyira bizalomteljesek, közvetlenek voltak, hogy még az autójukat is felajánlották. Angolul és németül beszélgettünk, a mi leányaink románul, az övéké magyarul, de szintén olyan jól megértették egymást, mint mi. Mindenki megelégedésére a szervezés elsőosztályú volt. A napi programot saját magunk állítottuk össze, a két család mindenfelé együtt járt. Kár, hogy nálunk még nem alakult meg egy ilyen Család Alapítványhoz hasonló szervezet, hogy mi, románok is meghívhassunk magyar családokat hazánkba. Még ezekkel a hétvégi, háromnapos kikapcsolódásokkal és közeledésekkel is hihetetlen eredményeket érhetnénk el a két nép közti baráti szálak szorosabbra fonódásában. Sok román családhoz hasonlóan mi is meghívtuk házigazdáinkat Erdélybe, ismerkedjenek ők is az itteni viszonyokkal. Hazafelé, útravalóul friss kenyeret, tejet, csokoládét csomagoltak „tarisznyánkba”, de úgy érzem, a hétvégi kirándulás legnagyobb eredménye nem ez, hanem a lélek mélyén nyomot hagyó baráti érzés kiterjedése volt. *(Romániai Magyar Szó)*

Kiknek volt erre energiájuk, pénzük?

Szervezők, támogatók

A vendég családok meghívását a kolozsvári RMDSZ intézte. Nem volt nehéz, óriási volt az érdeklődés egész Romániában.

A vendéglátó magyar családokat és a tolmácsokat a Család Alapítvány már mérhetetlenül nagyobb erőfeszítésekkel kereste: fizetett hirdetés, a Rádió, a tv és egyes újságok ingyenes híradásai mellett 32 ezer nyomdai szórólap készült, a szervezők levelet írtak valamennyi katolikus és református egyházközségnek, különböző közösségeknek, s ezenfelül személyesen beszéltek sokakkal. Mind személyes, mind anyagi téren kiemelkedően sokat segített az akcióban a Bokor katolikus bázisközösség.

A háromszáz ajándékcsomagba a CAOLA Vállalat mintegy tízféle termékéből küldött 300-300 db-ot, a Budapesti Édesipari Vállalat csokoládét és rágógumit, a MIKÖV kétezer reklámtasakot, a Kartográfiai Vállalat 300 db Budapest-térképet, az Országos Béketanács román-magyar nyelvű verseskötetet adott. A fogadó csomagba térítés nélkül kaptuk az Állatkertbe, a Planetáriumba és néhány múzeumba szóló belépőket, a BKV pedig féláron adott járataira napijegyet.

A Művelődési Minisztérium 50 ezer, a COOPTOURIST 15 ezer, az Iparművészeti Főiskola 4 ezer Ft-tal támogatta a kezdeményezést, magánszemélyek adományaiból további 15 ezer Ft jött össze. Az IBUSZ három fizetővendég-szobát ajánlott fel térítés nélkül.

A hétvégével kapcsolatos kiadások megközelítették a félmillió forintot. Ennek legnagyobb részét a Család Alapítvány állta. A különvonat, a vendégek útiköltsége 270 ezer Ft volt, a vendégeknek személyenként kiosztott szerény 100 Ft költőpénz további százezer forintot jelentett. (Lej beváltására a Nemzeti Bank nem adott engedélyt.)

A három nap folyamán éjjel-nappal magyar és román nyelvű telefonügyelet volt az Alapítvány irodájában. Két kórházi kezelés fordult elő, továbbá útlevél ill. pénz elvesztése, és sok kisebb probléma, információkérés.

Az RMDSZ 31 szervezője a Budapesti Műszaki Egyetem kollégiumában kapott ingyen szállást, s négy család került a Kőrösi Csoma Sándor Kollégiumba szintén ingyen. Az étkeztetésről és kísérésről az Alapítvány segítő barátai gondoskodtak, felhasználva a SKÁLA Budapest Leányvállalat mintegy 25 ezer forint értékű élelmiszer-adományát, a Mc'Donalds 100 db ajándék menüjegyét. A további kiadásokat az Alapítvány fizette.

Búcsúajándékként az Alapítvány minden családnak egy frissen sült kenyeret, csokoládét és egy román nyelvű Bibliát adott.

A Család Alapítvány *számlaszáma:*

MHB 202-10809 (Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.)

Aki 4000 Ft (Nyugatról 200 DM) támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk az „Érted vagyok”-ból.** Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!**

Levél az öko-frontról

Kedves Édesanyám!

Megkaptam levelét és a csomagot is a jó kis házikolbásszal meg a pálinkával. Nagyon megörültem neki, különösen a kolbásznak, mert amióta a FEKETÉK mérgezik a kolbászt, nekünk, ZÖLD FRONTKATONÁKnak tilos valamennyi kolbász- és hurkaféle fogyasztása. (Laboratóriumunknak sikerült kimutatni, hogy a FEKETÉK a kolbászba a következő adalékanyagokat keverik: nitritet, hogy piros színe legyen, foszfátot, hogy jó ropogós legyen, glutamátot, hogy frappáns íze legyen.)

Szerencsére a környék parasztjai között sok támogatónk van, akik nem kollaborálnak a FEKETÉKkel, ezekhez járunk élelmiszerutánpótlásért. Hű földműveseinknek nem könnyű, mert a megszállók ezért külön adókkal és járulékokkal sanyargatják őket. Ha parasztbarátaink ilyen kemény sorban tengődnek, képzelheti, Édesanyám, milyen lehet az élete az efféle zöld frontbakának, mint én. Míg a FEKETÉK dúslakodnak, jobbnál jobb falatokat lakomáznak, óriási limuzinokban furikáznak, addig mi sárgarépát eszünk és biciklin járunk.

De hadd számoljak be Édesanyámnak a front valódi állásáról, mert az ellenséges propaganda, amivel a FEKETÉK a hátországot elárasztják, csupa hazugság! Egy szavukat se higgyék! Ravasz módon egy ablakra mindenféle csodás dolgot festenek, mikor aztán odanyúlsz, hogy megfogjad, a semmibe markolsz, délibáb az egész! (Most a városban házról házra járnak és csöveket fektetnek a lakásokhoz, hogy ezeken keresztül árasszák el az embereket a szemfényvesztéssel.)

A KÖRÚTI CSATA A FÁKÉRT fájdalmas veresége mindmáig nyomaszt bennünket. 50.000 emberrel vonultunk fel (ennyien írtak alá), 3 hétig táboroztunk a város kellős közepén és tartottuk az állásokat, mígnem egyszer hajnalban 300 állig fölfegyverkezett zsoldossal rontottak nekünk a FEKETÉK. Egyik bajtársamnak, aki 16 m magasan láncolta magát a fához, még a karját is kitekerték. A túlerővel szemben kénytelenek voltunk meghátrálni. 16 százéves platánt vágtak ki bestiális módon a FEKETÉK, hogy luxusautomobiljaiknak helyet csináljanak.

Az ÉSZAKI FRONTon, Worringennél viszont sikerült előrenyomulnunk és jelentős területeket elfoglalnunk. Azonnal természetvédelem alá helyeztük őket. A FEKETÉKet egészen a Városi Tanácsig kergettük. Örvendetes, hogy a falu papja és egyházi személyei, akik rendszerint kollaboránsok, most szembefordulva a FEKETÉKkel, előrenyomulásunkat segítették. Viszont nem sikerült megakadályoznunk, hogy egynéhány FEKETE kisebb várakba sáncolja el magát: régi tanyaépületeket építettek át öröklakásokká és éttermekké.

A DÉLI FRONTon, a folyó mellett sikerült idejében a sürthi ligetbe bevenni magunkat, mielőtt a FEKETÉK megkezdték volna hadikikötőjük kiépítését. Mondanom sem kell, hogy itt is a lakosság teljes erőből bennünket támogat, hisz nem akar végleg megfulladni a FEKETÉK mérges gázaiban (UK-Wesselring benzingyár, ESSO raffinéria, ROW olefingyár). Amikor a Rajna vizébe is mérgeket vezettek, sikerült a lakosság segítségével az összes folyami hidat lezárnunk és ezáltal a FEKETÉK utánpótlását teljes egészében megbéníanunk.

A DÉLKELETI FRONTon is jelentős eredményeket könyvelhetünk el. Vakmerő módon több akciót hajtottunk végre a FEKETÉK fővezérének, KÁPOSZTA GENERÁLISnak a repülőtere ellen. KÁPOSZTA a legnagyobb fenyérrónára és tőzegmohaláp ra építette kiinduló bázisát, innét indul el nap mint nap rablóhadjárataira. Habár ezt a pontot hatalmas erők, több speciális divízió védelmezi, mégis sikerült tűszúrásnyi figyelmeztetőt adni KÁPOSZTÁnak, hogy ne érezze olyan biztonságban magát. Egy betonpálya kiszélesítéséért büntetést fizetnek, egy másik objektum fölépítését pedig sikerült egyenesen betiltatnunk.

Kémeink jelentik, hogy miután az egyik legnagyobb hatalmú FEKETE divíziót, az ATOMERŐMŰVESEKet sikerült szétszórnunk, most újra szervezkednek. Hogy bennünket és a lakosságot megtévesszék, ezúttal új álarcot öltenek, mint SZEMÉTÉGETŐ divízió próbálnak zöld területekre behatolni és az ottani SZORTÍROZÓ EZREDünket megsemmisíteni. Itt is alattomos módon, mérges gázokkal dolgoznak (higany, hidrogén-klorid, dioxin, furán).

Nemcsak a ZÖLD HADSEREG, de a lakosság is gyorsan átlátta szándékukat, azonnal megalakultak az első ellenálló csoportok és kezdeményező bizottságok.

Az egyik hajnalon egy speciális egységgel lecsaptunk a városi FEKETE tejgyárra. A tejgyár igazgatóját tűz alá vettük és 1500 db egyszeri használatú tejesdobozzal dobáltuk meg. Szegény FEKETE, egészen fehér lett a tejmaradékoktól!

Köln, 1990. nov. Csókolja fia, Sanyi

(Rózsa Sándor, Gaia-sajtószemle)

ÖKO-SAJTÓSZEMLE

(A Gaia Sajtószemle 169-171. számaiból)

Javaslat a Jövő Nemzedékek Alkotmányára: Minden nemzedék felelős az eljövendő nemzedékekért. A jövő nem tud önmagáért szót emelni.

1. A jövő nemzedékeknek joguk van egy be nem szennyezett, ép Földre és annak haszonélvezetére.

2. Minden nemzedéknek kötelessége megakadályozni a földi élet, az emberi szabadság és méltóság helyrehozhatatlan károsodását ...

3. ... a földi élet, a természeti egyensúly, az emberiség evolúciója károsodását.

4. Minden megfelelő eszközt (oktatást, kutatást, törvénykezést stb.) föl kell használni e jogok biztosítására, hogy a jövő ne eshessen a jelen célok és kényelem áldozatául.

5. A kormányok, nem kormányzati szervezetek és egyének kapjanak ösztönzést ezen elvek végrehajtására.

(A J. Y. Cousteau Társaság javaslata, rövidítve. Future Generations Journal)

A Zöld Kereszténység kegyelem az egyház számára. Az ember a termőföldből van, az táplálja, s oda tér vissza. A termőföld és az alázatosság szavak azonos tőről fakadnak (humusz, humility). A természet minden része, mint az égő csipkebokor, Isten jelenlétét éreztetheti; minden verebet számon tart az Atya. A papság támogassa a termőföld-közösség védőit! *(The New Road)*

A vallások ökológiai szövetségéhez, amelyet 1986-ban Assisiben kötöttek, a bahai, a buddhista, a hinduista, a keresztény, a mohamedán, a szikh és a zsidó vallás mellé **nyolcadikként csatlakozott a dzsainizmus.** A dzsainizmus indiai vallás, amely Gandhit is inspirálta. Az ahimsa, az erőszakmentesség elveinek alapján áll. Indiában tízmillió hívője él, további 1 millió Kelet-Afrikában, az USA-ban és Angliában. Alapítója, Mahavir, Buddha kortársa volt. Egyik mondása: „Aki semmibe veszi a föld, a levegő, a tűz, a víz, a növényvilág létezését, az semmibe veszi a velük összefonódott saját létét is." *(The New Road)*

„Senki sem szeret szenvedni. Ne okozz ezért szenvedést senki számára. Ez az erőszakmentesség, ez az egyenlőség." *(Sutra Kratanga, dzsainista mondás)*

„Ó, hívő! Ne feledkezz meg arról, hogy Allah mit engedett meg számodra táplálékul és ne fogyassz abból többet, mint amennyire szükséged van." *(Iszlám mondás)*

A pénz hatalma még a gumibotnál is fenyegetőbb!

Kiszely Károly alapvető ökológiai cikkét lapunk első számában közöltük. Most az Egyházfórum 11. számában megjelent üzenetét szemlézzük.

„Még két-három éve is a katonai szolgálat megtagadása és az erőszakmentesség eszméje el nem ismert magatartás és gondolat volt Magyarországon. Hazaárulónak, elmebetegnek, eretnek szektásnak bélyegezték azt — szinte valamennyi oldalról —, aki ezt az ügyet képviselte. Mára bizonyos közéleti, politikai és vallási elismerésre tett szert ez a nemrég még 'deviáns' gondolkodás- és viselkedésmód. Öndicséret nélkül mondhatjuk, hogy ebben részünk volt nekünk is." *(Kiszely Károly 1977-től három év börtönt szenvedett katolikusként a katonáskodás megtagadásáért — a szerk.)*

Ám az életet fenyegető még nyomasztóbb veszedelemmel, az erőszak rejtetten pusztító formájával találjuk szembe magunkat, s az Ausztriában élő Kiszely a Nyugatbámulatban élőket próbálja rádöbbenteni, hogy a nyugati minták kritikátlan átvétele milyen végzetes veszélyeket rejthet magában. Az emberiséget olyan kényszerpályákra terelték, hogy önmaga, gyermekei és teremtménytársai létalapjainak megsemmisítéséből kell kialakítania 'életszínvonalát'. A trópusi őserdők — és mindenféle erdő — maradékainak rohamos pusztítását; az ózonpajzs károsodását; a talaj, a vizek és tengerek elszennyezését rádioaktív hulladékokkal, biológiailag lebonthatatlan vegyszerekkel, mérgező nehézfémsókkal; állat- és növényfajok millióinak kiirtását, az éghajlat és a légkör egyensúlyának fölborulását stb. nem varrhatjuk egyedül a diktatúrák nyakába.

A nyugati viszonylagos tisztaság becstelen csalás eredménye: a mérgeket, a szemetet szegényebb országokba (pl. hozzánk is) öntik, a környezetkárosító gyártási folyamatokat 'exportálják'. De a viszonylagos tisztaság is kevés: a tájak és helyi kultúrák károsodnak, gépek és gépi zaj uralkodik mindenfelé, a vizeket csatornákká 'szabályozzák'. Nyugat-Európában két-háromszor annyi műtrágyát és 'növényvédő' mérget szórnak ki egységnyi területre, mint nálunk. A nyugati anya tejében hatszor annyi méreganyag van, mint a tehéntejben. Ausztriában még egyetlen nemzeti parkot sem lehetett létesíteni, mert a gazdasági hatalom ezt megakadályozta.

Magyarország erdeit gátlástalanul tarolják, hogy a fák tömegét fillérekért szállítsák Ausztriába. Az egykor meseszép Lapincs és Rába folyó egész Közép-Európában egyedülálló ártereit ezekben az években semmisítette meg a nagyhatalmú osztrák vízügyi lobbi, egészen a magyar határ drótkerítéséig, s most a vasfüggöny lebontása ürügyén e csodás vidék Magyarországra eső maradékát (Szentgotthárd és Alsószölnök között) 'nemzetközi együttműködés' címén akarják eltörölni a benne menedéket lelt, kipusztulásra ítélt állatfajokkal együtt.

A nyugati típusú egyéni formális szabadság vitathatatlan érték. Ámde a kevéspénzűek formális jogai versenyképtelenek a nagy propagandát kifejteni tudó, szinte bárkit adományokkal lekenyerezni képes gazdagok jogaival szemben.

A helyi kezdeményezések csak azt tudják elérni, hogy a mérgeket a szegényebb, megvesztegethetőbb országrészekbe szállítsák. A helyi önkormányzatok is gyakran megtorpedózzák a tájvédelmi terveket. Ha a létalapok védelmének strukturális, független, arányos jogkörű, intézményes biztosítékait most nem építjük be a demokratikus rend fundamentumába, akkor a demokrácia csupán leplezett diktatúra lesz a természet és a jövendő nemzedékek fölött.

Az egyéni lemondás és példa, az egyéni meggyőzés fontos, de nem elég. A struktúrákat kell és lehet megváltoztatni.

— Független, arányos jogkörű öko-szószólókat a parlamentbe! Képviseljék pártatlan szószólók a létforrások és a jövő nemzedékek jogait minden döntési mechanizmusban! Kapjanak helyet a szakszervezetek és vállalkozók tárgyalásain is a környezetvédők!

— A környezetrombolást ne finanszírozzák — 'szocialista' módon — közpénzekből, az egész társadalom terhére, hanem — a piaci elvek szerint — fizettessék meg a kár okozóival!

— Alapvető jogként ismerje el az alkotmány az ép természeti és tiszta művi környezethez való jogot, a jövő nemzedék számára is!

— Az ÁFÁ-t szüntessék meg a környezetkímélő, drasztikusan emeljék a környezetkárosító áruk és szolgáltatások esetében!

— Legyen alaptantárgy az ökológia, létföltételeink elemi ismerete!

— Sajtótörvény kötelezze valamennyi napilapot, hogy a tekintélyes, független környezetvédő szervezetek (mint a Greenpeace és a WWF) helyi és globális környezetvédelmi jelentéseit közzétegyék (az időjárásjelentések mintájára)!

— A vasúti és tömegközlekedést fejlesszék a gépkocsiközlekedéssel szemben!

— Most létesüljenek új nemzeti parkok, most szigorítsák a természetvédelmi jogszabályokat, mert a polgári demokratikus és piaci, magánbirtokosi viszonyok közt ez csaknem lehetetlen lesz!

„Mindaz, aki a saját jólétére törekszik és nem törődik mások boldogulásával, elérhet minden anyagi dolgot, de sosem jut el az élet végső céljához." *(Ratnakuta Szutra, buddhista mondás)*

Meneküljünk a közös Európától? Úgy tűnik, az egész volt szocialista tábornak az a vágya, hogy a 'minden jó és szép' Nyugat-Európához tartozzon. Ezért a FOEI (Friends of the Earth International, a Föld Barátai) konferenciát szervezett a kelet-európai és szovjet NGO-k (non-governmental organizations, nem kormányzati szervezetek) számára, hogy lássuk a problémákat is. A vámunió csupán a nemzetközi nagytőke növekedését szolgálja. A harmonizálás kulcsszava azt jelenti, hogy senki nem állíthat szigorúbb környezetvédelmi követelményeket a maga országában, mint amilyenek a többiben vannak. Nagy kölcsönök és tőkebehozatal jön Kelet-Európa számára, de ez nem nekünk lesz kedvező, hanem a 'jótékonykodónak'. A bejövő vállalkozások szennyező ipart hoznak be, ha itt nincs legalább olyan kemény törvénykezés, mint az EGK-ban. Félő, hogy az új vállalkozások a környezetvédelmen fognak takarékoskodni. Az alakuló BERD (Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank) támogatási szabályaiba nincsenek környezetvédelmi biztosítékok beépítve. *(Gaia Sajtószemle saját)*

Energiatippek: Fedd le az edényeket, használj kuktát, akkora edényt, amekkora a főzőlapod! Használj energiahatékony izzókat! Szigeteld az ajtókat, ablakokat, tegyél takarót a melegvíz-tárolóra. Kapcsold ki a készülékeidet, amikor nem használod, hosszabb életűek lesznek. Kapcsold le a villanyt, amikor kimész egy szobából. Ne fürödj, hanem zuhanyozz. Kerékpárral járj, vagy tömegközlekedéssel. Ha mégis autózol, vigyél el másokat is. Vegyél föl kötött kabátot. Ha a fűtést egy fokkal alacsonyabbra állítod, 6 % energiát takarítasz meg. Segítsd elő a papír, üveg, fém és műanyag újrahasznosítását! Ne vásárolj agyoncsomagolt terméket! Kevesebb csomagolás — kevesebb energia és hulladék. *(The New Road)*

A jelenlegi elektromosenergia-mennyiség 2030-ig elegendő Magyarországon a nyugat-európai szintű növekedéshez, ha energiahatékony technológiákat használunk — mondja a Battelle Laboratories legújabb elemzése. *(American Forests)*

Előfizetést rózsaszín postautalványon az ÉV, 8003 Szfvár Pf. 7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-10809-7007 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte. Kérjük, az alábbi, a postai díjak emelkedése miatt megnövelt összeget fizessék be. **Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel): belföldre ill. Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába, Jugoszláviába 270 Ft; egyéb külföldre 1200 Ft. Nyugaton 29 DM.**

Laposra taposva?

Tegyük könnyebbé életünket, építsünk utat. Mi zavart okozhat ez? Néhány méter széles, végtelenbe vesző fekete sáv. Oly sok mindent leegyszerűsít.

De csak számunkra. Bizonyos élőlények életterét ugyanakkor végzetesen kettévághatjuk vele. Ha valaki kimegy egy esős tavaszi estén egy olyan útszakaszra, ahol az egyik oldalon erdő, a másikon tocsogós, lápos terület, kis tavak helyezkednek el, saját szemével láthatja, hogyan gázolják véres tetemekké kétéltűek sokaságát a mi autóink.

Kétéltűek vándorolnak, hogy életet adjanak utódaiknak. Egyes fajok életük legnagyobb részét a szárazföldön, víztől távol töltik, csak szaporodáskor keresnek fel egy-egy tavat, tocsogót. Vándorlásuk útvonalát tekintve konzervatívak, így pl. az élőhely és a párzóhely közé épült út sem téríti el őket. Ösztönüktől hajtva másznak fel az útra egyre többen és többen. Sajnos le már jóval kevesebben jutnak.

A barna varangyok a legveszélyeztetettebbek, lévén a leginkább lassú mozgásúak és előnytelen külsejűek. Sebességüket tovább csökkenti, hogy útközben párokba kapcsolódnak, s a hímek a nőstényeken teszik meg az út jelentős részét.

Ha egy rendszerből kitépünk valamit, az egész megrendül. Ha eltűnnek a békák, kénytelenek vagyunk vegyszereket használni, amivel mérgezzük a környezetünket és magunkat. Az eltűnés folyamata — már ahol egyáltalán vannak adatok róla — döbbenetesen gyors.

Ez indított 5 évvel ezelőtt néhányunkat arra, hogy tegyünk valamit e pusztulás ellen az ELTE Természetvédelmi Klub keretében. Mivel a vonulási ösztönt nem változtathatjuk meg, a más vizekre való szoktatás pedig nehézkes, ezért megpróbáltuk átsegíteni őket a veszélyes szakaszokon. A nagyobb hatékonyság kedvéért vödörbe gyűjtöttük az állatokat és úgy vittük át azokat a veszélyes utakon. Közben méréseket is végeztünk.

Az első évben kb. két és fél ezer (több mint 1,2 millió Ft eszmei értékű) állatot juttattunk el biztonságosan a párzóhelyre. A gyűjtött adatok pedig lehetővé tették a vándorlás sajátosságainak tudományos vizsgálatát. Az eredményes munka és a jó társaság hatására állandó közösség alakult, amely a Varangy Akciócsoport nevet vette föl.

Célunk: 1. az utakon való pusztulás és az emberi brutalitás lehetőségeink szerinti csökkentése; 2. tudományos kutatás folytatása; 3. tudományos ismeretterjesztés.

A harmadik cél legfontosabb eseménye a Kétéltűek és Hüllők Napjai elnevezésű rendezvény, amit eddig háromszor szerveztünk meg. A látogatók különböző előadásokat, filmvetítéseket és állatbemutatót láthattak, plakátokat, könyvjelzőket vásárolhattak, a kisebbek gyurmából, papírból kígyókat, békákat, teknősöket formázhattak. Az előadók közt volt már középiskolás diák, akadémikus és minisztériumi képviselő is, s mindannyian ingyen vállalták a közreműködést.

Az akcióban eddig már összesen kb. ötszázan vettek részt és több mint húszezer állatot mentettünk át. A tavaszi szünetben szervezett nemzetközi táborainkban angol, belga, dán, csehszlovák, holland, lengyel, litván és német biológusok, fizikusok, egyetemisták vettek részt a munkában. Emellett előadások is elhangzanak (1990-ben kb. harminc) az új kutatási eredményekről, természetvédelmi területekről, szervezetekről. Mindenki maga fizette költségeit, a szállást pedig önfeláldozó iskolák (pl. Hont, Kaposmérő, Ócsa) biztosították.

A munkát kísérő kutatásból több szakmai előadás, cikk és egy díjazott egyetemi tudományos diákköri munka született. A Minisztérium hároméves megbízást adott a főváros körül épülő M0 autópálya felmérésére, hogy hol vannak kétéltűekre veszélyes szakaszok. Már az első év során kilenc kétéltűfajt sikerült megtalálnunk. Ugyanakkor vannak hosszú kilométerekre elnyúló kultúrsivatagok. Reméljük, hogy a még élő területeket sikerül megóvni.

Mindazokat várjuk, akiktől nem idegen az eltaposottak fölemelésének gondolata és a kétéltűek mentéséért vállalnak valamilyen munkát (szervezést, telefonügyeletet, számítógépes adatfeldolgozást, helyszíni mentést stb.), mert az állatok 1991-ben is elindulnak.

Címünk: ELTE Természetvédelmi Klub, Varangy Akciócsoport, Puky Miklós, 1088 Bp. Rákóczi út 5. II.205.

Az érdeklődőket várjuk 1991. február 23-án és 24-én 10-től 18 óráig az Újpesti Gyermek- és Ifjúsági Házban (IV.ker. Bajcsy-Zs. u. 17-19., az új metró végállomástól száz méterre), ahol közelebbről megismerkedhetnek kétéltűekkel és a Varangy Akciócsoport munkájával.

Út a templomhoz

(Bár Kovács Sándor itt ismertetett cikke a Katolikus Magyarok Vasárnapja c. amerikai hetilap 1989. szeptember 10-i számában jelent meg, értesüléseink szerint még mindig aktuális.)

A tarcali katolikus templomhoz vezető, egyetlen járművel járható utat 1976-ban vaskapuval zárta el és udvarához csatolta az egyik ház tulajdonosa. A híveknek nagy kerülőt kell tenniük, hogy a meredek dombon épült templomhoz a másik oldalon levő gyalogúton jussanak föl. Mivel egy 1970-es telekkönyvrendezéskor az utat, mint állami tulajdonú közterületet egyszerűen hozzácsapták az érintett telekhez (azaz Állam bácsi minden szerződés nélkül egyszerűen odaajándékozott 52 négyzetmétert az illetőnek, megkárosítva ezzel a falu lakóit), a hívek kérésére megszületett tanácsi ill. bírósági határozatok csak szolgalmi út biztosítását írják elő. De ez sem valósul meg. Egyedül a tűzrendészeti szakvélemény írja elő a közút újbóli megnyitását, hiszen tűz esetén a templomot a tűzoltók nem tudnák megközelíteni — de ezt a hivatali döntések eddig figyelmen kívül hagyták. A hívek kérését az egyházi vezetők sem támogatták eddig, „mert bizony az elmúlt több mint negyven esztendő alatt az egyházat, és itt elsősorban nem a hívekre, hanem a papságra gondolok, annyira megfélemlítette a hatalmat bitorló kommunista párt, hogy főpapok még fenntartásaiknak sem mernek hangot adni, nemhogy a párt-államhatalommal perlekedők mellé álljanak."

Ökumenikus Megújulási Fórum

Több jeles református lelkész, egy evangélikus, egy metodista és egy baptista lelkész, valamint a Bokor katolikus bázisközösség képviselőinek részvételével 1990. május 26-án tartotta összejövetelét az Ökumenikus Megújulási Fórum Budapesten. A felszólalók két kivétellel valamennyien ismertették, hogy ők maguk, ill. környezetük, közösségük az elmúlt negyven év alatt mit szenvedett el Istenért. Az ugyanazon eszményért, ugyanazon ellenségtől elszenvedett üldöztetések, börtönbüntetések szemmel láthatóan közelebb hozták egymáshoz a Fórum különféle vallásfelekezetekhez tartozó résztvevőit, mint ahogy erre képes lett volna bármilyen ökumenikus szimpozion...

Pánczél Tivadar (rákosszentmihályi református lelkész) nyitó elmélkedésének alapgondolata az ApCsel 1. fejezetének alapján az volt, hogy az üdvtörténeti kalendárium összeállítása nem a mi dolgunk, hanem az Istené, de a kínálkozó üdvtörténeti alkalmak megragadása a mi feladatunk. Amikor mi ökumenéről beszélünk, a keresztény egyházak közösségi megújulására gondolunk. A különféle felfogású emberek együttműködésére két jézusi mondás vonatkozik: „Aki nincs ellenünk, velünk van", és „aki nincs velem, ellenem van". Az első értelme: a különböző felfogású emberek jól együttműködhetnek a gyakorlati jó valósításában. A másik jézusi mondás a spirituális háttér különbözőségére vonatkozik. Az eredményes együttműködés eltérő nézetek esetén is hasonló spirituális hátteret feltételez.

Vadas Éva (a Szociális Missziótársulat tagja, 40 éve Bokor-tag) megemlékezett a zsidók 1944-es szenvedéseiről és azokról az üldöztetésekről, amelyeket katolikus egyháziak a bolsevizmus 40 éves magyarországi uralma alatt elszenvedni kényszerültek. Utalt rá, hogy olyan jeles katolikus főpapok, mint Apor Vilmos, Márton Áron, Hamvas Endre, ill. olyan közéleti személyiségek, mint Schlachta Margit és Eglis István bátran kiálltak a zsidók mellett, és kb. ezer zsidó életét mentették meg (köztük Radnóti Miklós hozzátartozóit is). Majd az ország szovjet megszállása után a nőkkel erőszakoskodó szovjet katonákkal szemben a nők védelmében halt vértanúhalált Apor Vilmos győri püspök és mintegy 50 (!) pap. A kommunista rezsim 11 nagyobb egyházpolitikai pert rendezett meg, köztük az 1952-es Bulányi-pert, amelyen Bulányi György életfogytiglani börtönt, és kilenc társa hosszabb-rövidebb börtönbüntetést kapott (Vadas Éva 10 évet). Bulányi György és Vadas Éva 9 év letöltése után amnesztiával szabadultak. Most a legfőbb feladatnak tartja a küzdelmet az erőszak minden fajtája ellen, s ennek keretében a küzdelmet mindenfajta börtönbüntetés eltörléséért.

Kertész Tivadar (katolikus pap, a Bokor tagja) felszólalásának elején kijelentette, hogy megbocsájtott mindazoknak, akik az ő szenvedésének okozói voltak. A Bokrot 1950-ben Juhász Miklós és Török Jenő piaristákon keresztül ismerte meg. Bulányiék letartóztatása után egy magánlakáson rekollekciót tartott egyetemisták számára. 1955-ös rövidebb időtartamú letartóztatását követően 1961-ben újból letartóztatták politikai okból. Börtönbüntetéséből az 1963-as amnesztia alkalmával szabadult. Ezt követően állami nyomásra nem kapott egyházi beosztást. A Chinoinban lett segédmunkás. Ebben az időszakban paptársai közül is sokan elhagyták, Vadas Éva viszont mindig mellette állt. 20 év után újra közösségbe került a Bokor révén. A szenvedélybetegek gondozását fő feladatául választotta. Ez hozta össze más vallásúakkal is.

Iványi Gábor (metodista lelkész), aki a Kádár-rezsim idején politikai okból felfüggesztett börtönbüntetésban részesült, az elmúlt 45 év egyik tanulságaként azt fogalmazta meg, hogy Krisztus ügyéért szenvedni természetes dolog. A szenvedővel olyasmi történik, mint a gyertyával: csendben elfogy. Isten őt arra is megtanította, hogy ne aggódjon soha a holnapi napért, hanem hagyatkozzon teljes bizalommal az Úrra.

Kovács Bálint (nyugdíjas református lelkész) meggyőzően ecsetelte, hogy a református egyházat mennyi érvágás érte a kommunizmus évei alatt. Utalt Pap Béla karcagi lelkész vértanúsorsára, akit a kommunisták 1951-ben tartóztattak le. 1956-ban szabadult, majd eltűnt, és nyoma veszett. Őt magát először 1957-ben tartóztatták le. Fogsága alatt a felesége lemondott a férje lelkészi állásáról, mire kiengedték a börtönből, de még aznap meg kellett jelennie a nyilvánosság előtt, hogy mindenki lássa, hogy kiszabadult. 1967-ben újból letartóztatták Kádárék, de az a 30 amerikai, aki egy szívgép átadása miatt az országban tartózkodott, világgá kürtölte, hogy mi történt. Ezért végül is szabadon engedték. A 301-es parcellában van Kondor István sírja, akit Teleki Lászlóval együtt ítéltek el 12 évre. Amikor Telekiéket meglátogatta egyszobás józsefvárosi lakásukban, és megkérdezte tőlük, hogyan bírják sorsukat olyan szépen elviselni, azok azt felelték: „A hit többletével."

Dóka Zoltán (evangélikus lelkész) akadályoztatása miatt megbízottja beszélt. A közelmúlt egyházüldözései kapcsán arra a három kérdésre kereste a feleletet, hogy ki az igazi tanú, mi a tanúskodás tartalma, és van-e értelme a tanúskodásnak. Ki az igazi

---

A *Christen in NOT* 1990. decemberi száma közli a mellékelt szolidaritási levlapot, német nyelven, a bécsi kínai nagykövetségnek címezve. A feladót kitöltve, dátummal és aláírással ellátva küldhetjük a budapesti kínai követségre.

Tisztelt Nagykövet Úr!

Megdöbbenéssel értesültünk két püspök, valamint 13 lelkész és diakónus letartóztatásáról Fuijan tengerparti tartományban. Azzal fogják vádolni őket, hogy a törvényes előírásokat megszegve titkos papi szemináriumot indítottak, papokat szenteltek és titkos kapcsolatokat tartottak fönn a Vatikánnal.

Nyomatékosan kérjük Önt, hogy tekintettel a vallásszabadság jogára, valamint a szabad véleménynyilvánítás jogára, szálljon síkra ezeknek a lelkiismereti foglyoknak feltétel nélküli szabadon bocsátásáért.

Üdvözlettel:

1991. *Aláírás*

Rendes, komoly gondolkodású, józan életű, káros szenvedélyektől mentes, róm. kat. mozgássérült fiú megismerkedne rendes, komoly, megbízható lánnyal, házasság céljából, 35 éves korig, aki így mozgássérülten is el tudna fogadni.
Cím: ifj. Reiner Imre, 2038 Sóskút, Rákóczi u. 18.

tanú? Csak a vértanú? Csak az, akit bebörtönöztek? Ebben a kérdésben csakis Istené lehet a végső szó. Mi a tanúskodás tartalma? Tanúskodás Jézusról. Ez történhet például az egyházi iskolák védelmével és még számtalan más módon. Van-e értelme a tanúskodásnak? Ezt a kérdést a tanúskodók a tanúskodás közben általában nem teszik fel, de olykor fel kell tenni. A tanúskodásnak akkor is van értelme, ha nincs alkalom a látványos bizonyságtevésre. Ezt bizonyítja az 1948-ban elnémított Ordas püspök példája is.

Dobner Győző (baptista prédikátor) felszólalásában utalt a baptisták nemrégi országos közgyűlésére, amelyen a régi vezetőséget újraválasztották. Az újraválasztott vezetőség első dolga volt megtiltani, hogy a jelenlevők a múltról beszéljenek. Mi ez a múlt, amiről a közgyűlés szerint nem szabad beszélni? A kommunista rezsim a baptista egyház 6 lelkészét bebörtönözte (ezek 4-5 évet ültek), 10 lelkésztől pedig megvonta a működési engedélyt. 1956 után eljött a kompromisszumok kora. Az ateista hatalomnak immár csak a legkirívóbb esetekkel kellett foglalkoznia, a többit elvégezték a zsoldjában álló egyházi vezetők. Amíg a régi vezetés áll a baptista egyház élén, nincs még célba érés, hanem csupán a halvány remény fényesedett valamit.

Antal Sándor (református lelkész) saját életéről beszámolva elmondta, hogy mint erdélyi lelkipásztort, 1958-ban 'vallásos propaganda' címén ítélték el. Hat és fél év letöltése után 1964-ben szabadult. Amíg börtönben volt, két gyermeke halt meg, közülük az egyiket nem is látta. Szenvedései történetét könyvben készül elbeszélni.

Fülöp Dénes (református lelkész) beszámolójában arra a nyomásra utalt, amely a Securitate részéről még a református püspöki kinevezésekkor is érvényesült. Nagyváradon annak idején ilyen nyomásra nevezték ki egy püspököt, aki egyházellenes kormányzati formát honosított meg. Ennek ellensúlyozására a teológiai intézet olyan szabályzatot alakított ki, amely által megvédte magát a méltatlan püspöktől. Egyéni sorsáról szólva megemlítette, hogy politikai okból 11 évet töltött börtönben. Ott találkozott Izidor atyával (tordai katolikus pappal), aki a felebaráti szeretetet a börtönben is hősies fokon gyakorolta. Az ő példájára kezdte ő is például mások ingét kimosni és a szolgáló szeretetet a börtönben is jobban gyakorolni.

Az Ökumenikus Megújulási Fórum **Bulányi György** (katolikus, piarista pap, a Bokor alapítója) szavaival zárult, aki azt a gondolatát fejtette ki, hogy a tervbe vett, általunk óhajtott ökumenének az örök isteni ökumenén kell alapulnia. Miként szükségképpen különbözőek a kultúrák, úgy szükségképpen különböznek a vallások is. Ez a különbözőség nem is baj, a különböző keresztény felekezeteknek a közös jézusi örökségben kell egységesnek lenniük. E közös jézusi örökség tartalma: ne tegyük a másik emberrel, amit nem szeretünk, ha velünk csinálnak. Ez az örökség egyetemesen emberi, ezt vallja a Tóra is. Ez tehát közös örökség a zsidókkal is. Korunk demokrácia-eszméje a többség uralmát jelenti, s ezért nem azonos a jézusi szeretet fogalmával: a jézusi szeretet nem jog, nem kényszeríthető ki. Fel kell építenünk ezen a földön a szeretet alternatív társadalmát, amely mindenki felebarátnak tekint, nem ismer kiváltságokat, mindenkit szolgálni akar, meg akarja etetni az éhezőket, nem ismer fegyverforgatást, és amelynek minden tagja Isten tanúságtevő küldöttjének tekinti magát.

A jézusi szeretetvállalkozás rendbe tevését az elején kell kezdenünk, a zsidóknál. A kereszténység ugyanis zsidó vallási megújulási mozgalomként indult, és csak azért szakadt el az egyház a zsinagógától, mert a Jézus ügyét folytatók másik vallást csináltak belőle azáltal, hogy a Jézus által rendelt keresztséget a körülmetélés helyére, és a Jézus alapította lakomát a széder-est bárányevésének helyére állították. Most tehát sajnálkozásunkat kell kifejezni, hogy a történelem folyamán egyes keresztények a szeretet vallásának nevében zsidókat üldöztek. A jelen feladata az, hogy felhívjuk mi, keresztények a zsidókat, hogy küzdjenek velünk együtt a közös prófétai-jézusi örökség (Isten Országa) megvalósulásáért.

Minden vallás követője ölelje át egymást a szeretetben. Erősödjön zsidóktól és nem zsidóktól hordozva az emberiséget egybeölelő Jézus mozgalma!

(Takács János összeállítása)

Bulányi György: Keressétek az Isten Országát (KIO)

Kapható a teljes KIO! Az evangéliumok megértésének — több mint ezer oldalas — kézikönyve, nem csak lelkészek, teológusok, de minden szentírásolvasó ember számára.

Különleges értéke, hogy témánként az összes arra vonatkoztatható evangéliumi részt szintézisbe foglalja. Hallatlan munkaigényessége miatt más ilyen szintetizáló szentírásmagyarázat nem készült még Magyarországon.

A három kötet öt könyvet tartalmaz: I. Honnan jött? (Mit mondott Jézus Isten világáról?); II. Miért jött? (Mit mondott Jézus saját küldetéséről?); III. Az Út (Jézus szerint nekünk mit kell tennünk, hogyan kell élnünk?); IV. Nem fogadtuk be (Jézus életregénye); V. Az Ország (Jézus az Isten Országáról, a Sátán országáról és az evilági országról).

A KIO-t a negyedik kötetben levő szentírási helymutató, tárgymutató, a görög szavak és a belső kereszthivatkozások mutatója jól használható kézikönyvvé teszi.

A négy kötet ára együtt 570 Ft. **Megrendelhető** az ÉV, 8003 Székesfehérvár, Pf.7. címen.

Feladó:

bélyeg helye

Kínai Népköztársaság

Nagykövete részére

Budapest

Benczúr Gy. u. 17.

1068

A magyar katolikusok szenvedései, 1944-1989.

Nagy jelentőségű gyűjtemény fél évszázad dokumentumaiból. Szellemesen és élethűen állítja egymás mellé a korabeli híradásokat és tényeket. Nem magyaráz, a tények, az eredeti írások meggyőzőek.

„Komoly munka volt az anyag összegyűjtése, rendszerezése és frappáns felvezetése. Mind a szaktudomány, mind a közvélemény számára nem kis nyereség." (Dr. Katus László, egyetemi docens, MTA Történelemtudományi Intézet)

Havasy Gyula plébános 460 oldalas dokumentumgyűjteményének ára: 230,– Ft plusz postaköltség. **Megrendelhető** az ÉV, 8003 Székesfehérvár, Pf.7. címen.

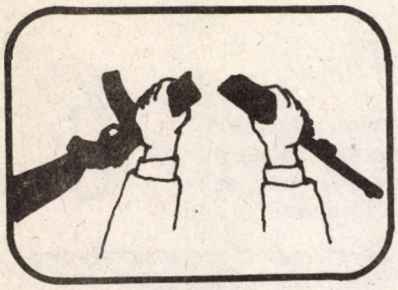

A Church and Peace hálózat

A Church and Peace (Egyház és Béke) hálózat október 12-14-i lipcsei konferenciájára a Bokor bázisközösséget is meghívták, mint katolikus katonaságmegtagadó csoportot. Alább ismertetjük a hálózatot, legközelebb pedig a három alapító történelmi békeegyházat mutatjuk be.

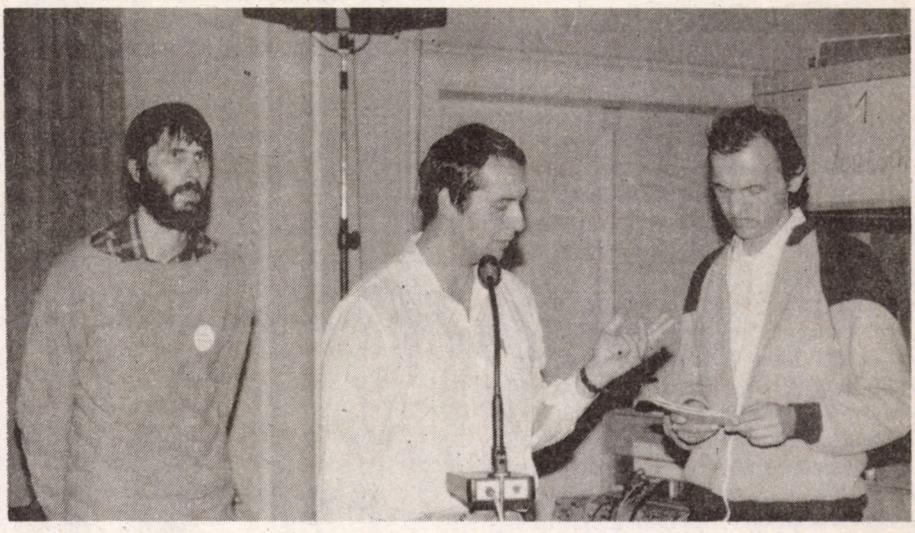

A *Church and Peace* hálózat három történelmi békeegyház egymással és másokkal való együttműködése. Ezek a Mennoniták (1536 óta, ma 730 ezren vannak), a Kvékerek (1647 óta, ma 200 ezren), és a Brethren (1708 óta, ma 170 ezren). Az International Fellowship of Reconciliation (Kibékülés Nemzetközi Közössége) rögtön a létrejöttekor, 1948-ban szorosan bekapcsolódott.

1975-től kezdve számos vallási, egyházi csoport és békemozgalom keresi a dialógust a *Church and Peace* hálózattal. Ők is az élő béke tanúi akarnak lenni annak ellenére, hogy tradícióik nem kötődnek a pacifizmushoz. A *Church and Peace* egyik célja: „szorgalmazni az egyházak békeegyházakká válását”. Egy olyan ökumenikus hálózatot szervez, amelyben minden tag felfedezheti a békében létrejövő közösséget. A teológiai és bibliai kutatások mellett fontosak az egyéni kezdeményezések, kapcsolattartások, szolgálatok, a közös tanulás. A *Church and Peace* egy fórum: egybegyűjteni, kérdezni, bátorítani, megvilágítani a közös és eltérő véleményeket és — erejéhez mérten — segítségről és információról gondoskodni.

Mi az, hogy békeegyház?

Amikor ezek a közösségek magukat békeegyházakként írják le, az egyház identitásának alapvető problémáját érintik. De nem próbálják a már létező felekezeteket egy újabbal szaporítani, és nem céljuk az egyház megosztottságának a hangsúlyozása sem. Inkább az evangélium hívására próbálnak odafigyelni, amely évszázadok óta szól az egyházaknak: képesek és hajlandók-e megszabadítani önmagukat „konstantini rabságukból” — a politikai elvárásokhoz való alkalmazkodásuktól. Ha megnézzük a létező békeegyházakat és közösségeket, számos közös jellemzővel találkozunk, még ha ezek más-más módon fejeződnek is ki.

I. Az evangélium látásmódja

„Jézus Krisztus a mi békességünk” (Ef 2,14). Isten erőszakmentessége Krisztus életén, megfeszítésén és feltámadásán keresztül nyilvánul meg. Krisztus ahelyett, hogy ellenségeit megsemmisítette volna, elszenvedte az erőszakot, ami az egész emberiségben jelen van és a harmadik napon győzött a bűn és a halál hatalma felett. Ez az üzenet a békeegyházak tanításának lényege. Jézus parancsaiban és a felszólításban, hogy vegyük fel keresztünket, ez az üzenet teljesedik ki. „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket” (Jn 20,21). Az egyház arra hivatott, hogy folytassa Jézus Krisztus békeszerzését és közvetítse a kiengesztelődés üzenetét. Sugározza az igazságot, miszerint Jézus Krisztus a mi békénk.

II. Belső kapcsolat és közösség

Az egyház mindenekelőtt egy test és nem intézmény. Krisztus testében a tagok összetartoznak és egymástól függenek — ajándékaikkal segítik egymást (Róm 12; 1Kor 12; Ef 4). A békeegyház nem hierarchikus. Tisztában van az ilyen súlyos és bénító struktúrák veszélyeivel és azzal, hogy az könnyen hatalmi harcokhoz vezethet. A békeegyház megpróbálja meglátni és támogatni mindenki egyéni adományait a kölcsönös alázat megtartásával Jézus Krisztusban.

Az egyház **'együttes'**, amely képes közös döntéseket hozni. Amint az az ApCsel. 15-ben olvasható, a tagok megpróbálják együtt felfedezni Isten akaratát a konkrét problémáik megoldására. Felvetődik a kérdés, hogy kinek van végső szava a döntésekkor. Sem az állam, sem a világ, sem a család, sem a kommunikációs eszközök — amelyek mindegyikének megvan a maga szabályrendszere az erkölcsről és látásmódja a békéről — nem rendelkeznek végső tekintéllyel. A végső tekintély az egymás iránti alázatban élő közösség, amely megpróbálja meghallani, hogy mit mond ma a Lélek az egyháznak.

Az egyház az **osztozás** helye. A béke és az igazságosság lényegük szerint összetartoznak. Az egyháznak minden területen meg kell valósítania az osztozást: lelki, intellektuális és anyagi téren. Az osztozás a béke alapja. Formái meglehetősen változatosak a kölcsönös segítségtől a teljes vagyonközösségig. A javak igazgatásának ez a módja képessé teszi a közösséget projektek megvalósítására az anyagi segítség vagy a békeszolgálat terén.

Az egyház a **kiengesztelődés** helye. Ahol a társadalom rendőri és bírósági intézkedésekkel próbálja a bűnözést visszaszorítani, ott a békeegyház a megbocsátás és kiengesztelődés gyakorlatának útjait keresi. „Ha

Erőszakmentességre nevelés?

Differenciált készségfejlesztés

Dramatizáljátok, játsszátok el többször is más-más szereposztásban! — írja az utasítást a tanító a Tanítóban (1990/8. sz.) a 2. osztályos nebulónak. S mi mást, mint a kismadarat az ő talált búzaszemjével. „Őröld meg ezt nekem!” — kérte a kismadár a molnárt. Az nem akarja. Jön a meggyőzés első foka: „Ha nem őrlöd, megcsíplek!” Erre persze a molnár megőrli a szemet. Akkor repül az asszonyhoz, megfenyegeti (így írja), s máris kész a gyúrt tészta. Repül a pékhez. „Ha nem sütöd, megcsíplek!” — ripakodott rá a kismadár. A pék megszeppent, s azonnal megsütötte a cipót. A kismadár bekapta a kis cipót, és nyílsebesen elröppent — se puszi, se pá, mint aki jól (ki)végezte dolgát.

Van sok okos kérdés is a feladatlapon, hány részre tudod tagolni a történetet, ki őrölte meg a magot, mit csinált a pék (nyilván félt — de hát itt a cipósütésre kérdeznek rá), húzzátok alá a felsorolt szavakat (könyörgött, kérte, kérlelte, ráripakodott, ijesztgette, fenyegette, megszeppent, megijedt, megrémült, azonnal, tüstént, rögtön — mennyi rokon értelmű szó egy ilyen kis történetben!), próbáljátok összefüggően elmondani ezt a három mondatot...

Szóval csak így, differenciáltan — persze ki mennyire ügyes, éppen ahol tart — megtanulhatja a boldogulás útját. S hogy el ne feledjék (én is emlékszem még e repülés boldogságára) el is játszatják velük (dramatizálva, más-más szereposztásban!)...

Na jó, jó, de ki akar ezután búzaszem lenni?

(Sipos S. Gyula írása a Kék Bolygó mellékletéből)

testvéred vétkezett..." (Mt 18,15) — Jézus e szava olyan modellt ajánl, amely a kiengesztelődés tapasztalatát az egyház élete egyik legalapvetőbb erejének tekinti. A cél a konfliktusok erőszakmentes megoldása. A kiengesztelődés gyakorlata a békeegyházban Isten jellemvonását tükrözi vissza: ahogyan Ő bánik velünk. Ez jel a környező világnak, továbbá gyakorlás és felkészülés azokra a konfliktusokra, amelyekben az egyháznak szembe kell szegülnie a társadalommal.

A **békeegyház közösség.** Ez látható a struktúrájában, a magatartásában és a lelkületben, amely mozgatja. Mindez tanúság a békéért, de nem elegendő. A békeegyháznak túl kell sugároznia tagjai körén.

III. A békeegyház működése

A békeegyház az imádás és ünneplés helye. Az öngyilkos világban, amely a halál isteneit imádja és feltétel nélkül aláveti magát a katonai erő, a pénz és a sovány eredménnyel járó, vég nélküli haladás önkényuralmának, a békeegyház a béke Istenét dicsőíti, aki Jézus Krisztusban mutatkozott meg. Szembehelyezkedik az egyház minden megszokottsággal, és Urának győzelmét hirdeti minden erő és tekintély fölött. Immár örvendezünk Isten cselekedeteinek, és kérjük Őt, hogy teremtse meg békéje Országát. Az imádás által hirdeti meg az egyház a béke végső győzelmét, beteljesedését.

A békeegyház **„nem"**-je: Eltökélten szembenáll az erőszak minden formájával, visszautasítja a részvételt mindabban, amit igazságtalannak tart. Ennek leggyakoribb kifejezése a katonai szolgálat megtagadása lelkiismereti okból. A lelkiismereti tiltakozás több más területet is érint. Példaként: mind több ember tagadja meg a katonai adó befizetését.

A békeegyház **„igen"**-je: Önmagát gyakorta tagadásokkal határozta meg a békeegyház. A békére és az igazságosságra való igentmondás nélkülözhetetlen kiegészítője az erőszak elutasításának. Ennek az igennek nem csak a közösségben kell kifejeződnie, amely próbál az evangélium erőszakmentes mércéje szerint cselekedni és élni, de a csoporton kívül is érzékelhetővé kell válnia. Ahol konfliktusok jelentkeznek, oda az egyház elviszi Krisztust, a mi békénket. A történelmi békeegyház az önkéntes békeszolgálat előfutára. Ezt először csak a katonai szolgálat egy fajtájának tekintették, de fokozatosa intézménnyé lett, amelyre mindaddig szükség lesz, amíg igazságtalanság és erőszak lesz a világon. Az utóbbi években a döntéshozó központok (mint pl. Washington, Brüsszel, Genf) közelében ill. az emberjogi szervezetekben végzett munka erősödött. Nemrégiben újabb békecsoportok és közösségek kezdeményeztek tiltakozó akciókat, amelyek olykor polgári engedetlenséget jelentenek. Akár tisztában vannak vele, akár nem, a békeegyházak döntő időket élnek. A párbeszéd az igazságosságról, a békéről és a teremtés megőrzéséről rendkívüli alkalom: lehetővé válik egyrészt a többi keresztény, másrészt a békeegyházak önvizsgálata. Igazából a békeegyház nem sajátította ki a béke evangéliumát. Találkozása a sokféle látásmódú kereszténnyel, akik az erőszakmentes küzdelem elkötelezettjei, új lehetőség saját pacifista örökségének átgondolására. S ösztönzően hathat, hogy még bátrabban kötelezzék el magukat ott, ahol manapság van szükség rájuk.

Amnesty International

Szeretne ön egy pártoktól független, nemzetközi szervezet tagjaként közreműködni ártatlanul bebörtönzött emberek kiszabadításában, a nézeteikért vagy nemzetiségükért üldözöttek megsegítésében, az egyetemes emberi jogok érvényesítésében és erősítésében?

Az AI Budapest, az Amnesty International magyarországi szervezete — egy világméretű mozgalom részeként — erre kínál lehetőséget mindazoknak a magyar állampolgároknak és állandó magyarországi lakosoknak, akik pártkeretektől függetlenül, egy baráti csoportból szerveződő társaság tagjaiként kívánnak bajba jutott embertársaik érdekében közösen fellépni.

Az Amnesty International (Nemzetközi Amnesztia) 1961-ben alakult meg Londonban. Célja kezdettől fogva a világ bármely részén lelkiismereti okokból bebörtönzött foglyok kiszabadítása, megsegítése, ügyük-

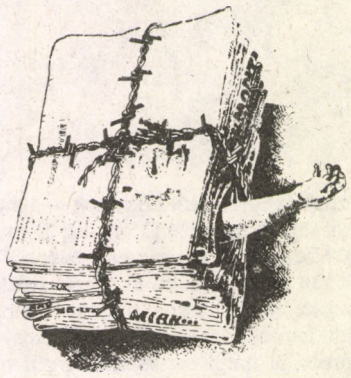

nek a nemzetközi nyilvánosság elé tárása volt. A szervezetnek jelenleg mintegy ötven országban több mint 3000 csoportja működik; egyéni tagok, adakozók és támogatók több mint 150 országban találhatók. Tagjainak száma több mint 800 ezer.

A szervezet tevékenységét — a hatékonyabb segítség érdekében — a ténylegesen bebörtönzöttek támogatására koncentrálja. Követeli minden *lelkiismereti fogoly* szabadon bocsátását, tehát mindazokét, akik meggyőződésük, bőrszínük, nemük, etnikai hovatartozásuk, nyelvük vagy vallásuk miatt kerültek börtönbe. Minden *politikai fogoly* esetében igazságos és a letartóztatást gyorsan követő bírósági tárgyalást követel. Végül *minden fogoly* esetében ellenzi a halálbüntetést, a kínzást és kegyetlen vagy megalázó bánásmódot és a büntetést.

Az Amnesty International tevékenységéért 1979-ben Nobel-békedíjat kapott. *Független* minden kormánytól, politikai párttól és mozgalomtól, gazdasági érdektől és vallási felekezettől. Anyagi támogatást semmilyen kormánytól nem fogad el. Tagdíjakból és egyéni adományokból tartja fenn magát, folyószámláját minden évben ellenőrizteti és a nyilvánosság elé tárja.

Az Amnesty International nevének megfelelően a nemzetközi szolidaritásra épül. Tagjai ezért saját országukban nem lépnek fel az Amnesty International nevében az esetleges jogsértések ellen, s a hazájukkal konfliktusban álló országok emberi jogi ügyeiben sem kezdenek akciókat. Ennek az első pillantásra nehezen érthető megszorításnak két alapvető oka van. Az Amnesty International tagjai így nem kerülhetnek szembe közvetlenül saját országuk hatóságaival, ami védettséget jelent számukra olyan országokban, ahol a politikai foglyokért való kiállás kockázatot jelent. Másrészt fellépésük így kevésbé vádolható elfogultsággal, hiszen tőlük távol eső országok üldözöttjeiért kiállva a saját hazájuk politikai érdekeitől függetlenül cselekszenek. Ugyanúgy, ahogy például a tibeti vallási üldözöttek esetében egy európai vagy latinamerikai országból érkező tiltakozás hatásosabb, mint a Kínával határos Indiából.

Az Amnesty International működésének lényege a kölcsönösség. Nem véletlen, hogy 150 országban működnek a szervezet aktivistái és szimpatizánsai; ez a biztosíték arra, hogy aki távoli országok üldözöttjeiért kiáll, az biztos lehet benne, hogy mások az ő hazájának jogsértései ellen emelnek szót. Sok ezer ember köszönheti világszerte — így Kelet-Európában is — szabadságát a szervezet működésének.

(Az AI magyar csoportjának címe:
H-1205 Budapest, Balassa u. 13.
Munkájuk ismertetésére vissza fogunk térni.)

Az emberi élet tisztelete tiltja a halálbüntetést

Az Alkotmánybíróság október 24-i ülésén 8 igen és 1 nem szavazattal alkotmányellenesnek minősítette a halálbüntetést és a törvénykönyvből törölte a halálbüntetésre vonatkozó paragrafusokat. Az ülésen a Halálbüntetést Ellenzők Ligáját az elnök, dr. Horváth Tibor, és Merza József képviselte. Utóbbi meghívására azért került sor, mert a Liga tagjainak legalább négyötödét a Bokor bázisközösség, illetve a Bokor által gyűjtött személyek adják. Mint lapunk annak idején tudósított róla, az Alkotmánybíróság a Liga tavasszal benyújtott kérelmére foglalkozott a kérdéssel. A kérelmet egy 70 oldalas indoklás támasztotta alá, amelyet majd röviden ismertetni fogunk.

Az esettel kapcsolatban katolikusként csak sajnálhatjuk, hogy egy világi jogi testület megelőzte a katolikus erkölcstant annak kimondásában, hogy a halálbüntetés nem egyeztethető össze az élet tiszteletével és az emberi méltósággal. Vajon a katolikus tanítás mikor jut el ennek az evangéliumi gondolatnak a képviseléséig?

A HAJNAL LEÁNYA

V. rész

Palásha

EGÉSZ éjjel álmatlanul hánykolódott falevél fekhelyén. Reggel aztán a nap érkezte előtt fölkelt és kilépett a szabadba. Búsan állott a tóparton, gondolataiba elmerülve , mint egy nagy daru. Észre sem vette a chétit, mikor feléje közeledett és hogy fölpillantott, ott állt már előtte a leány, kezében egy piros paláshavirággal. És megszólalt:

— Oh, király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha jótékony volt az álma, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — felelt a király — ,az álom féltékeny vetélytársnő módjára megneheztelt reám a te gyakori látogatásaid miatt és most kerül engem.

— Oh, király — mondá mosolyogva a leány — ,nem kell soká neheztelnie, mert rövidesen megszűnnek látogatásaim nálad.

— Ne szólj így! — kiáltott a király. — A szívem titkát mondtad ki. Mert előbb-utóbb meg kell tartanom úrnőddel a gyűlöletes menyegzőt, mert nem lenne illendő tovább váratnom őt. És ah, mi lesz akkor belőlem és belőled? A látogatásaid meg fognak szűnni és ha úrnőd gyanúba fogna téged, tán még meg is öletne.

— Nem úgy van — felelt a chéti — ,mert az én úrnőm jóindulattal viseltetik irántad és irántam is. És félek, hogy ha megismered őt, egészen másképpen alakul minden és inkább elfelejted a chétit az úrnő kedvéért.

A király ekkor felkiáltott:

— Legyen a nap a tanúm, hogy azt nem teszem soha! Inkább visszaküldöm atyjához őt. Kezdjen vele, amit akar! Hadd vegye el királyságomat, ha kedve tartja és kapcsolja az övéhez, mit törődöm én avval. Csak hagyja meg nekem ezt az erdőt a tavával együtt és téged, hogy minden reggel meglátogass.

A leány mosolyogva nézett a király szemébe és mondá:

— Oh, király, ezek merő üres és hívságos szavak. És nagyon jól tudom, hogy sohasem fogod visszaküldeni úrnőmet.

— De igen! — felelt a király.

— Nem úgy — szólt a leány — ,ez csalás volna részedről és megszegnéd adott szavad. És a szószegés aljas, de a hűség nemes. Azonfelül ő zálog és letét a te kezedben. Figyelj ide. Élt egyszer egy kalmár, kinek birtokában egy nagy igazgyöngy volt, oly nagy, hogy alig fért el a tenyerében. Olyan volt a gyöngy, mintha a tenger habja gyűlt volna szilárd alakba egy tengeri kagylóban, a holdfény és a Swáti csillagkép befolyása alatt. És híre ment a gyöngynek az egész királyságban. Elvitte tehát a gyöngyöt egyik kalmártársához, s átadta neki, mondván: „Ezt letétbe adom néked, míg visszatérek.” „Jól van — felelt a másik — ,menj és ne aggódj miatta.” A kalmár elutazott. A társa pedig elásta a gyöngyöt a földbe, kertjében. Nemsokára azonban eljött hozzá a király és így szólt: „Add nekem a gyöngyöt, mely letétben van nálad és én gazdaggá teszlek érte. De ha nem adod szépszerével, úgy elveszem erőszakkal.” A kalmár pedig kérlelte a királyt: „Mit kívánsz, hogy adjak egy heti haladékért? Mert nagyon szeretem nézni a gyöngyöt.” A király válaszolt: „Egy chore-ért (ami kb. egymillió sterling-nek felel meg) várok egy hetet.” A kalmár erre kifizette az összeget. Egy hét múlva aztán jött ismét a király és szólt: „Add hát most a gyöngyöt.” És így ment ez tovább, mígnem egész vagyona veszendőbe ment és koldusbotra jutott. Ekkor a király ismét jött és mondá: „Add hát ide most a gyöngyöt.” De a kalmár felelt: „Király, van egy leányom, szebb minden királynénál. Vedd őt, és adj még egy heti haladékot.” A király megtette. Egy hétre rá jött újra: „Add hát ide most a gyöngyöt.” Ám a kalmár válaszolt: „Vedd el életemet és adj érte újabb egy heti haladékot. És ha elmúlt a hét, vedd a gyöngyöt, de ígérd meg, hogy kivégeztetsz engem.” „Jól van” — válaszolt a király.

Ám három nappal ezek után visszaérkezett a gyöngy gazdája. És jött, hogy visszakérje a gyöngyét. A másik pedig átadta neki, mondván: „Ideje volt, hogy hazatértél. Itt a letéted és minden rendben van!” Azután elment a királyhoz és így szólt hozzá: „Oh, király, a gyöngy birtokosa visszatért és én visszaadtam neki jogos tulajdonát. És íme itt vagyok, tégy velem kedved szerint.” Erre a király fölkiáltott: „Te vagy a gyöngy, amelyre régóta várok! És most legyen az én lányom a te nőd és vedd vissza saját lányod, oly tisztán, amint elvittem tőled. Mert ő a te letéted volt az én kezemben. És légyen tied utánam királyságom minden javammal egyetemben.”

A leány elhallgatott és a király lábai elé fektette a virágot, aztán elment. A király pedig ott állott és utána nézett, míg el nem tűnt szeme elől. Akkor lehajolt és fölemelte a virágot és így szólt:

— Oh, Dhák virága, te vagy az ő záloga kezemben. Mit kezdjek én nélküle? És hogyan tarthatnám meg őt is és becsületemet is, ha összeférhetetlen e kettő?

És visszatért a templomba, kezében a virággal, gyötrelmek közt kutatva a lehetőséget, miként szabadulhatna a dilemmából — de mindhiába. *(vége következik)*

Simonyi Gyula

Szerelemről — fiataloknak, házasoknak, szülőknek

„Isten saját képmására teremtette az embert férfivá és nővé.” (Ter. 1,27)

Az egy kötetbe foglalt három kis könyv címe: Szerelemről fiataloknak; A nemiség kiteljesedése a házasságban; A szexuális nevelés. „Szolgálja e három írás Isten teremtéskori célját: hogy a férfi és nő életre szóló szerelme, szeretetközössége legyen az ember istenképűségének legszebb megvalósulása a Földön. Hiszen Ő maga is Szeretetközösség.” (Idézet az előszóból)

A kötet ára 110,– Ft. **Megrendelhető:** ÉV, 8003 Szfvár, Pf. 7.

Az 1-3 éves gyermek nevelése

Minden szépsége ellenére *válsághelyzetet* jelent ez az időszak főleg az anya, de áttételesen az egész család számára, melynek oka:

— a GYED bezártsága és

— azok az új feladatok, amelyek a kisgyerek *hirtelen mozgás- és beszédfejlődésével* járnak.

Erre anyáink nincsenek felkészülve. Bíznak abban, hogy gyermekük önállósodásával *„egyre könnyebb"* lesz. Megszűnik ugyan az étkezés szigorú rendje, de

— *járni kezd*, mindenhová követi az anyát; nem szeret egyedül lenni; mindent meg akar ismerni, hajtja a kíváncsiság;

— *beszélni kezd*, kifejezi magát, ami megdöbbentőbb az anya számára, mint a csecsemőkori tiltakozás (sírás).

Az 1-3 éves foglalkoztatása, figyelmének lekötése tehát *többletenergiát* igényel. A babát csecsemőkorban sok érzelmi és értelmi hatás érte már, különösen az anyától. Az így kialakult alapokra építhetünk az 1-3 éves időszakban.

Terhességben a magzat része az anyai testnek, élete az anyától függ. A köldökzsinór jelenti a kapcsolatot közöttük. Ez a szoros testi kapcsolat a köldökzsinór elvágásával *hirtelen* megszűnik.

A csecsemő, kisgyermek, gyermek szülőtől való függése azonban ezzel nem szűnik meg. Megmarad a serdülőkor végéig, a teljes önállósodásig — de nem olyan látványosan, mint a köldökzsinórral való kapcsolódás. Kezdetben az étele — tehát az élete — is függ az anyától, nemcsak a közérzete. *Függése* tehát *nemcsak testi, hanem lelki függés* is — ami jelentősebb a testinél, és a kisgyermek egész életére kihat. Nemcsak az anya szavai, hanem egész magatartása befolyásolja a kisgyermeket. A bennünk levő *szorongás, feszültség, megelégedettség* egyaránt kisugárzódik rá. Ennek következtében ő is olyan lesz, mint amilyenek mi vagyunk, illetve amit mi át tudunk adni neki magunkból. Ha ingerlékenyek, feszültek vagyunk — még akkor is, ha visszafojtjuk — ilyenné válik ő is. Hiszen valami mindig „ott lóg a levegőben" és átadódik a kisgyermeknek is.

A kisgyermek ilyen légkörben szinte elviselhetetlenné válik. A szülő az okot nem magában, hanem a gyermekben keresi. Nincs ereje szembenézni önmagával, hiszen akkor változtania kellene. Az önneveléssel kezdeni pedig sokkal nehezebb és kellemetlenebb, mint a gyerekével. Ezzel a módszerrel pedig csak egyre nehezebb ördögi kör alakulhat ki.

Életünk talán legintenzívebb lelki függésének időszakát az 1-3 éves kor jelenti. A gyermek szellemi fejlődése, befogadóképessége ilyenkor korlátlan. Velünk, anyákkal van a legtöbbet, tőlünk tanulja meg látni a világot, úgy és olyan sokszínűen, ahogy mi látjuk. Tehát gyermekünk a *kezünkben van*, a kezünkben tartjuk. Erről nem mondhatunk le, ezt a függést erőszakkal nem szüntethetjük meg — nem fejthetjük le magunkról pl. bölcsődébe adással. Az anyától idő előtt elválasztott gyermek olyan lesz, mint a fáról leszakított éretlen gyümölcs: *ízetlen és színtelen*.

Jó lenne, ha a természet példáit az anyaságban, a nevelésben is engednénk hatni magunkra. Van egy római bölcsesség: „Add oda gyermekedet négy éves koráig, s gyermeked az enyém!"

Nevelésünknek két alapvető hibáját látom:

1. A KÖVETKEZETLENSÉG — ha nem megy az automatikus következetesség magunkkal szemben (pl. napirend), akkor hogy megy az élet változásaihoz rögtönözve, gyermekünk igényéhez alkalmazkodva?!

2. Az állandó TILTÁS visszaüt, mert

— minél inkább tiltunk, annál inkább csinálja a gyermek,

— a korlátozást ő is nehezen tűri, akárcsak mi.

Tudjuk a lényegest a lényegtelentől megkülönböztetni, ne avatkozzunk be a gyermek életének minden részébe! Próbáljuk a *dicséretet* előtérbe helyezni. A jót, a jóakaratot vegyük észre gyermekünk minden cselekedetében. Ha sohasem dicsérjük, sohasem lesz jó. Tanulja meg azt, hogy a jót kell észrevenni a világban!

A családok nagy része ebben a korban is feladatának, gyermekére való odafigyelésének területét csak a(z)

— evésre

— járás- és beszédtanulásra

— szobatisztaságra nevelésre korlátozza.

Az élet azonban több, teljesebb ennél. A sok kisgyereknél meglévő *hiszti* ösztönösen erre hívja fel a figyelmet: *többet akarok, figyeljetek rám*! Figyelj az egész testemre! Nézz végig rajtam tudatosan:

Van fejem — tehát szellemem: oda tudás, mese kívánkozik.

Van szemem — látni akarok, minél többet és színesebben.

Van orrom — a szagokat és illatokat is ismerni, élvezni szeretném, taníts meg sokszínűségükre!

Van szám is — de nemcsak szájból állok és nem csak enni akarok. Nem csupán a betömését kívánom. *Ízlelni* is szeretnék. *Szép szavakat is adj a számba*!

Van fülem — hallani akarok. Nemcsak azt, hogy rossz vagyok, hanem azt is, hogy „milyen jó, hogy vagyok". Azt is, hogy szép a világ, érdemes élni. Meg dalokat, zenét!

Van kezem — taníts dolgozni. Rajzolni, kivágni, homokozni, gyurmázni. *Átölelni taníts*!

Van lábam — menni szeretnék. Világot látni, embereket megismerni.

De szívem is van — szeretetet akarok érezni, hogy megtanuljak szeretetet adni!

Kéthelyiné Pintér Valéria

Melyik szentírási történetet ábrázolja az alábbi (kiszínezhető) kép?

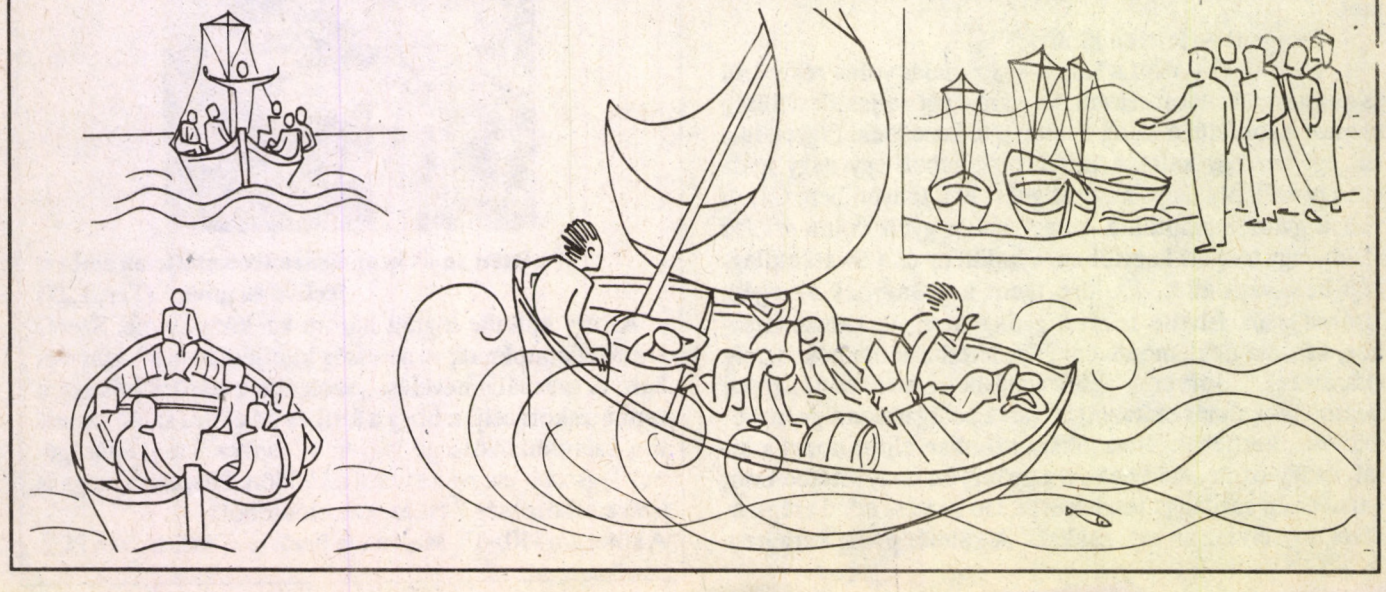

12. SURREXIT DOMINUS VERE

Der Herr ist wahrhaft auferstanden, Christus ist heute auferstanden

Kanon

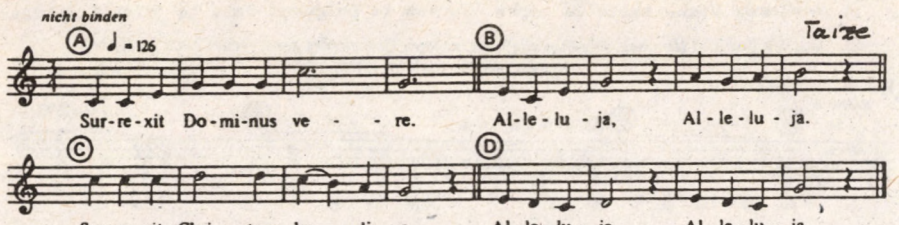

The Lord is truly risen, Alleluja. Today Christ is risen. Alleluja.

Le Seigneur est vraiment ressuscité, Alleluja.
Le Christ est ressuscité aujourd'hui. Alleluja.

Az Úr valóban feltámadt, Krisztus ma is él, alleluja!

13. JUBILATE COELI

Doppel-Kanon

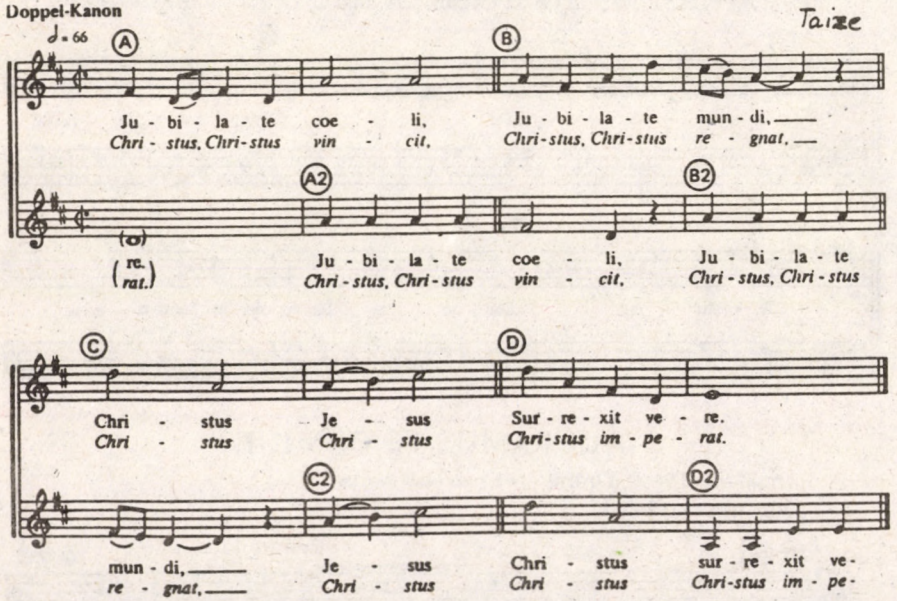

1. Christ has triumphed, Christ reigns, Christ rules. 2. Heavens, rejoice, Earth, rejoice, Christ is risen indeed. / 1. Le Christ est vainqueur, le Christ règne, le Christ commande. 2. Cieux, jubilez, Terre, jubile, le Christ Jésus est vraiment ressuscité. / Christus siegt, Christus regiert, Christus herrscht. 2. Lobsingt, ihr Himmel, lobsingt, ihr Welten, Jesus Christus ist wahrhaftig auferstanden.

Krisztus győzött, Ő uralkodik. Mennyek, örüljetek!

Örvendezz, Föld! Krisztus valóban feltámadt!

14. VENI CREATOR SPIRITUS (Kanon)

Kanon

Komm, Schöpfer Geist

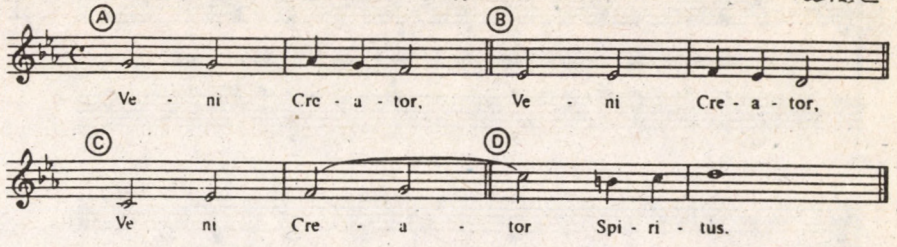

Come, o creator Spirit.
Viens, Esprit Créateur.

Jöjj, teremtő Lélek!

15. CHRISTUS RESURREXIT

Christ ist erstanden

Krisztus feltámadt, alleluja!

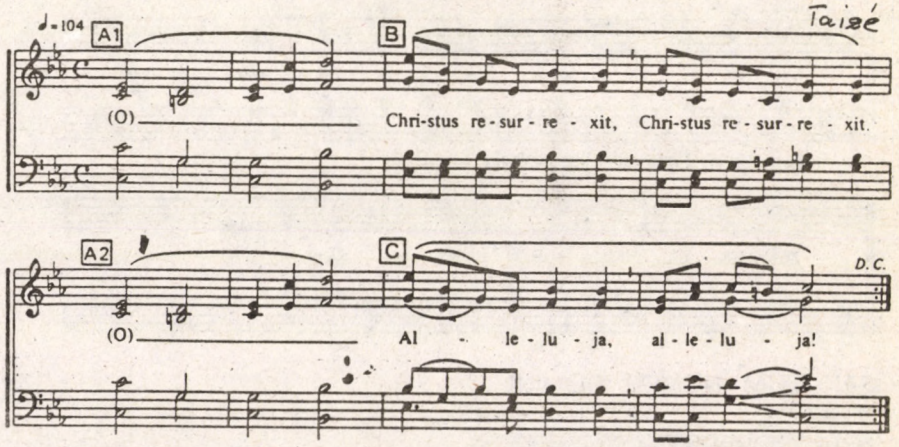

16. CANTATE DOMINO

Kanon

Singet dem Herrn, alleluja, jubelt Gott

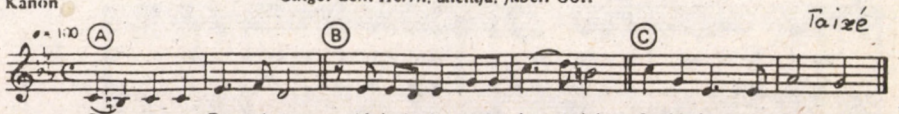

Sing to the Lord, Alleluja. Rejoice in Him.
Chantez au Seigneur, Alleluja, Acclamez Dieu.

Alleluja, énekelj, örülj az Úrban!

Psalm 117:1

Music from Taizé, France

17.

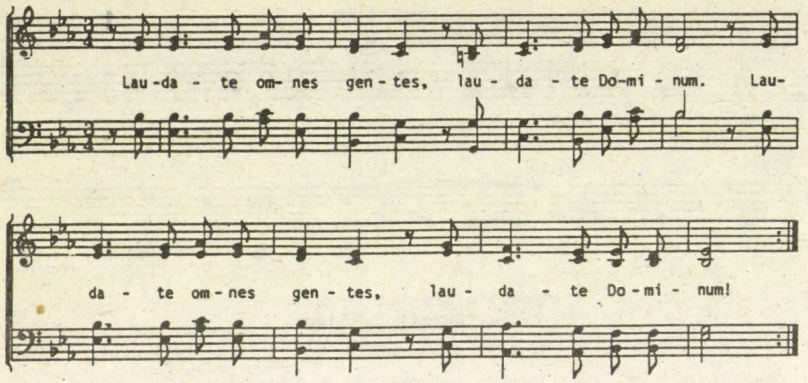

All peoples, praise the Lord!
Louez le Seigneur, tous les peuples!
Lobet alle Völker, lobet den Herrn!
¡Pueblos todos alabad al Señor!

Imádja minden nemzet, / imádja az Urat!
Imádja minden nemzet, / imádja az Urat!

LAUDATE DOMINUM

18.

Lobt den Herrn, alle Völker

Taizé

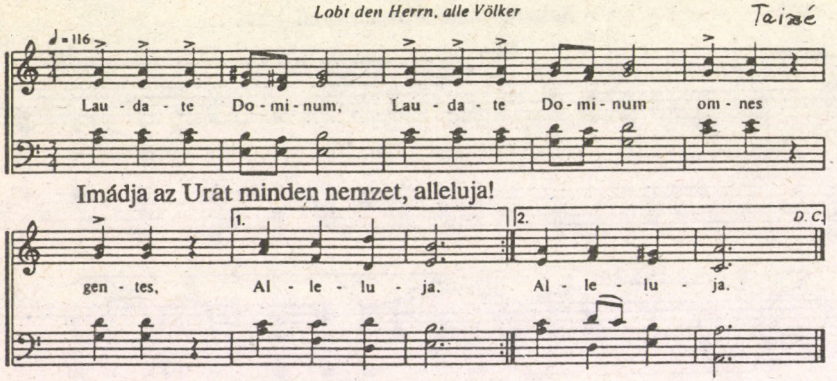

Imádja az Urat minden nemzet, alleluja!

SANCTUM NOMEN DOMINI

19.

Choral ♩ = 100

Taizé

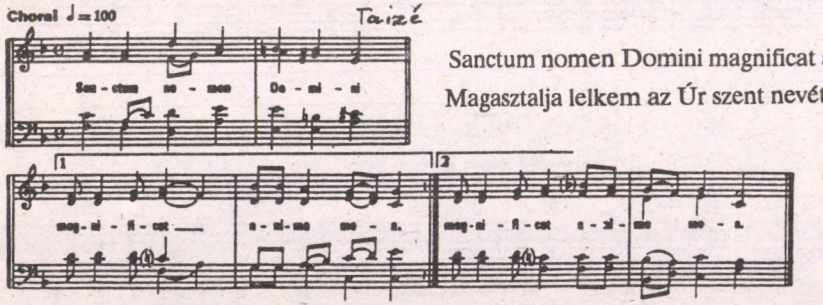

Sanctum nomen Domini magnificat anima mea.
Magasztalja lelkem az Úr szent nevét!

My soul exalts the holy name of the Lord.
Le Nom du Seigneur est saint, mon âme l'exalte.
Meine Seele erhebt den heiligen Namen des Herrn.

JUBILATE SERVITE

20.

Rejoice in God, all the earth. Serve the Lord in joy, Alleluja.
Acclamez Dieu, toute la terre. Servez le Seigneur dans la joie, Alleluja!

Jauchze Erd und Himmel, sing ihm alle Welt, unserm Gott dienet gern, freuet euch im Herrn. Alleluja, freuet euch im Herrn.

Kanon (zweistimmig)

Fröhlich

Taizé

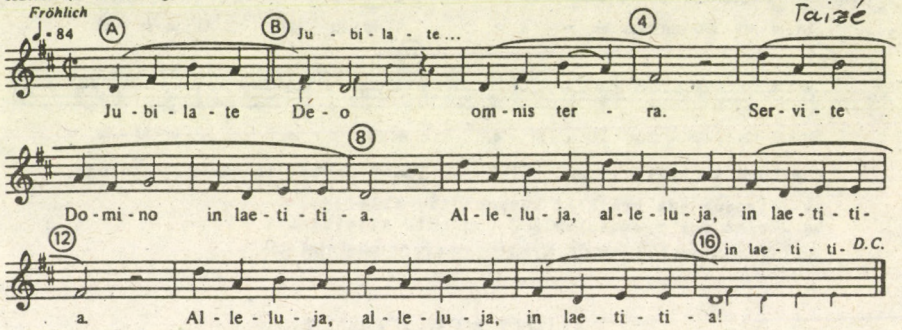

Az egész Föld örüljön az Úrban, szolgálja az Urat örömmel, alleluja!

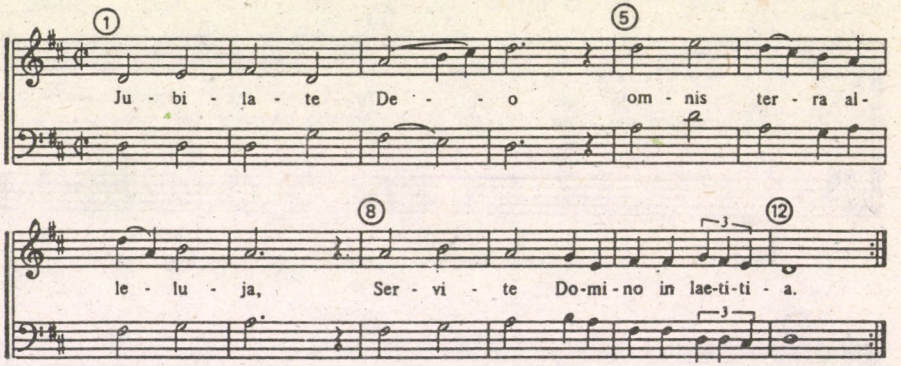

ADORAMUS TE DOMINE

21.

Imádunk Téged, Uram! *Herr, wir beten dich an*
Jöjj, teremtő Lélek!

Taizé

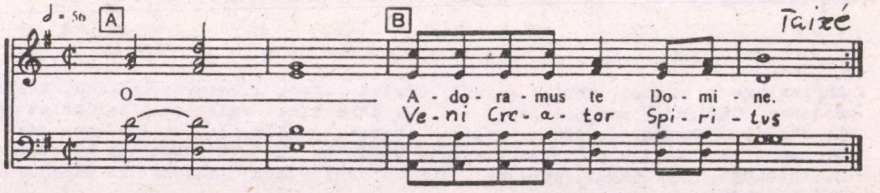

We praise you, o Lord./Come, o creator Spirit.
Nous t'adorons, Seigneur. / Viens, Esprit créateur.
Wir beten dich an, Herr. / Komm, Schöpfer Geist.

Leszkai András bácsi meséje

Valami mindig szép!

Amikor Ugribugri, az öcskösöm négy éves lett, egy kis játékhajót kapott édesapánktól. A születésnapi vacsorán arra kérte édesapát, menjenek ki másnap reggel együtt a patakra, tanítsa meg a gépezet kezelésére. Édesapánk azt felelte, hogy hajnalban be kell utaznia Budapestre.

Én nagyon szerettem volna minél előbb játszani a hajócskával — hatesztendős voltam akkor — mondtam hát, hogy én is megtaníthatom rá. Az öcskös azonban édesapánkkal akart előbb hajókázni. Visszatette dobozába a hajót, és arra kérte édesapát, hogy zárja el. Édesapánk kelletlenül fogadta a kérést:

— Nem kell azért elzárni, fiacskám. Megígéri Moha, hogy nem nyúl hozzá. Gyopártól meg nincs miért tartanod.

De Ugribugri nagyon kérte, hogy mégis zárja el. Gyopár bátyánk, aki ekkor már elmúlt tíz éves, szüleim szemében a legjobb magaviseletű kis törpe volt egész Törpeházán. Én azonban tudtam csínyjeiről, és Gyopár éppen ezért megpróbálta időnként, hogy velem is elkövessen valami titkolnivalót.

Amikor már mindhárman ágyban voltunk, és az öcskös már aludt is, suttogva így szólt hozzám:

— Nekünk Ugribugri érdekében is minél előbb ki kell tapasztalnunk a hajó működését, hogy majd segíthessünk neki.

Éreztem, hogy nem bírnék ellenállni a kísértésnek, egy kis örömmel súgtam hát neki vissza:

— Dehát édesapa elzárta! Nem lehet!

Gyopár azonban nevetett:

— Hát éppen ez a szerencsénk, hogy elzárta! A szekrénynek üvegajtaja van. Ugribugri láthatja a dobozt, és eszébe sem fog jutni, hogy nincs benne a hajó.

Másnap reggel arra ébredtem, hogy Gyopár óvatosan rázogatja a vállam.

— Már nálam van a hajócska és gyönyörű az idő.

Ugribugrira pillantottam, még mélyen aludt. Nem bírtam ellenállni a csábító lehetőségnek.

Amikor néhány perc múlva a konyhaajtó előtt akartunk elosonni, Gyopár megállt, gondolkodott egy kicsit, aztán benyitott és így szólt édesanyánkhoz:

— Olvastam, hogy egészséges, ha sétál az ember reggelizés előtt. Felmehetünk a hegyre?

— Hát persze, hogy felmehettek, gyermekeim!

Ebben a pillanatban felcsapódott a szobánk ajtaja, és ott állt Ugribugri hálóingben:

— Hova szöktök ti, nem hajócskázni?

Gyopár úgy tett, mint aki nagyon megsértődött.

— Nahát, micsoda szemtelenség! Elzártad a hajócskádat és mégis vádolsz?

Ugribugri azonban nem ijedt meg.

— Te ki tudod nyitni a szekrényt! Hátha már nincs is a dobozban?

Gyopár édesanyánkhoz fordult.

— Tessék megengedni, hogy csakugyan megpróbáljam kinyitni a szekrényt! Szégyenüljön meg ez a vádaskodó!

De édesanya megrázta a fejét.

— Édesapa szekrényéhez nem szabad nyúlni! Nem is gondolja ezt Ugribugri komolyan. Menjetek csak sétálni!

Kimentünk a kertbe, és Gyopár kuncogva meglökött a könyökével:

— Látod, milyen jó, hogy beszóltunk a konyhába? Édesanya nem is gyanakszik ránk.

Ekkor azonban felhangzott mögöttünk panaszosan és szomorúan Ugribugri kiáltása:

— Moha! Igazán nincs nálatok a hajócska?

Kiszaladt utánunk a kertbe, s az almafák alól kiáltott. Gyopár odasúgta nekem:

— Ne felelj neki! Ne is nézzünk hátra!

Csakhogy ekkorára én már hátratekintettem, és megláttam valamit, amit az előbb nem vettem észre. Azt láttam meg, hogy virágba borultak az almafáink. Nem azért álltam meg én akkor, hogy feleljek Ugribugrinak — még nem is tudtam, hogy felelni fogok — ,azért álltam meg, hogy nézzem egy kicsit a hófehér virágokkal teli fákat. Amikor azonban Ugribugri újból kérdezte szomorkásan és panaszosan:

— Igazán nincs nálatok? — akkor hirtelen úgy éreztem, hogy soha többé nem tudnám becsülni magamat, ha ennek a reggelnek almafavirágos szépségén foltot ejtenék valótlan állítással. Ezt feleltem hát:

— De igen, öcskös, nálunk van.

Gyopár abban a pillanatban megragadta mindkét vállam, és rázott:

— Miért mondtad meg, te aljas áruló!

Sírni kezdtem izgalmamban:

— Nem vagyok aljas áruló! Nem tehetek róla, hogy megmondtam, én nem is akartam felelni, de megláttam az almafákat és akkor nem bírtam olyat mondani, ami nem igaz. Nézd meg, hogy milyen szépek! Kivirágoztak.

Gyopár egy óriásit rázott rajtam:

— Az almafákra fogod? Mert szépek? Még bolonddá is akarsz tenni? Te nemcsak áruló vagy, hanem pimasz is!

De nem lett akkora baj, amint hittük. Édesanyánk nem tekintette nagy hibának. Édesapánk meg se tudta, és továbbra is Gyopár maradt a szemükben a legjobb magaviseletű kistörpe egész Törpeházán. Persze most már óvakodott bevonni engem valamely csínyjébe: se nyáron, se az őszön meg se próbálta.

De télen ismét remélhette, hogy sikerülni fog. December közepe táján nagyon élénken jött haza egy este cimborájától, Csipicsókától, és ezzel ült le a vacsoraasztalhoz:

— Csak vacsorázni futottam haza, még vissza szeretnék menni. Csipicsóka mozigépet kapott, sok film is van hozzá, meg lehet pukkadni, olyan mulatságosak!

Akkoriban magam is nagyon szerettem volna ilyen játékvetítőt. És valósággal lázassá tett a gondolat, hogy Csipicsókáéknál közelről is láthatok egyet. Sőt talán forgathatom is a hajtókart. Izgatottan kértem hát szüleimet:

— Hadd menjek el én is Gyopárral!

Tél idején azonban nem szívesen engedtek el minket vacsora után. És édesapánk ezt mondta:

— Majd holnap menjetek át, vigyétek Ugribugrit is.

Az öcskös rikkantott:

— Éljen!

Gyopár meg én viszont összenéztünk. Gyopár figyelmesen vizsgálgatta is az arcom, aztán elmosolyodott. Meglátta rajta, hogy a mozigép kedvéért még édesapánk tilalmával is hajlandó vagyok szembeszállni. Arról most is gondoskodott, hogy ne gyanakodhassanak. Hálóingben bementünk szüleink hálószobájába. Édesapánk, aki ötvösmester volt, valami kancsónak a díszítését rajzolta íróasztala mellett. Édesanyánk meg karosszékében olvasott. Egy-két szó után úgy tettünk, mintha álmosak volnánk, elbúcsúztunk, és mentünk a gyerekszobába. Ugribugri már aludt, Gyopár mégis elfújta a lámpát és csak a hold fényénél kapkodtuk magunkra a ruháinkat. A holdfénytől meg is ijedtünk egy kicsit, hátha meglát valaki, és elmondja szüleinknek. De odakint megnyugodtunk: felleges volt az ég, a hold csak időnként világított ki egy-egy felhőablakon a hegygerinc fölött. Miután beosontunk Csipicsóka szobájába, legelőször is lelkére kötöttük, meg ne mondja szüleinek, hogy ott jártunk. Aztán egy óra hosszat vetítettük a moziképeket, némelyiket többször is, és én is forgathattam a hajtókart.

Kiosonásunkat se vette észre senki. És szerencsénk volt az utcán is. A holdat éppen fellegek takarták. Nem is értettük, miért ugatnak minden kertben a kutyák, mintha tiszta égbolton telihold volna. Amikor azonban már a magunk kertjében lépegettünk a ház felé, hirtelen ismét előbújt a hold, és annak láttára, amit a fényében megpillantottunk, szinte megdermedve álltunk meg mind a ketten; szüleink kint várakoztak a veranda lépcsőjén, és mozdulatlanul néztek felénk. Néhány pillanatig mi is mozdulatlanul néztük őket, aztán Gyopár odasúgta nekem:

— Meg vagyunk mentve!

Azzal nyugodtan tovább indult, és kérdezte:

— Édesapáék is a kutyák miatt jöttek ki? Mi nem bírtunk aludni tőlük, gondoltuk, megnézzük, miért ugatnak ennyire, nincs-e tűz valahol, mint múltkor.

Kitűnő magyarázat, dicsértem is magamban Gyopárt ezért. Édesapánk ezt felelte:

— Én megmondhattam volna nektek, miért ugatnak.

És abban a pillanatban hullani kezdett a hó. Az első hó abban az évben.

Édesapánk meg így szólt:

— Ezért ugattak, érezték, hogy havazni fog, mi meg azért jöttünk ki, hogy lássuk, amint hullani kezd.

Egyetlen perc alatt fehér lett a kertünk, a veranda lépcsője, a háztető — az egész világ. És mintha csönd is hullott volna a hóval. És ebben a csöndben kicsiny csizmasarok koppant. Ugribugri jött ki ködmönkéjében. Mint valami óriási boldogságot újságolta mindnyájunknak:

— Esik a hó!

Édesanyánk a kendője alá húzta, onnan nézte az öcskös a havazást, és minket kettőnket a hulló pelyhek között. És bizonyára a helyzetünkből vette észre, hogy mi nem most jöttünk ki a házból, mert egyszerre csak így szólt:

— Te Moha! Nem Csipicsókánál voltatok ti? Ugye elmentetek énnélkülem mozizni?!

Gyopár hirtelen meglökött, hogy vigyázzak a válasszal, de én képtelennek éreztem rá magam, hogy ennek a fehér világnak a szépségét, az első havazás boldogító ünnepélyességét ravasz óvatoskodással, ügyeskedéssel, mellébeszéléssel megsértsem. Ezt feleltem hát:

— Eltaláltad, öcskös, de holnap téged is elviszünk.

Édesapánk tekintete Gyopárra pattant. Gyopár zavartan nyögte:

— Moha akarta!

De édesapánk hallgatásából megértette, hogy nem hiszi el és hogy ez nem is mentség. Nem szólt hát többé és besompolygott a szobánkba. De amikor Ugribugrival magam is beballagtam, még mindig ködmönben, kucsmában állt a szoba közepén és markolászta széke támláját és azonnal rámtámadt:

— Szégyelld magad, te áruló!

Változtam tavasz óta, most már nem lobbantam izgalomba, és nemcsak nyugodtan, hanem még vidáman is magyaráztam neki:

— A havazás miatt kellett megmondanom! Mert olyan szép!

A padlóhoz csapta a kucsmáját:

— Most meg a havazásra fogod? Ha sütne a nap, azt mondanád, a napfény volt az oka, mert szép. Ha köd volna, azt mondanád, a köd volt az oka, mert szép. De akkor sohase volna szabad hazudni, mert valami mindig szép!

Magam is meglepődtem, hogy milyen nagyot rikkantok:

— Igazad van, Gyopár, hogy te milyen okos vagy! Valami mindig szép!

És olyan jó kedvem kerekedett, hogy derékon kaptam, és táncra perdültem vele. Ellenkezett, birkózott:

— Eressz el, te bolond! Mafla!

De nem eresztettem. Táncoltam vele az asztal körül.

Ugribugri egy szót sem értett abból, amit beszéltünk, de a táncunk nagyon tetszett neki. Ugrált az ágyán hálóingben, nevetett, és kiáltozta:

— Okos vagy, Gyopár, valami mindig szép! Valami mindig szép!

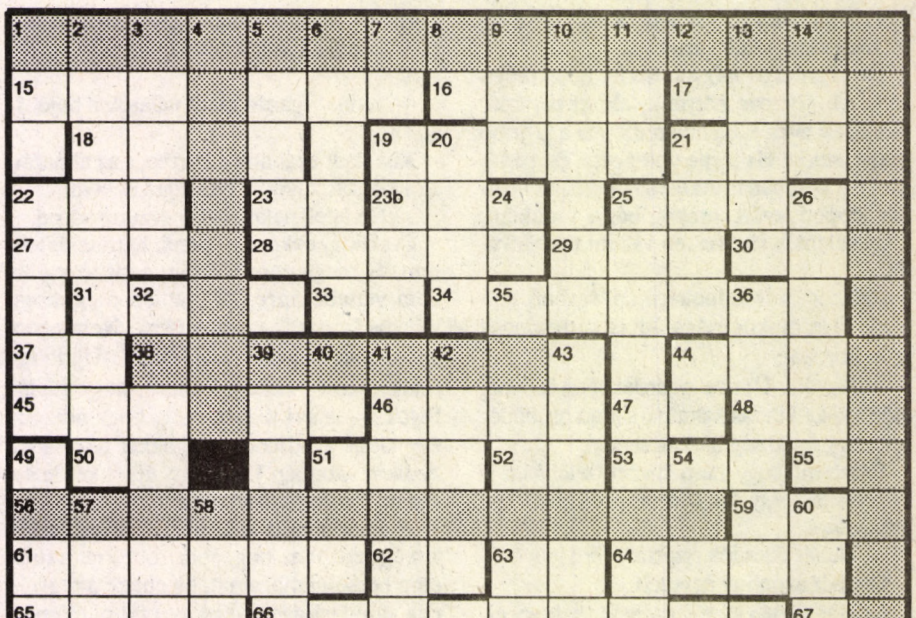

Vízszintes: 1. Megfejtés I. 15. Afrikai ország. 16. Főnök angolul. 17. Idegen női név. 18. Erről nem szól a ... (szóbeszéd). 19. A főtanács elhatározta, hogy újra megölik. 21. Siheder mássalhangzói. 22. „... és alázatosszívű” ellentéte. 23. Francia ökumenikus szerzetesközösség mássalhangzói. 23b. Menyasszony. 25. Sebészkés. 27. A nóta szerint nem jó mellette lakni. 28. Sivatagi zöld folt. 29. SZTK elődje. 30. Fém. 31. Színvonal. 33. Igen németül. 34. Dávid harmadik fia (Károli írásmódjában). 37. Spanyol és osztrák autójel. 38. Megfejtés III. 44. Ünnepélyesen leleplez. 45. Fűszer. 46. Késő angolul. 47. Kérdőszó. 48. Felszólítás arra, amit jobb tenni, mint elszenvedni (Szt.Pál). 50. Máté. 51. Telefon. 52. Bokor része. 53. Isteni erény. 55. Magánhangzók. 56. Megfejtés IV. 59. Mutatószó. 61. Kicsi alföldi lakóhelyek. 62. Tova. 63. i birtoka. 64. Jövő idő. 65. Lassú rovar. 66. Dunaparti falu, ahol református fogyatékos gyermekotthon van. 67. Kötőszó ékezet nélkül.

Függőleges: 1. Vonatkozó névmás. 2. A bibliai százados városa. 3. A tízparancs első felszólítása. 4. Megfejtés II. 5. A szerelmi költészet múzsája. 6. Kell. 7. Létige, középső betűje nélkül. 8. Egyik kutya, másik ... 9. Jézus követője ezt teszi (a Földdel). 10. Puttonyos. 11. Magdalai Mária ennél ezt tette (első két betűje fölcserélve). 12. Fiú összetételekben. 13. Isten hivatást ad. 14. Kábítószer. 19. Tág. 20. Dalbetét. 21. Fafajta. 22. Ha elveszünk belőle, nagyobb lesz. 24. Ókori római aprópénz. 25. Svédország fővárosa. 26. Amerikai ország. 32. Azonnal (oldódó). 35. Lázárék faluja. 36. Elővigyázatos. 39. Az evangéliumokban leggyakoribb női név (a tiéd). 40. LR. 41. Élénk. 42. Jézus legyőzte. 43. Cselekedj. 44. Nemzetközi szervezet a lelkiismereti okból bebörtönzöttekért. 49. Legyőzés. 51. Természettudományi Kar. 54. Pilátus rámutat Jézusra. 57. TAE. 58. Légy lárvája. 60. Mutatószó tárgyesetben, fordítva.

Előző számunk keresztrejtvényének megfejtése: „Jöjjetek utánam, én emberhalászokká teszlek titeket!” (Mt 4,19; Mk 1,17) Könyvjutalmat nyert: Balczó Laura, Budakeszi.

Legdrágább kincsünk

(Miklovicz László Legdrágább kincsünk az élet — legdrágább kincsünk a gyermek c. előadásának ismertetése. Az előadás a júniusi budapesti Család Kongresszuson hangzott el.)

„Mindenben úgy tegyetek hát az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy ők tegyenek veletek.” (Mt 7,12)

Életünket meghatározó egyetlen csúcsérték

Az ember életében egyetlen csúcsérték lehetséges. Az ember élete boldogsága áll vagy bukik azon, hogy megtalálja-e az életét meghatározó legjobb csúcsértéket: az igazit. Ha megtalálta, akkor már elvileg sínen van az élete, hiszen a többi értéket eszközként e csúcsérték alá kell összerendeznie.

Arról teszek hitet, hogy az ember élete egy módon lehet boldog, és ebben fejlődőképes, ha csúcsértéke a szeretet.

De mi a tartalma ennek a fogalomnak? Célja és következménye szempontjából próbálom meghatározni; tudva azt, hogy ezek sokszor egybeesnek és mindenképpen elválaszthatatlanok.

Célja a mottóként használt evangéliumi részlet, a Mt 7,12. Azt szeretném, ha mindenki tisztelne, megbecsülne, tehát nekem is erre kell törekednem mások irányában.

Azt szeretném, ha gondjaimban, bajaimban segítenének nekem, ebből következik, hogy segítőkészséget kell mutatnom mindenki felé. Azt remélem, hogy hibáimat megbocsájtják, tehát nekem is meg kell bocsátanom mások hibáit.

A gyakorlatban így nézünk ki

Nem csúcsérték számunkra a karrier és a pénzkereső munka (melynek kísértése, hogy időnk nagy részét elvigye). A pénzkereső munka a szükségletek megszerzését célozza. A munkavégzés idejét ennek a célnak megfelelően redukálni kell. A csúcsértékünkből az következik, hogy minél több időnk, energiánk, szeretetünk maradjon egymásra, gyermekeinkre.

Feleségem hosszú belső küszködés után tette félre tanári hivatását és már 10 éve gyesen van. Így sikerült megvalósítani azt az elvünket, hogy gyermekeink ne járjanak bölcsődébe, óvodába, napközibe. Ennek konkrét előnyei: talán ami szemmel látható, az az, hogy egészségesebbek; és amit nehezebb lemérni: nemcsak testileg, de lelkileg, szellemileg is harmonikusabbak, mint azok a gyermekek, akik az állami gondozás említett formáiban nőnek fel.

Nem csúcsérték a biológiai szaporodásunk sem. Szeretetben akarunk növekedni és ennek következményeként vállalni újabb gyermeket (gyerekeink szerint legalább 20-at...).

A gyermekeinkhez való viszonyunkat is az előzőekben megrajzolt szeretetfogalmunk határozza meg. Ugyanazokat az elveket gondoljuk rájuk nézve is érvényesnek, amelyek a csúcsértékünket szolgálják ill. abból következnek. Tanulásukkal kapcsolatban két szempontunk van: 1. emiatt szó nem érheti a ház elejét; 2. tanulásuk célja az önálló gondolkodás és a szellemi igényesség (mely alapjai a szellemi-lelki fejlődésünknek).

A szeretet csúcsértékéből következik, hogy az erőszak minden formájától távoltartjuk magunkat és gyermekeinket is erre neveljük. Katonakönyvemet is visszaküldtem ennek kifejezésére, és remélem, a fiúgyermekeim ezt a fajta döntésüket nem halogatják 35 éves korukig.

Sok barátunk van és mivel ők is többségükben nagycsaládosok, a gyermekeinknek is sok barátjuk van. Évek óta rendszeres közösségi találkozók keretében élünk szellemi-lelki életet, gyerekeinknek táborokat szervezünk, magunknak pedig lelkigyakorlatokat.

Mintatársadalmat akarunk építeni

Szolgálni akarjuk az evilági életet és hitünk szerint részesedni szeretnénk a transzcendens Életben. A két élet szorosan összefügg: a kisbetűs életből születik meg a nagybetűs Élet. Nem akarunk családi önzésbe burkolózni, sopánkodva, hogy manapság milyen nehéz több gyerekkel megélni, és igenis minket megillet ez meg az, stb. Nem kevesebbet tűztünk ki magunk elé a szeretet csúcsértékével, mint a hegyre épült város, a föld sója és a világ világossága szerepkörét. Mintát szeretnénk felkínálni a környezetünknek a nagycsaládos életformánkkal, a hangsúlytevéseinkkel. Pusztán azzal a ténnyel, hogy szeretettel vagyunk egymás iránt családon belül és kívül, a baráti körben. Pusztán azzal a ténnyel, hogy ez nekünk jó, hogy ez boldogít minket. Törekszünk a személyes kapcsolatok létesítésére, amely talán az egyetlen fórum arra, hogy a mintatársadalom tovább terjedjen és egész társadalmi méreteket öltsön. Így talán egyszer eljön majd az idő, amikor a földkerekségen úgy emlegetik a magyar népünket: tudjátok, az a boldog nép, akik szeretettel vannak egymás iránt, szeretetközösségekben élnek, minden családban 3-4 gyerek van, nincs náluk katonaság, a rászorulókon segítenek és semmiben nem szenvednek hiányt...

Fejlődés nélkül nincsen Élet

Fejlődés nélkül nincsen sem kisbetűs élet, sem nagybetűs Élet. Az ember a maga nyughatatlan, kereső természetével mindig újabb és újabb dolgokat talál ki. Mondhatjuk úgy, hogy fejlődik. A fejlődése eredményeit a helytelenül megválasztott csúcsértéke következtében rosszra használja föl. A haladásmítosz eredményeként elképesztő méreteket ölt ma az éhezés, a nyomor, a szervezett gyilkolás, az élettér pusztítása.

Ha az ember a nyughatatlan, kereső természetét, az „istenülő” vágyait a szeretetben való fejlődésre fordítaná, nem kellene tartanunk attól, hogy a gyerekeink éhen halnak vagy nyomorognak majd, esetleg háború áldozatai lesznek, vagy csak a szennyezett környezetünk sodorja életveszélybe őket. De talán mindezek az életveszélyek ránk, felnőttekre is leselkednek. Érték-e számunkra az élet, érték-e számunkra gyermekeink élete? Vagy tovább fokozva: azonosulni tudunk-e az előadás címével? Ha igen, akkor nincs más lehetőségünk, mint a szeretetben való fejlődés választása.

Remény nélkül nincsen Élet

Az a tény, hogy egy házaspárnak több gyermeke van, azt a reményét, hitét fejezi ki, hogy van perspektívája az életnek. Még akkor is kifejezi, ha ezt így még sohasem fogalmazta meg magának.

Van reménye, mert megvalósulhat az életében a családi szeretetközösség, öröme, boldogsága telhet gyermekei bontakozása láttán, idős korára nem kell állami gondozásba kerülnie és az unokái kedves játszópajtása lehet stb. Az a tény, hogy egy házaspárnak nincs, vagy egy gyermeke van, az megfogalmazatlanul is a reménytelenség kifejeződése.

De van-e reális remény az Életre a XX. sz. végén? Az Életre, vagy a pusztulásra szüljük és neveljük gyermekeinket?

Mindenképpen pozitív választ kell adnunk a kérdéseinkre és nemcsak a nagy családunk miatt, hanem mert ez méltó emberségünkhöz.

Van remény, de csak egy feltétellel: ha életünk csúcsértékévé a diszkriminálást és az ellenséget nem ismerő szeretetet tesszük. Azt a szeretetet, amely csak felebarátot ismer, azt a szeretetet, mely csak a tökéletesedés felé fejlődve létezik. Ez a szeretet pedig a családban, még inkább a nagy családban fejleszthető ki, a személyes kapcsolatok szálain adható tovább és baráti közösségekben gerjeszthető és élhető meg. Ez a szeretet menthet meg minket mint családot, mint nemzetet és mint emberiséget.

Ha vállalod ezt a feltételt, fogj hozzá a megvalósításhoz, ne kövesd el a mulasztás bűnét.

Afrikai misszió

(Rupert Scherr osztrák katolikus pap, a lapunkban már ismertetett indiai ESP európai összekötője most egy afrikai misszióról számol be.)

Múlt évben, mikor Indiában jártam, jelen voltam egy papszentelésen. Richard Gomes felszentelése után Afrikába ment misszionáriusként. Őt látogattam meg 1990 nyarán működése helyén, Beninben.

Benin egy kis ország Togo és Nigéria között. Kb. 4,5 millió lakosa van. 1972 óta szocialista köztársaság. A kommunizmus nyomán teljes a gazdasági csőd. A megígért paradicsom nem jött el, az emberek borzasztóan szegények.

A lakosság 20 %-a keresztény, ez elég kevés, pedig a misszionáriusok nagyon tevékenyek, szociális munkát is végeznek a szegények között.

Ahogy Togóba érkeztem, éppen ünnepi körmenet zajlott. A templom a századfordulón épült, szakértők szerint már rég össze kellett volna omlania. Gondoltam, talán csak nem épp akkor dől össze, amikor bent vagyok. Az oltárképen az angyaloknak sötétbarna arcuk van: bennszülöttekről mintázták őket.

Egy bevásárlás itt nagyon időtrabló, mert a különböző cikkeket a piac más-más részén lehet kapni. Ráadásul nincs is piac minden faluban. Az asszonyok a fejükön viszik a terhet, a tojásokat is — ajánlanám a hölgyeknek kipróbálni.

Amikor tovább indultam, mondták, hogy veszélyes éjszaka utazni. Később jöttem rá, miért: több „baleset", támadás érheti az utast. Ezek oka részint a szegénység, részint a fehérek elleni gyűlölet. Ha meggondoljuk, mit tettek a fehérek az afrikaiakkal, nem csodálkozhatunk ezen.

Az olyan kisbuszban, ami nálunk 9 személyes, ott huszan utaztunk.

A hotelben megkérdeztem, mikor megy a vonat Beninbe. Azt mondták, reggel hatkor. Elmentem egy utazási irodába, ott is megkérdeztem, azt mondták, kilenckor. Végül megkérdeztem a vasútállomáson is, azt mondták, nyolckor. Tudtam, hogy csak egy vonat megy. Mit csináljak? Biztonság kedvéért hamar kimentem. A vonat fél kilenckor jött. Ahogy Benin felé ment, gyakran megállt, ilyenkor árusok jöttek oda, hogy ételt, italt kínáljanak az utasoknak. Én nem akartam venni, mert az orvos figyelmeztetett indulás előtt, hogy vigyázzak az afrikai ételekkel. Egy fiú szinte minden állomáson kiment és vett valami ennivalót. Megkérdeztem egy különösen jóízűnek látszó ételről, hogy mi az. Patkányhús volt!

Este hat körül érkeztem Beninbe. Szerencsére missziós nővérek voltak a vonaton és egyikük jól ismerte Richardot, aki három évig ott lakott. Utána, amikor elkészült a dzsungelbeli missziós állomás, átköltözött oda s most ott lakik más papokkal együtt.

Egy kis teherautóval közlekednek. Az utak borzasztó állapotban vannak. Egy Kínával kötött „barátsági szerződés" alapján, ötéves terv keretében megkezdték egy aszfaltozott autópálya építését, de nem készült el. Tipikus eset. Most a franciák folytatják az útépítést.

Egy közeli kis faluban éppen ünnepeltek: meghalt az anyós. Egy héten át tartott a halotti tor, majd a tizenötödik napon, aztán minden hónapban, később minden évben újra ünnepet ülnek. Minden nagyobb eseményt (születést, halált) így ünnepelnek. Ezért aztán nagyon sok ünnepük van. Ilyenkor táncolnak, esznek, isznak.

Engem is kínáltak, de nagyon kell vigyázni a betegségek miatt, amelyek gyorsan végeznek az emberekkel. Sokszor a legegyszerűbb gyógyszerek hiányoznak.

Fő táplálékuk a kukorica. Általános az alultápláltság. Pedig nagyon gyümölcsöző ország lenne, ha esne. Amikor én ott voltam, éppen beköszöntött az esős évszak, minden kizöldült. Az emberek ilyenkor kihasználják az esőt, rengeteget dolgoznak. De ha véget ér az esős évszak, egy hét alatt minden kiszárad és nincs mit enniük. A kukoricán kívül mindenféle állat (kutya, macska, patkány, kígyó) húsát is megeszik.

A katekéták bennszülöttek, családosok. A pap franciául prédikál (ez a hivatalos nyelv Beninben), szavait a katekéták fordítják a bennszülötteknek. Minden faluban van katekéta, aki összefogja a közösséget és vezeti az istentiszteletet, mert misszionárius csak hosszabb időközönként jut el egy-egy faluba. Az istentisztelet nagyon élő. Nem hiányzik a trombita és a dob — ezek minden ünnepen ott vannak.

Az asszonyok hozzák a vizet a családnak. A tiszta ivóvíz nagy kincs, rengeteg ember lesz beteg amiatt, hogy fertőzött vízhez jut csak hozzá. A gyerekek hasa puffadt az elégtelen táplálkozás miatt.

Nagy a különbség szegény és gazdag között, és ez a különbség egyre nő. Az alsó rétegek életformája ötszáz év óta nemigen változott. Az ipar szinte teljesen hiányzik. Az emberek csákánnyal, ásóval törik föl a földet, rizst termelnek és cukornádat, amit néhány cukorgyár dolgoz fel — ennyi az ipar. Látástól vakulásig dolgoznak a földeken, mégis alig van foganatja a munkájuknak a kevés eső miatt.

Az apácák kolostorban laknak. Korábban papok is éltek itt, amíg az ő házuk el nem készült. A plébános nem akarta, hogy a nővérek háza a férfi testvéreké mellett legyen. Pedig jobb, ha nem nagy a távolság, mert előfordulhat, hogy egy állomáson néhány ember, vagy akár mindenki beteg és nincs a közelben senki, aki segíthetne.

Egy-egy missziós állomáshoz 20-25 falu tartozik, a legmesszebb levő nemritkán 40-60 kilométerre is lehet az állomástól. Ráadásul az utak a dzsungelben még rosszabbak, mint másutt. A plébánia autója nem ezekre az utakra való, ide dzsip kellene, de az nagyon drága. A falubeli templomok össz építési költsége átszámolva 30-80 ezer forint. A harang faállványra akasztott vasdarab, amelyet bottal ütnek.

Meglátogattunk egy másik missziós közösséget is. Sörrel kínáltak, de azt kellett mondanom, hogy az orvos megtiltotta. Az itteni testvéreket gyakran gyötri fejfájás, maláriás lázroham.

Ahogy visszafelé utaztam, Togo és Benin határán csak a sofőr maradt a kocsiban, az utasok gyalog mentek át. Az átkelőhelyeket elözönli az árusok tömege; mosóportól kezdve a különböző élelmiszerekig mindenfélét kínálnak.

Talán egy kis bepillantást tudtam nyújtani ezeknek az embereknek az életformájába és mindenekelőtt az ottani elképzelhetetlen nyomorba.

Az MHB 202-10809 számlára BENIN jelzéssel befizetett összegeket a Család Alapítvány eljuttatja az ismertetett misszióba.

BIBLIA

A januári elmélkedéseket az Első Ág nevű közösség, a februáriakat Kovács Tádé, a márciusiakat Simonyi Gyula készítette.

Január 6. — Vízkereszt — Mt 2, 1-12 — Nem királyok. Bölcsek!

Az Evangélium leírásánál Máté fontosnak tartott egy epizódot leírni, amelyben a magasságbeli király dicsősége ragyog fel. A napkeletről érkező idegenek a zsidók újszülött királya felől kérdezősködtek. A három pompásan öltözött jövevény leborulva hódol és ismeri el az Istengyermek legfőbb tekintélyét. Hódolatukat fejezik ki egy szegény csecsemő bölcsője előtt. Máté a zsidók felé megfogalmazva levonja azt a tanulságot, hogy az idegenek azok, akik felismerik Jézust, a Fölkentet. A Bölcsekről úgy szokás beszélni, mint három olyan személyről, akik talán az emberiséget jelenítik meg. Az egyik a semita fajt, a másik az összes többi fehér embert, a harmadik pedig a feketéket képviseli. Nevet is kaptak: Gáspár, Menyhért és Boldizsár. A három név ismeretlen keleti forrásból ismert. A három ajándékról az evangélium pontosan tudósít: aranyat, tömjént és mirhát tettek a bölcső elé hódolatuk jeleként. Az arany a királynak, a tömjén az Istennek, a mirha a halálra készülő embernek szól.

Alkalmazzuk ezt magunkra!

Minek örülhet a mai Egyház? Felragyog-e a magasságbeli Király dicsősége ma közöttünk? Hiszen jelenleg is a sötétség borul a Földre. Két ember haragja elhomályosítja a csillag fényét. Tapasztalható, hogy azok a jó szándékú emberek, akik a felkelő csillag fénye felé mennek is, nem az Egyház felé közelednek. A népek nem az Egyház körül gyülekeznek és a távol gyermekei sem feléje igyekeznek. Sikerül-e egyszer az emberiségnek olyan egységet alkotni, amelyben mindenki egyforma és senkit nem igáznak le? Senki nem zsákmányolja ki és nem igázza le a másikat. Sokan kételkednek ebben és arra hivatkoznak, hogy aki a történelmet figyeli, megállapíthatja, hogy az nem más, mint a háborúk sorozata. A három bölcs jelképe jól jelzi azt, hogy bárhonnan való legyen is valaki, Krisztusban és egyedül Őbenne van joga az örömre és a békére.

Mi lenne, ha az Egyház olyan szegény és kiszolgáltatott lenne, mint az a kisgyermek, aki a szalmán feküdt? Minden bizonnyal meggyújtaná azt a fénylő csillagot az égen, amely elvezeti az emberiséget a betlehemi Gyermek jászolához.

Január 13. — Urunk megkeresztelkedése — Mk 1, 8b-11 — Ő majd Szentlélekkel keresztel benneteket

Emberi kapcsolatainknál igen fontos esemény a bemutatkozás, bemutatás. Ha olyan személy mutat be valakit, akinek hitele van a szemünkben, akinek a szavára figyelünk, akkor a bemutatott személyre is odafigyelünk, elfogadjuk. Először a bemutatott személy nevét tudjuk meg, majd kapcsolatát a bemutatóval, végül azt, mit várhatunk új ismerősünktől, mi lesz a szerepe életünkben.

Jézust, a Názáretit az Atya mutatta be. Az Atyát ismerték, elfogadták a zsidók. Mindennapi életük középpontja, fő törvényhozója volt. Törvényeit úgy-ahogy betartották, hiszen ezen állt vagy bukott a szövetség, melyet népével kötött. Izajás szerint az Úr kiválasztotta szolgáját, akiben kedve telik. A kiválasztás a Lélek kiárasztását jelenti, mely Lélek hatására a kiválasztott igazságot visz a nemzeteknek. A kiválasztott az igazságot szilárdítja meg a földön, úgy, hogy tanít. Megteszi a népnek szövetségül, a nemzeteknek pedig világosságul.

Mit jelent majd az életünkben? A vakok szemét megnyitja, a börtönből kiszabadítja a foglyokat, a tömlöcből a sötétségben ülőket. A kiválasztott nép várta a kiválasztottat, akit az Úr ígért neki. Izajás nem mondja ki a bemutatásra kerülő nevét, de részletezi, miről ismerhető fel. Nem kiált majd, nem emeli fel a hangját, szava sem hallatszik az utcákon. Még a megtört nádszálat sem töri össze, a pislákoló mécseseket sem oltja ki. Az igazság hirdetésekor nem lankad el, sőt kedvét sem veszíti el!

Márk evangéliuma szerint János hasonlóképpen járt el. Ő sem említi a bemutatásra kerülő személy nevét, de részletezi, mit jelent majd további életünkben.

Hatalmasabb Jánosnál, aki még saruját sem oldhatja meg. Keresztelni fog, de nem vízzel, hanem Szentlélekkel. Nem valószínű, hogy János és Jézus nem ismerték egymást. Jánosnak, aki a bűnbánat keresztségét hirdette, a pusztában hitele volt, hisz sokan mentek bűnbánatot tartani és megkeresztelkedni.

Mégsem János az, aki a tényleges bemutatást végzi, hanem az égből hallatszó Úr hangja: „Te vagy az én szeretett Fiam, benned telik kedvem.” A Lélek galamb alakjában szállt Jézusra. Ezzel megtörtént Jézus bemutatása és hirdette nyilvános működését. Úgy, ahogy a próféták már mondták.

Vajon Jézus bemutatása egyszer történt meg, vagy többször? Ha Jézust többször keresztre lehet feszíteni a bűneink által, akkor Jézust többször is be lehet mutatnunk. Van-e hitelességünk Jézust bemutatni? A nevét mondogatjuk-e, vagy az életünkben betöltött szerepét?

A csöndes Jézust ismerik-e meg, aki a füstölgő mécsbelet nem oltja ki, a megroppant nádszálat nem töri el, vagy másvalakit mutatunk be? A bemutatásnál tudok-e háttérbe vonulni, mint János, vagy a saját személyem van akkor is elöl?

Január 20. — Évközi 2. vasárnap — Jn 1, 35-42 — Keresés-megtalálás

Az első tanítványok csatlakozásának vagyunk tanúi. A kulcsfigura Keresztelő János. Az ő tanítványai mennek Jézus után. Az ő útmutatása alapján. Keresztelő János az indító, de őt is indította valaki. Valaki, aki elküldte vízzel keresztelni (Jn 1,33).

Vajon miért nem ment egy lépéssel tovább, miért nem lett elsőként ő Jézus tanítványa, s vitte magával saját követőit is? Arra nem találunk az evangéliumokban utalást, hogy Jézus hívta volna Keresztelő Jánost, vagy szomorkodott volna amiatt, hogy nem követte őt. Nem úgy, mint a gazdag ifjú távozásakor. Viszont nagy elismeréssel beszélt róla a népnek: „Ő az, akiről az írás szól: Nézd, elküldöm követemet előtted, hogy előkészítse utadat. Bizony mondom nektek: asszonyok szülöttei közt nem született nagyobb Keresztelő Jánosnál.” Aztán így folytatja: „De aki legkisebb a Mennyek Országában, nagyobb, mint ő” (Mt 11, 10-12). Honnan ez az ellentétes nyilatkozás? Az Úr az asszonyok szülöttei között a legnagyobbnak mondja őt, tehát az volt. De a másik kijelentésének is igaznak kell lennie. A legkisebb az Isten Országában, emberileg talán bárki — akár az utcáról is — nagyobb nála. Ezzel bizonyára azt akarja mondani, hogy Keresztelő János akkor nem tartozott — szoros értelemben — az Isten Országához. Nem mintha elzárkózott volna előle, hiszen küldetése és nagysága éppen abban állt, hogy az Ország eljövetelére toborozzon embereket. Hanem mert küldetése azt szabta ki számára, hogy megelőzze, rámutasson, de bizonyos értelemben az ajtóban megálljon. Neki előfutárnak kellett maradnia, az Isten Országa hírnökének és ajtónállójának egészen a haláláig. Akkor volt csak szabad belépnie és megérkezni. Vele lezárul az Ószövetség. Ő volt az Ószövetség utolsó prófétája, Jézussal pedig kezdetét veszi az Újszövetség.

„Íme az Isten Báránya” — e szavakra követték Jézust a tanítványok. Mit jelenthetett ez a számukra? A bárány motívum az ószövetségben is megtalálható. Egyrészt Jahve szolgájára alkalmazták, aki meghal, hogy kiengesztelje népe bűneit. Másrészt a húsvéti bárány nyomán a bárány vérének megváltó erőt tulajdonítottak. (A húsvéti bárány vére erejében váltotta ki Isten a zsidókat az egyiptomi rabszolgaságból.) Olyanok csatlakoztak tehát először Jézushoz, akik keresték az idők jeleit és fogékonyak voltak az isteni dolgok iránt. János korábbi szavai „ő az, aki elveszi a világ bűneit” nagy hatást gyakorolhattak rájuk. Érezték a bűn súlyát és fájdalmát, és keresték a tiszta, bűntelen utat maguk és népük számára. Keresztelő János szavaiban felszólítást látnak, ezért elindulnak Jézus után, akit mesterük tanúsága szerint Isten igazolt: „Láttam a Lelket galamb alakjában leszállni rá, s rajta is maradt.” (Jn 1, 32)

Elindulnak Jézus után, de nem mernek hozzá szólni. Végül Jézus maga szólítja meg

őket: „Mit kerestek?" Ez a kérdés nagyon fontos, ez az első szó, amit Jézus kimond János evangéliumában. A kérdés egyenes és világos. A lényegre vonatkozik, legmélyebb vágyaikra, törekvésük irányára. A válasz első hallásra annál meglepőbb. A kérdésre kérdéssel felelnek: „Mester, hol lakol?" Alapjában véve azt fejezik ki, hogy most a legfontosabb azt tudniuk, Jézus hol lakik, hogy vele maradhassanak. Vele akarnak lenni, a közelében akarnak maradni, nemcsak egyszerűen tudni akarnak valamit tőle, Jézus személye megfogta őket és ez egész későbbi életüket döntően meghatározta — nem tudtak, nem akartak elszakadni tőle.

Jézus magával vitte őket arra a szállásra, amelyet igénybe vett, amíg a Jordán folyónál tartózkodott. A beszélgetés témáját az evangelista nem említi, de könnyű kitalálni, hiszen utána András így számol be róla testvérének, Simonnak: „Megtaláltuk a Messiást, az Isten Felkentjét!" Bennük tehát már jelentkezett valamilyen hit. Ezt a hitet Keresztelő János indította el, s az ő útmutatásai alapján fordultak Jézushoz. Rátereli az emberek figyelmét Jézusra, de utána mindenkinek magának kell Jézushoz kötődnie. Tanulmányozni kell az evangéliumban tetteit, szavait, a keretét, parancsait és ezek alapján a hitet tisztázni. András így hívta fel Simon figyelmét Jézusra, és mindjárt el is vitte Hozzá. Simon most megtapasztalja, hogy az első kereső találkozás is milyen maradandó élménnyé válhat. Jézus rátekint és ezt mondja: „Te Simon vagy, János fia, de Kéfa, azaz Péter lesz a neved!" Péter most már tudja, hogy Jézusnak terve van vele, magához akarja láncolni, számít rá.

Gondoljunk arra, hogy Jézusnak velünk is terve van, minket is magához akar láncolni — a mi érdekünkben. Számít ránk, kinek-kinek a maga munkájára, hűségére, hogy Isten Országa valósuljon közöttünk — ami rajtunk fordul.

Január 27. — Évközi 3. vasárnap — Jónás 3,1-5.10; Zsolt 24; 1Kor 7,29-31; Mk 1, 14-20

A mai ige liturgiát átelmélkedve a hívő ember jól láthatja, hogy Isten ügye az ember ügye, és fordítva is az. Ez a világ a mi terünk, amelyben az ember választ adhat az Isten szavára és meghívására. Az Isten várja is tőlünk a választ. Jól érezhetjük, hogy a hívő ember által megélt értékekre, melyeket jézusinak mondunk, a Biblia adja meg a legtökéletesebb útmutatást. Ha nem ezt tesszük, elbúcsúzhatunk attól, hogy a Teremtő és embertársaink előtt életünk Istennek tetsző élet legyen. A hívő ember mondanivalója és magatartása felelős az evilág történelméért.

A mai ige liturgia alapján sok vonatkozásban konkretizálhatja az ember ezt a maga személyére, de felebarátaira is. A Zsoltár szavai egyértelműen állítják, hogy csak a tiszta szívű és ártatlan ember fogadhatja be a „Dicsőség Királyát" és mehet be annak szentélyébe. Ami mit is jelent? Azt, hogy földi halálunk után élhetünk és résztvehetünk sokkal tökéletesebben, mint a földi életben, az örök Szeretet Országában.

Vajon melyek azok a tanácsok, amivel elérhetjük az ezen általunk kívánt és vágyott célba jutást? Jónás prófétánál olvashatjuk, kiemelkedően a 10. versben, hogy Isten szeretete olyan általános, hogy minden ember felé irányul. A Teremtő kivételezettséget nem ismer. Rajtunk fordul, hogy ebben a szeretetben akarunk-e folyamatosan élni. Van-e minden bűnünkben, hibánkban, mulasztásunkban, helytelen tettünkben minél hamarabbi metanoiánk. Tudjuk, a hívő ember csak akkor lehet boldog, ha minél rövidebb ideig esik ki a Szeretet áramköréből.

A lecke életünk egyik legfontosabb kérdésével foglalkozik. A formával, amiben élünk. Bármilyen kötelékben élhetünk Istennek tetszően. Nem a kötelék formája, hanem a törekvésünk a jézusi úton való maradásra fogja eldönteni, hogy a forma boldogítson is és megtermelje az örök időre való olajat.

Sajnos napjainkban minden életforma, kötelék válságban van. Mégis ki kell emelnünk a házas élet problémáját. Korunkban igen súlyosan mutatja a válság jeleit, amely sajnos a jövendő generáció lelki és testi károsodását is magában hordozza. Miért? Nem akarunk önzetlenek lenni, tenni azt, ami a másiknak jó. Nem akarunk a kedvteléseinkről lemondani. Nem akarunk arra törekedni, hogy boldogítsuk azokat — férjet, feleséget, gyermekeinket — akikkel együtt élünk. Nem akarjuk Jézust a családi élet központjába állítani. Nem akarjuk elhinni, hogy boldog házas állapot csak akkor lehet, ha a Szentháromság mintázatát visszük bele. Ha velünk, bennünk és közöttünk él a Szeretet.

Az evangéliumi szakasz továbbgondolkodásra indít. Jézus tanítványokat hív magához. Mit jelent ez nekünk? Túl kell lépnünk az életformánkon, tanítvánnyá kell lennünk, sőt tanítókká is. Meg kell tanítani a jézusi út szeretetére felebarátainkat is. Nemcsak szóval, tettekkel is. Igen, a példamutatás lehet szeretetünk jele a családban és azon túl is. Napjainkban mindnyájan tudjuk, hogy nagyon sok a tennivaló. Be kell mutatni az evilágban a jézusi testvériség lényegét. Nagyon sok ember szenved lelki és testi szükségben. Özvegyek, árvák, öregek, betegek, munkanélküliek, menekültek, az egész föld nyomorgói és ez a felsorolás korántsem teljes. A hívő embernek a kötelessége adni, adni és adni, mindent, amit a szeretete elbír.

Erre tanította két és fél év alatt Jézus a tanítványokat. Ezt az utat kell nekünk is járni. Ugyanis ez az utatjárás dicsőíti Istent. Ez az utatjárás mondathatja ki velünk azokat a sorokat, amely Sík Sándor zsoltárfordításában így szól hozzánk:

„Ki fog felhágni az Úrnak hegyére?
Ő szent hegyén ki kap helyet?
A tisztaszívű, ártatlankezű
Kinek hívságra lelke nem veszett
S nem esküdött hamis hitet."

Február 3. — Évközi 4. vasárnap — Mk 1, 21-28 — Szentet az átlag tisztátalanból

Jézus tanított a hegytetőn, tavon, mezőn, magánháznál és bárhol másutt, hazai pályán és idegenben, a hét bármely napján, akár nappal, akár éjszaka. Mint vallásos izraelita természetesen tanított a vallása által biztosított keretek között is: a zsinagógában, szombatonként, Názáretben és Kafarnaumban egyaránt. Kihasználta az Atya tanításának közvetítésére a tér és idő azon szféráit is, amelyeket az átlag kortárs nem erre szánt. Hogyne használta volna ki azokat a szférákat, amelyeket az átlag kortárs is Istennek szentelt. Rendkívüli küldetésének teljesítéséhez rendkívüli időket és helyeket is igénybe vett, de a nem rendkívüli idők és helyek igénybevételekor is rendkívüli minőséget nyújtott. Amatőrként kenterben vágta a profikat. Ácsmester létére úgy lenyűgözte a hallgatóságot, ahogy az kora írásmagyarázóinak nemigen sikerült. Mivel? Az evangélisták szerint azzal, hogy hatalma volt a szavának (Mt 7, 29; Lk 4, 32). Miben állhatott ez a hatalom? — Talán a hitelességében, életszerűségében. Hiteles volt, mert sosem cselekedett másként, mint ahogy beszélt. És életszerű, mert az életből vette beszédének képeit, és az életre alkalmazta e képek mondanivalóit. Ki-ki ellenőrizhette, hogy ő is úgy tapasztalja a dolgokat, ahogyan Jézus beállítja őket (de milyen frappánsan tudja beállítani!). És ki-ki kipróbálhatta saját életében azokat az eligazításokat, melyeket Jézustól hallott, hogy azok valóban jobbak minden egyéb megoldásnál (de mennyivel jobbak!). Am a jobb mindig elüt az átlagtól. Az átlag ezért idegen testként löki ki magából. Kevert az átlag: jóból és rosszból van összegyúrva, nem tiszta. Taszítja a tisztát, egyértelműt, keveretlent. Fáj neki. Fájdalmát átlagos fegyelmezetlenséggel kezeli: üvölt. Az átlag az átlagot választja és kínálja mércéül. Az átlagfelettit, a szentet veszedelmesnek tartja: olyannak, amely puszta létével fenyegeti az átlaglétforma létjogosultságát. Ezért nem vállal vele semmiféle közösséget. S a közhangulatot ebbe az irányba próbálja befolyásolni. Ennek érdekében még az igazság megfogalmazására is kész: hitvallást is tesz, ha épp az a divat. Hajlandó oltárra emelni, monstranciába foglalni Isten Szentjét, s jó magasra helyezni, csak ne legyen a közelében, ne folyjon a hétköznapjaiba, ne hatoljon bele profán szférájába, ne zavarja kisded játékait. Jézus azonban ennek a törekvésnek keményen ellenszegül. Hízelgő szavait belefojtja, „Takarodj"-ot kiált neki! A szelíd Jézus, aki az ajtó előtt kopogtat, ilyenkor nem ismer pardont. A langyosat kiveti szájából, a tisztátalan szellemet kiparancsolja az emberből, akármilyen szent helyen, szent időben és ájtatos dumával is próbálja őt távoltartani az állandó, a mindenütt érvényes közösségvállalástól, az átlagemberrel, akit épp ezzel akar kiemelni középszerűségéből. Mert a hamis demokratizmus és vallásoskodás, a túl jól informált demagógia szelleméhez valóban semmi köze a Názáreti Jézusnak. De igenis köze van és közösséget akar vállalni minden reá figyelő, tanítására fogékony átlagemberrel, hogy a valódi szolidaritás, őszinte meggyőződés, diszkrét párbeszéd hullámhosszára hangolódva túl tudjanak lépni a szürke átlagosságon, s hatékony csatornái legyenek a Názáreti Jézus embermentő és soha nem pusztító művének.

Február 10. — Évközi 5. vasárnap — Mk 1, 29-39 —Atyánkra figyelni, hogy a testvéreinkre figyelés értelmes maradjon

Jézus a halászlegényekkel dolgozó jómódú testvérpárt viszi vendégségbe a kevésbé jómódú kollégáékhoz, ahol még ráadásul lázasan fekszik egy, a háztartásban mindig hasznos, de vendégség esetén különösen hiányzó családtag. Ez mégsem tapintatlanság. Sőt, igen megfontolt lépés benyomását kelti. A szegényebb vagy feszeng a gazdagabbnál, és szégyenkezik, vagy ellenkezőleg: élvezi a helyzetet, s próbálja kihasználni, visszaél vele. Fordítva azonban valamivel jobbak az esélyek. Váratlan vendégek betoppanása esetén a szegénynek nem kell szégyenkeznie amiatt, hogy szerény a fogadtatás, ezt eltakarja ugyanis a váratlanság. A jobb módúnak viszont illik jó képet vágni a szerényebb fogadtatáshoz. Ez meg nagyon is belesimul Jézus elképzeléseibe, aki szerint „nem a bővelkedésben van valaki számára az élete, a javaiból" (Lk 12, 15). A javak fő szerepe: hogy irgalmat lehet gyakorolni általuk. Pl. éhezőknek ételt adni. A beteg anyós meglátogatása is hozzátartozik az irgalmasság cselekedeteihez (Mt 25, 35-39). Ám Jézus többre is képes, mint meglátogatni, részvéttel osztozni a beteg sorsában. Változtatni is tud a sorsán. Talpra állítja a beteg asszonyt. Az sem akadályozza őt a rendkívüli beavatkozás megtételében, hogy az eredményét haszonélvezi. Hányszor előfordul, hogy szerénykedésből nem teszünk meg valamit, amire módunk lenne. Mit sem törődve azzal, hogy másoknak mekkora segítség lenne, ha félretettük volna szerénykedésünket. Péter apostol anyósa nem tétlenkedésre használja visszanyert egészségét, hanem a ház lakóinak és vendégeinek ellátására. Az egészség nagy érték, de nem a legfőbb. Elvesztése nagy kár, de nem a legnagyobb. Tevékenység és türelem az emberi magatartás két hatalmas, egyenrangú pólusa. Az egészség a tevékenység pólusának kedvez. A betegség a türelem pólusának ad feltűnőbb esélyeket. Jézus mégis kész helyreállítani az egészséget, mert türelemre tevékenység végzése közben is bőven van mód, míg egy betegség türelmes viselése olyan energiákat emészt, hogy tevékenységre amellett nem, vagy csak alig futja. Péterék háza körül tolongtak is gyógyulni vágyók! Vajon mind arra készen-e, hogy visszanyert egészségükkel mások szolgálatába állíthassák tevékenységüket? Ez nincs garantálva. Erre előbb rá kellene döbbenniük, s még azután is meg kellene birkózniuk önzésükkel, lustaságukkal vagy egyszerűen csak rossz beidegződéseikkel. De még az sem biztos, hogy rádöbbentek, mire érdemes használni visszanyert egészségüket. Még kevésbé valószínű, hogy tisztában vannak azzal, hogyan lehet türelem által még a betegséget is hasznossá tenni a nagy egészben, amelyben elsősorban mégiscsak a morális értékek súlya számít. Ez pedig fontosabb lenne minden egyéb értéknél, s Jézust épp e célból látta el küldetéssel az Atya. Érzi is ezt, de a megfogalmazásával pillanatnyilag nincs készen. Hogy készen legyen vele, ahhoz időre, csendre, imádságra volna szüksége. De honnan vegye, amikor ott tolong az ajtónál az egész város? Az is plusz energiájába kerül, hogy már nem engedik kifejteni neki „az élet igéit", hát legalább a „hazugság atyjának" csatlósai se beszéljék tele környezetének fejét idő előtt elpufogtatott vagy féligazságokkal. Alvásból lop el időt, csendet az imádságra. Hajnalban kilopakodik az újabb páciensinvázió megérkezése előtt egy magányos helyre, és ott kristályosodik ki benne a lappangó érzés. Mire Péterék rátalálnak, már számukra is meg tudja fogalmazni: „Menjünk máshová, a soron következő mezővárosokba, hogy ott is prédikáljak, erre jöttem rá ugyanis." Azért jött, hogy rádöbbentsen minket, milyen magatartás vezet célhoz. De ez nem jelenti azt, hogy a sorsunk hidegen hagyja: továbbra sem hagyja abba a gyógyítást, nemcsak prédikál. Mondja, hogy hogyan kell a többiekre odafigyelni, de mutatja is. Meg tudja mutatni, és meg tudja fogalmazni is, mert megtalálja a módját és körülményeit annak, hogy Atyjára figyelhessen.

Február 17. — Nagyböjt 1. vasárnapja — Mk 1, 12-15 — Hinni a feltételekben, tapasztalni az eredményt

A húsvétot előkészítő szent negyven nap Jézus 40 napos pusztai böjtjének mintájára alakult ki az egyházban. A böjti fegyelem különböző formákat öltött magára az évszázadok folyamán. A változó megjelenési forma mögött azonban ugyanaz a szellem kell hogy meghatározza elképzeléseinket ma is, mint régebben: a feltámadás ünnepe újabb lépéssel találjon előrébb bennünket a megtérés útján. A mai evangélium utolsó mondatát alkalmazza egyházunk a hamvazás újabb szövegeként. „Térjetek meg, és bízzatok a evangéliumban!" Így kezdte igehirdetését Jézus a 40 napos böjt elmúltával. A megtérés szava a görög eredetiben a metanoia. Ez a noosz vagy núsz = értelem, gondolat, akarat szóból ered, és a gondolkodás átformálását, a meggyőződés megváltoztatását, az akarat irányának átváltását jelenti. További jelentésárnyalatai ebből következnek. A gondolkodás irányítja az akarást, az akarás a tettet. Tettekből áll az élet. A gondolkodás megváltozása változtat az akarat irányulásán; ha döntéseink megváltoznak, megváltoznak a tetteink. Ha tetteink megváltoznak, megváltozik egész életünk. Amit jónak tartottunk, az rossznak tűnik, bántónak, bánjuk, hogy eddig másképp ítéltünk és cselekedtünk. A metanoia ezért a bűnbánatot is magában foglalja, de nemcsak azt. Nem csupán a múlt hibásnak felismert tetteire terjed ki, hanem a jövő megoldásra váró feladataira is fényt vet, új megvilágításba helyezi azokat. Amit eddig rossznak tartottunk, arról kiderül, hogy épp arra érdemes építeni a jövőt. A jövő azonban mindig bizonytalan. A ki nem próbált megoldások csak fokozzák bizonytalanságunkat. Ezért hasznos a biztatás: bízzatok az evangéliumban! De milyen alapon bízzunk? Mitől jó hír számunkra? — Ezekre a kérdésekre ad választ az a kis bevezető mondat, mely szerint betelt az idő, közel jött az Isten Országa. Megszűnt a távolság térben és időben. Itt és most elkezdődött Jézusban az Isten Országa. Nézzétek és hallgassátok! Kövessétek, valósítsátok! Gyakoroljátok be! Nincs kire várni tovább, nincs hová menni Rajta kívül! — Aki Őt megveti, az Őt küldő Atyát veti meg (Lk 10, 16). Aki hozzá csatlakozik, azt felüdíti (Mt 11, 28), az tudomást szerezhet az örök élet feltételeiről (Mt 19, 16-21), az százannyit kap mindabból, amiről Érte lemondott már ebben a világban (Mk 10, 29-30), az Ő igénytelenségét elvállalva semmiben nem szenved hiányt többé (Lk 22, 35), minden szomorúságára vigaszt talál, s már most boldog (Mt 5, 4), ha hajlandó kockáztatni (Mt 25, 24-28). Olyan közösséget kap, amely mindenért kárpótolja. Közösséget az Atyával, közösséget mindazokkal, akik belé helyezik bizalmukat, s azokkal, akikre ő bízhatja magát bátran (Jn 14, 23; 17, 20. 21; ApCsel 2, 44). Ilyen és ezekhez hasonló ígéretekkel van tele az evangélium, de ezek az ígéretek a helyszínen „lékelhetők", kóstolhatók. Bárki, bármikor nekifoghat kipróbálásuknak, magára alkalmazásuknak. Azokról, akik már kipróbálták, leolvashatja, hogy mennyit ér Jézus szellemében élni. De az elsőknek se árult zsákbamacskát a Mester. Ő volt az első, aki kipróbálta magán. Példát adott önzetlen szeretetből, jót tett válogatás nélkül mindenkivel, megértő volt minden emberi gyengeséggel, és kérlelhetetlenül kritikus minden embertelenséggel szemben. Botránkoztatóan lojális volt a kívülállókkal, és ellenállhatatlanul baráti azokkal, akik készek voltak életközösségben lenni Vele. Miközben újra összeütközésbe került a hatalmasokkal, a begyepesedettekkel, a vallásoskodás mögé bújó langyosokkal, az Atyához való szoros kapcsolata, az Atya akaratának eledelként való kezelése folytán folyamatosan a helyén érezte magát és boldog volt. Aki kész ebben a szellemben átmodellezni magát, aki hajlandó erre időt szánni — az elkövetkezendő böjti idő épp ezt célozza —, az ugyanúgy megtapasztalhatja, hogy a helyén van, vagy legalábbis minden bűnbánattartáskor újra a helyére kerül — és szintén boldog, a vadak közt is angyalok társaságát élvezi. Ez „csupán" gyakorlás kérdése. Gyakorlás nélkül se művész, se sportoló, de még egy háziasszony sem ér el sikert. A megtérésnek többnyire hosszabb-rövidebb előzményei vannak, azok is gyakorlatokból állnak. De biztos, hogy ha utána nem következnek igen következetes böjti és nem böjti önfegyelmező és rendszerességet biztosító gyakorlatok, akkor elmarad az evangéliumi ígéretek teljesülésének maradandó tapasztalata is. Kár lenne érte.

A második hullám: ***Antológia a Bokor 1971-1976-os szamizdat írásaiból***

A gépiratos Karácsonyi Ajándék sorozat 1971-1976 években megjelent 23 kötetéből válogatott össze Dr. Merza József egy 175 oldalas antológiát.

Ára 110.— Ft. **Megrendelhető** az ÉV, 8003 Székesfehérvár, Pf. 7. címen.

Február 24. — Nagyböjt 2. vasárnapja — Mk 9, 1-9 — Meddig maradhatnak a hegyen s miért?

A szent negyven nap vasárnapjai felváltva hangsúlyozzák a húsvéti készületi idő tárgyát ill. célját. Múlt vasárnap a tárgyáról, a megtérésről, a bűnbánattartásról, a böjtről, az önfegyelmezés gyakorlatairól volt inkább szó, de az evangélium, a jó hír sem maradt említetlen. Ma inkább a cél, a megdicsőülés kerül előtérbe. A színeváltozás hegyén a feltámadott ragyogásából kapnak „előzetest" hárman, és pont feltámadásáig rendel el Jézus hírzárlatot a különleges teofániával kapcsolatban. De azért van utalás a tárgyi feladatra is: az Atya Fiára mutat, s ez nekünk is szól: „Rá hallgassatok!"

A történetet Jézus közvéleménykutatása vezeti be. Ennek során Péter Messiásnak nevezi. Nehogy hiú reményeket tápláljanak magukban róla, mint Messiásról, ezért elmondja nekik, hogy megölik, de „harmadnapra föltámad" (Mk 8, 27-31). Péter szemrehányást tesz neki ezért. Ő viszont sátánként üzi el magától emiatt, és lelkére köti mindnyájuknak, hogy nem csupán az ő kivégzésével kell számolniok, de a sajátjukkal is, ha követői akarnak lenni. Erre a kijózanítónak szánt kijelentésre következik a transzfiguráció (latin), a metamorfózis (görög), amit színeváltozásnak szoktunk fordítani. Az eredeti görög szó és latin megfelelője inkább alak, mint színváltozást mond, de minden változat kifejezi, hogy nem a lényeg, hanem a külső változott csupán. A „morfé" ugyanis csupán az arisztotelészi skolasztikus filozófiában jelent lényeget (vö: „a forma adja a dolog lényegét"), a biblikus nyelvhasználatban alakot, jelenséget, külsőt jelent. Mk 16,12 az emmausziakról állítja, hogy idegen alakban jelent meg nekik. Jézus lényege, hogy másokért él, de ennek a helyzettől függően más-más a megjelenési formája. A tábor-hegyi élmény tipikus teofánia, Isten-megjelenés; szerepel a teofániák kelléktárából: a hegy, a fény, a felhő, a hang. A hitvalló és hitetlenkedő Péternek szól, de ott van mellette két másik tanú is, ahogy azt Mózes kívánja. (MTör 19, 15; Szám 35, 30; vö. Mt 18, 16) Sőt, megjelenik hitelesítésképpen a teljes írás két reprezentánsa: a törvény képviselője, Mózes; és a próféták képviselője, Illés. Végül megszólal egy felhőből maga Isten is: hitelesíti Fiát, akit szeret, és felszólítja Péteréket, hogy hallgassanak Rá. Miben? Mindenben! Konkrétan pedig nyilván azokban, amikben oly nehézükre esik, ami miatt Péter szemrehányást tett és kapott: aminek értelmében le kell mondaniuk a társadalmi érvényesülésről, a politikai szembeszállásról, a Messiás fellépéséhez fűzött pozícionyerési álmokról. Ezek a remények és álmok minden korban és minden tanítványban ott lappanganak. Egy pártállam érája alatt talán szunnyadóbban, egy keresztény kurens körvonalainak rajzolódgatásakor élénkebben. Ezért fontos a színeváltozás élményének üzenete és átélése, mert ha nincsenek a Péterékhez hasonló Istenélményeink, ugyan mitől fogunk kitartani az érvényesülési vágyainkat oly durván sátáninak nevező Krisztus mellett? Ugyan miért vennénk vállunkra keresztet egy olyan érában is, amely a keresztet ismét címerébe, zászlajára tűzi? Hacsak nem azért, mert jó nekünk a Mesterrel a hegyen, midőn társainkkal bekukucskálhatunk dicsőségébe, bármily rövidek ezek a hegyen töltött órák, s bármennyire nem enged ott nekünk sátrat építeni, hiszen várnak a további feladatok lent a völgyben; s aki nem járt a hegyen, ugyancsak tehetetlennek bizonyul velük szemben (Mk 9, 14-29).

Március 3. — Nagyböjt 3. vasárnapja — Jn 2,13-25 — Az erkölcsi felháborodás

Az ostort forgató Jézus, a templom megtisztítása kedvenc helye azoknak, akik az erőszakot jézusi példával szeretnék igazolni. De a négy evangéliumból egyedül csak János beszél ostorról, és egyedül csak ő beszél az állatok (juhok, ökrök) kihajtásáról is. Nyilvánvaló, hogy az ostor az állatokhoz kellett, hiszen azokra nem hat a prófétai erkölcsi felháborodás. Az emberekre hatott. Az erőszakot igazolni kívánók egy horrorfilmbe illő jelenetet akarnak elhitetni velünk: százak, ezrek menekülnek páni rémülettel egyetlen támadó tarzani izmai és pokoli fegyvere elől.

A felháborodott Jézus kedvenc hivatkozása a dühös embereknek is. Pedig a vak düh teljesen idegen Jézus kirohanásaitól. Az árusok és vásárlók eltisztultak a templomból, mert a lelkiismeretük Jézusnak adott igazat. A lélektani pillanatot lelassítva azt mondhatnánk: elismerték, hogy megtették, amit Jézus kifogásolt és elismerték, hogy az valóban helytelen dolog. Jézus közismert és tisztelt törvényre emlékeztetett. Jó pedagógusként a próféták sok évszázados nevelő munkájára épített. A düh nem vette el önkontrollját: Márknál magyaráz az embereknek, Jánosnál külön szól a galambárusoknak. Felháborodásának mértéke megfelelt a feladat nagyságának, amit más pedagógiai eszközzel nemigen lehetett volna megoldani a tömeg miatt.

Sem erőszakra, sem vak vagy a bajhoz képest mértéktelen dühre nem jogosít föl tehát Jézus példája. Fölszólít viszont arra, hogy a templom az imádság helye legyen s ne tegyük vásárcsarnokká. Példát mutat, hogy ha mások azzá teszik, radikális lépésektől se riadjunk vissza. Hiszen 'minden nép számára', a kívülállók számára az Istennek szentelt helyeknek vonzónak s nem botránkoztatónak kell lenniük. Nyelvünk is jelzi, hogy a vallásból sokszor jól meg lehet élni (a „mennybolt jó bolt"-féle mondások, a 'püspökkenyér', 'püspöki palota'-féle kifejezések; „miért nem lett püspök?" mondja az értelmező szótár szerint a szójárás arra, aki nem akar dolgozni).

Milyen megtisztítanivalónk van saját magunk, családunk, közösségünk, egyházközségünk, magyar egyházunk, világegyházunk Istennek szentelt helyei és idői, valamint anyagi ügyei körül?

Március 10. — Nagyböjt 4. vasárnapja — Jn 3,14-21 — Aki hűséges hozzá

Aki hisz Jézusban, az nem esik olyan ítélet alá, hogy a tettei gonoszak lennének. Így kapcsolódik össze az evangéliumi rész első, hitről szóló része a második, tettekről szóló részével.

Hit vagy tettek? Páltól és Jakabtól kezdve, a reformáción folytatva máig kerülgetünk két téveszmét. Az egyik szerint valaminek az elhivése üdvözít. A másik szerint a (vallási) cselekedetek üdvözítenek. Mindkettő elszabotálja az Isten akaratának cselekvését.

Félreérthető szentírási mondat természetesen mindkét téveszme alátámasztására bőven található. De ha figyelembe vesszük, hogy a hitet és a hűséget a szentírás nyelve sokszor ugyanazzal a szóval fejezi ki, akkor a megoldást megtalálhatjuk Jézus szóhasználatában. Ő a hitbe beleérti Isten hitben megismert akaratának hűséges megtevését is.

A világ Világossága nem ítél, csak fényt derít mindenre. Az ember önmagát ítéli meg: ha a rosszat cselekszi, nem megy a világosságra, hogy le ne lepleződjenek tettei. Ha viszont Istennek tetszően cselekszik, akkor a világosságra megy, hogy kitűnjék tetteiről, hogy Istennek tetszőek. A büszkeség nem hiúság, az ember nyugodtan lehet büszke arra, ami Istennek tetsző az életében. Jézus csak akkor titkoltatta csodáit, jótetteit, amikor fennállt a veszély, hogy az emberek politikai Messiásra következtetnek ezekből és ez erőszakos eseményekhez vezet. Máskor hirdettette (pl. gerázai megszállott) és hivatkozott jótetteire.

Ha ítélet alatt vagyunk, előttünk a lehetőség, hogy a világosság gyűlölése helyett a bűneinket gyűlöljük meg és hagyjuk el. Milyen titkolnivalóim vannak? Mire lehetek büszke? Miben kell megváltoznom, hogy a világosságban járhassak?

Jézus a követőire is mondta, hogy ők a világ Világossága. Urukkal együtt derítenek fényt a világra. Ez veszélyes szerep: „Azért gyűlöl engem a világ, mert leleplezem tettei gonoszságát" — mondja Jézus (J 7,7). Ma, a leleplezések korában átmenetileg kisebb a veszély. Annál inkább kell azonban vigyázni a becsületes, egyenes eljárásra, amikor fényt derítünk valamire.

Mi az, ami rejtőzik a Világosság elől a saját magam, családom, közösségem, egyházközségem, magyar egyházam, világegyházam életében? Mire kell rávilágítanom világi környezetemben? Bátor vagyok, vállalom, hogy gyűlöljenek, mint Jézust? Azért gyűlölnek, mert világítás ürügyén igazságtalan, durva, vagy hátulról jövő támadásokat hajtok végre, hidegen vagy vak dühvel? Azért nem gyűlölnek, mert elszabotálom a fényderítés hivatását?

Zsidó — keresztény párbeszéd

A zsidó Jézus

Egymásra találhat-e két évezredes viszály után a zsinagóga és az egyház? Felülemelkedhetünk-e a minket elválasztó teológiai problémákon? Lehetséges-e köztünk párbeszéd? Mit tehetünk a párbeszédet akadályozó tényezők felszámolása érdekében?

Ezekre a kérdésekre keresi a választ egy rendkívül érdekes könyv: *Der jude Jesus* (Benziger kiadó, 1979). Szerzői: Pinchas Lapide, a jeruzsálemi American College újszövetség-professzora, és Ulrich Luz, aki a göttingeni egyetemen az újszövetséget adja elő. A könyvben Pinchas Lapide „Egy zsidó tételei" címszó alatt fejti ki mondanivalóját, amelyre Ulrich Luz „Egy keresztény válaszai" címet viselő nyílt levele válaszol. A könyvnek már a címe is sokat sejtet: „A zsidó Jézus".

A bevezetőben Lapide hangsúlyozza, hogy a becsületes dialógus nem tűzheti ki célul a közös álláspont mesterséges kialakítását, ha ennek a közös álláspontnak nincs meg a megfelelő teológiai alapja. Ezért az ő álma egy olyan dialógus, amelyen minden állítást a teológia alapoz meg. A dialógus teológiai megalapozása végett írta meg a könyvét.

E könyvnek nem célja a keresztény hitigazságok megingatása, ill. cáfolata. A szerző művében a hatástörténeti módszert alkalmazza, vagyis elsősorban arra kíváncsi, hogy valamely bibliai hely milyen szellemtörténeti ill. szociológiai, politikai hatásokat váltott ki a későbbi történelem során. Más szóval: a bibliai helyek vizsgálata során nem a keresztény állásponttal száll szembe, hanem az antiszemitizmus potenciális veszélyét kívánja hatástalanítani. S itt — érthető módon — meghatározó élménye a nemzetiszocializmus, amely számára (Hans Küngel együtt) a kétezer éves „keresztény" antiszemitizmus szerves folytatásának tűnik! Meggyőződése, hogy a nemzetiszocialista antiszemitizmus a „keresztény" antiszemitizmus nélkül sohasem született volna meg. Hisz voltaképpen semmi olyan nem ment végbe Hitler Németországában, ami a keresztény középkorban ne lett volna szokásos gyakorlat a zsidókkal szemben! Akkor is minden rosszért a zsidókat tették meg bűnbaknak — és ami a fő: a középkor antiszemitizmusát már az ókorban az egyház ideológiája-teológiája alapozta meg!

Aranyszájú Szent János a homíliáiban heves kirohanásokat intézett kora zsidósága ellen, s egyik homíliájában odáig ment, hogy így fakadt ki: „Az Isten gyűlöl titeket." Lapide itt látja a „keresztény" antiszemitizmus egyik ideológiai pillérét. Az a teológiai felfogás, amely arra támaszkodik, hogy Isten elvetette Izraelt annak bűnei miatt, egybecseng Aranyszájú Szent János idézett antiszemitista mondatával. Lapide ebből arra következtet, hogy (hatástörténeti szempontból) rendkívül veszélyes az a teológiai koncepció, amely szerint Isten elvetette Izraelt.

Az ókori egyházatyák egy olyan fogalmat alkottak, amelyet a zsidó toll csak önmagával tusakodva mer leírni: az istengyilkosság (deicidium) fogalmát. Ezzel a zsidókat illették a Krisztus kereszthalálában való 'bűnrészességük' miatt. Lapide ebben látja a 'keresztény' antiszemitizmus másik okát.

Persze az 'istengyilkosság' vádja csak úgy áll meg, ha bizonyítani lehet, hogy Jézus Istennek, de legalábbis Messiásnak hirdette önmagát a nép számára, és a nép ennek ellenére elutasította őt.

Lapide tehát hatástörténeti szempontból nagyon veszélyesnek tekinti a következő két állítást:

1. Jézus meghirdette magát Messiásnak a népe számára.
2. Izrael népe elutasította Jézust.

Így — teljesen érthetően — könyvének célját három tétel bizonyításában jelöli meg:

1. Jézus nem hirdette magát Messiásnak a népe számára.
2. Izrael népe nem utasította el Jézust.
3. Jézus sohasem vetette el a népét.

Első tételét öt lépésben törekszik bizonyítani:

1. *Ő maga nem lépett fel Messiásként.* Noha a Mt 24,5 szerint kijelentette: „én vagyok a Messiás", ezt azért tette, hogy az akkor jelentkező álmessiásoktól megóvja övéit. Jóllehet Péter tudata egyértelműen messiási Jézusról tanúskodik (Mk 8,27-30; Mt 16,13-23; Lk 9,18-22), a többi tizenegy nem csatlakozik hozzá, és Jézus jóváhagyása is hiányzik. Sőt, így feddi meg Pétert: „Távozz tőlem, Sátán!"

Ezzel Lapide Oscar Cullmant idézi, aki szerint a Mt 16,13-25 perikopának nem „Péter tudata", hanem „a sátáni messiáskoncepció elutasítása" lenne a megfelelő címe. Péter ugyanis olyan Messiásra gondolt, akinek nem szabad szenvednie.

2. *Jézus tanítványainak és ismerőseinek nyomatékosan megtiltotta, hogy szenvedésének titkát leleplezzék.* Az effajta hallgatási parancsoknak se szeri, se száma (pl. Mk 8,30; Mt 16,20; Lk 9,21 stb.)

3. *Jézus ismételten elmenekül a nép részéről megnyilvánuló minden hódolat elől.* Gyakran egy elhagyatott helyre menekül, hogy ott elrejtőzzön. Legtöbb gyógyítását a titoktartás pecsétje alatt hajtja végre (Mk 1,40; Mk 5,43; Mk 8,26; Mt 12,15).

4. *A messiási megváltásról szóló példabeszédei sem feltáróak.* Az Isten Országa eljövetelével kapcsolatos összes elképzeléseket homályban hagyják és a világ végére vonatkozó legtöbb példabeszédének értelme mindmáig vitatott (Lk 9,45; Mt 13,10 kk; Mk 4,11 kk).

5. Ha igaz Pál tétele: *„De hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak?"* (Róm 10,14), akkor nem kevésbé igaz az is, hogy a zsidó nép túlnyomó többsége sem Jézusban, sem „Krisztusban" nem hihetett, minthogy Jézusról sohasem hallott.

Lapide második tétele így hangzik: *Izrael népe nem utasította el Jézust.*

Sok hely mutatja, hogy a zsidók igenis befogadták őt: Mt 25,35-6; Lk 13,3; Mt 4,25; Mt 5,1; Mt 8,1; Mt 8,18; Mt 26,3 kk; Mk 12,35 kk; Mk 15,40; Lk 7,29; Lk 11,27; Lk 12,1; Lk 13,17; Lk 14,25; Lk 15,1; Lk 18,43; Lk 19,2; Lk 19,48; Lk 20,1; Lk 20,45; Lk 21,38; Lk 22,2; Lk 23,27; Lk 23,48. Ezek bizonyítják, hogy a zsidó nép egymástól távolodó rétegei Galileában, Júdeában, Jeruzsálemben és másutt Jézus befolyása alatt álltak, naphosszat hallgatták, rajta csüngtek, vele utaztak és újra meg újra szeretetteljesen fogadták őt. Lapide szerint a zsidó történelemben nem ismerünk olyan személyt, akinek a népszerűsége ennyire dokumentálható lenne, mint Jézusé.

Jánosnál viszont az ördög fiai a zsidók (Jn 8,44). Ám ennek oka János dogmatikai szemlélete. János a dogmatikus dualizmus alapján áll. Ez a dualizmus az egész világot a fény-sötétség, igazság-hazugság, élet-halál, Isten-ördög, de főképpen: „Jézus-zsidók" absztrakt ellentétpárjaira osztja fel. Ez az oka János ilyen állásfoglalásának.

Ám János sem hallgathatja el, hogy a nép körében Jézus nagy, általános és tartós népszerűségnek örvendett (Jn 2,23; Jn 3,26; Jn 4,45; Jn 6,5; Jn 7,31; Jn 7,46; Jn 8,30; Jn 8,31; stb.).

A Jézus ellen „a főpapoktól fölizgatott tömeg" (Mk 15,11) talán 2%-a sem volt a jeruzsálemi zarándokoknak és őslakosoknak és jóval kevesebb, mint egy ezreléke az összes akkori zsidóknak. A főpapok féltek a néptől, amely őt prófétának tartotta (Mt 21,46). Semmiképpen sem mondható tehát, hogy *a* zsidó nép adta halálra Jézust.

S itt Lapide azt az érdekes történelmi hipotézist állítja fel, hogy az evangélisták azért tompították Jézus elítélésével kapcsolatban Pilátus felelősségét és azért tették meg „a zsidókat" bűnbaknak, mert az evangéliumok megírásának idején azt remélték, hogy ezzel a gesztussal megnyerik a római hatóságok szimpátiáját, vagy legalábbis a türelmét, s ezzel a keresztényüldözést csökkenthetik ill. megszüntethetik.

A harmadik tétel ezek után megnyugtatóan, felszabadítóan hangzik: *Jézus sohasem vetette el a népét.*

Voltak sokan, akik a próféták korholó szavaiból akartak amellett érvelni, hogy Isten elutasította Izraelt. Pedig a prófétai korholást mindig vigasztaló szavak követték, amelyek Izraelt Jahve további jóindulatáról

biztosították.

Figyelemre méltó, hogy még Pál sem állítja sehol, hogy Isten elvetette volna Izraelt. Pál szerint Jézus Krisztus a körülmetélés szolgája (Róm 15,8). Ő azért jött el, „hogy az atyáknak adott ígéreteket beteljesítse".

Maga Jézus sem vetette el soha Izraelt. Ő végig annak tudatában élt és működött, hogy küldetése „csupán Izrael házának elveszett juhaihoz" szól (Mt 15,24). Ezért mondja a tizenkettőnek: „Ne lépjetek arra az útra, amely a pogányokhoz vezet. Ne lépjetek be a szamaritánusok városaiba, menjetek inkább Izrael házának elveszett juhaihoz."

Igaz, (Máté szerint) Jézus azt is mondta: „Sokan jönnek majd napkeletről és Napnyugatról és Ábrahámmal, Izsákkal és Jákobbal együtt asztalhoz ülnek a mennyek országában. A Ország fiai kivettetnek a sötétségre" (Mt 8,11). Ám Lapide ezt az idézetet nem tartja sem eredetinek, sem jézusi eredetűnek. Érvei: Az idézett kifejezés a rabbinisztikus szóhasználatban az egész világra szétszórt Izrael messiási egybegyűjtését jelenti, az „Ország fiai" kifejezést viszont sem Márk, sem Lukács nem ismeri (Lk 13,28). Később maga Jézus dicséri meg az „Ország fiait", mint jó magokat (Mt 13,38).

Vannak, akik Izrael elvetését látják az utolsó vacsora szavaiban: „Ez az én vérem, a szövetség vére, amely sokakért kiontatik" (Mk 14,24). Ezt értelmezik úgy, mint az új szövetség megkötését és vele az Ószövetség (és a választott nép) elvetését. Lapide szerint viszont a „sokakért" szó a zsidó népre vonatkozik. Az „ez a kehely az új szövetség az én véremben" szöveg csak Lukácsnál és Pálnál található, ami azt a feltevést támasztja alá, hogy az „új szövetség" inkább kései hagyomány. Ha Jézus az utolsó vacsorán elmondott szavaival a nem zsidókkal kötött volna szövetséget, akkor az ApCsel. 15,2 által említett „nagy viszály" érthetetlen lenne.

Az Izrael elvetettségét bizonyítani akarók a legcsattanósabb érvnek a gonosz szőlőmunkásokról elmondott példabeszédet gondolják (Mk 12,1-12; Mt 21,33-46; Lk 20,9-19). De „az Isten Országát másoknak adják" mondat Márknál és Lukácsnál hiányzik. A szolid exegézis szerint a szőlő Izraelt, a gonosz szőlőmunkások Izrael vezetőit jelentik, s így e példabeszédből sem lehet Izrael elvettetésére következtetni.

A Prológus a holnapért című részben Lapide — többek között — kifejti, hogy Jézus nem volt egyedülálló páratlan lény, hisz hozzá hasonlóan más rabbik is tanítottak és betegeket gyógyítottak. Mégis: egyedül Jézust élték meg úgy követői, mint feltámadottat. Kétségtelen tehát, hogy Jézusban minden más zsidóval szemben *valami többlet* volt, de arra a kérdésre, hogy mi volt a többlet, Lapide így felel: „nem tudom". Szilárdan tudni véli viszont Izrael messiási küldetését, amelynek célja a világ monoteizálása (és nem júdaizálása!): „Az üdv Izraeltől jön" (Jn 4,22). Izrael feladata a pogányok egyistenhitre térítése és éppen ebben van meghatározó szerepe Jézusnak, aki a pogányok számára Üdvözítő, Isten Fia. A pogány világ ugyanis Jézus korában tele volt istenfiakkal, félistenekkel, az ég és föld közötti közvetítőkkel. S ahogy bölcsen állapítja meg Majmonidesz Mózes rabbi a XII. sz.-ban, Isten pedagógiája bevett szokásokat kínál fel, hogy ezek által magasabbra vezessen. Isten a Jézus istenfiúságába vetett hitet is arra használta fel, hogy a pogányokat az egyistenhit tisztaságára elvezesse. Lapide, mint hívő zsidó — az ateista történészektől eltérően — nem engedi meg magának, hogy a kereszténység egész világra szóló hatását merő tévedésre vezesse vissza. Ezért kijelenti, hogy (valamilyen módon) bizonyosan alapja volt a pogánykeresztények Jézusba vetett hitének. *Ezzel a legmesszebbekig ment el, amíg egy hívő, meggyőződéses zsidó elmehet!* Ezt a meggyőződést kínálta fel vitaalapnak a holnap dialógusa számára!

Lapide tételeire *Ulrich Luz* professzor írta meg nyílt levél formájában az „egy keresztény válaszait", egyetértve abban, hogy el kell távolítani az akadályokat a zsidó-keresztény párbeszéd útjából.

1. *Egyetért azzal, hogy Jézus nem hirdette magát Messiásnak a népe számára*, csupán pontosítja, hogy Jézus *politikai értelemben* nem hirdette magát Messiásnak, azaz nem nyilvánította magát olyan személynek, aki Izraelt felszabadítja a rómaiak uralma alól,

Új? Örök?

„... az új és örök szövetségé" — halljuk a szentmisében. Azt gondolhatná valaki, hogy az Ószövetséghez képest új. Olyanokat is lehet hallani, hogy azért új, mert Jézus elvetette az addigi szövetséget a 'választott nép hűtlensége' miatt. Öröknek pedig talán azért mondják, hogy senki, még Isten se merjen arra gondolni, hogy az új főpapságot is el lehet vetni a hűtlensége miatt.

Máté evangéliumában a szövetség sem nem új, sem nem örök (Mt 26,28). Márknál ugyanígy, semmiféle jelzője nincs a szövetség szónak a pohár körbeadásakor (Mk 14,24). János evangéliuma (noha sokkal terjedelmesebben írja le az utolsó vacsorát, mint a három szinoptikus evangélium, s Máté 13, Márk 14, Lukács 32 versével szemben 5 fejezetben 155 verset szán erre), nos, János egyáltalán nem is beszél a kenyér és bor körbeadásáról.

Pál első levele a korintusiakhoz úgy idézi Jézus szavait, hogy 'új szövetségről' beszél (1Kor 11,25), s ugyanígy a Pál-tanítvány Lukács evangéliuma (Lk 22,20).

A reánk maradt négy leírásból tehát csak kettőben, csak a páli teológiában szerepel az 'új' jelző; és sehol sem szerepel az 'örök' jelző a szövetség szó előtt.

Hogy került akkor az 'örök' szó a mise szövegébe? Milyen helyes és milyen helytelen jelentést lehet tulajdonítani neki?

A szövetség nyilvánvalóan örök Isten részéről, mert Ő hűséges. S a szövetség nyilvánvalóan nem örök az ember részéről, hiszen

— egyrészt az ember újra és újra hűtlen lehet, majd újra és újra megtérhet Istenhez;

— másrészt a történelemben mindig más emberek, újabb nemzedékek válnak Isten partnereivé a szövetségben.

Ezért a szövetség az ember részéről újra és újra megújított. Valójában minden nemzedék, sőt minden egyes ember a maga személyében, életének egy (vagy több) döntő pontján megújíthatja a szövetséget, új szövetséget köthet Istennel. S egy szövetségi nép ill. annak főpapsága hűtlenné válásakor a 'szent maradék' újítja meg a szövetséget. Ez többször megtörtént Jézus előtt és után is és ez történt Jézus életében is.

Mi következik ebből?

1. Nem Jézus volt az első, akiben Isten új szövetséget kötött. A szövetségnek Ábrahámtól Jézusig tartó kora, amit Ószövetségnek mondunk, maga is újra és újra megújított szövetség volt.

2. Jézusban Isten nem vetette el a korábbi szövetséget. Izrael főpapságának hűtlensége nem ingatta meg az Ő hűségét.

3. S nem is Jézus apostolai voltak az utolsók, akikkel Isten szövetséget újított. A keresztény főpapság hűtlensége miatt az azóta eltelt kétezer évben is még jó néhány szövetségújítás történt.

Ha tehát azt halljuk a misében: 'örök szövetség', Isten hűségére értsük és ne gondoljuk magunkban: mi Ábrahám fiai vagyunk, mi a pápához hű katolikusok vagyunk, mi ezek vagy azok vagyunk, minket ezért meg azért Isten meg nem tagadhat. Van Istennek hatalma, hogy a kövekből teremtsen fiakat Ábrahámnak, követőket Jézusnak, ha mi hűtlenek vagyunk. Ne gondoljuk hát, hogy Isten örök hűsége a mi személyünknek, a mi csoportunknak, a mi egyházunknak szól, hanem teremjük a bűnbánat méltó gyümölcseit.

S ha azt halljuk a misében: 'új szövetség', ne gondoljuk, hogy mi jobbak vagyunk vagy többet kapunk Ábrahámnál, Izsáknál, Jákobnál, vagy az ő mai utódaiknál. Hanem arra gondoljunk, hogy a magunk személyében megújítottuk-e már Istennel az Ő örök szövetségét, hűségesek vagyunk-e ehhez a megújításhoz s ha csoportunk, egyházunk főpapsága hűtlen, akkor mi a hűséges 'szent maradékhoz' tartozunk-e, vagy azok közé, akiket „a főpapok és a vének rá tudnak beszélni" a hűtlenségre (vö. Mt 27,20).

Magunk pedig lehetőleg kerüljük ezt a nem egyértelmű, később kialakult szóhasználatot.

rK

ám (a húsvéti élmények hatása alatt) a keresztények mégis Messiásnak fogadták el őt. Abban hittek, hogy benne az Isten *végérvényes módon* szólalt meg, s emiatt azután számunkra egy másik Messiás várása feleslegessé vált.

2. Egyetért azzal is, hogy *Izrael népe nem utasította vissza Jézust.* Ezt (lélektani okoknál fogva) nem is tehette, hisz Jézus Istennek mindenki, de elsősorban Izrael kivetettjei, perifériára szorult személyei (a bűnösök, betegek, „tisztátalanok") iránt megnyilvánuló szeretetét tárta a zsidó nép elé. Itt teszi fel Luz azt a kérdést: hogyan lehetséges egyáltalán „keresztény" antiszemitizmus? Ennek okát (Lapidétől eltérően) *nem* a hellén hatásban látja (hisz a hellén embert és a hellén szellemiséget abban az időben a zsidók nem érdekelték). Luz az antiszemitizmus *végső* okát magában az *Újszövetségben* keresi, annál is inkább, mert az antiszemitizmus vezéralakjai, Szt. Ágoston és Aranyszájú Szt. János is az Újszövetségen nőttek fel és arra hivatkoztak. Szembeszökő, hogy a zsidókkal való szembefordulás éppen ott a leggorombább, ahol egy szerző különösen közel állt a zsidósághoz. Ez elsősorban Mátéra áll, aki (evangéliuma megírásakor) már arra a fájdalmas múltra tekinthetett vissza, amit a saját közösségének a zsidóságtól való elszakadása jelentett a számára. Ennek hatására írta azt, hogy a messiási jövendölések Jézusban teljesedtek be, Izrael helyett a pogányok Isten ígéretének örökösei.

Amikor azután a keresztények és a zsinagóga közti szakítás véglegessé vált, adva volt az antiszemitizmusnak egy másik oka is: eltűnt a keresztény szem elől a hús-vér vitapartner, a konkrét zsidó, s helyette csak a Máté-, valamint a János-teológia által vázolt absztrakt zsidó maradt meg eszmei ellenfélnek. Ez a szituáció azután manipulálhatóvá tette a kereszténységet mindenfajta, bárhonnan jövő antiszemitizmus számára.

3. Végül *egyetért Luz azzal is, hogy Jézus sohasem vetette el a népét.* Jézus eszkatologikus távlatokban gondolkodott. Ilyen távlatokban bizakodott Izrael újraegyesítésében. Ettől a gondolkodástól teljesen idegen volt Izrael elvetése.

Luz epilógusának címe: *„A jövő párbeszéde felé."* Ebben felveti azt a kérdést, hogy nem hamisítottuk-e meg mi, keresztények, Jézus alakját? Van-e folytonosság a történelmi Jézus és a hit Krisztusa között? E pontban *hitet tesz Jézus egyedülálló, páratlan személyisége mellett.* Jézus (a saját igényei szerint) több akart lenni, mint egy Tóra-tanító (vö. Lk 11,20; 10,18; és főleg Mt 5,21: „mondatott a régieknek — én pedig mondom nektek"). Jézus Isten akaratát új alapokra fektette (többek között az ellenségszeretet parancsa és a válás abszolút tilalma által). Önmagát, saját követelményeit tette meg a végítélet döntő mércéjévé (Lk 12,8).

Végezetül Luz kijelenti, hogy nincsenek dogmatikus előítéletei. Ha az eljövendő zsidó-keresztény dialógus meggyőzné, akár a dogmát is kész volna feladni. Azt is hozzáfűzi, hogy Jézus istenségének görög (platonikus) hatásra történő megvallása tehertételt jelent a zsidó-keresztény párbeszéd számára és monofizita veszéllyel jár, amelyben Jézus istensége háttárbe szorítja, „elnyeli" a történeti Jézust. Luz szerint kétségtelen, hogy ma már nem gondolkodhatunk az ókori görögök módján, de ma is sokat tanulhatunk tőlük.

P. Lapide — U. Luz kitűnő könyvének elolvasása után a keresztény teológus számára elkerülhetetlennek tűnik néhány megjegyzés:

1. Lapide azzal érvel, hogy amikor Péter Messiásnak vallotta meg az Urat, a többi tizenegy nem csatlakozott hozzá. De az „argumentum ex silentio" (=a hallgatásból vett érv) „semperest debile" (= mindig gyenge). Számos okból előfordul, hogy hallgat az, aki valamit tud. Még gyengébb az érv, ha a hallgatásról egy forrás tudósít, hiszen előfordulhat, hogy nemcsak az eredeti szereplőnek, hanem a forrás szerkesztőjének is jó oka van a hallgatásra.

2. Ahogy O.Cullmann és U.Luz is megjegyzi, Jézus nem azért korholja Pétert, mert ő Messiásnak mondja, hanem azért, mert Péter szerint a Messiás nem szenvedhet.

3. Ennek ellenére *nyilvánvaló, hogy Jézus nem nyilvánította Messiásnak önmagát — a szó akkori, zsidók között szokásos politikai értelmében.* Nem nyilvánította ki, hogy Izraelt fel akarja szabadítani a római iga alól.

4. Az is világos azonban, hogy Jézus a saját társadalmának kivetettjei pártján volt, tehát gondban volt a köz dolgai iránt. Ebben az értelemben igenis politizált.

5. Lapide azt állítja, hogy az evangelisták azért mossák tisztára Pilátust, és feketítik be a zsidókat, hogy ezzel mérsékeljék, ill. megszüntessék a kereszténygyűlöletet. Noha a keresztény teológus tudván tudja, hogy egy bibliai könyv szerzője csupán eszköz az őt sugalmazó Szentlélek kezében, s ezért az emberi szerző éppen úgy módosítja az isteni mondanivalót, mint ahogy az írógép, a nyomda, meg a zongora is befolyásolja, színezi az emberi üzenetet, azt azért nem tudja elfogadni, hogy a Szentlélek sugalmazása alatt álló író a tényeket teljesen meghamisíthatja. S erre a feltételre nincs is szükség, hiszen másképpen is megmagyarázható a Máténál, ill. Jánosnál észlelhető „zsidóellenesség": amint Luz részletesen kifejti, Máténak is, Jánosnak is nagyon fájt, hogy az egyház ki lett taszítva a zsinagógából.

6. *Az, hogy Isten nem vetette el Izraelt, a Szeretet-Isten fogalmából deduktív módon is levezethető.* Isten sohasem lehet nem-szeretet. S minthogy változhatatlan, sohasem változtatja meg a korábban tett ígéreteit. (Enyyiben kiegészíthetjük Lapide érvelését.)

7. Egyértelműen megállapítható, hogy a „keresztény" antiszemitizmusért nem a hellén szellem felelős, hiszen — ahogy Luz helyesen állapítja meg —, a hellének számára gyakorlatilag nem volt zsidókérdés. Az újszövetség legantiszemitább könyveit Máté és János írták meg.

8. *Egyértelmű, hogy Jézust nem vetette el egész Izrael, és Jézus sem vetette el Izraelt.*

9. *Jézus istenségének megvallása nem a görög filozófia függvénye,* hiszen Jézus istenségét a Szentírásban szereplő jézusi nyilatkozatok tárják elénk. Ezért Jézus istensége a keresztény hit elhagyhatatlan eleme és Jézus valóságos emberségének szem előtt tartása esetén nem vezet monofizitizmusra.

10. Egészen természetes, hogy az igazi keresztény lelkiségtől teljesen idegen bármely fajnak (s így a zsidóságnak is) megvetése, gyűlölete, vagy éppen az üldözése. Sajnáljuk és szégyelljük, hogy ilyenre „keresztény" cimkével a történelem során sokszor sor került. **(Takács János)**

Egy páratlan kisközösség

Amikor azt halljuk: „...szövetségé"

Van egy kisközösség, a Csg, amelynek tagjai a misében ennél a szónál: „...szövetségé", egymásra gondolnak. S mivel jó olyanokról hallani, akiknek példája valamilyen területen lelkesítő, hadd álljon itt, ahol a szövetségről van szó, pár mondat erről a kisközösségről.

Ennek a jézusi tizenkettőhöz hasonló nagyságú kisközösségnek az átlagéletkora még harminc alatt van. Nagyobbrészt már házasok, tízegynéhány gyermeket nevelnek, fele-fele részben kétkezi emberek ill. diplomások. Az alapító tagok már tizenhárom éve tartanak össze.

Mindez még nem tenné őket különlegessé. Még talán az sem, hogy néhány másik kisközösség létrejöttében és táplálásában szerepe van a közösség egyikmásik tagjának.

Az teszi páratlanná ezt a kisközösséget a hasonló fiatal közösségek közt (hiszen a 'nagy öregek' közt ez valószínűleg nem különlegesség), hogy öten voltak közülük önként vállalt börtönben és összesen nyolc és fél évet szenvedtek el Isten szolgálatában. A többiek pedig együtt szenvedtek velük feleségként, jegyesként, barátként.

Egyébként másokhoz hasonlóan esendő emberek: közösségi és családi életük, szellemi és kétkezi szolgálataik mennyisége és minősége, idő- és pénzgazdálkodásuk fegyelme, szeretetük melegsége nem föltétlen példás. De a börtönidőkre mindig visszaemlékezhetnek és a Szövetség érzelmei erősek lesznek ettől. Az emlékekből az Isten és egymás iránti hűség, a sok mindent elviselő kitartás, a szerelmes vágyakozás, az ellenségszeretet, a szegényekkel való szolidaritás, az egymás iránti gyengédség és más megfogalmazhatatlan érzelmek támadnak föl újra és újra. Ezért egymásra gondolnak a misén, amikor azt hallják: „...szövetségé".

Toynbee: Tanulmány a történelemről

Századunk egyik legnagyobb tudású történésze, történetfilozófusa, Arnold Joseph Toynbee 1889-ben, Londonban született, tipikus angol birodalmi családból. Életútja a középosztály fiainak szokásos iskoláival kezdődött, Winchesterben járt gimnáziumba, egyetemi tanulmányait Oxfordban végezte. A Balliol College-ban annyira megkedvelte a görög és latin klasszikusokat, hogy élete megrendítő élményei nyomán görög vagy latin versekben fejezte ki érzéseit. Angolul csak prózát írt, nem is keveset és nem is hatástalanul. Saját oxfordi kollégiumában és a londoni egyetemen tanított ókori és közel-keleti történelmet, később az angol kormány szakértője volt, elsősorban külügyi intézmények keretében. 1924-től 1956-ig írta 'A Study of History' c. hatalmas világtörténelmi munkáját. Későbbi művei egyikében a vallások kialakulását és történelmi szerepét vizsgálta, ma is követendő elfogulatlansággal és eredeti üzenetük iránti érzékenységgel: 'An Historian's Approach to Religion'. Korunk problémái, a Kelet-Nyugat és az Észak-Dél konfliktus különféle vetületei és saját hosszú élete tapasztalatai újabb könyvek írására késztették. 1975-ben halt meg.

A 'Study' eredeti beosztása tizenhárom fejezetet foglal tíz kötetbe. A rendkívül gazdag történeti anyagra fölépített művet a gerincét alkotó gondolatmenet megtartásával, de jóval szűkebb és tömörebb hivatkozásokkal rövidítette két kötetre D.C. Somervell. Ennek a kétkötetes rövidletnek mintegy negyvenoldalas összefoglalását Toynbee és Somervell együtt készítették el. Amikor ezt lefordítottam, a magyar változatot még mindig túlságosan terjedelmesnek és szerteágazónak vélte néhány barátom, és kérték, hogy foglaljam össze néhány oldalon, most már nyilvánvalóan csak a történetfilozófiai mondanivaló lényegét. Az alábbiakban erre teszek kísérletet, tisztában lévén azzal, hogy egy rövidített változat összefoglalásának a kivonata aligha nyújthat valós képet az eredeti műről, inkább csak kedvet ébreszthet Toynbee gazdag szókincsű, választékos stílusú életművének megismerésére.

A 'Study' 1939-ig megjelent első hat kötetének módszertani előföltevése: a történettudomány értelmes egységei nem népek vagy korszakok, hanem 'civilizációk'. Összesen huszonegy fajtáját különbözteti meg a 'civilizációknak', amelyeket egyazon faj filozófiailag egyidejű tagjainak tekint. Huszonegy 'civilizált' társadalmunkból tizenöt előző civilizációkhoz kapcsolódik, hat viszont egyenesen a primitív életformából emelkedett ki.

Az ortodox kereszténység, hasonlóan a mi nyugati kereszténységünkhöz, a görög társadalom kapcsolt civilizációja.

Az iszlám társadalom gyökereit kutatva, azt látjuk, hogy az két, eredetileg különböző társadalom egyesüléséből jött létre, az iráni-ból és az arabból. Az utóbbiak eredetét kutatva, egy ezeréves görög betörést megelőzően egy kihalt társadalmat találunk, a szíriait.

A hindu társadalom elődje az indiai.

A távol-keleti társadalom elődje a kínai.

A 'kövület'-ként föntmaradt társadalmak a már azonosított kihalt társadalmak túlélői.

A görög társadalom mögött a minószit találjuk, de ezúttal, eltérően az eddigiektől, azt látjuk, hogy a görög társadalom nem vette át az elöd-társadalom belső proletariátusa által fölfedezett vallást. Ezért nem mondhatjuk, hogy szorosan kapcsolódna ahhoz.

Az indiai társadalom mögött a sumért találjuk.

A sumér társadalomnak az indiain fölül két további sarja a hettita és a babiloni.

Az egyiptomi társadalomnak sem elődjét, sem utódját nem leljük.

Az Újvilágban négy társadalmat különböztetünk meg: az andokbelit, a yucatanit, a mexikóit és a mayát.

Így összesen tizenkilenc fajtáját különböztettük meg a 'civilizációknak', és ha az ortodox keresztény társadalmat felosztjuk bizánci ortodoxra (Anatóliában és a Balkánon), és orosz ortodoxra, valamint a távolkeleti társadalmat kínaira és japán-koreaira, akkor huszonegy fajtát ismerünk.

A probléma a következő: miért alakultak ki egyáltalán civilizációk, miért nem maradt az ember a ma is élő néhány elzárt népcsoport kőkorszaki életformájánál? Toynbee elmélete szerint az ember nem felsőbbrendű biológiai adottságok vagy kedvező földrajzi környezet hatására alkot civilizációt, hanem válaszként egy olyan különlegesen nehéz helyzet kihívására, amely addig példátlan erőfeszítésre készteti. Mondhatjuk-e egyszerűen, hogy minél durvább a kihívás, annál nagyszerűbb a válasz? Nem, mert a megrekedt civilizációk (polinézek, eszkimók, nomádok) végzete az volt, hogy olyan kihívással kerültek szembe, amely a sikeres választ provokáló és a veréséget jelentő nehézség határán állt. Növekedés akkor következik be, amikor egy sajátos kihívásra adott válasz nemcsak sikeres, hanem olyan további kihívást provokál, amelyre ismét sikeres válasz születik. Mivel mérjük a növekedést? A valódi haladás a 'légiesítés', amely legyőzi az anyagi akadályokat, felszabadítja a társadalom energiáit arra, hogy válaszoljon a kihívásokra, amelyek ettől fogva inkább belsők, mint külsők, inkább szellemiek, mint anyagiak.

Toynbee a társadalmat egyének közötti kapcsolatok rendszerének tekinti. Az ember nem lehet önmaga, ha nincs kapcsolatban embertársaival, a társadalom pedig a közös tevékenységek színtere az emberek bizonyos köre számára. De az aktivitás forrása az egyénben rejlik. Minden növekedés alkotó egyénektől vagy alkotó egyének kisebbségétől indul, feladatuk kettős: először sugallatuk vagy fölfedezésük megvalósítása, akármi legyen is az, másodszor saját társadalmuk megtérítése erre az új életformára. A társadalom megtérése elméletileg két úton mehet végbe: akár úgy, hogy a tömeg is átéli azokat a tapasztalatokat, amelyek az alkotó egyéneket átformálták, akár úgy, hogy külsőségekben utánozzák őket, ez a 'mimesis' (majmolás). Gyakorlatilag csak az utóbbi lehetőség áll nyitva az emberiség egésze előtt, kevés kivételtől eltekintve. A mimesis egyfajta levágás, rövidítés, de olyan út, amelyen a közkatonák tömegesen követhetik a vezetőket. Az alkotó egyén meg nem szűnő tevékenysége a visszavonulás — visszatérés kettős mozgásával írható le: visszavonulás saját személyes megvilágosodása érdekében, visszatérés embertársai fölvilágosítása céljából.

Eszményi esetben minden új társadalmi erő, amely az alkotó kisebbségből kikerül, létrehozza azokat az új intézményeket, amelyeken keresztül működni tud. Ténylegesen sokkal gyakrabban működik régi intézményeken keresztül, amelyeket más célokra terveztek. De a régi intézmények gyakran bizonyulnak alkalmatlannak és rugalmatlannak. A konfliktus kimenetele kétféle: az intézmények vagy fölrobbannak (forradalom), vagy megmaradnak, és a rajtuk keresztül működő új erők elfajulnak (eltérítés). A forradalom nem más, mint késleltetett és ezért robbanásszerű mimesis; az eltérítés pedig a mimesis frusztrációja. Ha az intézmények megváltoztatása a tényleges társadalmi erőkkel összhangban zajlik le, növekedés következik, ha forradalmat eredményez, kétségessé válik a növekedés, ha pedig eltérítésre vezet, biztos a megroppanás.

A társadalmak élettartamára nézve semmiféle határt nem szab a történelem. Más szavakkal: egy társadalom soha nem természetes okok miatt pusztul el, hanem mindig öngyilkosság vagy gyilkosság végez vele, és csaknem mindig az előbbi.

Az alkotásra képtelen többség egyetlen módon követheti az alkotó vezetőket, mégpedig a mimesis útján, amely egyfajta szoktatás, gépies és felszínes utánzása a nagy és ihletett kezdeményezőknek. Ez az elkerülhetetlen 'levágás' kézenfekvő veszélyeket hordoz. A vezetőket megfertőzheti követőik gépiessége, az eredmény megtorpant ci-

vilizáció lesz; vagy lehet, hogy türelmetlenségükben lecserélik a hamelni patkányfogó bűverejű fuvoláját a kényszer korbácsára. Ez utóbbi esetben az alkotó kisebbség uralkodó kisebbséggé válik, a tanítványok pedig vonakodó és elidegenedett proletariátussá. Amikor ez megtörténik, a társadalom rálép a széthullás útjára. Elveszíti önmaga meghatározásának képességét.

A megroppanás természetét három pontban foglalhatjuk össze: az alkotó kisebbség teremtő hatalmának hanyatlása, amely ennélfogva csupán uralkodó kisebbséggé válik; válaszként a többség megtagadja a hódolatot és megszünteti a mimesist; melyek következtében a társadalom egészében elvész az egység.

Az alkotóképesség végzete: a pillanatnyi én, a pillanatnyi technika és a pillanatnyi intézmény bálványozása. A történelem azt mutatja, hogy az a csoport, amely sikerrel válaszolt egy kihívásra, ritkán ad sikeres választ a következőre. Akik egyszer sikert értek el, hajlamosak arra, hogy a következő alkalommal babérjaikon heverjenek.

Vajon a szétesés szükségszerű és változhatatlan következménye a megroppanásnak? Az egyiptomi és a távol-keleti civilizációk története mutat alternatívát, mégpedig a megkövülést, amely csaknem a görög civilizációt is elérte, és amely saját civilizációnk sorsa is lehet. A szétesés kiemelkedő feltétele a társadalom testének három részre szakadása, uralkodó kisebbségre, belső és külső proletariátusra. Amikor egy társadalomban a fenti hármas szakadás bekövetkezik, mindhárom rész sajátos alkotó munkát végez: az uralkodó kisebbség egyetemes államot alkot, a belső proletariátus egyetemes egyházat hoz létre, a külső proletariátus barbár hadseregeket.

Az élet síkján a cselekvések terének a makrokozmoszból a mikrokozmoszba történő átvitelére két alternatív változatpár van, amelyek a 'légiesítés' folyamatát megerősítik. Az alternatívák első párja — archaizálás és futurizmus — nem érik el ezt az átvitelt, és erőszakot szülnek. A második pár — elkülönülés és átalakulás — sikeresen véghezviszik az átvitelt, és szelídség jellemzi őket. Az archaizálás kísérlet arra, hogy visszaállítsuk az órát, a futurizmus megkísérli az ezeréves földi birodalom elérését rövidített útvonalon. Az elkülönülés, amely az archaizálás szellemiesített változata, visszavonulás a lélek erődjébe, a világ elhagyása. Az átalakulás, amely a futurizmus szellemiesített változata, lelki tevékenység, amely a magasabbrendű vallásokat hozza létre. Amint a szétválás a növekedés jele, úgy az egységesülés a szétesést jellemzi.

Az egységesülés eredményei az egyetemes államok. Az egyetemes államok polgárai nemcsak egyszerűen örvendeznek a saját államvezetésüknek, hanem halhatatlannak is hiszik azt, és nemcsak akkor hisznek ebben, amikor az egyetemes állam már nyilvánvalóan a szétesés szélén áll, hanem akkor is, amikor már el is tűnt. Ez azt eredményezi, hogy az intézmény előző önmaga 'szellemeként' ismét megjelenik, mint pl. a görög-római világ Római Birodalma mint a Szent Római Császárság a nyugati kereszténység kapcsolt társadalmában. A magyarázatot az adhatja, hogy az egyetemes állam határozott kilábalást jelent a zavaros idők után.

A szétesés társadalom egyetemes állama és a környező barbárok közötti katonai határterület, a limes kialakulásának lélektani és társadalmi következménye a hősi korszak. Völgybe rakott torlaszhoz vagy duzzasztógáthoz hasonlítható, amely fölött víztározó alakul ki. A határon, avagy a gáton nő a nyomás, amint a határon túli barbárok eltanulják azon civilizáció haditechnikáját, amely ellen támadnak. A civilizáció őrei annyira legyengülnek, hogy maguk is barbárokat alkalmaznak, a zsoldosok gazdáik ellen fordulnak, és a birodalom szívét veszik célba. A győztes barbárok szükségképpen saját győzelmük áldozatai lesznek, mivel teljesen alkalmatlanok annak a válságnak a megoldására, amelyet létrehoztak. A rendezetlenség hősi korszaka meglepő gyorsasággal ér véget, majd sötét korszak követi, amelyben a törvény és a rend erői fokozatosan újratermelik magukat. Az interregnum véget ér, új civilizáció kezdődik.

A 'Study' újabb, háború utáni köteteiben Toynbee módosította módszertani alapelvét, ekkor már nem a civilizációkat, hanem a magasabbrendű vallásokat tekintette a történelem legfontosabb jelenségeinek. Ennek indoka az a felismerés, hogy minden ma élő harmadik generációs civilizáció mögött valamilyen egyház áll, amelyen keresztül az adott civilizáció egy második generációs civilizációhoz kapcsolódik. Ezzel ellentétben a második generációs civilizációk más módon kapcsolódnak a saját elődjeikhez, ezért felül kell vizsgálni a történelem menetéről mindezideig elfogadott sémát.

A civilizációk tündöklését és bukását a vallás hintaját előrevinni hivatott kerék körülfordulásaihoz hasonlítja. A vallási haladás egyes állomásait jelző nevek: Ábrahám, Mózes, a zsidó próféták, Krisztus úgy is tekinthetők, mint a sumér, az egyiptomi, a babiloni és a görög társadalom szétesésének eredményei. Az egyházak jellemző jegye az, hogy mindegyikük vallja az egyetlen igaz Istent. Ez különbözteti meg őket minden más társadalomtól. Ugyanakkor Toynbee elismeri, hogy az egyházak eddigi története méltatlannak mutatja azokat arra a szerepre, amelyet nekik tulajdonít.

A kapcsolt civilizáció elszakadása az egyháztól az egyház hibás lépéseinek következménye, ezek pedig elkerülhetetlen következményei annak, hogy a vallási szellem a „földi harciasság" céljait szolgáló egyházi intézményben testesült meg. Három ilyen hibás lépést említ: a politikai terjeszkedés, mint beavatkozás a világi hatóságok saját kötelességeinek teljesítésébe elegendő ok azok sértődésére; a gazdasági kötelességek teljesítése „teljes szívvel, mint az Úrnak, és nem mint embernek" szükségképpen magával vonja a gazdasági sikert, ez pedig az irigységet; a testületi én bálványozása az egyházban gőghöz és elzárkózáshoz vezet.

Nemcsak a magasabbrendű vallások és a civilizációk kapcsolódásai mutatnak túl az eredeti elgondolás egységein, hanem az egyes civilizációk térbeli és időbeli kapcsolódásai is. A befejező kötetek legérdekesebb és legeredetibb szellemtörténeti eszmefuttatásai áttekintik a modern nyugat kapcsolódásait Oroszországgal, az ortodox kereszténységgel, a hindu és az iszlám világgal, a zsidókkal, a távol-keleti és az amerikai benszülött civilizációkkal. A középkori nyugati kereszténység a maga idejében a szíriai és a görög ortodox civilizációval került kapcsolatba. Civilizációk időbeli kapcsolataira kidolgozza általánosított értelemben a 'reneszánsz' fogalmát.

Törvény és szabadság a történelemben komplementer fogalmak. Toynbee mind a történelmi materializmus determinizmusát, mind a pozitivista tudósok nihilizmusát elutasítja, és az ember számára az Istentől kapott szabadságot tekinti történelemalkotó lehetősége és feladata alapjának.

Demeczky Jenő

Európai Katolikus Kiadók Biennáléja

A belgiumi Tournai-ban 1990. november 17-től 20-ig rendezték meg az Európai Katolikus Kiadók (ELCE) Biennáléját, amelyen magyar nyelvterületről tízfős küldöttség vett részt. Eddig csak a Szt. István Társulat és az Ecclesia volt magyar részről az ELCE tagja. A Vatikáni Rádió és más sajtóorgánumok számára rövid beszámolót készítettek a magyar kiadók összefogására alakult Kairosz Katolikus Kiadványterjesztő Közösség képviselői. Az újvidéki Hitélet és a gyulafehérvári Keresztény Szó szerkesztői személyesen ott voltak, a felvidéki magyarságot pedig a pozsonyi Remény c. katolikus hetilap példányai képviselték a magyar kiállítópulton. A kétévenkénti rendezvényen első ízben voltak jelen a kelet-európai és az orosz, az ukrán és az örmény kiadók.

Az Irotron kiadó az „Érted vagyok" eddigi számai mellett kiállította a Keressétek az Isten Országát c. mű köteteit és az elmúlt húsz év több mint százhatvan kötetnyi katolikus szamizdat sorozatának, a Karácsonyi Ajándéknak néhány muzeális értékű darabját. A látogatók megborzongva nézegették az üldöztetés éveit idéző, a kiállítás sokezernyi gyönyörű könyvcsodájától teljesen elütő, a használattól rongyos, sárgult papíron szinte olvashatatlanná mosódott gépelt szövegeket. Nagy érdeklődést váltott ki az a számítógépen kiállított német nyelvű könyv, Bulányi Györgynek Ratzinger bíboroshoz írt 1986-os, könyvnyi terjedelmű levele, amelyben a látogatók érdeklődésüknek megfelelően kereshettek ki szövegrészeket.

A világ katolikus teológiai fejlődésének egyik fővonaláról az előző két számunkban közölt ismertetések után

A Concilium Kongresszus zárónyilatkozata

I.

Tapasztaljuk, hogy a világ gyors változásban van. Egyes helyeken a felvirágzás jelei, máshol a veszélyek szaporodnak.

A keresztények helyzetét a mai világban gyakran a bátortalanság, az ellehetetlenülés és a terméketlenség jellemzi. Ez nem mindenütt van így. Ahol a keresztények most jutnak először lélegzethez, ott szaporodnak a remény jelei. De éppen ott, ahol úgy tűnt, hogy már eddig is tért adott számukra a szabadság, a letörésnek több jele figyelhető meg, mint a felvirágzásnak. A saját hatalmi apparátusba történő befagyás veszélye az egyházban nem hagyható figyelmen kívül.

A római monokultúra jelenléte az egész világ katolikus egyházában, valamint azok a jelzések, melyek ebből a monokultúrából indulnak ki, inkább fékezik az egyház élő megmozdulásait. Példa erre a latin-amerikai bázisközösségek sorsa.

Saját keresztény bűneink belátása következtében vissza kell utasítanunk minden abszolutizmust, minden fundamentalizmust és minden vallási fanatizmust. Az értelmi belátást a vallásos lelkület nem rombolhatja le, csak előmozdíthatja.

„Ugrás előre", erre van szükség, ahogyan azt XXIII. János a II. Vatikáni Zsinat megnyitásakor követelte. Szavai, melyeket az új szabadságról az egyházban és a magát feltáró igazságba vetett bizalomról mondott, még ma is felszabadító módon hatnak a keresztények szívére. Egyértelmű nemet mondunk az egyházi gettóba és a megmerevedett zsinat előtti struktúrákhoz történő visszatérésre.

II.

A részvétel, a dialógus és a nyílt „communio" szellemének erősítését célzó néhány kísérletet csak félszívvel hajtották végre, s azok ma is stagnálnak. Ez igaz minden szinten:

— A püspökök kollegialitását veszélyezteti, ha meg nem szünteti az a struktúra, ahogy előkészítik és lebonyolítják a római püspöki szinódusokat. Veszélyezteti a püspökök tekintélyi úton történő kinevezése és hogy figyelmen kívül hagyják a részegyházakban zajló tudatfejlődést és újításokat.

— Azzal, hogy uniformizálódásra szorítják az egyházat, feladják annak esélyét, hogy az egyházmegyékben több önálló kezdeményezést, több együttműködést és több közös döntéshozatalt fejlesszenek ki. E nyomás következtében még a sikeres egyházmegyei zsinatoknak is alig van lehetőségük arra, hogy valami hatást gyakoroljanak az egyházban és a világban.

— A laikusok fokozott részvételét az egyházban megfojtják a kicsinyes jogi megkötésekkel, a hivatali kiváltságok újabb elmélyítésével (pl. a homíliában), vagy a hivatalos döntési illetékességgel.

— A nők státusát illetően az egyház választ előtt áll: kivonulás következik be, vagy újraébredés? Ha a nőket továbbra is kizárják a hivatalból és akadályozzák őket a hit kifejtésében (pl. női teológusként), akkor a férfi egyház egyre terméketlenebbé és elmeszesedettebbé válik.

— Ökumenizmus nélkül a részvétel szelleme nem létezik. Fájlaljuk a katolikus egyház sajnálatos visszahúzódását a zsinati folyamatból, valamint azt az új felekezetiséget, mely gerjed a katolikus egyházon belül és kívül egyaránt, s mely Auschwitz után érezhetően zavarja a keresztények és zsidók közötti új viszonyt is.

— Ezért ellenezzük, hogy a keresztény hitvallást római igény szerint újabb hitvallásokkal és eskükkel egészítsék ki. Ellenezzük a világkatekizmus új skolasztikus, doktrinér tervezetét.

— Követeljük a papság megnyitását a hiteles személyiségű házas és magányos férfiak és nők számára. Követeljük, hogy bátorítsák és támogassák a bázisközösségeket és az „alulról épülő egyház" életét.

— Felhívjuk a hivatalviselőket, hogy Isten népének szolgái és ne a kúria hivatalnokai legyenek.

— Követeljük az egyházi hivatalok ökumenikus felfogását.

— Tiszteletet követelünk az egyházban meglévő pluralitás és a világban élő laikusok — férfiak és nők — különleges illetékessége iránt főleg azokban a kérdésekben, melyek őket érintik közvetlenül: a társadalmi, családi és szexuáletikai kérdésekben.

Az élő teológia a reményteljes és a világra nyitott katolicizmus kifejeződése. Ahol az emberek a gyakorlati Jézus-követés során síkra szállnak a legszegényebbek és -veszélyeztetettebbek életéért, ott felélénkülnek a hittel kapcsolatos reflexiók is. Ez érvényes mind a felszabadítási teológia felvirágzására, mind az Észak új szociális teológiájára, amint az teológiai tanok sokféle erőfeszítésében, püspöki szociális pásztorlevelekben (pl. többek között az USA-ban, Kanadában, Ausztriában) és a pápa legújabb szociális enciklikáiban kifejezésre jut.

III.

Elismerjük, hogy a teológia az egyházhoz kötött és hogy az egyház tanítóhivatala kell, hogy irányítsa és előmozdítsa azt. De a teológia újra és újra szenved az érzéketlen szabályozástól.

A morálteológusok megfélemlítése úgynevezett „disszenzusuk" (eltérő véleményük) miatt mindenekelőtt a fogamzásszabályozás kérdéseiben, a felszabadítási teológusok korlátozása, a feminista teológusnők diszkriminálása, a „Kölni nyilatkozat" egyes aláíróinak kicsinyes megbüntetése mind példái annak a szűk látókörű szellemnek, mely akadályozza a teológia életét.

— Egyértelműen elítélünk minden olyan kísérletet, mely a katolikus teológiát a tanítóhivatal puszta funkciójának tekinti. A teológia csak az egész egyház életének teljes megvalósulásában él, ugyanúgy, mint a tanítóhivatal, amit a teológia tiszteletben tart.

— Felhívjuk a püspököket, gyakorolják bátrabban saját tevékenységüket az egyház tanítóhivatalában és a kölcsönös bátorítás szellemében működjenek együtt a teológus férfiakkal és nőkkel.

— Felhívjuk a helyi egyházakat, hogy regionális problémáikat saját teológiai kutatásaik és tanácskozásaik alapján dolgozzák fel, s ezzel teljesítsék pótolhatatlan szolgálatukat a világegyház számára.

— Követeljük, hogy a római kúria a teológiai különbözőségeket világméretekben vegye komolyabban, s ennek megfelelően bizottságainak összetételét kiegyensúlyozottabban válassza meg (Teológiai Bizottság, Világkatekizmus Bizottság stb.). Laikus teológusok és teológusnők részére is lehetővé kell tenni, hogy felismeréseikkel hozzájáruljanak a munkához.

Az itt összegyűlt teológusok különös figyelemmel és készültséggel vannak az etikai kérdések iránt, melyek egyéb területekhez képest fokozottabban függenek az emberi gyakorlat szigorú feltárásától és a történelmi adottságoktól. Nemcsak a teológia, hanem az egyház hitelreméltósága számára is katasztrófát jelentene, ha a jelenlegi vitát tekintélyi úton vágnák el olyan döntésekhez folyamodván, melyek a „megváltoztathatatlanság" és „tévedhetetlenség" státusának igényével lépnek fel.

Bátorítjuk világszerte a fiatal teológusokat és teológusnőket, leendő papokat, szerzeteseket és laikusokat, nőket és férfiakat, ne engedjék, hogy bármi is megingassa őket örömükben, valamint a tanulás és kutatás iránti elkötelezettségükben. Gyakran hosszú az út ahhoz az egyházhoz, melyről álmodnak, s a világ olyan változásához, melyben reménykednek. De egy új „évezred" küszöbén nem szűnünk meg felkínálni a választ azok számára, akik reményünk felől érdeklődnek. „Mindig legyetek készek megfelelni..." (vö. 1Pét 3,15).

Bátorítjuk a keresztényeket, nőket és férfiakat mindenütt a világon, hogy mondjanak ellent a szabadság minden elnyomásának, annak, hogy bármely formában elnyomják a jogot az emberhez méltó életre és a politikai felelősségre. Meg akarjuk őrizni a teremtést, ki akarjuk bontakoztatni a békét és síkraszállunk a nagyobb igazságosságért (pl. a harmadik világ adósságának válságában). A Biblia szavaival: a halál helyett az életet akarjuk választani.

A Hittani Kongregációt hallgatásra kell ítélni!

(Wolfgang Prosinger német cikkének ismertetése)

Bernhard Häring, a közel 80 éves, nagy tekintélyű morálteológus, aki szakterületét a római Alfonsiana Egyetemen harminc évig tanította, hallatlan élesen kritizálja a római kúriát, II. János Pál pápát és különösen a Ratzinger bíboros vezetése alatt álló vatikáni Hittani Kongregációt.

A vitára kész, morális kérdésekben haladó, de semmiképp sem balos Häring már korábban összeakaszkodott a kúriával, mikor heves támadást intézett monsignore Carlo Caffarra, a pápa egyik teológiai tanácsadója ellen. Caffarra odáig ment, hogy a fogamzásgátlás minden fajtáját gyilkosságnak nevezte. Häring felhívta a pápát, hogy Caffarrát sújtsa egy évi beszédtilalommal. Egyáltalán, itt az ideje, hogy az egyház teljes mértékben felülvizsgálja álláspontját a szexuális erkölcs kérdéseiben.

Bernhard Häring most Rómában bemutatta legújabb, Fede, storia, morale (Hit, történelem, erkölcs) című könyvét a nyilvánosság előtt. E könyvben Ratzinger Hittani Kongregációját, a középkori inkvizíciós törvényszékből alakított „Sanctum Officium”-ot, mely a tan tisztaságára kell ügyeljen, Häring mérgezett tónak nevezi, melyben egészséges halak nem képesek megélni. Egy másik helyen „a hozzá nem értés és a pimaszság tökéletes összjátékáról” beszél és követeli, hogy a „Sanctum Officium” is egy vagy inkább több évig hallgasson, tartson szünetet a gondolkodás érdekében, s közben szüneteltesse tevékenységét: „A katolikus egyház ezen eszköz nélkül is meg tud élni. Ezt mutatja az ortodox egyház, mely ilyen intézmény nélkül is meg tudta őrizni hitét és mély lelkiségét.”

Kritikájában Häring a kúria ideológusait „egyházi terroristáknak”, „karrieristáknak és manipulátoroknak” nevezi és felhívja az Amnesty International-t, hogy egyszer már a katolikus egyházon belül is nézzen utána a jogoknak. Egyidejűleg könyve bemutatásakor Häring biztosított mindenkit: „Nem vagyok radikális, nem vagyok lázadó. Szeretem az egyházat és a pápát. Az ember akkor is szeretheti őt, ha valami nem tetszik neki.”

A Nős Katolikus Papok Nemzetközi Szövetségének II. Kongresszusa

A közösség mondja meg, kit szenteljenek pappá!

Részletek a püspöki konferenciák elnökeinek és az 1990-es szinódus meghívott püspökeinek írt két levélből.

1. Párizs, 1990. április 30.

...Szövetségünk, a Nős Katolikus Papok Nemzetközi Szövetsége (F.I.P.C.M.) öt éve alakult és 15 országban 20-nál több helyi társulást fog össze....

...A hivatalos statisztikák szerint az egész világon 80 000 pap — a Római Katolikus Egyház papjainak mintegy 20%-a — kényszerült felhagyni hivatásának gyakorlásával házasság miatt. A Szövetségben azt tapasztaljuk, hogy a nős papok közül számosan hívek maradtak hivatásukhoz annak ellenére, hogy az egyházi jogszabályozás papi hivatásuk gyakorlatától eltiltotta őket...

Egyházunkban a papok jelenlegi helyzete — mint tudják — nyugtalanító. Az Osservatore Romano-ban közzétett világstatisztikák szerint az egyházmegyés papok elöregedése tíz év alatt rohamosan nőtt. Az Annuarium Statisticum-ból pedig megtudhatjuk, hogy a világon létező 212 500 egyházközségből 53 100-nak nincs saját papja....

A papi szemináriumba bevonulók korántsem jelentenek igazi megújhodást a közeljövőben. Némi javulás kétségtelenül tapasztalható, de ugyanakkor a hivatásukra felkészített fiatalok többsége nem akar pap lenni a kötelező cölibátus miatt.

Az F.I.P.C.M. Doorn-ban, Hollandiában rendezi a Nős Papok II. Nemzetközi Kongresszusát... Reflexióink és imánk tárgya a hivatások megújítása az Egyházban, az Evangélium és az egyháztörténet fényében szembesülve a világ realitásával.

Kongresszusunk végén határozatokat hozunk és reméljük, hogy ezeket Önök továbbviszik Rómába, a szinódusra. Ha részt óhajtanak venni a kongresszusunkon, szívesen látjuk Önöket, hogy együtt gondolkodjunk ezen a sürgős, valamennyiünket érintő témakörben.

...Higgyék el, hogy levelünket az egyház iránt érzett aggódás hatja át, azon egyházé, amelyet szeretünk, és amelynek tagjai vagyunk....

2. Párizs, 1990. szeptember 10.

...A „Papi hivatás megújítása az Egyházban” témával foglalkozó kongresszus 17 európai, amerikai, afrikai ország 23 csoportjának küldötteit fogadta, 200 papot és hitvesét.... Kérjük, tanulmányozzák át ennek a kongresszusnak a zárónyilatkozatát, amely a viták eredményeképpen létrejött....

A Nemzetközi Szövetség II. Kongresszusának Záróközleménye (1990. augusztus 23. Doorn, Hollandia)

Mi, katolikus papok és feleségeink, azért jöttünk össze a hollandiai II. Nemzetközi Kongresszusunkra, mert komolyan gondoljuk, hogy az Evangélium hirdetésére bármikor felkérhetnek bennünket. Ezért a következő nyilatkozatot tesszük:

Együttműködve a teljes emberi családdal arra törekszünk, hogy új világot teremtsünk, egy olyan Egyházat, amelyet a szabadság, a szolidaritás, az emberi jogok és a társadalmi igazságosság tölt el.

Valamennyien figyelemmel vagyunk a szolgálatra általában, de figyelmünket a papi szolgálatnak hosszú távon való megújítására összpontosítjuk.

Szeretnénk az Egyházban Isten szava által vezetett dinamizmust, megújhodást. Meggyőződésünk szerint Isten népének a következőkre van szüksége:

— Olyan, a szentségeket kiszolgáltató közösségekre, amelyeknek lelkipásztori irányítása nem egyesek privilégiuma. Olyan közösségekre van szükség, ahol minden tehetséget elismernek, és ahol a keresztség általi egyenlőség az alapelv.

— Olyan papokra, akik részt vesznek a közösség szellemi életében, ugyanakkor a hétköznapok minden területén is, a családban, a munkában, a társadalomban, a politikában, hogy a közösségeket Krisztus Szelleme és az Evangélium fénye járja át.

— Olyan papokra van szükség, akiket előzetesen a közösség választ ki.

— A papság ne legyen csak a férfiak előjoga, legyen ez a hivatás teljes egészében elérhető a nőknek is.

— A papi hivatás ne legyen csupán, azaz kizárólagosan a nőtlenek számára fenntartva, legyen ez nyitott azoknak is, akik a házasságot választják.

Azt szeretnénk, ha mindez még földi életünkben megvalósulna, gyermekeink és az egész világ javára. Nem rombolni törekszünk, hanem az építésen fáradozunk. Nem akarjuk bezárni az ablakokat, ellenkezőleg: az ajtókat akarjuk kitárni.

TARTALOM

Katolikus papnők a földalatti egyházban

A Szentlélek átlépi a törvényeket, hogy éltesse az egyházat 2

Család Alapítvány

Az Élő Nemzeti Kincs pályázat 3

Román-magyar hétvége: romániai és nyugati visszhang; a szervezők 3-5

Ökológia

Levél az öko-frontról ; Öko-sajtószemle 6-7

A pénz hatalma még a gumibotnál is fenyegetőbb!; Laposra taposva? 7-8

Ökumené

Az Ökumenikus Megújulási Fórum beszámolója; Szolidaritási levlap 9-10

Béke

A Church and Peace hálózat; Amnesty International 11-12

Erőszakmentességre nevelés alsó tagozatban?; Nincs halálbüntetés 11-12

A Szerelem művészet!

A Hajnal Leánya (vége következik) 13

Az 1-3 éves gyermek nevelése; A Család Kongresszus egyik előadása 14, 19

Kották: Tíz taize-i ének 15-16

Gyerekeknek Moha mese és rejtvény: Valami mindig szép 17-18

Leveled jött Istentől: Vasárnapi evangéliumok 21-24

Zsidó — keresztény párbeszéd

A zsidó Jézus (P. Lapide — U. Luz könyvének ismertetése) 25-27

A szövetség új? örök?; Egy páratlan kisközösség („...szövetségé") 26, 27

Történelemfilozófia: Toynbee tanulmánya a történelemről 28-29

Világegyház

Afrikai misszió; Európai Katolikus Kiadók Biennáléja 20, 29

Concilium zárónyilatkozat; Häring; FIPCM 30-31

A címlapemblémát Magyar Mihály, a rovatemblémákat Garay Dóra készítette.

A belgiumi Tournai székesegyháza. Az Európai Katolikus Kiadók Biennáléjára az „Érted vagyok" is meghívást kapott (29. oldal).

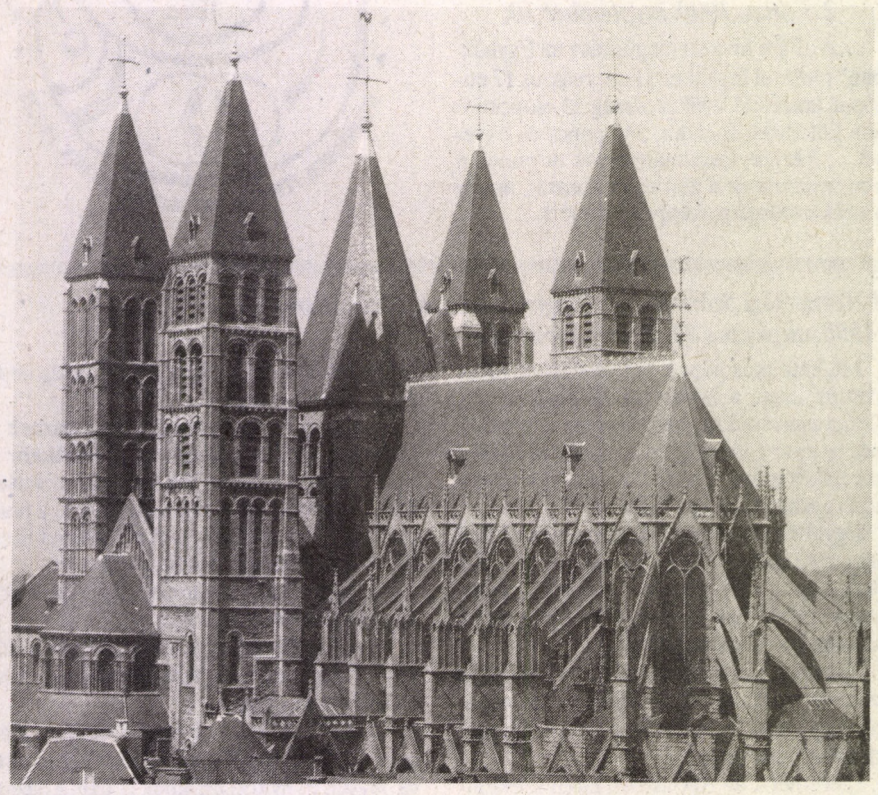

Umweltschutzpapier – Papier recyclé – Recycled paper – Carta ecologica – Genbrugspapir

Környezetkímélő papírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir — Uusiopaperista — Återvinningspapper

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat
II/1. (5.) szám. Megjelenik kéthavonta
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.

Aki 4000 Ft támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak befizetett összeg **a SZJA adóalapból levonható!**

Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf. 40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf. 7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az Érted vagyok-ban közölt anyagok (szerzői hozzájárulással) tartalmi torzítás nélkül szabadon utánközölhetők, a forrás megjelölésével. Utánközlésről kérünk tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztési ügyek:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf. 7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-10809-7007 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.
Az 1991. január 15 után feladott előfizetési díjaknál kérjük, hogy a postai díjak emelkedése miatt megnövelt összeget fizessék be.
Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel): belföldre ill. itt előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába, Jugoszláviába 270 Ft; egyéb külföldre 1200 Ft. Előfizetési díj **Nyugaton** 1991-re (postaköltséggel) 29 DM. A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postán küldve) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címén: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a plébánia az ottani magyar rászorulók megsegítésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 2. szám
1991. április
29,— Ft

Szerelem akadályverseny
Gordon módszer szülőknek
Moha mese gyerekeknek
Leveled jött Istentől
Élő Nemzeti Kincsek
Vita a papi hivatásokról
A Vatikán rehabilitálja végre Mindszentyt?
Sillye Jenő: A világnak Krisztus kell!
Bulányi György: Lengyel pápa

„Ujjongj, Sion leánya!
Királyod érkezik hozzád,
Istennek tetsző,
diadalmas és alázatos,
szamáron ül,
szamárcsikó hátán.
Eltünteti a harci kocsikat
s a lovakat, még a harci
íjak is kivesznek,
mert békét hirdet
a nemzeteknek.”
(Zakariás próféta 9,9)

Jézus szamárháton bevonul Jeruzsálembe.
Bertram mester nyomán. 14. sz. vége

Egy olasz katolikus kisközösség:

Communita di San Egidio

A Szent Egyed Közösségről a múlt év decemberében hallottam először: közösségük egyik tagja — Luca Riccardi, harmincas éveinek elején járó politológus, aki a budapesti levéltárakban anyagot gyűjt munkájához — meglátogatott, és meg is hívott Rómába, hogy megismerjem őket. Két hetet töltöttem az Örök Városban. Rendem, a piaristák ősi házában, a San Panteleo templomával egybeépült Curia Generalizia-ban laktam. Délelőttjeimet a saját ügyes-bajos vatikáni dolgaim intézésére, a délutánokat és estéket az ő megismerésükre fordítottam.

Fiatal közösség, 1965-ben kezdték meg munkájukat. Feladatukat három mozzanatban foglalják össze:

— tanulmányozni az evangéliumot,

— szolgálni a szegényeket,

— e szolgálat közben barátkozni azokkal, akikkel együtt dolgoznak és akiket szolgálnak.

Az első cél érdekében naponként találkoznak a Szent Egyed templomban, ahol este fél kilenctől kilencig imádkoznak. Hogyan? Eléneklik a közismert gregorián „tónusok" egyikén az aznapi vesperás három zsoltárát. Felolvassák a napi szentmise két olvasmányát. Egyikük előadja az ehhez kapcsolódó kb. 5 perces elmélkedését. A félórát át- és átszövi az éneklés, melynek anyaga a hét minden napjára más és más. Kevés kivétellel számomra ismeretlen szövegeket illetve dallamokat énekeltek. A szövegek hallatlan egyszerűséggel közölnek evangéliumi történeteket és ezekre épülő gondolatokat, jórészt szó szerint idézve az evangéliumokból Jézust. Az énekek eszmei tartalma teljesen megegyezik a mi eszméinkkel. A dallamok pergőek és szövegfelmondó jellegűek, de a „bel canto" azért érezteti hatását, „rockzenéjük" dallamosabb, mint az általam ismert akár itthon termett, akár külföldről importált „vallásos énekköltészet". A templom egyúttal „székház" is, melynek helységeiben imádság előtt és után különféle „nyüzsgéseket" tapasztaltam.

Csoporttalálkozóikat hetenként tartják. Ezek két órát vesznek igénybe. Létszámstop nincs. A közösség állhat akár száznál több tagból is. Amikor valamit meg akarnak vitatni, a közösség tízes csoportokra szétválva tárgyalja meg a témát. Ily közösségi találkozóra nem hívtak, a fentieket kérdéseimre közölték velem.

Elsődlegesen nem „evangélium-tanulmányozásukat" akarták megmutatni, hanem azt, ami ebből kinőtt, s amit legfőbb jellegzetességüknek tudnak: a szegények szolgálatát.

Olaszországban 6-7 ezren vannak, Olaszországon kívül Európában és a többi kontinensen 7-8 ezren. Velem római és nápolyi munkáikat ismertették meg. Felsorolom, amit láttam.

Szegények étkeztetése — Egy bérelt ház földszintjén naponként több, mint ezer embernek adnak négyfogásos (az olasz átlag életszínvonalnak megfelelő) ebédet, a vendégek kívánsága szerinti mennyiségben, normál és kímélő változatban. A délutáni órákban üzemel ez az ingyenvendéglő. Bárki bejöhet az utcáról, kap egy nevére szóló havi jegyet, amely biztosítja számára a napi egyszeri étkezést.

Bevándorlók nyelvtanfolyama — Százezrekre rúg a bevándoroltak száma, akik munkaalkalmat igyekeznek találni. Ennek egyik alapvető feltétele, hogy el tudják mondani olaszul, hogy mit akarnak. Heti három órás ingyenes nyelvtanfolyamokat rendeznek. Egy-egy osztályban legfeljebb 20 fő tanul. Végigültem egy ilyen órát. Kedvemért bemutatkoztak. Férfiak, nők vegyesen a harmadik világból: afrikaiak, ázsiaiak, latinamerikaiak, szovjetunióbeliek. Több, mint ezer hallgatójuk van. Az étkezdeépület emeletein találhatók a nagyobb lakószoba méretű „tantermek".

Öregek ellátása — Az ellátásra szorulók, ha van lakásuk, meg akarnak maradni otthonukban. Az ilyenek ellátása kíván nagyobb energiaráfordítást, hiszen naponként, sőt naponként többször is el kell menni hozzájuk. Összebarátkoztatják őket a kisközösség révén a lakással nem rendelkező öregekkel. Ennek eredményeként a lakással rendelkezők megosztják otthonukat egy otthontalannal, aki már testvérükké, barátukká lett Jézusban. Kevesebb energiaráfordítással jár az öregek otthona. Jártam egy ilyenben a Trasteverén, Rómában. Egy nagy, emeleti lakásba kerültem. Húsz öreg lakik benne, a legidősebb egy 105 éves néni. Egy nagyobb ebédlő-társalgó (tévével), egy jó nagy konyha, tágasabb előszoba és kis hálószobák, melyekben kettesével laknak. Ellátásukról 20 személy gondoskodik. Mind a húszan munkaviszony mellett és ingyen dolgoznak, hiszen a közösség tagjai. Az első műszak (8-tól 13-ig) 7-8 főt igényel, a második (13-tól 18-ig) 5-7 főt, a harmadik, az éjszakai 1, esetleg 2 főt. Mindez heti 600 munkaórára rúg, melyből egy főre átlagban 30 jut, azaz napi jó 4 óra. Mindezt hallva, magamban hitetlenkedem s hangosan kérdezem: családosok és anyák is csinálják ezt? Egyértelmű igennel válaszolnak: a szülők egymást váltva segítenek be, esetleg a közösség tagjai besegítenek a gyerekekre vigyázásba. Nagyon udvariasan mondom: Budapesten meg fogják kérdezni tőlem, hogy mi értelme, hogy az anya eljár az öregekhez, ha a Közösség más tagjainak pedig vigyázniok kell az anya gyerekeire... mit válaszoljak majd? A válasz ismét egyszerű: az anyák is szeretnének részt venni a szegényekért végzett munkában.

Mentálisan sérült fiatalok napközi otthona — Róma egyik külvárosában egy hatalmas kockaház alagsorában van a közösségnek egy bérleménye, benne egyszerű kápolna is (mert amikor az új lakótelep épült, nem volt még plébánia, mise sem, csak náluk az alagsorban). Tíz és húsz év közötti fiatalokat találtam az otthonban, tizenegynéhányat, jó felük Down-szindrómás. Három vagy négy személy foglalkozott velük, s némelyik ápolt kitörő örömmel fogadta látogatásunkat, átölelték kísérőmet, boldogan mutatták primitív rajzaikat. Mindegyiküket hozzák családi otthonaikból és viszik is haza őket, jórészt maguk az ápolók. Heti három délutánt töltenek az otthonban. A család dugja-zárja őket, ide eljönni jelenti számukra a társadalmi életet.

Árva vagy elhagyott gyermekek otthona — Vagy tíz gyereket találtam egy szépnek mondható római lakásban (1 évestől 10 évesig), lemosható fallal, hogy a gyerekek rajzolhassanak reá. Két vagy három „szülő" vigyázott rájuk. Ezekhez a gyerekekhez szüleiknek már nincs joguk. A közösség tagjai örökbe fogadhatják őket.

Normális gyerekek óvodája — Nápolyban. Kérdezem, hogy ilyent miért tartanak fenn. Válasz: csak azért, mert Nápolynak ebben a külvárosában nincs óvoda, s a maffiának erősebb a társadalmi szerepe, mint az elöljáróságnak (pl. a börtönbe kerültek családjának a maffia folyósít rendszeres segélyt, nem az elöljáróság). Rómában is volt ilyen óvodájuk, s mikor az állam felállította a magáét, ők felhagytak vele.

Azt vallják, hogy azért kaptak egy szájat, hogy hirdessék az evangéliumot, és azért két fület, hogy az egyikkel az evangéliumra figyeljenek, a másikkal pedig a társadalom igényeire. Mindig azt az igényt akarják kielégíteni, amit a hatóság (állam, egyház) nem elégít ki. Nincs tehát állandó profiljuk, nem erre vagy arra a munkára lettek alapítva. A másik fülük határozza meg, hogy mindenkor mit csináljanak.

Mindezeket nem pénzért, nem munkaviszonyban végzik. Nemcsak idejüket adják, hanem pénzüket is, mert állami segélyt rendre csak akkor kapnak, amikor a munka már beindult; azaz terveket az állam nem szponzorál, csak effektíve és már jól látható munkát.

„Előadásra" lettem meghíva: „vastag" Bokor-tartalmakat mondtam (A közös jézusi örökség olasz szövegét). Voltak vagy százan. Utána megkértek, ne utazzam haza szombat este, vasárnapra összehoznak egy másik hallgatóságot. Azt válaszoltam, hogy maradok én hétfőre is, ha kell. Nevettek. Nem vitáztak a hallottakkal. Nagyon sok magánbeszélgetés során is azt tapasztaltam, hogy úgy nézik az evangéliumot és a világot, mint mi. Kérdéseik csak arra vonatkoztak, hogy mit csinálunk mi. Mondtam, hogy sok gyereket, börtöntöltelékeket, teológiát, 10 százalékot az éhezőknek. Ennyit csak, mert az illegalitásban csupán erre volt lehetőségünk. Hogy merre visz további utunk, még nem látjuk. Egyelőre csak „kísértéseink" vannak, melyeknek egyik típusát a hutteriek, másik típusát ők, a Szent Egyed Közösség adják. Közösségük nem jogi személy, akárcsak a Bokor. Amikor az állammal tárgyalnak, a munkát végző személyek képviselői írják alá az aláírni valókat. Ők csak egyház, nem egyesület, nem társaság.

Reményük: egy „csupán megkeresztelt, de nem keresztény" országban élve, a közösségek által keresztényekké formálni a megkereszteltelket. Másképpen: barátkoznak. Sikerült nekik velem is.

Bulányi György SchP.

Bulányi György SchP:

Lengyel pápa

1. Ahonnan elindult

Wadowice „tartományi kisváros"[1], amolyan hegyvidéki járási székhely a történelmi magyar határtól 30 km-nyire, a Kárpátok északi lankáin, Krakkó és Auschwitz között, azoktól délre, Budapesttel azonos hosszúsági körön, légvonalban 260 kilométerre. 150 éves osztrák megszállás alatt Wadowicének is Bécs az igazodási pontja, akárcsak nekünk. Ünnepi alkalmakkor előkerül a finom porcelán készlet, „melyet még a boldogult nagymama hozott Bécsből". Karol Wojtyla — pápánk édesapja — városi hivatalnok a k. und k., azaz az osztrák-magyar hadsereg tagjaként harcolja végig a világháborút. Házasságából három gyermek születik, ezekből kettő fiatalon elhal, s miután feleségét is eltemeti, egyedül neveli a 9 éves árvát, Karol Jozef Wojtylát, aki *1920-ban született Wadowicében.*

Az életrajzíró az édesanyáról — Emília Kaczorwska — csak egy képet közöl: mosolygó, derűs tekintetű, szép arcú fiatalasszony tartja kezében pár hónapos kisfiát, aki csodálkozva nézi a fényképezés eseményét. A pápa apjáról viszont megtudjuk, hogy szófukar, kapcsolatokat nem tartó, barátságtalan emberként tartják számon a rokonságban és a kisvárosban. Az alma messze esett a fájától. De talán az anyjáétól nem. A pap-életrajzíró, aki elkísérte püspökét a zsinatra is, *szabvány vonásokkal rajzolja meg a kisfiú portréját:* már az elemiben is kitűnő diák, szeret focizni, de abba tudja hagyni, ha szólítja a kötelesség; nagy kedvvel ministrál, hamarosan főministráns lesz, mindazonáltal „nem lehet jámbornak mondani": szereti a tréfát, a játékot, a barangolásokat, a tábortüzet, a természetet, a madarak énekét stb, stb.

Wadowicében — miként a Kárpátok innenső oldalán levő Podolinban vagy Rózsahegyen, ez ősi piarista fészkekben — van gimnázium is. Figlewicz gimnáziumi hittanárban a tíz éves kisfiú gyóntatóra és lelkivezetőre talál, aki meghatározó hatást gyakorol a serdülő diákra: Figlewicz lesz majd Karol primíciás szónoka is, és erre a tisztre az újmisések nem akárkit kérnek fel. Egyelőre azonban a „főministráns" inkább Kotlarczyk tanár úrra figyel, aki „föltárja előtte a színész jelentőségét, aki mint a művészet papja a nemzet sorsának felelős hordozója". Karol tüzet fog, mestere pedig beszédtechnikára tanítja. Kis szerepek után nagyokat kap a tehetséges diák, majd főszerepet... sőt, darabot is rendez Wadowicében. Kotlarczyk tanár úr kiütéssel győz Figlewicz káplán ellenében: az érettségiző Karol, Wadowice színházi köreinek nagy örömére, polonisztikát megy tanulni Krakkóba... magyarul: *lengyel nyelv szakos lesz az egyetem bölcsészkarán.*

Wadowicéwal csak az Osztrák-Magyar Monarchia kapcsol bennünket össze, de Krakkóval egész európai múltunk. Talán ide menekül Vazul „Lengyelbe" futó három fia, s lesz Vazul unokája, Szent László királyunk a népdalok „Lengyel Lászlója". A Wawelben, a krakkói királyi várban nyugszik Nagy Lajos király lánya, Hedvig lengyel királynő, kinek férje alapítja a Jagelló Egyetemet, annyi és annyi középkori magyar diák alma materét. Krakkóban készül az első magyar nyelvű nyomtatvány, ott nyomják az első magyar erazmista könyveket, s onnan virágoztatja fel Lengyelhont a lengyel királynak meghívott erdélyi fejedelem, Báthory István. Krúdy regényeinek szepességi hősei úgy ruccannak át Krakkóba, ahogyan a szomszédba megyünk. Ha magyar ember gondolkodik arról a lengyelről, akinek sikerült az, ami a mi Bakócz Tamásunknak Mohács hajnalán nem sikerült, aligha tud elvonatkoztatni attól, ami a *földrajzin túli lelkületi közelségként* is adódik lengyel és magyar között, sőt a századunk eleji lengyel és magyar katolikus között. Álmodozom... ha Mindszenty visszakerülhetett volna esztergomi érseki székébe, miként Wyszynszki 1956-ban a magáéba, s ha a magyar katolikus egyház ily módon elkerüli a kontraszelekciót, akkor talán körünkben is megnőhetett volna valaki, aki az olasz pápák sorát négyszáz esztendő után felváltja egy nem olasszal...

Karol a wadowicei gimnázium adta alapokkal jól érvényesül a Jagelló Egyetemen, s mellékesen folytatja, amit Wadowicében elkezdett: barátaival színházat akar alapítani. Hamarosan hivatalos a Szkocki család szalonjába, amely egybegyűjti a zene, az irodalom, a színészet, egyetlen szóval: a művészet „elkötelezett papjait", akiket egybefog a lengyel haza mindenekfelettinek átélt szolgálata. csakhogy: flavit Deus et dissipati sunt, azaz Hitler bevonul, s a Jagelló Egyetemet bezárják: „elég, ha a lengyelek írni, olvasni tudnak". Nehogy kényszermunkára deportálják Németországba mint állástalant, állást szerez Karolnak a Szkocki család: gyári anyagmozgató lesz, mert a fizikai állományban levők vannak nagyobb biztonságban. A szalon pedig él tovább: kicsiny, de értő közönség előtt *folytatódnak a színielőadások is.* Csakhogy Figlewicz káplán is jó alapozást adott: 1940-ben egy templomi ifjúsági lelkigyakorlatot követő heti előadássorozaton Karol találkozik Jan Tyranowskival. Középkorú, régi vágású civil úr, aki a páterek beleegyezésével „élő rózsafüzért" alakít. Hetenként találkozik az „élő rózsafüzér" 15 tagjával — pontosan egy órát tartó beszélgetés céljából. Karol a tizenöt között van. Olvasnivalót kap „Jan úrtól". Tanquerey Aszketika és misztika c. könyvével kezdi, majd hamarosan eljut Nagy Szent Teréz és Keresztes Szent János műveihez. Nem sok idő elteltével Karolnak magának is lesz egy 15 fős „élő rózsafüzére". Ennek tagjaival külön-külön is foglalkozik. Néhány évvel később ezt Debrecenben így fogalmaztuk: belekerült a csoportmunkába, s már van csoportja is.

A „szalon" mindezt észleli, és bizony megteszi a magáét annak érdekében, hogy megmagyarázza Karolnak, mennyivel többet tehet a művészet eszközeivel, mint a reverenda korlátaival. Hiába. Karol jelentkezik Sapisha krakkói hercegérseknél, aki felveszi őt titkos papi szemináriumába. Jár tovább a gyárba dolgozni, de színielőadások helyett a skolasztikus filozófia tanulmányozásával tölti szabad idejét. Évek telnek el így, s Karol már 25. évét tapossa, amikor az 1944. aug. 1-ji varsói felkelést követően Sapisha érsek reverendába öltöztetheti titkos szemináriumának tagjait. Két évi zárt szemináriumi élet után, *1946. nov. 1-jén érseke pappá szenteli őt.* A primíciát követő ünnepi ebédet a Szkocki család rendezi, éppen abban a szobában, amelyben annyi színészi babért arathatott korábbi éveiben.

44 őszén a németek már menekülnek Krakkóból, s így újra megnyílhatik a Jagelló Egyetem. A papnövendékek számára is, s Karol a dogmatika-professzor ösztönzésére Keresztes Szent Jánosról készül doktori értekezést írni. *Érseke azonban tanulás céljából Rómába küldi*, az Angelicumba, a domonkosok egyetemére. Híres professzorokkal találkozik itt, köztük van Garrigou-Lagrange is. Az előadások latinul folynak, s a Wadowicében szerzett alapok elegendőknek bizonyulnak megértésükhöz. A köznapi életben pedig jó segítséget jelentenek a francia nyelvleckék, melyeket a Szkocki családban kapott. Az olasz ragad rá, s hozzáfog a spanyol nyelv tanulásához. Később még az angollal egészíti ki nyelvtudását. A nyári vakációra szeretne hazalátogatni, de érseke Franciaországba és Belgiumba küldi tanulmányútra.

Megdöbbenti őt a szekularizáció; az, hogy a színkatolikus országokban csak egy szűk rétegnek van köze az egyházhoz. Ugyanakkor rácsodálkozik Godin abbé könyvére (Franciaország missziós terület?) és a belga Cardijn abbé (a Jeunesse Ouvriere Chretienne — JOC — alapítója) evangelizációs módszereire. A következő évben végez az Angelicumon és kész disszertációval utazik haza egyházmegyéjébe.

Érseke *egy kicsi faluba küldi káplánnak*, Niegowicba. Annak plébánosa miatt. (A váci egyházmegyében ez időben Pécel volt ilyen „káplánkeltető" hely — ugyancsak annak plébánosa miatt.) Legyen Karolnak élménye, milyen az igazi plébános, aki „mindenkivel barátságos, tisztelik, és ő a legnagyobb tekintély a faluban." (A péceli plébánost még a párttitkár

is plébános atyának titulálta.) Niegowicben aztán nincs szekularizáció: a falubeliek dicsértessékkel köszöntik egymást is, a papnak kezet csókolnak, kegyelmesnek szólítják; a pap a legnagyobb tekintély számukra, és nemcsak egyházi téren. Karol misézik, gyóntat, hitoktat, zötyögteti magát szekéren, hogy ellássa a filiákat, karácsony és vízkereszt között minden családot meglátogat, hogy megáldja házukat; nagyböjt idején kora reggeltől késő estig gyóntat... ahogyan mindez nálunk is volt, s talán van is még, Erdélyben vagy idehaza, a „hagyományőrző" tájakon. Fölös energiáiból még templomot is kezd építeni — meglepetésként, plébánosa aranymiséjére.

Mindez összesen egy évig tart... 29 évesen már káplán Krakkó egyik központi plébániáján, s fiatalokra specializálja magát. Eszközei azonosak a „fordulat éve" előtti idők hazai eszköztárával: bicikli-, kajak- és sítúrák, mert ezek nélkül — véltük — nem tudunk közel kerülni az érdeklődő fiatalokhoz. „Rangrejtve" vesz részt a túrákon: nem káplán úrnak, hanem nagybácsinak titulálják. Nem derül ki, tegeződik-e velük. Nálunk ez időben már ez járta. De ez a városi káplánság is csak két évig tart. Volt dogmatanára *tudományos munkára ösztönzi*: foglalkozzék Max Schelerrel, vonatkoztassa annak értékfilozófiáját a keresztény etikára. Az egyházi főhatóság (Sapisha halála után Baziak) azonosul a professzor tervével. Karol alkudozik: maradhasson azért lelkipásztor is. Ám az érsek: „Vagy a plébánián dolgozik, vagy nekilát a tudományos munkának." A professzor lakásába költözik, két év alatt elkészül a habilitációs dolgozat, s utána 33 évesen a papnövendékeket kezdi tanítani „szociális etikára". Egy év múlva meghívja előadónak a lublini katolikus egyetem etikai intézete, s hetenként két napot Lublinban tölt. Professzor lesz belőle.

Vakációit továbbra is a fiatalok körében tölti — túrázva. 1958 nyarán a mazúri tavakon kajakozik. Távirat érkezik: a tudós dr. Wojtylát *kinevezték krakkói segédpüspöknek*. Papságának tizenkettedik évében, *38 éves korában*. Érsekének engedélyével tovább tanít a lublini egyetemen. 1960-ban Szeretet és felelősség címen könyvet ad ki a házassági etika tárgyában. De idejének nagyobb részét segédpüspöki teendői foglalják le: bérmál, vizitál, foglalkozik a papság ügyes-bajos dolgaival, káplánok és plébánosok feszültségeivel. Alkalmazza a személyi ráfigyelés módszereit, melyeket még „Jan úrtól" tanult az „élő rózsafüzérben". Négy év múltán meghal az érsek. Bár sokan úgy gondolják, hogy kár volna kerékbe törni egy professzori pályát, a káptalan *Wojtyla segédpüspököt választja meg Krakkó érsekének. 42 évesen.* Mindössze 16 papi esztendő áll mögötte.

Közben nagy dolgok történnek a világegyházban. Egy hónapja püspök, amikor meghal XII. Pius. Az utódjául megválasztott Roncalli velencei pátriárka két hónappal a választás után a bíborosok általános megrökönyödésére bejelenti, hogy *egyetemes zsinatot kíván egybehívni* az egyház korszerűsítése (aggiornamento) céljából: új és időszerű képet kell rajzolni a kereszténység mivoltáról, szerepéről a világban. Baziak érsek a fiatal segédpüspökre bízza a zsinati kérdőívek megválaszolásának kidolgozását, aki beleveti magát a munkába, mert látja, hogy vissza kell fordítani a szekularizálódott tömegeket Jézus ügyéhez; s ha Lengyelhonban nincs is szükség erre, másutt annál inkább. Huszonöt püspöktársával együtt utazik 1962 októberében a zsinat megnyitására. A következő évben meghal XXIII. János. Utódjától, VI. Páltól kapja meg az érseki palliumot. Az egymást követő zsinati ülésszakokon egyre többször hallatja szavát, elsősorban a Dignitatis Humanae és a Gaudium et spes anyagában. Három évvel később, 1967 májusában *VI. Pál bíborossá nevezi ki Krakkó érsekét.*

Tizenöt éven keresztül irányítja a krakkói érsekség életét, előbb két, majd négy segédpüspökkel. Délelőtt 11 órakor kezdi kihallgatásait, addig az imádságé és az íróasztaláé. Mintaegyházmegyét szervez, újabb könyvet ír (Szeretet és cselekedet), látogatja a túrázó fiatalokat, aktívan vesz részt a római szinódusokon, az Evangelii Nuntiandi szövegét megfogalmazó bizottság elnökévé lesz. Meghívásoknak téve eleget bejárja a fél világot Észak-Amerikától Ausztráliáig. Őt is látogatják bíborostársai a világ minden részéből. A látogatók *a „lengyelországi egyházat" akarják tanulmányozni*, melyben tele vannak a templomok, nem fogy, hanem egyre nő a papi hivatások száma, s képes megbirkózni az ateista kommunizmus hitet rombolni akaró erejével is.

VI. Pál halála után a bíborosok Luciani velencei pátriárkát választják pápává, aki I. János Pál néven, hivatalának 35 napi gyakorlása után — máig tisztázatlan körülmények között — elhunyt. A temetést követő konklávéból — 49 óra után — Karol Wojtyla kerül ki győztesen. 1978 október 16-án a bíborosok *megválasztották Szent Péter 264. utódját*, aki a II. János Pál nevet adta önmagának. A konklávénak nem lehetett kétsége, hogy kit választott meg. *Ismerték őt. Őt akarták.*

2. A lengyel katolicizmus

„...Lettem csak népemből *egy*: Övé (ha van) lantom bája, Övé rajta minden jegy" — írja magáról Arany János. Az emberi személyiség olyan törvényszerűségét fejezi ki ezzel, amelyet még azok sem képesek egészen érvényteleníteni, akik tudva és akarva tépnék el gyökereiket. A lengyel pápa biztosan nem ilyen.

Wladislaw Piwowarski, a lublini Katolikus Egyetem vallásszociológiai tanszékének vezetője fogalmazta meg az alábbi mondatot: „Lengyelországban a történészek és szociológusok azzal a feltevéssel élnek, hogy a lengyel katolicizmus mint tömegvallásosság immár sok század óta a nemzeti identitás biztosítéka." *A katolicizmus „a lengyel nemzet hite"* (J. Majka). Lengyelországban „az egyház nemzeti védőbástyává lett"[3]. Ez a nemzeti hit „tartja össze a társadalmat, ez adja integrációs elvét... szimbolizálja számára az együttélés értelmét..." (F. X. Kauffmann).

A lengyel katolicizmusnak történészek és kulturológusok által megfogalmazott modelljét Piwowarski az alábbi jegyekkel írja le:

a) Szoros összefüggés a *vallás és a hazaszeretet* között, de úgy, hogy az utóbbi képvisel nagyobb értéket. A vallás instrumentalizálódott, hazafias célkitűzések harci eszközévé lett (pl. a lengyel felkelésekben).

b) *Érzelmi kötődés* „az atyák hitéhez" intellektuális bázis nélkül. Fideizmus és közösségi elköteleződés a vallási élet különböző formái iránt — a leginkább jellemző. Pillanatnyi élmények s merész elhatározások kedveltebbek, mint az evangélium eszményeinek rendszeres és kitartó valósítása. Szívesen vesznek részt pl. zarándoklatokon és lelkigyakorlatokon, ezeken emocionális elhatározásokat tesznek, amelyek a mindennapi életben aztán nemigen valósulnak.

c) *Máriás lelkület*: egyfelől népük királynőjének s oltalmának tekintik Máriát, másfelől a „rabszolgaságig" menően odaadottak iránta.

d) Tömegpraktikákban kifejeződésre jutó *ritualizmus*. Lengyelország katolikus egyháza több ízben megkoronázta már az Isten-anya képeit. 1717-ben a czestochowait. Ezt követően a „Lengyelország oltalma és királynője" titulus átment a czestochowai Fekete Madonnára, a képre. Ezek után másutt is megkoronáztak Mária-képeket... általában hatalmas tömegrendezvények kíséretében. Az egyházi ünnepek, a nemzeti évfordulók, a zarándoklatok mind alkalmak voltak a nagy népsereglésekhez és manifesztációkra. A vallási gyakorlatok mindig fontosabbak voltak, mint a vallási tanítás. A lengyelek régtől fogva magatartásuk és nem a dogmák által azonosultak vallásukkal.

e) *A nemzet szolgálata*. A lengyel katolicizmus funkciói mindig kifelé hatók; azaz befolyást gyakorol az élet legkülönbözőbb területeire: gazdaság, műveltség, nevelés, szabadidő. E széles egyházi tevékenység következtében a papok jelentős presztízst és bizalmat élveznek a nép körében.

Eddig Piwowarski. De magam is hallottam nemegyszer lengyelekről nekem adreszszálva: „Az vallás. Annak van ereje!" Lopatka lengyel kommunista miniszter is tanúsította ezt az erőt: Lublinban „a 14. századtól a 19-ig tizenkét templom épül, a 19. században egy sem. A két világháború között három, az is csak fából. Ezzel szemben mi 17 templomi épületre adtunk engedélyt, többre, mint amennyi egy ezredév alatt épült" — nyilatkozta. Tanulmányát Piwowarski az alábbiakkal zárja: „Történelmileg fejlődött ki a katolicizmus sajátos modellje, mely sajátos szerepet játszott a nemzet életében. A lengyeleknek hosszú időkön keresztül nem volt saját államuk, idegen politikai hatalmak üldözték őket. Ennek következtében azonosodtak a katolicizmussal... ezért a lengyel katolicizmus sokkal inkább funkcionál általában, mint amennyire az egyedek életében.

N G K N G K N G K

Mint közjót élik meg. Másképpen: nemzeti szintű az illetékessége — a lengyelek többsége számára. Ezért *lehet szekularizáltnak és manifesztáltnak tekinteni".*

Derék dolognak tekintem Piwowarskinak ezt az önnön nemzete katolicizmusának vesékig ható kritikáját. *Az államhatalmak* a trón és oltár szövetségének idején, azaz a kezdetektől a francia forradalom eszméinek érvényesüléséig, *rendre ilyen* szekularizált és manifesztált *vallást kívántak.* Ilyesfajta lehet az írek katolicizmusa is. A csángóké is, akik nem románoknak, nem is magyaroknak, hanem katolikusoknak vallották magukat a legutóbbi időkig. Ilyennek akarta a katolicizmust a török kiűzése után a Habsburg Birodalom, s ezen belül a magyar barokk katolicizmus is (Eszterházy Pál nádor imádsága, a „Boldogasszony anyánk" énekünk szövege). Ugyanez hatott Mindszenty bíborosban is, aki megelőzte Wyszynskit a tíz- és százezer fős tömegeket megmozgató Mária-sereglések rendezésében... még a kálvinista Rómában, Debrecenben is; s a kálvinista atyafiak ugyanúgy csüngtek ajkának szavain, mert Mindszenty és szava volt a „nemzeti remény".

Még messzebbre megyek vissza. „Jahve, a hős harcos" hét nemzetet irt ki, hogy a maga népe elfoglalhassa „Erec Jizraél"-t, melyet megígért atyáiknak, az ígéret földjét. Pallasz Athéné ugyanígy azonosult azzal a városállammal, melynek istene volt, Athénnal. A 16. századi magyar protestáns filozófia behelyettesítette az ószövetség zsidó népébe a magyart, s ez a filozófia ihlette a késő, 19. századi kálvinistát, Kölcseyt, amikor megírta nemzeti himnuszunkká lett versét:„Őseinket felhozád Kárpát szent bércére...". Szent István királyunk „Boldog Asszonynak" ajánlja fel koronáját, Hunyadi s oldalán Kapisztrán Szent János, a ferences barát, Jézus és Mária nevével rohan éles vasával a pogány törökre, aki a maga részéről Allah nevét kiáltva hozza nem kevésbé éles vasát a kutyahitű gyaurra. *A lengyel modell alighanem egyidős „a" vallással.* Másutt már lecsengett. Náluk nem. (Alighanem ugyanazért, ami miatt a csángóknál sem.) Nagyon sokáig nem volt államuk, s amikor 1920-ban újra lett, kevés volt az idő a váltásra... 33-ban Hitler már uralomra került.

Adam Michnik a nem kommunista, hanem polgári szabadgondolkodó lengyel ellenálló filozófus teljes elismerést nyilvánított a lengyel katolicizmus Wyszynski vezette harca iránt, mellyel az emberi jogok nevében vallásszabadságot követelt a társadalom számára. Ugyanakkor Michnik meg is kérdőjelezte, hogy adott hatalmi helyzetben biztosítaná-e a lengyel katolicizmus mások számára a vallásszabadságot. Utalt arra, hogy amikor a IV. században Julianusz császár restaurálta a pogányságot, a keresztények vallásszabadságot követeltek maguknak... de Juliánusz előtt és után égették az eretnekeket. Michnik ezért *csak „julianizmusnak" hajlandó tekinteni a lengyel katolikusok humanizmusát.* Alighanem méltán: az ukrán nyelvű görög katolikusoknak az elmúlt évtizedekben Lengyelországban is nehéz volt a sorsuk, és nem a kommunisták miatt. De bármiféle katolicizmusnak mégis csak kereszténységnek kell lennie, a kereszténységnek pedig Jézus egyetemes emberszeretetét kell képviselnie. A *lengyel modell politikailag hatékonynak bizonyult,* de ez még nem ad neki jézusi értéket. Képes-e valósítani és növelni azt az országot, amelynek jóhírét Jézus belekiáltotta abba a galileai tavaszba... ezen fordul egy katolicizmus jézusi értéke; a lengyelé is.

(A tanulmány második felét következő számunkban közöljük.)

1 M. Malinski, II. János Pál, Újvidék 1982

2 W. Piwowarski, Garant natinaler identität: Der Polnische Katholizismus. Concilium, XXII 254-58. lapok (1986 aug.)

3 H. Küng, Kirche Intern 1990 4. sz. 35. lap

A szegényeket a világon mindenütt semmibe veszik

(Stephen Kim Soo Whan bíboros beszéde az Ázsiai Lakásjogi Konferencián, 1989 június, Szöul.)

A szegényeket a világ minden országában lenézik. Sok országban úgy tesznek, mintha nem is lennétek, s megpróbálnak eltakarni. Van, ahol még üldöznek is.

Valaki azt mondta, hogy a városi szegények: láthatatlan nép.

Ti építitek hatalmas iroda- és bérházainkat; Ti söpritek az utcáinkat, főzitek az ételünket és mossátok a ruháinkat; Ti vezetitek a buszt, a vonatot, a metrót, a taxit és a kocsinkat; Ti hordjátok a piacra és az üzletbe az élelmiszert és mindazt amire szükségünk van az élethez, néha a hátatokon, vagy biciklin; Ti áruljátok az utcasarkon mindazt, ami csak elképzelhető, olyan áron, amelyet a szegények meg tudnak fizetni.

És mégsem látunk titeket soha. Vagy inkább, anélkül látunk, hogy valóban észrevennénk. Ezért bizonyos értelemben láthatatlanok vagytok.

De szerencsére, az elmúlt héten, itt Szöulban hirtelen láthatóvá váltatok, itt, és mindenütt a világon. Először is gratulálok, hogy végül láthatóvá váltatok.

Másodszor, megköszönöm, hogy láthatóvá váltatok. Mert megmutatva, hogy kik vagytok, megmutattátok nekünk, hogy kik lehetnénk, és kivé kellene lennünk. Arcotokban és szemeitekben szavaitok és gesztusaitok által sok mindent látok és hallok:

Emlékezem, hogy ázsiai vagyok; Gyökereim után vágyakozom; Honvágyam van a mi útjaink után.

Emlékeztettek engem Ázsia hagyományainak szépségére és gazdagságára; kultúráink eredeti emberiességére és szellemiességére, a család és a közösség titkára, amelyek új életet adnak, és erőt a folytatáshoz. Kedvességet mutattok nekünk, könyörületet, szorgalmat és intelligenciát...

Fájdalmat mutattok nekünk, bánatot és igaz, jogos haragot. Korea városi szegényeinek leggyakoribb kiáltása: "Emberi lények vagyunk. Azt akarjuk, követeljük, hogy emberként bánjatok velünk".

Csak sejthetem, milyen szörnyű fájdalmat okoz, ha ember alatti lényként kezelnek valakit. De tudom, milyen rettenetes bűn másokat így kezelni.

Így, azokkal a nyilatkozatokkal együtt, amelyeket ma tesztek - hálásan nektek és milliónyi testvéreteknek és nővéreteknek, akiket képviseltek - szeretném a magam szerény nyilatkozatát megtenni:

Nem vagytok lusták és nem vagytok gonoszak, nem vagytok törvényen kívül, igényeitek és tetteitek azért, hogy emberi lényekként kezeljenek titeket, nem törvénytelenek. Nem vagytok értéktelenek, nem vagytok jelentéktelenek; nem vagytok eldobható emberek.

Szépséges fiai és lányai vagytok annak az Istennek, akiben hisztek; Országotok gerince, élete és ereje vagytok; Ti vagytok az emberiesség fénye és kovásza ebben az egyre embertelenebb és sivárabb világban; Röviden: emberek vagytok — nem több, nem kevesebb.

És éppen ezért vagytok láthatatlanok — mert nem akarunk meglátni titeket. Nem akarunk észrevenni titeket, mert kérdőre vontok és nyugtalanná tesztek. Kényelmetlen érzést keltetek bennünk.

Mert ha titeket ember alatti lényként kezelnek, akkor mi vagyunk azok, akik így bánunk veletek. Így fájdalmatok (és e fájdalmak közepette is lenyűgöző emberségetek) megmutatja a mi embertelenségünket.

Helyet, ahol élni lehet! Van ennél alapvetőbb kívánság? Van ennél csekélyebb igény? Hogyan létezhet egyáltalán valaki hely nélkül? Hogyan élvezhetné emberi jogai bármelyikét, ha nincs hol?

Imával és felhívással fejezem be.

Amíg egyetlen hajléktalan is van a világon, sem a kormányoknak, sem a nagy vállalatoknak, sem magánosoknak nincs joguk ahhoz, hogy nagy és drága házakat építsenek bárki számára is. De mindegyiküknek kötelessége mindenki számára megteremteni azt a kis helyet, ahol élhet.

Imádkozom, hogy az Ázsiai Emberek Párbeszéde érje el:

1. a világon mindenütt azonnal állítsanak le minden kényszerkilakoltatást;

2. azonnali elismerését annak, hogy minden embernek mindentől független joga van tisztességes helyhez, ahol élhet;

3. minden kormány, politikai elv, gazdasági szerkezet és piaci erő minél előbb alakuljon át, hogy megvalósítsa ezt a jogot.

(Forrás: IFDA-Dossier, Gaia-sajtószemle)

A Gordon-módszer a gyermeknevelésben

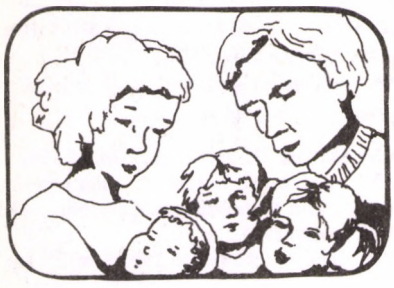

T. Gordonnak A szülői eredményesség tanulása c. könyve (Gondolat 1990) azt a módszert alkalmazza a gyermeknevelésre, amelynek már létezik sikeres tanári, vezetői, női, személyes és szakmai eredményességet segítő könyve ill. tanfolyama is. A szülőknek tartott, mintegy 25 órás tanfolyamokon alapos önismeretre indítás, az alapelvek életszerű helyzetekben történő gyakorlása és a szülő-gyerek viszonyban keletkező különböző igények kezelésének megtanulása történik. Mik is ezek az alapelvek?

Az „egyikünk nyer — másikunk veszít" konfliktusmegoldás helyett a megegyezéses, vesztes nélküli módszer és a valódi érzések felismerése hoz csak békét.

A gyermek hamis elfogadása — „téged elfogadlak, de ezt a viselkedést nem" — hiábavaló, a viselkedés a gyermek tudatában nem választható külön ötőle. Jobb, ha bevalljuk, milyen feltételekkel tudjuk őt elfogadni. Ennek az elfogadásnak nemcsak varázsereje van, de nyelvezete is. Az el nem fogadás nyelvének példái az ún. „közléssorompók" (amelyek közém és a gyerek közé kerülhetnek):

1. utasítás, parancsolás, irányítás (mit tegyen a gyerek)
2. figyelmeztetés, fenyegetés (ha nem, akkor...)
3. prédikálás, moralizálás (illik, nem illik)
4. tanács, megoldási javaslatok (akadályozza a saját ötletek születését)
5. kioktatás, logikai érvelés (befolyásolási kísérlet tényekkel, saját véleménnyel)
6. ítélkezés, kritizálás, hibáztatás (rombolja a gyerek énképét)
7. dicséret, egyetértés (hamis énkép alakulhat ki, esetleg kiérezhető a manipulálási szándék)
8. kifigurázás, csúfolás, megszégyenítés, nevetségessé tétel (lekicsinylés)
9. értelmezés, elemzés, diagnosztizálás (a szülői 'fensőbbség' leleplez)
10. megnyugtatás, együttérzés, vigasztalás (a gyerek érzéseinek elbagatellizálása)
11. vizsgálódás, kérdezősködés, faggatózás (a szülő szeretné megoldani a gyerek problémáját)
12. elterelés, humorizálás, témaváltás, kitérés (pedig a gyerek vágyik a megértésre).

Ezek a megnyilvánulások (kivéve a mindig ártalmasokat, mint pl. a megszégyenítés) természetesen sok esetben hasznosak, odaillők, előrevivők lehetnek. Csak akkor 'zárnak' a további beszélgetés elől, ha a gyereknek problémája van.

A gesztusok, arckifejezés, stb. mellett mely szavak alkalmasak az elfogadás kifejezésére? A beszélgetés kezdetén egyszerű 'hívogatók' (értem, aha, ne mondd, mesélj erről...) alkalmazhatók, később pedig az aktívabb 'értő figyelem'. Az „én-üzenetet" a gyerek többnyire csomagolja. Ezt 'kódolás'-nak nevezzük. Ki kell hallanunk, ha valami másról, többről van szó! Az őszinte értő figyelem empátiát, melegséget visz a kapcsolatba.

Eközben azonban a fogadó félnek félre kell tennie saját érzéseit, gondolatait, hogy kizárólag a másik (a gyerek) legyen a fontos. Ez segíti a gyermeket, hogy saját megoldásokat találjon a problémáira. Így válik önálló, döntésképes, felelősséget vállaló felnőtté. Ezért kell kerülni a szülőknek a már említett sablonválaszokat, a közléssorompókat.

Az értő figyelmet is lehet rosszul alkalmazni:

— „kilóghat a lóláb" (a gyereket befolyásolási szándék)

— idő hiányában el sem szabad kezdeni a beszélgetést

— nem a gyerek szavait kell tükrözni, hanem az érzéseit együttérzéssel visszajelezni

— ne erőltessük a beszélgetést, ha megakadt, majd legközelebb folytatjuk

— ne keressünk én-üzenetet az egyszerű tényközlésekben, kérdésekben. Nevetséges a „Mikor jöttök haza?" kérdésre így reagálni: „Tehát kíváncsi vagy, mikor jövünk haza."

A nevelésben a direkt utasításos módszer a leghatástalanabb. A szülő fenyeget, prédikál, tanácsol, vagyis az első négy közléssorompó valamelyikét alkalmazza. Ha a gyereket szembesíteni akarjuk a saját viselkedésével, akkor félő, hogy a következő négy közléssorompó valamelyikét használjuk. Hogyan mondhatjuk akkor ki a problémánkat?

„Te-üzenetek" (ne tedd, ill. tedd!) helyett „én-üzeneteket" küldjünk, mégpedig kódolás nélkül, világosan. Például „Mit nyaggatsz?" helyett „Fáradt vagyok". Így a gyerek nem azt érzi, hogy vele van baj, hanem átérzi az én problémámat.

Milyen tapintatosak tudunk lenni, hogyan kínlódunk a 'csomagolással', amikor a látogatóba hozzánk érkező főnökünk sáros cipővel akar belépni a szobába. Nem érdemelnék ezt meg a gyerekeink is? Ne a negatívumot hangsúlyozzuk. Például a később hazajövő gyereknek örüljünk, hallgassuk meg élményeit, ne rohanjuk le azonnal a pontatlanságáért. Később emlékeztessük a megállapodásunkra. A dühös én-üzenet, bárhogyan csomagoljuk is, valójában teüzenet, mert a düh mindig valakire irányul.

A direkt utasításos módszernél hatékonyabb a környezet módosítása, egyszerűsítése (pl. a féltett vázát néhány évre elteszszük, gyerekbútorok használata, kapcsolók, kilincsek alacsonyabbra, tompább kés stb.). Természetesen ügyelnünk kell, nehogy ingerszegény könyezetet alakítsunk ki.

Néha a legvilágosabb én-üzenet sem használ, ütköznek az igények. Nem szabad belemennünk a „ki kit győz le?", a „ki legyen a nyertes?" zsákutcájába, sem pedig a jutalmazással-büntetéssel 'idomítás' emberhez méltatlan módszerébe. Ha a szülő látszólag győz, annak többnyire az alábbi következményei vannak:

1. ellenállás, provokálás, lázadás (üss csak meg újra...)
2. sértettség, düh, ellenségeskedés, harag arra, akinek hatalma van felette (mernéd-e ezt egy nálad erősebbel?)
3. agresszió, bosszú, visszavágás (a szülőkkel vagy másokkal szemben, vandalizmus)
4. hazudozás, rejtőzködés (a jutalmazó-büntető nevelés eredménye)
5. mások hibáztatása, 'befeketítés', csalás, testvér-rivalizálás
6. basáskodás, erőszakoskodás (hogyan játszik egy babával vagy kisebb gyerekkel?)
7. nyerni kell, veszíteni szörnyű (a jutalmazás is lehet káros)
8. összefogás a szülők ellen
9. meghunyászkodás, engedelmeskedés, alázat, behódolás (gyakorta pszichológiai problémákhoz vezet)
10. hízelgés, kegyek keresése (kedvenccé válás, gerinctelenség)
11. konformizmus, az alkotókészség hiánya, félelem az újtól (nem kilógni a sorból)
12. visszahúzódás, menekülés, ábrándozás, represszió, fantáziálás (a gyerek 'feladja').

Ha többnyire a gyerek győz, könnyen egy egocentrikus, mindig csak kapni, elvenni akaró ember lesz belőle.

De hát nem az a szülő dolga, hogy befolyásolja a gyerekét? De igen, csak nem hatalommal, mert bármilyen bölcsen vagy jóindulatúan használják is, „a hatalom megront, bemocskol", mert kényszerít, nem pedig meggyőz, tanít, motivál.

Mi a konfliktusmegoldás vereségmentes módszere? A megoldásnak mindkét fél számára elfogadhatónak kell lennie. A gyerek jobban motivált az olyan döntés kivitelezésében, melynek születésében részt vett, különösen, ha az ő ötletére épül. A módszer — főleg kezdetben — sok időt kíván, de hosszú távon megszűnik az ellenőrzés, s a számonkérés sem vesz el többé időt. A módszer hat lépése:

1. Tárjuk fel és fogalmazzuk meg a konfliktust (ekkor kell megnyerni a gyereket az ügynek, mondjuk ki világosan, hogy megoldást keresünk).
2. Ötletgyűjtés a megoldáshoz (minél többet, véletlenül se minősítsük rossznak az ötleteket ebben a fázisban).
3. A javaslatok mérlegelése (a szülő is foglaljon állást).
4. Döntés a legjobb, kölcsönösen elfogadható javaslat mellett (ne döntsünk véglegesen, csak 'próbáljuk meg').
5. Gyakorlati lebonyolítás (megállapodás konkrét gyakorlati kérdésekben, időpontokban).
6. Utólagos kiértékelés (elégedettek-e a 'felek', kell-e módosítani).

Büntetést nem szabad kilátásba helyezni, legfőbb elv a bizalom. Természetesen vannak az életben olyan helyzetek, amikor nincs idő beszélgetni, azonnal dönteni kell (pl. veszélyhelyzet, betegség).

A nevelés feltétele, hogy a másik ember (a gyermek) érezze a szabad választás lehetőségét! Értékszemléletünket csak lehetőségként kínáljuk fel. A szülő ne akarja a gyereken azt bevasalni, amit többnyire ő sem tett vagy tesz meg. Eleve konfliktushoz vezet, ha a szülő azt képzeli, hogy egyedül az ő értékrendje és hitvallása a helyes. Ne tanítani akarja az értékrendjét, hanem élje azt minél hitelesebben.

(Cs. G.)

Mint Jézus és az apostolok is saját zsidó egyházukban,

Mindszenty az egyházvezetéssel szembeni prófétai ellenszegülésre mutatott példát

(Aktuális részletek Mindszenty József Emlékirataim c. könyvének negyedik kiadásából, Szt.István Társulat, Budapest, 1989.)

„...(1973 őszén megírtam a Szentatyának, hogy) ...1964 óta tárgyalnak vatikáni diplomaták a békepapok káros tevékenységéről, a fondorlatos módokon akadályozott hitoktatásról, a buzgó lelkipásztorokkal szemben alkalmazott hatósági zaklatásokról stb., s tíz év óta — a keleti diplomácia eufóriás hangulatában — majdnem teljesen megszüntették a hitoktatást, virágkorába segítették a békepapi mozgalmat s ma már szinte kivétel nélkül eltűnnek a rátermett és buzgó lelkipásztorok híveik mellől. A látványos és a kommunisták által propagandacélokra bőségesen kihasznált tárgyalásoknak egyetlen eredménye a sok püspök. Ezeket azonban majdnem kivétel nélkül az Állami Egyházügyi Hivatal válogatja ki a békepapok közül, az egyházi fegyelem és hitélet roppant kárára...." (494.o.)

„...1971. október 23-án elindultam az osztrák fővárosba. A Szentatyával ezen a napon ismét együtt mondtam a reggeli szentmisét, amelyen a Rómában élő magyar papok és szerzetesek magyar egyházi énekekkel vettek részt. A szentmise után a sekrestyébe vonultunk, ahonnan a pápa mindenkit kiküldött. Azután felém fordulva, latin nyelven ezeket mondotta: Te vagy és maradsz az esztergomi érsek és Magyarország prímása. Munkálkodj, s ha nehézségeid lesznek, fordulj Hozzánk mindenkor bizalommal!

... Mgr. Zágont felhatalmazta a Szentatya arra, hogy velem közölje: ügyemet semmiféle vonatkozásban nem rendelte alá más dolgoknak; 's a bíborost mindig esztergomi érseknek és Magyarország prímásának tekinti'." (484.o.)

„Az ezután történtekből — nagy valószínűséggel — arra következtetek, hogy a budapesti rendszer ostromának Őszentsége nem tudott már többé ellenállni. (1973) november 1-én arra szólított fel, hogy mondjak le érseki székemről. Ezt 'keserű ellenérzéssel megterhelve' kéri tőlem. Tudja azt is, hogy új áldozatot kíván tőlem és 'további fájdalmakkal járul hozzá ahhoz a sok szenvedéshez, amely már eddig is osztályrészemül jutott'. Azonban tekintettel kell lennie a 25 év óta árva esztergomi főegyházmegye 'lelkipásztori szükségleteire', mert ha az tovább is 'közvetlen és személyes főpásztori irányítás nélkül maradna', súlyos kárára lenne 'a lelkeknek és a magyar egyháznak'. A levél azzal záródott, hogy lemondásom után szabadabban határozhatok emlékirataim kiadásáról.

...Igen alapos megfontolás után válaszoltam Őszentsége levelére, 1973. december 8-án.

Tisztelettel tudomására hoztam a Szentatyának, hogy a jelenlegi magyar egyházi állapotok közt érseki székemről nem mondhatok le. Egyben részletes tanulmányt küldtem neki a békepapok ártalmas szerepéről, az erőszakosan berendezett magyar állam-egyházi rendszerről, s idéztem a kommunistákkal tíz év óta folytatott vatikáni tárgyalások negatív eredményeit. Félek attól, írtam, hogy lemondásommal a legmagasabb magyar egyházi állásnak az Állami Egyházügyi Hivatal hozzájárulásával történő betöltését tenném lehetővé, amivel magam is elősegíteném a mai katasztrofális egyházi berendezés 'törvényesítését'. Felsoroltam azokat a hátrányokat és károkat, amelyek lemondásomból a külföldi magyarság számára származhatmak, akiknek lelkigondozását segédpüspökök hiányában magam vettem át. Végül felhívtam a Szentatya figyelmét arra is, hogy lemondásom személye elleni támadásokat indíthatna el.

Mindezen előzmények után mély fájdalommal vettem át — éppen letartóztatásom 25. évfordulóján — egy december 18-án kelt pápai levelet, amelyben Őszentsége tudomásomra hozta — sok, személyemnek szóló dicséret mellett — ,hogy az esztergomi érseki széket megüresedettnek nyilvánította. 1974. január 7-én kelt válaszlevelemben kifejezést adtam ugyan mélységes fájdalmamnak, de közöltem a pápával: nem személyes fájdalom vagy állásomhoz való ragaszkodás okozza, hogy nem tudom vállalni egy ilyen döntés következményeiért a felelősséget. Intézkedése ugyanis súlyosbítja a magyar egyház amúgy is nehéz helyzetét, kárt tesz a hitéletben és ellenérzést és zavart idéz elő az egyházhű papok és áldozatos hívek lelkében. Kértem a Szentatyát, helyezze hatályon kívül intézkedését. Nem ez történt, hanem — kirakatperem 25. évfordulóján, 1974. február 5-én — szinte az egész keresztény világ megütközésére nyilvánosságra hozták érseki székemből történt eltávolításomat. Másnap, február 6-án kénytelen voltam — nagy fájdalmamra — átadatni titkárságomnak a sajtónak az alábbi nyilatkozatot:

»Egyes hírügynökségek a Vatikán döntését úgy adták tovább, hogy Mindszenty József nyugalomba vonult. Kiemelték, hogy a döntést megelőzően Róma beható levelezést folytatott a Bécsben tartózkodó Mindszenty József bíboros prímás, esztergomi érsekkel. Ebből egyesek arra következtettek, hogy a pápa és a magyar főpap között megállapodás jött létre a döntést illetően. Az igazság érdekében Mindszenty József bíboros szükségesnek tartja a következőket kijelenteni:

Mindszenty bíboros nem mondott le sem esztergomi érseki székéről, sem prímási méltóságáról. A döntés kizárólag a Szentszék határozata. A bíboros ez ügyben tanúsított magatartását, hosszas megfontolás és lelkiismeretes mérlegelés után a következőkkel indokolja:

1. Magyarország és a magyarországi katolikus Egyház nem szabad.

2. Az egyházmegyék kormányzása a kommunista rezsim által felépített és ellenőrzött egyházi közigazgatás kezében van.

3. Egyetlen magyar érseknek, megyéspüspöknek, illetve apostoli kormányzónak sincs módjában az említett egyházi közigazgatás összetételén, illetve működésén bármit is változtatni.

4. A rendszer dönt abban a kérdésben is, hogy ki milyen egyházi állásba kerülhet és abban meddig maradhat. A rezsim dönti el, hogy kit szenteljenek pappá a püspökök és kit ne. Az alkotmányban biztosított lelkiismereti és vallásszabadságot a rendszer a gyakorlatban elnyomja. Az iskolai hitoktatást a városokból és a nagyobb helységekből már száműzték. Folyamatban van a falusi iskolákban a még tengődő hitoktatás elsorvasztása. Az ifjúságot a szülők akarata ellenére kizárólag ateista szellemben nevelik. Vallásos emberekkel szemben az alkalmazott diszkrimináció mindinkább érvényesül. Legutóbb a vallásos pedagógusokat szólították fel: válasszanak hitük megvallása vagy kenyerük között.

5. Új püspökök illetve apostoli kormányzók kinevezése a fenti sérelmek orvoslása nélkül nem oldja meg a magyar Egyház problémáit. Békepapok fontos egyházi állásokba való emelése pedig megrendíti az egyházhű papok és hívek bizalmát a legfőbb egyházi vezetésben.

Ilyen körülmények között Mindszenty József bíboros nem mondhatott le.«" (494-497.o.)

Mikor rehabilitálja végre a Vatikán Mindszenty bíborost?

II. János Pál 1990 febr. 6-i levele Mindszenty bíborosról (Új Ember II.18.) nem rehabilitálja az idős hitvallót, nem kér tőle bocsánatot azért, amiért a Vatikán ilyen diplomáciai kérlelhetetlenséggel ('jobb, ha egy ember hal meg a népért', vö. Jn 11,50) bánt el vele. Ezzel szemben idézi Mindszentynek 1971-es (még a Vatikánnal való konfliktusánál két évvel korábbi) hűségnyilatkozatát VI. Pál felé, azt a látszatot keltve, mintha Mindszenty nem tekintette volna (már e nyilatkozat után két héttel, a békepapok kiközösítésének feloldásakor) az egyház javával ellentétesnek a Vatikán diplomáciáját. Végül aláírja a levelet 'annak az egyháznak a nevében, mely iránt (Mindszenty) a hűségnek oly ragyogó bizonyítékát adta'. Őszintébb lett volna 'a Mindszenty bíborost megbuktató vatikáni diplomácia mai szentesítőjeként' aláírni ezt a levelet.

Ebben a megvilágításban jól látszik a pápai levél és a Mindszenty-ünneplés szándéka, hogy Mindszenty gerincessége helyébe az utókor emlékezetében egyháziasságot rajzoljanak, példamutatását pedig éppen annak a 'szent' hatalomnak szolgálatába görnyesszék, amelyben annyira csalódott. Vajon milyen esélye van a hiteles történelmi tények megőrzésének tekintélyimádattól fertőzött és cenzúrázott kollektív 'egyházi' emlékezetünkben?

Mindszenty hiába menesztette őket

Mindszenty bíboros a kiszabadulásakor, 1956. november 2-án (Grősz, Shvoy és Pétery püspökökkel való tanácskozás után) minden békepapot elbocsáttatott a vezető állásokból! (Emlékiratai 435. oldal)

Mindszenty így jellemzi a békepapokat: "Aki a helyzetet nem közvetlen közelről ismeri, az képtelen hű képet alkotni magának erről a megalázó és perverz helyzetről, a segédhadként felhasznált békepapok szolgalelkűségéről, felelőtlenségéről és nemritkán gátlástalan lelkiismeretlenségéről. Még ha kezdetben nem is vezette őket kimondottan romlott szándék, csak erkölcsi gyengeség és az üldözéstől való félelem; később, mint az ÁÉH vallásgyűlölő megbízottainak belső munkatársai s azok papokhoz nem illő szórakozásainak részesei, imaéletük teljes elhanyagolásával hitüket vesztik. ...De vannak köztük párttagok, pártakadémiát végzett rangos pártfunkcionáriusok, ÁVH tisztek, amit persze titokban tartottak." (Emlékiratai 434.oldal)

A békepapok hatalomra kerülése Mindszenty alapján így foglalható össze (Emlékiratai 432-433.oldal): 1951. jún.23-án őrizetbe vettek négy püspököt és kényszerítették őket, hogy püspöki helynöküket és irodaigazgatójuk helyére nevezzék ki az kijelölt békepapokat. A július 3-i püspökkari konferencián a négy püspök helyett már az új békepap-helynökök jelentek meg és diktáltak. A buzgó papokat eltávolíttatták a virágzó egyházközségekből, hogy egy békepap-utóddal letaroltathassák a szép vetést." (Még a nyolcvanas években is ez volt a gyakorlat, pl. 1981-ben a székesfehérvári Bazilika virágzó ifjúsági életét rombolta szét egy békepap - aki természetesen ma is magas egyházi állást tölt be. A föld alá szorított egyházat önigazolásképpen és további támadásként ezek a békepapok rágalmazzák 'eretnekséggel'!)

1956 után „három év alatt - Róma tilalma ellenére - a Kádár-rezsim visszahozta a vezető állásokba a békepapokat. Az Egyház helyzete sok tekintetben rosszabbá vált, mint az 56 előtti években volt. ...Amikor (1962 elején) Mgr. Agostino Casaroli a Vatikán részéről a Kádár-rendszerrel tárgyalásokat kezdett, az békepapjaival és ÁÉH-jával a magyar Egyházat már teljesen elnémította." (462-3.oldal)

„A békepapok továbbra is hivatalban vannak"

A Glaube in der Zweiten Welt (Hit a második világban, GW2) c. havilapból Jegesi Pál cikkét ismertetjük (1990/7-8. sz.) Hampel Károly fordításában

A püspöki kar az ÁEH feloszlatása után is várakozó álláspontón maradt, mert az MSZMP közölte velük, hogy a Grósz-rezsim katonai diktatúra bevezetését készíti elő. Az azóta eltelt idő már elég kellett volna legyen ahhoz, hogy a katolikus egyház az új helyzethez alkalmazkodjék, ennek azonban még jeleit sem lehet látni, ezért újabb feszültségek keletkeznek, főleg mivel a magyar probléma elsősorban erkölcsi és nem gazdasági természetű. Például a hitoktatás kérdésében felbukkant a félelem, hogy azt ugyanúgy erőszakolni fogják, mint korábban az úttörőséget.

A helyzetet tovább bonyolította az a tény, hogy a Szentszék a magyar kormánnyal 1964-ben olyan megegyezést kötött, mely a magyar katolicizmust kiszolgáltatta az állampártnak. A hierarchia tagjai adminisztratív úton jártak el az államnak nem tetsző báziscsoportok ellen. Szégyenletes, ahogy — az állambiztonsági szervek által külön is üldözött — báziscsoportokat az egyházvezetés többször elítélte. Az üldözés különösen a Bokor bázisközösséget érintette.

Az egyházi hivatalokban a bázisközösségek helyzete azóta még tovább éleződött. Megnyilatkozásaikra éppúgy nem reagálnak, mint korábban, kéziratait egyetlen egyházi kiadó sem nyomtatja ki. Ugyanakkor azt látják és érzik, hogy elképzeléseiket, melyekért az egyház részéről sok megaláztatást kellett zsebretenniük, ugyanaz az egyház most saját ötleteként mutatja be. A Bokor közösség elszigetelése ma is tart.

Nem lehet mindent Miklós Imre cipőjébe dugni. A megtisztulás érdekében az egyháznak is le kellett volna már vonnia a személyi konzekvenciákat. Ugyanis még ma is 'sötét erők' dolgoznak az egyházban. Az "Opus Pacis" mozgalmat, amit az állampárt alapított, ugyan feloszlatták, de tagjai továbbra is hivatalban vannak. Az állami cenzúrától megszabadított egyházi sajtó még mindig nem szabad, hanem továbbra is az egyházi felső vezetés monopóliuma. A két katolikus kiadó élén még mindig egy az állampárt által kinevezett plébános ül, aki 'megbízható békepapi múlttal' rendelkezik. A 40 év során ártatlanul bebörtönzött plébánosokat még ma is távoli helységekbe száműzték, míg az úgynevezett 'békét szolgáló', gyenge egyéniségű kollégákat kényelmes budapesti és városi plébániákra helyezték. (A városi plébániák természetesen nem csupán a kényelem, hanem a jövedelmezőség és a hatékonyság lehetőségét is nyújtják — de a 'békepapi' kereszténység hatékony terjedése aligha van az egyház javára - a szerk.) Az Új Ember, mint egyetlen katolikus hetilap, minden eszközzel igyekszik védeni megrendült monopolhelyzetét, míg az egyházról írott és annak helyzetét érintő cikkek általában a nem egyházi sajtóban jelennek meg.

A megújulás egyre sürgetőbb s a lehetőség megvan, hogy szabad egyháznak szabad tagjaivá válhassunk. (Ma még sajnos - mint a régi vicc mondja - a szabadság csak azt jelenti, hogy szabad egyházban szabad emberek azt tehetik, amit szabad - a szerk.)

Az ismertetett cikkhez tartozik, hogy az "Érted vagyok" indítványozta a Magyar Katolikus Újságírók most megalakult szövetségének, hogy a szövetségben ne vehessen részt olyan világi vagy pap, aki az állampártnak ill. a békepapi mozgalomnak tagja volt, *mindaddig*, amíg párttag ill. békepap korszakában megszerzett minden állami vagy egyházi pozíciójáról és címéről le nem mond.

Mindenre lehet bocsánat, de a megbánás nélkülözhetetlen jele az állampártban vagy a békepapi mozgalomban való részvétellel megszerzett pozíciókról való lemondás, sőt lehetőleg az elkövetett hazug tájékoztatás, elhallgatással elkövetett mulasztás jóvátétele. Ha általában az egyházban nincs is módunk ezt elérni, legalább a Szövetségben tegyük ezt rendbe, hogy ne mérgezze tovább a katolikus sajtót.

Az indítványnak aktualitást ad, ha Jegesi Pál fenti megállapítása — "A két katolikus kiadó élén még mindig egy az állampárt által kinevezett plébános ül, aki 'megbízható békepapi múlttal' rendelkezik" — még érvényes.

Jegesi Pál fenti cikkére a GW2 1990/12. számában Lukács László reflektált:

„Az 1990/7-8. számot különös érdeklődéssel olvastuk, mivel e szám több cikke foglalkozott országunk egyházának helyzetével. Jegesi Pál "A katolikus hierarchia tartózkodó álláspontón" c. cikkének végkövetkeztetésével nem tudunk teljes mértékben egyetérteni. Ebben az Új Ember hetilapot úgy állítja be, mintha hatalmi eszközökkel monopolhelyzetre törekednék. Minden folyóirat meg akarja tartani olvasóinak körét és erősíteni kívánja pozícióját. Ez alól mi sem vagyunk kivételek. Ezt nem szabad és nem is érhetjük el más eszközzel, mint hetilapunk színvonalának emelésével és egyre növekvő készséggel arra, hogy olvasóink igényét szolgáljuk. Ma már nincs monopolhelyzetünk. Hála Istennek, ma már minden katolikus újság és folyóirat minden nehézség nélkül megjelenik. A sajtószabadság révén a nemkatolikus újságok is közölnek olyan cikkeket, melyek érintik egyházunkat. E cikkek megjelenését nem akadályozhatjuk, nem is akarjuk akadályozni. Itt legföljebb véleménynyilvánításokról van szó és mi ki is nyilvánítjuk saját véleményünket. Sőt, örülünk annak, ha a mienkkel egyező véleményeket közlő cikkek jelennek meg a nem egyházi újságokban. Mivel mi egyházi újságot adunk ki, természetesen arra törekszünk, hogy kövessük a katolikus egyházi

felsőbbség és egyházi tanítóhivatal útmutatásait. Természetesen néha kritikus cikkekkel is kívánjuk szolgálni egyházunkat. Munkatársaink túlnyomó része elkötelezett katolikus laikus. Lukács László, az Új Ember főszerkesztője."

Jegesi Pál fogalmazásában: "az egyházi sajtó még mindig az egyházi felső vezetés monopóliuma". Lukács László fogalmazásában: "természetesen arra törekszünk, hogy kövessük a katolikus egyházi felsőbbség és egyházi tanítóhivatal útmutatásait". Milyen jó lenne, ha az egyszem katolikus hetilap az egyház minden tagjának, mozgalmai mindegyikének, tanúságtétele minden színének, minden — egymást kiegészítő — értékének sajtója lenne. Semmilyen klikk lapja nem katolikus, még ha az a klikk akár maga a püspöki kar lenne is.

E válasszal kapcsolatos az "Érted vagyok" másik indítványa, hogy a Magyar Katolikus Újságírók Szövetsége terjessze a Magyar Katolikus Püspöki Kar elé az alábbi követelést:

- hozzák nyilvánosságra az elmúlt évtizedben és külön az 1990-ben a sajtó támogatására fordított egyházi támogatások mértékét és elosztását;
- az egyházi támogatást a sajtónak ezentúl csak becsületes, nyilvános pályázat útján osszák szét;
- a pályázatokat elbíráló kuratóriumba hívják meg az összes pályázott lap képviselőjét.

Ahhoz, hogy valóban az legyen a helyzet, amelyről Lukács László a válaszában ír ("Ma már nincs monopolhelyzetünk. Hála Istennek, ma már minden katolikus újság és folyóirat minden nehézség nélkül megjelenik."), ahhoz szükséges, hogy az egyházi pénzügyi támogatások se monopolizáljanak egy vagy néhány lapot. A hívek adójának felhasználásáról nem szabad önkényuralmi módon dönteni, hanem csak nyilvános pályázat útján és mindenkire gondolva.

Sajnos a monopolhelyzet alapulhat pályázati úton elosztott pénzekre is. Például akkor, ha a minisztérium kuratóriuma nem a kultúrális sajtó egészét támogatja — ám valamely értékelés szerinti arányokban —, hanem a hírhedt három T-ből (támogatott, tűrt, tiltott) kettőt továbbra is alkalmaz. A lapok egy részét csak megtűri, valójában a piac farkastörvényei által hátrányba szorítja, ha az adófizetők pénzét csupán néhány lap aránytalanul nagy támogatására osztja ki s ezzel szinte monopolhelyzetbe hozza őket.

Ilyen a világ, Jézus nem hagyott illúziókat efelől. De azt mondta, "köztetek ne így legyen". Az egyháznak etekintetben is teljesen különböznie kell az evilágtól. Lapunk ezt a célt — minden támogatás nélkül — továbbra is szolgálni fogja.

A magyar katolikusok szenvedései, 1944-1989.

Nagy jelentőségű gyűjtemény fél évszázad dokumentumaiból. Szellemesen és élethűen állítja egymás mellé a korabeli híradásokat és tényeket. Nem magyaráz, a tények, az eredeti írások meggyőzőek.

„Komoly munka volt az anyag összegyűjtése, rendszerezése és frappáns felvezetése. Mind a szaktudomány, mind a közvélemény számára nem kis nyereség." (Dr. Katus László, egyetemi docens, MTA Történelemtudományi Intézet)

Havasy Gyula plébános 460 oldalas dokumentumgyűjteményének ára: 230,– Ft plusz postaköltség.

Részlet, egy levéldokumentum a könyvből:

„Főtisztelendő Bíboros Prímás, Érsek Úr!

...A BBC egyik adásában azt hallottam, hogy Paskai még mint kalocsai koadjuktor érsek Mindszentyről így nyilatkozott:

'Azt a súlyos keresztet, amit a magyar katolikus egyház még mindig cipel, tulajdonképpen Mindszenty rakta a magyar katolikus egyház vállára.'...

Ezek leírásával tartozom Mindszenty kardinális áldott emlékének. Mindszentyének, akivel egyidőben voltam politikai fogoly s velünk együtt még sok-sok ezren mások is, a legmagasabb rangú tábornoktól egészen a jeltelen kubikusig, köztük párttagok és zsidók is.

Nekünk ott a börtönben Minszenty erőt adó példakép, emberkatedrális volt azokban a borzalmas időkben.

Mennyi, de mennyi derék, értékes rabtársamat mentette meg Mindszenty puszta köztünk-léte a végső elkeseredéstől, az őrülettől, az öngyilkosságtól, és így mennyi, de mennyi család menekült meg a tragikus széteséstől!

Mi nagyon jól láttuk — még magunkon éreztük is — azt a súlyos keresztet, ami a katolikus egyházon volt, de azt is világosan láttuk, hogy ezt a súlyos keresztet nem Mindszenty rakta a magyar katolikus egyház vállára, hanem Sztálin és Rákosi, meg az ezekkel készségesen együttműködő magyar békepapok és békepüspökök.

Székesfehérvár, 1989. ápr. 2-án, Apor Vilmos győri megyéspüspök vértanúságának évfordulóján. Dr. Major Kálmán nyugalmazott harangozó, a veszprémi szeminárium spirituálisa volt, váci, 9-A-652 M ny. számú rab."

Vietnam — Tíz év börtön egy könyv birtoklásáért

A közelmúltban került napvilágra a mellékelt, a Christen in Not 1991 februári számából átvett szolidaritási levlapon leírt eset. A bírák a könyv következő mondatára hivatkoztak az ítéletkor: „Az ateizmus sok embert tartósan befolyásolt és a hit fényét és a reményt kioltotta." Páter De hiába hivatkozott arra, hogy ha ez a könyv a hatalom elleni propaganda, akkor ez a propaganda a vámhatóságok engedélyével történt. A pátert már 1987 óta letartóztatásban tartották, s nem első alkalommal, mert 1975-től 1982-ig is fogságban volt.

A levlapon szereplő 19. (1) cikkely így hangzik: „Mindenkinek joga van véleményét őszintén, csorbítás nélkül kinyilvánítani." A hosszú börtönítéletet annak ellenére mondták ki, hogy ezt az ENSZ-egyezményt Vietnam is aláírta. Kérjük, tiltakozzanak a mellékelt levlappal a vietnami nagykövetnél.

Tisztelt Nagykövet Úr!

Nemrég olvastam azt a hírt, hogy Fr. Nguyen Van De pátert egy könyv birtoklása miatt tíz év börtönre ítélték. A könyv szerzője Stefano Gobbi, és Páter De le akarta fordítani. 1987 októberében My Thoban, Tien Giang tartományban tartóztatták le.
Tudtommal a könyv beviteléhez volt hivatalos vámengedély.
Nagyon aggódom Páter De miatt és kérem Önt, közölje ezt országuk kormányával. A tavaly augusztusban meghozott ítélet ellentmond az ENSZ Emberi és Politikai Jogok Egyezményének, különösen a 19. (1) cikkelynek, amely a szabad véleménynyilvánításról szól. Ezt az egyezményt az Önök kormánya is aláírta.
Kérem Önt, tegyen meg minden Öntől telhetőt, hogy kieszközölje Páter De azonnali szabadon bocsátását.
Üdvözlettel:

Keltezés:

Aláírás

Meg kellene vizsgálni a magyar püspöki kar megnyilatkozásainak katolikus voltát!

„Mintha mi, magyarok még ma sem vennénk körül kellő tisztelettel azokat, akik az ősibb, magára a szelíd Jézusra visszamenő hagyomány követése miatt a pártállam idején üldözést szenvedtek. S ha akkor nyíltan nem állhattunk mellékük, akkor legalább ma, a szabadság korszakában pótoljuk mulasztásunkat" — olvastuk örömmel a katonaságmegtagadókról a Mérleg 90/4. számának főszerkesztői bevezetőjében. Sajnos a szabadság korszaka katolikus egyházunkban még nem tart ott, hogy a pártállami nyomásra a katonaság megtagadását elítélő magyar püspökkari tanítást visszavonták volna. A Hittani Kongregációnak — ha már van — Magyarországon leginkább az elmúlt negyven év püspökkari megnyilatkozásaival kellene foglalkoznia.

Tanuljunk a múltból, hogy ne ismétlődhessen meg!

Éppen március tizenötödikén?

„A Püspöki Kar tudomást szerzett arról, hogy aktív szolgálatban lévő katolikus papok és szolgálaton kívüli szerzetesek ellen államellenes szervezkedésben való részvétel miatt eljárás indult. Ennek kapcsán a Püspöki Kar jövőbeli miheztartás végett a Tisztelendő papságot az alábbiakban tájékoztatja:

A Magyar Katolikus Püspöki Kar híven az 1950-ben aláírt megállapodáshoz, a leghatározottabban ellene van bármilyen államellenes cselekedetnek. Minden egyházi személyt, vagy alkalmazottat, aki államellenes szervezkedésben vesz részt, vagy ilyen tevékenységet támogat, mint a magyar nép ellen vétőt, elítél.

Nem engedhető meg, hogy felelőtlen elemek a katolikus egyházat — bármilyen formában is — államellenes politikai célokra használják fel.

A Püspöki Kar nyomatékosan rámutat arra, hogy azok az egyházi személyek, kik nem elsődleges hivatásukat, a lelkek krisztusi szolgálatát teljesítik, hanem a Magyar Népköztársaság törvényeibe ütköző államellenes szervezkedést kezdeményeztek, vagy kezdeményeznek, bárhol is működjenek, bűnös tevékenységükkel a katolikus egyház kárára cselekszenek. Sajnálatos, hogy az érintett személyek többsége az államhatalom részéről több alkalommal tapasztalt türelem és amnesztiák ellenére újból okot adott arra, hogy ítélet alá kerüljön.

Az Egyházmegyék Ordináriusainak eltökélt szándéka, hogy a jövőben határozottan fognak fellépni azon egyházi személyek és alkalmazottakkal szemben, akik az állam és a katolikus egyház törvényeit megszegve hivatásukkal visszaélnek.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar úgy magát, mint a hazáját becsületesen szolgáló, törvényeit tiszteletben tartó katolikus papságot elhatárolni kívánja az ilyen felelőtlen egyházi személyek cselekményeitől és bízik abban, hogy a jövőben ki-ki a maga területén elő fogja mozdítani a Magyar Állam és a Katolikus Egyház között kialakult jó viszonyt. A Püspöki Kar megkívánja, hogy a Magyar Népköztársaság kormánya és a Magyar Püspöki Kar között kötött megállapodást minden egyházi személy és alkalmazott megtartsa.

Budapest, 1961. március 15. Magyar Püspöki Kar.

(700 sz. a Püspöki Kar tájékoztatása a papság részére.)"

(Forrás: Emődi László: A Regnum Marianum története, 74.o.)

Feladó:

bélyeg helye

Vietnami Szocialista Köztársaság Nagykövetsége

Budapest

Benczúr u. 18.

1068

„Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja juhaiért.

A béres azonban, aki nem pásztor, akinek a juhok nem sajátjai, otthagyja a juhokat és elfut, amikor látja, hogy jön a farkas. A farkas aztán elragadja és szétkergeti őket. A béres azért fut el, mert béres, és nem törődik a juhokkal.

Én vagyok a jó pásztor, ismerem enyéimet és enyéim is imernek engem, mint ahogy az Atya ismer engem és én ismerem az Atyát. Életemet adom a juhokért.

(Jn 10, 11-15)

Élő Nemzeti Kincs

Betűrendben folytatjuk az előző számunkban megkezdett, díjazott családok bemutatását. Ünnepségünkről azóta a tv Katolikus Krónika műsora , a rádió és néhány lap is hírt adott. Már most jelezzük, hogy év végén ismét meghirdetjük a pályázatot. Erre nemcsak ajánlott családokat, hanem jutalom gyanánt felhasználható ajándékot és pénzt is szívesen fogadunk az év során. Ez esetben a csekken kérjük feltüntetni az „Élő Nemzeti Kincs 1991" megjelölést. Számlaszám: MHB 202 — I0809.

Kontur György, 80 éves, ma már özvegy nyugdíjas mérnök a nagycsaládosok szolgálatának különleges módját választotta. Mint az ajánló Kacsó Andrásék leveléből megtudjuk, Gyuri bácsi „világéletében zsugori, mániákusan spórolós ember volt. Ezt a tulajdonságát úgy kívánta szublimálni, hogy támogat minden olyan családot, aki vállalja a negyedik vagy további gyermeke megszületését". Ennek az a formája, hogy másodkeresztapaságot vállal a megtalált nagycsaládnál, s születéskor, illetve a keresztelő kapcsán 10000 Ft-tal ajándékozza meg a családot, s később is gondoskodik róluk. Ünnepek táján és szükség esetén ajándékokkal, anyagiakkal, közbenjárással segít, igyekszik összehozni az érintett családokat. Jelenleg 38 családban 76 keresztgyermeke van, szeretne 100-ig eljutni. Délelőttönként a Mátyás-templomban segít az idegenvezetésben, ott adott randevút első találkozásunkkor, mert „legénylakása éppen nem volt vendégfogadásra alkalmas állapotban". — Hol ebédelsz, Gyuri bácsi? — kérdeztem. — A régi Pénzügyminisztérium épületében (korábban kollégium, ma levéltár a Szentháromság téren) van egy önkiszolgáló étterem. Ma 19 Ft-ot fizettem. — Azért nem sokat adnak! — vetem közbe. — Hová gondolsz, kedvesem, a pénz kell a gyerekeknek! A lakóházunkban van egy beépítetlen tetőtér, szeretnék ott berendezni 5-6 kisebb, átmeneti lakást, ahol néhányan legalább elkezdhetnék az életüket, de félek, ez már csak álom marad. Egyébként a szomszédodban lakik az egyik keresztlányom, elvinnéd neki ezt a borítékot? Karácsonyig már nem jutok ki. Aztán ha lesz nálatok tizedik gyerek, szóljatok! — búcsúzik nevetve. Akkor még nem tudtam... hát tényleg jön a tizedik! De még nem fogtam szaván kedves Gyuri bácsinkat...

Kovács Csongorné és 5 gyermeke megbecsüléseként a Gyengénlátók Általános Iskolájától 51 aláírással kaptunk levelet, élükön Olajos Györgyné igazgatóval. A gyógypedagógus édesapa meghalt, hátrahagyva a családot és a megkezdett építkezést. Az édesanyának keresztény életfelfogása és az 1 éves legkisebb gyermek iránt érzett felelősség adott erőt a folytatáshoz. A tragédia feldolgozása a környezet számára példaértékű és tanúságtevő erővel bír. „A gyász nem feketébe öltözött, fájdalmukat belül viselik. Az asszony a férj helyébe lép, a nagyfiú férfiasabb felelősséggel teszi, amit tud. Nem a mi társadalmunkban megszokott módon mennek tovább a dolgok. Hitükből hitet meríthetünk, életmódjukból példát vehetünk. Nem szorulnak ránk, mert beosztják, amijük van, és el tudják különíteni a lényegest a lényegtelentől" — mondja Olajosné a bemutató beszédében. Már a nagycsalád puszta ténye és a szülők szakmai kiteljesedése (matematikus anya) is tiszteletet ébreszt és erőt ad sokaknak saját gondjaik közt eligazodni. A családban megélt szeretet pedig sugárzik a tágabb környezetre is és csodálatba ejt.

A Család Alapítvány távlati célkitűzései között szerepel az állami gondozásban élő gyermekek családba kerülésének segítése. Ezért mindig örömmel hallunk olyan családokról, akik az élet szolgálatának ezt a nemes útját választották. Tavaly is volt két ilyen díjazott családunk, ebben az évben Szerencsről érkezett a jó hír Kádas Istvánné tollából, hogy „Lapis Jánosné, szakképzett védőnő főiskolai végzettséggel, feladva állását úgy döntöttek a férjével, hogy állami gondozásba adott gyermekeknek szentelik életüket, szeretetüket, tudásukat. Ez a kedves család két 20 év körüli saját gyermeke mellett öt kisebb, állami otthonból kivett gyermeket nevel. Szemünk láttára változtak át igazi nagycsaláddá, a gyermekek pedig igazi családtaggá". A fogadott gyermekek közül 2-2 egymásnak is testvére, a legkisebb 3 éves. Beilleszkedtek a családba, átvették annak értékrendjét, a szülők rendre, önálló munkára, egymás szeretetére nevelik őket. Nyáron közös nyaralásra megy a család, ahonnan tele élménnyel, még szorosabb kötődéssel érkeznek haza. A gyerekek a szülőket anyának-apának szólítják és egymást is szívesen ajándékozzák. Környezetük szerint „intelligencia és viselkedés terén bármely családban nőtt gyermekkel felvehetik az összeméretettést".

Dr. Petheő István és Kocsis Erika a neve annak a kedves egri orvos házaspárnak, akiknek lelkes szomszédja csak a címüket adta meg, a Posta így is rájuk talált. Nem csoda, hisz „élvezik környékük, sőt az egész város bizalmát" — írja Nagy Enikő, a felfedező. 4 gyermeket nevelnek, s emellett sokat tesznek a szűkebb és tágabb közösségükért. Az apa ifjúsági gyermekorvos, aki a szabad idejéből minden hónap egy vasárnapját áldozza fel, hogy szeretetszolgálatként betegklub keretében nevelje az általa gondozott cukorbeteg gyerekeket s szüleiket, mivel nem tartja elégségesnek a kórházban megvalósított felkészítést. Ezen túlmenően szakmai egyesületekben, a Keresztény Orvosok Társaságában és a Szent Lázár Rendben szervező. Az anya, aki jelenleg gyeden van, kismama lelki elsősegélyszolgálatot indított, egészségnevelési klubprogramokat állított össze, általános iskolai egészségnevelési hetet, valamint családos egészségnevelési kurzust szervezett. Komoly családsegítő munkát végez, telefonon hívják az ország minden részéből. Vezetőségi tag az egri NOE-ban, az ÁB dohányzásellenes pályázatán 3. díjat nyert, az AIDS Alapítvány pályázatán első helyezett lett." Az ünnepségre „felfedező" nélkül érkeztek, így egymást mutatták be sok humorral, amikor a Kuratórium kedélyesen nekik szegezte a kérdést: miért kincs számukra a másik?

Dr. Réthelyi Jenő nyugalmazott főorvost és feleségét, Éva asszonyt a NOE keszthelyi csoportja 80 nagycsaládjának nevében Dr. Gelencsér József NOE-titkár ajánlotta a díjra, mint akik a „legtöbbet tették Keszthely városban a családi életforma értékeinek felmutatásáért, és saját példájukkal hirdették a család embert formáló szépségét". A 79 éves Jenő bácsiéknek 4 gyermekük és 13 unokájuk van, s a közéletnek minden területén aktívan dolgoznak. „Előadásokat tartanak a teológia, az egészséges életmódra nevelés és a családvédelem témaköreiben, többször felemelték szavukat a kórházi gyónásért, a lelkiismereti szabadságért és a szabad vallásgyakorlatért, még a televízió nyilvánosságán keresztül is". Felesége mindenben szellemi társa és segítője. Jenő bácsi szerényen „helyreigazítja" a felsorolt érdemeket: „Bevallom, hogy semmiféle 'kincs'-nek nem érzem magam, csak szívesen dolgozom családomért és városomért, Istentől kapott szellemi és testi erőmmel. Pályáztatóink lelkesedésükben túlbecsültek, mert nem ismerték életünket a maga valóságában." Leveléből tudjuk meg, hogy „feleségem nem édesanyja gyermekeinknek. Az ő nővére volt az első feleségem, aki 1958-ban fiatalon, 46 évesen súlyos betegségben meghalt. Ekkor állt csonkán maradt családunk mellé a húga, aki később átvette a feleség és az anya szerepét, és — amint láttátok — nem is rosszul sikerült közösen felnevelni gyerekeinket és összetartani a családot. Elsősorban ez a feleségem érdeme, és nem az, hogy pl. 'külföldi utaimon elkísért' — ahogy a laudációban hangzott."

Jenő bácsiék az ünnepségen kiterjedt családjuk és számos barátjuk kíséretében vettek részt, a méltató ünnepi beszédet dr. Sáringer Gyula akadémikus mondta. Utólag a pénzjutalom felét felajánlották a Család Alapítvány további munkájához, másik felét a NOE-nek adták.

Vincze Endre

„Kitépitek a búzát is”

Míg Németországban a szokásosnál kb. négyszer többen, 22 ezren választották a civil szolgálatot 1991. január hónapban, Magyarországon az ezt kérők száma a februári bevonuláskor is elhanyagolhatóan kevés volt. Míg máshol százezres nagyságrendű béketüntetések voltak, itthon a százas létszámot sem nagyon érték el. A Bokor bázisközösség, az Elpídia, az Alba Kör, és más kisebb alternatív csoportok tiltakozásain kívül nemigen kavarta föl az országot a háború, de még a vágyott 56-os cél, a semlegesség titkos parlamenti döntéssel való eljátszása sem. A magunk jóléte fontosabb mások vérénél?

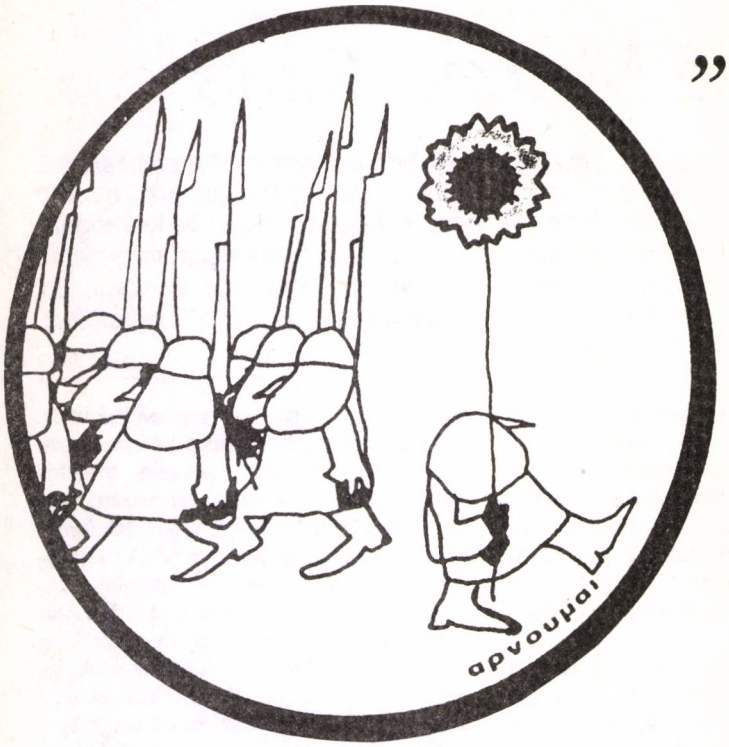

A Hutteri Testvérek levele

Az USA szeretett elnökének

A jelen szituációban,
amelyben hálát adunk Istennek, hogy bátorságot adott Önnek és Oroszország politikai vezetőinek a hidegháború befejezéséhez,
de amelyben a Közel-Keleten növekszik a feszültség,
sürgető kötelességünknek érezzük, hogy figyelmeztessük Önt:
ne ontson vért!

Figyelembe véve az igazságtalanságot, amelyet Irak elnöke elkövetett a kis ország, Kuvait erőszakos megszállásával,
úgy érezzük, és a történelem újra és újra ezt mutatja,
hogy az igazi igazságosságot nem lehet vérontással elérni,
katonák és civilek ezreinek vérével, akiket legnagyobbrészt úgy vesznek rá vagy kényszerítenek bele ebbe a nyomorúságba.
Minket Hutteri Testvérek néven ismernek,
akik már több mint négy évszázada próbálják követni
a Béke és Igazságosság Fejedelmét a közösségben
és véres üldözéseket szenvedtek el emiatt.
Naponta imádkozunk Istenhez, hogy megadja Önnek a bölcsességet és erősséget a feladatához, hogy védje a jót és büntesse a gonoszat*
egy olyan világban, amelyben az emberek többsége nem él az Isten Szeretetében embertársaival és ellenségeivel.
Ismételten kérjük, ne használja adóinkat vérontásra.
Önre és az Ön által viselt súlyos teherre gondolva, üdvözöljük.
Kívánjuk, hogy Ön és minden ember váljon Isten szeretetének eszközévé.
Deer Spring Bruderhof, Connecticut, USA, 1990 november
Hans Meier

* *Hutteri testvéreink itt talán Pál rómaiakhoz írt levelére utalnak (3,14), mely szerint a hatalom "nem hiába viseli a kardot. Isten eszköze, hogy a gonosztevőt megbüntesse." Ezzel azonban zavart visznek levelükbe, hiszen Bush elnök joggal kérdezheti, hogyan büntesse a gonoszat vérontás nélkül. Pállal szemben Jézus világosan leszögezte (Máté evangélium 13,24-30.36-43), hogy a legjobb szándékú emberek sem képesek erőszakkal igazságot tenni, gyomlálás közben óhatatlanul kitépik a tiszta búzát is a konkollyal együtt. Ezért Isten senki emberfiát nem hatalmaz föl mások megbüntetésére, hagynunk kell a jót és a rosszat együtt növekedni az aratásig, az utolsó ítéletig, amikor is majd az angyalok lesznek képesek tévedés nélkül külön gyűjteni és elégetni a konkolyt. Csak erőszakmentes módon küzdhetünk a jóság túláradásáért, a rossz megtéréséért.*

Háborúellenes USA-püspökök

Az Orientierung 1991. január 15-i száma ismerteti 29 USA püspök levelét, akik radikálisan elítélik azt a módot, ahogy a Biztonsági Tanács Kuvait megszállására adott reakcióját az USA kormánya a saját közel-keleti politikájának eszközévé tette. Szembefordulnak az USA katonai föllépésével, mivel jogtiprást nem lehet másik jogtiprással gyógyítani. A katolikus tisztek és katonák emlékezetébe idéznek két alaptételt: 1. nem szabad végrehajtani olyan parancsokat, amelyek tudatosan a nem harcolók megölését célozzák; 2. a támadásra adott igazságos válasznak az igazságtalan támadó ellen kell fordulnia és nem ártatlan emberek ellen, akik akaratlanul bonyolódtak bele a háborúba. E megkülönböztetés alapján bírálják az embargót is. Végezetül leleplezik Bush elnök egyik indoklását („hogy megvédjük életformánkat”), mert az USA lakosságának életformája a világ erőforrásainak aránytalan elhasználásán alapul.

Különös értéke a levélnek, hogy egyházi vezetőktől szokatlan 'radikalitással' bizonyos halvány értelemben mégiscsak katonai engedetlenségre szólítják föl a hívőket. Az engedetlenség etikája nélkül a pápa és más vezetők békevágya csupán jámbor óhaj. Sajnálatos, hogy tiltakozásuk erejét elveszik az erőszak 'igazságos válaszként' alkalmazásának elfogadásával.

Keresztények Irakban

A kalifa mesés gazdagságú országában, az ezeregyéjszaka meséinek földjén egy véres háború tombol, amely többek között az egykor virágzó keresztény egyház végét is jelentheti.

A Közel-Kelet számos országához hasonlóan Irakban is él egy keresztény kisebbség. Kb. hétszázezer tagot számlál, ami 4 százaléka az összlakosságnak. De ennek a kis egyháznak nagy és tragikus történelme van. Már az apostolok idejében keresztény hitre tértek a korabeli Mezopotámia lakói a környező területekkel együtt. Évszázadokig a Kelet hatalmas és virágzó katolikus egyházához tartoztak (amely egyház ma — bagdadi vezetéssel — kb. 70-80 millió hívőt számlál). A mondákból ismert Dzsingisz kán mongol vezér közvetlen környezetében is voltak keresztények. A fanatikus iszlám nyomása szorította vissza a keresztény egyházat, amely majdnem eltűnt.

A mai Irak többségükben a pápának alárendelt kaldeus-katolikus egyházhoz tartozó keresztényei újra nagy kihívással találják szembe magukat. Templomaikat épp hogy megtűrik és napirenden vannak az egyéb iszlám országokban megszokott korlátok közti üldözések (pl. szidalmazás, kődobálás a keresztényekre és a nemkívánatos papok letartóztatása). A kereszténység túlélése — úgy tűnik — attól függ, sikerül-e megfelelő együttélési formát (modus vivendi) találni az iszlámmal és az állammal. *(Ezzel sajnos nem érthetünk egyet, hiszen a kereszténység túlélése mindig a Jézushoz való hűségtől függ, külső üldözés el nem pusztíthatja — a szerk.)*

Ebben az összefüggésben érthető a kaldeus-katolikus püspökség előzékeny magatartása Szaddám Husszein és az ő hatalmas, egyedül megengedett 'Arab Újjászületés Pártja' iránt. Azon fáradoznak, hogy minden áron megakadályozzák a "nyugati" és a "keresztény" fogalmak egyenlővé válását, ezért az arab világ problémái iránt tanúsított megértést hangsúlyozzák ki. Ennek ellenére a keresztényellenes provokációk és vádaskodások, melyekben a keresztényeket "a nyugat, az imperializmus" ügynökeinek tartják, ezekben a napokban gyakorta és erőteljesen növekednek. Irak és a keresztény haderőként beállított szövetségesek konfliktusa a keresztények további fennmaradását illetően igen veszélyes lehet.

(Christen in Not)

A HAJNAL LEÁNYA

VI. rész

Shami

ÉS egész éjjel álmatlanul hánykódott falevél fekhelyén. Reggel a nap följötte előtt kelt és kilépett a templomból. A halakat leste, melyek ki-kiütve ezüstfejüket a vízből, a lótuszok szárait csipdesték. Egyszerre megpillantá a chétit, amint feléje közeledett, kezében a shami aranysárga virágával. És hasonló volt a leány a shami fiatal hajtásához, mely életre kelve mozogni kezdett. A király elé lépett és szólt:

— Oh, király, úrnőm küldi ez érdemtelen kezek által urának e virágot és ha édes volt szendergése, úgy ő is elégedett.

— Édes chéti — felelt a király —, hogy alhatna az, ki szeme előtt látja életének végét?

— Oh, király — mondá a leány — hát oly becses előtted az élet? Bizony még meg sem telt egészen a hold és jól emlékszem, mikor újhold volt, az élet még nem bírt értékkel szemedben.

— Oh — felelt a király —, akkor még nem láttam arcodat.

A chéti erre nevetve mondá:

— Oh, király, hiszen én is csak nő vagyok. És mit jelentenek a te szemedben a nők?

— Nem törődöm vele, mi vagy — felelt a király —, különben biztos vagyok benne, hogy te nem vagy nő. Vagy pedig, ha mégis nő lennél, úgy a Teremtő bizonnyal két fajtáját alkotta az asszonyoknak, az egyikbe helyezte a többi nőt mind, a másikba téged egymagadban.

A leány pajzán szemekkel nézett a királyra és kérdé:

— És melyik csoportba helyezte az én úrnőmet?

— El veled, oh, te márványszívű chéti! — kiáltott a király. — Nem engeded egy pillanatra sem elfelednem azt, ami úgyis túl gyakran jut eszembe?

— Nem cselekszel helyesen, oh, király — mondá a leány. — A végtelenségig váratni akarod tán úrnőmet a házasságra, kényedkedved szerint?

E szavakra a király fölhorkant, mint a nemes paripa, ha ostorral érintik. És szólt:

— Chéti, ne keverj mérget hajnalom nektárjába! Nagyon jól tudom én, hogy igazad van és hogy viselkedésem e tekintetben nem méltó egy anáryához (teljesen földi lény). És mégis tudd, hogy ennek te magad vagy az okozója, s úrnőd nem kevésbé. Nem választhatott volna mást a küldetésre, csak éppen téged? De mégsem, átkozott lett volna tőle, ha nem téged küld! Hiszen akkor sohasem értem volna el születésem tulajdonképpeni gyümölcsét. Oh, jaj, bármely módot választotta is légyen, mindenképpen csak vesztemre szolgált volna az.

A chéti erre így válaszolt:

— Ami eljövendő, az csak az Istenség előtt ismeretes. De kötelességed a királyné iránt igen egyszerű és nyilvánvaló.

A király sóhajtott, mondván:

— Kemény a te szíved, bár szép a külsőd, édes a hangod, de keserűek szavaid. Holnap teljesíteni akarom kötelességemet kívánságod szerint, látogatást teszek a királynénál és tárgyalok a csillagászokkal, hogy tűzzék ki a szertartás napját. De oh, hadd nézzelek és hallgassalak ma még kedvemre! Maradj velem estig, hogy erőt merítsek lényedből és megeddzem magam a holnapi napra.

A leány egy ideig a király arcába tekintett, őszinte ragaszkodással szemeiben.

— Oh, király — szólt aztán —, nincs ember, ki fölfedhetné és nincs tudomány, mely elháríthatná azt, amit az Istenség a jövőre nézve megírt. Élt egyszer egy király, kinek sok felesége volt. És ezek közt az egyiket Shrinek hívták (ami a szépség istennőjét jelenti) és e név nem volt egészen megfelelő, mert ő volt az asszonyok közt a legkevésbé szép. De kedves volt, szelíd és kicsiny, és mit sem tartott magáról. És a király oly szenvedéllyel szerette, hogy királyságát, életét és mindhárom világ minden kincsét odaadta volna, ha azáltal megakadályozhatta volna a szeretett asszony egyetlen hajaszálának kihullását. Egy napon aztán az történt, hogy egy vétkest, kit nagy bűnnel vádoltak, a király halálra ítélt és az ítéletet azonnal végre is hajtották rajta. Nem sok idő múltán jöttek a papok és így szóltak a királyhoz: „Oh király, a férfiú, kit parancsod folytán kivégeztek, brahman volt (kiváltságos, kit még a király sem ölethetett meg), és most haragszanak az istenek reánk. Életed és királyságod forognak kockán itt most és ha meg nem békíted áldozattal őket, úgy bizonnyal veszve vagyunk mindannyian.” A király kérdé: „Minő áldozatra van szükség?” Azok felelték: „Fel kell áldoznod azt a királynét, kit a legjobban szeretsz és aki a legjobban szeret téged.” Szörnyű rettegés szállt a király szívébe erre. És hazudott: „Akit a legjobban szeretek és aki a legjobban szeret engem minden királynőm közt, az Priyadarshini. És oh, jaj nekem, ő a legszebb mind közt!” Mire a papok feleltek: „Nagyon jól van. Holnap reggel az áldozatot végrehajtjuk.” És eltávoztak. Reggel aztán a nép nagy, sűrű tömegbe verődött össze az áldozati oltárkő körül és ott ült a király is trónján a kő előtt. Elővezették a földig érő fátyollal borított áldozatot. Az áldozást végző pap készen állott már, kezében a késsel. Ekkor levették a halálra szántról a fátylat és leleplezték őt. A király odatekintett és ott állott előtte nem Priyadarshini, hanem Shri! Halálos kínjában fölugrott trónjáról. A világ eltűnt szemei elől, hadonászott kezeivel a légben és nem tudta, mit cselekszik. És felordított, oly hangon, mint a vészkürt szava: „Nem, oh, nem! Ne őt, ne őt!” Ám a pap fölemelte a kést. De az megakadt ruhájában és a földre esett. Szempillantás alatt ismét fölkapta a kést és döfött. De e pillanatban a király felesége testére vetette magát, a kés lecsapott és átjárta szívét. Shri pedig fölkelt a király holtteste alól. Egy percig a körülálló tömegre tekintett, majd leült a földre, ölébe vette a halott király fejét, aztán maga is reáhanyatlott és követte őt a másvilágra. Halálos csönd nehezedett a tömegre és remegve vártak. Végül a pap fölemelte szavát: „Az áldozat immár teljes és az istenek megbékültek, mert egy helyett két életet nyertek.”

Ekkor a chéti elhallgatott. S a király lábai elé fektette a virágot, aztán megfordult, hogy távozzék. De a király reszketett fölindulásában. És remegett a hangja is, midőn megszólalt:

— Hogyan? Már menni készülsz, alig hogy érkeztél? Oh, mondj még egy regét, hadd hallgassam hangod. Vagy, ha nem akarod, ne szólj semmit, csak állj ott, ahol vagy és hadd nézzelek. Így szemöldökeid, a mosolyod, sötétkék szemed sugara beléolvadnak lelkembe és örök időkre ott marad képük, hogy megóvjanak a kétségbeeséstől, ha majd elmentél már.

Erre a leány megfordult és állva maradt. S egyszerre egészen közel lépett a királyhoz és karjára tette a kezét és így szólt:

— Oh, király, most mennem kell, itt az ideje. De várj csak, lehetséges, hogy úrnőm ismét vissza fog küldeni hozzád, mert sok elintéznivaló lesz a holnapi napra.

És reámosolygott a királyra és elsietett az erdőn át. A férfi pedig mozdulatlanul állott helyén és utánanézett, míg csak láthatta. Aztán lehajolt és fölemelte a virágot, szólván:

— Shami, a te szívedben is tűz lakik, mint az enyémben, és ami te a hwatthafának vagy, az énnékem ő, ki lábaimhoz helyezett téged. Itt akarom megvárni visszatértét a tóparton és ha nem jő vissza, ne lássanak szemeim több hajnalt.

És ott várakozott a tóparton. Hol leült, hol ismét fölkelt türelmetlenségében és tekintetét szüntelenül azon helyre irányozta, ahol a chéti eltűnt az erdőben. Közben pedig egyik óra követte a másikat és a nap mind magasabbra szállott az égen. És növekedett a hőség is, mígnem a lótuszok ezüst fényben ragyogtak az alattuk szunnyadó tó tükrén és a halak is aludtak a vízben és a madarak a fákon és a méhek, belefáradva a zümmögésbe mámorosan hevertek a virágok kelyheiben és az erdő alélt félálomban susogott és a levelek elfeledtek rezegni az ágakon. És egyszerre a figyelő király megpillantotta Madhupamanjárit, amint ismét megjelent, éppen ott, ahol távoztában eltűnt volt. Ott állott, nem messze tőle, mint a falra festett kép, míg a király önkívületében elmerült nézésébe. És nem hallatszott más a nagy csöndben, csak szívének dobogása. Kis idő múltán a leány megtörte az igézetet és megmozdult. Nagyon lassan a király felé indult és megállott előtte. De kezében ezúttal nem volt semmi, és szólt:

— Oh, király, úrnőm egy lótuszvirágot szeretne és elküldött urához, hogy vigyek tőle egyet.

A király nézte a leányt, amint ott állott előtte földre sütött szemekkel, melyeknek hosszú pillái szinte árnyékot vetettek orcáira. És a király szíve fölszállott a torkába, csöndesen állott a leánnyal szemben, megkísérté, hogy szóljon, de a szavak elhaltak ajkán. Így állottak ott ketten az erdőben, körülvéve a nagy csendtől. Végre a király megszólalt:

— Édes chéti — mondá —, szeretnék valamit kérdezni tőled, de félek.

— Mitől fél a király? — kérdé a leány.

És mosolyogva pillantott föl a királyra, de a mosolya eltűnt arcáról, alighogy megjelent, s ismét a földre csüggeszté tekintetét. Erre a király így szólt:

— Chéti, meg tudnád vajon mondani nekem, szerelmes vagyok-e én beléd, vagy nem?

És míg a király a leány arcát figyelte, a pír hol megjelent, hol ismét eltűnt azon. Végre megszólalt a leány halk hangon:

— Hogyan ítélhetne az orvos, ha nem ismeri a jeleket?

Erre a király közeledett hozzá és megállott előtte. És két kezét háta mögé tette és erősen összekulcsolta őket. Aztán egészen a leány arcához hajolt és mondá:

— Azért kérdelek, mert én nem tudom, vajon szerelmes vagyok-e beléd, avagy nem. Mert egykor azt hittem, hogy szeretek, de akkor nem éreztem azt, amit most. És ha akkor szerelmes voltam, úgy nem vagyok az most. Vagy ha szerelmes vagyok most, úgy nem voltam az akkor. És talán te meg tudod ezt mondani nekem, mert te nagyon okos vagy, én pedig nem vagyok az. Ha jönni látlak, homályos lesz szemem előtt minden és tűz fut végig testemen. És a hangod zenéje csaknem alélttá tesz és éget és borzongat, mintha jégdarabbal érintenének. És remegés fut végig tagjaimon és siketítő zsongás zengbong a fülemben, és nem tudom olyankor, hogy mitévő legyek. És könnyek gyűlnek szememben, de mégis kacagni szeretnék örömömben és ha beszélni próbálok, reszket a hangom — mint most is — és valami görcsösen összeszorítja szívemet. És hogy még mit érzek, nem tudom elmondani mind, de azt tudom, hogy ha velem vagy, az az élet és ha elhagysz, az a halál.

De Madhupamanjári hallgatagon állott. Ajka remegett és könny ült ki szempilláira és keble lassan föl és alá hullámzott. Végül fölemelte tekintetét és könnyein keresztül mosolyogva mondá:

— Oh, király, jobb lesz távoznom, mert szavaid inkább méltók úrnőmhöz, mint hozzám.

A király mély lélegzetet vett és fölegyenesedett. És fejét eszelős módjára hol jobbra, hol meg balra csóválta, és elkezdett kacagni. És így szólt:

— Kétségbeesésbe űztél, de én már nem törődöm vele. Hejh! Én férfi vagyok, éspedig erős férfi, te pedig nő vagy, éspedig egészen kicsiny és gyönge. Ezért nem fogsz elmenni most, mert különben magaddal vinnéd életemet is.

És hirtelen karjai közé ragadta a leányt és erősen magához szorította. A leány pedig ijedten küzdött a szabadulásért. És félig rémülten, félig nevetve kiáltott föl:

— Aryaputra (uram, férjem, így szólította a hindu feleség urát), bocsáss el engem! Nem jöttél még reá, hogy én vagyok a királyné?

A király megrezzent és hátraszökellt, mintha kard járta volna át keblét. És amint szinte magánkívül meglepetésében ott állott, maga elé bámulva, a leány mintegy akarata ellenére elkezdett kacagni. A férfi pedig csak állott és nézte őt, először meglepetve, majd szégyenkezve, végül pedig kimondhatatlan gyönyörrel. És fölkiáltott:

— Nevess, amíg csak kedved tartja, mert kacagásod zene az én fülemnek és szívesen hallgatom folyton, míg csak velem vagy. De oh, te kis álnok chéti, mit jelent mindez? Nem te voltál az, aki nem engedted, hogy hűtlen legyek a királynéhoz? És mégis mit tettél most velem?

És szempillantás alatt Madhupamanjári megszűnt nevetni és könnyek hullottak szeméből. Majd könnyein át mosolyogva ismét urára tekintett és hirtelen hozzálépve megragadta őt kezénél. És magával vonta, leültette a lépcsőre és mondá:

— Ülj itt és mindent elmondok neked.

Letérdelt a férfi mellé, átölelte őt és kezét a kezébe fogva kezdé:

— Oh, te balga ember, azt hitted, mert egy nő könnyű és üres volt, mint a szalma, azért már minden nő olyan kell, hogy legyen? És hitted azt is, hogy eltöltheted életed a nő nektárja nélkül? Hallgass rám hát és én elmondom neked, amit nem tudsz. Midőn atyám követet küldött hozzád, hogy fölajánljon engem neked, én is elküldtem megbízottamat, ki elhozta arcképed és mindent elmondott felőled. És már régen szerettelek, mielőtt megpillantottalak volna. S elhatároztam, hogy te is így légy velem, ezért vágyat keltettem benned, mikor még nem tudtad, ki vagyok.

Egy napon gyöngének éreztem magam. Aznap volt, mikor nem jöttem el hozzád — és én ama napot utánad epedve, zokogva töltöttem, s a távolmaradás csaknem több volt, mint amennyit el tudtam viselni. És most meg akarom neked mutatni azt, amit soha nem ismertél: életed édességét. Mert ha vidám vagy, meg akarom kétszerezni vidámságodat, ha bús vagy, akkor meg akarom felezni veled a bánatot és így öröm lesz az néked, mélyebb az örömnél. És ha jól érzed magad, mulatsággal és változatossággal fogom üdíteni lelkedet, ha pedig beteg vagy, ápolni foglak, és ha fáradt vagy, a keblemen lesz majd alvópárnád, hol nyughatol, s éjjel és nappal a lelkem a lelkeddel lesz és karjaim ölelni fognak. És ha nem kívánsz engem, távol leszek, és ha ismét akarsz engem, ott leszek nálad. És ha előtted halok meg, úgy rendjén van az és te nélkülözni fogsz engem, ám ha te hagysz engem hátra, akkor követni foglak a máglya tüzén keresztül, mert nem akarok nélküled élni egyetlen napot sem. Mert miként az álomkép, a holdfény, az árnyék, vagy a tükörkép a tó színén, a semmibe kell, hogy oszoljak én is, ha az, mi nékem lényeget és valóságot adott, eltávozott. Mert mi volnék én más, ha nem másolata és tükörképe és visszhangja a Lénynek, aki benned él? És mi lenne más az én kötelességem, az én hitvallásom, ha nem az, hogy én legyek számodra a Dhruwá és Arudati, Rati és Rádhi, Chakri és Kshetrabhumi, Shakti és az Iker!* És miként a köpülő kiválasztja a tejben rejlő tartalmat, az édes vajat, úgy fogja szerelmed lelkem lényegét a fölszínre hozni és meg fogod érteni, hogy a hűséges hitves a szépség édes vaja, az ifjúság tüzes bora, a gyönyör édes gyümölcse, a kacagás sava és hasonló a gyönyörhöz, mintha hullámhabból és tengerjátékból született volna (mint a szerelem istennője). És én leszek a te nektárod és kámforod és lótuszvirágod és édességed, és megismertetem veled életed ízét és tartalmát. És látni fogod, hogy nélkülem puszta volt az, üres szó értelem nélkül és éjszaka holdvilág nélkül!

És a király két kezébe fogta arája fejét. Szemeibe nézett és megértette, hogy amit mondott, az a valóság hitvallása volt. És hirtelen erőszakkal elszakítva magát tőle fölugrott helyéről, mert szenvedélye és öröme csaknem erősebb volt, mint amannyit szíve el tudott viselni. Ám azonnal ismét visszatért hozzá és mondá:

— Édes chéti, elfeledkeztél valamiről.

— Miről? — kérdé amaz.

— Nem viszel úrnőd számára lótuszvirágot a tóról?

Madhupamanjári édesen fölkacagott gyönyörében, és mondá:

— Oh, király, igazad van.

És együtt indultak a tópart felé. És mentükben a király rátekintett és megremegett belé. S így szólt magában:

— Még eddig nem csókolt meg — ez még hátravan.

Ezalatt odaértek a tó vizéhez és találtak egy szép lótuszvirágot a víztükör szélén. És a király mondá:

— Te leszakítod a virágot, én pedig karjaimban tartalak, nehogy a vízbe essél.

És átfogta két karjával a derekát és mindketten a víz fölé hajoltak. És Madhupamanjári kinyújtá kezét a lótuszvirág után. A király pedig a fülébe suttogott:

— Lásd, idehoztalak a víz fölé, hogy kétszeresen láthassam arcod egy helyett. És most melyiket csókoljam meg és melyik fog megcsókolni engem, a chéti vagy a királyné?

Madhupamanjári leszakítá a lótuszt. És a király felé fordította édes arcát és mondá:

— Mind a kettő! *(Vége)*

---

* Utalás a hindu mitológiára. Dhruwá — Északi csillag, célzás a házassági szertartásra, hol a vőlegény arájának a Sarkcsillagot mutatja, mint az állhatatosság és hűség szimbólumát. Arunhati, a házasság védmentője, a tökéletes hitves mintaképe. A többi misztikus jelentéssel bír: pl. a te másik feled, vagy te magad női ruhában, vagy madárka, mely elhal párja után.

Szállj, dalom

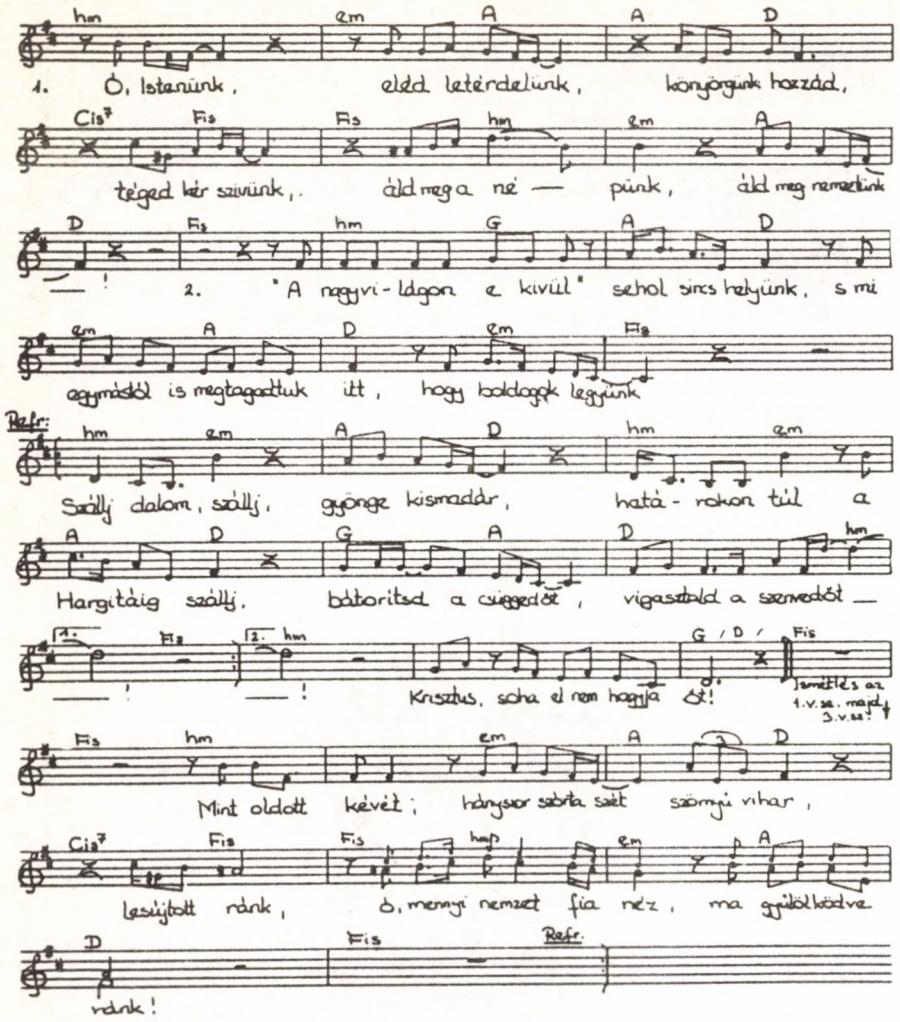

Zene és szöveg: Sillye Jenő 1990.

(„Érted vagyok" II/2.)

Ha lehetne

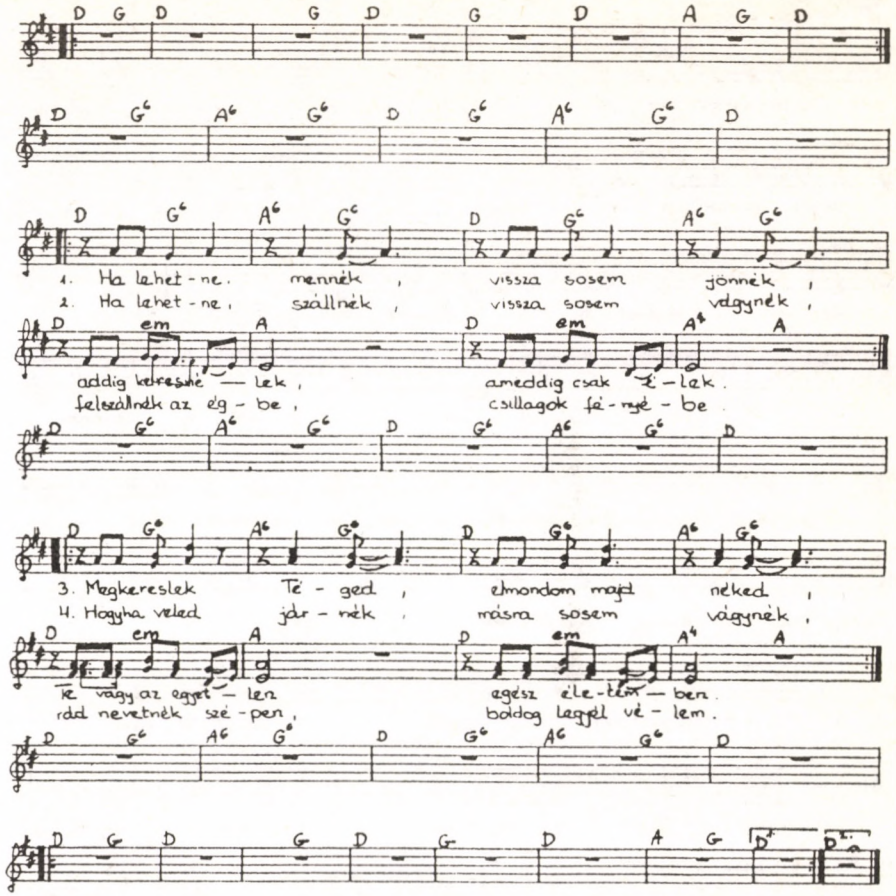

Zene Pirositz György 1973

Szöveg: Sillye Jenő

(„Érted vagyok" II/2.)

Mit sem aggódom

In memoriam
OPALÉNY MIHÁLY

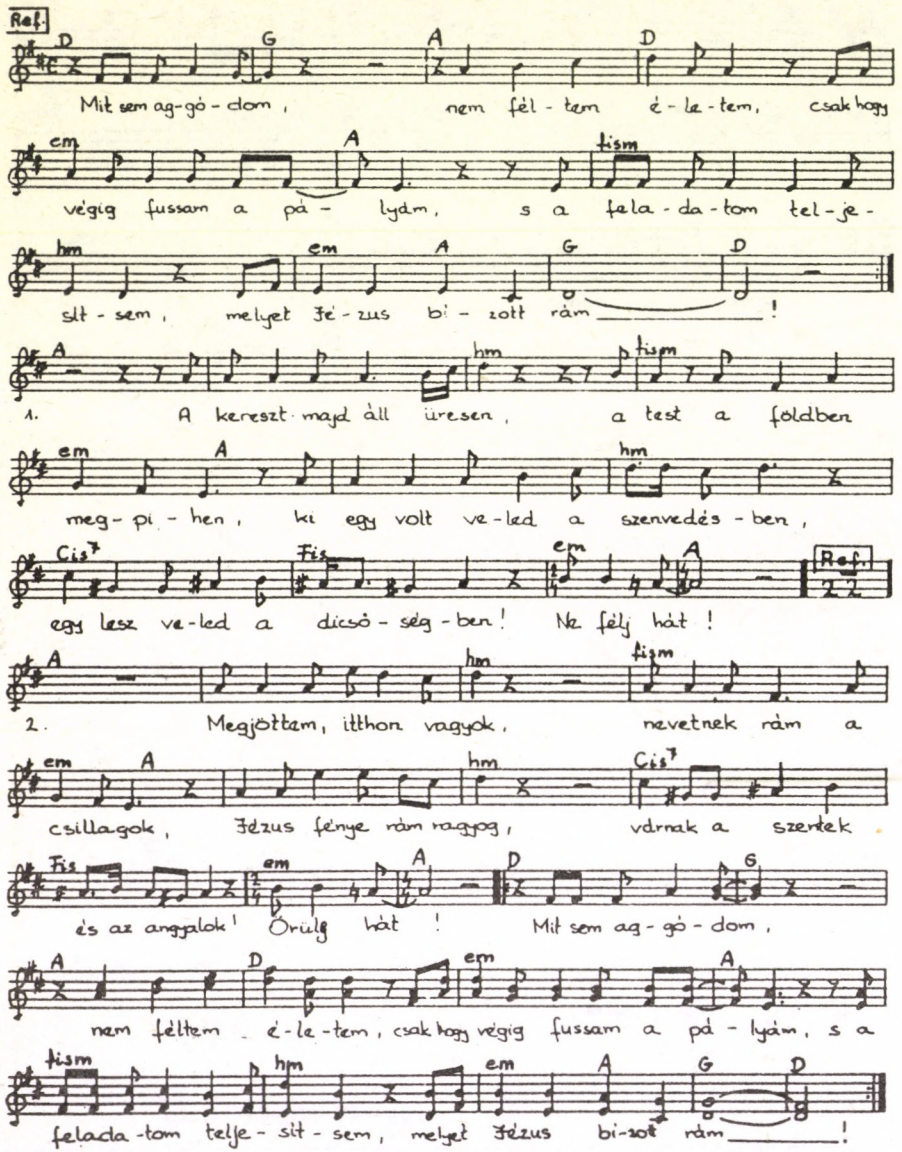

Zene és szöveg (Pál apostol nyomán) Sillye Jenő 1986

(„Érted vagyok" II/2.)

A világnak Krisztus kell

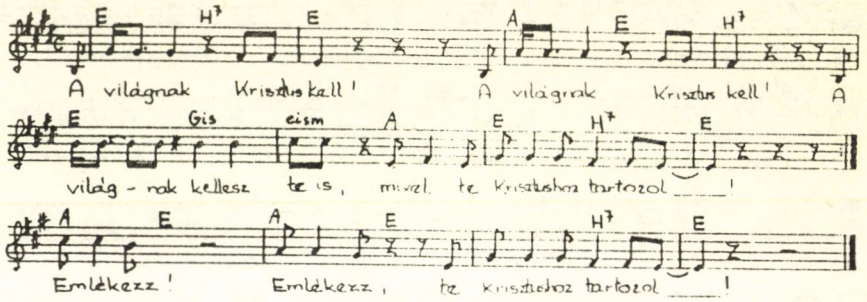

Szöveg: idézet II. János Pál pápától 1983
Zene: Sillye Jenő

Sillye Jenő és barátai ezen felvételeit tartalmazó kazetta kapható a
Káposztásmegyeri Misszió Alapítványnál:
Szentháromság plébánia, Jávorka Lajos, 1046 Bp. Falemez u. 5.
A kazetta megvásárlói hozzájárulnak
a káposztásmegyeri templom fölépítéséhez. *(„Érted vagyok" II/2.)*

Moha a Tátrában

Tíz esztendős koromban — több hetes betegség után — hörghurutom volt — azt tanácsolta édesapámnak a doktor bácsi, küldjön fel engem három hétre a Tátrába.

És nemsokára, egy szeptemberi délutánon, már lépegettünk is lefelé a magyarkúti vasútállomásra. Utolértük útközben három osztálytársamat. Én észre se vettem, hogy túlságosan is hangoskodnak. De édesapám rájuk szólt: — Csöndesebben gyerekek, erdőben vagytok! — A három kis törpe, Nevenincs, Puff és Jajneked most már velünk jött tovább. Nevenincs nagyot kiáltott: — Üdvözlöm a tátrai zergéket! — Ekkor még csöndesen feleltem: — Nem a zergék érdekelnek engem, hanem a mormoták! — Nevenincs dicsekedett: — Én már láttam mormotát! Állatkertben!

Önkéntelenül leintettem: — Az semmi, én a hazájukban, a sziklák közt akarom látni őket!

Puff mindkettőnket leintett: — Nem a mormota a fontos a Tátrában, hanem a jó levegő!

Jajneked leintette Puffot: — Ezt Moha nélküled is tudja, azért fog fekvőkúrázni!

Most már én is kiáltottam: — De csak délután! Mert délelőtt sétálgatok!

Nevenincs a szavamba vágott: — Én délelőtt feküdtem! Amikor a lábam fájt.

Az ő szavába Puff vágott bele: — Ne mászkálj sokat Moha, az egészség a legfontosabb!

Leintettem Puffot is: — Bízd csak rám! — és felrikkantottam: — Lehet, hogy holnap este már hóban járok! Szeptemberben! Nevenincs megint túl akart rajtam tenni: — Én már nyáron is jártam hóban! Fogarason, amikor kicsi voltam! — Puff nevetett rajta: — Sose lehettél kisebb, mint amekkora most vagy! — Jajneked Puffon nevetett: — Ez a legrégibb törpeházi vicc! — Puff megsértődött: — De legalább nem olyan buta vicc, mint amilyeneket te szoktál mondani. — Jajneked is megsértődött: — Na, Puff, ezért jaj lesz neked, majd számolunk!

Puff hátat fordított neki, úgy beszélt hozzám: — De csakugyan, Moha, ha sokat mászkálsz, nem hízol!

Jajnekedből az én rovásomra tört ki a harag: — Ne féltsd te Mohát! Hízik a büszkeségtől máris, hogy a Tátrába megy. —Elszégyelltem magam, mert igaza volt. S hogy ne vörösödjek fülig, rákiáltottam: — Ezért viszont neked lesz jaj! Ha hazajöttem, számolunk!

Másnap már sötét este volt, amikor a drótköteles hegyi vasút felvitt a tarajkai fogadóba. De már korán reggel talpon voltam. Földigszakáll bácsi a lelkemre kötötte, hogy legalább egyszer sétáljak fel az Öt-tóhoz, és nézzek le egy órahosszat, de lehetőleg egyedül a poprádi síkra. Megbámultam útközben a Tarpataki-zuhatagot, és fél óra múlva már azon bámultam el, hogy nem földön járok, hanem sziklatalajon. Újabb félóra múlva már engem bámult egy mormota. És most már hamarosan véget is ért az út egy óriási hegykatlan előtt. Úgy éreztem, a csönd birodalmában járok. Balra tőlem a Lomnici-csúcs vakító fehérségű hósüvege, előttem a négy sötétzöld vizű tengerszem, mert csak valamikor volt öt. Köztük egy-egy hófolt. Körben pedig világosszürke sziklák lejtős tömegéből az óriási katlan. Találtam a menedékház mögött — a menedékház zárva volt — egy rozzant fonott karosszéket. Azt halkan a ház elé vittem, felmásztam az ülésére, törökülésben letelepedtem benne, és lenéztem a poprádi sík felé. Azért csak felé, mert ott, ahol az előbb a mormotával találkoztam, ekkor már felhőtenger hömpölygött. Órákig el tudtam volna bámulni ezt is. A világosszürke, gömbölyded párafóriások lassú hömpölyödését. De egyszerre csak ritkulni kezdett, és megláttam a mélységben és a messzeségben a napfényben ragyogó egész poprádi síkot a kilenc faluval.

Másnap délelőtt lementem szétnézni Ófüredre. De még a bazár kirakatai előtt is fel-felpillantottam az Öt-tó felé. Sajnáltam, hogy nem vagyok ott, abban az ünnepélyes csendben, egyedül. Másnap reggel elmentem, harmadnap megint és negyednap is.

A második hét közepén, amint a rozzant karosszékből törökülésben néztem a kilenc falut, eszembe jutott Nevenincs: vajon ha majd elmondom pajtásaimnak, mi mindent láttam, és mit éreztem itt, akkor is folytonosan handabandázni fog? — „Én is láttam, — Én is voltam. — Én meg így, — Én meg úgy”. Tartottam attól is, hogyha nem handabandázna Nevenincs, akkor se bírom kifejezni, milyen hatást tesz rám ez a csönd! Ezek a sziklahegyek! A hömpölygő felhőtenger, meg ez az óriási síkság ott a mélyben a kilenc faluval. Tartottam tőle, hogy csak olyan üres szólamokkal tudok majd beszélni róla, amilyeneket Puff szokott használni: „Óriási élmény! — Ünnepi hangulat!” Mert tulajdonképpen nem is tudtam, miért szeretek annyira itt lenni. Eszembe jutott Jajneked is. És az is, hogyha hazamegyek, megtorlom egy sértését. De hogy mivel sértett meg, azon percekig kellett gondolkodnom.

Az elutazásom előtti napon, miután elhelyezkedtem a karosszékben, búcsúzni kezdtem az Öt-tótól. Néztem, néztem a Lomnici- csúcsot, az óriási sziklát, a poprádi síkot, — és nagyon elszégyelltem magam. Hiszen én ugyanolyan vagyok, mint Nevenincs! Handabandázni, dicsekedni akarok vele, hogy mit láttam, mit éreztem! Szégyenkezésem bosszankodássá erősödött. Leugrottam a székből, megelégeltem az érzelgős búcsúzkodást is. Mialatt visszavittem a karosszéket a menedékház mögé, a búcsúzkodás szólamainak a megvetése eszembe juttatta Puffot. Puffról eszembe jutott Jajneked, és úgy meredtem magam elé, mintha nem is a négy sötétzöld tóra tapadna tekintetem a sziklakatlan mélyén, hanem a szívembe bámulnék bele megdöbbenten: Hogyan volt lehetséges, hogy még másfél héttel ezelőtt is meg akartam torolni valamit? Hiszen helytelenítettem a szándékos bántást. Hogyan tehetném hát magam is ugyanazt?

Amikor harmadnap délután már a törpeházi játszótisztás felé lépegettem, egyszerre csak ijedten megálltam: — Miféle baj történhetett velük, hogy ennyire kiáltoznak? Elszoktatta tőle fülemet az Öt-tó csendje. Nevenincs pillantott meg elsőnek: — Szerecsen! Szerecsen! Én már télen is lebarnultam egyszer! Kiskoromban a hónap fényétől! — Puff kezet nyújtott: — Látom, híztál! De most aztán jobban vigyázz az egészségedre, az egészség a legfőbb kincsünk. — Jajneked lehurrogta: — A kövérség nem mindig az egészség jele! — Puff visszavágott: — És az minek a jele, hogy te mindenbe belenyelvelsz? — Nyelvelek? Ezért majd kapsz!

Mosolyogva hallgattam őket, és gondoltam magamban: hiába ösztökéltek, hogy beszéljek a Tátráról. Ezt feleltem nekik: — Majd máskor! Ne hagyjátok most miattam abba a játékot, beállok én is. — De haj, egyetlen óra, amelyet köztük töltöttem, elég volt rá, hogy egyszerre csak azon kapjam magam, már sorolom nekik lelkendezve, és szintén kiáltozva, kérkedve tárai élményeimet. Nevenincs közbekiáltott: — Én olyan sűrű felhőben voltam Fogarason, hogy azt hitték, elvesztem.

Szerettem volna, de már nem tudtam csöndesíteni a hangom: — Én meg olyan sűrűben, hogy az ujjaim végét már nem láttam!

Rémület fogott el, amiért belesodródtam a kiáltozásba, dicsekvésbe, és mégis néhány perc múlva már azt szerettem volna megértetni velük, mit éreztem az Öt-tónál. És amin hiába töprengtem odafenn, az most hirtelen világossá lett előttem: Arra tanított az Öt-tó, hogy semmi sem fontos, ami kicsinyesség, kisszerűség. De hát akkor miért küszködöm, hogy dicsekedjem azzal, ami történt velem? Azt mondjam el, hogy megtanultam, nem fontos, hogy elmondjam? Megkönnyebbülés volt, hogy Puff belevágott a hebegésembe: — Értjük, Moha! Óriási élmény! Ünnepi hangulat!

Puff komolyan mondta ezt, a kistörpék mégis hahotában törtek ki. Fülig vörösöd-

tem, de magam is nevettem, hogy leplezzem zavaromat, és arról kezdtem beszélni, milyen közelre bevárt egy mormota. Valaki felkiáltott: — Ilyen közelre nem vár be! — Jajneked rákiabált: — Hagyd Mohát! Nem látod, hogy milyen büszke, hogy személyes ismerőse egy tátrai mormota! Megint harsogott a nevetés. — Megint elvörösödtem. De ötletem is támadt a visszavágásra, és örültem, hogy az elutazásom előtti sértést is megtorolhatom: — Te viszont csak arra vagy büszke, hogy személyes ismerősöd Tóbiás!

Még végig sem mondtam, már lobbant bennem ismét a rémület: hát ezt is elkövettem! A megvetett megtorlást! Elvörösödtem újból, de most a szégyentől, mert nem is volt igazam. Tóbiás csacsit mindnyájan szerettük. De most sokan voltak együtt a kistörpék, tehát mégis hahotáztak Jajneked rovására. De örülni már szerencsére nem bírtam a nevetésüknek. Tele voltam csömörrel önmagam iránt, és beszaladtam az erdőbe. Futottam, futottam és dobogta megkeseredett szívem: — Földigszakáll bácsihoz! Földigszakáll bácsihoz tanácsot kérni! Mit tegyek, hogy olyan bírjak maradni, amilyen az Öt-tó birodalmában voltam. — Hirtelen eszembe jutott: Földigszakáll bácsi elutazott! Akkor hát kihez? Erdő Csöndjéhez! Csöndes és okos törpelegény, talán ő is tud segíteni rajtam. Mondta is tüstént határozottan: — Ne menj közéjük! Hát persze, hogy nem bírsz ellenállni a viselkedésük hatásának, ha köztük vagy. Ne menj közéjük!

Amikor már a harmadik estén sétáltam egyedül az erdőben, lassú lépések közeledtek Magyarkút felől. Földigszakáll bácsi lépegetett hazafelé a vasútállomásról. Felkísértem hegytetői házába, és útközben mindent elmondtam neki. Leültünk teraszán, és így szólt: — Erdő Csöndjének mást kellett volna tanácsolnia. A „ne menj közéjük” helyett másik három szót. Ezt a hármat: Nem oda Buda! Én tehát azt mondom: járj közéjük továbbra is, de maradj köztük olyan, amilyenné az Öt-tó tett. Ne korhold őket egy szóval se, de ne engedd, hogy hasson rád az ő viselkedésük. Ezt gondold magadban: — Hohó, barátocskáim! Nem oda Buda! Nem ti fogtok hatni énrám, hanem én tirátok! A jóakarat fogja megszüntetni a rosszalkodást, nem pedig fordítva.

Másnap délután, amikor közéjük lépdeltem, hódító hadvezérnek éreztem magam, és gondoltam nagy örömmel: — No, most jaj lesz a rosszalkodásnak! Megszünteti a meg nem ingó, szilárd jóakarat! Este majd néztek egy nagyot: „Mi történt velünk? Hiszen mi már nem viselkedünk úgy, mint délután!

Jaj, este megint ott ültem Földigszakáll bácsi teraszán, és nagyon szomorúan panaszoltam: — Senki sem változott meg egy picikét se! Semmi hatása se volt a viselkedésemnek!

Földigszakáll bácsi mosolygott: — Ne úgy mondd: „nem volt”, így mondd: „nem vettem észre”! Mert, hogy ne lenne hatása, az lehetetlen, mindennek van hatása. Az viszont lehetséges, hogy a változás nem éppen Nevenincsben, Puffban, vagy Jajnekedben történik, hanem majd Nevenincs, Puff és Jajneked kisfiában, ha majd harminc vagy ötven esztendő múlva elmondják gyermekeiknek, milyen volt az ő Moha pajtásuk. Talán lángocskát vet valamelyiknek a lelkében egy picinyke parázs, és ő lesz ugyanolyanná — lehet, hogy évtizedek múlva — amilyenné te az édesapját szeretted volna változtatni egyetlen délután. Olyan a hatás, mint a búvópatak, csordogál, és folydogál a föld alatt. Aztán egyszerre csak — száz év múlva, vagy kétszáz év múlva — felszínre buggyan valamelyik völgyben. Vagy átmelegszik a föld mélyében, és gyógyerejű hőforrásként szökken a magasba. Nem puskagolyó a hatás, hogy egyetlen pillanat alatt célba röppenjen: a természet pillanatai évszázadok. Te meg a természet munkatársa vagy. Lehet, hogy te már régóta porladozni fogsz a törpeházi temetőben, amikor viselkedésed és életed elkezd jellemet alkotni, emberebb embert teremteni.

Kiegyenesedtem, mély lélegzetet vettem, és úgy éreztem, nem is a Börzsöny üde levegője az, amivel töltekezem, hanem maga az öröm.

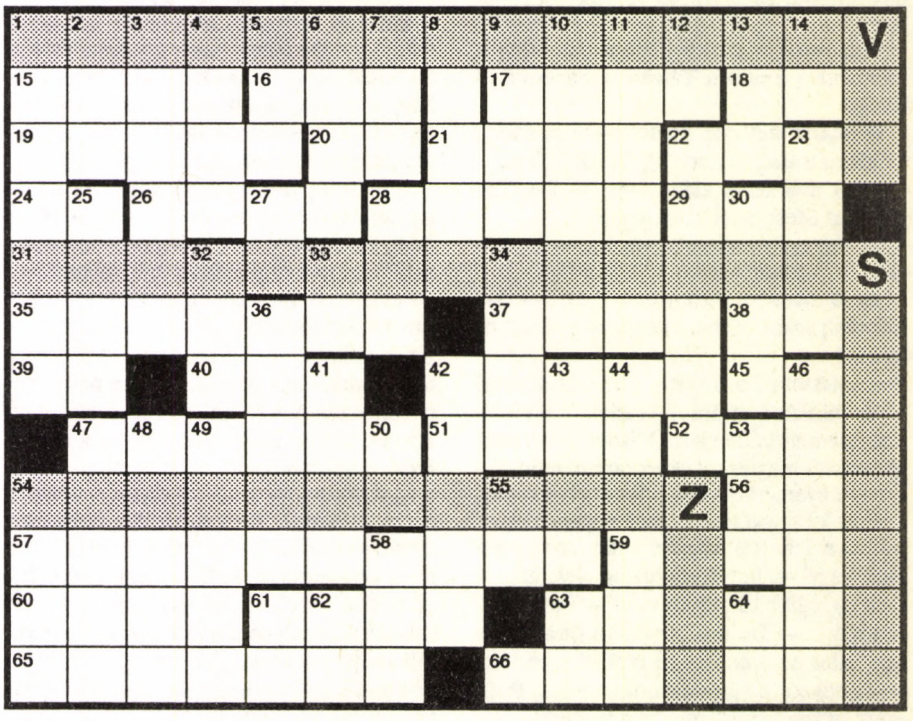

Vízszintes: 1. Megfejtés II. 15. Zadar jugoszláviai kikötő magyar neve 16. Presbiter 17. Jelfogó szerkezet 18. Nem mögé 19. Rengetegbeli 20. Bánatot kifejez 21. Kedveskedve kövér 22. Csendes 24. Rajeczky Benjamin 26. „Szeretlek, mint ... szeretnek halandók, amíg meg nem halnak” (József A.) 28. Zenélést indít 29. ... et labora! 31. Megfejtés I. 35. Jézus parancsai közül a legnépszerűbb 37. Kicsi William 38. ...gaz 39. Nemzetközi szervezet a lelkiismereti rabokért 40. Angol kutya 42. Igen kicsi 45. Szántóeszköz 47. Erős csodálkozás 51. Megkavarom hangzói 52. Angol csillag 54. Megfejtés III. 56. Török keresztnév 57. Főpapi szertartást végez 59. Mérőnád, könyvgyűjtemény, dalforma, egyházi törvény 60. Nagyon régimódi 61. Isten ..., Isten elvette (Jób) 63. Tapadt 65. Jézus ilyen kő (Mk 12,10) 66. A két megszállott származási jelzője (Mt 8,28)

Függőleges: 1. Délszláv ország 2. Kulcsot használ 3. Itt él a legtöbb külhoni magyar 4. Pál tanítója nevének első és utolsó két betűje (Csel 22,3) 5. Becézett Éva 6. ... Szent Fülöp 7. Vuk párjának neve visszafelé 8. Régiesen könyörgök 9. Király szláv nyelveken (KRAL) 10. ... a tort, a lovat 11. Ha nem tesszük, velünk sem történik ez (Lk 6,37) 12. A második szolmizációs hang 13. Élénkítő meleg ital 14. Az ötödik parancs ellen vétkezik 22. Corvin (Mátyás) magyarul 23. ...telek (község Kecskeméttől keletre) 25. Boglárka becézve 27. Angol nem 28. Hőmérséklet mértékegysége (is) 30. Monda 32. Nem kerekded, hanem tojás... 33. Japán táblás játék 34. Zakariás papi osztálya (Lk 1,5) 36. Hivatásra csak hívni lehet, ... nem 41. FAGY keverve 42. Muzulmánok zarándokhelye 43. Német Károly 44. Rogy 46. Kéz-, láb- és nyakszorító büntetőeszköz 47. Pásztorpróféta 48. ...-monda 49. Hosszadalmasan, teljesen, unásig 50. Tegezés 53. Tanítás, tétel 54. A házastárs édesapja 55. Babasírás 58. Ott ellentéte 61. ...-Duna (a Fekete-tenger és a Kárpátok közti folyószakasz) 62. Délelőtt 63. függ. 64 visszafelé 64. utánaolvasva a függ. 63-at: iránymutatás

II/1. számunk rejtvényének megfejtése: Aki nem veszi fel keresztjét és nem követ, nem lehet a tanítványom (Mt 10,38; Lk 9,23)

Könyvjutalmat nyert: Mészáros Villő (Bicske)

Szerelem akadályverseny

(Részlet az alább ismertetett Szerelemről fiataloknak c. könyvből)

Egyenlő számú fiú és lány kell hozzá. (A táborban lévő férjek ill. asszonyok bevonásával, ill. az aznapi konyhás brigád összetételének variálásával, jegyespárok egyik felének kihagyásával érjük el.) A lányok egy nagy körben helyezkednek el mint állomásvezetők. (Az állomások közt 40-150 m távolság legyen. A teljes körben hallható legyen a közepén elhangzó sípszó!)

Az induláshoz minden állomáshoz odaáll egy fiú. Sípszóra megkapja az állomásvezetőtől az „előzetes tájékoztatást", majd indul a következő állomásra. Így fogaskerékszerűen fordul tovább minden sípszóra a fiúk köre, míg a lányok köre helyben marad. Egy-egy fiú összpontszáma tehát az összes lánytól kapott pontszámok összege.

Amikor a fiúk körbeértek, azaz minden fiú annál a lánynál szerepelt, akinél indult, akkor a fiúk maradnak helyben, ők lesznek az állomásvezetők, és a lányok indulnak sípszóra körbe. A fiúk pontoznak, s a lányok pontszáma is az összes fiúktól kapott pontokból adódik össze.

Ez a második menet elmaradhat, ha nincs elég idő, vagy ha nagy a létszám és így a kettős menet már túl hosszú s fárasztó lenne. Ha elmarad, akkor a fiúk is az első körben pontoznak (a lányok ne tudják, hogy a „versenyzők" is pontozzák őket!), olyan utasítással, hogy igyekezzenek aktivizálni az állomásvezetőket, visszakérdezni, kölcsönössé tenni a szituációt és eszerint pontozni. Ahol ez nem lehetséges, ott a lány spontán viselkedése a pontozás alapja.

Időbeosztás: fél perc a sípszó után a következő feladat elmondása, 1-2 perc az útidő (amely egyben gondolkodásra is szolgál) a távolságtól függően, és 6 perc a feladatmegoldás tiszta ideje. Tehát 7 és fél (nagyobb távolságok esetén 8 és fél) percenként kell sípolni. Az akadályverseny teljes ideje ez az időköz szorozva az állomások számával, plusz az állomásvezetők (azaz mindenki) betanítási ideje. Ne feledjük hozzáadni a kör felállásának idejét.

A pontokat az összegyülekezés után a táborvezető írja össze. Semmiképp sem szabad kiderülnie, hogy melyik fiú melyik lánynak (és viszont) mennyi pontot adott, s csak az első három fiú- és lányhelyezettet szabad kihirdetni, mert rendkívül önbizalomromboló lehet, ha valaki megtudja, hogy a sereghajtók közt van.

Az akadályverseny egyrészt tesztel (s a pontszám kiderülése nélkül is maga a feladattal való szembesülés önismeretet növel), másrészt fejleszt, s nem utolsósorban lehetőséget nyújt a táborozó fiatalok számára a párkereső szemmel való körülnézésre, ami élesíti a szemet és növeli a tapasztalatot.

Az állomások:

Csak az első körhöz, tehát fiúversenyzők számára fogalmazva néhány ötlet, sorrendjük tetszőleges lehet, s hasonlókat lehet alkotni nagyobb létszám esetén. A második körhöz akár ugyanazon feladatokat lehet — lányok számára átfogalmazva — kiadni, hiszen egy lány csak két feladatot ismer az első körből: amelynek az 'előzetesét' ő adta, és amelynek ő volt az állomásvezetője.

1.

Előző állomásvezetőtől kapott tájékoztatás (E): Mozi előtt vár a lány a jegyekkel.
Odaérkezéskor az állomásvezető ezzel fogad (O): „Nem kaptam jegyet. Mit csináljunk?"
Az állomás célja (C): Talpraesettség, tájékozottság.
Pontozás szempontjai (P): Programok, lehetőségek száma, értéke, ötletesség.

2.

E: Gondolj egy hibára, amit nem tudnál hosszú távon elviselni! A lánynak, akivel jársz, éppen ez a hibája. Menj, segíts neki kinevelni magából!
O: —
C: Feddés helyes módja.
P: Mennyire fontos hibát talál ki?
Meggyőzően érvel-e?
Elkeserítően bírál, vagy kedvet csinál a megjavuláshoz? (Érzelmi támogatás)

3.

E: Mondj szerelmes verseket!
O: —
C: Kulturáltság, szép beszéd, érzelmi gazdagság.
P: Költők, verscímek száma.
Idézetek száma, tartalmi értéke.
Előadókészség.

4.

E: Kettesben kirándultok. Nagy eső előli forgalmatlan út buszmegállójába húzódtok. Miről fogsz órákig tartalmasan beszélgetni?
O: —
C: Kapcsolatkészség.
P: Mennyi és milyen témát sorol.
Csend, az eső hallgatása is szerepeljen.
Játékok egyszerű eszközökkel (fűszál, kavics) vagy anélkül.
Kérdések, ne csak ő akarjon beszélni, érdeklődő legyen.

5.

E: Most mész a kislányért, s együtt indultok közösségi találkozóra.
O: „Nem mehetek találkozóra, mert tanulnom kell!"
C: Az értékrend-egyeztetés fontosságának kiemelése.
P: Szilárd-e a találkozó elsődlegességében?
Meggyőzően érvel-e?
Megérti-e a helyzetet, próbál-e a gondon is segíteni?

6.

E: Egyedül kirándulsz és egy szép kislányt találsz. Ismerkedj meg vele.
O: Visszautasít minden tolakodásnak, szemtelenségnek tűnő kísérletet.
C: Tapintatos határozottság.
P: Udvarias? Kitartó? Hódító — jó értelemben?

7.

E: A menyasszonyod jobban kötődik a szüleihez, mint hozzád. Beszélj vele.
O: —
C: Határozott elhagyás.
P: Meggyőzően érvel-e a határozott elhagyás mellett?
Érzelmileg pozitívan beszél-e a szülőkről, hangsúlyozza-e a felnőtt, baráti (de a házastársinál sokkal kevésbé intenzív) kapcsolatot velük és a segítőkészséget irántuk?

8.

E: Hogyan szoktál gyerekekre vigyázni?
O: Mennyi gyerekvigyázás volt eddig az életedben?
Hogyan oldanád meg ... (az állomásvezető találjon ki gyerekvigyázás ill. -nevelés közben fölmerülő problémákat) ?
C: Ez a segítés jó felkészülés a házasságra.
P: Mennyiség? Problémamegoldás?
Van koncepciója a gyereknevelésről?

9.

E: A kislány valami drága dolgot (te találd ki, hogy miről legyen szó) akar venni, elég fölöslegesen. Beszélj neki az anyagiak helyes használatáról!
O: —
C: Anyagiak a fő vitapont.
P: Milyen szintű dolgot talál ki „fölöslegesként"? Csak a luxuscikk fölösleges neki? Vagy a kerékpár is?

Simonyi Gyula

Szerelemről — fiataloknak, házasoknak, szülőknek

„Isten saját képmására teremtette az embert férfivá és nővé." (Ter 1,27)

Az egy kötetbe foglalt három kis könyv címe: Szerelemről fiataloknak; A nemiség kiteljesedése a házasságban; A szexuális nevelés. „Szolgálja e három írás Isten teremtéskori célját: hogy a férfi és nő életre szóló szerelme, szeretetközössége legyen az ember istenképűségének legszebb megvalósulása a Földön. Hiszen Ő maga is Szeretetközösség." (Idézet az előszóból)

A kötet ára 110,—Ft.

Megrendelhető: ÉV, 8003 Szfvár, Pf. 7.

Meggyőzően érvel a szegénység mellett? Szerepel mindhárom fő motiváció (irgalom, Mammont megvetés, a Földet nem kiszipolyozás)?
Van koncepciója a pénzgazdálkodásról?

10.

E: Három napja ismerkedtetek meg, de a kislány már csókolózni akar.
O: „Ne legyél már ilyen ósdi!" (Természetesen csak szóban. Eljátszani nem kell!)
C: A fiúk ne addig menjenek el, ameddig a lány engedi, hanem járjanak a maguk feje szerint a helyes úton.
P: Meggyőzően, sőt helyes vágyakat ébresztően indokolja tartózkodását a fiú? Szerepelnek-e az alábbi érvek:
—Életre szóló döntést nem szabad kábulatban hozni, csak józanul.
—A szexualitás az élet minden más területével való összhangban tud ontológiai, misztikus szeretetegységgé fejlődni.
—„Ápolsz majd, s nem csalsz meg, ha sokáig beteg leszek? A választ nem lehet szóval, csak hónapok ismeretségével megadni."
—„Nosza, házasodjunk össze." (A másik ellenérvei egyben a szexualitásban való sietés ellenérvei is.)

11.

E: —
O: „A ma reggeli játék nagyon eldurvult. A férfiasság, erő és az agresszivitás határa hol van szerinted?"
C: Az agresszivitásnak semmi helye a családi életben. Az erélyre viszont szükség van.
P: Jól le tudja-e írni (példákkal is) a durvaság és erély különbségét? Eléggé irtózik-e az agresszivitástól?

12.

E: A jegyesség utolsó hónapjaiban hogyan fogtok felkészülni a házasságra?
O: —
C: Tervszerű, alapos jegyesoktatás.
P: Van-e koncepciója a jegyeskor szerepéről? Elemi részek szerepelnek-e:
—Könyvek olvasása és megbeszélése kettesben. Tud-e jó könyveket sorolni erről?
—Jegyesoktatásra járni általuk választott, szépen élő házaspárhoz, az olvasmányok kapcsán maradt kérdések fölvetése.
—Az esketo pap oktatása.

13.

E: Összeveszteték. (Te találd ki, hogy min!) Most menj el kibékülni, anélkül, hogy az igazadat föladnád.
O: —
C: Az igazságot csak úgy lehet kimunkálni, hogy szeretetben érvelve egyetértésre jutunk. A békülésben a szeretet dialógusát állítjuk helyre, nem az igazunkat adjuk föl. A békülés után tudjuk folytatni az egyetértés kimunkálását.
P: Látja, kifejezi-e ezt a világos különbséget? A szeretetkapcsolatot állítja-e helyre, vagy a vitatott témáról beszél?

14.

E: Megszületett benned a döntés, hogy szakítasz. (Te találd ki, hogy mi a döntés oka!) Menj az utolsó találkára.
O: —
C: Gyengédség, minél kisebb fájdalom. De határozottság, világos beszéd, ne hagyja bizonytalanságban a másikat. Mindkettőjük érdekében szülessen a döntés.
P: Fontos indokot vagy felületes ürügyet mond a szakítás okaként? Csak önmagáról beszél, vagy mindkettőjük érdekéről?
Határozott? Nem hagy fájdalmas, reménykedő időszakot utána?
Gyengéd, nem rombolja társa önbizalmát, tiszteli érzéseit?

15.

E: A kislány komolyan aggódik amiatt a kikerülhetetlennek látszó törvényszerűség miatt, hogy a fiatal lányok két-három évtized múlva is szépek lesznek és ő meg öreg és csúnya lesz addigra és akkor már nem fogod szeretni. Meg tudod nyugtatni?
O: —
C: A házasság növekvő értékeinek fölfedezése, hangsúlyozása.
P: Elvi megoldás? Meggyőző előadás?

16.

E: Diszkóba indultok, de meglepve látod, hogy kissé kihívóan öltözött. Mi a véleményed a csinosságról?
O: —
C: A kellemes megjelenés mindenkinek ajándék (ezt sajnálni féltékenység), a nemi vonzerő csak a házastársnak.
P: Helyes elvek? Meggyőző érvelés?

17.

E: A kislány a tábor legkeresettebb lelkigondozója. Minden éjjel mással megy őrségbe beszélgetni, fiúkkal is, és nappal is sokszor lefoglalják mások a gondjaikkal. Értesd meg vele, hogy ne ennyire egyoldalúan ossza be az idejét, rád is gondoljon néha!
O: —
C: Ne akadályozzuk egymást a szolgálatban. A férfi is adjon hátteret, támogatást a nő lelki-szellemi szolgálatához. S ami fáj a férfinak, ha a nő túl kevés időt szán rá, az figyelmeztesse őt is — mert a férfi hajlamosabb a túlzott kifelé fordulásra —, hogy őrizze meg az időbeosztásban is a harmóniát.
P: „Én ilyen lánnyal nem is járnék" — férfiprivilégiumok elve: nulla pont.
Le akarja állítani? Vagy örül a szolgálatnak? A kapcsolat erősségének féltése, vagy féltékenység?
Konstruktív megoldások?

18.

E: —
O: „Dohányzol, noha tudod, hogy káros, csak nincs akaraterőd leszokni. Mi fog megóvni attól, hogy később igyál is, vagy elkártyázd a megélhetésünket stb.?"
C: A férfi a biztonság, erő, szilárdság legyen a családban. Ne legyen akaratgyenge. Számítani lehessen rá.
P: Védi a gyengeséget, a fiatalkori megszokást? Avagy a helyes elv: a dohányzásra rászokni, ill. pár évi dohányzásról nem leszokni halálos bűn. Általában, amit jónak látunk, azt tegyük, vegyük komolyan.

Szerelmes hangulatban

Ifjúsági zsinat a házasságról

A Bokor katolikus bázisközösség a szokásos évenkénti ifjúsági zsinatát az idén március 2-án Székesfehérváron, a Prohászka templomban tartotta. Mintegy kétszáz 15-25 éves fiatal vett részt, elsősorban közlekedési okok miatt túlnyomórészt Budapestről és az ország nyugati feléből. A kiscsoportos megbeszéléseket négy kiselőadás indította. Kőszegi Tamásné Melinda, pécsi ötgyermekes gyógytornász az önnevelésről és párválasztásról, Simonyi Gyula, székesfehérvári ötgyermekes informatikus a házasság előtti nemi élet kísértéséről, Dr. Szinnyai Attila, budapesti hatgyermekes szülész-nőgyógyász a családtervezésről, Lipien Mihály iharosi plébános a missziói hivatásról beszélt, amelyre Isten a házasokat is hívja. A találkozó előkészületi anyaga a Karácsonyi Ajándék Antológiasorozat 2. kötete volt.

A megbeszélésekről plenáris ülésen számoltak be a csoportok animátorai. Nagy hangsúlyt kapott a hagyományos keresztény házasságetika, mert ez a környező társadalomban sajnos inkább kivételnek számít. A közösségi fiataloknak nemcsak a maguk élete evangéliumi alakítására kell erősnek lenniük, de a kortársaik felé való tanúságtételre is. Néhány gondolat az elhangzottakból:

— első és egyetlen szexuális partner legyen a házastárs,

— a házasságra több energiával és gondossággal kell fölkészülni, mint az egyetemi felvételire (nem pedig fordítva, mint szokásos), így a fiatalon kötött házasság is lehet megalapozott és ezzel csökkenthető a nemi érés és a házasságkötés közti idő hossza,

— a nemi energiákat a házasság előtt az önépítés, a hősi mértékű szolgálat, a barátságok, a közösségi élet, valamint a mély érzelmi és lelki élet pozitív alkotássá szublimálhatja,

— a párválasztásban a közös keresztény hivatás az egyik fő szempont,

— a megfogant élethez csak szeretettel szabad viszonyulni, az ölés tilalma egyaránt érvényes a háborúra és az anyaméhre,

— ismertebbé kell tenni a természetes családtervezési módszerek kultúráját, amelyet jól kiegészít (a biztonságot növeli és az önmegtartóztatási időszakokat áthidalhatja) a gumióvszer használata, amelynek nincsenek káros mellékhatásai,

— a szerelem nem szűnik meg, hanem növekszik a jó házasságban,

— ha a hivatalos egyházi vezetés ma még nem is fogadja el Istentől a házas papi hivatásokat, a házasok ne engedjék ezt elsorvadni magukban, hanem éljék meg a közösségekben lehetséges sokféle szolgálatban, elsősorban közösségek teremtésében és táplálásában.

A találkozó záró szentmiséjét Tarnai Imre nagyoroszi plébános mondta. Az énekek közt Cserta Gábor által újonnan megzenésített versek is szerepeltek, amelyeket kottamellékletünkben majd közölni fogunk.

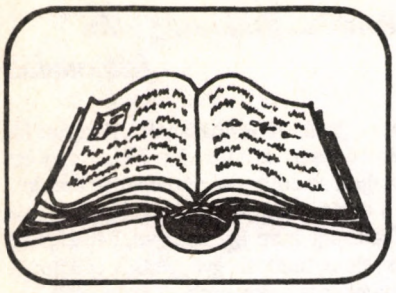

BIBLIA

Az első négy elmélkedést Gergely G. András, a második négyet Turiák Ildikó készítette.

Március 17. — Nagyböjt 5. vasárnapja — Jn 12, 20-33 — Paradox alaptörvény

A világban mindennek megvan a maga törvénye. A szervetlen lét síkján a kristályosodásnak, a szerves lét síkján egy sejt felépülésének és működésének... Megvannak a törvényei a zenének, a festészetnek, a költészetnek..., ahogyan a gazdasági életnek, a növénytermesztésnek és az állattenyésztésnek is. Ugyanígy megvannak a maga szigorú, kérlelhetetlen törvényei az emberi lét emberi módon való megélésének is. Az emberi élet emberhez méltó megélésének alaptörvényét a mai evangéliumi szakasz így fogalmazza meg: „Aki szereti életét, elveszíti azt, aki viszont gyűlöli életét e világon, megmenti azt az örök életre." Ugyanez a szinoptikusok megfogalmazásában így hangzik: „Aki meg akarja menteni életét, elveszíti", és fordítva. Ez látszólag ellentmondás (paradoxon). És mégis! Az élet, a történelem igazolja e paradox alaptörvény helytállóságát. — Lássunk néhány példát!

Valaki meg akar gazdagodni; lehet, hogy sikerül; de a vagyon megszerzésének hajszájában, elvesztésének félelmében, nyereséges megőrzésének és megvédésének gondjaiban egyre jobban kimerül, arról nem is szólva, hogy úton-útfélen ellenségeket szerez... Valaki hatalomhoz akar jutni; lehet, hogy sikerül; de minél magasabbra jut, annál több félelemmel és rettegéssel lesz tele, s ha aztán ráadásul — mint lenni szokott — letaszítják onnan, annál nagyobb lesz a bukása... Valaki élvezni akarja az életet, „ki akarja élni magát" („Egyszer fiatal az ember!"); lehet, hogy sikerül; de a nagy zabálásoktól-ivászatoktól, a szexhabzsolástól, a divatos ruháktól és a mulatozásoktól egyszercsak megcsömörlik, és szánalmas emberi roncs lesz belőle...

Ám az evangéliumi paradox alaptörvény nemcsak az egyénekre, hanem a kisebb-nagyobb emberi közösségekre is érvényes, az emberiség egészéig terjedően. Az egykézőkettőkéző népeknek néhány nemzedék múltán legalábbis súlyos elöregedéssel és egyfajta degenerációval kell számolniok, a gazdaság fejletlenebb szintjein gazdasági és társadalmi feszültségekkel, s még hosszabb távon a nép kihalása sem kizárt... Arra az emberiségre, amely az „Éljünk jól, ne törődjünk semmivel, termeljünk egyre többet-jobbat!" jelszó igézetében „meg akarja menteni az életét", ökológiai katasztrófa vár...

Nincs kibúvó! Minél jobban hajszoljuk a gyönyört vagy a „boldogságot" — annál inkább kicsúszik a kezünkből!

Fordítva ugyanígy igaz: a szerénység, a lemondás, a kevéssel megelégedés, az uralkodni nem akarás — a másokat segítés, a másokat szolgálás teszi széppé, örömtelivé, emberivé az életet. Egyszóval, ha úgy tetszik, az áldozatvállalás. A búzaszem földbe hullása és elrothadása, „megsemmisülése" — amely azonban sokszoros termést eredményez.

Aki meg akarja menteni életét — belebukik, aki föláldozza életét másokért — megtalálja önmagát! Ez a paradox alaptörvény éppoly érvényes, mint a szabadesés törvénye. Mindkettőt lehet figyelmen kívül hagyni, de nem érdemes. Tragédiához vezet. Amint megtartásuk az életre, sőt: az Életre vezet.

Március 24. — Virágvasárnap — Mk 11, 1-10 — Szimbolikus prófétai tett

Az ünnepélyes jeruzsálemi bevonulásssal — melynek emlékünnepe a virágvasárnap — Jézus prófétai jellegű szimbolikus cselekedetet hajt végre: jelképesen adja meg a választ a Messiás-kérdésre, amely élete utolsó napjaiban aztán szóban is központi kérdés lesz (Mk 12,1-12; 12,35-37; 14,61-64 és 15,2), aminthogy voltaképpen egész nyilvános működésének is ez volt központi és kínzó kérdése környezete számára.

Ezzel a szimbolikus cselekedettel Jézus igent mond a „Te vagy-e a Messiás?" kérdésre, de ugyanezzel a cselekedettel fogalomtisztázást is visz végbe, és teljesen egyértelművé teszi, milyen értelemben tartja magát Messiásnak: a jelkép, a szamáron vonulás félremagyarázhatatlanul közli (főként a zelótákkal, de ha úgy tetszik, Kaifással — Jn 11,47-50 — és Pilátussal is — Jn 18,36-37 —), hogy nem a közvárakozás szerinti politikai messiáskirálynak tartja magát, hanem „vallási" messiásnak, nem harcot hirdet, hanem békét (vö. Zak 9,10), s ami őt magát illeti, nem uralkodni akar, hanem szolgálni (vö. Mk 10,45).

Ezt mindenkinek értenie kellett volna, hiszen Palesztinában közismert volt a szamáron haladó írástudó képe, akit tanítványai kísérnek (írástudó és nem lovon ülő hadvezér, tanítványai és nem katonái...). Ez a kép óhatatlanul, de legalábbis könnyedén felidézte Zakariás jövendölését a Béke Királyáról, aki „igaz és szabadító, szegény (!) és szamárháton ülő", aki „kipusztítja a harci szekeret Efraimból és a harci lovakat Jeruzsálemből, és békességet hirdet a pogányoknak..." (Zak 9,9-10). Világos beszéd! Márk ennek megfelelően írja le a jelenetet, Máté és János pedig kifejezetten idézi is Zakariást.

Hiába! Hiába a szamárhát, és hiába az emlékezés Zakariás szavaira, nem értik; nem értik és félremagyarázzák a Jézus által föltehetőleg egyértelműnek vélt jelképet — még azok is, akik lelkesednek érte, és nagy hozsannázásba, Dávid országának emlegetésébe kezdenek, amivel kifejezik, hogy politikai messiási reményeket fűznek Jézushoz.

Úgy tűnik, Jézusnak számolnia kellett volna ezzel a félreértéssel és félremagyarázással. Talán számolt is. Annál inkább vetődik fel a kérdés: Miért ment bele mégis ebbe a diadalmenetbe, akár kezdeményezőjeként, akár csak elfogadójaként? Ha hihetetlen keménységgel vetette el a nem-szenvedő-messiásról alkotott felfogást (Mk 8,33), és ha elmenekült a királlyá tevés elől (Jn 6,15; Mk 6,45), miért hagyta, hogy diadalmenetben hurcolják — éppen Sionba, és éppen húsvét küszöbén? (Sőt: miért ment föl egyáltalán Jeruzsálembe, hiszen sejtette-tudta, mi vár ott rá?!...) Mi lehetett a célja?

Valószínűleg egyetlen, teológiailag helyes és

Jézus szamárháton bevonul Jeruzsálembe. Bertram mester nyomán. 14. sz. vége

Osztrák katolikus fiatalok, papjuk vezetésével, a pápa 1988-as útja kapcsán a vatikáni nagykövetséget Bécsben egy szamárral ajándékozták meg, mert Jézus követőjéhez méltatlannak tartották a pápai út költségeit.

A pápai utak jellege ettől a gesztustól nemigen változott, mégis érdemes ezt a hírt fölelevenníteni, mert számunkra, kisemberek számára is fölvet egy lelkiismeretvizsgáló kérdést:

Te szolgálsz-e útjaiddal annyit Jézushoz képest, amennyit Hozzá viszonyítva közlekedésre költesz?

ugyanakkor lélektanilag is lehetséges válasz van erre: Az volt a célja, hogy döntő áttörést hajtson végre az ország központjában, azaz: „végső szóval" megtérésre hívja „Jeruzsálemet". Analógiájára annak, ahogyan egy hadvezér döntő csatába indul: Tudja, hogy ez lesz az utolsó ütközet, tudja, hogy számára is a halált jelentheti — de mégsem azért indul harcba, hogy meghaljon, hanem egyértelműen azért, hogy győzzön! Így Jézusnak is az lehetett a célja, hogy döntő győzelmet arasson, azaz elfogadtassa magát Isten hiteles messiásának, s ezzel elérje népének, közelebbről a vezetőknek a megtérését. Ez magyarázhatja egyébként utolsó napjainak végsőkig provokatív megnyilatkozásait is, mindenekelőtt a gonosz szőlőmunkásokról mondott példabeszédét (Mk 12,1-12) is.

Ha ez volt a célja, célját nem érte el. Tette mégsem volt hiábavaló: minden időknek szóló iránymutatássá vált...

Március 31. — Húsvét — Jn 20,1-9 — Politikai gyilkosság után feltámadás

Húsvét vasárnapján sokszorosan több ember megy el templomba, mint nagypénteken. Többek között ez is mutatja, mennyire hozzászoktunk ahhoz, hogy a húsvétot a nagypéntektől „függetlenül", attól elszakítva ünnepeljük. Pedig aki nem élte át mélyen a nagypénteket, annak igazi húsvétja sem lehet.

Hasonlóképpen hozzászoktunk ahhoz is, hogy a húsvét ünneplését „vallási eseménynek" tekintsük, azaz olyasminek, aminek nincs köze a hétköznapi élethez, és nem is volt eredetileg sem. Pedig az eredeti, az első (mármint keresztény szempontból első) húsvét — éppen a nagypénteken keresztül! — nagyon is beleágyazódott a korabeli valóságba.

A nagypéntekről és a húsvétról alkotott hagyományos elképzelés persze ugyancsak kedvez a „vallásos felfogásnak". Eszerint Isten eleve azért küldte el a Fiát, hogy az meghaljon az emberiség üdvössége érdekében, s aztán a feltámadásban megdicsőítse őt. Csakhogy nem így volt (vö. Mt 21,37)! Jézus (élete, tanítása, gyógyításai, célkitűzései) nagyon is valós emberi érdekeket keresztezett — ezért kellett meghalnia.

Keresztezte a nép érdekeit. Mert a nép egyfelől a csodadoktort és a gazdasági csodatevőt kereste benne, másfelől a politikai messiást, aki majd helyreállítja a nemzeti függetlenséget. Jézus viszont mindkét igény elől kitért, sőt elmenekült (vö. Mk 1,38 és Jn 6,15).

Keresztezte a farizeusok és törvénytudók érdekeit. „Felbontja Mózes törvényét" — ez volt a visszatérő vádjuk Jézus ellen. Valójában saját tekintélyüket, meg előnyös hatalmi és anyagi helyzetüket féltették attól, aki „úgy tanított, mint akinek hatalma van" (Mt 7,29), és nem úgy, mint ők.

Keresztezte a főpapok, s köztük is elsősorban annak az évnek „ügyvezető főpapja", Kaifás érdekeit. Főpaptársaival együtt (a farizeusokhoz hasonlóan) ő is jól láthatta, hogy „az egész világ Jézus után fut" (Jn 12,19), s „ha ezt tovább tűrik, mindnyájan hinni fognak benne, aztán jönnek a rómaiak, és elpusztítják a szentélyt és a népet" (Jn 11,48). Valójában saját uralkodói pozíciójukat féltették, s ezért jutottak arra, hogy „jobb, hogy egy ember haljon meg" (Jn 11,50), persze nem a népért, mint ideológiájuk hirdette, hanem az ő hatalmuk megmentése érdekében.

Keresztezte a helyi uralkodó, Heródes Antipász és a megszálló római hatalmat képviselő helytartó, Pontius Pilátus érdekeit. Jézus Dávid-utód, s ezzel messiás-jelölt hírében állott, akit a végén trónkövetelléssel vádoltak (vö. Mk 15,2), az ilyesmi pedig népfölkelés veszélyét hordozta magában. Viszont Heródes is, Pilátus is „nyugalmat" akart; egy lázadás — így vagy úgy — mindkettőjük bukását jelenthette volna. S hiába ismerték el ártatlanságát, célszerűnek látszott számukra a veszélyforrást kiküszöbölni.

Jézus tehát az egész körülötte lévő társadalom érdekeit sértette, mindenkiét (már azzal is, hogy mindenkitől megtérést kívánt...); tehát mindenki szembefordult vele, ezért meg kellett halnia. Mondhatnánk úgy is: ezért kellett meghalnia. (Ami természetesen egyáltalán nem jelenti azt, hogy mindenki egyformán lett volna felelős a halálában...).

De egyvalaki — Isten mellette állt, és ez döntőnek bizonyult. Mert Isten feltámasztotta őt, és ezzel igazolta is őt: hogy helyes volt, amit tanított, helyes volt, ahogyan élt, és helyes volt, hogy Istenhez és a meggyőződéséhez való hűségéért vállalta a vértanúhalált is.

Ám ez az igazolás nem szűkíthető csupán Jézus személyére. Hanem azt is mutatja, hogy Jézus tanítása, élete, halála és feltámadása örök érvényű példa.

Kisebb hibaigazítás

Ki kisebb, kinél?

Az „Érted vagyok" január 20-i evangéliummagyarázata a Mt 11,10-12 általánosan elterjedt téves fordítását próbálja értelmezni. A téves fordításban Jézus két kijelentése egymással ellentétesnek tűnik: egyrészt nincs nagyobb ember Keresztelő Jánosnál, másrészt Isten Országában a legkisebb is nagyobb nála. Ebből logikailag az következne, hogy senki ember, még a legnagyobb, a Keresztelő sem kerül Isten országába, ott csak valamiféle más, az embereknél eleve nagyobb lények vannak. Ezt az ellentétet azzal — a magyarázat által is hozott — téves teológiai okoskodással szokás megpróbálni feloldani, hogy Keresztelő Jánossal lezárul az Ószövetség, Jézussal pedig kezdetét veszi az Új. Ezt az elterjedt tévedést ugyanazon szám 26. oldalán szépen helyre teszi az „Új? Örök?" c. cikk. Lehetetlen, hogy a Keresztelő a történelem valamennyi keresztényénél kisebb legyen csak azért, mert Jézusnál korábban született.

Valójában nincs szükség erre a téves teológiai okoskodásra, mert nincs ellentmondás: a fordítás hibás. A görög eredetiben középfok van és nincs vessző: **„aki kisebb az Isten országában nagyobb nála"**. A Vulgata nevű latin fordítás vesszőt tesz, de nem értelemszerűen a 'kisebb' szó után, hanem az 'országában' után. Innen már csak egy lépés a teljes félreértés. Hebraizmusként kezelve a gördülékenység érdekében a középfokot felsőfokkal helyettesítették, így lett a 'kisebb'-ből 'legkisebb'. A fordítókat annyira meghatározta a két szövetség elmélete, hogy nem vették észre, hogy Jézus teljesen másról beszél.

A Mt 11,10-12 értelmét a Lk 9,48-ból sejthetjük meg: **„Aki kisebb közöttetek, az nagy"**. Itt használható a hebraizmus feloldása: a legkisebb közületek a nagy. Ennek fényében:

a Mt 11,11b helyes fordítása:

De aki kisebb, a mennyek országában nagyobb nála.

A Szövetséghez csak a kicsik hűek, akik nem féltik nagyságukat a világtól. Az Isten országa tért hódít a földön a bátor kicsinyekben, a hatalom és gazdagság nélküli hűségesekben. Ők az Isten országa nagyjai. Ezeket a világ nem szívleli, nem teszi naggyá, sőt inkább beletapossa a földbe. Legföljebb haláluk után emel nekik síremléket, avatja szentté őket (vö. Lk 11,47).

János volt Jézus szerint az Isten országa szempontjából addig a legnagyobb. Azért, mert kicsi maradt a világ szempontjából: beérte száskával és teveszőr ruhával, de nem érte be kevesebbel, mint hogy mindenkinek megtérést hirdetett Júdeában (Mk 1,4-7). Meg is kapta 'jutalmát' a világtól: még egy fejjel kisebbé tették.

De őt is felül lehet múlni. Tessék próbálkozni! A személyi kultusz idején gyorsabban elérhette a tanúságtevőket a Keresztelő sorsa. De több bátorság és hűség tanúsításával akár egy keresztény kurzus idején is megkísérelhetjük, hogy megközelítsük vagy akár túl is szárnyaljuk János evilági kicsiségét s Isten országabeli nagyságát. De vigyázzunk, ne tekintsük magunkat eleve nagyobbnak nála, még mielőtt bármit változtattunk volna lapulásunkon vagy karrierizmusunkon. Vagy legalább ennek teológiai megideológizálásánál ne hivatkozzunk — holmi fordítási hibákba kapaszkodva — Jézusra. **K. T.**

Április 7. — Húsvét 2. vasárnapja — Jn 20, 19-29 — Békesség?

A húsvéti és húsvét utáni evangéliumi szakaszokban vissza-visszatér a jézusi köszöntés: „Békesség nektek!" Hajlamosak vagyunk ezt jámbor köszönésként fölfogni (mintha csak azt mondta volna: „Jó napot"), vagy legföljebb az apostoloknak szóló bátorításként, esetleg a lelki békére történő utalásként. Pedig a mai szakasz 20-23. verseinek belső összefüggése világosan mutatja: Az emberek közötti, a szó hétköznapi értelmében vett békéről (is) van szó, arról a békéről, amely a megbocsátás, a kiengesztelődés következtében jön létre. S a tanítványok, a keresztények feladata, világmértű küldetése éppen az, hogy ennek a kiengesztelődés következtében megvalósuló békének a munkálói legyenek: „Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket!" És még ma sincs béke a világban. Nem csupán azért, mert dúl az Öböl-háború, és dúlnak más háborúk — újból és újból. Amiatt sincs, amiről a német exkancellár, W. Brandt így ír: „Ahol tömeges éhínség uralkodik, ott nem beszélhetünk békéről. Erkölcsi szempontból nincs semmi különbség aközött, hogy embereket háborúban ölnek meg, vagy éhhalálra kárhoztatják őket."

Pedig lenne pénz bőven az éhezés megszüntetésére. Ötvenmilliárd dollárból meg lehetne szüntetni a nyomort az egész Földön. Ugyanakkor a világ évi katonai kiadása (az alábbi adatok mind 1988-ból valók) ezer milliárd dollár! Durva átszámítással százezer milliárd forint. A világ nyolc óránként költ annyit fegyverekre, amennyi az Afrikának juttatott segélyek egész évi összege. Fél napi katonai kiadásunkból mindenütt föl lehetne számolni a maláriát. Egy darab harckocsi árából százezer tonna rizs raktározását lehetne megoldani, így nem menne veszendőbe évente legalább négyezer tonna, ami nyolcmillió ember napi adagjával egyenlő. Egy darab harci repülő árából negyvenezer falusi gyógyszertárat lehetne létesíteni. Egy darab atomtengeralattjáró ára 23 fejlődő ország százhatvan millió iskolásgyerekének oktatását fedezné.

De nemcsak az éhezés háborúja dühöng, hanem például a világ sok országának eladósodásában megnyilvánuló háború, vagy az üldözések, a kínzások, a terrorizmus háborúja is (ezeknek csak Közép-Amerikában és csak 1978 óta 150-200 ezer ember esett áldozatul; ebben a században már több mint kétszázötven millió ember menekült el a hazájából). — Ma már azt sem kell hangsúlyozni, hogy nyakunkon az ökológiai katasztrófa lehetősége.

Ilyen adatok hallatán persze mindenki sajnálkozik — és hangsúlyozza, hogy ő nem tehet róla. Ami nem igaz, de így kényelmes: áthárítani a felelősséget és nem csinálni semmit.

Akik Jézus követőinek nevezik magukat, azok nem állhatnak be ebbe a sorba, vagy ha valami miatt mégis beálltak, nem maradhatnak tovább ott. Ha az évszázadok során teljesítettük volna küldetésünket, sem az európai, sem a világtörténelem nem lett volna olyan véres, hogy visszatekintve és ma is széttekintve egyetlen hatalmas vérfolyamnak láthatjuk.

A megtéréshez sosincs késő. Jézus szava ma is hangzik: Békesség nektek! Küldelek titeket!...

Április 14. — Húsvét 3. vasárnapja — Lk 24, 25-48 — Ti vagytok erre a tanúk

A tanítványok úgy gondolták: Jézus a Messiás. Ő az, aki helyre fogja állítani Izrael országát. Ő fogja megteremteni a messiási birodalmat. Koncepciójukba nem fért bele az, ami nagypénteken történt. Nem tudtak mit kezdeni azzal a Jézussal, akitől azt várták, hogy a dicsőséges Királyság fennséges uralkodója lesz s helyette megcsúfolt, gonosztevőként kivégzett embernek kellett látniok. Minden reményük rombadőlt, hitük összeomlott.

Romokból építeni újra hitet és reményt nem könnyű feladat. Azután sem, hogy egyre több jel sejtette, tapasztalat bizonyította: a kereszthalál nem volt, nem is lehetett az utolsó szó Mesterünk sorsában. A sírhoz kenettel sietű asszonyoknak angyal adta hírül: Jézus él. Az emmauszi úton vándorló tanítványokhoz maga Jézus szegődött társul és magyarázta súlyos tévedésüket. Ahhoz a messiási birodalomhoz, amelyre a tanítványok vártak neki nincsen köze. Az Ő Országának elérkezése, megvalósulása nem áll ellentétben azzal, ami vele történt. Ellenkezőleg, az írások is megjövendölték.

Ugyanezt újra kellett magyarázni a Jeruzsálemben együtt kesergő, az innen is — onnan is érkező jó hírt hinni nem akaró apostoloknak. Tapogassatok meg, adjatok ennem — mondta. És értsétek meg: Krisztusnak szenvednie kellett, de a harmadik napon fel kellett támadnia a halálból.

Szenvednie kellett, mert az erőszak, a hatalom és a verés világával került összeütközésbe a maga kivételt nem ismerő szeretetével. És fel kellett támadnia, mert a szeretet el nem pusztítható. A szeretetté, Jézusé, az Ő Országáé a végső győzelem. Ez hirdetendő minden nép között, kezdve Jeruzsálemen. Erről hivatottak tanúskodni a tévedésekből kigyógyult, új reményre kapott, hitükben megerősödött tanítványok. A tegnapiak csakúgy, mint a maiak. Mi is tanúskodni vagyunk hivatottak.

Vajon nem vagyunk-e mi is tévedésben, amelyből előbb ki kell gyógyulnunk, hogy tanúskodhassunk? Miféle téves hitet, reményt őrizgetünk Jézussal s az Isten Országával kapcsolatban magunkban? Nem számítunk-e evilági hatalomra?

Nem elég elhinni, tanúsítani, hogy Jézus él. Arról kell tanúskodnunk mély meggyőződéssel, hogy a szeretet el-nem-múló Élet. Lebírhatatlan erő. S mert Jézus szeretet és szeret: tehát él. Vállaljuk-e a tanúzást Jézus, vállaljuk-e a szeretet mellett?

Április 21. — Húsvét 4. vasárnapja — Jn 10, 11-18 — Én vagyok a jó Pásztor

A keleti ember szereti a képes beszédet. Jézus is gyakran élt vele. Ebben az evangéliumi szakaszban is egy, a pásztor Ábrahám leszármazottai által különösen jól ismert, kedvelt és értett képet használ kilétének, szerepének megvilágítására. Én vagyok a jó Pásztor — mondja. Mondhatná akár azt is: én vagyok az Úr, a megígért Messiás. Izrael népe ugyanis Istent hol atyjának, hol vőlegényének, máskor pedig jó pásztorának gondolta. Olyan pásztornak, amilyennek Jézus önmagát rajzolja. Olyannak, aki ismeri juhait és azok is ismerik őt. Gondja van rájuk. Nem csupán ímmel-ámmal, fizetésért törődik velük, ahogy a béresek szoktak. A veszélyben is mellettük áll. Sőt éppen ekkor mutatkozik meg leginkább szeretete, hűsége, törődése.

S ha idáig a Jézus által mondottak megegyeznek és támaszkodnak is arra, ami elevenen élt Izrael népének gondolkodásában ezen a ponton döntően meghaladja azt. Nagyon fontos, mondhatni kulcsszó Jézus terminológiájában az adás, amelynek netovábbja az élet odaadása.

Jézus a maga igazi és jó pásztor voltának bizonyítékául arra hivatkozik, hogy az életét is kész feláldozni értük. A hatalma abban áll, hogy odaadja az életét. Az emberi elme számára a hatalom sok mindent jelent. Leginkább a mások élete-halála feletti rendelkezést. A legritkábban értelmezzük a magunk élete-halála, a magunk feláldozása feletti rendelkezésként. S még ennél is kevésbé értelmezte Izrael népe, s értelmezzük mi is Isten hatalmát az adás netovábbjaként: az élet feláldozására való készségként.

Márpedig Jézus meggyőződése szerint ez az egyetlen valóságos Istenhez és emberhez méltó hatalom. Az amelyek következményeként ténylegesen rendelkezni lehet a léttel, amelynek következtében a halál legyőzhető. A feláldozott élet visszavehető. S ez az egyedüli lehetőség arra, hogy az emberiség egy akolba terelhető legyen. Nem csupán egy nép, nemcsak Izrael népe, vagy bármely más nép, hanem akár az összes ember. Mindenki, akit elbűvöl a jó pásztor soha eddig sem hallott hatalma. Mindenki, aki hallgat rá s maga is él az adás, akár az élet odaadás hatalmával.

Mit gondolunk mi a hatalomról? Felismerjük-e az életét odaadni és visszavenni képes hatalommal rendelkező Jézusban a jó Pásztort? Hallgatok-e szavára azáltal, hogy magam is gyakorolom az adás hatalmát? Tapasztaltam-e már az adás erejét, hatalmát?

Április 28. — Húsvét 5. vasárnapja — Jn 15, 1-8 — Az lesz Atyám dicsősége, ha sok gyümölcsöt teremtek

A evangélium ismét egy igen szemléletes képet állít elénk. Jézus a szőlőtő, mi pedig a szőlővesszők, az Atya pedig a szőlősgazda. A szőlővessző életereje a tőből származik. A töről lemetszve elszárad, tűzre való szemétté lesz. A tövön maradva levelet hajt, gyümölcsöt terem. Ugyanígy az isteni élet nedvei csak akkor keringenek éltetve és gyümölcsöt érlelve bennünk, ha mi is olyan szoros kapcsolatban állunk Jézussal, miként a szőlővessző a szőlőtővel. Ennek az egymásban levésnek értelme és bizonyítéka a gyümölcshozás. Az Atya, a számára oly fontos gyümölcstermés érdekében, miként a jó szőlősgazda megtisztítja a vesszőket. A vesszők, azaz a mi megtisztításunkra Jézus tanítása a legalkalmasabb. Az értőn befogadott, meggyőződésünkké érlelt jézusi igék átalakítják gondolkodásunkat és életünket. Indítanak és képesség tesznek arra, hogy a szeretet gazdag gyümölcseit teremjük.

A gyümölcsöt nem termő vessző úgy tetszik csupán, hogy él. Akkor is, ha még rajta van a tőkén. S mivel a gyümölcsöt hozó vesszők elől szívja el az éltető nedveket, a szőlő ura lemetszi a terméketlen vesszőket csakúgy, mint az elszáradtakat.

A Jézusban megmaradó, a Jézussal egységben lévő ember viszont él és terem. Sok gyümölcsöt terem az Atya dicsőségére.

Elképzelhetetlen, feloldhatatlan ellentmondás, a gyümölcsöt nem hozó Jézus tanítvány, az észre nem vehető keresztény. Ugyanúgy megkülönböztethető a valóban Jézusban lévő és Jézust magában hordó ember attól, aki nem él Jézusban és Jézus sem él benne, mint az elszáradt és gyümölcstelen vessző a termőtől. Akkor is, ha az utóbbi is ajkán hordja az Isten, Jézus nevét. A meddősége az élő cáfolat.

Jézusban vagyok-e és bennem van-e Jézus? Befogadtam-e tanítását? A tanítványa vagyok-e valóban? A szavaimban csupán, vagy a tetteimben is? Miféle gyümölcsöket kell teremnie Jézus tanítványának? Az én életemben vannak-e felismerhető gyümölcsei Jézushoz tartozásomnak? Észrevehetők-e ezek környezetem számára is? Dicsőítik-e, dicsőítették-e már e gyümölcsökért az Atyát? Tisztában vagyok-e vele, hogy gyümölcstermő erőm Jézusban gyökerezik, belőle forrásozik? Tudom-e igazi belső meggyőződéssel, hogy nála nélkül semmit nem tehetek? Nem válok-e gőgössé, ha vannak gyümölcseim? S nem mondok-e le csüggedten a teremni akarásról, ha soká kell küzdenem, ha várakoznom kell a gyümölcsökre? Tisztítom-e magamat Jézus tanításával?

Május 5. — Húsvét 6. vasárnapja — Jn 15, 9-17 — Parancsolom nektek, hogy szeressétek egymást

Az Atya szeret. Szereti Jézust. Jézus az Atya szeretetében maradva szereti övéit. Nekünk pedig Jézus szeretetében kell maradnunk és szeretnünk kell egymást.

A nagy, életet eldöntő, életet megoldó igazságok pofonegyszerűek. Jézus azt mondta önmagáról, hogy az út, az igazság és az élet. Ő és tanítása az egyetlen életünket megoldó recept. Szavai ezért mindig rendkívül egyszerűek, az evidencia erejével hatóak. A fenti evangéliumi tanítás is ilyen. Nem kell bonyolult praktikákhoz folyamodni ahhoz, hogy rendben legyen az életünk, csak szeretnünk és Jézus szeretetében maradnunk szükséges.

A hogyanra is egyszerű a válasz. Jézus azáltal marad az Atya szeretetében, hogy megtartja parancsait. Nekünk hasonlóképpen Jézus parancsait kell megtartanunk, hogy szeretetében maradhassunk. Jézus parancsolatainak foglalata, hogy szeressük egymást. Úgy, ahogyan erre tanított és amiként élete példájával bemutatta azt. Úgy kell szeretnünk egymást, ahogy Ő szeretett minket. A szó világos, a mérce igen magas. A legnagyobb szeretetre vagyunk meghíva. „Senkiben nincs nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért." Jézus képes volt erre a legnagyobb szeretetre. Barátaiért. Azaz azért, hogy barátaivá tegyen bennünket. Akkor leszünk, akkor vagyunk Jézus barátai, ha azt tesszük, amit Jézus parancsol nekünk. Azaz, ha szeretünk.

Mégpedig nem szolgai módon, belátás, belső meggyőződés nélkül kívánja tőlünk a parancstartást. Mindazt tudtul adta nekünk, amit az Atyától hallott. Úgy, ahogy azt az ember barátaival teszi. Abban a reményben, hogy azzal egész lelkünkkel azonosulni fogunk és így parancsai belülről irányítják életünket a szeretetre. Mert erre, szeretni választott ki, hívott meg bennünket. S azt ígéri, hogy a szeretet által birtokosai lehetünk az Ő örömének, az öröm teljességének.

Szeretem-e az egyszerű, kézenfekvő igazságokat? Felismerem-e Jézus tanításának egyszerűségében az igazságot? Ismerem-e, meg akarom-e ismerni Jézus parancsait? Barátja vagyok-e Jézusnak? Értem-e, azonosulok-e szándékaival? Valóságos megoldásnak tartom-e önmagam és embertársaim számára azt az egyszerű receptet, melyet Jézus tanított és élt elénk? Hiszem-e, hogy szeretni választott és rendelt engem és édesmindnyájunkat az Isten? Van-e bennem öröm? Örülök-e annak, hogy Jézus értő barátja, társa lehetek? Formálom-e, edzem-e magamat, hogy a szeretetnek általa elénk élt mércéjét átugorni készséges és képes legyek?

Melyik szentírási történetet ábrázolja az alábbi (kiszínezhető) kép?

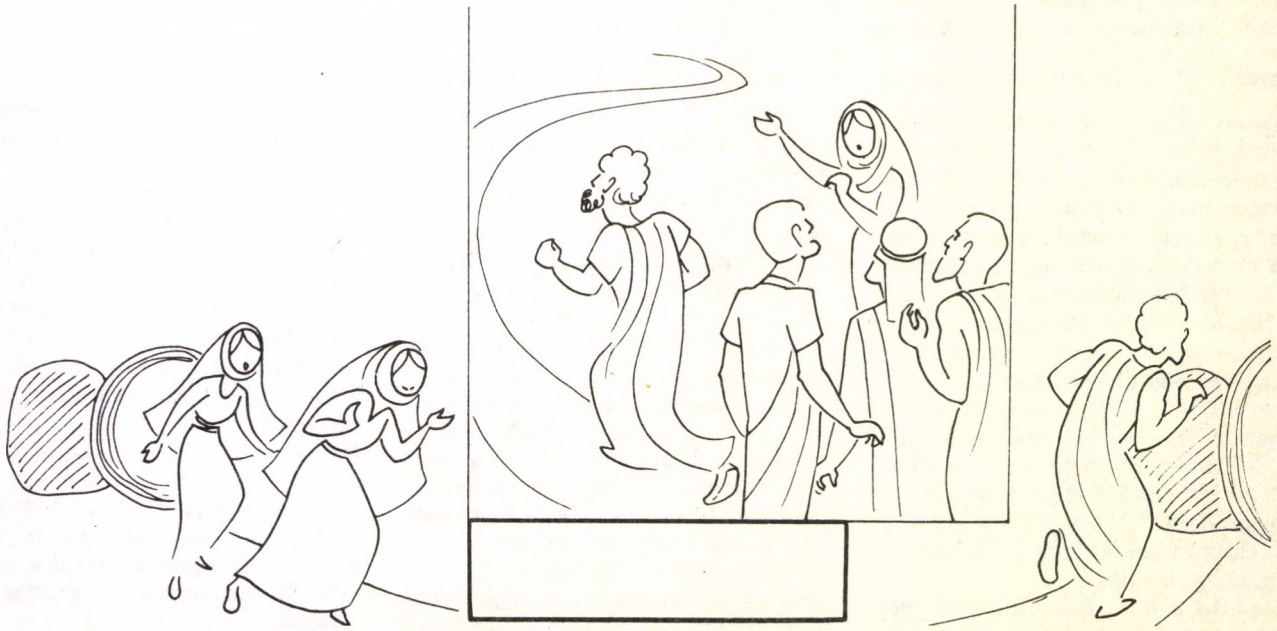

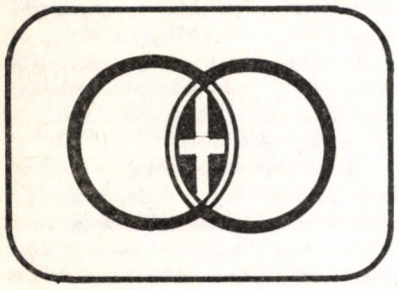

Vita a papi hivatásról

A nős papsággal kapcsolatos, decemberi számunkban megjelent interjúhoz terjedelmes hozzászólást kaptunk egy olvasónktól, amit köszönettel közzéteszünk, mert valószínűleg nem kevesek véleményét fejezi ki. Szívesen adunk helyet vitának a címbeli kérdésről. Elsősorban nem is a szüzességi fogadalmukat titokban megszegő papoktól szenvedő nők és gyermekek, ill. a rendesen megházasodott papok ügye kívánja ezt. Az Istentől adott házas papi hivatást érző sok-sok fiatal érdekében kell ezt megtennünk, valamint a rengeteg pap nélküli közösség és egyházközség érdekében, akiknek valóságos vezetőit a magasklérus nem hajlandó pappá szentelni. Az olvasói levél mellett egy családos munkatársunk hozzászólását közöljük.

Olvasói levél a nős papok interjúhoz

Elöljáróban jólesően vettem tudomásul, hogy a lap ezzel az interjúval „nem botrányt keres ebben a témában, hanem ... stb.”. Magához az interjú tartalmához azonban lennének megjegyzéseim. Gondolom, nem érdektelen egy katolikus nő hozzászólása sem. Megpróbálom gondolataimat pontokba szedve, röviden és lehetőleg áttekinthetően előadni. Elnézést kérek, ha épp ezért levelem eléggé kategorikusnak hat. Tehát:

1) A cölibátusról, illetve a papi nőtlenség fakultatívvá tételéről vélményem szerint lehet vitatkozni az egyházi vezetéssel és megpróbálni meggyőzni akár magát II. János Pál pápánkat is. Aki azonban a cölibátust elfogadva pappá lett — az tartsa is be. Nem volt kényszer pappá lenni.

2) Véleményem szerint az interjú sok tekintetben az elkövetett ballépések utólagos megideologizálása.

3) Aki nem tartotta be, amit vállalt, annak nyilván a lelki életével volt valami baj, végül elkövetett egy ballépést, de ezért ne az egyházi vezetést okolja, hanem csak saját magát. Ha a cölibátusban egy pap félember, agglegény (mint olvastam az interjúban), az igen szomorú dolog. Azt jelenti, hogy valamiképpen nem Istenben kereste és találta meg élete egész értelmét, illetve az élet legnagyobb értékét.

4) A házasság szentség ugyan, de az egyházirend is szentség. S ha az egyházi vezetés olyan papokat akar, akik életükkel is tanúsítják, hogy Isten a legnagyobb érték, annyira, hogy a mégoly drága társról és gyermekről is lemondanak érte, akkor ezt én pozitívumként értékelem. Mindezek ellenére persze bizonyára lehet óhajtani, hogy a róm. kat. egyház kipróbált nős férfiakat is szenteljen pappá. De ezt nem lehet kikényszeríteni olyan módszerekkel, hogy egyesek, akik a cölibátust vállalva pappá szenteltették magukat, utólag önkényesen megnősülnek.

5) Azt a papot, aki a cölibátust vállalva lett pappá, majd a cölibátust nem tartotta meg — és nem tart miatta bűnbánatot — azt én nem fogom gyóntatómnak (legfeljebb végső szükség esetén), de végképp nem fogom lelkivezetőmnek választani (hiába tömörül bármilyen Nős Papok Közösségébe ill. Szövetségébe). Viszont, aki őszintén megbánja a ballépést és szakít hibás életmódjával, azt méltónak tartom a hívek további bizalmára. Mindnyájan vétkezhetünk, illetve léphetünk rosszul.

6) Az interjúban ugyan nem fordul elő utalás reá, de a háttérben ott lapul az az érv (és sokszor hallani is): nehéz betartani a cölibátust. Igen, de sok minden nehéz az életben és mégis meg kell tenni. Hogy mást ne mondjak, egy fiatal házasembernek is lehet elviselhetetlennek érzett teher a házasság. S vajon akkor váljon el? Isten kedvéért semmi nehézség vállalása nem lehet túl nagy ár. Istennek átadott életet élő embernek megvannak az eszközei ahhoz, hogy a vállalt cölibátust is betarthassa. És Isten senkitől sem tagadja meg kegyelmét, aki hittel kéri. (De ugye, ezt nem is nekem kellene itt kimondanom?)

7) Nagyon szeretném, hogy a püspökök többet törődjenek papjaik lelki életével és a világi papok is segítsék egymást, esetleg alkossanak valamiféle rugalmas papi kisközösségeket — lelkiéletük és lelkipásztori munkájuk segítésére, egymás támogatására. Úgy tudom, hogy mindezt a II. Vatikáni Zsinat is sürgeti.

8) A cölibátust be nem tartott papok esetleges megszületett gyermekeinek sorsáért az egyházi vezetés a hibás? Elsősorban nem az, aki meggondolatlanul életre hívta őket? Ez különös logika volna. A „magasklérus” lépten-nyomon szemet huny a papi félrelépések, a papi szeretők esetében? Ha ez így van, az szomorú dolog. Papi

A közösségek tényleges vezetőit kell pappá szentelni, és csak őket szabad

Az olvasói levél alaptétele: a cölibátus (a papi és szerzetesi szüzesség) elfogadása nem kényszer, a papok önként vállalják. Ez az alaptétel szerintem hibás. A papi hivatást érző fiatalok csak egy (valószínűleg kis) részének van hivatása a celibátusra. Csak ők vállalják önként. A celibátus önálló hivatásként való létezését igazolja, hogy a világegyházban több mint hetvenezer férfi szerzetestestvér van, aki nem szenteltette pappá magát, a szüzességet önálló értékként (nem a pappá levés érdekében) éli meg. A kb. négyszázezer pap között is bizonyára sokan vannak, akik akkor is megmaradnának celebsz életformájukban, ha nősülhetnének a papok. A cölibátus eszménye sokkal szebben ragyogna, ha csak ilyen emberek választanák.

Erre azt szokták mondani, hogy akinek Isten papi hivatást ad, annak megadja a cölibátus hivatását is. De a cölibátus kötelező volta elismerten csupán emberi szabály az egyházban. Miért kellene Istennek emberi szabályhoz, az egyház jelentős részének véleményét és szükségleteit semmibe vevő magasklérusi önkényhez alkalmazkodnia? A papi hivatást sokszor házassági hivatással együtt adja Isten. Ezt igazolja, hogy

— Jézus házas embert (Szt. Péter) tett egyháza első vezetőjévé,

— az ősegyház püspökei, papjai jórészt házas emberek voltak,

— ahol ma is házasok a papok (a görög katolikusoknál), ott ugyanannyi hívő közül többször annyi papi hivatás támad,

— sok kispap házassági hivatás miatt lép ki a szemináriumból,

— nagyon sok római katolikus fiatal szeretne pap lenni, ha ezt házas hivatása megtagadása nélkül tehetné.

Ezeket a fiatalokat, akiknek házas papi hivatásuk van, a magasklérus Isten hívásával szembeszegülő emberi határozata kényszerű választás elé állítja. Istentől kapott hivatásuk egyik feléről mindenképpen le kell mondaniuk.

Élt egyszer két testvér. Apjuk elhagyta édesanyjukat és döntés elé állította a két gyermeket: vele mennek, vagy anyjukkal maradnak. Egyikük anyját választotta, másikuk apját, de mindketten szenvedtek a másik szülőjük hiányától. Felnőttebb korukban mindketten úgy döntöttek, hogy felváltva töltenek egy-egy időszakot apjuknál és anyjuknál. Az apa azonban nem ment bele ebbe. A nála lakó gyermekét hűtlenséggel vádolta, s mivel az rendszeresen látogatta anyját, ezért végül kitagadta. A másiknak pedig azt mondta: ha egyszer már ellenem döntöttél, többet nem akarlak látni.

Az 'apa' az a magasklérus, amely kényszerhelyzet elé állítja a házas papi hivatást kapott fiatalokat: ha papok akartok lenni, le kell mondanotok házassági hivatásotokról. Kitagadja megnősülő papjait (akik először a papi félhivatásukat választották, de hivatásuk másik felét, a házasságot is megvalósítják), s nem hajlandó pappá szentelni a házas embereket (akik először a házas félhivatásukat választották, de hivatásuk másik felét, a papságot is szeretnék megvalósítani).

Még néhány megjegyzés az olvasói levél pontjaihoz:

ad 3. A megnősült papok lelki életével föltehetően akkor volt baj, amikor kispapként engedtek elöljáróik nyomásának, hogy Istentől kapott hivatásuk két összetartozó feléből az egyiket (akár a házasságot, akár a papságot) megtagadják.

A pap akkor félember, agglegény a cölibátusban, ha nem Istenben, azaz nem az Istentől kapott házas papi életformában kereste élete értelmét.

ad 4. Az egyházirend szentség, de a cölibátus nem az! A cölibátus nem része az egyházirend szentségének, az a házassággal éppúgy társulhat (pl. görög katolikusok). Ha egy pap élettársi kapcsolatot tart

félrelépések következményeként esetleg megszületett gyermekek sorsát is nyilván meg kell oldani valahogyan. És úgy gondolom, hogy az egyházi vezetés nem lehet érzéketlen ezzel a problémával szemben sem, de ez sem menti fel a hibát elkövető papot. Az ilyen papot is segíteni kellene abban, hogy életét a továbbiakban helyesen megoldja.

9) A korszellem a papnak készülő jó szándékú fiatalokra is kihat. Épp ezért talán jó volna a pappá szentelés korhatárát kitolni — az érettebb döntés érdekében.

10) Mit tehet az a pap, akinek félrelépéséből gyermeke született, megbánta ballépését, de tudja, hogy a megszületett gyermekért is felelős most már? Vajon lehet-e szó ilyen megoldásról: áldozópapi gyakorlatot már ne folytathasson (ez a megoldás praktikuma mellett egyszersmind penitenciának is felfogható), de gyakorolhassa a papság alsó fokozatait — természetesen csak őszinte bánata esetén —, a továbbiakban diakónusként működhessen az egyházban és így folytassa egyházi hivatását, nős emberként, gyermekét nevelve. Úgy gondolom, ebben senki nem találhat kivetnivalót, életét így nyíltan vállalhatja ország-világ előtt.

Megjegyzem még: nem tudom, vajon valóban olyan sok nős, illetve szeretőt tartó pap van-e, mint az interjúban olvasom!? Nehéz elhinni. Dehát lehet, hogy mégis igaz. Ez megint szomorú dolog és csak azt bizonyítja, hogy a papok nagy része — úgy látszik — nem áll hivatása magaslatán.

11) Idézek az interjúból:„...soha nem tudtam megérteni és elfogadni a cölibátus mindenekfölötti értékének a hangsúlyozását." — De hiszen nem a cölibátus a mindenekfölötti érték, hanem az az érték a cölibátusban, hogy Isten kedvéért vállalja valaki. Aki nem az Ő országáért vállalta, annak nem lett volna szabad római katolikus pappá lennie.

A Szentírásban, ugye, Jézus ezt mondja (Mt. 19, 12):„Van, aki anyja méhéből úgy született, hogy képtelen házasságra, van, akit az emberek tettek képtelenné rá, de van, aki a mennyek országáért önként lemond róla. Aki föl tudja fogni, fogja föl!"

(Itt újra megjegyzem: aki papi szemináriumba ment, az önként ment oda.)

Nagyon szeretném, ha hozzászólásomat a lapban szó szerint közölnék. *(Név, cím a szerkesztőségben)*

fenn, akkor azt 'rendezni kell' (amint az egyházilag meg nem kötött házasságokat szokás) a házasság irányába! A házasság szentség, a cölibátus emberi szabálya, amely nem szentség, nem vetélkedhet vele!

Az egyházi vezetés nem akarhat akármit, mert a házas papi hivatások elvetésével Istennel száll szembe. Képmutatás papi hivatásokért imádkozni, amíg a magasklérus a kényszercölibátus emberi szabályával hivatások sokaságát abortálja már csírájában a fiatalok lelkében.

Isten szeretet. A házasság és a gyermeknevelés is szeretet. A (utóbbi) szeretetről való lemondással lehet tanúsítani, hogy a (előbbi) szeretet a legnagyobb érték?? Ez csak rendkívüli esetekben igaz, amikor valamely hősi szolgálatot semmiképpen nem lehet családos életformában elvégezni.

A magasklérus alkalmazhat kényszert a kisemberekkel szemben?? A közösségek nyakára ültetik saját embereiket főnöknek, míg a közösségek természetes vezetőinek pappá szentelését megtagadják.

ad 5. Mindenki olyan lelkivezetőt választ, akit alkalmasnak tart arra, hogy őt a jézusi eszmény felé segítse.

Szakít hibás életmódjával: ez nem jelentheti azt, hogy elhagyja élettársát. A házasság akkor is előnyt kell hogy élvezzen a nem szentség cölibátussal szemben, ha bűnös emberi szabály (vö. 1Tim 4,3) miatt egyházilag nem köthették meg. Ez a szakítás a válás tilalma elleni bűn lehet! Micsoda visszásság, hogy egy pap esetében az élettársi kapcsolat csak bocsánatos bűn, a becsületesen megkötött házasság pedig egyházjogi büntetéssel, felfüggesztéssel járó megbocsáthatatlan vétek!

ad 6. A házasság nem a testnek tett engedmény, hanem az emberek legtöbbjének hivatása az Istenhez hasonló életnek (a Szentháromság szeretetközösség-életének) megtanulására, megközelítésére. A cölibátus lehet nehéz a cölebsz hivatású embernek, s ezt a nehézséget le kell győzni. De a házas hivatású embernek a cölibátus nem nehézség, hanem sokkal több: a hivatásának be nem töltése, az élete céljának eltévesztése.

Isten a kényszerhelyzetek elviseléséhez megadja a kegyelmet. Meg tud erősíteni akár élethossziglani börtön nyolcboldogságban való megélésére. Meg tud erősíteni a kényszercölibátus elhordozására is. De a bebörtönzés ill. a házas papi hivatások elvetése attól még bűn marad. „Meglátjátok, elhagyatott lesz házatok" mindaddig, amíg a közösségteremtő hivatásokat — akár házas, akár egyedülálló életformában jönnek — önkényes válogatás nélkül el nem fogadjátok papnak, ujjongással: „Áldott, aki az Úr nevében jő!" (vö. Mt 23,38-39).

Adalék a vitához: csak kipróbált közösségvezetőket szentelni!

A Frankfurter Allgemeine Zeitung október 6-án írja, hogy a szinódusi atyák szokatlan nyíltsággal és a tabu témáktól való félelem nélkül beszélték meg a papi élet minden nehézségét: a papok 'kvalitását', a papnevelő intézetek előnyeit és hátrányait, a papi nőtlenség és a nők pappá szentelésének teológiai, valamint gyakorlati kérdéseit. Ez azért is meglepő, mert a vatikáni tisztségviselők a pápával együtt már eleve kizártak a vitákból néhány 'kényes' kérdést.

"Egyes püspökök, mint pl. Bernardin amerikai bíboros (Chicago) és Tepe brazíliai ordinárius (Ilheus), felszólalásában utat tört magának a valóság. Nem úgy, ahogy lenni kellene, hanem ahogy van. Éppen az Egyesült Államokból érkező hírek és adatok nyugtalanítják Rómát. Ott él ugyanis Olaszországon kívül a legtöbb pap, kereken 53. 000 az 54 millió katolikus között. A legnyíltabb társadalomban, ahol szociológiai felmérések tárják fel az egyes csoportok életét. Sipe, egy volt bencés szerzetes, ma pszichoterapeuta Baltimoreban, az elmúlt 25 évben, kereken ezer pap és ötszáz más személy megkérdezése alapján arra az eredményre jutott, hogy a papok 28 %-ának részben tartósabb nemi viszonya van nőkkel, 10-13 %-nak férfiakkal, 6 %-nak pedig fiatalokkal vagy gyermekekkel. Az amerikai egyházi vezetők megjegyezték ezzel kapcsolatban, hogy e számok túl magasak, hiszen azok egy pszichológus, főleg páciensei körében gyűjtött adatai. Aggodalmukat mégsem titkolták. Annál inkább nem, mert a közelmúltban az USA-ban országszerte két botrány is megrázta a katolikusokat és döbbentette meg a társadalmat." *(Idézi: Mérleg 90/4.)*

"Felmondási idő nélkül elbocsátottak egyházi szolgálatomból. A katolikus gimnáziumban eltöltött 17 évem után egyik napról a másikra az utcára kerültem. Az egyház három indokot adott magyarázatul: 1. Szerelmi viszonya van egy pappal.

2. Ebből a viszonyból gyermekek születtek.

3. Ezt a viszonyt és a gyermekeket nem titkolta.

Majdnem húsz évig kellett bújkálnom, mert egy magas beosztású katolikus pap titkos szeretője voltam. Húsz évig kénytelen voltam őt és szolgálatát védelmezni és minden úton-módon elkerülni, hogy árnyék vetüljön az egyház cölibátus-törvényére. Nem mutatkozhattunk együtt. Gyermekét nem látogathatta meg a klinikán. Az ifjúsági hivatal előtt azt kellett mondanom, hogy a gyermeknek nem ismerem az apját. Minden hátrány engem ért. A gyermekeket egyedül kellett fölnevelnem. Amikor az egyházhoz fordultam tartásdíjért, akkor szidást, gyalázkodást és megvetést kaptam. A bíróság azt nyilatkozta: papgyerekek nem érdekelnek bennünket." *(Forrás: Egyházfórum, 12.sz.)*

Az "Érted vagyok" indítványozta a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének, hogy a szövetségben ne vehessen részt olyan világi vagy pap, aki élettársi kapcsolatot tart fenn, *mindaddig*, amíg kapcsolatát nem rendezi (legalább polgári házasságkötéssel, ha nősülésre egyházi engedélyt nem kap); vagy aki gyermekét saját döntése folytán nem maga neveli, *mindaddig*, amíg magához nem veszi őket. A keresztény erkölcs alapján történő tájékoztatásra kevéssé alkalmas az, aki a házasság szentségét és a szülői felelősséget alárendeli olyan szempontoknak, mint pl. saját celibátusa hamis látszatának megőrzése vagy egyházi pozíciójának megtartása.

„A megnyesett bokor kizöldül"

A Bokor öko-csoportja

A Bokor egy 1945-ben keletkezett katolikus bázisközösség, amelynek alapítóját, Bulányi György piarista szerzetes-tanárt 1952-ben életfogytiglanra ítélték és a Bokor más tagjaival együtt bebörtönözték. A Bokor fő jellemzője ezen kezdeti időktől az evangéliumi ellenségszeretet és erőszakmentesség hangsúlyozása, a fogyasztói életmód elutasítása és a szegényekkel való szolidaritás (dokumentumértékű az ÉV tavaly karácsonyi számában közölt 1949-es Régi írás - a szerk.). Jézustól tanult módszere a baráti, max. 10-12 fős kisközösségek létrehozása, a tagok közösségteremtő egyéniségekké nevelése. Az alapító szabadulása után, különösen a 60-as évek végén a közösség újra növekedésnek indult és 1971-től 1988-ig kb. 200 szamizdat kötetet publikált.

Kifejezetten ökológiával a Bokor egyes tagjai a 70-es évek közepe óta foglalkoznak, elsősorban filozófiai, vallási, nevelési, életmódbeli és szociális szempontból. A nyári nomád (és illegális) táborokban már akkor mindig külön napja volt a Természetnek. A Duna Kör első aláírásgyűjtése utántól az ökológia témává vált a Bokor évenkénti zsinatán is. 1986-ban tanulmányban foglaltuk össze tennivalóinkat e téren. Az ökológia tantárgy volt a Bokor illegális Élet-egyetemén. 1985-től résztveszünk az ETK Gaia Sajtószemle munkájában.

A Bokor ma is elsősorban nevelő iskola: szeretetteli családi életre, erőszakmentes közéleti aktivitásra, békességteremtésre, szolidaritásra az erőszaktól szenvedőkkel, áldozatkész szolidaritásra a szegényekkel, a harmadik világig menően, közösségteremtésre és az egyház megújítására, lelki és szellemi életre, stb. törekszik nevelni.

Ezt a nevelő munkát ma kb. kétszáz kisközösségben, ezek sokféle tevékenysége által, valamint könyvek és az „Érted vagyok" folyóirat segítségével végzi.

A Bokor tevékenységét áthatja a Természettel összhangban levő megélhetésre és életmódra törekvés, valamint a környezeti károktól sújtottak, a jövő generációk, és a Teremtés iránti felelősség. A 'zöld' szemléletmód testesül meg az öko-munkacsoportban is, amelynek különféle szakember (erdész, biológus, vegyész, biofizikus, informatikus stb.) tagjai is vannak.

Legyünk tisztességesek utódainkhoz

Mottó: "A földet nem a szüleinktől örököltük, hanem a gyermekeinktől kölcsönözzük."

A Föld Napja alkalmából (1990. április 22) megalakult az Utódok Tanácsa, hogy képviselje és védelmezze az akár ezer esztendővel utánunk születendő nemzedékek érdekeit. A Tanács törekszik átalakítani az emberek gondolkodásmódját a jövőről, hogy vegyék figyelembe a jövő nemzedékek iránti felelősségüket és kötelességüket, hogy azok is szabadon választhassanak majd a lehetőségek között. A jövő nemzedékek tagjai többen lesznek mint mi, mégsincs képviseletük az úgynevezett demokráciákban. Az Utódok Jogainak Nyilatkozata fölhívás arra, hogy érdekeiket képviseljük minden olyan bíróságon és közösségben, ahol rájuk nézve veszélyes döntéseket hoznak.

Valaki megkérdezheti: "Mit tett értem az Utókor egyáltalán?" A válasz: "Önzetlen célt ajánl fel önnek kortól, nemtől, családi állapottól, vallástól és állampolgárságtól függetlenül, vagyis értelmesebb életet."

Az Utódok Tanácsa egyik alapító tagja, Herbert Girardet programadó cikkét közöljük.

A mottóul választott szólás, amelyet Észak-Amerika indiánjainak tulajdonítanak, egyike az ökológiai mozgalom legkedveltebb mondásainak. Bölcsesége meghökkentő és evidens. Manapság még vezető politikusok is széles körben idézik, amikor zöld választóik bizalmát akarják megnyerni. De a jövő nemzedékek szükségleteinek tudatában ténylegesen átszervezni a társadalmat egészen más, mint szóban kiállni az utódokért.

Úgy tűnik, a törzsi társadalmak számára az élet folyamatosságával törődni éppen olyan természetes, mint levegőt venni. A gyermekek a jövő felnőttjei, akiknek gyermekei folytatják az életet és a törzs kultúráját. A régen elhunyt nemzedékek éppen olyan részei a törzs életének, mint a még meg nem születettek.

Miközben továbbra is vadászó-gyűjtögető őseink bőrében lakunk, e bolygón példa nélkül álló, furcsán kibővített lényekké változtattuk magunkat. Izmok helyett motorjaink vannak; lábak helyett kerekeket szereztünk; kezeinket bulldózerek lapátjai helyettesítik.

Anyagcserénket elsősorban már nem a Föld felszínéről betakarított biológiai anyagok teljesítménye jellemzi. Táplálékunk: mélyen a kéreg alól kiemelt ércek és kövült fűtőanyagok. Mindegyikünk sok tonna szenet és olajat emészt föl évente. Leheletünk már nemcsak az, amit a szájunkon eresztünk ki, hanem autóink, gyáraink és erőműveink kibocsátott füstje is. Nemcsak saját testünk salakját választjuk ki, hanem azoknak a gépeknek a mérgező váladékait is, amelyekkel szinte egybenőttünk. Így utódaink számára a legnagyobb fenyegetés az, hogy belefeledkeztünk 'gondatlan' műszaki tudományunkba és betegesen függünk tőle.

NEM azt mondom, hogy a műszaki tudományok eredendően gonoszak, és hogy nincs helyük a föld színén. De a műszaki tudományok alkalmazásának összhangban kell lennie az élet fönnmaradásának alapvető követelményeivel.

Mindannyian egy világméretű civilizáció részei vagyunk. Ez egyetemes felelősséget is jelent. Ha gondoskodni akarunk az utódokról, ha számukra is hagyni akarunk valamit, akkor el kell fogadnunk a jelen és a jövő újszerű egyenlőségét. Ha azt akarjuk, hogy örömteli élet lehetőségét adjuk meg utódainknak, akkor többet kell tennünk, mint visszaállítani a jelen emberi környezetét. Akkor elég bölcsek leszünk ahhoz, hogy a természetet ne pusztán az ember érdekében, hanem önmagáért állítsuk helyre.

Ha ez az évtized nem 'a megújulás évtizede' lesz, akkor nem valószínű, hogy a földi élet meghosszabbítására lesz még alkalom. Nagyon sok ország áll ma a nyugati típusú iparosodás küszöbén. A legfontosabb az, hogy rábeszéljük és segítsük őket: olyan úton fejlődjenek, amely jól megfér a bioszférával. De elsőként nekünk kell elindulnunk ezen az úton.

(Forrás: Future Generations Journal — Jövő Nemzedékek Újsága — 1990/2.)

A környezetrombolás újabb lépése
a tömegközlekedés árainak emelése

Zöld és olcsó villamosjegyet!

Budapesten négyszer annyian utaznak tömegközlekedési eszközökön, mint személygépkocsival. Ezért a tömegközlekedést fejlesztése sokkal inkább közérdek, mint az autós forgalom kiszolgálására tett — hosszú távon úgyis reménytelen — kísérlet. Sokkal olcsóbb és könnyebb vonzó tömegközlekedési hálózatot kialakítani, mint az autós forgalomhoz szükséges útfelületet, parkolókat és

járulékos létesítményeket megépíteni. Budapest területének mindössze 13%-a zöldterület, beleértve a budai hegyeket is, míg például Bécsben ez csaknem 50%.

Az átlagos budapesti 1,2 fő/gépkocsi kihasználtsággal számolva az autóbuszhoz képest a személyautó egy utas szállításához 20-szor akkora útfelületet és 16-szor annyi üzemanyagot használ föl, miközben 8-szor annyi szennyezést, ezen belül 12-szer annyi szénhidrogént és 74-szer annyi szénmonoxidot bocsát ki.

Ha a személyautó forgalom csökkenne, gyorsabbá válna a tömegközlekedés. Sokkal olcsóbb és egyszerűbb lenne a BKV 1800 autóbuszán környezetszennyezést csökkentő megoldásokat bevezetni, mint félmillió budapesti gépkocsit lecserélni. A villamos és trolibusz közlekedés előnyei a városi levegőre még nyilvánvalóbbak, amíg az elektromos autók ma még csak kuriózumnak számítanak.

A tömegközlekedés fejlesztése a leginkább kifizetődő beruházás a közlekedés területén, és a leghatékonyabb módszer a gépjárművek környezetszennyezésének csökkentésére. A Levegő Munkacsoport javaslata szerint a tömegközlekedés kiemelt fejlesztését a következő anyagi forrásokból lehetne fedezni:

1. az üzemanyagok fogyasztási adójának növeléséből származó költségvetési bevételt erre kellene fordítani;
2. a város meghatározott övezeteiben a személygépkocsik részére bérletet kellene bevezetni, amely érvényes lenne a tömegközlekedési eszközökre is;
3. 'tömegközlekedési adó'-t kellene kivetni a vállalatokra.

Ezzel szemben **nem szabad emelni a tömegközlekedési tarifákat** mert ezzel csökken a tömegközlekedés vonzereje. A tömegközlekedés ésszerű igénybevételére irányuló tarifarendszer-átszervezést ez nem zárja ki.

Ha lakható városban akarunk élni, akkor az egyéni közlekedésben az alábbi fontossági sorrendet kell választanunk és megvalósítanunk: gyaloglás, kerékpár, tömegközlekedés, taxi, személyautó.

(Forrás: A Levegő Munkacsoport röplapja.
Cím: Talento Alapítvány,
2041 Budaörs, Pf. 102.
Tel.: 182-3225)

Mit tehetnénk mi magunk?

Az alábbi, a Zöldköznapi praktikák c. füzetecskéből közölt részletek segítenek mindennapi életünk átalakításával is védeni a környezetet.

Alapelvek

- A természet erőit csak szükségleteink szerint használjuk!
- Takarékoskodjunk az energiával, használjunk megújuló energia- és anyagforrásokat a kimeríthetők helyett!
- Használjunk tartós, többször felhasználható termékeket, vagy olyanokat, amelyeknek hulladékai visszaforgathatóak vagy veszély nélkül lebomlanak!
- Ha több lehetőség van, válasszuk azt, amely kevesebb kárt tesz a környezetben!

Víz

Víz nélkül nem lehet élni! Hazánk felszíni vízkészlete 13,3 milliárd köbméter, éves vízhasználatunk ennek közel fele, 6 milliárd köbméter. A lakosság 0,9 milliárd köbméter ivóvizet használ fel évente, ebből 0,5 milliárd köbméter vezetékeken jut el az otthonokba, háztartásonként átlag 141 köbméter. Egy köbméter ivóvíz előállításának önköltsége ma 11 forint. Mi ezt a sok energiával megtisztított vizet nemcsak ivásra, főzésre használjuk, hanem mosogatásra, takarításra, vécéöblítésre is. Hogyan tudunk takarékoskodni az ivóvízzel?

Egy átlagos csapból 10 másodpercenként folyik ki egy liter víz! Ne hagyd feleslegesen folyni a csapot! Használj dugót, vödröt! Ha csak percenként hullik le egy vízcsepp, akkor is 270 liter folyik el egy év alatt a csöpögő csapból. Javítsd meg!

Akinek van saját vízórája, időnként nézze meg este, lefekvés előtt, és reggel, a csapok kinyitása előtt! A mutató mozgása elárulja, ha valahol szökik a víz.

A vizet többször is föl lehet használni. A mosógépből kieresztett víz még alkalmas a padló feltörlésére, a zöldség és gyümölcs első mosására használt vízzel ill. a mosogatólével leöblítheted a vécét. A tojás, a krumpli főzésére használt, nem sós víz lehűtve jó a virágok öntözésére.

Ne folyasd a csapot, hogy hideg vizet ihass! Tarts mindig egy üveg vizet a hűtőszekrényben!

Mit tehetsz a vegyszerarzenál használata helyett?

Mosogatószerként tégy egy evőkanál mosószódát a forró vízbe. Az edény leégett részét nedvesítsd be, szórj rá szódabikarbónát és hagyd állni néhány óráig! A fellazult szennyeződést sikálókefével könnyen eltávolíthatod.

A csészékről, a poharakról és a porcelánedényekről nedves ruhára szórt szódabikarbónával távolíthatod el a kávé- és teafoltokat. A réztárgyakat citromlével kevert szódabikarbónával lehet megtisztítani.

A mosogatógéphez megfelelő nosogatószer: egy pohárnyi bórax és félannyi szódabikarbóna vízzel simára keverve. Várd meg, amíg elegendő edény gyűlik össze, és csak akkor indítsd el a gépet! Mindig a lehető legrövidebb programot működtesd!

Mi legyen a hulladékkal?

A mosogatóba kerülő ételhulladék felfogására használj kosárszűrőt! A szilárd szennyezésnek jobb helye van a szemétládában, a szerves hulladékot komposztálhatod. Az apró hulladékot, például a teafüvet ne gyömöszöld a mosogató lefolyójába.

Ne önts zsiradékot a lefolyóba! Amíg nem égett, felhasználhatod újra. Vigyázz, mert az égetett zsír rákkeltő vegyületeket is tartalmaz! A zsírt akkor öntsd a szemétbe, amikor már megdermedt, az olajat keverd össze homokkal, kávézaccal és így dobd ki!

'Vegyszermentes' étrend

Nagyon sokféle méreg nem ürül ki az élőlények szervezetéből. A növényekben csak azoknak a vegyszereknek a maradékai lehetnek, amelyekkel maga kapcsolatba került. Az állati eredetű táplálékok viszont mindazokat a ki nem ürülő vegyszermaradványokat is tartalmazzák, amelyeket az állatok még életükben a táplálékul szolgáló növényekkel vagy állatokkal magukhoz vettek. Például a ragadozó halak húsával megesszük az összes általuk elfogyasztott kisebb hal szervezetében felgyűlt mérgező anyagok sűrítményét is.

Ha teheted, fogyassz vegyszerek nélkül termelt gyümölcsöt, zöldséget, mézet, húst, tojást és tejet!

A konyhában és az erkélyen is nevelhetsz vegyszermentes paradicsomot és zöldségpalántát. Készítsd magad a konzerveidet, mélyhűtött ételeidet!

Energiatakarékosság

A konyha energiaigényes "üzem", ott sokat tudsz spórolni vagy pazarolni.

Lassú tűzön kevesebb energiával ízletesebb ételt főzhetsz.

A zöldség főzéséhez csak az éppen szükséges mennyiségű vizet használd, és jól záró fedőt tégy az edényekre! Ezzel nemcsak energiát és vizet takarítasz meg, hanem az étel is hamarabb puhul meg.

Ésszerű beosztással használd ki a főzőlapok melegét!

A hűtőgép éjjel-nappal fogyasztja az energiát. Ne nyitogasd fölöslegesen az ajtaját, ne tégy bele forró ételt! Állítsd olyan helyre, ahol a hőcserélő rácsait áramló levegő éri, és rendszeresen olvaszd le, ez is javítja a hatásfokát.

A konyhát akkor is sűrűn szellőztesd, ha nincs benne ételszag! A gáztűzhely működése közben fogy az oxigén, széndioxid és ártalmas nitrogénoxid kerül a levegőbe.

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérlete és bukása

Európa mai értelemben vett fogalma csak *a késői felvilágosodás terméke*, a virágzó középkor időszakaszában *csak földrajzi elnevezés*ként szerepel. Mint ilyen, szintén nem azonos mai értelmezésével. A görögök a Közel-Kelet szemita népeitől vették át nevét 'ereb' ('irib') alakban, jelentése: homály, napnyugta. Óasszíriai feliratokon szerepel az 'aÇu' (kelet, napfölkelte) kifejezéssel együtt, innét ered Ázsia és Európa elnevezése. Amint látjuk, kezdetben csupán irányt jelölt, nem helyet. Érintetlen szűzföldnek bizonyult a Közel-Kelet hanyatló civilizációi számára, amelyen kivirágozhatott a kapcsolódó utód-civilizáció élete.

Az indogermán népvándorlások előtt ligurok, ibérek, finnek lakták, egymástól elszigetelt természetes vadságban, avagy rézkorszaki matriarchális faluközösségekben élve. Számukra Európa a kimeríthetetlen őserdőt, vagy a folyók árterének termékeny síkságait jelentette, ha egyáltalán tudtak arról, hogy Ázsia legnyugatibb 'félszigetén' élnek.

Toynbee *'kapcsolt civilizációk'*-ról szóló elmélete alapján nem meglepő, hogy az indogermán népvándorlás által kialakított új európai helyzetben azok a népek indultak gyors fejlődésnek, amelyek kapcsolatba kerültek a Közel-Kelet halódó társadalmaival, elsősorban a görögök, majd a rómaiak, s a távolabbi területek népei (nyugaton a frankok, középen a germánok, keleten a szlávok) megmaradtak természeti állapotukban, amíg később ezek is bekapcsolódtak a görög-római civilizációba. A görög városállamok önkormányzata és műveltsége olyannyira meglepően bukkan föl a történelemben, hogy rendesen *'görög csoda'*-ként szokták említeni. Mai gondolkodók a krétai civilizációból eredeztetik (G. Childe, Tőkei Ferenc), a minoszi királyság pedig a föníciai birodalomhoz vezet vissza. A görög csoda az ember testi, szellemi, mesterségbeli kiművelésével túlnőtt a környező népeken, és gyarmatosította azokat, egészen Herkules oszlopáig (ma Gibraltári-hg.), ezzel a *Földközi-tenger északi partvidék*ét teljes egészében bevonva saját civilizációjába.

Európa mint földrajzi fogalom nem sokkal terjedt túl ezen a görög mértéken akkor sem, amikor a medencét kettéosztó, központi fekvésű félszigeten sikeres fióktelep indult fejlődésnek Róma néven. A területeiket földéhes paraszthoz hasonlóan gyarapító rómaiak utóbb maguk is elhitték, hogy hivatásuk az egész *akkor ismert világ* meghódítása és az infrastruktúra kiépítése. Az egységes birodalom határai alig valamivel nyúltak túl a görögökénél, szellemi és művészeti életük forrása a görög kultúra maradt, csupán jogi, katonai, államszervezeti újításokban múlták fölül az emberi méretű városállamok megalkotóinak művét, birodalmi szervezettségük igényei alapján. Ha valaha egységes volt a Földközi-tenger partvidéke, akkor a római birodalom fénynapjaiban igen, bár a 'koiné' mint tudjuk, görög nyelvjárás, ha silány utánzat is, miként napjaink konyha- és konferenciaangolja.

A *kereszténység* mint a birodalmat feszítő *belső ellentét*ek egyike jelent meg Nero idejében. Mind a császárkultusz, mind az erőszak elutasításával a birodalmi gondolkodás tartóoszlopait támadta, hiszen az első eszmei alapot adott az államrendnek, a második pedig konkrét eszköze volt a birodalom önvédelmének. Így nem kevés szerepet játszott abban, hogy a kettészakadt (395) császárság nyugati fele nem sokáig állhatott ellen a népvándorlás újabb hullámaival érkező barbár hordák támadásainak (476). Ezen a szerepen már nem sokat változtatott az erőszakmentességtől és a bálványimádás elleni tiltakozástól messze elkanyarodó eszmei irányvételt jelző kiegyezés (315). *A kereszténység* tehát mint eszmetörténeti tényező elsősorban *az egységes európai* (római) *birodalom széthullásában játszott tevékeny szerepet*.

Az interregnum évszázadai mindennel dicsekedhetnek, csak az egységes Európára törekvés eszméjével nem. A délre betörő hun és germán népek nem vették át a birodalmi múlt értékeit, államszervező képességgel nem rendelkeztek, s így a nyers erőszak túlsúlyának billenésével együtt sorra vesztesként adták át helyüket a következő hódítónak. Még Bölcs Teodor sem tudta az ariánus longobárdokat és a római katolikusokat összebékíteni. Klodvig, aki népével együtt megkeresztelkedett, létrehozta a frank monarchiát. Eközben a római püspök és a nyugati keresztény egyház vezetői fokozatosan elszigetelődtek a keletiektől, amiben nem kis része volt a birodalmi infrastruktúra üzemképtelenné válásának. Éppen e *birodalmi gondolkodás letéteményese*ként juthattak a római püspökök arra a *képtelen gondolat*ra, hogy *történelmi feladat*uk a hajdani római *birodalmi egység megteremtése*, felélesztése, immár a kereszténység ideológiai köntösébe bújtatva, de ezúttal nem kényszerű szövetségesként, hanem kezdeményezőként, akik a sorra felajánlkozó germán hódítók között kifeszített kötélen táncolva megőrizhetik legalábbis szellemi téren vezető szerepüket. Úgy tűnik tehát, *ha valahonnét, akkor a római birodalommal valaha kiegyezett keresztény hierarchia emlékeiből és hatalomvágyából táplálkozhatott az egységes keresztény Európa eszméje*. Az önállósodási törekvésekben csupán rövid intermezzót jelentett a 6. sz. elején Justinianus hadvezérei és tudósai együttes rohama, amellyel csaknem visszahódították a görög-római császárság számára az elveszett csizmát. A népvándorlás azonban őket sem kímélte, longobardok, avarok, bolgárok, déli szlávok rohamozták meg Görögországot, a Közel-Keletről pedig az arab törzsek új mozgalma, az iszlám fenyegette. Ez utóbbi a 7. sz.-ban az ibériai félszigetet is meghódítva már a frankokat ostromolta, amikor Martell Károly visszaverte őket.

A 8. sz. folyamán nyílt először lehetőség arra, hogy a keresztény egyház potenciális energiáját aprópénzre váltsa, mégpedig a hierarchia és a hitletétemény abszolút szilárdságának képzetével megigézett, önmaga számára ugyanezt a földi állapotot biztosítani kívánó germán állammal kötött szövetség formájában. *Kis Pipin* cserébe a királyi címért *egyházi államot* adományozott a pápának, s ettől fogva az egyház mint világi hatalom is megfogható volt. Nagy Károly ügyes hadvezérként még a római császárságot is felújította. A 9. sz.-ban a hűbéresek széthúzása és a normann támadások miatt birodalma széthullott, és csak a Karolingház három ágának kihalása után alkották meg a nemzeti fejedelemségek intézménye alapján a 10. sz.-ban a francia, az olasz és a német nemzetet. Így a kilencedik század az optimális idő az európai keresztény egység megteremtésére. Ekkor a pápák a fejedelmek bírái, a bencések által a pogányok térítői, az elnyomottak védelmezői, s a *Pszeudo-Izidori iratok és a Donatio Constantini* alapján megszilárdítják igényüket a világi hatalomban is az elsőbbségre. A görög császárságot ekkor a képrombolás harcai kötik le, Kelet-Európa pedig a népvándorlás újabb hullámait nyögi, ekkor érkeznek a magyarok is.

A 10. sz. a német császárok ideje, amikor Nagy Károlyhoz hasonlóan szövetségre lépnek a pápasággal (I. Ottó). Terjed *a német hűbériség, amely egységes gazdasági-társadalmi keretbe foglalja Európa népeit*. A 11. sz.-ban Róma az európai történelem középpontja. Szellemi hatalma az üdvösséget biztosító eszközök arzenálján keresztül eléri a földrész valamennyi lelkiekre fogékony emberét, s *Hildebrand* Ágostont is túlszárnyaló 'Isten Országa' elmélete a pápa számára követeli a világi *uralkodók feletti ítélet* vagy megerősítés jogát (Southern). A Gergely előtti politikai szövetségekben a pápák elsősorban saját maguk és az egyház függetlenségét akarták biztosítani belső ügyeiket illetően, a világi hatalom funkcióit a szövetséges királyra, császárra bízták, aki pusztán azáltal, hogy király lett, igazolta, hogy joga van a hatalom kérdéseiben dönteni. A pápák legfőljebb abban dönthettek, szövetségre lépnek-e vele, vagy mással. Gergely Ágos-

tonra támaszkodott, de a középkor jogi viszonyai közé már ő ültette át azt az elgondolást, hogy a pápa hivatott eldönteni, melyik fejedelem tartozik az Isten, melyik a Sátán országába, az általa bűnösnek találtakat joga van kiátkozni, s ami a legfontosabb, alattvalóikat hűbéresküjük alól fölmenteni. Ez legalább olyan erőteljes támadás volt a hűbériség intézménye ellen, mint a korai keresztények erőszak- és kultuszellenessége a római birodalommal szemben. *Gergely mindezzel erősebb fegyvert kovácsolt a német fejedelmek ellen*, mint amire valójában szüksége lett volna a germán sajátegyházi rendszer megszüntetéséhez. Az investitúraharc csak 1122-ben ért véget a wormsi konkordátummal, amely azonban inkább a fegyverszünet, mint a béke jelének bizonyult.

A 12. sz.-ban kitérőt jelentett a német császárság és a pápai állam közötti állandó harcban az a kifelé fordulás, amely a keresztes hadjáratok elindításában jelentkezett. A 13. sz. a Szent Bernát féle *kétkard elmélet* kibontakozásának virágkora. Eszerint a pápa nemcsak arra hivatott, hogy eldöntse, melyik uralkodó tartozik az Isten Országába, hanem közvetlenül maga kapta meg nemcsak a lelki, de a világi hatalmat jelképező kardot is, és saját belátása szerint annak a fejedelemnek adja azt, amelyikben biztosítékát látja annak, hogy az ő megítélése szerint a hit és az erkölcs javára fogja azt használni. *A világi hatalom*mal kapcsolatos egyházi állásfoglalások történetét tehát az alábbiakban foglalhatjuk össze röviden. *Kezdetben* a világi hatalom vagy *a Sátán műve* (János-tanítványok) *vagy Isten rendelése* (Pál-tanítványok). Utóbbiak kerekedtek felül a kiegyezéskor (315). Erősödött a páli vonal, amely szerint az egyház a világi hatalomnak csupán *korrekciós tényezője*, (Ambrus milánói püspök) *vagy kritikátlan kiszolgálója* (bizánci theokrácia). Az interregnum idején merül föl először, hogy bár a hatalom Isten rendeléséből adatott minden fejedelemnek, mégis vannak *az egyház túlélése szempontjából* hasznosabban megajándékozott fejedelmek, s az egyháznak ezeket kell *választania*, amikor kénytelen önmagát, saját fizikai hatalma nem lévén, ily módon megvédeni. A későbbi szellemi legitimációs igények fölmerülésével, amelyeket nem kis mértékben mozdított elő a népvádorlásból adódó uralkodó-dömping versenyhelyzete, már alapja született a *Gergely*-féle eszménynek, amely elvetette a Róm 13-at, nem hitte, hogy eleve Istentől való minden hatalom, hanem csak azokat ismerte el, amelyeket a pápa ilyeneknek ítélt. *III. Ince* alatt pedig már egyenesen a pápa az, aki Istent helyettesíti a hatalmi jelvény, a kard átadásában. III. Ince teljes joggal mondta magát a világuralom birtokosának, mert a római közigazgatást alávetette a pápai államnak, beleszólt a német ellenkirályok versengésébe, pápai hűbérbirtokká tette Angliát, keresztes hadjáratokat indíttatott az albigensek, a valdiak, a mórok ellen, a IV. keresztes hadjárat ürügyén elfoglalta Bizáncot és megalapította a latin patriarchátust. A IV. Lateráni Zsinat idején egy történelmi másodpercre felvillanhatott az *egységes keresztény Európa illúziója*, amely ha tartósabbnak bizonyul is, csak a látszategység történelmi példáinak sorát szaporíthatta volna.

III. Ince utódai alatt kiújul a német császárokkal folytatott küzdelem, amelyben Anjou Károly segítségével letörik ugyan a Staufiakat, de ennek ára a francia befolyás erősödése, majd VIII. Bonifác retrográd politikája következtében a pápaság hatalmának gyors hanyatlása és az avignoni fogság. A 14. sz. már a *középkor alkonyának* kezdete, az Európa-szerte szervezkedő nemzeti mozgalmak szembehelyezkednek az avignoni pápákkal, a papság kiszorul a tudomány és az irodalom monopóliumából, a tudományos nevelésben szabad egyesületek keletkeznek, az egyetemek, amelyek tanárai az egyház vezéregyéniségei voltak, nemsokára ellenfelei lesznek, a természettudományok fejlődése megbontja az addigi monolitikus szemléletet, a trubadúrköltészet szakít az aszketikus, vallásos felfogással, a latin helyébe a nemzeti nyelvek irodalma lép. A dogmatikában és egyháztanban Ockham, Marsilius, Erasmus, Morus, Wycliff, Husz a visszaélések korrigálása kapcsán a pápai és egyházi hatalom jellegének alapvető tételeit kérdőjelezik meg. *A reformáció, majd az ellenreformáció századai végleg ráhúzták a szemfedőt az egységes keresztény Európa álmára.*

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérletét a császársággal kiegyező, majd annak bukása után a nyugati hatalmi vákuumot kihasználó, később a germán királyokkal véd- és dacszövetségekre lépő pápaság indította meg, de rajta is beteljesedett Krisztus szava: *aki kardot ragad, elvész a kard által.* Az erőszakkal kikényszerített egység soha nem lehet tartós, és az erőviszonyok változásával rendre felbomlik. Így tekintve, e történelmi kísérlet bukása szükségszerűnek mondható.

Mi az, ami miatt ma mégis *lehetséges Egyesült Európáról álmodozni?* Milyen alapon képesek a 12-ek az 1992-re tervezett átmeneti kezdőlépésre? Nincs-e mégis szerepe ebben annak, amit az előzőekben sikertelen történelmi kísérletnek mondtunk?

Először is tudnunk kell, hogy ez az egyesülési kísérlet már most, bevezetése előtt évekkel is igen heves vitákat vált ki, és számos bírálat éri. Maga a *kísérlet* csupán a *gazdasági* és a *politikai* élet, valamint a társadalom egynéhány *szociális* intézményére terjed ki. Az egyesülés alapja nyilvánvalóan a közeledő országok egységes gazdasági szemléletén (liberális kapitalizmus) és teljesítőképességen (centrumban vannak, közösen zsákmányolják ki a periféria országait) alapul. Ezek feltétele pedig a kereszténység imperializmusa, amelynek világnézeti alapjai és életmódbeli mintái elterjedtek volna a pápai állam léte nélkül is.

Az igazság kedvéért meg kell említenünk, hogy az egységes európai ház alapjaihoz tartozik az a *kulturális örökség* is, amely lehetővé teszi, hogy a Franciaországban dolgozó spanyol vendégmunkás a chartresi dómba járjon vasárnapi szentmisére, a holland kereskedelmi ügyvivő a Pietát csodálja szabadidejében, s a görög szerzetes akár a dán partokon elmélkedjen. Mindezekre még inkább igaz, hogy az alkotó gondolatok, művészeti irányzatok, mesteri találmányok szétterjedése még *sokkal hatékonyabban* mehetett volna végbe, ha nem gátolja és *pusztítja* az *a hatalmi téboly*, amely az egész középkori egyháztörténelem gerincét adja.

A *keresztény* és az *európai* a gyarmatosítások korától egymás szinonimáivá lettek. Az európai kereszténység, amelynek tartalma a konstantini kiegyezéstől egyértelműen hit- és liturgia-középpontúságot mutat, manapság egyfajta sajátos önfegyelemre és önmérsékletre utal, bizonyos jogi szabályozás önkéntesen elismert kötelező betartására, amellyel az egyébként brutális erőszakot elfedjük. Jelenti még a vallásosságot, vagy legalább hagyományainak tiszteletét, bizonyos műveltséget, modort, viselkedési szabályok betartását, művészi alkotások hódolatteljes csodálatát, szellemi igényességet, világnyelvek ismeretét, mise- és zenehallgatási kötelezettséget, a versenyben lemaradt gyengék szociális gondoskodás keretében történő segélyezését, azt a bonyolult és finom életminőséget, amelybe még ki tudja, mi minden tartozik, de *lényegében semmi köze ahhoz, amit Jézus akart*, és ami méltán lehetne az európai emberek sajátos életformája.

Az európai egységet a kereszténységgel ilyen módon összekapcsoló gondolatot egy teljesen *félreértett jézusi* mondat alapozza meg: „...és lészen egy akol és egy pásztor." (Jn 10,16). Krisztus ezt saját magára értette, őrá hallgatnak majd a juhok, és amint tudjuk, ez a ráhallgatás nem azt jelenti, hogy a fegyverek erejének engedve megkeresztelkedik az, aki nem tud másként életben maradni a Krisztus-utód szövetségeseinek hatalmi érdekszférájában. Jézusnál az egység ontológiai fogalom, amely a szeretet-léttartalom azonosságából kibontakozó magatartás- és sorsazonosságot jelenti a közösség tagjai számára. Az egység előzőleg látott eszméje mint emberi életeszmény soha nem létezett, és ma sem létezik, mindig csak ideologikus építmény volt az éppen aktuális hatalmi rend terjeszkedésének felépítményében. Forrása tehát a hatalomvágy, talaja pedig az egyes ember félelme és irtózása a szabadsággal együttjáró döntés kockázatától.

Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi megvalósulásához vezető úton be kellett látnunk, hogy a pápai állam világi hatalmának megteremtése és növelése zsákutca volt. Ma már kezdjük belátni, hogy a zsidó-keresztény kultúra imperializmusának éllovasai csak az önpusztító termelési és társadalmi struktúrák még hatékonyabb működtetésére szövetkezhetnek össze. Egyszer talán belátjuk majd azt is, hogy *Európa akkor lesz egységes a kereszténységben, ha lakói keresztényekké lesznek Jézusban.*

Demeczky Jenő

A román-magyar családi hétvége román visszhangjából:

Bizalomra és barátságra leltünk

Am descoperit încredere şi prietenie

După cum am mai informat inițial, la invitația și în organizarea Fundației „Familia pentru viață” din Budapesta, și fireste cu sprijinul U.D.M.R. Cluj, între 24 și 26 august a.c. circa 300 de familii de români au petrecut zilele respective în familii de maghiari din capitala Ungariei. Transportul s-a făcut cu un tren special, trimis de fundația respectivă, Regionala C.F.R. Cluj – respectiv directorul acesteia, ing. Teodor Groza – ocupîndu-se în mod deosebit cu ca fie respectat programul plecării din gara Cluj. Cît privește sejurul din Budapesta, redăm mai jos însemnările unui ziarist clujean participant și el la această vizită de prietenie...

Am descoperit prietenia dincolo de orice prejudecată și dincolo de frontierele rigide ale reținerii alimentate artificial. Nici urmă de neîncredere ori suspiciune nu era pe acel peron întesat de lume al gării de vest — Nyugati din mijlocul capitalei ungare. Nu știam cu cine ne vom întîlni, dar bănuiam că vom fi tratați politicos de niște oameni cărora cineva le-a „trasat sarcina” de a face o anumită propagandă, în acest fel. Gîndurile bune vin pe tăcute și subminează prudența excesivă. Ne-au luat ca pe niște rude așteptate cu drag după o foarte lungă și dureroasă despărțire. În vinzoleala creată de alegerea familiilor oaspete și gazde, cineva îi dă fetiței mele o banană. Ea are 4 ani și n-a ținut niciodată așa ceva în mînă. A mușcat din ea cu coajă cu tot și nu i-a plăcut. Am lăsat pe mai tîrziu inițierea în fructe exotice și ne-am îndreptat spre mașina gazdelor în timp ce făceam din mers cunoștință: „Carol — Istvan, Mariana — Eva, și fetele Arina — Krista”, apoi: cum a fost drumul, de ce a întîrziat trenul? și uite așa, peste o jumătate de oră nu mai eram străini, ci dialogul continua de parcă n-ar fi fost întrerupt niciodată. Un apartament de două camere, bucătărie și anexe constituie „feuda” familiei Puchala — el mecanic auto, ea intendentă la un gimnaziu.

Masa pusă festiv, pentru șase persoane, în mijloc un buchet de violete de Parma. Cînd Istvan vrea să ne servească un aperitiv zic „stai o clipă” și scot din rucsac un prim cadou menit să topească orice inimă, un litru din cea mai bună țuică de prune din Ardeal: „gustă te rog din asta, la noi așa ceva se dă la medici, deocamdată încă așa merg lucrurile...”; începem să ne aducem la zi cu știrile, prin ungureasca mea de piață pe care o știe tot clujeanul. Mi se spune că sînt demonstrații la București și rămîne puțin uimit cînd vede că nu mă îngrijorez, „lasă-i să demonstreze”, zic, „a devenit ca un nou loc de muncă”: „dar așa n-o să ieșiți niciodată din criză!”. Stiu și-i explic că o facere precum cea a democrației e grea și dureroasă, după ce a fost postpurtată patruzeci de ani...

Îmi prezintă casa. Înregistrez un computer cuplat la un televizor, cu video, încă un televizor (de uz cotidian), grămezi de jucării, cărți și o pisică neagră de Persia. „La computer Krista își face lecțiile, profesorul de matematică o învață să facă programe”. Nu mai zic nimic. Societatea informatică este la ea acasă într-o familie din patru. Cînd se satură de „toceală”, Krista plimbă pisica legată cu o lesă specială. Recunosc că, încă, lese pentru mițe n-am văzut. Prînzul-cină este cu adevărat festiv, fără să cadă în ostentația abundenței. Totul, mai picant decît la noi. Discuția, eterogenă continuă, ne luăm vorba din gură, glumim. În loc de siestă, plimbare, apoi televizor.

A doua zi, începe o rulare de imagini, sunet și lumină, un vîrtej nedomolit în mijlocul mulțimii care își ducea viața de fiecare zi: Zugliget, Varosliget, Vajdahunyad var, Monumentul eroilor — privilegiat loc de antrenament pentru tinerii patinatori pe rotile, Grădina Zoologică, bulevarde, magazine, piețe, Dunărea. În mijlocul abundenței de mărfuri uluitor de diverse și colorate, (de prețuri nu discut) Mariana are un reflex neașteptat: „uite șervețele, știi că nu avem...”

Fetele se înțelegeau perfect, fiecare pe limba ei. Joaca este esperanto-ul copiilor. N-am observat cînd a trecut timpul, descoperim că mai e o oră pînă la plecarea trenului; pe drum și pe peronul aglomerat concluzionăm: la nivelul populației, românii și maghiarii se înțeleg perfect, nimeni nu vrea pămîntul celuilalt sau avuția, spiritul conciliant și deschiderea domină buna înțelegere. Disensiunile sînt create artificial de politicieni voraci, pentru a deruta atenția masei de la gravele probleme economice. Despărțirea depășește capacitatea noastră emotivă: un peron plin de oameni, nu de oameni ci de brațe unduind a rămas bun și a speranță în mai bine; din tren alte sute de brațe își luau rămas bun, într-o plutire de regrete. Prietenia adevărată și-a mai adjudecat o victorie. Cînd am trecut frontiera, am remarcat că pe fîșie crește iarba...

Carol Hârșan

A budapesti „Család az életért” alapítvány meghívására, a kolozsvári RMDSZ támogatásával 300 román család látogatott Budapestre folyó év augusztus 24-26-án. Különvonattal érkeztek, amit az alapítvány küldött, és a kolozsvári C. F. R. (vasút) különös gondot fordított arra, hogy az indulás időben történjék.

A Budapesten töltött napokról egy kolozsvári újságíró benyomásait adjuk közre, aki szintén részt vett ezen a baráti látogatáson...

A mesterségesen belénk táplált rossz előérzetek ellenére is barátságra leltünk. Bizalmatlanságnak vagy gyanakvásnak semmi nyoma sem volt a Nyugati pályaudvar peronján. Nagy szeretettel fogadtak, mint rég nem látott rokonokat egy hosszú és fájdalmas elválás után. A vendég családok és házigazdák kiválasztásának zűrzavarában valaki egy banánt adott a kislányomnak. Ő 4 éves és még sose tartott kezében ilyesmit. Beleharapott úgy hámozatlanul a gyümölcsbe, de nem ízlett neki. Később hagytuk az egzotikus gyümölcsök bemutatását, és a házigazdák autója felé mentünk, közben megismerkedtünk: Carol-István, Mariana-Éva, és a lányok Mina-Kriszta, majd: hogy utaztunk, miért késett a vonat, és így egy fél perc múlva nem voltunk már idegenek, a párbeszéd folytatódott, mintha soha nem lett volna megszakítva. Hat személyre terített ünnepi asztal várt bennünket egy csokor ibolyával a közepén. Amikor István meg akart kínálni egy aperitiffel, mondtam, „várj egy pillanatra” és elővettem a hátizsákból egy liter valódi erdélyi szilvapálinkát, „kóstold meg ezt, nálunk az orvosok kapják, egyelőre még így állnak a dolgok”, kezdünk napirendre térni a hírekkel az én magyarságommal, amit minden kolozsvári román beszél. Bemutatja a lakást, egy komputert látok egy televízióhoz csatlakoztatva videóval, még egy televíziót (mindennapi használatra), játékhalmokat, könyveket és egy fekete perzsamacskát. A komputernél Kriszta a leckéjét készíti, a matematikatanár programozásra tanítja. Nem mondok semmit. Az informatika világában otthonosan mozog. Amikor beleun a „magolásba”, sétáltatni viszi a macskát egy macskapórázon. Bevallom, macskapórázt még nem láttam. Az estebéd igazán ünnepi, anélkül, hogy a bőség kísértésébe esnénk. Minden pikánsabb, mint nálunk. A társalgás folytatódik, egymás szájából vesszük ki szót, viccelünk. Kriszta helyett sétálunk, majd televíziót nézünk. Másnap városnézés: Zugliget, Városliget, Vajdahunyad vár. Hősök emlékműve — a görkorcsolyázók kedvenc helye, állatkert, sétányok, üzletek, terek, a Duna. A nagy árubőség elképesztő választéka és színessége közepette (az árakról nem beszélek) Mariana váratlanul felkiált: „nézel szalvéta, tudod nincs nekünk...” A lányok tökéletesen megértik egymást mindenik a saját nyelvén. A játék a gyerekek eszperantója. Az idő észrevétlenül haladt előre. Az úton és a zsúfolt peronon ezeket a következtetéseinket vonjuk le: a lakosság szintjén a románok és magyarok tökéletesen megértik egymást, senki nem akarja a másik földjét és vagyonát, tiszta szellem és nyíltszívűség uralja a hangulatot. A félreértéseket rosszindulatú politikusok mesterségesen szították, hogy elterelhessék a lakosság figyelmét a súlyos gazdasági problémákról. Az elválás felülmúlhatatlan érzelmekkel van tele: a peronon és a vonaton egyaránt ölelő és integető karok a jobb megértés reményében. Az igazi barátság ismét győzött.

TARTALOM

Világegyház

Egy olasz katolikus csoport: Szent Egyed közösség 2
Bulányi György SchP: Lengyel pápa 3-5
A szegényeket mindenhol semmibe veszik 5
Szülőknek: Gordon-módszer a gyermeknevelésben 6

Mindszenty bíboros

Nem mondott le!; A Vatikán mikor rehabilitálja? 7
Hiába menesztette a békepapokat?; Továbbra is hivatalban vannak 8
Magyar katolikusok szenvedései; Tíz év börtön egy könyv birtoklásáért . . 9
Éppen március 15-én?; Szolidaritási levlap egy vietnami papért 9-10
Család Alapítvány: Élő Nemzeti Kincs 11

Ölelj, ne ölj

Háborúellenes amerikai püspökök 12
A Hutteri testvérek levele Bush elnökhöz 12

A Szerelem művészet!

A Hajnal Leánya (vége) 13-14
Kották: Sillye Jenő — A világnak Krisztus kell! 15-16
Gyerekeknek Moha mese és rejtvény: A Tátrában 17-18
Táboртervezéshez: Szerelem akadályverseny A Tátrában 19-20
Leveled jött Istentől: Vasárnapi evangéliumok 21-24

Vita a papi hivatásról

Önként vállalták; Adalék a római szinódusról 25-26
Csak kipróbált közösségvezetőket szabad szentelni 25-26

Ökológia

Felelősség a jövő generációkért 27
Olcsó, zöld villamosjegyet! 27
A Bokor öko-csoportja 27
Zöldköznapi praktikák 28

Történelemfilozófia

Demeczky Jenő: Az egységes keresztény Európa eszméjének történelmi kísérlete és kudarca 29-30
Román-magyar hétvége: román cikk és fordítása 31

A címlapemblémát Magyar Mihály, a rovatemblémákat Garay Dóra készítette.

SZALAGSZÖVŐ: a csend játéka

Szerte a Földgolyón évszázadok óta ismertek és számos helyen ma is használnak a népek egy egyszerű, szellemes eszközt, a *szalagszövőt.* Számtalan, nemes szerszámmal együtt ez is feledésbe merül... Pedig mennyi tartalmas, szép órát tölthetnénk vele, ha... S hogy ez megvalósuljon, a Család Alapítvány megkezdte a *szalagszövő* készítését és forgalmazását, amellyel hármas célt szeretne szolgálni:

— bemutatni egy értékes, régi kézművességet,
— családokban, iskolákban olyan eszközt adni kézbe, amely a szórakoztató és hasznos időtöltés mellett kreativitást és esztétikai érzéket fejleszt,
— a forgalmazás nyereségét a Család Alapítvány céljainak megvalósítására fordítani.

A *szalagszövő* alapanyaga szándékosan nem a környezetszennyező műanyag, hanem a szövőfák mindenkori szép alapanyaga, a keményfa. A családokban együtt alkothatnak, szőhetnek vele (a 6-96 éves) gyermekek, szülők, nagyszülők. Kiváló kéziszerszám iskolák, szakkörök, napközis csoportok részére. Terápiás foglalkozásokon is jó eredménnyel alkalmazható a szövés.

A megszőtt szalag pedig lehet dísz, ajándék, használati tárgy. Például: öv, homlokpánt, hajszalag, ruhadísz, cipőfűző, póráz vagy tarisznyafül, gitárpánt,.

Hisszük, hogy ez az eszköz használójának értelmét fejleszti és lelkét gazdagabbá teszi.

A szalagszövő gyártója a Család Alapítvány vállalkozása, az Irotron Kft. Itt termelői áron, 341,— Ft-ért rendelhető meg — akár magánszemélyek részére is. (A bolti ár 490,— Ft.) Mi formát kínálunk a CSENDhez, hogy a tartalom, a termékenyítő gondolat megszülethessen.

Köszönti Önt: a Család Alapítvány
Budapest, V. Nádor u. 9. Tel.: 112-9430/226

Umweltschutzpapier – Papier recyclé – Recycled paper – Carta ecologica – Genbrugspapir

Környezetkímélő papírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir — Uusiopaperista — Återvinningspapper

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

II/2. (6.) szám. Megjelenik kéthavonta.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.

Aki 4000 Ft támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak adott összeg **az adóalapból levonható!**
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.
Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztési ügyek:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-10809-7007 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.
Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel): **belföldre** ill. **itthon előfizetve** Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 270 Ft; egyéb **külföldre** 1200 Ft.
Előfizetési díj **Nyugaton** 1991-re (postaköltséggel) 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a plébánia az ottani rászorulók megsegítésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

Ez évben már a standokon is! Keresse az újságosoknál!

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.

The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 3. szám
1991. június
29,— Ft

Ökológia és közművelődés
Bulányi György: Lengyel pápa II.
Fromm: Bűn-e az engedetlenség?
Igazságos háború?
Leveled jött Istentől
Egyiptomi üldöztetés
Casaroli haját tépte
Novella: rokkantság és teljes élet
Kedves Értem Vagy!
Család Alapítvány
Zöld józanságok
Merre menjek?
Szomjazom!
Moha-mese
Kié a járda?
Meditációk

A Család Alapítvány főbb tevékenységei, célkitűzései, gondjai

1. Mit tettünk, teszünk Magyarországon?

Az Élő Nemzeti Kincs pályázat a kiemelkedő értéket létrehozó családokra, személyekre kívánja felhívni a figyelmet. Bárki pályázhat a Másik Ember által. Az ajánlások alapján minden év decemberében bensőséges ünnepségen tíz díjat osztunk ki.

Ökumenikus Megújulási Fórumot szerveztünk, melynek célja volt a vértanúságot szenvedettekre való megemlékezés mellett a 40 év alatt a börtönt túléltek meghallgatása, az egyes felekezetek közös jövőjének keresése (1990. máj. 26.). Az akkor beteg Godó Mihály pankotai plébánossal a kórházban tv-felvétel készült, amely okt. 9-én került adásba Páter Godó címmel (38 perc).

Alkalmanként rászoruló nagycsaládokat tudtunk segíteni. Orvos és pszichológus barátaink gyesen levők problémáiban, családtervezési és gyermeknevelési kérdésekben segítik a hozzájuk fordulókat.

Támogatjuk egy abortuszmentes szülészeti osztály felállítását, egy vak diákok számára kidolgozott oktatási programot és egy iszákosmentő lelki szolgálatot.

Az Alapítvány baráti köre rendszeresen tart előadásokat és megbeszéléseket.

A 'Sator' oktatói munkaközösség a családi életre nevelés szemszögéből dolgozta ki munkatervét, szolgálatait felajánlja az oktatási intézményeknek. Kiadásra kész, Iskolakísérletek című kötetünkben bemutatjuk a sokféle alternatív kezdeményezést, hogy a szülők választását megkönnyítsük.

Távlati tervünk a családjog és az oktatási törvények terén az örökbefogadás segítése, az erkölcsi, az érzelmi és az ökológiai nevelés erősítése.

2. A nemzetközi megbékélésért

Részt vettünk a temesvári segítségnyújtásban, rendszeresen küldünk gyógyszert, élelmiszert, könyvet Romániába, s az onnan érkezőket segítjük.

A harmadik világ számára érkező adományokat a kívánt célra továbbítjuk.

Román-magyar családi hétvégét szerveztünk a megbékélés jegyében 1990 augusztusában. A háromszáz román családot különvonattal utaztattuk, magyar családok látták vendégül őket.

Ezzel kapcsolatban megkereste Alapítványunkat Duray Miklós író, a szlovákiai magyarság egyik vezetője, hogy egy hasonló hétvégét szervezzünk szlovák családok számára is. Erre sajnos jelen anyagi helyzetünk miatt nem tudunk vállalkozni.

1989 decemberében kezdeményezésünkre levelezőlapok ezrei mentek Magyarországról Prágába és Pozsonyba cseh és szlovák nyelvű karácsonyi üdvözlettel és újévi jókívánságokkal (ismeretlenül, ottani telefonkönyv alapján). 1990 decemberében az Alapítvány folyóirata, az „Érted vagyok" segítségével Bukarestbe szerveztünk hasonló akciót.

3. Segítsen velünk együtt

Alapítványunk magánszemélyek adományaiból jött létre és semmilyen intézménytől nem kap támogatást. Ezért létrehoztunk egy vállalkozást, az IROTRON Kft-t, amely irodagépek átalánydíjas javításával foglalkozik. A 'VERA' **szövegszerkesztő** saját fejlesztés, Robotron írógéphez csatlakoztatható. Emellett értékes, kultúrát is hordozó használati tárgyak és játékok gyártását tervezzük. Néprajzi kutatások alapján így fedeztük fel a **szalagszövőt**, mely már kapható is nálunk.

Nyílik a „Mennybolt"

A közeljövőben szeretnénk olcsó ruha-, cipő-, játék-, könyvvásárlási lehetőséget biztosítani oly módon, hogy az ingyen leadott, jó állapotú ruházati cikkeket alkalmas helyen árusítanánk olcsóbban, mint bármely bizományi vagy egyéb 'second hand' üzlet. A befolyt pénzt a Család Alapítványon keresztül jótékony célokra fordítanánk.

Minden ötletet, segítséget köszönettel fogadunk. **Vincze Endre titkár**

Keresztény, családi és közösségi szempontok szerint többféle naptártervet készítettünk, melyek kiadásra várnak.

Mivel nincsenek anyagi eszközeink reklámra, értékesítési nehézségekkel küzdünk. Mégsem szeretnénk értékfelmutató és teremtő tevékenységünkről lemondani, mert meggyőződésünk, hogy sajátos profilunk hiányt tölt be a magyar társadalomban. Ezért szponzorokat keresünk. Kérjük, hogy amennyiben valamelyik célunkkal azonosulni tud, anyagilag is segítse munkánkat. (Az Alapítvány célú befizetések levonhatók az adóalapból.) Termékeink vásárlása vagy ennek közvetítése is nagy segítség számunkra. Munkavégzés, szellemi termékek, ingó és ingatlan értékek felajánlását köszönettel vesszük. Készpénz befizetéséhez kérésre átutalási postautalványt küldünk.

A Család Alapítványt öttagú kuratórium irányítja, tagjai maguk is nagycsaládos, jelenleg családonként 4-9 gyermeket nevelő szülők.

A Család Alapítvány levélcíme: 1476 Bp. Pf. 40. Telefon: 112-9430/226.

Számlaszám: 202-10809 (Magyar Hitelbank Rt. Bp. V., József A. u. 5-7.)

Köszönettel és tisztelettel
az alapítványtevők

Fordítók számára

MEGÉRTÉS szótárazó program

„Segítségével ki-ki saját szótárakat készíthet és együtt használhatja szövegszerkesztőjével.

Mód van arra is, hogy ezt a tároló és visszakereső programot 'bérmunkában' feltöltessék és testre szabott elektronikus szótárat rendeljenek.

A program minden latinbetűs nyelvhez használható és igazi többnyelvű környezetet lehet vele felépíteni."

(Részlet a Magyar Fordítók és Tolmácsok Egyesületének ajánlásából)

Speciális szolgáltatások. Szak-szószedeteit a gyűjteménybe adva sokmillió leütésnyi anyagból választhat érte.

Érdeklődni: Lengyel László, 8000 Székesfehérvár, Sziget u. 7. fsz.

Dr. Zelnik József

Ökológia és kultúra

(A Közművelődési Információs Vállalat igazgatójának megnyitó előadása a tiszafüredi, május 3-5-i 'Ökológia és közművelődés' konferencián.)

Tisztelt Konferencia, kedves Barátaim! Olyan pillanatban találkozunk itt Tiszafüreden, mi, a kulturális szféra és az ökológiai tudatosodás képviselői, mikor az országban — az úgynevezett legpesszimistább honban e világon — a szavak toplistáját a válság szó vezeti. Reményre csak az adhat okot, hogy már a kiüresedett szavak „szépségversenyét” is ez a szó vezeti. Úgy látszik, nyelvünk mélytengeri áramlataiban még buzognak azok a források, amelyek nem engedik meg, hogy a felszín végleg eutrofizálódjon, elnyálkásodjon. Bár, ha őszinték vagyunk — s reméljük, ez az új keletű ökológiai tudatosodás minden utópiára hajlamossága ellenére sem enged a hazugságok csábításainak — be kell vallanunk, hogy a válság szót éppen a zöldmozgalom emelte mitikus méretűre, s nem ok nélkül. Itt egymást nem kell meggyőznünk arról, hogy miért, ezért én most inkább arra a mélyen húzódó összefüggésre szeretném ráirányítani a figyelmet, ami a társadalmi válság és az ökológiai között van. Amint erre egyre többen rámutatnak, az ember saját személyes, valamint a társadalom és politika válsága összefüggésben áll az élet biológiai forrását érintő növekvő válsággal.

Erre a tanácskozásra engem leginkább ez a felismerés késztetett, hogy eljöjjek, s így a jelenlévőkkel megosszam gondolataimat a cselekvés lehetőségeiről. Feladatunk, hogy beszéljünk arról a térről, a cselekvésnek azokról a mezőiről, amelyek reménnyel, de legalább a remény újjáépítésének lehetőségével kecsegtetnek. Az első ilyen térnek vélem és véljük, hogy a kulturális szféra a maga személyi, intézményi lehetőségének még létező teljes energiájával álljon az ökológiai gondolat mellé, szolgálja az ökológiai tudatosodást. Hogy mi módon, azt kellene most megvitatnunk.

Meg kellene vizsgálnunk a további módszeres együttműködés tartalmi, formai, módozati kereteit is. A mostani dialógushoz és a remélhetőleg hamarosan beinduló folyamatos munkához én a következő gondolatok felvetésével kívánok hozzájárulni.

Ha azt szeretném elérni, hogy az ökológiai gondolkodás izmosodjon, meg kell vizsgálnunk, hogy milyen tudati kontinentális talapzatok mozdulnak el akkor, amikor az ökofilozófia felemelkedik. Háttérnek és erősítésnek fel kell tárnunk a filozófia történetéből azokat a gondolatokat, amelyek már egyértelműen ebbe az irányba mutattak. Én most csak eklektikusan ragadok ki néhány gondolatot ízelítőül a gomolygó egészből. Azokat, amelyek szerintem sarkpontjai lehetnek a gondolkodás további fejlődésének, amelyek képesek rekonstruálni, újjáépíteni az optimizmust, a hitet, a reményt, segítenek elkerülni életünk felbomlását.

Olyan filozófiai gondolatokat kell feltárnunk és továbbépítenünk, amelyek visszaszorítják azokat a mély struktúrákat, halálkoreográfiákat, amelyek a XX. századi háborúk, diktatúrák humánum- és környezetszennyezésében mutatták fel a legvégzetesebben magukat. Itt mindjárt meg is kérdezhetjük, hogy az ökofilozófiai gondolkodás kapott-e már olyan sokkot a környezetszennyezés valódi súlyának felismerése által, amit például Európa gondolkodói kaptak, amikor Sztálin rémtettei ismertté váltak és Merleau-Ponty megírta híres Humanizmus és borzalmak című művét. Ismerjük-e és megértjük-e Rachel Carson megállapításait a féregirtószerek és a természeti világ kapcsolatáról, vagy arról az állatok által elszenvedett mindennapos brutalitásról és fájdalomról, melyeket napjaink nagyüzemi mezőgazdasága és kozmetikai ipara okoz, vagy az erőszak és pusztítás azon formáiról, dorbézolásairól, amelyeket az általunk „vadonnak” és alacsonyabb rendűnek elkeresztelt világban végzünk. Vagyis ki működteti a halálkoreográfiákat, vagy hogyan működik az általunk ellenünk.

Talán akkor indulna el egy igazi tudatosodás, ha valahogy világszerte úgy kerülnénk szembe mindennapi pusztításainkkal, áldozatainkkal, mintha csákánnyal a kezünkben bele kellene nézni egy halálra ítélt kisfóka szemébe. Aldo Leopold hívta fel arra a figyelmet, hogy az embernek meg kell szüntetnie abbéli próbálkozását, hogy a bioszférát igazgassa és ehelyett egyszerű biotikus polgárrá kell válnia.

Tehát egy új polgárosodásra van szükség, egy új civilizációra, ökológiai civilizációra, amely a szakrálist s a technológiait követné. Skolimovsky mutatott erre rá, amikor kifejtette, hogy a vallásos tudatosság volt a tézis, a technológia az antitézis, az ökológiai tudatosság a szintézis. Visszatérés a spiritualizmushoz anélkül, hogy alávetnénk magunkat a vallásos ortodoxiának és a dogmáknak.

A legjobb példa arra, hogy már napjainkban is egy egyre erősödő ökológiai tudatosodással állunk szemben, azt Lovelock Gaia-elméletének világszerte jelentkező sikere — a zöldmozgalomban mitifikálódása is — mutatja. Amint a tudomány-történet kimutatta, a Gaia-elmélet alapgondolata a múlt század végén megszületett. Mivel talán ez a tétel nem annyira ismert, érdemes itt felsorolni, hogy milyen elméletek hordozták ki ezt az elképzelést. Ide sorolhatók: Fechnek stabilitás-elve 1872-ből, Henderson környezeti egészsége 1913, Lotka önszabályozó anyagi ciklusa 1922, Smut holizmusa 1926, Kostitzim atmoszféra-evolúciója 1935, Vernádsky és Teilhard atmoszférája 1944, Hutchinson teológiai mechanizmusa 1948, Odum stabilitás-ciklusai 1970 és Lovelock Gaiája 1972. Tehát Fechner 1872-es felfedezésétől pontosan 100 év telt el, és ha az ökológiai tudatosodás mikéntjéről és lehetőségeiről beszélünk és ennek ügyében tenni akarunk valamit, akkor feltétlenül át kell gondolnunk, át kell világítanunk az itt jelzett 100 év mentalitástörténetét. Mi mindennek kellett megváltoznia ahhoz, hogy egy 100 évig lappangó elmélet áttörjön, és mi mindennek kellene történnie, hogy ne mitifikálódjon. Mert az ökológiai tudatosodás szempontjából modellszerű ez a szemlélet

abból a szempontból is, hogy egy ökológiai totalizmus jegyében kiküszöböli, ha kell, az embert, az emberi jelenséget is erről a GAIA nevű Noé bárkájáról. Már itt szeretném felhívni a magyarországi zöldmozgalom figyelmét arra, hogy talán hasznos lehet különbséget tenni a Föld tudományának Gaia hipotézise, valamint GAIA, a természetközpontú gondolkodók népszerű szimbóluma között. S nem lehet elégszer arra ráirányítani a figyelmet, hogy minden új tudatosodáshoz határozott filozófiai alapok kellenének. Különben Lovelock, aki természettudós maga is, kétli, hogy a hagyományos diszciplínákból álló tudomány valaha is képes lesz teljesen megérteni a globális biogeokémiai folyamatok működését, hát még az emberi jelenséget magát.

Szerencsére a filozófiai monokultúrától mentes világban már megszülettek azok a gondolatok, amelyek hátterévé válhatnak az ökológiai tudatosodást segítő erőknek és a

mozgalmaknak. Én itt csak vázlatosan szeretnék néhányra utalni, felhívva a figyelmet arra, hogy az elmúlt évszázad tapasztalatain keresztül állítsuk érdeklődésünk fókuszába ismét Bergson „teremtő evolúció"-elméletét, Husserl az irányú csökönyösségét, hogy a Földre, mint az eredeti Noé bárkára tekint és talányosan úgy beszél róla, mint ami a mindenségben az összes intézményt megelőzi. Ez egybehangzik azzal, hogy Heidegger késői értekezéseiben közvetlenül egymás mellé helyezi a földet és az eget a halandókkal és az istenekkel, ilyen „négyes felosztásban". Bár ő hangsúlyozza, hogy a Föld minden kutatás előtt rejtve marad, mint világunk alapjának az ég lényegi nyitottságával szembenálló sötét zártsága. Ezzel szemben a Föld Merleau-Ponty-féle értelmezése egy sokkal sokrétűbb jelenséget nevez meg, mely egyszerre látható és láthatatlan, s amely magában foglalja mindazt a mély alapot, amely táplálja testünket, mind a tág atmoszférát, amelyben lélegzünk, mi vagyunk az önmagát érzékelő világ, a világ a húsunk legközepén van. Talán erre gondolt Paul Eduard is, amikor azt írta: létezik egy másik világ, de az ebben a világban van benne. És e tétel zárásaként még egy gondolat, ami minden ökológiai mozgalom számára megszívlelendő, hiszen ha van elképzelés, mozgás, ami biztosan nem válhat merevvé, belterjessé, kisajátítóvá és kitaszítóvá, annak éppen az ökológiai mozgalomnak kell lennie. Ezért figyelembe kell venni azt a lehetőséget is, hogy talán az emberi kultúra számára megnyilvánuló ökológiai és pszichológiai válság mélyén alapvető dinamika működik.

Végezetül egy olyan tanácskozáson, ahol a kulturális szféra és az ökológia kapcsolatát vizsgáljuk, érdemes egy pillanatra nagyító alá helyezni az ökológia szót magát.

Napjainkban az ökológia szó — hogy magamat is idézzem — szinte karizmatikus jelentéssel töltődik fel. Ez nem véletlen, mert ebben a fogalomban valójában az életünkről van szó, amely állítólag egyszeri és megismételhetetlen.

Életünk háttere, pontosabban tere rejlik az ökológia fogalma mögött, benne a természet, életünk mecénása. Éppen ezért többen rámutattak, hogy az ökológia fogalmában — értelménél fogva — benne van a teljesség. Ezt sugallja Haeckel 1866-ban megfogalmazott híres meghatározása is: „Ökológián értjük mindazon tudományokat, melyeknek tárgya az organizmus összes viszonylata, ami csak a külvilághoz fűzi őt. Tágabb értelemben ide számítjuk az organizmus valamennyi létfeltételét." Manapság az ökológiával foglalkozó természettudósok sokszor fölháborodnak azon, hogy a társadalomtudományok — az úgynevezett humán területek — kisajátítják tőlük ezt a szerintük par excellence természettudományos fogalmat. Holott valójában az történt, hogy az eredeti fogalmat éppen a természettudományos terület sajátította ki és így leszűkítette. Haeckel ugyanis, amikor bevezette az ökológia fogalmát, nemcsak az organizmusok külső fizikai környezetéhez való alkalmazkodását tartotta szem előtt, hanem mindenekfölött „az organizmus összes viszonyát minden más organizmushoz, amellyel kapcsolatba kerül." Ez alapvetően szociológiai szemlélet, s ezt a haeckeli gondolatok fő forrása, Darwin elmélete a természetes kiválasztódás útján végbemenő fejlődésről, már így tartalmazta.

A „természet háztartásáról" szóló fejtegetésében Darwin arról beszél, „milyen végtelenül komplexek és alkalmazkodóak az organikus lények egymáshoz való kölcsönös kapcsolatai". Ez volt az az alapgondolat, amely Haeckel figyelmét felhívta egy diszciplína fontosságára, s olyan diszciplínáéra, amely ezeket a bonyolult szociális viszonyokat sajátosan figyelembe veszi.

Eredetét tekintve tehát az ökológia — s megalkotói így is dolgoztak vele — szociológiai diszciplína. Nem tekinthetjük hát véletlennek, hogy a kulturális és az ökológiai szféra napjainkban már megállíthatatlanul közeledik egymáshoz, kezdeni akarnak egymással valalmit. De talán már az ökológia fogalom kitalálásánál már jelen volt az a csíra, ami ebbe az irányba most kíván virágba szökkenni. Rendkívül tudatos névadásnak lehetünk tanúi. Darwin a természet háztartásáról beszélt, Haeckel ezért választotta az „ökológia" szóösszetételt. A görög szótőben, az OIKOS-ban benne rejlik a ház, az élethez tartozó terület, a háztartás és végül a haza is, sőt: annak OIKUMENÉ (az egész emberiség otthona) értelmében is. Zseniálisan mutat rá Michael Opielka, hogy — például — az ökonómia mai elgondolásából mintha teljesen kipusztult volna a házra — s tegyük hozzá a mai világgazdaság furcsa játékaiban — a hazára való utalás.

Egy szó, mint száz, lehet, hogy egy új ökológiai tudatosodás fogja az ökonómia „kabátját" is újragombolni. Hiszen az eredetileg a háztartásra vonatkozó szabályok együttesét jelentette. Valami elveszett belőle, amit most az ökológia kapcsán nem szabad veszni hagynunk: azt nevezetesen, hogy sterilizálódik, elértéktelenedik, veszendőbe megy a társas értelemben vett hely, mint tartalom.

Veszendőbe megy a ház, a haza, kiűzetünk életünk kertjéből.

Kedves Barátaim! Az itt felvázolt gondolatokkal csak azt szerettem volna hangsúlyozni, hogy a kulturális szféra és az ökológiai mozgalom találkozása, ez a szövetség a legbiztosabb háttere az ökofilozófia felemelkedésének. Az ökofilozófia felemelkedése pedig nem más, mint a létezés értelmébe vetett hit helyreállítására irányuló heroikus vállalkozás, és meggyőződésem, hogy ebben a kultúra virágvasárnapi újjászületése is formálódik.

Kérjük azokat a vallásos csoportokat, pedagógusokat, vezetőket, akik hitük indítására 'zöld' módon gondolkodnak, környezetvédelmi nevelésben, tevékenységben vesznek részt és szívesen szerepelnének egy közművelődési információs kiadványban, jelentkezzenek levélben szerkesztőségünk címén.

Lengyel pápa

(Folytatás)

3. Az első enciklika

Fél évvel a pápaválasztás után már olvashattuk az új pápa első nagyobb lélegzetű írását: Redemptor hominis (1979. márc. 4.). Maga írta, lengyelül írta... alighanem azt írta, ami esze és szíve közepében volt. *Revelatív írás*, mint az újmisés első prédikációja... nem is tudja, mit prédikál a következő vasárnapon, mert az első prédikációban mindent elmondott már.

Az enciklika négy egységre tagolódik. Az első: Az örökség. Ennek gondolatai:

— Az ember megváltója — Jézus. Azáltal az, hogy Jézusban Isten belelép a történelembe, távlatot ad az emberi életnek, mégpedig olyan bőkezűséggel, hogy Ágostonnal együtt boldog bűnnek mondja a pápa is az eredeti bűnt.

— Az előző két pápától a szeretetet kapta örökségül, ő is ezt akarja művelni.

— A Zsinat megütközéseket váltott ki, mert a kritizálók belülről akarták meglékelni az egyház hajóját. Orvosság: jobban megismerni az Egyház misztériumát és rendíthetetlenül szeretni az Egyházat.

— Belső bajok kínozzák az Egyházat: kritikai törekvések, amelyek nem szolgálni, hanem másokat befolyásolni akarnak, s kritikáikat még publikálják is, pedig az Egyház a teljes igazságot vallja és hirdeti. Orvosság: *jobban megismerni az Egyház misztériumát*, fokozott erővel mérlegelni a meggondolatlan kritikákat, nagyobb erővel ellenállni a sokféle újításnak.

— Az Egyház a Zsinat után egységesebb lett a szolgálatban — a Péter-utódhoz kapcsolódó szinódusok, nemzeti püspöki konferenciák, az egyházmegyei papi tanácsok révén.

— A keresztények egységéért tovább kell dolgozni; bár vannak, akik attól tartanak, hogy emiatt még nagyobb lesz a szakadás, összekavarodnak a fogalmak, vallási közömbösség lesz úrrá... „lehet, hogy jogosan jelentették ki ezek az emberek félelmüket". Orvosság: semmi módon meg nem sérteni az isteni igazság kincstárát, amelyet az Egyház állandóan birtokolt... nem kételkedni az Egyházban hirdetett igazságok felől... saját biztos hitünket el nem veszíteni.

Ha felvázolom a fentiek kontrapunktját, egyértelművé tehető a szöveg szingularitása, aminek gyökerei mélyen belenyúlnak a lengyel katolicizmus mivoltába. Íme:

— Az ember megváltója — Jézus. Azáltal az, hogy tanításával és magatartásával Istent a tékozló fiú apjának alakjában rajzolta meg, akit bűnünkkel nem haragíthatunk magunkra, aki még kevésbé zárja be országát a bűnös leszármazottai elől, aki nemcsak nem tanította az eredeti bűnt, de fenti istenképe következtében nem is taníthatta... ideje tehát már, hogy *abban* lássuk Jézus jelentőségét, amit Jézus maga tanított... abban az Istenben, aki szeretetből felkínálja az üdvösséget bármely nyelvű vagy vallású embernek, és aki a szeretet irányába mozdítja életünket.

— A zsinati pápák aggiornamentója értelmében a pápa ma el akarja hagyni a múlt megfogalmazásaiból mindazt, ami nem lendít előre azon az úton, amelyen az emberiség eggyé válhatik a Jézustól örökölt szeretet alapján és erejében.

— Sokakból megütközést váltott ki a fenti irányban az első lépéseket megtevő Zsinat, és meg akarják lékelni a Zsinat hajóját. Orvosság: *rábízni magunkat a legutolsó laikus nőben is szólni képes és szólni akaró Szentlélekre*, odaigazítani a szeretethez gondolkodásunkat és életünket a teljes szabadság és minél teljesebb metanoia szellemében, hogy ezáltal az Egyház jobban hasonlítson Jézusra.

— Nem lehet egység ott, ahol kinevezett személyek teljhatalommal rendelkeznek szavazási-döntési jog nélküli személyek fölött, ezért a következő szinódus témáját Nagy Szent Leó pápa adja: „Aki hivatottnak érzi magát, hogy emberek elöljárója legyen, az gondoskodjék arról, hogy ezek az emberek megválasszák őt." E tekintetben sajnálatosan lemaradtunk evilág fiaitól. Utol kell érnünk, majd meg is kell előznünk őket — olyan munkahelyek megteremtésével, melyeken a dolgozók maguk választják meg a munkavezetőiket, és nem a tulajdonos jelöli ki őket.

— A hagyományok nevében és védelmében sokan kritizálják megkezdett utunkat. Őszintén figyelünk hangjukra, de csak azokat a hagyományokat akarjuk tovább őrizni, amelyek közelebb visznek minket az egyetemes emberszeretethez, hiszen a hagyomány nem önérték. Jézus is elvetette azokat a hagyományokat, amelyek nem simultak bele igéjébe. E tekintetben is példát adott nekünk.

— Sokan félnek az ökumenizmustól, pedig a szeretet természetéhez tartozik, hogy eggyé tesz. Óvakodnunk kell attól a káros önközpontúságtól, amely azt gondolja, hogy a misztériumokat tökéletesen meg lehet magyarázni, s éppen a mi egyházunk magyarázza tökéletesen. Jézus felfedte nekünk az Isten Országának misztériumát: a szeretetet. Jézus óta ez nem titok többé. Ebben kell egynek lenniök a keresztény felekezeteknek. Ennek érdekében kell életünket egyre jobban megtisztítani mindentől, ami ellenkezésben van a szeretettel.

Egy ily kontrapunkt, úgy gondolom, egyértelművé teheti, hogy az enciklika a *megindult zsinati folyamatot az azt aggodalommal nézőknek a szemüvegén át vizsgálja, és őket nyugtatja.* Hangmegütése tradicionalizmus felé hajlik, s magában rejti a restauráció minden veszedelmét. Gondolom, azon kellene csodálkoznunk, ha a hangja más volna. A konklávé nem tudott megegyezni progresszista bíborosban, s így a hagyományőrzők kerültek előtérbe. A lengyel pápát pedig meghatározta és meghatározza a remény, hogy a lengyel modell a világegyházban is hatásos lehet. Érthető tehát, hogy az újítások miatt aggodalmaskodók hangjára figyelt, és nem a zsinati folyamat elakadása miatt gondban levőkre.

Az enciklika *második egysége:* a megváltás misztériuma. Gondolatai:

— A megváltás misztériumát kell közelebb vinni az emberiséghez — ez az Egyház dolga.

— A modern ember bajról bajra hág, de Jézus visszaadta az Ádám bűne miatt eltorzult embereknek hasonlóságukat Istenhez.

— Istent Jézus kiengesztelte, s most Isten újra közeledik az emberiséghez. Hite bizonyságával tudja az egyház, hogy a *kereszten történt megváltás örökre visszaadta az embernek a méltóságot.*

— Összetartozunk minden kereszténnyel azáltal, hogy hirdetjük a megváltás misztériumát, és harcolunk az emberméltóságért, amelyet Krisztusban megkapott minden ember.

— Az egyház az őre az igazságnak, s ennek ismerete teszi szabaddá az embert.

A fenti gondolatokat meghatározza, hogy Jézus halála másmilyenné tette az embert, mint amilyen korábban volt; továbbá, hogy az emberiség sorsának jobbra fordulása azon fordul, magáévá teszie az enciklika gondolatait. Mi felel meg ezeknek a valóságban? A vallásos zsidóság azért nem hiszi el, hogy Jézus a Messiás, mert nincs salom, azaz nincs békesség az emberiség életében, de még a keresztények életében sem. Aligha kétséges, hogy a történelem legnagyobb tömeggyilkosságait (pl. Amerika népeinek kiirtása) megkeresztelt emberek követték el. A történelmi tényektől elvonatkoztatott és az azokkal szembenálló misztérium-igazságok hatóereje felette problematikus. Jézus is úgy tudta, hogy Istenbe, a Végtelen Szeretetbe mindig módja volt belekapcsolódnia az embernek (niniveiek). A főpapok által kivégeztetett Jézus erre a belekapcsolódásra

biztatott bennünket. *De helyettünk nem tudott és nem tud Istenbe kapcsolódni...* ahogyan Ádám sem kapcsolódott ki Istenből helyettünk. Jézus tanítványává válni — erre kell nevelnünk magunkat és egymást egy Jézus alapította és Jézushoz hűséges közösségben. Ha ezt tesszük, megtettük a dolgunk, és biztosan fel is figyel ránk a világ. Esetleg keresztre feszítések formájában, de esetleg a római százados döbbenetével is. Ennyit tehetünk. A többi a többiek dolga.

A harmadik rész: a megváltott ember helyzete a mai világban. Gondolatai:

— A politikai közösséggel össze nem elegyedő egyház célja: Krisztussal járjon együtt minden ember, hogy felszabaduljon a megváltás misztériumának igazság- és szeretet-energiája.

— Az ember belső meghasonlása szüli a társadalmi ellentéteket.

— Csak az a technikai fejlődés jó, amitől az ember erkölcsileg jobbá válik: *szeretni kell a másik embert és nem uralkodni rajta.*

— Fegyverkezés helyett meg kell etetni az éhezőket.

— Az államnak biztosítani kell a vallásszabadságot.

A harmadik részben is vissza-visszajő a „misztérium", de ebben a hangszerelésben is megszólal a jézusi igazság, amelyben már nincsen semmi misztérium, és amiben mindenki egyetért velünk, aki jóakarattal van az emberiség ügye iránt. Itt egyetlen gondunk van csupán: *mi, katolikusok aligha vagyunk kevésbé fogyasztó társadalom, kevésbé fegyvergyártó, a fegyvereket másokra kevésbé ráfogók, mint a többi emberek.* Ereje e III. rész egyébként kifogástalan megállapításainak akkor lehetne, ha következnék utána a fenti önkritika, majd felszólítaná a kereszténveket életszínvonaluk csökkentésére, az éhezők megetetésére, az embertgyilkolni tanulás elutasítására, azaz a katonai szolgálat megtagadására. Végezetül világra szóló módon a pápa kezdené mindezekben a példamutatást, aminek következtében az egyház történetének 264. Péter-utódja hamarosan osztaná Péter és közös Mesterük sorsát.

Negyedik rész: az egyház küldetése és az emberi sors.

Gondolatai:

— Az Egyház a Lélek erejében végzi a maga nagy feladatát az ember szolgálatában.

— Az Egyházban valakik tévedhetetlenek (= a Tanítóhivatal tagjai), s a *teológusoknak az a dolguk, hogy szolgáljanak ennek a Tanítóhivatalnak.*

— Az Eucharisztia és a bűnbánat egyházának kell lennünk.

— Szolgálva kell uralkodnunk.

— Senki más nem tud bennünket úgy bevezetni a Krisztus-misztériumba, mint Mária; imádkozó egyháznak kell lennünk.

Ez utolsó rész kapcsán megint kontrapunktot kellene rajzolni, amelyben az imádság és a szentségek a Lélek felszabadítását szolgálnák az egyház minden egyes laikus és laika tagjában is. De ezúttal legyen elég arra utalni, hogy a teológusok nem kicsiny része úgy gondolja, hogy az igazság a valóság adekvát kifejezése, *s nem gondolja, hogy ez az adekvát kifejezés akárminő hivatalnak is birtokában lehet*, s éppen ebből a véleménykülönbségből adódik ma egyházunk egyik legnagyobb belső feszültsége.

Katolikus olasz költők Rómáról

Rómához nagyon is közelálló, azt sok tekintetben kiszolgáló olasz művészek így látták a pápai hatalmat — belülről. Dante a Jelenések Könyve 17. fejezet parázna asszonyát (mely a Bibliában mindig a hitehagyó egyház szimbóluma) látta Rómának, s Petrarcával együtt a hamisított „Nagy Konstantin-i adománylevél"-ből eredezteti az elfajulást, amidőn az egyházi hatalom nyílt jogigényét jelentette be a világi hatalomra. S amikor minden kifejlődött és napvilágra jutott, Michelangelo hitét megpróbáló baljós jelről beszélt szonettjei egyikében, s itt a keltezésnek is jelentése van.

Dante Alighieri

Isteni színjáték

(Részlet a Pokol XIX. énekéből)

...mert kapzsiságtok rontja a világot
jókat tiporva, rosszakat kímélve.

Már gondolt az Evangélista rátok,
mikor egy Nőt vizek fölött csücsülve
a királyokkal szajhálkodni látott.

Akinek e világra fölkerülve
hét feje volt s tíz szarv védte,
ha küzdött;
de férje megrontá, bűnbe merülve.

Istenné tettetek aranyt, ezüstöt,
nálatok bálványimádó se rosszabb:
egyet imád az, százakat a püspök.

Aj, Konstantinus, látod mennyi rosszat
szült nem megtérésed, de adományod,
mellyel először lett egy pápa gazdag!

(Babits Mihály fordítása)

Francesco Petrarca

Fájdalom kútja, dühödés szállása

(A Daloskönyv CXXXVIII. szonettje)

Fájdalom kútja, dühödés szállása,
bűn iskolája, bősz, eretnek oltár!
Hamis, rossz Bábel vagy, ki
Róma voltál,
sóhajnak, könnynek nincs itt megállása.

Álság kohója, börtön szörnyű mása,
hol nől a gaz, s hol minden jó
kiholt már!
Élőknek pokla! Krisztus Urunk hol jár?
Csoda, hogy vár még büntető csapása!

Atyáid ellen hol veszed a merszet,
ki egykor szűzi szegénységből lettél,
orcátlan ringyó? És mi a reményed?

Paráznaságod tán, vagy ebül szerzett
kincsed? Konstantin pedig vissza
nem tér!
De reng a föld, mely hátán
tűr ma téged.

(Rónai Mihály András fordítása)

Michelangelo Buonarroti

Levél II. Gyula pápa Rómájából

Karddá, sisakká kovácsolva kelyhe,
vérét osztják mocskos kufár-marokba,
keresztje pajzs lesz itt, tövise kopja,
és mégis tart még Krisztus úr türelme!

De többé már ne merjen járni erre:
átdöfnék, vére egekig zubogna,
a bőrét rőfre mérné maga Róma,
hol minden jónak útja elrekesztve.

Bár vágytam kincsre s telt is némi
munka két kezemtől, ím:
condra födi testem, s úgy szenvedek,
mint Mórföldön Medúza.

S bár szegénység „kedves" is
a mennyben,
hogy kárpótol az ég, ha összezúzza
hitünket e baljós jel menthetetlen?!

Kelt Rómában,
a pogányság honában

(Majtényi Zoltán fordítása)

4. A 70. születésnap

A pápa minapi 70. születésnapjáról megemlékezett a világsajtó. A megemlékezések közül talán Heinz-Joachim Fischer tanulmánya ás a legmélyebbre[5]. Fischer főbb gondolatai:

— Már eléggé belénk vésődött, hogy mi jellemzi ezt a pápát: „...lengyel származása, a világ minden részébe elvezető utazásai, szigorú egyházkormányzata, a házasságról és családról, születésszabályozásról és fogamzásgátlásról elhangzott határozott nyilatkozatai, jámborsága és filozófiai képzettsége, világpolitikai szerepe, gyakran fesztelen fellépése és hagyományos hitének szigorúsága, a világ lelkipásztorának, az egyház legbuzgóbb tagjának fáradhatatlansága."

— Nehezünkre esik ésszerű magyarázatot találni arra, hogy miért játszotta el és főleg ilyen mértékben az egykor annyira népszerű pápa egyesek, mindenekelőtt a katolikusok jóindulatát.

— Nem kellene-e II. János Pálnak olyan pápaként bemennie a történelembe, mint aki segített végleg megszabadítani az Egyházat és az emberiséget legádázabb ellenségétől, és mint aki saját bőrén tapasztalta meg a kommunizmus borzalmát?

— Nem kétséges, hogy hideg szél fúj a pápával és a kúriával, a római centralizmussal és a vatikáni kormányzás ellentmondást nem tűrő viselkedési formáival szemben... meghökkentő, hogy a tiltakozás ésszerű okát nem lehet mindig olyan egyszerűen megnevezni, mint ahogy a kritikusok meg vannak győződve róla. Tényként megmarad *egy széles körben elterjedt elégedetlenség.*

— A pápa elsősorban a katolikus hit biztos tanításainak van elkötelezve... a katolikus hit próbaköveként erősítette meg elődeinek a megnyilatkozásait a házasságról és családról, fogamzásgátlásról és születésszabályozásról, akár személyes előszeretetből, akár az állítólagos folytonos pápai tekintély iránti kötelességtudatból.

— II. János Pál és a katolikusok viszonyát ráadásul megterheli az is, hogy egyesek a római kúriában és a püspökségeken pápábbak akarnak lenni a pápánál...

— A pápa kevéssé kész mások tanácsainak az elfogadására, ami megnehezíti azt, hogy gyakorolja a kollegialitást, ami az egyházban és a modern világban nagy értéknek számít. Egyes püspökök felpanaszolják, hogy a pápa ugyan meghallgatja őket, de nem hallgat rájuk. II. János Pál végtelenül komolyan veszi tisztségét, és hogyan lehetne ettől személyiségét elválasztani... önállóan gondolkodó, szellemileg szakavatott tanácsadókat kell kívánnunk közvetlen környezetében.

— Végezetül Fischer úgy látja, hogy kiválóan alakította a katolikus egyház viszonyát a többi vallásokhoz és a világhoz, és így konkludál: „A katolikusok tulajdonképpen meg lehetnének elégedve II. János Pállal."

Mégsincsenek. Akkor se volnának, ha megvalósulna Fischer ajánlata a kiváló tanácsadókat illetően, a rossz közérzet, az *elégedetlenség oka nagyon mélyen fekszik.* Egyre többen gondolják úgy, hogy Jézus a maga ügyét a maga közösségére bízta rá. Amikor az a rábízás megtörtént, akkor ez a közösség 12 főből állt; ma pedig — az összes keresztény felekezeteket számítva — másfélmilliárd emberből. A pápa és nem kevesek — a múltban és a jelenben — ezt másképpen gondolják. Hogyan? Úgy, hogy Jézus egyfelől a maga ügyét 12 hierarchára bízta, másfelől pedig, hogy a 12-ből 11 feltétlen engedelmességgel tartozik 1-nek, a Péter-utódnak. Ez a látásmód csúcspontját érte el az I. Vatikáni Zsinaton. Tanítás és fegyelem vonatkozásában egyaránt. E látásmód alapján a pápa nem úgy szól hozzá Jézus egyháza tanításainak a kérdéséhez, mint aki *szintén* megkapta, ill. megkaphatta azt a Szentlelket, aki eligazítja-eligazíthatja őt a Jézustól tanított igazság dolgában, hanem charisma hierarchicumot kapott. A hivatalos tanítás szerint ezt ugyan minden püspök megkapja, de ez olyan állítás a hivatalos tanításban, aminek a valóságban nincsen fedezete. Nincs, mert az összes püspökök közös véleménye a pápa más véleménye esetén csak magánvélemény, amely egyfelől nem kötelez senkit, s amelyet másfelől a püspököknek nem is szabad képviselniök, hiszen ez lázadás volna az egyház hierarchikus rendje ellen.

Mindezt nem II. János Pál találta ki. Ezt a wadowicei kisministráns így tanulta Figliewicz káplántól. Sőt, így tanulta szüleitől, nagyszüleitől. Mért rá haragszik akkor a katolikusoknak az a része, amely nem hiszi, hogy Jézus ilyen alkotmányt adott volna az ő egyházának? Azért, mert a *II. Vatikáni Zsinat hatására ezek a katolikusok úgy gondolták, hogy most már hogy... pedig dehogy.* Az a záradék, amellyel Felici kardinális VI. Pál nevében ellátta a Lumen Gentium konstitúciót, egyértelművé tette, hogy VI. Pálnak nem volt lelkiismerete szabad útjára engedni a Lumen Gentium megszavazott szövegét, amely úgy mondta el az egyház hagyományos alkotmányát, hogy ablakokat nyitott egy másfajta alkotmány számára is. II. János Pálnak pedig nem engedi meg a lelkiismerete, hogy ezek az ablakok ablakok maradjanak, s úgy magyarázza a II. Vaticanum szövegeit, hogy azok teljes harmóniában maradjanak mindazzal, amit már kisfiúként tudomásul vett Wadowicében az egyház alkotmányáról, és aminek az alapján funkcionál az a lengyel egyház, amelynél jobban funkcionálót a pápa a világ egyetlen részegyházában sem tapasztalt. Az, hogy a pápák XXIII. Jánostól kezdve nemigen beszélnek ex cathedra, azaz „tévedhetetlenül", nem jelent módosulást, mert minden püspöktől és minden paptól és minden „egyházhűnek" tekinthető katolikustól elváratik, hogy ne kerüljön szembe a nem tévedhetetlennek szánt pápai állásfoglalásokkal sem (lásd a teológiai bizottság 1990. júniusi 'instrukcióját'[6]). A klérushoz tartozók karrierje fordul ezen, a laikusoknak csak a klérus előtti hitelük.

Az I. Vatikáni Zsinat nemcsak tanítás, hanem fegyelem vonatkozásában is megkoronázta a korábbi fejlődést. A pápa nemcsak és egyedül tévedhetetlen, hanem egyedül a pápáé a jurisdikciós hatalom is. Ő mondja meg, hogy ki lehet püspök, és hol lehet püspök valaki az egyházban. Aki pedig egyszer ily módon püspökké lett, addig gyakorolhatja tisztét, amíg a felszenteltsége mellett joghatósága is van ezt gyakorolni. Ezt a joghatóságot pedig a pápa bármikor megvonhatja tőle. Egy ilyen alkotmányt sokféle névvel lehet illetni: hierarchikus, centralisztikus, diktatorikus, a katolikusok, a papok gondolhatnak, amit akarnak, de püspökké más nem lehet, csak az, aki azt mondja, amit mondani kell. A további előrejutásnak a ranglétrán ugyanez a feltétele. Egyszerűen kifejezve: *ebben a hierarchikus alkotmányban a pápa kinevezett tisztviselőkkel óhajtja előbbre vinni Jézus egyházának ügyét,* akár egyházmegyés püspökökről, akár a római központi hivatalok bíborosairól van szó. E hierarchikus alkotmány addig áll fenn, amíg elegendő számban vannak az egyháznak olyan tagjai, akik elhiszik, hogy Jézus is ezt akarta. Elhiszik és fizetik az egyházi adót.

Ennek a nagyon buzgó, s talán a pápai átlagon felüli tanultsággal is rendelkező, képtelen munkabírású, egyfelől imádságos, másfelől annyira barátságos pápának *jut osztályrészül az a keserű sors, hogy*

A pápa bocsánatot kér a gályarabságba hurcolt protestáns lelkészekért?

„Az április 26-i református lelkészfórumon kedélyeket kavaró kérdés volt a pápa magyarországi látogatásának debreceni felvonása. A nagytemplomban tervezett ökumenikus látogatását egyesek a templom megszentségtelenítésének tartják, s így ennek megakadályozása végett azt tervezik, hogy palástos lelkészek a lépcsőkre feküdve próbálják meg majd elállni a római egyház pontifexének oda való bemenetelét. A mérsékeltebbek pedig azt hangoztatják, hogy a templomi ökumenikus szertartás előfeltétele az lenne, ha a pápa előtte bocsánatot kérne a reformátusoktól a gályarabság gyötrelmeiért, s megkoszorúzná a templom mögötti gályarab-emlékszobrot."

(Egyház és Világ, május 3.)

(A protestáns lelkészek katolikusok által történt gályarabságra hurcolásának történetét bemutatja Moldova György Negyven prédikátor c. regénye)

nincsenek megelégedve vele. Amikor őt pappá szentelték, még XII. Piusz volt a pápa. Mert volna valaki a teológusok közül vele szemben elégedetlenkedni. Congar, Chenu és a többiek repültek a katedrájukról olyan megfogalmazások miatt is, amelyekben csak a legvájtabb fülűek voltak képesek felismerni a „nouvelle théologi" hangját. A jelenlegi pápa is röpíti bőséggel a teológusokat, de kénytelen viselni katolikus folyóiratokban és könyvekben is az egyre élesebbé váló kritikákat, melyek magatartását illetik. Mért kénytelen? Mert változnak az idők. Az elmúlt századok során a francia forradalmat előkészítő felvilágosodás gondolatvilágának hatására egymás után számolódtak fel az isten kegyelméből való királyságok, bár a 19. századi francia katolikus romantika filozófiája megpróbálta a világi uralkodókat is tévedhetetlennek igazolni. Hiába... mert „vissza nem foly az időnek árja..." (Arany). Az egyházat strukturálisan lekoppintani igyekező bolsevizmus napjainkban adja be a történelmi fejlődésnek, a maga tévedhetetlenségének kulcsát... mert az ilyesmi, ha századunkban kezdődik, íme, csak 70 esztendőt tud megérni. A miénk régebben kezdődött. Régebben, bár — s én is osztom azok véleményét, akik úgy gondolják, hogy — biztosan nem Jézus Krisztussal, mert Jézus a szeretetről szóló tanítást adta át egyházának bizony azt várva tőle, hogy attól el ne tévedjen. Mindenesetre mára eljutottunk oda, hogy a teológusok merészebbje — s egyre többen vannak ilyenek! — *az Egyház strukturális bűnéről, sőt eretnekségéről beszélnek.*

Úgy tetszik, az abszolút monarchiáknak befellegzik. Azt gondolom, hogy ennek teremtésteológiai alapja van. Ez pedig nem más, mint hogy Isten képére lettünk teremtve... s hogy ennek következtében van az emberi méltóság. Ha meghívom egy nálam nem kevesebb hozzáértéssel rendelkező embertársamat egy feladat elvégzésére azzal, hogy én majd parancsolok, s ő engedelmeskedik; ő pedig erre hajlandó, alighanem kényszerűségből vagy karrierista meggondolásból teszi ezt. De elhinni, hogy a hivatallal rendelkező személy hivatalánál fogva mindent jobban tud, mint én, ez már súlyos személyiségzavar. *Az emberméltóság felelősséget is jelent.* S ez a felelősség — egészséges személy esetén — nem engedi, hogy üres céduláknak aláírjam a nevemet. Erre valaki mondhatná, hogy látszik: nem végeztem hadi akadémiát. Ha végeztem volna, tudhatnám, hogy a hadi siker az okoskodásmentes és feltétlen engedelmességen áll vagy bukik. Csakhogy a civil társadalom is jól tudja ma már nem kevés helyütt, hogy a társadalom nem hadsereg, s *nincs az a rossz 'demokrácia', amely annyi bajt és kárt tudna okozni, mint egy parancsuralmi rendszer.* Az egyházon belüli parancsuralmi rendszerre is érvényesnek gondolom ezt a megállapítást. Egy ilyen rendszernek magamat odaadni, karrierizmust feltételez... nagyon tiszta emberek esetében pedig súlyos, nagyon súlyos belső megosztottságot, skizofréniát, ill. az agymosás elvállalását. Ez a dolog szubjektív oldala. Objektíve pedig egyet jelent a kontraszelekcióval. Gondolkodni képes ember nem megy oda, ahol nincsen szükség gondolatainak az erejére, ahol azt kívánják tőle, hogy keresse a nadrágvarrást, mint a katona, aki vigyázzállásban mondja: igenis. A nem gondolkodók és a karrieristák választódnak ki ebben a rendszerben.

Hogy mindezek azt eredményezik, hogy a katolikusok nem kicsiny hányada elégedetlen egy nagyon odaadott emberrel szemben, ez ennek a nagyon odaadott embernek súlyos, nagyon súlyos keresztje. De mért nem ül le beszélgetni azokkal, akik — talán nem kevésbé Jézusnak adottsággal — másképpen gondolkodnak, mint ő? Azt hiszem, képtelen reá. S ennek az okát nem valaminő általánosan ismert személyiség-faktorban, nyitottság- vagy alázathiányban gyökerezőnek gondolom. *Ezt a faktort inkább „Wadowice- vagy lengyel-tényezőnek" nevezhetném.* Úgy érezheti a pápa, hogy tönkre fordul az egyház ügye, ha enged. S ez mutatja az egyház strukturális bűnének, eretnekségének végzetes hatalmát. Így vagy úgy nagyon sok tiszta ember hordozza és nyögi ezt az övéhez hasonló tényezőt. Egy nagyon tiszta pap, tanítványom is, mondta egy ízben nekem: „Ha Ratzinger elítél, nem maradhatok melletted."

Egy nagyon magas egyházi, vatikáni méltóság írta egyszer nekem: olyan sok jót hallott rólam, hogy biztos volt benne, azonnal deferálok, ha gondolataimat „egyházi" (értsd: a hierarchiától kapott) kritika éri. Ami nincs meggyőződésből, az bűn. Jézus egyházában

Tévedhetetlen?

VII. Gergely (1073-1085) pápa 1075 márciusában tette közzé az alábbiakat:

Dictatus papae

1. Egyedül a római egyházat alapította az Úr.
2. Egyedül a római pápát mondhatjuk joggal egyetemesnek.
3. Püspököket egyedül ő tehet le és helyezhet székükbe vissza.
4. Követe a zsinaton minden püspököt megelőz, még ha ő maga alacsonyabb rendű is; ugyancsak a püspökök elmozdítására ítéletet hozhat.
5. A pápa távollevőket is letételre ítélhet.
6. Az általa kiátkozottakkal egyebek közt még ugyanabban a házban sem tartózkodhatunk.
7. Egyedül neki szabad a korszükségletnek megfelelően új törvényeket hozni, új püspökségeket alapítani, káptalant apátsággá alakítani, és fordítva; gazdag püspökségeket felosztani és szegényeket egyesíteni.
8. Egyedül ő használhat császári jelvényeket.
9. Egyedül a pápa lábait kötelesek az összes fejedelmek megcsókolni.
10. Egyedül az ő nevét említik az egyházakban.
11. Az egész világon csak őt illeti meg a pápa név.
12. Jogában áll császárokat letenni.
13. Jogában áll, ha a szükség úgy kívánja, püspököket az egyik püspöki székből a másikba áthelyezni.
14. Bármely egyház klerikusát tetszése szerint felszentelheti egy másik részére.
15. Az, akit a pápa szentelt fel, bármelyik egyház elöljárója lehet, és nem bízható rá alacsonyabb tisztség; azt, akit a pápa szentelt fel, más püspök magasabb rendre nem szentelheti fel.
16. Rendelete nélkül nem lehet egyetemes zsinatot összehívni.
17. Tekintélyének támogatása nélkül semmiféle capitulum és semmiféle könyv nem tekinthető kánoninak.
18. Ítéletét senki meg nem változtathatja, míg ő egyedül minden ítéletet megmásíthat.
19. Senki fölötte nem ítélkezik.
20. Senki ne merészeljen az Apostoli Székhez fellebbezőt elítélni.
21. Minden egyház fontosabb ügyét eléje kell terjeszteni.
22. A római egyház még soha nem tévedett, az Írás tanúsága szerint örökké tévedhetetlen lesz.
23. A római pápa, ha a kánonoknak megfelelően választották, Szent Péter érdemeire való tekintettel kétségkívül szent lesz, mint ezt Szent Ennodius paviai püspök bizonyítja, kivel ebben sok szent atya egyetért és amint Szent Symmachus pápa dekrétumaiban található.
24. Az ő parancsára és felhatalmazásával az alacsonyabb rendűek is vádat emelhetnek.
25. Püspököt zsinat egybehívása nélkül is letehet vagy visszahelyezhet.
26. Nem tekinthető katolikusnak az, aki a római egyházzal nincs egységben.
27. A gonoszoknak tett hűségeskütől az alattvalókat feloldozhatja.

(Forrás: Gergely Jenő, A pápaság története, Budapest, 1982, 92. o.)

meggyőződéses emberekre van szükség. Ezeknek asztalhoz kell ülniök, s meg kell keresniök a lélek közös nevezőjét. Ha nem tudom elviselni az enyémmel azonos célt szolgálni akaró személyek másképpen, az enyémtől eltérő gondolkodását, ha nem ülök le velük egy asztalhoz, nem az Isten országát építem, hanem valami egyebet.

Kivel sétált a laikus Jézus Galilea napsütötte dombjain? Tizenkét főpappal vagy tizenkét laikussal? Ha az előbbi a valóság, Jézus maga vetette meg az alapját annak a süketnéma párbeszédnek, amely ma a hierarchia és a másképpen gondolkodók között folyik vagy inkább nem is folyik. Ha tizenkét laikussal, akkor leülhetünk az asztalhoz, hogy meghallgassuk egymást: mit gondolunk, mit is kíván tőlünk most és itt az Isten.

A fentiekben az említett elégedetlenség legmélyebb okaira próbáltam rávilágítani. S annyit teszek még hozzá, hogy ezen az elégedetlenségen aligha tud segíteni egy III. Vatikáni Zsinat, és egy második XXIII. János sem. A püspökök — kinevezett hivatalnokok. Segíteni csak az a zsinat tud majd, melyet nem kinevezett, hanem az Isten népétől megválasztott tisztségviselők fognak alkotni... Mert van a pápa zsinata (= kinevezetteké!), és van az egyház zsinata (megválasztottaké!). Csak ez az utóbbi teheti rendbe nem kevés dolgunkat... a strukturális bűn elvetése után egybehívott zsinat.

5. Álmodom egy pápáról

Amikor a hazai bolsevizmusnak nem tetszett, hogy engedély nélkül kisközösségbe jártunk, több napos zárt lelkigyakorlatokat tartottunk, s nem voltunk hajlandók embergyilkolásra kiképződni, és ezért állami nyomásra — hazai püspökeink leeretnekeztek s felfüggesztettek bennünket, akkor Casaroli vatikáni államtitkár nyílt levélben szólított fel minket, hogy engedelmeskedjünk püspökeinknek... Casaroli ezt — így írta — II. János Pál nevében üzente nekünk. Amikor erre se hagytuk abba a kisközösséget, a lelkigyakorlatot, a katonáskodás elutasítását, akkor Ratzinger, a hittani kongregáció prefektusa megírta, hogy az Egyházrend című kéziratom „ahogy hangzik — téves, veszélyes és félreérthető" — s ő is II. János Pál nevében írta, amit írt. Írták pedig mindezeket azért, mert — ha nem így van, cáfolja meg majd a történeti kutatás — a hazai pártállam eme nyilvános üzenetek nélkül nem volt hajlandó engedélyezni a Vatikánnak, hogy kinevezhessen újabb püspököket; persze olyanokat, akiket az ateista pártállam a maga törekvéséhez — a vallás elhalása! — megfelelőknek tartott. II. János Pál hivatalnokai — az ő nevében — teljesítették a pártállam kívánságait; s ennek ellenében püspöki méltóságba helyezhették azokat, akikben a pártállam bízott — elítélve azokat, akiket a pártállam a vallás elhalása akadályozóiként tartott számon. Megint nem vonom kétségbe a Casaroli-Ratzinger-Wojtyla vatikáni sor legteljesebb jószándékát. Írásaik megfogalmazásán érződik is a „kínkeserv". De megírták, amit írtak. Mért tették? Meg vannak győződve valamiről: *államhatalmi engedély nélkül nem lehet egyházat építeni,* s ezért az államhatalmi engedélyért áldozatokat is kell tudni hozni... s ezt nem tekintik megalkuvásnak, csak okos kompromisszumnak.

A nyugati „haladó" gondolkodású teológusok számon kérik a pápán azt, amit az evangélium tartalmából — függetlenül attól? — a felvilágosodás megértett és magáévá tett, ti. az emberi jogokat; és súlyosan elégedetlenek, mert a hierarchia kiskorúakként kezeli az egyház tagjait: hozzászólási jogukat is megkérdőjelezi, döntéshozatali joguktól eleve elhatárolja magát. *A magam elégedetlensége ennél szélesebb, alapvetőbb.* Azért ilyen, mert elutasítom azt a paktumot amelyet az egyház Nagy Konstantinnal kötött, s amely mind a mai napig érvényben van... a hierarchia gondolkodásának a gyökereiig érően. Jézus a pusztában visszautasította az evilági nagyság, gazdagság és hatalom kísértéseit; s egy olyan társadalom felépítésébe kezdett, amelynek eszköztárában a fegyverre épülő hatalom nem található meg. Csak életét odaadó hatalmat ismert el a maga társadalmában, életet elvevőt nem. Jézust az evilági nagyok, gazdagok, hatalmasok — profán és vallási képviselőik egyaránt — kiutasították az élők sorából. Akik pedig követték Jézus magatartását, azokat eretnekeknek minősítettük és máglyára küldtük. Így jártunk el, mert a „Ne ölj!" parancsot érvényesnek tanítottuk a rablógyilkosokra vonatkozóan, de felfüggesztettük érvényét az apostoli és nem apostoli királyok esetében és az ezeknek engedelmeskedő egész „keresztény"(!?) társadalom esetében is. A hatalom parancsára embereket gyilkoló hivatásos és nem hivatásos fegyverforgató lehet egyháztag. Ez az én minősített elégedetlenségemnek az oka. Az evilági ország és az Isten országa egybekeverése. A fából vaskarika. Az Isten országa reményének elszabotálása.

Ebben az 1600 esztendőn keresztül húzódó magatartásunkban a mai nyugati „haladó" teológia nem marasztalja el a hierarchiát. Magam pedig álmodom egy jelenlegitől eltérő egyházrendről, amelyben a hierarchia nem üldözi a kicsiség-szegénység-szelídség jézusi eszményeit felvállalókat, hanem maga is ott található az ezeket az eszményeket felvállalók körében. Álmodom, mert Isten létéről, Jézus istenfiúságáról, az ő egyházáról és lakomájáról — ha tetszik: misztériumáról — bizonyságot tenni a világnak üres és értelmetlen, ha mindezek nem a jézusi magatartás lételméleti hordozóiként jelennek meg akár mi magunk, akár az egyházon kívüli emberiség szemében. Egy ilyen egyház nem ismer majd semmiféle uralkodást (-archia), azt nem fogja a szent (hier-) jelzővel ellátni, hanem csak pándúliát, azaz a mindenkit (pán) szolgálni (dúlia) akarást ismeri majd. Meghatározva Isten, a próféták és Jézus reményétől (elpisz), azaz nem utópiától, hanem elpídiájuktól. Ekkor az egyház — ám kisded nyájként — utat fog mutatni a világnak, mert bizonyítani fogja, hogy körében megvalósult a szolgálás, az adás és a mindent megbocsátás, tehát a szeretet országa.

Uralkodó Jézus-tanítvány — ez ellentmondás; gazdag Jézus-tanítvány — ez is ellentmondás, embergyilkos fegyvert használó Jézus-tanítvány pedig a legnagyobb ellentmondás. Jézus nem uralkodott, nem volt vagyona, Péter kardját is hüvelyébe dugatta. Isten sem uralkodik, csak él és szeret. Azt, hogy uralkodik, Ágoston találta ki... a Nagy Konstantin-i fordulat után. Ideje volna elhagyni és visszatérni a Jézushoz közelebb álló századok doxológiájához, hogy mi se uralkodjunk testvéreink hitén.

Most pedig álmodom. Arról, hogy II. János Pál pápa ezt elolvassa és megszólít engem:

— Igazad van, testvér! De hiszed, hogy ez lehetséges?

— Hiszem. Hiszem, mert Jézus mondta... és hiszem, mert belepusztul az emberiség, ha meg nem csinálják valakik. A Jézus-tanítványok, mi, az Egyház... hiszen erre lettünk.

Óbudavár, 1990. aug.8. **Bulányi György Sch.P.**

Jegyzetek:

4 II. János Pál pápa első enciklikája és levelei Bp., 1980.

5 B. J., II. János Pál 70. születésnapjára Mérleg 1990/2. 114-7. lapok

6 Theologenkommission: Dogma darf kein „totes Relikt" sein, Kirche Intern 1990. július (Nr.7) 9. oldal; Walter Axtmann: Strafe für schlimme Professoren, Kirche Intern 1990. augusztus (Nr.8.) 10-11.oldal

Ha Jézus a pápáról vett volna példát

Biztonsági intézkedések a Hegyi Beszéd előtt

„A Hegyi Beszéden kizárólag az előre kiadott ingyenes belépőkkel lehet részt venni, amelyek a zsinagógákban igényelhetők. Saját hintóval történő utazás esetén parkolócédulákat is kiadnak majd. Napvilágot látott már a biztonsági intézkedések egy része is, így annyi már bizonyos, hogy a Hegyi Beszéd színhelyére szúró, vágó és egyéb veszélyt jelenthető eszközöket tilos lesz bevinni. Mindenkinek számítania kell arra, hogy a biztonsági szervek legalább három alkalommal tartanak majd ellenőrzést a szektorbeli helyek elfoglalásáig."

(Pesti-Jeruzsálemi Hírlap, 0031, április 30.)

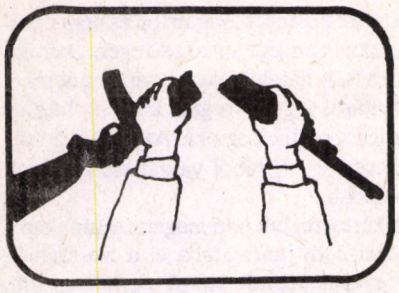

Egyházi zűrzavar

(Gerhard Kaiser cikkének ismertetése a Schwäbisches Tagblatt II. 23-i számából)

Az emberek az egyháztól útmutatást várnak, mikor az öbölháború etikai értékeléséről van szó. Ezzel szemben az egymásnak ellentmondó értelmezések összezavaró kínálatából lényegében mindent ki lehet hozni. Míg egyesek azt mondják, hogy Isten akarata szerint a háborúnak elvileg nem szabadna lennie, mások azt tartják, hogy a kereszténység semmiképp sem jelent pacifizmust.

Az „igazságos háború" formulája körül egyházon belüli viták zajlanak. Egyáltalán, igazságos lehet a háború, amikor pusztításai az ártatlanul szenvedőkre nézve mérhetetlenül igazságtalanok? Aquinói Tamás az ágostoni tanítást az igazságos háborúról úgy fogalmazta, hogy a háború önmagától nem bűn, ha azzal a szándékkal folytatják, hogy megakadályozzák a rosszat és helyreállítsák a rendet. A II. Vatikáni Zsinat a háború alapvető elítélése mellett elismerte a kormányok jogát a védelemre abban az esetben, ha a békés rendezés minden lehetőségét már kimerítették.

Az iraki jogtiprásra válaszoló szövetséges hadműveletekre inkább a katolikus, mint az evangélikus oldal mondott óvatos és korlátozott igent. A német püspöki konferencia elnöke, Karl Lehman felteszi a kérdést, vajon a szabad nyugati világnak el kellett volna-e tűrnie a háború elkerülése érdekében, hogy Hitler lerohanta Lengyelországot? Josef Stimpfle augsburgi megyéspüspök úgy ítéli meg a dolgot, hogy az erőszak alkalmazása végső kiút lehet, hogy gátat vessenek az agresszornak. Walter Kasper, Rottenburg-Stuttgart püspöke elveti a mások kárára képviselt hamis békeszeretetet és a kényelmes 'nélkülem-álláspontot'; a keresztények nem menekülhetnek el a világ konfliktusaitól. Hans Küng úgy nyilatkozik, hogy az ENSZ alapokmányának 51. fejezetével összhangban lévő legitim önvédelmi jogot nem közömbösíti a Hegyi beszéd sem. A béke, mint az igazságosság műve teljes mértékben jelentheti a megtámadott megvédését és a támadó lefegyverzését. *(A lényegi kérdésekben ennyire nem kritikus a 'kritikus teológia'? — a szerk.)*

Ezzel szemben Franz Kamphaus, Limburg püspöke, egy pásztorlevelében teljes mértékben hátat fordít az 'igazságos' háborúnak. Még a jó célhoz mérten is túlságosan aránytalanul borzalmasak az eszközök manapság.

Időközben a pápa mintegy negyven nyilatkozatot tett az öbölháborúval kapcsolatban. II. János Pál nem fárad bele annak ismétlésébe, hogy a háború nem alkalmas eszköz a nemzetek közötti problémák megoldására. De amikor az olasz baloldal túlságosan buzgón dicsérte, azért leszögezte, hogy a Vatikánban nem pacifisták ülnek, akik a békét mindenáron akarnák.

A protestáns táborban a viták ellenére Anglia anglikánjai meglehetősen egyedül állnak abban, hogy rétori egyensúlyozgatások nélkül az öbölháborút mint 'szükséges rosszat' eltűrik. Ez az Egyházak Világtanácsának canberrai közgyűlésén világossá vált.

Az Egyesült Államok egyházaiban is vannak ellentétes vélemények. Míg olyan konzervatív prédikátorok, mint a Bush-barát Billy Graham megengedik, hogy néha harcolni kell a békéért, addig a protestáns hitközösségek túlnyomó része elutasítja a háborút.

Kirívó és nyugtalanító az egyházi szóvivők véleményének eltérése. Pedig — jámbor sajnálkozásként — két megfontolást a háború igazolói is hangsúlyoznak. Borzalmas, hogy ez a háború hetek alatt több pénzt nyel el, mint amennyi szükséges volna a nyomorrégiókban az éhezők túléléséhez. S az érintett világvallások — a kereszténység, az iszlám és a zsidóság — közötti párbeszédre a vérontás ma még át nem látható visszavetést jelent.

Erősítsük meg (vö. Lk 22,32) a pápát az erőszakmentesség hitében

Megtört egy évezredes megegyezés?

Róma, január 16. szerda este: az USA szentszéki követe fölmegy az Apostoli Palota harmadik emeletére és átadja Bush elnök válaszát a pápa békefelhívására. Válaszában az elnök biztosítja a pápát, hogy egyetért a felhívással. A nagykövet úgy hagyja el a Vatikánt, hogy egy szót sem ejt a már meghozott döntésről: alig két óra múlva bombázni fogják Bagdadot. II. János Pál bizalommal tér nyugovóra. Röviddel éjfél után telefonhívás ébreszti föl: az Olasz Köztársaság elnöke tájékoztatja őt, hogy az öbölháború megkezdődött.

A háború nem megoldás

Mély szomorúságról, nagy csalódásról beszél a pápa január 17-e reggelén. Békeakciójának sikertelensége azt jelenti, hogy a Nyugat magára hagyta a pápaságot. Az a Nyugat tette ezt, amely tavaly a kelet-európai kommunista rendszer megdöntéséhez való hozzájárulása miatt ünnepelte a pápaságot. Egy évezredes megegyezés tört meg azzal, hogy II. János Pál nem adta meg a vallásos igazolást a háborúhoz. A Kuvait iraki megszállásáról mondott szavait („Nem lehet elfogadni, hogy az erősebb jogát brutálisan rákényszerítsék a gyengébbre") valószínűleg általánosabban értette.

A pápa indítékai

A pápa tudott arról, hogy Irak kész visszavonulni Kuvaitból, ha garanciát kap a közel-keleti konferencia összehívására. A békés megoldás keresésének kötelességét hangsúlyozta, amely megfelel „a palesztin nép legitim reményeinek" és „Izrael állam biztonságának". Ezenfelül látta, hogy a háború tönkretenné egyháza súlyos fáradozásait az iszlámmal folytatott párbeszéd érdekében és az iszlámban a fundamentalisták előretörését okozná. Ezért törekedett kiváltani az egyházat a Nyugat elvonalából, hogy a háborút ne lehessen a keresztények iszlám elleni háborújának tekinteni.

A vatikáni diplomácia egy tudósítása szerint az amerikaiak már augusztus közepén meghozták a háború melletti döntésüket, kettős céllal. Egyrészt a — Nyugatnak köszönhetően — felhalmozott iraki katonai hatalom csökkentése érdekében. Másrészt egy új közel-keleti geopolitikai rend érdekében, mely szerint Libanont felosztanák Szíria és Izrael között és a palesztinokat Jordániába telepítenék.

Egység a béke ügyében

A háborút az emberekbe szuggeráló hangok reakciói jegesek voltak a pápa által létrehozott töréssel kapcsolatban. De szövetségek, mozgalmak, teológiai, társadalmi és politikai erők gyűltek köréje, a felszabadítási teológia képviselőitől a nagy pacifista mozgalmakig, amelyek a tereket, az egyetemeket és a templomokat megtöltötték. A békéért síkraszálló pápát olyanok is támogatják, akik egyházpolitikájával nem értenek egyet.

(A Kirche Intern áprilisi cikkének ismertetése. Ez a cikk nem említi, hogy a pápa elhatárolta volna magát a pacifizmustól.)

Meditáció

Elnézem
életem
nyűgeit
S közben
arra gondolok
hogy tudnék
futni
nélkülük
Csak legalább
ez ne lenne
vagy a másik
de marad
eldobhatatlan
a kolonc

Vagy inkább
súly ez
mely alatt
megnő a pálma

*

Mindenki fél
a gyáva is
meg a hős
De nincs is hős
meg gyáva
Csak aki elfut
aki ott marad
S aszerint lesz hős
vagy gyáva
hogy elfut
vagy ott marad.

G.G.A.

Erőszak-ügyben újra el kellene küldeni Rómába Szt. Pál levelét?

Ne igazodjatok a világhoz

(A Római levél 12,2 verse nagyon aktuálisnak tűnik azon nyilatkozatok láttán, amelyeket a Mérleg 91/1. számának kitűnő sajtószemléje gyűjtött egybe.)

Az Egyházak Világtanácsa 7. nagygyűlésén Canberrában éles ellentéteket okozott a háború erkölcsi megítélése. Volt, aki a szakadás lehetőségéről tudósított. Az USA több mint ötven protestáns és ortodox egyháza, valamint a katolikus egyháza az amerikai kormánypolitikával szembeni ellenállásra szólítottak fel. Joseph Ryan amerikai tábori érsek ezzel szemben így ír pásztorlevelében: „A Perzsa-öbölben elkötelezett katonák nemes és fontos küldetést teljesítenek, életüket kockáztatják az agresszió elleni védelemben és a világ biztonsága fölött őrködve." *(Magyarországon most vezetik be a tábori lelkészséget. Láthatjuk, mit várhatunk az ilyen 'pásztoroktól' — a szerk.)* Indokoltnak minősítette a kuvaiti beavatkozást Basil Hume, westminsteri bíboros érsek is.

Noha Bush is az igazságos háborúról szóló ágostoni tanításra hivatkozott, a pápa nem húzta át ezt a tanítást (amelyről Jean-Yves Calvez SJ az Études-ben így ír: „A szelíd Jézusnak a fegyverfogást tiltó szavaival ellentétben Ágoston és követői erkölcsileg megengedett, sőt esetenként kötelező háborúskodásról beszélnek."). Január 12-én a Vatikánnál akkreditált diplomaták előtt pusztán gyakorlati ellenérvet hozott fel: „Az egyház tanítása szerint igazságos ügy védelmében csak akkor szabad erőt alkalmazni, ha a várt eredmény kellő arányban van vele s ha kellőképp felmérték következményeit." Éppen a háború kitörése után, január 17-én a pápa elvileg is leszögezte: „Nem vagyunk pacifisták, nem akarunk békét minden áron, hanem igazságos békét." (Természetesen a pacifisták is igazságos békét akarnak, de ezzel nem lehet háborút igazolni. A háborúk a győztesek által diktált békét hoznak. Hányszor bizonyult a történelem során igazságosnak a győztesek által diktált béke?)

Ha a háború igazolhatósága a pápai tanítás szerint a pusztítás és az elért eredmény arányán fordul, akkor egyáltalán nem csodálkozhatunk, ha a politikusok és a katonák

Karol Wojtyla 1939-ben, a lengyel hadseregben

úgy gondolják, hogy a háború gyakorlati következményeit tekintve ők illetékesebbek a pápánál: „Ritkán tévedett ennyire egy pápa, mint II. János Pál az öbölháborúval kapcsolatban. Az egész emberiség alkonyát jelentené, visszafordíthatatlan kalandot, jósolta a légi offenzíva kezdete előtt. Valójában a szövetségesek politikája és stratégiája a háborút és az áldozatokat olyan mértékben korlátozta, mint még soha." (Süddeutsche Zeitung)

Az USA katolikus püspökei 1983-ban újragondolva az igazságos háború tanát, hét feltételét szabták az 'igazságosságnak'. Hogy a gyakorlatban ezek is mennyire használhatatlanok, mutatja P. Xavier Thévenot, a párizsi Institut Catholique morálteológia-professzora bizonytalankodó mérlegelése.

Úgy tűnik, ezek az egyházinak állított tanok csak arra jók, hogy a keresztények — bár vitatkozva és néha gyötrődve — résztvegyenek az érdekek, félelmek, erőviszonyok megszabta folyamatokban és hogy a győztesek végül mindent igazolhassanak.

ZEICHNUNG: MESTER

(Publik Forum Nr.3 /91)

Budapesti Telefon Nyelvstúdió

A Család Alapítvány — Irotron Kft. Budapesti Telefon Nyelvstúdiót indít angol, német, francia, olasz, török, arab, perzsa nyelvekből azok számára, akik konkrét cél (pl. külföldre utazás) ill. nyelvtudásuk szinten tartása érdekében **fejleszteni akarják beszédkészségüket.**

Tízszer félórás telefonbeszélgetés ára 1991 Ft. Ez a telefonköltséget is magában foglalja.

Jelentkezés a 112-9430/226 telefonszámon, vagy levélben: 1476 Bp. Pf. 40. A tanfolyam díját az MHB 202-10809 számla javára kérjük befizetni Telefon Nyelvstúdió megjelöléssel.

A cél kifejezetten a társalgás, a nyelv gyakorlása, hogy a látens tudás készséggé érlelődjön. A telefonbeszélgetés végig az idegen nyelven folyik, az adminisztratív közlendőkről is, személyessége pedig közösséget teremthet. A félórás beszélgetés nagyobb hányada a tanulóé, a tanár csak kérdez, javít, rávezet. A tanuló meghatározhatja a témakört és a tanár ebből is készül. Figyeli a kiejtést és a nyelvtani hiányosságokat s aszerint gyakoroltat.

Kezdeményezésünkkel elsősorban a mozgássérült, gyengén látó ill. vak tanárok részére szeretnénk munkát és szakmai érvényesülést biztosítani. Nagymértékű tanulói igény esetén azonban szívesen foglalkoztatunk munkanélküli, nyugdíjas vagy aktív nyelvtanárokat is. A tanulókat színvonalas oktatással és személyes ráfigyeléssel szeretnénk szolgálni.

A jelentkezőket a koordinátor beosztja a tanárokhoz. A tíz félórás beszélgetés időpontját már a tanár egyezteti a jelentkezővel. Mindig a tanár kezdeményezi a hívást.

A szolgáltatást igénylők és további oktatók jelentkezését várjuk.

Néha megérkezünk

Fények bújnak
tigrises házak melegéhez,
zsolozsmázik a reggeli csend,
s néha eljutnak
botló szavaink
harangok ünnepes sátorához.

Szűk Balázs

Kiss József Ferenc
gépkocsiszakoktató.
Lakás: 1037 Budapest,
Gyógyszergyár u. 28.
Demény **magán - autós - iskola**
A Blaha Lujza térnél az
EXPRESSZ udvarban: József krt 9.
Telefon: 114-33-32. **Hallássérültek tanítására is fel vagyunk készülve.**

Béke-hírek

B. Häring katolikus morálteológus nyilatkozata: Nem az iraki diktátor, hanem a kőolajra épülő gazdasági struktúra rabszolgasága az igazi ellenség. Mindent meg kell tenni, hogy az olajfelhasználás világszerte csökkenjen, az alternatív energiaforrásokat alkalmazzák és a fejlett társadalmak megváltoztassák életstílusukat. (Linzer Kirchenzeitung, febr.21.)

(Häring már beharangozott könyvéből, amely németül két év alatt hat kiadást ért meg, további részleteket közlünk lapunk következő számában.)

*

Az Alba Kör (Katonai Szolgálatmegtagadók Szövetsége) aláírásgyűjtést kezdeményezett az általános hadkötelezettség eltörlése és a hadikiadások csökkentése érdekében. *Gyűjtőív szerkesztőségünktől is igényelhető (válaszborítékot kérünk mellékelni).*

*

Az ICOM '91 (International Conscientious Objector Meeting, Nemzetközi Lelkiismereti Tiltakozó Találkozó) július 16-22 között lesz Budapesten.

Az ICOM-Eurotour kerékpártúra július 9-én indul Bécsből és a Duna mentén halad a budapesti ICOM találkozóra. Kérjük az útvonal mentén lakó olvasókat, segítsenek szállást szerezni a résztvevők számára.

A találkozó fő témái: hadsereg nélküli Európa, nők és CO, a béketeremtés módszertani vonatkozásai, az Észak-Dél igazságtalanság okozta feszültség, az öbölháború tanulságai, nacionalizmus és sorozás.

Bővebb információk a szervezőktől kaphatók, Farkas István címén (ld. a keretes cikkben).

Az osztrák sas is széttöri a fegyvert:
a Hadsereg nélküli Ausztriáért mozgalom jelvénye.
(A szintén szomszédos Szlovéniában is van ilyen mozgalom.)

Hadsereg nélküli semleges Magyarországért

Plusz

Januárban alakítottunk egy kezdeményezést a hadsereg nélküli semleges Magyarországért. Szeretnénk igazi, nem fegyveregyensúlyon alapuló békét.

Tavaly pár nap alatt több mint ezer aláírást sikerült gyűjtenie néhány aktív középiskolásnak a kezdeményezés támogatására. Az emberek többsége pozitívan fogadta a gondolatot. Szükségünk lenne aktivistákra és szakemberekre, akik részt vennének a koncepció teljesebbé tételében, a kezdeményezés propagálásában és az aláírásgyűjtésben.

Keressük azokat a magyarországi és határokon túli személyeket, közösségeket, szervezeteket, akik részt vennének ezen cél megvalósításában.

Információ: Farkas István, 1066 Bp. Teréz krt. 32. Telefon: 1319-040.

Mínusz

Kertész Péter, a székesfehérvári püspökség titkára nyilatkozik a Fehérvári Hét április 26-i számában:

„A haza védelme miatt szükség van katonaságra. Az egyház szempontjaiból, ha a védelmet nézzük, a honvédség pozitív dolog. A dolgukat teszik. Ez csak akkor válhat negatívvá, ha támadó feladat váltja fel a védőt. Nekik a hazát és békét kell védeniük, mert a normális élethez ez elengedhetetlen. Nekünk is segítenünk kell az embereket abban, hogy ezt megértsék."

(Nekünk is segítenünk kell a titkár urat abban, hogy megértse Jézus tanítását és hogy a maga szempontjait ne keverje össze az egyházéival — a szerk.)

Napsugár Gyermekmentő Alapítvány

Az állami gondozásba vétel megelőzésére törekszik örökbeadással, nevelőszülőkhöz adással. Örökbe fogadni szándékozók, segítők fordulhatnak Almási Mihály lelkészhez (2310 Szigetszentmiklós, Kinizsi u. 3. Tel.: (26) 65-619).

Konkolyföldön felnőtt búzaszál vagyok

(„Sajnos megtérésem előtt, még 18 évesen, jelentkeztem a katonai főiskolára. Lehet, hogy emiatt már nincs esélyem (a Karitatív Lelkiismereti Tiltakozók körébe jutni)?" — írta a 22 éves, kis faluban élő Jankai Zsolt, az alábbi vers mellett. A megbánt, jóvátett múlt nem akadály, hanem lendítő erő.)

Konkolyföldön felnőtt búzaszál vagyok,
magányom éjszakai, sötét.
Rideg és közönyös ördög-vetés arcok
alkotják Krisztus álgyülekezetét.

Konkolyföld magányában
hajlongat a szél,
búzatestvéreim messze vannak.
Kegyesek száján át a gonosz beszél,
ha őszintén szólok, kitagadnak.

Tudom, mert érzem a konkoly-erdő
mélyén
van néhány őszinte szív,
akiknek újjászülte az Úr teljes lényét,
s kiknek szíve velem együtt sír.

Konkolyföldön felnőtt
búzaszálak
öleljük egymást szorosan,
simuljanak össze a megroskadt vállak,
aratás lesz hamarosan.

Dobbanjon imában együtt
zokogó szívünk,
segítsük egymást és a szegényeket.
E kicsiny sziget a képmutatók között
átvészeli a sötét, kemény telet.

Hindler László

Ez is teljes élet

Lassan meg tudtam különböztetni egymástól a hangokat. Óvatosan próbáltam kinyitni a szemem, de az erős fény arra kényszerített, hogy rögtön be is csukjam.

Egy-két perc kellett, mire sikerült megszoknom. Nem tudtam, hol vagyok, és ki az a fiatal lány, aki az ágyam mellett áll. Testem egész jobb oldalán zsibbadtságot éreztem, és bal lábam furcsán, természetellenesen fel volt függesztve.

Próbáltam visszaemlékezni, mi történhetett velem. Azt tudtam, hogy feleségemmel utaztunk Budapestre, hogy a nagynénjét meglátogassuk. Délután szándékoztunk hazajönni. Ki is mentünk az állomásra, és felszálltunk a vonatra. Mivel csak nemdohányzó kocsiban kaptunk ülőhelyet, az indulásig leszálltam, hogy elszívjak egy cigarettát. Ez volt az utolsó emlékem.

Figyelmemet most az ágy mellett álló lányra fordítottam. Magasnak tűnt, hosszú barna haja a vállára omlott. Fekete szemei mosolyogtak, de tekintete mégis komor maradt.

— Mi történt? — préseltem ki magamból a szavakat.

— Volt egy komoly balesete, de most ne ezen töprengjen. Egyelőre az a lényeg, hogy fizikailag összeszedje magát. Azt nem is tudhatja, hogy azóta már három hét telt el, hiszen egész végig eszméletlen volt, csak pillanatokig tudott értelmesen válaszolni a kérdésekre. Rögtön szólok az adjunktus úrnak, hogy magához tért.

Magamra maradtam és az elhangzottakon kezdtem gondolkozni.

„Ezek szerint már benne járunk a szeptemberben. Elmulasztottam a fiam születésnapját, pedig hogy készültem rá..."

Hatalmas termetű férfi lépett be. Biztos volt vagy százötven kiló. Rövid, barna haja volt, arcában mélyen ülő, apró malacszemek csillogtak. Egészében véve mégis megnyugtató benyomást keltett. Valószínűleg ebben az is közrejátszott, hogy tudatomban ott motoszkált a valahol hallott-olvasott megállapítás: a kövér emberek jóindulatúak.

Egy darabig némán nézett, majd megszólalt:

— Üdvözlöm! Matos adjunktus vagyok. Hogy érzi magát?

— Őszintén? Mint akit ledaráltak és a kutyák elé dobtak. Szóval pocsékul.

— Ez nagyjából érthető is — bólintott az adjunktus.

— Megtudhatnám, hogy valójában mi történt velem?

A férfi hallgatott, ráncolta a homlokát, majd lassan nekikezdett.

— Azt valószínűleg tudja, hogy egy baleset áldozata lett.

Némán bólintottam.

— Ekkor sajnálatos módon elveszítette a jobb kezét és lábát. Valamint a bal lába is erősen roncsolódott.

Hirtelen döbbent belém a felismerés: a zsibbadtság, amelyről én azt hittem, hogy majd idővel elmúlik, valójában egy nagyon tompa fájdalom, ami talán állandóan megmarad. A hiány fájdalma.

Az adjunktus nem zavartatta magát, tovább darálta a szövegét.

— A bal lábát plasztikai műtétek segítségével talán megmenthetjük, de már az sem lesz soha olyan, mint volt. Higgye el, mi mindent megpróbáltunk, de többet sajnos nem tehettünk. Most az a lényeg, hogy a szervezete felerősödjön, a többi csak utána következhet.

A beszélgetés után törtek rám a kétségek. Az az első pillanatban nyilvánvaló volt, hogy munkahelyemen, a honvédségnél nem számíthatnak rám. Mi fog történni? Nyugdíjas leszek huszonhat évesen? Mi lesz a családdal? A feleségem, a kislányom, a fiam. Mit fognak ők tenni, és mihez kezdek én?

Csupa kérdés, és mind megválaszolatlan — egyelőre. De vajon az idő megválaszolja-e őket? Egy újabb kérdés. Ebbe bele lehet őrülni, de nem szabad. Nem lehetek ennyire önző, hogy az őrület menedékébe húzódjam vissza.

— Ne haragudjon — szólítottam meg habozva a visszaérkező ápolónőt —, tudom, hogy kérésem furcsa. Szükségem lenne egy cigarettára.

Rám nézett. Látszott rajta, hogy erősen gondolkodik.

— Tényleg szokatlan és szabályellenes, de azt hiszem, én sem kívánnék mást ilyen helyzetben.

Keresgélt a zsebében, meggyújtott egy szál cigarettát, és a számba helyezte. Kerített egy hamutartót, azzal tért vissza. Ahányszor a hamu megnövekedett, kivette a kezemből a cigit és leverte róla.

Már majdnem a végére értem, amikor megszólalt:

— Ildikónak hívnak. Ha esetleg nem baj, tegeződhetünk is.

Nagyon jólestek ezek a szavak. Azt hiszem, nem a felajánlott lehetőség hatott rám így, hanem a mondat hangsúlya. Ettől kezdve mondhatom, barátság alakult ki köztünk.

Jó volt, hogy valakivel tudtam beszélgetni néha.

Egyik délután mozgást vettem észre az ajtó felől. Arra fordítottam a fejem és nagy örömömre a feleségemet és anyósomat pillantottam meg. Sok férfival ellentétben én szeretem az anyósomat. Édesanyám halála óta ő volt az első, aki mondhatnám, anyai szeretettel volt irántam. Mindketten az ágyhoz léptek és megcsókoltak.

Bár ritkán érzékenyülök el, könnycsepp jelent meg a szememben.

Leültek az ágy mellett álló székekre és sokáig csak némán néztük egymást. Egyikőnk sem tudta, hogy ilyenkor mit illik, vagy lehet mondani. Végül nem bírtam tovább elviselni a csendet.

— A gyerekek?

Marika, a feleségem válaszolt.

— Jól vannak, csókoltatnak. Tündike azt üzeni, hogy ne legyél szomorú, bármi történt, a szeretetüket ez nem csökkentheti. Különben én is ezt érzem.

A kezem után nyúlt és megszorította. Anyósom továbbra sem szólt, csak a könnyeit törölgette. Végül szépen, lassan megnyugodott és már beszélgetni is tudtunk.

— Ne aggódj, kisfiam! Otthon minden rendben lesz, erről én gondoskodom. Amíg te kórházban leszel, én ott maradok, így Marika mindennap meg tud látogatni. Most csak azzal törődj, hogy megerősödj.

— Úgy beszélsz, mint az orvosok — nevettem el magam. Erre már ők is elmosolyodtak.

Még tényleg nagyon gyenge lehettem, mert hamarosan elálmosodtam. Marikáék csendben távoztak.

Amikor legközelebb kinyitottam a szemem, már sötét volt. Az éjszakai lámpa gyenge fényénél egy fehér köpenyes férfit vettem észre, amint a szomszédos ágy fölé hajolt.

— Kérem! — mondtam halkan.

Felém fordult, végigmért, majd odavetette:

— Csak sorban.

Körülbelül tíz perc telhetett el, mire odalépett mellém.

— Na, most mondd, hogy mi kell.

Kicsit furcsán éreztem magam, mert nem emlékeztem, hogy vele is tegeződő viszonyban lettem volna. Ennek ellenére meg tudtam szólalni.

— Kérnék egy kis vizet, nagyon szomjas vagyok.

Furcsán elhúzta a száját, de nem szólt semmit. Rövidesen visszajött a vízzel és a számhoz tartotta a poharat. A folyadék nagy része a nyakamba ömlött. Ez őt nem zavarta, engem annál inkább.

— Ma éjszaka már csendben lehet lenni — közölte ellenvetést nem tűrő hangon.

Sokáig nem tudtam elaludni. Másnap Ildikótól kérdeztem meg, hogy ki volt ez a „kedves" ápoló.

— Ő volt az Endre. Már többen panaszkodtak a modorára, de nem történik semmi. Úgy látszik, valahol „jól fekszik".

Ekkor már egyre többet voltam ébren, de még adódtak olyan időszakok is, amelyek kiestek az emlékezetemből.

A délelőtt folyamán ismét felkeresett az adjunktus.

— Azt hiszem, már nincs arra szükség, hogy az intenzív osztályon maradjon, ezért még ma elhelyezzük innen.

Érdekes módon a következő osztályon töltött időszakból alig emlékszem valamire. Szinte nyomtalanul hullott ki az agyamból és később sem sikerült visszaidéznem.

A következő kép, ami élesen rögződött, a műtő látványa volt. Éreztem, hogy roncsolt bal lábamon végeznek valamilyen beavatkozást. Innen a szeptikus osztály lett a következő állomás.

Ettől kezdve már minden emlékem tiszta és világos. Amikor betoltak az ötágyas szobába, félénken néztem körül. Természetesen minden tekintet felém fordult, ami minden új jövevénynek kijár.

Csak akkor szólaltam meg, amikor a beteghordó már kiment.

— Jó napot kívánok!

Mindenfelől köszönések hallatszottak. A sarokban lévő ágyról egy idősebb férfi szólított meg.

— Te vagy az a katona, aki vonat alá esett?

— Igen — kerekedett el a szemem.

— Ne csodálkozz! Ebben a kórházban ritkán ápolnak ilyen baleseteseket. A komolyabb esetekről az egész kórház értesül.

Hamarosan mindenkivel összeismerkedtem. A sarokban egy szombathelyi suszter feküdt, aki megsértődött, ha valaki cipésznek nevezte. De nagyobb baj is érte: a takarítónő annyira betolta az éjjeliszekrényét, hogy nem érte el a mögötte lévő pálinkásüvegét. Már az elején sikerült elérnem, hogy megneheztelje rám, mert megkérdeztem:

— Feri bátyám, maga biztos, hogy nem kefekötő? Csak azért gondoltam, mert legalább annyit iszik.

Mellette egy régi vágású huszártiszt feküdt. Persze az már igen régen lehetett, de még mindig ebből az emlékből élt. Nagyon jó társakra találtak egymásban a körtepálinka pusztításának terén.

A mellettem fekvő magánfuvarozó először lovakkal kezdte, de az idők szavának engedve, átnyergelt ARO-ra. Szolid, csendes ember volt. Hamar megkedveltem.

A balomon levő ágyban csak „átmeneti” vendégek feküdtek, mígnem megérkezett János. Vele egy őr is jött, ugyanis elítélt volt. Azt senki sem vette figyelembe, hogy János egyedül még felkelni sem tudott volna. A szabály, az szabály. Az őr mellett kiaggatva a rekvizitumok: gumibot, könnygáz-spray, bilincs és az elmaradhatatlan pisztoly. Többen váltották egymást, de mindegyik felelőssége teljes tudatában feszített a kórterem sarkában.

Délfelé egy idősebb hölgy tálalókocsit tolt be, mellette két fiatal teremtés, akik rögtön nekiláttak az étel kiosztásának. Már mindenki előtt ott gőzölgött az étel, csak velem nem törődött senki. Végül egy feltűnően csinos, keleties arcú lány lépett mellém.

— Szervusz! Fatima vagyok. Úgy hallottam, elég sokáig leszel még nálunk. Így semmi értelme, hogy magázódjunk. Segítek neked megenni az ebédet. Már biztosan éhes lehetsz.

Idáig hogyan ettem, nem emlékszem. Még halvány kép sem motoszkált az agyamban, pedig valahogy eddig is kellett táplálkoznom. Igaz, rengeteget fogytam. Végig meg tudtam számolni a bordáimat, pedig a baleset előtt több mint nyolcvan kiló voltam.

A lány kezében levő csészéből egy műanyag csövecskével szívtam ki a meleg csontlevest. Ez jó megoldás volt, mivel a felülésben a felfüggesztett bal lábam megakadályozott. Bár nagyon éhesnek éreztem magam, csak keveset tudtam enni.

Megkapaszkodtam a fejem felett bőrszíjon függő farúdban, amíg Fatima megigazította a párnáimat. Most éreztem csak, milyen gyenge vagyok. Teljesen kifáradva hanyatlottam vissza.

Az edényeket összeszedték, s az idősebb hölgy lépett be.

— Ki kér kávét?

— Én kérek egyet! — szólalt meg mellettem Pista bácsi.

— Egyet nekem is hozhat, Mária nővér — mondta az öreg suszter. Én azt hittem, hogy a „Mária nővér” megszólítás csak túlzott udvariasságból fakad, ezért így szóltam:

— Én is kérnék, Marika néni!

A nővér gyilkos pillantással odalépett az ágyamhoz és fojtott, de erélyes hangon mondta:

— Lacikám, tisztázzunk valamit most az elején. Én Marikának már túl idős vagyok, de néninek viszont túl fiatal, tehát maradjunk a Mária nővér mellett. Szóval te is kérsz?

— I...Igen. — dadogtam alig hallhatóan, és szerettem volna elsüllyedni szégyenemben.

Mária nővér kifelé indult, de az ajtóból még visszafordult.

— Azért nincs harag. Ez az egyetlen vesszőparipám.

A csészékkel a másik fiatal lány tért vissza. Barna haja a válláig ért, lágy hullámokban omlott alá. Hatalmas, csillogó mackóbarna szeme derűt sugárzott. Könnyű kis kórházi inget viselt. Hegyes, ruganyos mellei majdnem átszúrták a vékony anyagot. Hirtelen még a kávét is elfelejtettem megköszönni, de ő szólalt meg elsőnek.

— Szia, én Jutka vagyok — hangja kicsit mélyebb volt a kelleténél, de így is szép volt. Valószínűleg észrevehette a zavaromat, mert elmosolyodott. Arca két oldalán apró gödröcskék jelentek meg, és ettől, ha lehet, még csinosabb lett. Segített meginni a kávét.

Már délutánra járt az idő, amikor félénken kopogtattak az ajtón. Feleségem lépett be. Nagyon megörültem. Gyengéden megcsókolt.

Rengeteg mondanivalóm lett volna, de most, hogy itt volt az alkalom, semmi sem jutott eszembe. Csak néztük egymást szótlanul. Természetesen nagyon érdekelt, hogy vannak a gyerekek, mi történt otthon, és egyáltalán, minden kórházon kívüli esemény. Ennek ellenére egyszerűen nem bírtam megszólalni. Ez az állapot jó öt percig is eltartott. Végül aztán mégis megszülettek a kérdések. Marika alig győzte őket megválaszolni.

Az egyik legfontosabb kérdést még nem tudtam — mertem — feltenni. Végül úgy döntöttem, hogy jobb a biztos tudat, mint a kínzó bizonytalanság. Összeszedtem minden bátorságomat.

— Marikám, te is látod, hogy mi történt velem. Szeretném tudni, hogy ez mennyiben változtat kapcsolatunkon.

Feleségem láthatóan megdöbbent, de azonnal válaszolt.

— A férjem vagy. Amikor nem volt baj, akkor is együtt voltunk, így lesz ezután is! Erről nincs mit beszélni, ennek így kell lennie.

A torkomat sírás fojtogatta és egy könnycsepp gurult le az arcomon.

— Jaj, majdnem elfelejtettem — húzott elő egy keszekusza rajzot a táskájából —, ezt a fiad küldte.

A papírra vetett vonalakból egy kép bontakozott ki, amelyen mind a négyen együtt voltunk és éppen játszottunk. Nagyon jólesett ez az apró figyelmesség. Sokáig nézegettem, majd eltettem.

Annyira örültünk egymásnak, hogy nem is vettük észre, mennyire elszaladt az idő. Odakint már sötétedett. Egy darabig fogtam a kezét, mielőtt útjára bocsátottam volna. Az ajtóból még visszafordult és felém intett.

Lassan, egyhangúan teltek a napok. Feleségem minden délután meglátogatott. Az étvágyam kezdett visszatérni.

Egyik délelőtt Matos adjunktus lépett be az ajtón.

— Úgy gondolom, eléggé megerősödött már a következő műtéthez. Kérem, hogy holnap a műtétig ne egyen és ne igyon semmit, különben erre a nővéreket is figyelmeztetjük.

Végighallgattam a monológot, és a végén csak bólintani tudtam. Nem lettem volna jó modell a bátorság szobrához.

Másnap rettenetesen hiányzott a reggeli kávé. Rágyújtottam egy cigarettára, amit nem vettek jó néven, de senki sem szólt, mivel képtelen lettem volna kimenni a dohányzóba. Egyre sűrűbben pillantottam az órára. Nyolc óra, fél kilenc, kilenc, még sehol semmi. Egyre türelmetlenebb és mérgesebb lettem. Végül már a tálalókocsi zörgését is lehetett hallani, amikor egy zöld köpenyes alak nézett be.

— Önnek lett volna ma műtétje?

— Igen, reggel kilenckor — válaszoltam.

— Jó. Akkor ebédeljen nyugodtan, ma már nem kerül rá sor, de holnap reggel önnel kezdünk.

Nem mondhatnám, hogy repestem a boldogságtól, hiszen lelkileg már a mai napra készültem fel, de hát mit tehettem? Délután Marika óvatosan tekintett be az ajtón. Nagyon meglepődött, amikor lelkesen intettem felé.

— Elhalasztották, mármint a műtétet — közöltem könnyedséget színlelve —, így most holnap izgulhatok.

Amíg ott volt velem, szinte el is felejtettem az előttem álló próbatételt, de amint kitette a lábát, rögtön rám tört a kétségbeesés. Kár lenne szépíteni a dolgot: féltem. Ezen az éjszakán csak nagyon nehezen tudtam elaludni. Másnap reggel szerencsére nem sok időm maradt a töprengésre, mert már nyolc óra előtt a műtőben találtam magam. Aztán már örültem, hogy túl vagyok a dolgon. A lábam erősen sajgott, de kibírható volt.

Édesapám hetente látogatott. Általában nem sokat beszéltünk, csak ült az ágy mellett és láthatóan alig várta a látogatás végét. Kapcsolatunk azóta, hogy édesanyám halála után újra nősült, nem volt felhőtlen. *(A befejező részt következő számunkban közöljük)*

Casaroli tépte a haját

(Mindszenty menesztésének körülményeiről először nyilatkozott Cserháti József püspök a Kirche Intern 1991. áprilisi számában. Tömörített fordítás.)

Mind Moszkvában, mind Budapesten nagy erővel indult meg az offenzíva, hogy Mindszentyt eltávolítsák. Romának érdekében állt, hogy keleti politikáját ne blokkolják le. Mindszenty azonban hajlíthatatlannak bizonyult. Diplomáciai körök megkísérelték meggyőzni VI. Pál pápát, hogy Mindszentyt kényszerítse a visszalépésre, vagy mentse föl esztergomi érseki hivatalából.

A pápa fel-alá járkált

A kellemetlen ügy lebonyolításában én is kényelmetlen feladatot kellett vállaljak, mert egyrészt a magyar Püspöki Konferencia titkáraként ismertem a helyzetet Magyarországon, másrészt sok külföldi püspökkel álltam kapcsolatban, mivel Rómában a Germanicumban tanultam.

1973. december 17-én távirattal a vatikáni államtitkárságra hívtak. A pápa őszentsége különkihallgatáson fogadott. E napon egy nyomasztó sirokkó, az ismert forró mediterrán szél kínozta őt. Nem tudott ülve maradni, fel-alá járkált. Hosszan, belső harccal és megrendüléssel beszélt arról, hogy milyen nagyra becsüli Mindszentyt szilárdságáért és állhatatosságáért és hogy a bíboros további sorsa milyen nagy gondot jelent az ő, a pápa számára. „Mit szólnának Magyarország katolikusai ahhoz, ha a bíboros az országot s az esztergomi érseki széket véglegesen elhagyná?" — kérdezte.

Válaszom így hangzott: „Szentséged, a magyar nép sok éven keresztül annyit szenvedett és bírt ki, annyi megaláztatást kellett elviselnie, hogy bár fájdalmat okozna és sajnálnánk, ha a bíborosnak el kellene hagynia hazáját és száműzetésben kellene élnie, mindazok után, amik történtek, a magyar nép még képes arra is, hogy elviselje ezt a megpróbáltatást."

Rá kellene beszélni

Ismerünk-e valakit, aki közel áll a bíboroshoz és érveléssel be tudná láttatni vele, hogy az esztergomi érseki széket egy arra alkalmas utód számára fel kell szabadítani? Három személyt neveztem meg. A pápa: Mindszenty Zágont már nem kedveli, mert ráfogja, hogy közreműködött Magyarországról történt eltávolításában. Casaroli bíboros nevére a pápa röviden azt válaszolta, hogy Mindszenty semmire sem becsüli Casarolit, sőt, megveti. Harmadikként a pápa úgy vélte, ne tegyük ki Lékait annak a veszélynek, hogy Mindszenty már a látogatását is visszautasítsa, ezzel aláásnánk a még fiatal püspök tekintélyét.

König bécsi bíboros Róma kérésére már novemberben és decemberben is megkísérelte a rábeszélést. A magyar prímás felháborodottan reagált: erről szó sem lehet, leköszönése csak a kommunisták győzelmét jelentené és egyébként sem tudja elképzelni, hogy a pápának ez volna a kívánsága.

Elsietett lépés

Harmadszor, január elején König így érvelt: A jelen nehéz helyzetben a mérleg egyik oldalán van a prímás magas hivatalával, becsületével, szenvedésével és mártíromsága érdemével, a másik oldalon pedig a pápa, gondjával az összegyházért. Magyarország és Esztergom híveinek nevében kéri a bíborostól, ő, König, ezt az áldozatot.

Feltűnő az egyenlőtlenség: egyetlen személy kerül itt ellentétbe a pápával és az egész világgal. König szerint a magyar bíboros elgondolkodóvá válva felelte: „Látja, bíboros úr, erre még soha nem gondoltam." De végül ez a beszélgetés sem vezetett eredményre a végsőkig elgyötört idős emberrel.

Így érkezett el az ominózus február 8-a, Mindszenty budapesti elítélésének évfordulója. Aznap nyitották meg Bécsben a SALT-tárgyalásokat. Ekkor találkoztak először az amerikaiak és a szovjetek a világhelyzet megjavítása érdekében. Casaroli államtitkár Varsóban tartózkodott.

Bécsben Mindszenty titkársága korán reggel nyilatkozatot tett közzé, melyben tiltakoztak a bíboros jogszerűtlen elhurcolása és megszégyenítő elítélése ellen. Rómában ezt a nyilatkozatot úgy értelmezték, mint bizonyos körök — akik Mindszenty nevét használták fel — gyalázkodását a SALT-tárgyalások ellen. A pápa önmagával harcolva magányosan mérlegelte, hogy mit tegyen.

Tizenegy órakor jelentette a vatikáni rádió: VI. Pál pápa Mindszenty József esztergomi bíboros érseket érseki hivatalából felmentette. Elsietett, jóvátehetetlen lépés volt. A nyugati katolikusok botrányként fogadták, hogy a pápa a véleményük szerint hitvalló és mártír bíborost ejtette, ő maga pedig kilátástalan politikai manőverek parkettájára lépett. Varsóban állítólag Casaroli a haját tépte, de nem tudta hatástalanítani azt, ami már megtörtént.

Egyiptomi fiatal keresztények kínzatása és fogsága

„A bírói ítélet nagy kiábrándulást keltett, mert az emberek bíztak a szabadon bocsátásban. Mielőtt a vádlottak padjára ültették őket, a kínzás nyomait eltüntették." — mondja egy evangélikus pásztor, aki a hitéért letartóztatott három fiatal egyiptomi keresztény sorsáért aggódik.

1990 október közepén kaptuk a hírt. Egyetlen vétségük abban áll, hogy élve a „szabad vallásgyakorlás" jogával — melyet az ENSZ-megegyezés szavatol — keresztények lettek.

December 17-én szabadon kellett volna őket engedni, ehelyett újból vád alá helyezték mindhármójukat. A fogdában aztán ismét elkezdték a korábbi kínzásokat: verések, elektrosokk, cigarettával történő égetés, éheztetés, gyalázatos szidalmazások érték őket.

Decemberben állapotuk kritikussá vált, különösen Sallamé, aki pedig erős és kisportolt. Mustafa Mohammed Said, Mohammed Hussein Sallam és Hassan Mohammed Ismael — 1990 novembere óta állandó letartóztatásban van. A legutóbbi hírek szerint Mustafát és Sallamot február 11-én ismételten elítélték és bebörtönözték. Hassant súlyosan megkínozták, s jelenlegi tartózkodási helye ismeretlen, talán már nincs is életben...

Tisztelt Nagykövet Úr!

Nemrégiben kaptam a hírt, hogy három fiatal egyiptomi keresztény — Mustafa Mohammed Said, Mohammed Hussein Sallam és Hassan Mohammed Ismael — 1990 novembere óta állandó letartóztatásban van. A legutóbbi hírek szerint Mustafát és Sallamot február 11-én ismételten elítélték és bebörtönözték. Hassant súlyosan megkínozták, s jelenlegi tartózkodási helye ismeretlen, talán már nincs is életben...

Ezek az emberek csupán a szabad vallásgyakorlás lehetőségével éltek.

Nagyon aggódom e három fiatal keresztény miatt és kérem Önt, közölje ezt országuk kormányával, s tegyen meg minden Öntől telhetőt, hogy kieszközölje azonnali szabadon bocsátásukat.

Keltezés:

Aláírás:

Mindszenty titkárának elhurcolása

(A Pesti Hírlap április 29 — május 4-i számai tudósítottak a Mindszenty-újratemetés előzményeiről. Rövid összefoglalást adunk.)

A magyar hivatalos klérus és a püspökök életében kerülték Mindszentyt, mint a bélpoklost. Dr. Harangozó Ferenc atya, az egyetlen élő személy azok közül, akiket a Mindszenty Alapítvány kuratóriumában való részvételre még maga a bíboros kért föl, ezt mondja: „A mai magyar püspökök a kommunista párttal történt szoros együttműködésükkel papi és püspöki minőségükben egyaránt kompromittálták magukat. Élükön Paskai bíborossal, nem szűntek meg Mindszenty Józsefet életében és halálában bírálni, s mindezt nyilvánosan. Most az ünnepélyes hazavitellel akarják igazolni magukat, palástolni múltjukat."

Monsignore Mészáros Tibor, aki utolsó éveiben, 1972-75-ig Mindszenty titkára volt: „Nem nyúlt a Vatikántól őt megillető illetményéhez, minden összegyűlt pénzt végrendeletileg a magyar ifjúság nevelésére és a papnevelésre adta. Ezzel szemben mi történt? Hogy tetőzzék a gyalázatot gúnnyal, a Mindszenty Alapítvány vállalta a hazaviteli ünnepségek költségeit. A szegény halott bíborosnak kell végrendeletében ily módon megtiltott ünneplését gyalázói által a saját zsebéből fizetnie. ...Sajnos, ahogy a hercegprímás úr által megbízottak lassan kihaltak, a Mindszenty Alapítvány kuratóriumát ellepték a Habsburgok."

A két idős ember nyolc-nyolc évig volt szibériai munkatáborban. 1955-ben marhavagonban, bilincsben hazaszállítva azonnal lecsukták őket itthon is. Lágerekben, börtönben, rendőri felügyelet alatt éltek, míg a klérus puhább tagjai a 'békepapi' mozgalom szamárlétráján kapaszkodtak fölfelé.

Nem papi engedetlenség a Vatikán által kinevezett magyar püspöki kar döntésének ellenszegülni? — kérdezte Vígh Sándor, a Pesti Hírlap tudósítója Mészáros Tibort. „Vannak az életben helyzetek, amikor az ember elsősorban a lelkiismeretének, úgy is fogalmazhatunk, Istennek tartozik elszámolással és engedelmességgel, s csak másodsorban a földi hierarchiának."

Mivel hónapok erőfeszítésével nem sikerült érvényt szerezni Mindszenty végakaratának, a tiltakozók április 29-én hajnalban, szentmise elmondása után odaláncolták magukat a sírkápolna bejáratához. Böjtöltek, imádkoztak az érkező zarándokcsoportokkal együtt. Két feltételük volt:

1. Június 29-e előtt ne legyen temetés.

2. Paskai bíboros és a püspöki kar a pápának nyújtsák be lemondásukat.

Az évezredes szokással, hogy Isten házában senkit nem érhet erőszak, hatalmas anyagi és politikai érdekek álltak szemben. Az egyházi és világi méltóságokkal folytatott tárgyalássorozat drámai jelenettel zárult: Mészáros Tibor hazugnak nevezte Habsburg Rudolfot. Ez már sok volt a rendőrségnek (egy császári felséget nyilvánosan sértegetni?!). Lejárt az ultimátum is. Erőszakkal távolították el a templomból a magyar újságírókat, majd kedden éjfél előtt elhurcolták őrhelyükről és kidobták a demonstrálókat is. „Pedig a rendőrkapitány ünnepélyesen, a televízió kamerája előtt megígérte, hogy nem fognak ellenünk erőszakot alkalmazni. Még egyszer erőszakot szenvedett a bíboros, még halálában is, hogy ...az ő igaznak bizonyult tanúságával, személyének most felragyogó fényével takarózhassanak."

Az egyházi elítélések ill. rehabilitálások, szentté avatások mögötti indítékokra, politikai szövevényekre figyelmeztet Jean d'Arc, szent Johanna története, akit az inkvizíció boszorkányként megégetett, később pedig rehabilitálták, boldoggá, majd szentté avatták.

Shaw: Szent Johanna

A veszprémi társulat vendégelőadásában nyűgözte le a nézőket Shaw színműve. Johanna varázsos egyénisége, tiszta, határozott beszéde, céltudatossága mindenkit — parasztot, katonát, királyt — hatása alá von. Shaw többször kiemeli, hogy csak attól lehet az, aki — hogy figyel a benne megszólaló Hangra. De a 'tanító egyház' nem tűrheti, hogy egy parasztlány kerüljön közvetlen kapcsolatba Istennel. Ez megtörné a vak engedelmesség szabályát, amelyet egyházi és világi hatalom egyaránt megkövetel.

A történelem fintora, hogy az erőviszonyok gyors megváltozása már negyedszázaddal később újabb koncepciós pert hoz: most már Johanna emlékének rehabilitálása szükséges a hatalom szentesítéséhez. A darab egy álomképben elvezet egészen a századunk elején történt szentté avatásig. De amikor Johanna megkérdezi: „Támadjak-e fel halottaimból és jöjjek-e vissza közétek mint eleven leány?" — Shaw rámutat, hogy a meggyilkolt prófétáknak emelt síremlékek nem jelentik azt, hogy a mai prófétákat már nem gyilkolják meg. Ugyanis ezt a szilárd lelkű fajtát csak holtában lehet (egy)háziasítani.

Ez a válasz Johanna utolsó kérdésére: „Miért nem lehet, hogy a szenteket még életükben rehabilitálják?" S talán itt és ma ez az oka annak is, hogy Mindszenty 'rehabilitálása' könnyebb, mint Bulányi Györgyé.

— szentecske —

Feladó:

bélyeg helye

Egyiptomi
Arab Köztársaság
Nagykövetsége

Budapest

Bérc u. 16.
1016

tolt volt, az erős fájdalmak hatására azonban teljesen megtört, s csak három napi éheztetés után került orvosi kezekbe.

A sok reménnyel kecsegtető február 11-i újbóli vizsgálat után Mustafa és Sallam letartóztatását meghosszabbították. Hassant állítólag egy másik fegyházba helyezték át.

Kérjük, tiltakozzanak a mellékelt levelezőlappal az egyiptomi nagykövetségnél.

(Christen in Not 1991. ápr.)

Eretnekség a szószékről

Egy olvasónk a székesfehérvári vizivárosi 'katolikus' templomban a prédikációban rémülten hallotta, hogy a meg nem keresztelt gyermekek nem üdvözülhetnek. Hogy lehet Istenről ilyen gonoszságot állítani? Sírjunk? Nevessünk? Mikor ér már ide a Zsinat a sötét magyar teológiai ugarra?

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A tökéletesség hetedik foka

Egy reggel a völgybeli falucska iskolájában haragosan jött be a tanító bácsi az osztályterembe: — Álljon fel az a gyerek, aki zsineget feszített ki a kapu előtt! Egy kis elsős nagyon megütötte magát.

Most már értettük, mi volt az előbb az a sírás. De senki sem állt fel. A tanító bácsi ekkor nagyon komolyan, és nagyon szépen arról kezdett el beszélni, hogy tisztességes gyerek, ha csintalankodik is, ha rosszaságot követ is el, vállalja érte a felelősséget. Olyan lelkesítően beszélt a becsületről és az őszinteségről, hogy szinte sajnáltam, hogy nem én feszítettem ki azt a zsineget, és nem bizonyíthatom most felállással bátorságomat és őszinteségemet. Nyilván ugyanilyen hatással voltak a tanító bácsi szavai a tettesre is, mert egyszer csak a vékonydongájú, keskeny arcú kis törpe, Ecki Becki felpattant a helyéről: — Én feszítettem ki a zsineget! — A terem csodálkozva felmorajlott, a tanító bácsi pedig egy kis korholás után megdicsérte Ecki Beckit, amiért becsületessége legyőzte félelmét a büntetéstől. Nem is büntette meg. És Ecki Becki, miután leült, büszkén körültekintett. A tízpercekben a szokásos hancúrozás helyett magasra emelt fővel egyedül járkált föl-alá. A többiek még játszás közben is tisztelettel pillantgattak rá, és vigyáztak, hogy fogócskázás közben meg ne lökjék.

Néhány nap múlva a tízperc elején — noha ez szigorúan tilos volt — Ecki Becki az osztályban labdázni kezdett, és a labda úgy pattant vissza a menyezetről, hogy betört egy ablaktáblát. Társai megnyugtatóan veregették Ecki Becki hátát — ne féljen, egyikük se árulja el — és mindnyájan kirohantak az udvarra.

Amikor azonban bejött órára a tanító bácsi, Ecki Becki a köszönés után is állva maradt, és így szólt: — Labdáztam az osztályban, és betörtem az ablakot.

A tanító bácsi korholással kezdte, az azonban eltörpült a korholást követő dicséret mellett, és Ecki Becki leülés után ismét büszkén körültekintett. A tízpercekben pedig megint magasra emelt fővel, egyedül sétált föl-alá, látszott rajta, a becsület hősének érzi magát, sokkal értékesebbnek bármelyikünknél.

Eltelt egy-két hét és semmi olyasmi nem történt, ami Ecki Becki jelenthetett volna. A gyerekek már nem pillantgattak rá tisztelettel és ha hébehóba ismét magasra emelt fővel sétált föl-alá, már nem ügyeltek rá, hogy meg ne lökjék fogócskázás közben.

Egy reggel az iskolához közeledve észrevettem, hogy Ecki Becki már be is fordul a kapun. Kíváncsi voltam, hogy miért jött ilyen korán, és beleskelődtem az ablakon. Úgy állt a padok előtt — még senki nem volt az osztályban, csak ő — és úgy nézelődött mindenfelé, mint aki töpreng valamin. Egyszerre csak megakadt a tekintete a szemetesládán. Ráállt a tetejére és páros lábbal ugrálni kezdett rajta, mintha be akarná törni a tetejét. A ládácska azonban erős volt, semmi baja se lett. Kiment ekkor a folyosóra, felmászott az ajtóval szemben álló szemetesláda tetejére, ugrált azon is páros lábbal és egyszer csak — reccs! — betört a tető.

És Ecki Becki az első óra elején megint csak állva maradt és jelentette büszkén: — Betörtem a szemetesláda tetejét! Ugráltam rajta! — A tanító bácsi most már hosszasan nézte Beckit, és nem szólt. Kiment a folyosóra, megnézte a ládatetőt, és miután visszajött, csak ennyit mondott: — Vidd át délben Nógrádi bácsihoz, az asztaloshoz! Leülhetsz!

Ecki Becki lassan ereszkedett vissza a helyére. Csalódottság, sértődöttség, sőt egy kis harag is látszódott az arcán. Ezen a napon nem sétált a tízpercekben magasra emelt fővel, de nem is hancúrozott. Komoran álldogált a fal mellett az udvaron. Az utolsó tízpercben odamentem hozzá: — Segíteni fogok neked átvinni ezt a tetőt. Nem nehéz, de nagy. — És ennek láthatóan megörült.

Miután beadtuk a tetőt, együtt indultunk haza Törpeháza felé és én így szóltam: — Furcsán viselkedett ma veled a tanító bácsi! De én tudom az okát! — Mohó kíváncsisággal sürgetett: — Mondd hát, ha tudod! — Úgy tettem, mintha nem volna kedvem hozzá: — Talán nem is érdemes elmondanom... A tanító bácsi most már ugyanis többet vár tőled, de azt hiszem, nincs erőd a megvalósításhoz. Azt várja a tanító bácsi, hogy most már lépj eggyel följebb a kiválóság lépcsőjén! Te mostanában mindig gyönyörűen bevallod, ha valami hibát követsz el — és erre jogosan büszke is vagy. De van ám egy magasabb rendű büszkeség is! Most már arra kellene büszkének lenned, hogy nincs mit bevallanod.

Ecki Becki elgondolkodott, aztán elkomorodott: — De hát akkor nem vághatom ki bátran és őszintén, hogy én voltam, én tettem! — Elmosolyodtam: — De sokkal magasabbra kerülsz! És még hatásosabban viselkedel. Gondold csak el! Kérdezi a tanító bácsi az osztályt: ki tette? Te meg fölényes nyugalommal a szemébe nézel, mintha mondanád: „Nekem aztán igazán nincs közöm az efféléhez, hisz én sohasem teszek rosszaságot." Nézegetnek majd rád a gyerekek: nem te voltál-e? Büszkén összefonod a karod, és közömbös arccal körültekintesz. Akik meg feltételezték rólad, hogy te törtél be ablakot, ládatetőt, elszégyellik magukat.

Két-három nap múlva a tanító bácsi feldöntve találta a katedra asztalán a tintásüveget.

— Álljon fel, aki turkált a fiókban! — Senki sem állt fel. A gyerekek mindnyájan Ecki Beckire néztek. Rátekintett a tanító bácsi is. Ecki Becki nyugodtan a szemébe nézett, aztán összefonta mellén a karját és fölényes

nyugalommal, közömbös tekintettel végighordozta szemét a feléje fordult arcokon. A tanító bácsi azt hihette, azért néznek Ecki Beckire a gyerekek, mert tudják, hogy ő tette. Kérdezte hát: — Ecki Becki, nem te voltál? — Ecki Becki lassan és nyugodtan állt fel: — Én már nem rosszalkodom, tanító bácsi!

A terem csodálkozva felmorajlott. És ettől kezdve a szünetekben Ecki Becki ismét gyakran sétált föl-alá magasra emelt fővel, egyedül.

Egy napon, amikor a tanító bácsi írt valamit a táblára, papírzacskó durrant a terem végén. Akkor már a „ki tette?" kérdéskor senki sem tekintett Ecki Beckire. Hamarosan fel is állt az utolsó padban a legerősebb kistörpe, Rezeda: — Én voltam. — A tanító bácsi csodálkozott: — Még sohase tettél ilyesmit! Most miért? — Rezeda magyarázta: — Véletlenül. Csak felfújtam. De nem akartam eldurrantani, de elgondolkoztam, és belecsaptam a tenyerembe.

— De miért fújtad fel?

— Unatkoztam!

Óriási nevetés. Ekkoriban Ecki Becki velem járt haza Törpeházára, és ezen a napon Rezeda is csatlakozott hozzánk. Ecki Becki azonban fölényes mosollyal fogadta: — Jól van, Rezeda, gyere csak velünk. Egyszer fölálltál, hát már úgy érzed, hogy te is a kiválóakhoz tartozol? — És a vékonydongájú Ecki Becki meg is veregette a hústól és izomtól duzzadó Rezeda vállát: — Pedig, ha tudnád, hogy én már hol tartok, mert van ám második lépcsőfok is! De azért... csak gyere velünk! Szívesen látunk!

Miután Rezeda Törpeházán elvált tőlünk, így szóltam Ecki Beckihez: — Majd szólj, ha már elég erőt érzel magadban, hogy megpróbálj fellépni a kiválóság harmadik lépcsőfokára is. — Ecki Becki tüstént megállt: — Most! Elég erőt érzek! Mondd csak! — Én meg mondtam is örömmel, de sóhajtva: — Nem hiszem, hogy máris fel tudnál lépni a harmadik lépcsőfokra. Mert akik ott állnak, azok már nem arra büszkék, hogy nem rosszalkodnak, hanem arra, hogy nem büszkélkednek kiválóságukkal, mert természetesnek találják.

Volt rá gondom, hogy másnap egy sokat rosszalkodó kistörpe, Bérci Berci legyen a társunk a hazafelé vezető úton. És örömmel tapasztaltam, hogy Ecki Becki megértette a harmadik lépcsőfok követelményét. Egyenrangúként beszélgetett Bérci Bercivel, nem hangoztatta, hogy kiválóbb nála. De mondott persze ilyesmit is: „Aztán majd, Berci, ha abbahagyod a rosszalkodást, nehogy büszkélkedjél vele, hogy jó vagy! Természetesnek kell tartanod. Ha majd eljutsz ide valamikor, akkor már a kiválóság harmadik lépcsőfokán leszel."

A következő héten Ecki Becki új ruhában, új cipőben jött az iskolába, sőt zsebórája is volt. Most már nem összefont karral nézett körül a teremben, hanem ötpercenként elővette, megnézte a zsebóráját, és a visszatevés közben pillantott körül: megbámulták-e ismét, hogy neki zsebórája van?! Bármelyik pillanatban megnézheti, hány perc van még hátra a leckeórából. A szünetekben minden második és harmadik mondat az új ruhájára és cipőjére vonatkozott:

— Ma nem labdázom, mert hátha elesem, és összepiszkolom az új ruhámat. — Ma nem futok, hogy ne rongáljam az új cipőmet!

Hagytam néhány napig, hogy büszkélkedjék a holmijával és szótlanul tűrtem hazamenet, hogy valahányszor szembejön velünk valaki, előhúzza és megnézi az óráját. Egyszer aztán szóvá tettem a negyedik lépcsőfokot. S minthogy ösztökélt, részletesen is beszéltem róla.

— Nem tudom, sikerülni fog-e majd arra is föllépned. Meg kellene értened, hogy semmi okod büszkének lenned ruhára, cipőre, órára. Úgy húzogatod elő az órát, mintha te találtad volna ki, vagy te készítetted volna. Vagy legalábbis te dolgoztál volna a pénzért, amibe került. Nehéz lépcsőfok a negyedik! Akik fel tudnak lépni rá, csakis arra az egyre büszkék, hogy nem büszkélkednek semmivel.

Elégedett lehettem Ecki Beckivel, mert még azt is megértette, amit ki se mondtam. Így szólt hozzám másnap: — Gondolkoztam azon az óradolgon. Hogyha én találtam volna fel, ok lenne-e rá, hogy büszkélkedjem vele? És rájöttem, hogy nem. Feltaláltam, hát feltaláltam. Nem érdem az, hanem képesség.

Örömömben rögtön előálltam a következő lépcsőfokkal: — Nagyon nehéz az ötödik. Nem tudom, sikerülni fog-e föllépned rá! Az lép fel az ötödik fokra, aki már azzal nem büszkélkedik, hogy semmivel sem büszkélkedik.

Három nap múlva meg Ecki Becki állt elő kívánságával: — Mondhatod a hatodikat, mert már három napja nem dicsekedtem el vele senkinek, hogy nem vagyok büszke az órámra, se a ruhámra, semmire.

Szemébe néztem: — Nem dicsekedtél, azt tudom, észrevettem, de érezni, ugye, érezted a büszkeséget, amiért olyan vagy, aki semmire se büszke.

— Hát persze, hogy éreztem!

— Nahát, akkor próbáld meg, hogy ne érezd, ne érezz büszkeséget, amiért nem vagy büszke semmire.

Megdöbbenve nézett: — Ne érezzek? Hogyan lehet az elérni, Moha? — Vállat vontam: — Hát érezz! Mondtam, hogy nagyon nehéz a hatodik!

Másnap komoran jelentette: — Föllépten a hatodik lépcsőfokra! Már azért sem érzek büszkeséget, amiért nem vagyok büszke semmire.

Gyanakodva és szigorúan néztem rá: — Igazat beszélsz?

— Elvörösödött: — Persze, hogy igazat! — és zavartan nevetgélt: — Hiszen akkor én most már, ugye, tökéletes is vagyok? Vagy van még lépcsőfok?

Magasra vontam a szemöldököm: — De van ám! És ez a legnehezebb! Azért is a legnehezebb, mert magadnak kell kitalálnod, mit kell tenned, hogy felléphess rá! — és erősen a szemébe néztem: — Igazán nem érzel büszkeséget, amiért nem vagy már büszke jóságra, ruhára, órára? — Hallgatott egy pillanatig, aztán kitört belőle a kiáltás:

— Nem, Moha! Nem bírok nem lenni büszke rá, hogy nem vagyok büszke semmire!

Elnevettem magam és kezet nyújtottam neki: — Gratulálok, Ecki Becki! Most léptél a hetedik lépcsőfokra! Megmondtad őszintén, hogy nem vagy rá képes, hogy ne légy büszke arra, hogy jó vagy. Derék gyerek vagy, amiért megmondtad, hogy nem bírsz. Én se bírok! Senki se! De ez már talán nem is büszkeség, hanem elégedettség önmagunkkal.

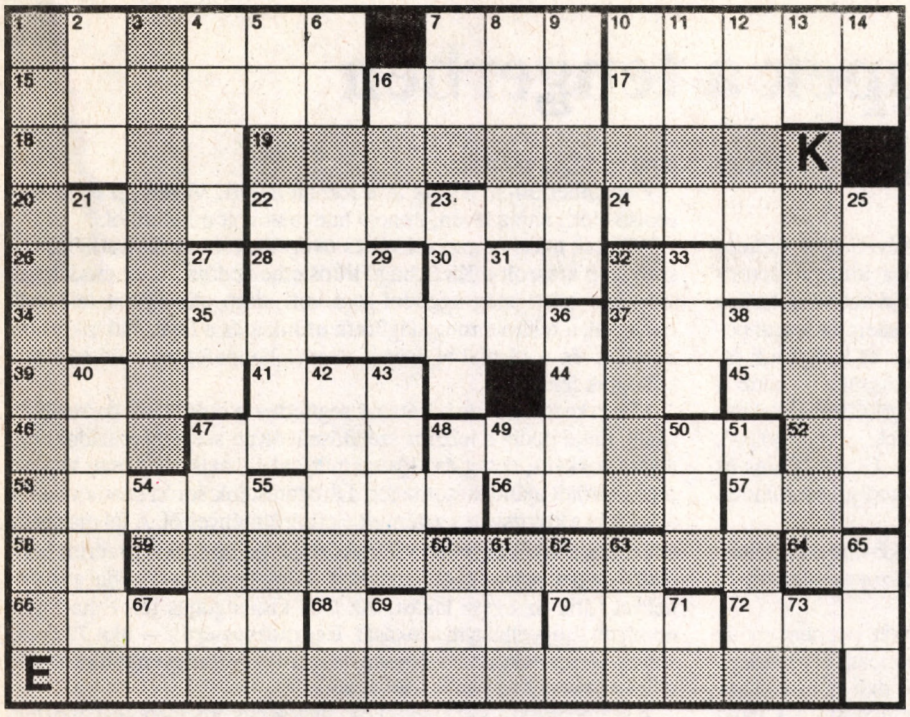

Vízszintes: 1. Csecsemőit 7. Régies mi 10. Fiatal mézevő 15. Sötét színű borszőlő (Oportó) 16. Evangéliumszerző 17. ...-picike 18. Kis Lajos! 19. Megfejtés IV. 20. Gyerekvigyázó 22. Ziháló 24. Péter apostol őt is látta a színeváltozáskor (Mt 17, 3) 26. Eszes 28. Szépség 30. S ... világosság! 32. A hüvelyk- és mutatóujjunk távolsága 34. Magóg fejedelme (Ez 38, 2) 35. Fehérjetartalmú ételt biztosító aznapi kínálat 37. Ne süsse! 39. Fafúvós 41. Verssorösszecsengés 44. Darabokká alakít, visszafelé 45. Mélység fölött vezet át 46. Hideg szín 47. Madár is, gép is 48. Formában sütött, kúpos kalács 52. Bensőséges megszólítás 53. Titusz munkatársa (3, 12) 56. Cselekedd 57. Vöröses 58. Bénuláshoz vezető sorvadásos betegség 59. Megfejtés V. 64. ...felé (irány is, kérdés is) 66. Művelet kulccsal 68. Norvég főváros 70. Cselekvés is, testrész is 72. Tagadószó

Függőleges: 1. Megfejtés I. 2. Egyik szülő 3. Megfejtés III. 4. Az opera egyik dala 5. Fogyasztásra alkalmas folyadék 6. A Judit könyve előtti könyv főszereplője 7. Kalácsba való 8. Ágyútüzet okádó alegység 9. "Jobb ..., mint soha!" 10. Kis Mihály! 11. Edzett vas 12. Székely mező (Cigla) 13. KK 14. Régi-e 16. Gyümölcse áldott 21. Nagy űrmérték pl. bor mérésére 23. Kézilámpa töltése 25. Gyűjtet 27. Shalom (béke héberül) fele 28. Lámpaborító 29. JM 31. Halfajta (Aspius) 32. Megfejtés II. 33. Vízszintes 57. 36. Időnként elázó mezei rágcsáló 38. Zárthelyi dolgozat 40. A második szentséget szolgáltatja ki 42. Az Ószövetség régies megnevezése 43. A bor elődje 47. A hónap egyharmada 48. Kodály Zoltán 49. Jézus hasonlata önmagáról (ékezet nélkül) 50. Magasztos, ünnepélyes költemény 51. Nem romlott 54. Jézus a szőlő-hasonlatban 55 Katolikus istentisztelet 60. Irányt adó meggyőződés 61. Bárkaépítő elődünk 62. Ezek nőnek a mustármagokból 63. Római 49 és 50 65. Beszélgetés Istennel 67. Sír 69. Az "s" gyerekesen ejtve 71. Nem föl 73. Közelre mutató névmás

II/1. számunk keresztrejtvényének megfejtése: Boldogok a Lélek szerinti szegények, mert övék a mennyek országa. (Mt 5,3)

Könyvjutalmat nyert: Keszler Erzsébet, Akasztó.

„Szomjazom” Alapítvány

Az első pohár bor, melyet megittál,
az egészségedé,
a második a jókedvé,
a harmadik a bánaté,
a negyedik pedig a gyalázaté.
(Arisztotelész)

Halász Endre nyugalmazott plébános javaslatára ez a többértelmű szó — „Szomjazom” — jelzi az alapítvány célját: alkoholisták és más szenvedélybetegek lelki gondozása és munkaterápiás foglalkoztatása. Létrehozását az tette szükségessé, hogy az évek óta működő kis iszákosmentő csoport, amelynek életéről az ÉV tavaly nyári száma is beszámolt, észrevehetően bővül. Egyre többen igénylik a pszichoterápiás csoportfoglalkozásokat és a világi szervek által nem nyújtott keresztény 'gyógyítást'. A lelki gondozást Bandi bácsi és régóta vele dolgozó, önkéntes segítői biztosítják, az egészségügyi hátteret pedig a Gyáli úti kórház főorvosa. A csoport a Magyar Karitász részlegének, a Betániának a keretében működik, keresztény humanista értékek alapján.

Az alapítványt egyelőre tíztagú kuratórium kezeli. A tervek közt szerepel a foglalkozások gyakoribbá tétele, saját helyiség biztosítása, az anyagiak függvényében esetenkénti szociális segélyezés és átmeneti szállás felállítása a krízishelyzetben levők számára.

Az alapítvány várja és kéri a céljával egyetértő bel- és külföldi természetes és jogi személyek, szervezetek adományait, esetleg segítő tevékenységét. Az alapítványt erkölcsi támogatásáról biztosította a Család Alapítvány, melynek titkára, Vincze Endre eddig is rendszeresen segítette a csoport működését. A saját bankszámla rövid időn belül történő megnyílásáig a megajánlások befizethetők a Család Alapítvány számlaszámára (MHB 202-10809), „Szomjazom” Alapítvány megjelöléssel, ahol azt elkülönítetten kezelik. További információ az alapítvány alapítójánál és képviselőjénél: Boglárynė Mailáth Edina, 1089 Budapest, Bláthy Ottó u. 10.

Melyik szentírási történetet ábrázolja az alábbi (kiszínezhető) kép?

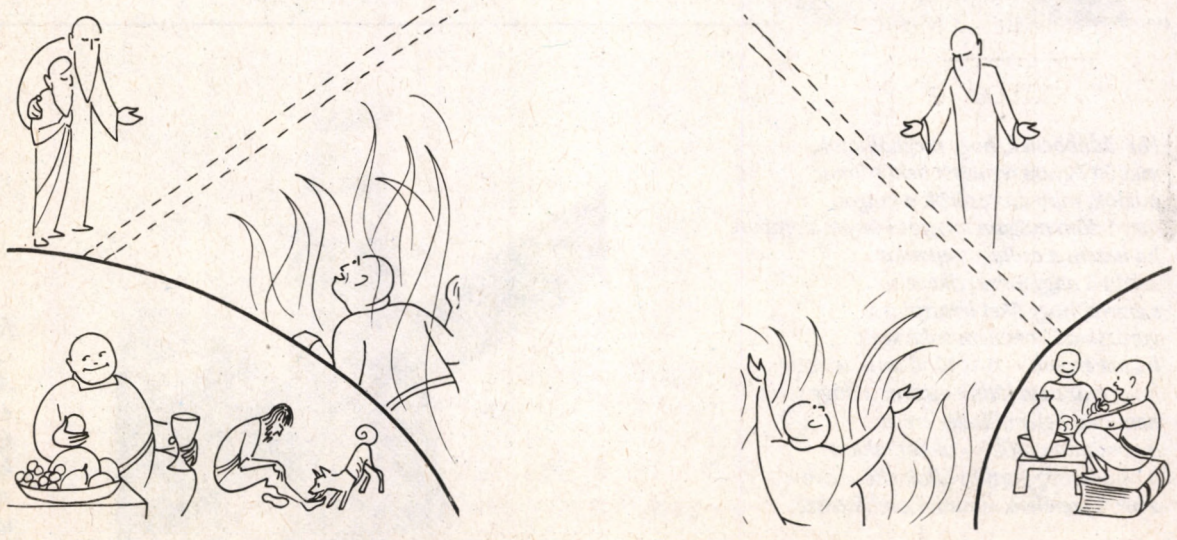

Cseppek a tengerben

1990. dec. 15-én este csengett a telefon. Bátyám hívott fel, hogy közölje velem anyánk halálhírét.

Megállt számomra az idő.

Felelevenedtek gyermekkorom legszebb emlékei, újra átéltem csodálatos karácsonyainkat, amikor az anyám az ünnepi vacsora előtt felállt, felolvasott egy részt a Bibliából, majd azt aktualizálva mélyen emberbaráti beszédet mondott. Míg átszellemült arccal beszélt, mi áhitatos csendben ültük körül az asztalt és hallgattuk őt. Ott volt egy idős házaspár is — bátyám keresztszülei — akik a karácsonyi és húsvéti ünnepeket mindig velünk töltötték. Odakinn hó borította a kertet, a fákat, a háztetőt és az utcát, s benn jóleső, éltető meleg járt át minket anyám szavai nyomán. Gondolataink és érzéseink közössége ilyesmit sugallt: „Tedd magad jobbá minden nap! Indulj el felebarátod felé s szeresd őt!"

Ezt a misztikus, felejthetetlen érzést nevezték később a felnőttek inspirációnak, amelyet életem során azóta is sokszor átélhettem és amely az életem 'sójává' vált.

Karácsony közeledtén minden évben jelen volt bennem ez az emlék, amely egyre sajgóbb nosztalgiával figyelmeztetett modern világunk rohanására az ürességbe. Ha a múltat már nem is lehet visszahozni, de annak szellemét igen! Ezt bizonyította a Család Alapítvány a román-magyar családi hétvége magyarországi megszervezésével. Nagyon meghatott a román családok csomagjaihoz mellékelt levél, valamint a résztvevők beszámoló levelei is. Mindezek eredményeképp megfogalmazódott bennem egy gondolat, amely lassan ellenállhatatlan belső erővé alakult: Én is szeretnék személyesen tenni valamit a segítségre leginkább rászorulókért.

A gondolatot tettek követték, és anyám temetése előtt egy autónyi élelmiszerrel, tisztítószerekkel és ruhaneművel elindultunk barátommal Kolozsvárra.

December 30-án léptük át a román határt. Vasárnap és az óév utolsó előtti napja lévén, ünnepi hangulat volt mindenhol.

A kocsi, hátul konzervekkel és üvegekkel megpakolva néha veszélyesen araszolt a Királyhágó síkos emelkedőin. A táj csodálatos szépsége miatt még aggódni sem volt időm. Az égbolt tele volt csillaggal, a telihold megvilágította utunkat és a tájat. Hó takart be mindent és a távolabbi falvak elszórt lámpafényei barátságosan csillogtak felénk.

Megérkezésünkkor barátaink segítettek a csomagok összeállításánál, majd pedig a házhoz szállításnál olyan szegény családokhoz, illetve rokkant, beteg és idős személyekhez, akik még nem kaptak más külföldi ajándékcsomagot. Látogatásaink során szomorú kép alakult ki a kolozsvári szegények életkörülményeiről. A fal magasan penészes, a lakás egyetlen villanykörtéjét pedig szükség szerint hordozzák egyik helyiségből a másikba. Több helyen a konyhai gáztűzhellyel fűtik az egész lakást. Az idős kisnyugdíjas téli ruha híján nemigen tudja elhagyni a lakását. Egy mozgássérült — akit 77 éves, súlyos térdporckopásos édesanyja ápol — izomgyengülése miatt már nem képes hajtani a tolószékét.

A személyre szabott ajándékcsomagok nagy meglepetést okoztak az embereknek, és látható boldogságuk kárpótolt minden fáradtságért. Húsvétkor folytatjuk. Akkor is, ha ez mennyiségénél fogva csak egy csepp a tengerben. Hátha más is kedvet kap, hogy csökkentse az emberi szenvedés, nyomor és megaláztatás parttalan óceánját.

Január 3-án temettük édesanyámat. A koporsó mellett állva ismét eszembe jutottak a karácsonyesték, és gondolatban így szóltam hozzá: Anyám, nem hullott kősziklára a mag, amit vetettél!

Gabriella Parászka, Belgium

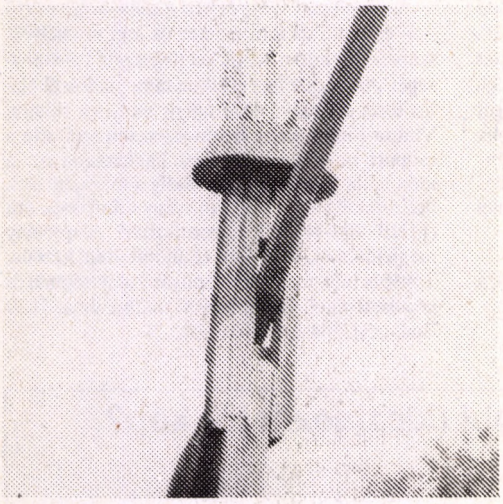

Kis falu, közösség

Csatlakozókat, kapcsolatokat keresünk. Kisszőlősre (Veszprém megye) települt életközösségünket jelenleg három család alkotja, átlagéletkoruk 25 év.

A Bokor nevű bázisközösség szellemi talaján nőttünk fel és erősödtünk meg Sopronban.

A Bokor egyes tagjaival ma is kapcsolatban vagyunk. A három család egyike gyermektelen, a fiatalasszony védőnő, férje polgári szolgálatát tölti. A másik házaspár kétgyermekes, az asszony otthon gyeden van, férje orgonaépítő iparos. E sorok írója körül négy gyermek zsong, a feleségem szintén gyeden van, magam pedig erdőmérnöki végzettséggel napközis nevelő vagyok. A falu százötven lakosú kis település, amelyet a falurombolás igencsak foghíjassá tett. Aki maradt, nagyobbrészt nyugdíjas. Ide várunk vállalkozó kedvű fiatal családokat.

Ha valakinek van egy kimustrált gépkocsija, nagy ajándék lenne induló életközösségünk számára. Közösségünk nevében: Kuti István, 8483 Kisszőlős, Rákóczi u. 50.

Ha rádöbbenek, hogy meghalhatok,
mielőtt agyam termését behordtam,
mielőtt, mint dús csűrök a magot,
megőrzöm magam tornyos könyvhalomban,
ha nézem a csillagos éjszaka
arcán a nagy mese jelképeit,
s érzem, hogy őket lerajzolni a
varázskezű sors nem soká segít,
ha azt érzem — ó, te tűnő árny, te szép! —,
hogy már nem látlak viszont, s hogy soha
nem önti belém tündér erejét
a gondtalan csók — akkor, akkor
a mindenség partján állok eltűnődve,
s hír, s szerelem semmivé omlik össze.

(Egy 23 évesen meghalt tanár tihanyi sírjáról)

A két fotót Garay András és Dóra Gémes-kutak sorozatából kaptuk.

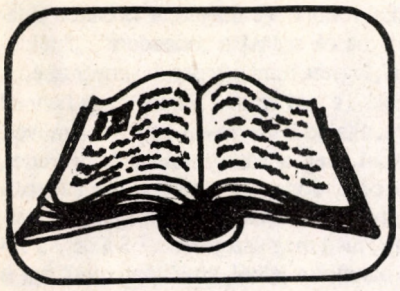

BIBLIA

A májusi és júniusi elmélkedéseket a Fiatalok Négy nevű közösség, a május 26-ait Gyűrűs István adventista lelkész, a június 30. és júliusi elmélkedéseket Bulányi György, a július 28-ait Király Ignác készítette.

Május 12. — Urunk mennybemenetele — Mk 16,15-20 —

Menjetek el az egész világba!

Márk evangéliumának ez a befejező része valószínűleg más szerzőtől származik. Ettől függetlenül szervesen illeszkedik a jézusi koncepcióba. A kezdetben csak zsidóügyben gondolkodó Jézus földi életének végére, de még inkább „kozmikus” életének elejére eljutott a világméretű látásmódig. Örömhírét mindenki számára gondolta, megszűnt a zsidó „beszűkülés”. Korunkban azonban vigyázzunk a világméretű küldés értelmezésével. Könnyen eshetünk abba a hiszembe, hogy csak mi értjük pontosan Jézus üzenetét, tehát utaznunk kell. Amikor messziről jött emberek hirdetik nálunk az Igét (Hollandiából, USÁ-ból,...) mindig van egy olyan érzésem, hogy ezek az emberek tulajdonképpen csak utazni, egy kicsit „csodáskodni” akarnak, hiszen lenne épp elég hirdetnivalójuk saját hazájukban is. Vigyázzunk, nehogy félreértsük Jézus küldési szándékát és megideologizált utazásokat tegyünk (Erdély, Felvidék, Ausztria, Németország... Amerika...) Ha hiszünk és aszerint is élünk, akkor majd híre megy ennek. Jézus egy liturgiát is hagyott ránk a benne történő hit lepecsételésére. Vannak, akik ezt a pecsétet egy még kitöltetlen lap tetejére, és vannak, akik már csak teljesítéseket felsoroló lap aljára ütnék oda. Számomra ma a lényeg, hogy ezen a papíron a pecséten kívül legyen más is! Jézus azt is mondta, hogy a hitet jelek fogják kísérni. Kísérik-e jelek a mi hitünket? Jézus nevére, tanítására távoznak-e a mai világ ördögei, amelyek megkötözik, megszállottakká teszik az embereket (autó, telek, utazás, tv, video, hifi, számítógép, szex...)? Képesek vagyunk-e ezeket csak annyira beengedni az életünkbe, ahogyan ma Jézus tenné? Tudunk-e olyan „új nyelveken” szólni, amelyek komolyan ellensúlyozzák az előbbieket, van-e fajsúlyos koncepciónk, vagy csak naiv, vallásos szövegeink? Ártanak-e nekünk a jelen mérgei, amik persze a lelket, a morált mérgezik? A gyengélkedő világ állapota javul-e általunk? Vannak-e személyes sikereink, „kigyógyításaink”? A mai evangélium utolsó mondatában még megerősítést nyer, hogy csak az igehirdetés után lehet számítani ezekre a jelekre, amelyek azután visszahatnak az elhangzott tanításra, megerősítik azt a „hittanulók” szívében. Természetesen nem szeretném kizárólagossá tenni a hitet kísérő jelek értelmezését, miért ne kísérhetnék a tanítást valóban testi gyógyulások is? De akkor is — miként Jézusnál is — a tanítást követő életváltoztatás a lényeg! Eddig még egy szó sem hangzott el a mai vasárnapon ünnepelt mennybemenetelről. Hogy volt, mint volt, hol volt, kik voltak jelen? Lényeges ez? Lényeges az Örömhír és annak személytől személyig történő átadása, megélése!

Május 19. — Pünkösdvasárnap — Jn 20,19-23 — Békesség nektek!

A sok nehéz óra, félelem, szorongás, várakozás még jobban összekovácsolta a tanítványokat. Együtt várták vissza a Mestert, akinek megjelenése kiűzte szívükből a félelmet, és a kezdeti meglepődés után az öröm lett úr bennük. Jézus bizonyságul megmutatta sebeit nekik.

Szenvedéséből csak hegek maradtak. Lénye szeretetet, erőt, nyugalmat, békességet árasztott. Ezzel a békességgel köszöntötte barátait.

Megjelenésével egyben nagy feladatra hívja a tanítványokat. Nem kisebb küldetéssel, mint ahogy Őt küldte az Atya. Tanúságot tenni arról, hogy csak a megbocsátás által élhet az ember békességben, szeretetben emberrel és Istennel egyaránt.

Kinek kell megbocsátanunk? Először magunknak. Aki saját hibáit, bűneit nem tudja letenni Isten elé és új irányba fordulni, az nem tudja a sérelmeit elfelejteni, és megbocsátani másnak. Harag, düh, szorongás, negatív érzések, mindenki magának árt elsősorban. Ezeken való túllépés nélkül nem lehetünk lelkileg egészségesek. Meg kell tanulnunk rossz gondolatainkat, negatív érzéseinket kisöpörni, és ezek helyét pozitívummal megtölteni. Csak így tudjuk a Jézus által hozott örömet, békességet továbbadni.

Jézussal való találkozásaim előzik-e a félelmeimet? Mitől félek? Bezárom-e az ajtómat Jézus előtt? Megértettem-e, hogy köszöntése „Békesség Nektek!” nekem is szól? Mit jelent számomra a békesség? Törekszem-e rá? Van-e a napomban helye a nyugalom perceinek? Mennyire vállalom fel a Jézustól kapott küldetést? Meg tudok-e bocsátani magamnak? Letett bűneim miatti bűntudatom kísér-e még?

Törekszem-e a negatív gondolataim pozitívvá cserélésére? Sérelmeimet el tudom-e engedni, vagy ápolgatom inkább? Hagyom-e, hogy a Szentlélek tüze betöltsön hittel, reménnyel, tenni akarással?

Május 26. — Szentháromság vasárnap — Mt 28,16-20 — Hazaszeretetről másképp

Nem szeretem a definíciókat. Egyrészt, mert nem vagyok „magolós” típus, és így nehezemre esik pontosan, szó szerint megjegyezni valamit.

A másik ok, hogy nem tudunk olyan meghatározást, amely tökéletes volna. Különösen nehéz az érzelmekről beszélni, mivel mindenki másképp, személyisége szerint éli meg, értelmezi azokat.

Barátommal beszélgetve jött elő, hogy hívő ember hogyan értelmezheti a hazaszeretetet. A hazaszeretet könnyen kaphat nacionalista színezetet.

(Megjegyzem, hogy ez csak egy kis részecske akar lenni az értelmezések nagy mozaikján.) A hívő ember testvérnek tekint minden embert. Hittestvérei lehetnek a világ minden táján. Mi nem élhetünk a másik ember ellen, csak egymásért.

A keresztények egyik nagy feladata Jézus munkáját folytatni itt a Földön.

„Menjetek tehát, tegyetek tanítványommá minden népet, kereszteljétek meg őket az Atya és Fiú és Szentlélek nevében.” (Mt 28,19)

Ez a parancs minden embernek szól, aki kereszténynek vallja magát.

Ritka azon emberek száma, akik messze, idegen földön végzik missziós tevékenységüket. Legtöbben itthon maradunk, és itt vár ránk a munka, itt nehezedik ránk ennek a felelőssége. Isten tudja, hogy ide fogsz születni. Tudta, hogy itt lesz rád szükség. Itt van feladatod. Ezt a feladatot itt tudod a legjobban elvégezni, mert ennek a népnek ismered a nyelvét, történelmét, szokásait. E haza örömét vagy búját tudod leginkább átérezni a saját bőrödön is. Ennek az országnak hegyei, alföldjei, folyói, tavai vallottak neked a Teremtő hatalmáról.

Ezekért az emberekért vagy elsősorban felelős, hogy képességeid szerint segítsd boldogulásukat. Ha Isten nélkül élnek: elvesznek. Ha megismerik Őt: élnek. Ha érzed küldetésedet — lehet ez is hazaszeretet!

Június 2. — Úrnapja — Mk 14,12-16 — Emlékezés vagy cselekvés

Úrnapja ünnepe logikusan zárja azt a sort, mely húsvéttal kezdődött, s Jézus feltámadásának, a megjelenéseknek, valamint a Szentlélek eljövetelének bemutatásával jelezte, hogyan gondoskodott övéiről, milyen erőforrásokat akart nekik adni. Már az emmauszi úton felsejlik, s a tóparti jelenetben is fellelhető az a motívum, hogy Őt ezután a megtört kenyérben lehet felismerni, s ebben a kenyértörésben Ő jelenik meg. A mai evangéliumi részletben pedig láthatjuk, milyen gazdag is ez a szimbolika. Először is valóságos ételről van szó. Nem térdreborulós szentségimádásról, tömjénfüstös, virág-

esős körmenetről, tabernákulumban őrzött szentségről elsősorban. Mindezek csak annak számára lehetnek őszinték, aki az ételfunkciót az első helyre tette: vette a kenyér és bor színében Őt — hisz azt mondja az evangélista: „mindnyájan vettek belőle". Úgy él és hat bennünk Jézus, úgy ad új erőt, mint ahogyan a táplálék járja át bensőnket. Nem szabad azonban felednünk, hogy itt megtört, keresztre adott testről, kiontott vérről van szó. A szentmisében együtt ünnepeljük Jézus halálát és feltámadását. A totális szeretetben életét is odaadó Emberfia szövetségkötésének emléklakomáját. A vérrel kötött szövetség — vérszerződéshez hasonlóan — életre-halálra szóló szerződést jelent. Mi a tartalma ennek a szerződésnek? Az utolsó vacsorai képrendszerben erre is megtalálható a válasz. „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!" Ez a felszólítás nem csupán a szentmise történelmén keresztüli ismétlésének parancsát tartalmazza, hanem sokkal többet: Te magad, a te életed is legyen mások számára „odaadott", „feláldozott", legyen, mint egy darab kenyér az éhezőnek. Te, aki veszed Jézust, hogy benned éljen, általad is szeressen, folytasd a művét! Osszad meg a rászorulókkal kenyeredet, pénzedet, idődet, figyelmedet! Vedd észre a szentmisén a melletted álló magányost, szegényt, hívd meg asztalodhoz! S akkor a Jézus alapította jelből, emlékünnepből ma is élő valóság lesz számodra.

Június 9. — Évközi 10. vasárnap — Mk 3,20-35 — Család és család

Furcsa dolgokat állít a mai evangélium Jézusról: tanítása, viselkedése hatására rokonai — szánalomból — mint őrültet akarják elvinni, mert szégyenlik az emberek előtt. Még a Szűzanya is köztük van. Jézus azonban rájuk sem hederít, hagyja őket, sőt szavaiból az vehető ki, hogy a vér szerinti anyaságot, rokonságot lecseréli valami másra: anyja, rokonai helyett az Őt hallgatók, Atyja akaratát teljesítők lesznek számára új családtagokká.

Egyértelmű, hogy prófétai szóval állunk itt szemben. Két dolgot akart Jézus kinyilvánítani: egyrészt, hogy tanítása, az Ő követése megosztottságot hoz a családokban, tanítványaiknak is számolniuk kell azzal, hogy őrültnek tartják őket egyes családtagjaik; másrészt, hogy az újonnan létrejövő közösség, egyház olyan alakulat, ahol otthont és meleg családi légkört találhat mindenki.

Jézus nem akarta a családi kapcsolatokat tönkretenni. Szüleinkkel, testvéreinkkel szemben könnyebb is a szeretet megélése. Nem hanyagolhatom el kamaszkorban a házimunkában való derekas helytállást, nem húzhatom ki magam öreg, elesett szüleim támogatásából arra hivatkozva, hogy nekem Isten Országát kell építenem. A család az első hely, ahol szükség esetén meg kell mutatnom, hogy a másokra figyelő, szolgáló szeretet határozza meg életemet.

Persze tudni kell függetlenné válni, ha a családi kötelékek a radikális jézusi úttól vissza akarnának tartani, tudomásul kell venni, hogy kinevethetnek, botránkozhatnak rajtam, ha többet akarok a tisztességnél, ha a megszokott, középszerű vallásosságon felül tevékeny részt vállalok — áldozatosan, veszélyek közepette is — az apostoli munkában. De a segítő szeretetet nem tagadhatom meg tőlük ekkor sem.

Ritkán adatik meg — bár csodálatos élmény — ,hogy egy családból mindenki egy szívvel élő tagja a keresztény közösségnek. Talán ezért is kárpótlásul a közösségben új szülőket, testvéreket, sőt gyermekeket találhatok. Az együvé tartozás érzése, az egy célért munkálkodás, a köztünk jelen lévő Jézus összetartó ereje igazi családi légkört biztosít. Ezt persze nemcsak élvezni lehet, hanem magamnak is olyanná kell lennem, hogy a közösségbe újonnan bekerülő számára, de a többiek számára is mindig érezhető legyen: családtagként közeledem feléjük.

Milyen messze vannak ettől egyházközségeink, de sokszor közösségeink is!? A változásért talán te is tehetsz valamit.

Június 16. — Évközi 11. vasárnap — Mk 4,26-34 — A földbe vetett mag

A szentírási rész elolvasása után vizsgáljuk meg a hasonlatokat és párhuzamokat, nézzük meg ezen fogalmakban jelenlévő tartalmak működéseit. Ezek után vonjunk le elméleti következtetéseket a magunk számára s végül váltsuk életgyakorlattá az elveket!

Egyszerűek a hasonlatok: a vetni való mag = Isten Országának jó híre; a föld = az ember szíve, lelke, szellemisége (maga az Ember).

A mag rendeltetésszerű fölhasználása a termőtalajba ültetése, vetése. Elültetés nélkül nem hozhat termést, nem bontakozhat ki az életereje. A termőtalaj rendeltetésszerű fölhasználása a megművelése: fellazítás és bevetés. Ezen műveletek nélkül nem teremhet benne haszonnövény. A magnak tehát az előkészített földbe kell kerülnie, egyébként a mag csupán müzlinek jó, a föld pedig a vetni való mag hiányában a maga ötletszerűségeivel termi a gyomnövényeit (amelyek azért hasznosak is lehetnek, mint a gyógynövények). A hasonlat minden mozzanatára itt nem térhetünk ki, de egyénileg-közösségileg tovább bogozható.

A Jó hír rendeltetészerű „fölhasználása" tehát nem más, mint annak elültetése az ember szívébe, lelkébe, szellemiségébe: bele az emberbe. Jó hír nincs meg az ember nélkül és az ember nincs meg Jó hír nélkül!

Egyszerűek a párhuzamok is: a földbe vetett mag ugyanúgy működik, mint az emberbe elvetett Jó hír. De hogyan is működik és mi a leginkább reá jellemző tulajdonság? A hasonlatnál, a párhuzamnál maradva: kicsírázik, gyökeret ereszt, szárba szökken, termést hoz. Ami pedig a legfontosabb jellemzője, hogy mindezt magától, a benne rejlő életerőből teszi.

Ha a mag és a föld egymásra talál, abból „automata" élet születik; ha a Jó hír és az ember egymásra talál, abból pedig ÉLET születik.

A mag elvetéséhez a szántó-vető ember kemény munkája szükséges; a Jó hír elmondásához, tovább mondásához ugyancsak az ember kemény munkája szükséges.

Az ember dolga tehát a mag elvetése, a Jó hír elmondása. A többi pedig a mag „dolga", a Jó hír „dolga". „A gazda szeme hizlalja a vetést" — mondja a népi megfigyelés.

A növénylélektan — mint újszerű tudomány — ezt úgy fogalmazza, hogy amelyik növényt szereti a „gazdája", az szépen fejlődik, amelyiket kevésbé szereti, az gyengébben fejlődik.

Az elültetés után a gazdának csak ilyen szerep jut. Az embernek elegendő a vetés miatt, a Jó hír elmondása miatt gondban lennie.

Ha ez ügyben megtett mindent, „nyugodtan drukkolhat" az Élet kibontakozásáért.

— Eddig kiknek mondtad el a Jó hírt?
— Hol vetettél?
— Van-e termés?
— Keresel-e hatékonyabb módszereket?

Június 23. — Évközi 12. vasárnap — Mk 4,35-41 — A vihar

Ha elolvastad ezt a részt, engedd szabadjára a fantáziád és gondold azt, hogy te is ott vagy a tizenkettő között. Sötétedik és a Mester azt mondja, hogy evezzünk át a túlsó partra. Ha van 10 perced, ne is olvasd tovább e sorokat, mert én is azt írtam le, amit a szabadjára engedett fantáziám mondott, és ez lehet, hogy kevesebbet ad számodra, mint a saját gondolatvilágod.

„Sötétedés előtt elindulni a túlsó partra...? Tudhatná a Mester, milyen alattomos ez a tó... hirtelen kerekedik a vihar..., egyébként is rövidesen tök sötét lesz... Bár a túlparton mintha fények pislognának és ezekhez igazodni lehet evezés közben. És ha vihar jön...? Eltűnnek az igazodási fények!

Mit csináljunk, fiúk? — Menjünk? — Menjünk! Menjünk, mert a Mester ezt mondta, majd csak lesz valahogy... Ez a nagy tömeg egyébként is már nagyon fárasztó. Csendre vágyom, hogy fölfogjam, mi minden történik velem és körülöttem. Talán a csendben, az alkonyatban evezve, a túlparti fényeket figyelve összerendeződnek a gondolataim.

— Lökjétek el a hajót! — Na nézd, mások is jönnek velünk. Így talán biztonságosabb lesz...! A Mester is jól elfáradt, talán el is aludt a csónak végében; rekedtre beszélte a torkát napközben. Vajon lesz-e gyümölcse? A mag, amit elvetett, hoz-e majd kalászt? Szívét-lelkét beleadta... bárcsak én is így tudnám majd egyszer csinálni. Úgy érzem, tudom is, ha itt látom Őt magam mellett, de nélküle félek.

— Mi ez? Villámlik? Éreztem, hogy nem kellett volna elindulnunk. A szél is erősödik,

ebből baj lesz... A túlparti fényeket sem látom már. Nincs elég bajunk a farizeusok támadása miatt, még a természet is ellenünk fordul. Csak ezt ússzuk meg... Merjétek a vizet, fiúk, mert elsüllyedünk!! — Ha annak idején valamivel kimentettem volna magam és otthon maradok és nem követem Őt, akkor most nem kerülök ilyen nyomorult helyzetbe...! Szóljatok már a Mesternek, mert elsüllyedünk!... Ő az utolsó reménynünk...! Mi történt? — „A szél elállt és nagy csend lett.” Végigborzongat a félelem és a gondolataim miatt a szégyen... Szégyen az időről időre — nehéz helyezetekben — visszatérő hitetlenségem miatt. Szégyen amiatt, hogy a Mester meghallott hívását vonakodom megtenni. Ismét csendben evezünk és magamban a Mesterhez fűződő pislákoló hűségemet szítom lobogó tűzzé. Jó látni a többieket, akik körülöttünk eveznek, alighanem ők is a hitüket-hűségüket ápolgatják legbelül. Mester! Figyelni akarlak, meghallani és megérteni akarlak. Követni szeretnélek, hűséges barátod-munkásod is szeretnék lenni. Életem viharosabb időszakaiban sem akarok elbizonytalanodni abban, hogy jó irányban haladok családommal, barátaimmal egymás kezét fogva.
Őrizzen meg bennünket ez a kézfogás és a Hozzád fűző hűség az Országodat építők táborában.”
— Egyértelmű-e számodra az, hogy mit vár el tőled a Mester? — Mozdulsz azonnal a feladatra, vagy óvatosan fontolgatsz?
— Hiszed-e, hogy életed legnagyobb viharában is csendet tud teremteni a Mester?

Június 30. — 13. évközi vasárnap — Mk 5,21-43 — Jézus betegeket gyógyít

Ha feltalálnám a rák ellenszerét, minden rákos beteget meg akarnék vele gyógyítani. Reklámoznám a gyógyszeremet. Jézus mindenfajta betegséget meg tudott gyógyítani, mégsem reklámozta magát. Ellenkezőleg, titkoltatta gyógyításait. Jairus lányának meggyógyítása-feltámasztása után is így tett, „szigorúan meghagyta nekik, hogy senki se tudjon a dologról”. Értitek Jézust? Azt, hogy miért tesz így?
Én azt hiszem, értem. Elmondom, hogy mit gondolok, miért tesz így. Mindenekelőtt: a betegség az élet velejárója. A növények, az állatok életének is kísérője. A lét biológiai szintje ilyen. Ha Isten akarja a létnek ezt a szintjét, akarnia kell a betegséget is. Nem tudott és nem tud betegség nélküli biológiai szintű létet teremteni. Ha nem akarta volna a betegséget, meg kellett volna állnia az ásványoknál. Azok nem betegek. Ha embert akart, a betegséget is akarnia kellett.
A biológiai lét velejárója a betegség, és a biológiai lét parancsa, hogy küzdjön a betegség ellen. A beteg kutya füvet eszik, napra fekszik... kúrálja magát. Az ember is. Gyógyítja magát, s mivel „társas lény”, gyógyítja őt a társa is. Minden gyógyítás véges, határos, mert valamelyik betegségünk már nem lesz meggyógyítható, s abba majd belehalunk. Életünk végső célja tehát nem lehet egészségünk ápolása. Legkülönb tevékenységünk sem lehet a betegek gyógyítása.
Ezért Jézus nem is orvosnak jött, hanem tanítónak. S nem akarta, hogy orvossá degradálják, hogy orvosként használják. Azt akarta, hogy tanítóként használjuk őt. Nos, azt tanítja nekünk, hogy az egészség ugyan belesegíthet abba, hogy boldogok legyünk, de az egészséges emberek között is van sok boldogtalan. A betegség bizony zavarja boldogságunkat, mégis a betegek körében is találunk boldog embereket. Jézus nem akarja, hogy arra használjuk őt, amitől még nem leszünk boldogok. Nincs nagyobb valási eltévelyedés, mint Istent mulandó értékek megszerzésére használni. E téves vallásosság rendre szoktatni akarja Istent: add nekem ezt meg ezt, hogy semmiben se érezzek hiányt. E tévedés alapja: az tesz engem boldoggá, amit kapok. S a tényállás, amit Isten beleírt az emberi természetbe, ez: attól leszek boldog, hogy adok. Az is nagyon jó, ha kapok. De ez csak kiegészíti boldogságomat. Ha nem kapok, akkor is lehetek boldog. De hiába kapok akármit és akármennyit is, ha nem adok, nem leszek boldog.
Ezt megtanítani jött el Jézus. Ezért lett Tanítónk. S bár Ő — éppen a mondottak erejében — mindig nagyon boldog volt, amikor adott (adott egészséget, feltámasztott életet), mégsem akarta, hogy ezen a címen legyen ismertté és keresetté Izraelben. Szeretet-tanárnak jött. S titkoltatta, hogy milyen jól tudott szeretni. Miért? Mert attól még nem leszünk boldogok, hogy szeretnek minket. Csak attól, hogy mi szeretünk.

Július 7. — 14. évközi vasárnap — Mk 6,1-6 — Jézus tanít Názáretben

Jézus tanít a názáreti zsinagógában. Megbotránkoznak azon, amit tanít. „Honnan vette ezt?” Ez az ács, a Mária fia, Jakab és József, Júdás és Simon testvére hogy jön ahhoz, hogy magyarázzon nekik? Inkább csináljon valami csodát... Az a bajuk, hogy a próféta rendre azt mondja, amit nem akarunk meghallani. Ő mégis mondja, mi meg elutasítjuk, amit mond. Felháborodva. A felháborodott elutasítás a megbotránkozás. Nem Názáretben és akkor, hanem Magyarországon és most, legalább a fél ország azon sír, hogy kevés a pénz, meg nagy az infláció és hogy nem lehet megélni. A kormány nyugtat: két év múltán már jobb lesz. Az ellenzék vádol: velünk akarják megfizettetni a pártállam által elherdált milliárdokat; fizessenek azok, akik herdáltak. A próféta másról beszél. Megkérdezi népétől: ti vagytok a világ legszegényebbjei? S maga válaszol: Nem, az ötmilliárdból legalább négymilliárd embertestvéretek jóval nagyobb szegénységben él, mint ti. Nem gondoljátok, hogy nem magatokért, hanem a nálatok szegényebbekért kellene gondban lennetek?
Pál is erről beszélt Korintusban, s a korintusi keresztények nem botránkoztak meg szavain, hanem kinyitották erszényüket. Megértették a prófétai szót: „Aki sokat gyűjtött, nem bővelkedett; aki meg keveset, nem szűkölködött.” Nem botránkoztak meg e szavakon, mert Jézus tanítványai voltak. Nem, mert aki Isten üzenetét hordozza a szívében, kedveli a prófétát, aki Isten üzeneteit mondja. Nehéz gazdasági helyzetünkben Isten üzenete hozzánk ez: vannak nálatok szegényebbek is, segítsetek rajtuk. Ha ezt meghalljuk, elindul egy folyamat: a németek segítenek rajtunk, mi segítünk a nyomorban levőkön, s a nyomorban levők is segítenek azoknak, akik náluknál is nagyobb nyomorúságban vannak. Aki segít másokon, annak béke van a szívében. Aki csak magára gondol, annak a szíve tele van békétlenséggel és aggodalommal — akármilyen gazdag is.
Kétfajta ember van. Az egyik kiváltságokra törekszik. A másik azt akarja, hogy ne legyenek kiváltságok, hanem minden ember odaülhessen az élet asztalához. Az első utálatos az Isten szemében, akkor is, ha vallásos. A másik kedves az Isten szemében, akkor is, ha nem jár templomba.
A „létező” szocializmus elbukott. Méltán. Erőszakkal akart segíteni az Isten képére megteremtett emberen, aki biztosan tönkremegy az erőszaktól, aki csak a szeretet melegétől tud kivirágozni. Az erőszak bukott el, de nem az a gondolat, hogy az ember Isten teremtői akaratából társa (szociusz; s ennek a szónak izmusa a szocializmus) a másik embernek.
Az Isten szerinti szocializmus nem bukott el. Az ma is az egyedüli reményforrás. Ugyanúgy, mint kétezer éve, amikor Jézus ezt tanította: Add el mindenedet. A hutteri testvérek több mint négyszáz éve vagyonközösségben élnek. Élnek és Istennek tetszően élnek. Meddig tudjuk még hallatlanra venni Jézusnak ezt a szavát? Meddig reménykedünk még a szegénység és éhezés problémáinak megoldásaiban?
Hátha erről beszélt Jézus Názáretben is? Ők felháborodva utasították el szavait. Mi felháborodás nélkül, csak rossz lelkiismerettel?

Július 14. — 15. évközi vasárnap — Mk 6, 7-13 — Tanítványok küldetése

A tanítványok útra kelnek, s egyfelől hirdetik az embereknek, hogy térjenek meg, másfelől meggyógyítják őket, ha betegek. A tanítványok visszamennek Jézushoz, majd újra útnak indulnak ugyanabból a célból, mint először. De a meglátogatott emberek, akiknek a tanítványok hirdették a megtérést, ők mit csináltak? Várták, hogy újból jöjjenek a tanítványok? Hogy újból felszólítsák őket a megtérésre? Kérdezem tehát, mit csináltak

azok az emberek, aki „befogadták" a tanítványokat, és elhitték nekik, hogy meg kell térniök. Mit csináltak ezek a megtértek? Várták, hogy újból jöjjenek? Jézusnak mi volt a szándéka velük?

A válasz azon fordul, hogy miért jött Jézus. Vallási reformért a megszokott keretekben vagy egy vallási reformot hordozó mozgalom céljából? Ha feltételeznők, hogy jelenlegi gyakorlatunk a jézusi szándékot valósítja, akkor Jézus csak a megszokott keretek között akarta a vallási reformot. Mi az, amit az emberiség megszokott, s ami a mi mai gyakorlatunk is? Nos, az, hogy vannak papok és vannak kedves hívek. Ezek a papok hétről hétre prédikálják a kedves híveknek, hogy meg kell térniök, a kedves hívek pedig hétről hétre halálukig meghallgatják papjaik prédikációját arról, hogy meg kell térniök. Legfeljebb annyi történik, hogy a kedves hívek közül valakik átigazolják magukat a másik csoportba, azaz kitanulnak papnak. Ezt jelentik a megszokott keretek. Valakik mezőgazdák lesznek, mások iparosok, ismét mások kereskedők, egyesek értelmiségi foglalkozást választanak, s ezek körében lesznek olyanok, akik a papi pályát választják, de a kedves hívek életük fogytáig ülnek a templompadban s hallgatják papjaikat.

Azt hiszem, hogy Jézus nem ezt akarta. Nem, és éppen ezért azokat, akiket hirdető körútra küldött, nem nevezte papoknak...saját magát sem tekintette annak. Jézus mozgalmat akart. Azt, mert amikor tájött, hogy meg kell térnie, azaz Isten Országa megvalósulásának szolgálatára kell szentelnie életét, nem ment el papnak, hanem elkezdte mondani másoknak, hogy éljenek ők is az Országért. Akik pedig ezt magukévá tették, azok nagyon természetesnek tartották Jézus kívánságát, hogy ezt a jó hírt adják ők is tovább. Következésképpen, akiknek továbbadták a tanítványok, azokról is csak azt gondolhatták, hogy azoknak is tovább kell azt adniok. Jézus tanítónak mondta önmagát, tanítványnak nevezte azt, aki azonosult vele, s a tanítványainak azt a feladatot adta, hogy tegyék az embereket a föld határáig menve tanítványokká. Jézus mozgalmat akart. Ebben a mozgalomban „szamár a végállomás" (az a végállomás, aki nem adja tovább), azaz nincs két kategória, pap és hívő, hirdető és hallgató, hanem a mozgalom minden tagja tanítványa és hirdetője az egyetlen Tanítónak.

A jó pap holtig tanul, de nem azért, hogy tanuljon, hanem azért, hogy tanítható legyen. Amit megtanultam, hasznosítanom kell embertársaim javára.

Amit Jézustól tanulok, nem rejthetem véka alá. El kell indulnom hirdetni a megtérést, az Országot, a szeretetet... segítve a bajban lévőkön.

Július 21. — 16. évközi vasárnap — Mk 6, 30-34 — Kenyérszaporítás

Az önkormányzati választások alkalmával polgártársaink nagy része nem ment el szavazni. Később, a megüresedett parlamenti helyek betöltése céljából még kevesebben mentek el. Jeremiás szava jut eszembe: „Jaj a pásztoroknak, akik veszni hagyják és elszélesztik legelőim nyáját" (23,1). Jézus pedig hiába akar elbújni a sokaság elől, hogy tanítványaival együtt pihenjen egy kicsit, kifigyeli őt a sokaság, utána megy. Jézus pedig nem teheti, hogy ne tanítsa tovább őket, hiszen olyan volt nélküle ez a sokaság, mint „a juhok pásztor nélkül".

Ez pedig rendellenes állapot. Az ember úgy tudja, hogy mennie kell valamerre, valamilyen irányban. Az elszéledés életellenes jelenség, csak a célratörés az életszerű.

Amikor írom e sorokat, tavasz van, nézem a fákat a kertben, s metszőollóm nyomán a fákban levő életenergiák tolulnak a virágrügyek felé, hogy bőséges legyen a termés. Ha nincsen pásztor a jóra, majd lesz farkas, aki farkassá alakítja a nyájat keserves következményeket teremtve.

Hogy vártuk, mennyire sóvárogtuk a diktatúra embertelen évtizedeiben, hogy egyszer újra kezünkbe vehessük sorsunkat. Most itt a lehetőség: tehetnők azt, amit akarunk, s nem tudunk közakarattal mozdulni valami jóra, mert nincs, aki ezt a jót megmutatná nekünk.

Nagy szégyen ez Jézus tanítványaira: nem tudják megmutatni, merre menjünk.

Hallom az ellenérvet: Jézus nem adott politikai útbaigazításokat... az evangélium nem bontható le a napi politika szintjére. Csakhogy az ilyesféle bölcsességek csak féligazságok, amelyek veszedelmesebbek lehetnek, mint a tiszta tévedések, mint a hazugságok, amelyeken könnyű keresztüllátni. Igaz, hogy Jézus elutasította az erőszakot, s ezért tanítványai nem alakítanak politikai pártot és nem törnek hatalomra.

De az is igaz, hogy Jézus nem remetéket nevelt, hanem az Isten Országát propagálta, ez pedig nem a holdban van, hanem tanítványainak mindennapi, családi és munkahelyi életében, amelynek jézusi minőségére Ő Maga tanít meg minket, ha ketten, hárman összejövünk az Ő nevében.

Vannak Jézusnak a mai Magyarországon tanítványai? Ha vannak, akkor összejönnek és Jézus tanítja őket, hogy merre menjenek. S ha tanítja őket, akkor meg kell születnie körükben a világos látásnak és ennek nyomán az egész társadalom számára világító példának:

Nemcsak arról, hogy miként alakítsuk családi életünket, hanem arról is, hogyan keressük meg mindennapi kenyerünket, hogyan segítsünk azokon, akiken az új államhatalom nem tud segíteni... hogy ne legyünk már „mint a juhok pásztor nélkül". Ha Jézus bennünk van, akkor látunk.

Ha bennünk van, akkor van erőnk — szellemi és erkölcsi — utat is mutatni.

Július 28. — 17. évközi vasárnap — Jn 6,1-15 — Szeretet az Isten!

János nemkeresztényeknek írta evangéliumát. Az ősegyház már korán megérezte, hogy az eucharisztia kemény beszéd, és csak a megkeresztelt hívekre tartozó ügy. János ezért nem ír az Úrvacsora rendeléséről. Mivel azonban az eucharisztiát a krisztusi üdvrend lényegéhez tartozónak vallja, egy egész evangéliumi fejezetet (6. fej.) szentel arra, hogy az utolsó vacsora Jézus ajkára adott szavait ismételje, magyarázza, s mindezt úgy, hogy a nem hívő belássa a hit-hűség fontosságát, a hívő pedig elmerülhessen az eucharisztia titkának értelmezésében.

A csodálatos hal-, kenyérszaporításról szóló történet nyitja meg ezt a nagyszerűen megszerkesztett fejezetet. Vonatkoztassuk magunkra az evangelista üzenetét, hogy a mi hit-hűségünk is növekedjék.

Jézus kezdeményezi a megvendégelést, mert önzetlen, irgalmas szeretete erre indítja, intve bennünket, hogy nem rajta fordul a vele való kapcsolatunk, egyes-egyedül mirajtunk. A megvendégelés a szegények eledelével — árpa, cipó és hal — történik, hangsúlyozva, hogy Jézus a társadalom alacsony sorsú embereivel vállalt közösséget, s tőlünk sem vár ennél kevesebbet. Füves helyre vezette a tömeget, ahogyan a jó pásztorhoz illik, mintegy ezzel figyelmeztet az evangélista, hogy vajon mi miféle pásztorokra hallgatunk, hisz oly sokan akarnak zászlajuk alá gyűjteni minket. Jézus családfőként hálát adva az eledelért felidézi a pászkavacsora emlékét s ezt teszi a „takarékossági" felszólítással is. Mindezekkel arra kérdez rá a szerző, hogy mi valós, vagy formális tekintélyeket ültetünk-e az asztalfőre.

A történet drámai véget ér. Hiába volt a figyelmeztetés, hogy rajtunk fordul a Jézushoz tartozásunk milyensége, mert a tömeg jóllakva félreértelmezi Jézust. Egy véleményre jutnak, de ez az egység a teli hasban és nem a Jézust megértő szívben született meg: „Itt van a mi prófétánk-messiásunk, a szegények, éhezők megetetője. Egyként csodálhatjuk őt és egyként utálhatjuk a gazdagokat, a mindig ünnepien jóllakottakat!" Ehhez már csak a királlyá kikiáltás hiányzik, hogy vérbe boruljon az ország. A Jó Pásztor bárányok helyett öklelni kész kosokat talált, a Családfő ráfigyelő, megtérni kész tanítványok helyett politikai messianizmus kényszerpályáján mozgó tömeget látott vendégül. El kellett váljanak útjaik. Jézus hegyre vonul, hogy feldolgozza az eseményeket.

A Jézushoz való hűség nem nélkülözheti az egyre tisztábban látáshoz szükséges lelki, szellemi erőfeszítéseket.

Akár azért, hogy a Szeretet Ország csak éltetni akaró törvénye mindent meghatározóvá nőjön bennem, akár azért, hogy a csak Szeretetet ismerő Országgal szembeni értetlenségek, félreértések meggyőzésére erőt és személyes szeretet-energiát gyűjtsek a „hegyen".

Erich Fromm:

Bűn-e az engedetlenség?

(Az engedetlenség mint pszichológiai és etikai probléma)

Bulányi György SchP Erény-e az engedelmesség? című könyvéről jelent meg Weissmahr Béla olvasói levele a Mérleg 90/2. számában, majd a szerző válasza a 90/4. számban. A téma súlyát jelzik a válasz alábbi megállapításai: „A Jézus előtti próféták, Jézus és az utána következő próféták éppen azért szenvedtek próféta-sorsot, mert nem engedelmeskedtek a mindenkor adott 'törvényes emberi tekintélynek'. Így aztán könnyen lehetséges, hogy egy, a jézusi magatartással szemben álló hagyomány Isten parancsának semmibevevését jelenti (vö. Mt 15,3) ... Isten a kinyilatkoztatást nem csak a 'törvényes emberi tekintélynek' adta, hanem az egyháznak, tehát minden tagjának; ennek következtében az 'alattvaló' is rendelkezhetik Isten szempontjaival... Nem hordhatja tehát lelkiismeretét az elöljáró zsebében. ...(Azt írod:) szemléletem kiküszöböli a keresztet. Az elmúlt hazai félszázadra vonatkozó személyes tapasztalatom: akik engedelmeskedtek a 'törvényes emberi tekintélynek', megtakarították a keresztet. Akik nem engedelmeskedtek, megismerkedtek a kereszttel. Önmagunkat kiszolgáltatni csak Istennek szabad. A 'törvényes emberi tekintélynek' magunkat kiszolgáltatni olyan önkiüresítés, amely a személyiség halála. Kárpótlásul ezért a mindenkori urak gazdagon fizetnek azoknak, akik erre hajlandók."

A válaszlevél utolsó pontja megemlíti, hogy a hazai volt szamizdat irodalomban közkézen forog még két írás az engedelmességről: Adalbert Stauffer és Erich Fromm írásai. Itt ismertetjük az utóbbit, Gergely G. András fordítása alapján. Stauffer írását következő számunkban hozzuk.

Forrás: E. Fromm: Über den Ungehorsam und andere Essays (Deutscher Taschenbuch Verlag, München 1986. 9-17. old.) A keltezés dátuma: 1963. A tanulmányt rövidítve ismertetjük.

Királyok, papok, hűbérurak, gyárosok és szülők évszázadok óta kitartanak amellett, hogy az engedelmesség erény, az engedetlenség pedig bűn. Én egy másik álláspontot szeretnék képviselni és ezzel szembeállítani: Az emberiség történelme az engedetlenség aktusával kezdődött, és nem valószínűtlen, hogy az engedelmesség aktusával ér majd véget.

A héber és a görög mítosz szerint is az emberiség történelmének kezdetén az engedetlenség aktusa áll. Amikor Ádám és Éva még Éden kertjében élt, a természet

> Az emberiség történelme az engedetlenség aktusával kezdődött, és nem valószínűtlen, hogy az engedelmesség aktusával ér majd véget.

része volt; teljes harmóniában álltak a természettel, és még nem transzcendálták azt; úgy érezték magukat a természetben, mint az embrió az anyaméhben. Emberek voltak, és egyidejűleg még nem voltak emberek. Mindez megváltozott, amikor egy parancsnak nem engedelmeskedtek. Azáltal, hogy az ember megszüntette kötődését a földanyához, hogy elvágta a köldökzsinórt, kiemelkedett az ember előtti harmóniából, és így megtehette az első lépést a függetlenség és szabadság felé. Az engedetlenség aktusa szabaddá tette Ádámot és Évát és megnyitotta szemüket. Felismerték, hogy idegenek egymás számára, és hogy a külvilág idegen számukra, sőt ellenséges velük szemben. Engedetlenségi aktusuk szétrombolta a természethez fűződő primér kötődésüket, és individuumokká tette őket. Az eredeti bűn egyáltalán nem tette tönkre az embert, hanem szabaddá tette őt; e bűn volt a történelem kezdete. Az embernek el kellett hagynia az Éden kertjét, hogy megtanuljon a saját erőire hagyatkozni és egészen emberré válni.

Messiási elképzelésükkel a próféták azt az eszmét igazolták, hogy helyes volt nem engedelmeskedni; hogy „bűne" által az ember nem tönkrement, hanem megszabadult az ember előtti harmónia bilincseitől. A próféták számára a történelem az a hely, ahol az ember emberivé válik. A történelem folyamán kifejleszti értelmének és szeretetének erőit, mígnem új harmóniát teremt önmaga, embertársai és a természet között. Ezt az új harmóniát az 'utolsó időként' írják le, ama történelmi szakaszként, amelyben béke uralkodik ember és ember, ember és természet között. Ez egy 'új', maga az ember által megteremtett Paradicsom; az a Paradicsom, melyet csak azért tudott megteremteni, mivel engedetlensége miatt rákényszerült arra, hogy a 'régi' Paradicsomot elhagyja.

Ugyanúgy, ahogyan az Ádámról és Éváról szóló ószövetségi mítoszban, a görög mítosz szerint is az engedetlenség aktusából fakad az egész emberi civilizáció. Prométheusz azzal, hogy ellopta az istenektől a tüzet, megvetette az ember fejlődésének az alapját. Prométheusz 'bűntette' nélkül nem léteznék az emberiség történelme. Akárcsak Ádám és Éva, ő is büntetésben részesül engedetlensége miatt. De nem bánja meg, és nem kér bocsánatot. Épp ellenkezőleg, teljes büszkeséggel mondja: „Inkább akarok ezekhez a sziklákhoz láncoltan élni, mint az istenek engedelmes szolgája lenni."

Az ember az engedetlenség aktusai révén fejlődött tovább. Szellemi fejlődésének feltétele volt, hogy legyenek, akik bátorkodnak lelkiismeretük és hitük nevében nemet mondani a mindenkori hatalmasoknak; de ezen túl, az intellektuális fejlődésnek is előbb feltétele volt a képesség az engedetlenségre — azokkal a tekintélyekkel szemben, akik az új eszméket megkísérelték elhallgattatni, és a régi keletű vélemények tekintélyével szemben, melyek minden változást értelmetlenségnek nyilvánítottak.

> Bár technikailag az atomkorban élünk, mégis a legtöbb ember — beleértve mindazokat, akik a hatalmat gyakorolják — érzelmileg még a kőkorszakban él.

Ha az engedetlenség képessége az emberi történelem kezdetét jelentette, az engedelmesség viszont alighanem a végét idézheti elő. Ezt nem szimbolikus vagy költői nyelvben mondom. Fennáll a lehetősége, sőt a valószínűsége annak, hogy az emberi faj megsemmisíti a civilizációt, sőt minden életet a Földön. Bár technikailag az atomkorban élünk, mégis a legtöbb ember — beleértve mindazokat, akik a hatalmat gyakorolják — érzelmileg még a kőkorszakban él. Matematikánk, csillagászatunk, természettudományaink XX. századiak. A politikával, az állammal és a társadalommal kapcsolatos eszméink viszont messze elmaradtak a természettudomány kora mögött. Ha az emberiség öngyilkos lesz, azt az engedelmesség fogja véghezvinni: az engedelmesség a parancsnak, hogy nyomják meg a megsemmisítő gombot; az engedelmesség a félelem, a gyűlölet és a mohóság archaikus szenvedélyeinek; az engedelmesség az állam szuverenitásáról és a nemzeti dicsőségről szóló elavult sablon-elképzeléseknek. A

szovjet vezetők sokat beszélnek a forradalomról, és mi is itt a „szabad világban" sokat beszélünk a szabadságról. De ők is, mi is megakadályozzuk a bátorságot az engedetlenségre — a Szovjetunióban kifejezetten és erőszakosan, a „szabad világban" pedig kimondatlanul és a rábeszélés művészetének kifinomult módszereivel.

Ha engedelmeskedett volna az állam embertelen törvényeinek, szükségképpen engedetlen lett volna az emberiesség törvényeivel szemben.

Mindezzel természetesen nem azt mondom, hogy minden engedetlenség erény, és minden engedelmesség bűn. Hiszen e kettő dialektikus viszonyban van. Összeegyeztethetetlen elvek konfliktusában az engedelmesség az egyik elv iránt szükségképpen engedetlenség annak ellenfelével szemben, és megfordítva. E dichotómia klasszikus példája Antigoné. Ha engedelmeskedett volna az állam embertelen törvényeinek, szükségképpen engedetlen lett volna az emberiesség törvényeivel szemben. Az utóbbiak iránti engedelmességből meg kellett tagadnia az engedelmességet az előbbieknek. A vallás, a szabadság és a tudomány minden mártírjának meg kellett tagadnia az engedelmességet azokkal szemben, akik megkísérelték megakadályozni, hogy követhessék az emberiesség és az értelem törvényeit.

Ha valaki csak engedelmeskedni tud, az engedelmességet megtagadni nem képes, akkor rabszolga. Ha csak engedetlenkedni tud, és engedelmeskedni nem, akkor lázadó (és nem forradalmár); akkor haragból, csalódottságból vagy titkos neheztelésből cselekszik és nem meggyőződésből vagy elvből.

Egy fontos dolgot kell itt tisztáznunk, hogy a fogalmi zűrzavart elkerüljük. Minden engedelmesség egy személlyel, intézménnyel vagy hatalommal szemben (heteronóm engedelmesség) alávetés; magában foglalja, hogy lemondok autonómiámról, és egy idegen akaratot vagy döntést fogadok el a sajátomé helyett. Ha ellenben saját értelmemnek vagy meggyőződésemnek engedelmeskedem (autonóm engedelmesség), akkor ez nem az alávetés aktusa, hanem az igenlésé. A meggyőződésem és az ítéletem — ha valóban az enyém — egy rész belőlem. Ha ezt követem, és nem mások ítéletét, akkor valóban én magam vagyok. Ezért ebben az esetben csak metaforikus értelemben lehet használni az „engedelmeskedni" szót, és olyan értelemben, amely alapvetően különbözik a „heteronóm engedelmesség" jelentésétől.

Ennek a megkülönböztetésnek két további megvilágításra van szüksége, melyek közül az egyik a lelkiismeretre, a másik a tekintély fogalmára vonatkozik.

A „lelkiismeret" szón két, teljesen különböző jelenséget is értenek. Egyrészt használják a „tekintélyi lelkiismeretre", valamely tekintély internalizált hangjára, amely tekintélynek meg akarunk felelni, és amelyet semmiképpen sem akarunk felbosszantani. Ezt a tekintélyi lelkiismeretet éli meg a legtöbb ember, amikor „a lelkiismeretének engedelmeskedik". Ez az a lelkiismeret, amelyről Freud is beszél, s amelyet „felettes énnek" nevez. Ez a lelkiismeret az apa internalizált parancsait és tilalmait reprezentálja, melyeket a fiú, a tőle való félelmében tiszteletben tart. A tekintélyi lelkiismerettől különbözik a „humanista lelkiismeret", az a minden emberben jelenlévő hang, mely független a külső szankcióktól vagy jutalmazásoktól. A humanista lelkiismeret arra a tényre épül, hogy mint emberi lények intuitív módon tudjuk, mi emberi és mi embertelen, mi mozdítja elő az életet és mi teszi tönkre. Ez a lelkiismeret mindig visszahív minket önmagunkhoz, az emberségünkhöz.

A tekintélyi lelkiismeret (felettes én) még akkor is engedelmesség egy önmagunkon kívüllévő hatalomnak, ha ez a hatalom internalizálódott. Tudatosan azt hiszem, hogy a lelkiismeretemet követem, ténylegesen azonban az illető hatalom elveit tettem magamévá. Éppen ama illúzió miatt, hogy a humanista lelkiismeret és a felettes én azonos, az internalizált tekintély jóval hatékonyabb, mint az a tekintély, amelyről úgy tudom, hogy nem része önmagamnak.

A „lelkiismeret" szón két, teljesen különböző jelenséget is értenek.

A „tekintélyi lelkiismerettel" szembeni engedelmesség — mint minden engedelmesség kívülről fellépő eszmékkel és hatalmakkal szemben — gyengíti a „humanista lelkiismeretet" és azt a képességünket, hogy önmagunk legyünk és önállóan ítéljünk.

Azt az állítást is, hogy a másik emberrel szembeni engedelmesség ipso facto alávetés, pontosítanunk kell abban az értelemben, hogy különbséget teszünk „racionális" és „irracionális" tekintély között. Példa a „racionális tekintélyre" a tanár és a tanuló közti viszony; példa az „irracionális tekintélyre" az úr és a rabszolga közti viszony. Mindkét viszony azon nyugszik, hogy elismerik annak tekintélyét, aki a parancsokat adja. Dinamikusan tekintve azonban a két viszony különböző természetű.

A tanár akkor elégedett, ha sikerül tanítványa fejlődését előmozdítania; ha nem, mindketten hibásak. A rabszolgatartó azonban kizsákmányolni szeretné rabszolgáját amennyire csak lehet; minél többet hoz ki belőle, annál elégedettebb. Egyidejűleg azonban a rabszolga amennyire csak lehet, megpróbálja megvédeni igényét a boldogság minimumára. Az úr és a rabszolga érdekei azért kibékíthetetlenül ellentétesek, mert ami az egyik előnyére van, az a másiknak árt. Az egyik fölénye a másikkal szemben a két esetben különböző funkciót tölt be. Az első esetben a fölény annak feltétele, hogy a tekintélynek alávetett személy fejlődését elő lehessen mozdítani; a második esetben a tekintélynek alávetett személy kizsákmányolásának feltétele.

Ezzel párhuzamosan fut egy másik különbség: A „racionális tekintélyt" azért nevezzük racionálisnak, mert a tekintély — akár egy tanáré, akár egy hajóskapitányé, aki szükséghelyzetben kiadja a parancsokat — az értelem nevében cselekszik, s ezt az értelmet én (mivel egyetemes) elfogadhatom anélkül, hogy alávetném magam. Az irracionális tekintélynek viszont erőszakot (vagy szuggesztiót) kell alkalmaznia, mivel senki sem hagyná kizsákmányolni magát, ha szabadságában állna azt megakadályozni.

Miért olyan készséges az ember engedelmeskedni, és miért esik annyira nehezére az engedetlenség? Amíg az ember az állam, az egyház vagy a közvélemény hatalmának engedelmeskedik, addig biztonságban és oltalomban érzi magát. Voltaképpen mindegy, konkrétan milyen hatalomnak engedelmeskedik. Mindig olyan intézményekről vagy emberekről van szó, akik ilyen vagy olyan módon erőszakot alkalmaznak és akik fondorlatos módon mindentudást és teljhatalmat igényelnek maguknak. Az engedelmességem részt ad nekem abból a hatalomból, amelyet tisztelek, és ezért erősnek érzem magam. Nem hibázhatok, hiszen e hatalom dönt helyettem; egyedül sem lehetek, hiszen ő vigyáz rám; nem követhetek el bűnt, hiszen ő nem engedi meg, s ha ennek ellenére mégis vétkeznék, büntetésem is csak arra irányul, hogy visszatérjek a mindenható hatalomhoz.

Az engedetlenséghez szükségem van a bátorságra, hogy merjek egyedül lenni, tévedni és bűnt elkövetni. De képességem erre a bátorságra attól függ, milyen fejlettségi fokra jutottam el. Csak ha szabaddá vált az anya ölétől s az apa parancsaitól, csak ha individuumként egészen kifejlődött s így megszerezte azt a képességet, hogy önállóan gondolkodjék és érezzen, csak akkor rendelkezhet az ember azzal a szabadsággal, hogy egy hatalomnak nemet mondjon és engedetlen legyen.

Egyetlen olyan társadalmi, politikai vagy vallási rendszer sem szólhatja az igazságot, amely a szabadságot hirdeti s ugyanakkor sátáninak minősíti az engedetlenséget.

Az ember az engedetlenség aktusa révén, azáltal válhat szabaddá, hogy megtanul a hatalomnak nemet mondani. De nemcsak

az engedetlenség képessége feltétele a szabadságnak — a szabadság is feltétele az engedetlenségnek.

Ha félek a szabadságtól, nem fogom megkockáztatni, hogy nemet mondjak, nem lesz bátorságom engedetlennek lenni.

A szabadság és az engedetlenség képessége ténylegesen nem választható el egymástól. Ezért aztán egyetlen olyan társadalmi, politikai vagy vallási rendszer sem szólhatja az igazságot, amely a szabadságot hirdeti s ugyanakkor sátáninak minősíti az engedetlenséget.

Van még egy oka annak, miért olyan nehéz engedetlennek lenni és a hatalomnak nemet mondani. Az történelem során többnyire azonosították az engedelmességet az erénnyel s az engedetlenséget a bűnnel. Ennek egyszerű oka van: mindeddig a történelem legnagyobb részében egy kisebbség uralkodott a többségen. Erre az uralomra azért volt szükség, mert az élet javai csak kevesek számára voltak elegendőek és a többségnek csak morzsák maradtak. Ha a kevesek élvezni akarták a javakat, s ezen túlmenően azt akarták, hogy a sokak őket szolgálják és értük dolgozzanak, akkor ez csak azzal a feltétellel ment, hogy a sokak megtanultak engedelmeskedni.

Természetesen ki lehet kényszeríteni az engedelmességet meztelen erőszakkal, de ennek a módszernek sok hátránya van. Azt a folytonos veszélyt eredményezi, hogy a sokak egy napon megtalálják annak útját-módját, hogy hatalmukba kerítsék a kevéseket; azonkívül sokféle olyan munka van, amit nem lehet rendesen végrehajtani, ha csupán a meztelen erőszak alapozza meg az engedelmességet. Ezért azt az engedelmességet, amely pusztán az erőszaktól való félelmen nyugodott, át kellett alakítani olyan

A gyermek „fejezze ki önmagát”! De életének első napjaitól kezdve rettenetes tiszteletet oltanak bele a konformitás iránt, szorongást azzal szemben, hogy „másmilyen” legyen, és félelmet attól, hogy a nyájtól eltávolodjék.

engedelmességgé, amely szívből jött. Az embernek akarnia kell engedelmeskedni, sőt szükségét kell hogy érezze az engedelmességnek, ahelyett, hogy csupán az engedetlenségtől félne.

Ennek az eléréséhez a hatalomnak a jóságosság, a bölcsesség és a mindentudás ruháját kell magára öltenie. Ha ez megtörtént, akkor a hatalom hirdetheti, hogy az engedetlenség bűn és az engedelmesség erény. Mihelyt ezt hirdeti, a sokak elfogadják az engedelmességet, mivel az valami jó, és megvethetik az engedetlenséget, mivel az valami rossz — ahelyett, hogy önmagukat vetnék meg, mivel gyávák. Ekkor állítják fel azt az alaptételt, melyet Luther Márton így foglalt szavakba: „Ezért szúrjon, vágjon, üssön — titokban vagy nyilvánosan — aki csak tud, és gondoljon arra, hogy semmi sem lehet mérgezőbb, károsabb és ördögibb, mint a lázadó ember; őt is, akárcsak a veszett kutyát, agyon kell verni: ha nem vered agyon, ő ver agyon téged, és veled az egész országot.”

Luthertől a XIX. századig bezárólag nyílt és leplezetlen tekintélyekkel volt dolga az embernek. Luther, a pápa, a fejedelmek fenn akarták tartani a tekintélyeket; a középosztály, a munkások, a filozófusok megpróbálták kivetni őket a nyeregből. A tekintély elleni harc az államban és a családban egyaránt gyakran egyenesen a független és bátor személyiség kifejlődésének bázisa volt. A tekintély elleni harcot nem lehetett elválasztani attól az intellektuális hangulattól, mely a felvilágosodás filozófusaira és a természettudósokra jellemző volt. Ez a „kritikus szellem” hitt az értelemben, és egyidejűleg kételkedett mindabban, amit mondtak

A legiszonyúbb benne az, hogy miután mindent beismert, teljes jóhiszeműséggel tudta ártatlannak nyilvánítani magát.

és gondoltak, ha az a hagyományra, babonára, szokásra vagy hatalomra épült. A „sapere aude” és a „de omnibus est dubitandum” alaptételek („Légy bátor tudni!” — „Mindenben kételkedj!”) voltak jellemzőek arra a magatartásra, amely lehetővé tette és előmozdította a nemet mondás képességét.

Hogyan fest ma a tekintély? A totalitárius országokban az állam nyílt tekintélye uralkodik, amely a tekintélytiszteletnek a családban és az iskolában történő megerősítésére támaszkodik. A nyugati demokráciákban viszont büszkék arra, hogy leküzdötték a XIX. század tekintélyi rendszerét. De valóban leküzdötték-e — vagy csupán a tekintély sajátossága változott meg náluk?

Századunk a hierarchikusan szervezett bürokráciák százada — a közigazgatás, a gazdasági élet és a szakszervezetek szempontjából egyaránt.

Ezek a bürokráciák azonos módon kezelik a dolgokat és az embereket. Ezek során bizonyos alaptételeket követnek, mindenek előtt a mérlegegyensúly, a kvantifikáció, a maximális hatékonyság és a profit gazdasági elveit, és lényegileg nem funkcionálnak másképp, mint az a komputer, melybe ezeket az elveket táplálták be. Az individuum egy szám lesz, dologgá változik. De éppen mivel nincs nyílt tekintély, mivel az egyént nem „kényszerítik” az engedelmességre, átadja magát annak az illúziónak, hogy önkéntesen cselekszik és csupán saját akaratát és elhatározását követi, vagy csupán egy „racionális” tekintélyhez igazodik. Tényleg, ki tagadhatná meg az engedelmességet attól, ami „értelmes”, ki ne akarna a komputer-bürokráciának engedelmeskedni, ki képes megtagadni az engedelmességet, ha észre sem veszi, hogy engedelmeskedik.

A családban és a nevelésben ugyanez történik. A haladó nevelés félreértett elméletei olyan nevelési módszerhez vezettek, amelynek alapján a gyermeknek már nem mondják meg, mit kell tennie, nem adnak neki utasításokat, és nem büntetik meg, ha nem hajtja végre azokat.

A gyermek „fejezze ki önmagát”! De életének első napjaitól kezdve rettenetes tiszteletet oltanak bele a konformitás iránt, szorongást azzal szemben, hogy „másmilyen” legyen, és félelmet attól, hogy a nyájtól eltávolodjék.

A családban és az iskolában így felnevelt „organizált embernek” — akinek nevelését aztán a nagy intézmények tökéletesítik — vannak véleményei, de nincsenek meggyőződései; szórakozik és közben boldogtalan; még arra is kész, hogy a személytelen és névtelen hatalmak iránti önkéntes engedelmességében feláldozza az életét és gyermekei életét. Elfogadja azokat a számításokat, amelyeket valakik az előre látható halálos áldozatokról készítenek, ahogyan ez az atomháborúval kapcsolatos vitákban szokásossá vált.

Eichmann esete szimbolizálja a helyzetünket és olyan jelentőséggel bír, amely messze meghaladja azt, amellyel vádlói foglalkoztak a jeruzsálemi bíróságon. Eich-

A történelemnek ezen a pontján talán egyedül a kételkedés, a kritizálás és az engedetlenség képessége dönt az emberiség jövőjéről vagy a civilizáció végéről.

mann a prototípusa az organizációtól megszállott embernek, az elidegenedett bürokratának, akinek a szemében a férfiak, a nők és gyerekek puszta számokká váltak. Eichmann mindannyiunk szimbóluma: önmagunkat ismerhetjük fel benne! De a legiszonyúbb benne az, hogy miután mindent beismert, teljes jóhiszeműséggel tudta ártatlannak nyilvánítani magát. Világos: ha ismét abba a helyzetbe kerülne, ugyanúgy viselkedne. És mi is azt tennénk — és mi is azt tesszük!

Az organizációtól megszállott ember elveszítette képességét az engedetlenségre, már nem is veszi észre, hogy engedelmeskedik.

Pedig a történelemnek ezen a pontján talán egyedül a kételkedés, a kritizálás és az engedetlenség képessége dönt az emberiség jövőjéről vagy a civilizáció végéről.

Olvasóink leveleiből

„Kedves Értem Vagy!"

„Kedves Értem Vagy!"

A Föld Napja rendezvényei kiváló alkalom arra, hogy az Önök tevékenységét, az Önök kiadványait minél többen megismerhessék... Kérem, küldjenek 25 példányt. (Gy. P., Szombathely)

„Kedves Értem Vagy!"

Kérem, szíveskedjék címemre folyamatosan küldeni az „Érted vagyok" folyóiratot. Amennyiben bővül az igény, jelentkezem. Kérek még az ifjúság számára kiadott sorozatból is 5-5 példányt. Most itt sok a ker. házasságra jelentkező pár. Nemrég kerültem erre az állomáshelyemre. Köszönettel és mély tisztelettel. (M. Gy. plébános)

„Kedves Értem Vagy!"

Nagyon köszönöm az újságot. Igazán nagy örömet okozott. (K-né, Gálosfa)

„Kedves Értem Vagy!"

Nagyon szépen köszönjük az újságot! A szép karácsonyi novellát hatodikos Pisti fiam egy barátjával az osztály-ünnepségen felolvasta és nagy sikerük volt. Én is egész meghatódtam rajta. (Egy ötödik gyermekét váró fiatalasszony, Bp)

„Kedves Értem Vagy!"

Az ÉV-hez gratulálhatok, bár nem állítom, hogy minden cikket egyértelmű elismeréssel olvastam volna... Sok kincs van az Önök újságjában, örvendetes, hogy elő lehet fizetni rá. (Felénk a posta a Családi Lapot meg az Autóséletet se hozza ki, hát még az ilyen ritka újságot.) Én soha nem tudtam elfogadni a 'Bokor-lelkiség' harcos formáját. Ez az újság ennek ellenére, illetve szűrőn keresztül engedve, jó. (A. P., Veszprém megye)

Köszönjük Nádas Péter gödöllői olvasónk levelét, melyben felhívta figyelmünket, hogy az áprilisi számunk 20. oldalán az egyik mondat félreérthető. („A fiatalok úgyis annyi téves információt kapnak; legalább ez a remek lap ügyeljen rá gondosan, hogy ne 'verje át' őket.") *A mondat helyesen:* **A házastárs legyen az első és egyetlen szexuális partner!**

„Kedves Értem Vagy!"

Nagyon köszönöm az újságokat, épségben megérkeztek eddig. Kívánok erőt és egészséget a szeretetszolgálathoz. (K. M., Erdély)

„Kedves Értem Vagy!"

Most az iraki válság exponálta bennem mindazt, amit nekem fejtegettél. Ugyanúgy kezdik manipulálni a népet, mint odahaza csinálták még nemrégen. Közelebb jutottam ebben is a felfogásodhoz. Persze állandóan ott kísért az Isten városa utópiája és szélsősége.... Örülök a lapotoknak. Ilyen széles látószögű, szociálisan is (politikailag is) aktív keresztény lap nem is hiszem, hogy van. (T. M., USA)

Köszönjük Dr. Antal István jelzését is („Feltételezem, hogy a kért könyveket utánvéttel küldik. Talán hasznos lenne egy-egy meghirdetésben ezt is közölni."). *Valóban utánvéttel postázunk (kivéve természetesen az előfizetett ill. a számlázott, átutalással fizetendő és a terjesztő bizományosoknak szóló küldeményeket), mert csak tíz forinttal drágább, mint ha postautalványt mellékelnénk, amivel viszont a vevőnek el kellene fáradnia a postahivatalba, hiszen a postásnak csak az utánvétet fizetheti ki, pénzt nem adhat föl nála.*

„Kedves Értem Vagy!"

Nagyon jónak tartom a lapot és lehetőségemhez mérten segíteni is fogom. Egyelőre azzal, hogy előfizetem és előfizetőket keresek rá, később — ha szükség van rá — más természetvédelmi ill. a folyóirat profiljának megfelelő tartalmú itteni lapok eljuttatásával Önökhöz. (Pl. nekem jár a Greenpeace című negyedéves lap.) ...Kérném, hogy ha lenne még néhány példány régebbről arra a célra, hogy több ember hazavihesse, átolvashassa és utána döntsön az előfizetéséről. Jelenleg két példány mindig nálam van arra az esetre, ha mennék magyarok közé, a harmadik pedig éppen 'vándorol'. (P. G., Belgium)

„Kedves Értem Vagy!"

Állatorvos vagyok..., 1983-ban tértem meg... Feleségem a három gyermekünket otthon neveli. Két másik házaspárral alakítottunk közösség-csírát. Tavaly ősz óta próbálunk komolyabb közösség formát ölteni... Eddig családonként 1-1 ÉV-ot olvasunk, ill. veszünk. Úgy gondoltuk, hogy családonként további 5-5 példányt tudnánk vállalni... (H. B., Gödöllő)

„Kedves Értem Vagy!"

...Ha tudják küldeni, továbbra is kérem, nem tudok előfizetni, de kívánok Önöknek eredményes munkát, őszinte tisztelettel és köszönettel. (H. M. 70 év fölötti nyugdíjas tanárnő, Karcag)

„Kedves Értem Vagy!"

Örülök, hogy az ÉV már látható egyes újságstandokon és a Szabó Ervin Könyvtár folyóiratolvasójában is — sajnos többi katolikus lapunkban nem (az Igen egy cikkétől eltekintve). *(Amiről még tudunk: a Mérleg nyomban indulásakor jelezte, az Egyházfórum pedig mostani, 13. számában értékelte folyóiratunkat — a szerk.)* De talán az ÉV léte is 'benne van', hogy az Új Ember némely írása és a katolikus tv-adások egyikemásika is mintha eddig ott szokatlan hangon szólna. Isten áldását kérem jó törekvéseik sikerére. (Dr. A. I., Budapest)

„Kedves Értem Vagy!"

...Amit kérni szeretnék: két darab ÉV különszám — ugyanis szenzációs!!! (J. T., Eger)

„Kedves Értem Vagy!"

Örömmel veszem az ÉV azon részét (a többiek mellett), ami arra irányul, hogy fölemeljük szavunkat az igazságtalanságok és az emberi jogok lábbaltiprása ellen. Kérdezem, nem kellene-e a nagykövethez intézett sorokkal párhuzamosan az ENSZ-hez is írni, megakadályozva azt, hogy a papírkosárba dobják tiltakozó sorainkat. (S. M., Esztergom) *A szolidaritási levlapokat — mint jelezzük is — a nagymúltú nemzetközi szervezet, a CSI lapjaiból vesszük át. Nekik van tapasztalatuk ebben a munkában. Meg fogjuk kérdezni tőlük. Örömmel jelezzük olvasóinknak, hogy folyamatban van a CSI magyar lapjának megindítása.*

„Kedves Értem Vagy!"

Egyik paptestvérem hívta fel figyelmemet lapjukra. Az 1991. áprilisi számból egy oldalt mellékelt. Mindszenty bíborosról van szó benne. Gratulálok! A lapot megrendelem. (B. L. plébános)

„Kedves Értem Vagy!"

Szeretem ezt a lapot, már nagyon régen hiányát éreztem egy ilyennek. Járatok 'hivatalos' katolikus lapokat, de illik, nem illik, bevallom, sokszor dühítenek kegyes írásaik. Az ÉV az, aminek nagyon sok cikkét helyettem írták, úgy érzem. Tetszik, hogy mindazok, kik e lapba írnak, igazán nem állítják életük középpontjába az anyagiakat... Micsoda kontraszt ez a templomba járó személyes ismerőseimmel szemben! Ez nagyon elgondolkoztatott mindig. Aki nem vallásos, nem hívő, az más kategória. De aki hallgatja minden vasárnap az evangéliumot, sőt hittanra is járt, hogy tud az elégedetten élni (vagy épp a szomszédjára irigykedve) a kacsalábon forgójában, a pompázatos berendezési tárgyak között a videóját csodálva, míg a világban, de hazánkban is tömegek élnek nyomorban? Hogy tudják majszolás közben élvezni a tv-híradót, mikor az a háború helyszínét mutatja? Hogy nem látják meg az ócska, szenzációhajhászó tudósítások mögött, hogy ott emberek halnak meg? Engem olyannyira megdöbbent, hogy íme ez a háború is kitört, hogy környezetemben mindenkit fel akartam rázni, hogy tegyünk valamit, nem lehet, hogy közömbös nézők legyünk, mikor háborúban ölik egymást! Erre kivétel nélkül mindenki meg akarta magyarázni nekem, hogy ez most szükséges háború, meg Magyarország helyzete most olyan... Ezt nekem nem kell magyarázni. Szerintem olyan helyzet soha nem lehet, amit csak fegyverrel lehet megoldani. Szerintem mindig csak tárgyalással lehet előbbre jutni. Mondják nekem, hogy a világ mindig is háborúzott, felhozzák az Ószövetségi szentírást, az igazságos háborúkat. De azóta

eljött közénk Jézus...! A tábori lelkész mit tud mondani a csatába indulónak? Üsd, vágd, nem apád?! ...Örömömre szolgál, hogy legutóbb olyan férfiak cikkét olvastam, akik vállalták a börtönt is, és nem fogtak fegyvert, nem lettek katonák. Én nem tudom, lennék-e ilyen bátor, mert a lélek kész, de a test... Hogy most mégis így írok? Mert nem tudok nyugodni a gondolattól. Hát mi ennyire nem követjük Jézust, és Máriát, a Béke Királynőjét? Hát a Szentírás csak szép írások gyűjteménye? A családom szerint én már nem vagyok normális, elrugaszkodtam a valóságtól, vallási fanatikus vagyok, de már nem is katolikus. Ha így, aláírás nélkül nem dobják szemétkosárba levelem, nagyon megköszönöm, hátha valamit használnék vele... Ha társaim vannak, bátrabb vagyok, de itt vallásos barátnőim is gyanakodva néznek. És Önök? Isten áldása kísérje minden munkájukat, amit a jó ügyért tesznek. Márta.

Ugyancsak Dr. Antal István írja: Nem gondolkodnak arról, hogy valahogyan közforgalomba is hozzák a könyveiket?

Nos, Budapest közepén, az Emkénél, a Rákóczi u. 52. alatti könyvesbolt mostantól árusítja a KIO-t, a Magyar katolikusok szenvedései-t, és a Szerelemről fiataloknak, házasoknak, szülőknek c. könyvet.

„Kedves Értem Vagy!"

Nagyon fontos lenne számomra a mellékelt nyílt levelem megjelenése. Az abban foglaltakért a teljes felelősséget vállalom — *írja Mirk István, szeretve tisztelt régi barátunk és segítőnk, Budakalászról. Segítségünket kéri, mert 'vonakodnak igazságot szolgáltatni', mint az özvegyasszonynak Jézus példabeszédében (vö. L 18,3-5). Nyílt leveléből, melyet a Pest megyei Munkaügyi Bíróság egy bírónőjéhez írt és az igazságügyminiszternek is megküldött, a közérdeklődésre számot tartó részeket közöljük, a nevek nélkül. Valljuk ugyanis, hogy ha egy újságban személy szerint megtámadnak valakit, annak meg kell adni a lehetőséget a válaszadásra. (Sajnos ezt az alapvető erkölcsi elvet az Új Ember és a hasonló katolikus újságok is semmibe vették — s még ma sem teszik lehetővé, hogy általuk a pártállam idején lepocskondiázottak válaszolhassanak.) Egy konkrét jogi ügy tisztázására pedig nem alkalmas fórum egy kéthavi folyóirat. De a levél a fő célját, a közfigyelem ráirányítását az igazságszolgáltatásban jelenleg is föllelhető visszásságokra, remélhetőleg így is eléri.*

Sokan érdeklődnek, a KIO IV. (mutató) kötete után, hiszen — egy rózsaszínűnek bizonyult előrejelzés alapján — már februárban hirdettük.

Nos, nagy késéssel bár, de végre elkészült. A rendeléseket természetesen nyilvántartjuk és folyamatosan postázzuk. Elnézést kérünk a késésért.

Tisztelt Bírónő!

...Ha a kormányfőt és az egész kormányt — széltében-hosszában — szabad kritikával illetni, akkor szabad — magam úgy érzem, kötelességem — Önnek is tükröt tartani, nevezetesen felróni, hogy az Ön bíráskodási módszere — véleményem szerint — a pártállam jogszolgáltatási mechanizmusának változás nélküli folytatása.

Másik megjegyzésem: elvben biztosan egyetért velem, hogy ölni nemcsak késsel, fegyverrel lehet, hanem — a pártállam kelléktárából jól ismert — idegrendszer-kiborítással is.

Harmadik megjegyzésem: mi, akik a kommunista rendszerrel a legkisebb közösséget sem vállaltuk — és akik mögé a szavazók többsége fölsorakozott —, úgy érzem, a békés rendszerváltás által amnesztiát adtunk azoknak, akik a kommunista és idegen érdekek szolgálatában a nemzet erkölcsi, szellemi, anyagi csődjéért, a lelki aids-fertőzésért felelősek.

Velem szemben a *(tavaly novemberi)* tárgyaláson felvett lekezelő stílusára akkor csak igennel vagy nemmel válaszolhattam. Valóban nincs jogi végzettségem, de van jogi képzettségem, amelyet a Rákosi-rendszerben működésüktől eltiltott — az el nem tiltottaknál képzettségben és erkölcsben tízszer különb — bíráktól nyertem, és amelyet üldözött papok, szeminaristák és egyéb jogfosztott testvéreink javára fordítottam. Ha kellő intellektussal nem rendelkeznék, bizonyára nem lehetnék a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének elnökségi tagja.

Mértékadó szakmabeliek véleménye szerint a munkaügyi perek között egyedülálló, hogy egy dolgozónak 1988. augusztusában benyújtott panasza a mai napig nem nyert jogerős befejezést. Ha nem magam képviseltem volna, nem hinném, hogy egy ügy, amely jogilag egyértelmű, világos, áttekinthető, csak mesterségesen lehet zavarossá tenni, 32 hónap alatt nem tud befejeződni.

A törvénysértések egész sora kísérte az ügyet, amelyekért természetesen nem Önt illeti egyedül a felelősség, de az utolsó kb. 12 hónap ügyelhúzásáért igenis kizárólag Ön a felelős. Ez a 12 hónap azért róható fel főbenjáró mulasztásnak, mert ezekben a hónapokban már az új demokratikus Magyarország szellemét lettek volna hivatva lerakni és szolgálni azok, akiknek a békés átmenet megadta a lehetőséget annak bizonyítására, hogy kényszerzubbonyként feszült rájuk a pártállam presszió ja. Mindenki tudta: a bírói foglalkozás deklaráltan politikai állás volt, elhivatottsággal, szocialista öntudattal és MSzMP-tagsággal. Csupán papíron létezett a törvény előtti egyenlőség. Volt a társadalomnak egy olyan rétege, amely a hatalom részeseként szinte bármit elkövethetett, nem kellett tartania a törvényes felelősségre vonástól.

Azt reméltük, hogy a bírói kar is örülni fog, ha lelkiismeretileg felszabadul, ezáltal megújuláson mehet keresztül.

Egy olyan ügyben fordulok nyilvánosan Önhöz, amely ügyben tulajdonképpen Ön még ítéletet nem hozott. Marcus Aurelius szerint: „Sokszor az jár el igazságtalanul, aki valamit nem csinál, nemcsak az, aki valamit csinál."

Ezt az ügyet jogász barátaimmal minden oldalról meghánytuk-vetettük. (32 hónap állt rendelkezésünkre!) Egyöntetű véleményünk: ha egy bíró az általa tárgyalt ügyben a paragrafusokban rögzítettek mellett bizonyított tényállással rendelkezik és mégsem hoz ítéletet, hanem az ítélet megalkotásához lényegileg nem szükséges — korábbi tárgyaláson már többszörösen igazolt járulékos dologban — bizonyíték-kiegészítést rendel el, újabb tanúkat hallgat ki, akik semmi érdemi bizonyítékot nem nyújtanak, azt csak két okból teheti:

1) A bíró nem bír lényeglátással.

2) Szándékosan tereli az ügyet vakvágányra, módot adva a másik fél ügyvédjének időhúzásra, újabb tanúk kihallgatásának kérésére, amellyel az ügy érdemileg nem lesz világosabb, de a befejezést akadályozza, vagyis a célt — a zavart keltést — eléri.

Ha egy bírónál akár az első, akár a második eset áll fenn, úgy az a kommunista jogszolgáltatásra alkalmas lehetett — ezek feltétlenül kitüntetésben részesültek —, de egy demokratikus társadalomban a bírói tisztség betöltésére alkalmatlan.

...Platón jutott eszembe: „Az igazságos ember az igazságtalannal szemben mindenütt a rövidebbet húzza."...

...Az ügyet előidéző N.N. megbízott igazgató főorvos a periratok tanúsága szerint annyira amorális módon élt vissza hivatali hatalmával ez ügyben, hogy az ügyet tárgyaló Döntőbizottság (meg kell jegyezni, hogy két Döntőbizottság nem volt hajlandó az ügyet tárgyalni, a tagok inkább lemondtak tisztségükről, így került harmadik Döntőbizottsághoz) egyik orvos tagja azt mondta: szükségét látná az ügynek orvosetikai kivizsgálását. (A Döntőbizottság tárgyalási jegyzőkönyvében ez rögzítve van.) ...

...(Az általa elkövetett törvénysértés után) N.N. úr a kommunista vezetőknek hallgatólagosan elismert jogánál fogva megakadályozta, hogy az ügyet a Döntőbizottság tárgyalja. A Legfőbb Ügyészséghez benyújtott kétszeri panaszbeadvány eredményeként tudott az ügyben 21 hónap után az első döntőbizottsági tárgyalás megtörténni (és a szenvedő fél javára dönteni) abban az ügyben, amelyet a Döntőbizottságnak 8 nap alatt le kellett volna tárgyalnia. ...

Tisztelt Bírónő! Ön bőségesen rendelkezett tényekkel, hogy N.N. úr nem járt el a Munka Törvénykönyvében a dolgozó számára egyértelmű rendelkezéssel előírt jogok biztosításánál. Ön mégis elnapolta a tárgyalást, majd két hónap múlva megint elnapolta, ezért bátorkodtam Marcus Aurelius mondását alkalmazni.

Ön a periratokból tudja, hogy a szenvedő félnek havi 8500 Ft folyamatos kára van mindaddig, amíg ez az ügy le nem záródik. Nem tudom megérteni, pro vagy kontra, miért nem kívánja az ügyet lezárni.

Az az érzésem, hogy Önt irritálták a beadványaimban szereplő ilyen kitételek: vajon párttag orvossal előfordulhatott volna-e ilyen eset?

Az ügy bírósági kezelésében a jogszolgáltatás karikatúráját vélem fölfedezni. — Ön megérezte, hogy én politikai ügyet csináltam e munkaügyi perből, nem veheti rossznéven, de aki sokszor állt kommunista bírók előtt, annak kialakultak már a jó meglátás reflexei.... Az ügy lezárását figyelemmel kíséri a bennünket ismerő orvosok széles köre.

Budapest, 1991. április 11.

Mirk István, Budakalász.

* * *

(Néhány levélre helyhiány miatt csak következő számunkban térünk vissza.)

Öko-szemle

Autópálya helyett vasutat! A rettentően környezetromboló déli autópálya helyett dél-magyarországi körvasutat kell építeni. Nyugaton a kamionforgalmat egyre erősebben korlátozzák. Az autópálya környezeti gyarmatosítás. A déli autópálya ellen küzdő környezetvédő bizottság elérhető a Levegő Munkacsoport címén: 2041 Budaörs, Pf. 102. *(Lélegzet)*

Senki nem közölte a Reflex déli autópálya állásfoglalását, amelyet tíz megyei napilapnak küldtek meg. A környezetvédőknek helyi fórumok, közös nyilatkozatok, az önkormányzatok és a helyi sajtó megkeresésével kell ébresztőt fújniuk. Főleg a koncessziós törvény bevezetése után erősödnek majd meg a különféle nyugati közlekedési és egyéb lobbyk kapcsolt ajánlatai (pl. francia metró- és atomerőmű-építés). *(Kalas György, Reflex)*

A közlekedés által okozott környezetpusztítás megszüntetésére nem létezik műszaki megoldás. A fejlesztések ellenére a környezetszennyezés egyre nő. A károk rohamosan súlyosbodnak. A megoldás a tömegközlekedés és a vasút fejlesztése, a kerékpár- és a gyalogosközlekedés ösztönzése, a közlekedési igényeket mérséklő településpolitika és életmód. *(Lélegzet)*

Az ólom felhalmozódik, az egészségkárosodás visszafordíthatatlan. A levegő ólomszennyezettsége Budapest fő közlekedési csomópontjain a határérték 10-30-szorosa. A forgalmas utak mentén nyaranta kitelepült zöldség-gyümölcs árusító helyeken az élelmiszerek ólomtartalma is túllépi a határértéket. Budapest belső kerületeiben a gyerekek közel 90 %-ának vérében magasabb az ólomtartalom az egészségi határértéknél. A vérszegénység, máj- és vesekárosodás mellett szellemi fejlődésük lényegesen elmaradhat és e következmények felnőtt korban is megmaradnak. *(Lélegzet)*

Pedagógusok, nevelők számára ingyen megküldi a Zöld Jövő Egyesület az élővizek tanulmányozásához készített munkafüzetet. Ugyancsak a Zöld Jövő tanulmányt készített a nagytétényi nehézfémszennyezésről és a Metallochemia területének és környezetének rehabilitációjáról. *(Címük: 1222 Bp. Nagytétényi út 35. Tel: 2260-559)*

A Drávát nemzeti parkká kellene nyilvánítani! Veszélyben a Dráva vidékén az őstermészet. A magyar határsávi lezártság miatt a Dráva maradt Közép-Európa egyetlen ősállapotú folyója. Most sokkszerűen kiszolgáltatottá vált. Egy olasz-magyar vállalat elkezdte a fölvásárlását és már el is készítették egy 'nagyszabású üdülőkörzet' terveit. *(Gaia sajtószemle)*

A Földünket védő ózonréteg gyorsabban vékonyodik, mint amire a tudósok korábban számítottak. A károsodás már egész Európát is érinti. **Haladéktalanul meg kellene szüntetni pl. a halogénezett szénhidrogének gyártását,** azonban erre szinte nincs esély. A helyzetet súlyosbítja, hogy ezek a vegyületek sokáig megmaradnak a légkörben, így hosszú ideig még akkor sem javulna a helyzet, ha valóban beszüntetnék a gyártásukat. *(The Guardian)*

A brit környezetvédők fel kívánják hívni a kelet-európai országok figyelmét arra, hogy az új lehetőségeket kihasználva sok olyan nyugati vállalkozó jelenik meg ezekben az országokban, akik **a környezet pusztítása révén, rablógazdálkodással igyekeznek nyereséghez jutni.** A nyugati környezetvédő szervezetek készek segíteni ennek megakadályozásában, de ehhez pontos információkkal kell rendelkezniük. Kérjük, aki ilyen jellegű tevékenységről tudomást szerez, pontos adatokkal (a cég neve, székhelye, környezetkárosító tevékenysége) írja meg a Talento Alapítvány címére (2041 Budaörs, Pf. 102). *(Lélegzet)*

A növényi táplálékok fejlesztése a jövő. A húsfehérje előállításához 6-15-ször több termőterület kell, mint a növényi fehérjéhez. Németországban a gabona 92 %-át takarmányként használják fel, az USÁ-ban a kenyérbúza felét, a kukorica, árpa, zab és szója 85 %-át állatokkal etetik föl. Csak az USÁ-ban takarmányozásra használt gabonából a világ minden embere számára futná napi két szelet kenyérre.
Egyetlen kg hús előállításához összesen kb. 4000 liter víz kell. Ennyit egy hónap alatt fogyaszt el egy átlagos család mosásra, főzésre, fürdésre stb. együttesen. Ha ezt a vizet értékében kellene megfizetni, egy hamburger 70 dollárba kerülne. A költségek azonban az adófizetőket és a jövő generációt terhelik.
1960-ban, amikor az USA először importált marhahúst, Közép-Amerikában 330 ezer km^2-nyi érintetlen esőerdő volt. 25 év után ebből már csak 80 ezer km^2 maradt. Guatemala évente 18 millió tonna marhahúst exportál az USÁ-ba, ugyanakkor a guatemalai gyermekek háromnegyede alultáplált. *(Kagylókürt)*

Semmi sem marad meg olyan sokáig, mint a PVC-szemét — módosítja Gyöngyösy Péter a PVC előállítók jelmondatát („semmi sem olyan tartós, mint a PVC"). Évente 1,7 millió tonnával nő ez a tartós szeméthegy. A PVC-t el lehet égetni, de akkor erősen mérgező, dioxint tartalmazó gáz keletkezik. *(Kék Bolygó)*

Követhető a dán energiastratégia. Dánia még nálunk is szegényebb fosszilis energiahordozókban. Az 1973-as olajválságkor 92 %-ban az olaj volt náluk az energiaforrás. A takarékosság és a megújítható energiaforrások használata által 1985-re az olaj részaránya 55 %-ra csökkent. E 13 év alatt a dán nemzeti termék évente 2,1 %-kal nőtt, míg Dánia bruttó energiafogyasztása végeredményben 4 %-kal csökkent. Atomenergiát egyáltalán nem használnak. Nagy szerepe van a biogáznak és a mezőgazdasági hulladékok hasznosításának. *(Kék Bolygó)*

Óriáserőművek helyett szelíd energiastratégiát! Az energiaszükséglet kétharmadára hő alakjában van szükség, 26 %-ára folyékony üzemanyagként és csak 8 % a tényleges villamos energia igény. A hőigény nagy részét kielégíthetnénk az épületek szigetelésével, hőcserélők alkalmazásával és a napenergia aktív és passzív hasznosításával. Ezzel szemben a hőerőművekben jókora veszteséggel megtermelt áramot jókora veszteségű hálózaton eljuttatjuk a fogyasztóhoz, aki jókora veszteséggel visszaalakítja hőenergiává (Amory Lovins). Az USA átlagfogyasztó villanyszámlájának 71 %-át az áram szállításának költsége adja. Az óriáserőművek szennyezését a környék 'áldását' pedig a távoli nagyváros kapja. *(Kék Bolygó)*

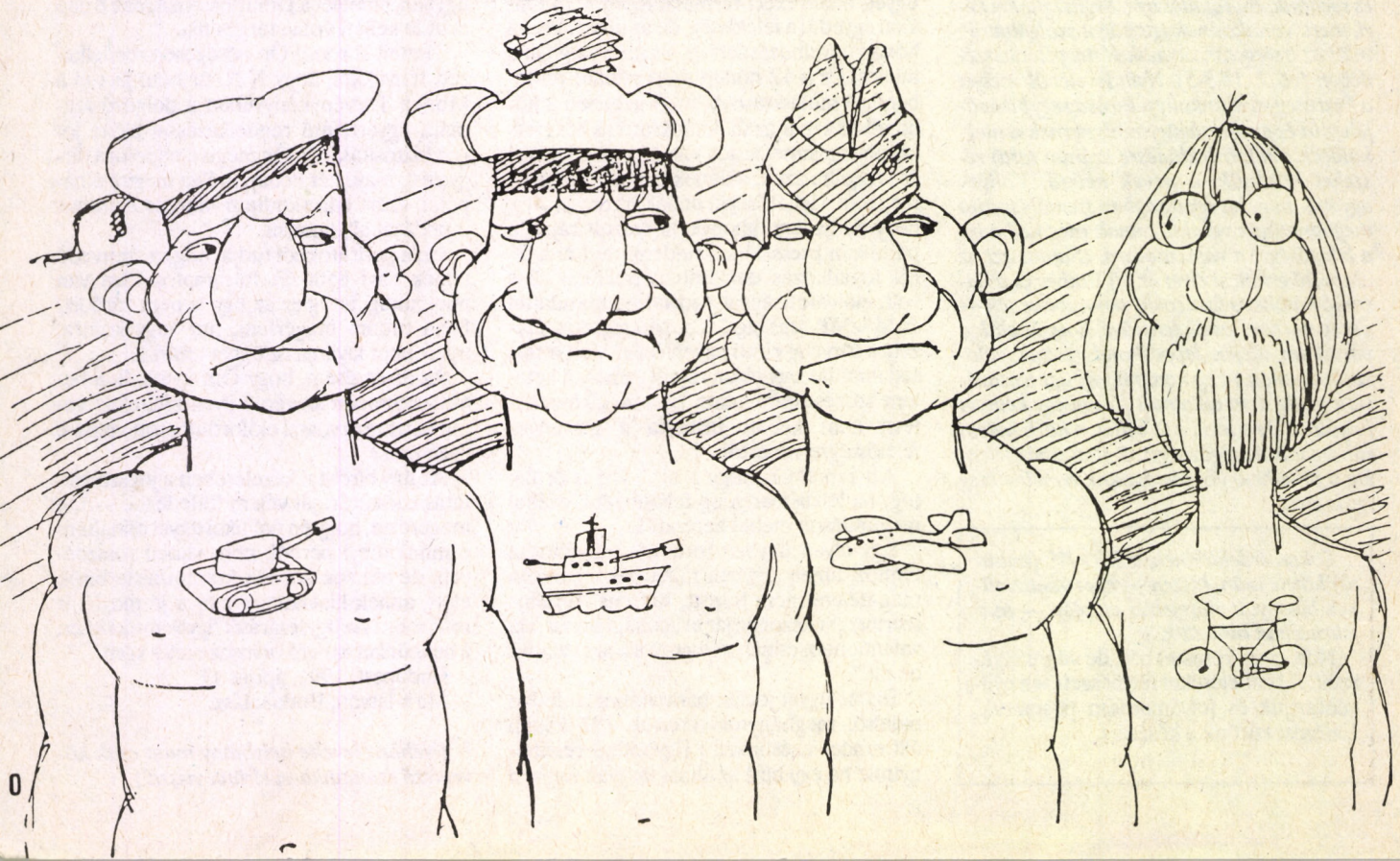

Szociális előfizetés

Nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára lapunkat támogatott áron, kb. 50 % kedvezménnyel adjuk! A környező országokban befolyó összegeket a Család Alapítvány ottani karitatív célokra fordítja, így lapunkat a kisebbségi magyarságnak ajándékba adjuk.

Az „Érted vagyok” szerkesztősége — látván, hogy ma sok nagycsaládosnak, mozgás- és hallássérültnek, diáknak és idős nyugdíjasnak már egy kedves folyóirat előfizetése is gondot okoz — úgy döntött, hogy amíg elbírjuk és amíg a szociális helyzet nem javul, addig e társadalmi csoportok számára a folyóiratunkat

— előfizetéses formában —

támogatott áron, kb. 50 %-os kedvezménnyel adjuk.

Az „Érted vagyok” ilyen 'szociális előfizetése' az 1991 évi hat számra 90 Ft (+60 ft postaköltség, összesen 150 Ft).

Ahol a NOE helyi csoportok és nagycsaládos egyesületek, a mozgássérültek ill. hallássérültek egyesületei, az állami gondozott intézetek, az iskolák, egyetemek (pl. diákönkormányzatok), a szociális otthonok, vagy egyszerűen a kedvezményezettekből álló baráti körök csoportokba gyűjtik az igényeket és megoldják az újság szétosztását, azaz ahol egy-egy címre legalább 15 példányt fizetnek elő, ott ***a postaköltséget mi vállaljuk.*** (Az így megtakarított postaköltség pl. fedezheti a szétosztást végzők költségeit.)

Ha tehát egy címre legalább 15 példányos szociális előfizetést kérnek, akkor az előfizetés példányonként csak 90 Ft.

Az előfizetéseket az „Érted vagyok” 8003 Székesfehérvár, Pf. 7. címre kérjük küldeni rózsaszín postautalványon, jól olvasható címmel.

Az utalvány hátára a közlemény részben kérjük ráírni, hogy szociális előfizetés és hogy hány példányt kérnek (az összeg annyiszor 150 Ft, 15 példánytól annyiszor 90 Ft).

Kérjük, aki teheti, adományaival segítsen, hogy ezt a szociális előfizetési lehetőséget fenn tudjuk tartani. A lap céljaira szánt adományokat a Család Alapítványhoz kérjük befizetni (MHB 202-10809) „Érted vagyok” megjelöléssel. Az adomány összegét a személyi jövedelemadó alapból le lehet vonni.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok” can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

Előfizetés és terjesztés:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-10809-7007 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Évközbeni előfizetési díj az 1991-es évfolyamra (postaköltséggel): **belföldre** 210 Ft; **itthon előfizetve** Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 210 Ft; egyéb **külföldre** 1200 Ft, **nyugaton** 29 DM.

A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.

Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.

Koronában is fizethető a Felvidéken!

Szlovákiai előfizetés (postaköltséggel) az 1991-es évfolyamra 60 korona a Kőkeszi Római Katolikus Plébánia címére: Dobos Péter plébános, Kamenné Kosihy, 991 27 Csehszlovákia.

A romániai és szlovákiai előfizetési díjakat a Család Alapítvány az ottani rászorulók megsegítésére fordítja.

A Magyar Posta is terjeszti.

Keresse a standokon!

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

II/3. (7.) szám. Megjelenik kéthavonta.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.

Aki 4000 Ft támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak adott összeg **az adóalapból levonható!** **Nyugatra** 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok”** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.
Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját. A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

Kivágva a gyalogosokat akadályozó, járdán parkoló autók szélvédőjére tehető (*Piknik 2000*)

Köszönjük, hogy legközelebb szabadon hagyja a járdát!

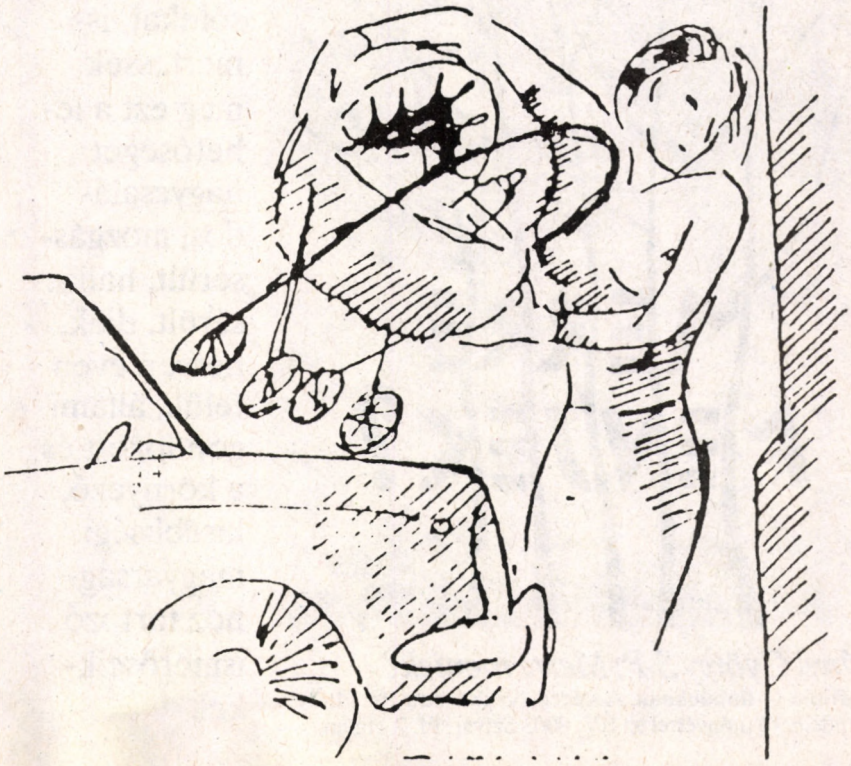

50 % kedvezménnyel, támogatott áron adjuk lapunkat nagycsaládos, mozgássérült, hallássérült, diák, hetven éven felüli és állami gondozott előfizetőink számára!

TARTALOM

Család Alapítvány
Fő tevékenységei, céljai, gondjai 2
Ökológia és közművelődés
Dr. Zelnik József tiszafüredi előadása 2-3
Pápalátogatás
Bulányi György SchP: Lengyel pápa 5-9
Katolikus olasz költők Rómáról 6
Tévedhetetlen? 8
Ölelj, ne ölj
Megtört egy évezredes megegyezés? 10
Egyházi zűrzavar 10
Ne igazodjatok a világhoz 11
Béke-hírek 12
Hadsereg nélküli semleges Magyarországért 12
Novella
Egy rokkantság történetéről I. rész 13-14
Mindszenty bíboros
Menesztésének körülményeiről: Casaroli tépte a haját 15
Titkárának mai elhurcolása 16
Shaw: Szent Johanna 16
Szolidaritási levlap egyiptomi fiatal keresztényekért . 15
Kották: most nincs, mert következő számunkban 6 oldalon Szentgyörgyi Albert zsoltárai!
Gyerekeknek Moha-mese és rejtvény 17-19
Meditációk, versek . 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 19, 20
Leveled jött Istentől: Vasárnapi evangéliumok 21-24
Erich Fromm: Bűn-e az engedetlenség? 25-27
Kedves Értem Vagy! Olvasóink leveleiből . . . 28-29
Öko-szemle! 30
A járda a gyalogosoké 31

A papi hivatás vitát következő számunkban folytatjuk.

Címlapembléma: Magyar Mihály, rovatemblémák: Garay Dóra.

Bulányi György S.P: Merre menjek?
Evangélium — fiataloknak. A szerző kiadása. Ára 160 Ft.
Megrendelhető utánvéttel az ÉV, 8003 Szfvár, Pf. 7. címen.

Információ a fenti szociális előfizetési lehetőségről a 31. oldalon. Kérjük olvasóinkat, ismertessék meg ezt a lehetőséget nagycsaládos, mozgássérült, hallássérült, diák, hetven éven felüli, állami gondozott és a környező, kisebbségi magyarsághoz tartozó ismerőseikkel.

A környező kisebbségi magyarságtól jövő előfizetések összegét a Család Alapítvány ottani karitatív célokra fordítja, azaz lapunkat ***a kisebbségi magyarság felé ajándékba adjuk.***

Umweltschutzpapier – Papier recyclé
Recycled paper — Carta ecologica
Újrapapírra készül
Genbrugspapir — Kringlooppapier
Resirkulert papir — Uusiopaperista

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 4. szám
1991. aug.—szept.
29,— Ft

Lengyel egyház

Környezet-barátság

A gyermekek szava

A világéhezés okai

A csángókért

Tőkés László látogatása

Szentgyörgyi Albert zsoltárai

A bányai életközösség

Éliás József interjú

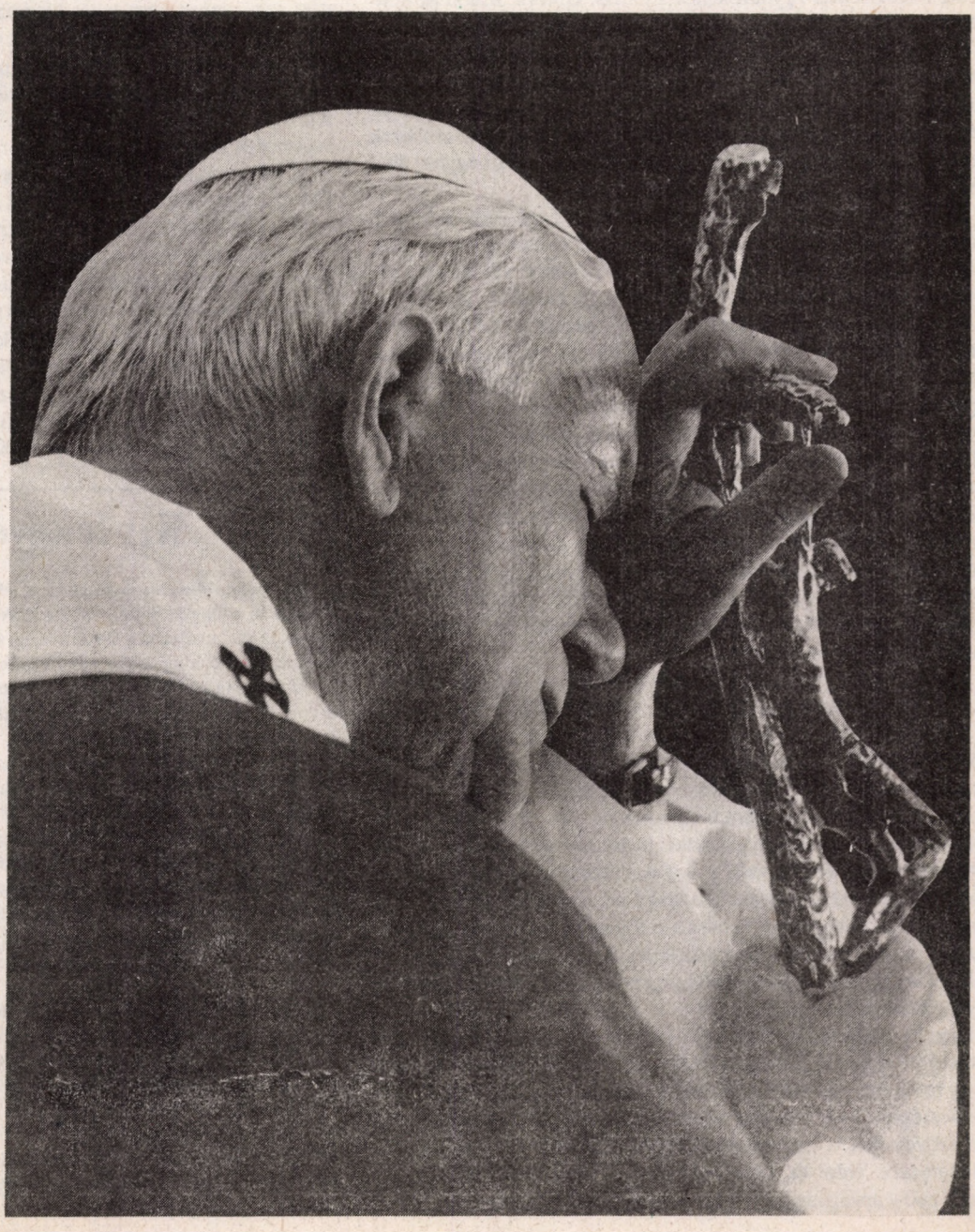

Katolikus egyház a mai Lengyelországban

(Jacek Wegner: Nie z tego swiata c. cikkének tömörített fordítása a Rzeczpospolita lengyel lap 1991. április 13-14-i számából.)

A kritika határát — ha elfogadjuk, hogy van ilyen — a történelmi 'illemtudásban' kellene megállapítani. A 'népi Lengyelországban' például, amelyre a párt ráerőszakolta az ateizmust, nyilvánosan bírálni a klérust nem volt történelmileg illendő cselekedet, mert ez megzavarta a nemzeti kultúra kapcsolatát keresztény forrásaival, meggyengítette a hagyományok folytonosságát. *(Sajnos ilyesmi történt Magyarországon, amikor Mindszentyt és az ötvenes-hatvanas évek hitvallóit az új rendszer egyházi felszíne elítélte — a szerk.)*

Ma már nem létezik ez a párt, de alakul az új establishment, s ez (mint minden hatalmi rendszer) törekszik rá, hogy a kritika ne legyen mély vagy erős. S noha (egyelőre?) mindenkit és mindent lehet bírálni, a katolikus egyház — úgy tűnik — kibújik a bírálat alól. A posztkommunista vagy bulvárlapokon kívül az egyházat nyilvánosan senki nem bírálja, mert nemzetünk körében még mindig nagy az erkölcsi tekintélye. S bár többfelől is hallatszik tiltakozás a püspöki kar bizonyos kijelentései vagy törekvései ellen, az emigrációban pedig határozottan egyházellenes a párizsi kultúra, itthon az antiklerikális véleményeket csak szégyenlősen és diszkréten közlik.

Félünk hangosan kimondani, mi nem tetszik nekünk az egyházi emberek magatartásában? Pedig köztársaságunk már szabad. Érdemes megvizsgálnunk, vajon az epés és csendes megjegyzéseknek az egyházról van-e valami ésszerű indoka, vagy csak olyan emberek üres és rosszindulatú fecsegése ez, akik nem akarják az egyház által kívánt erkölcsi erőfeszítéseket vállalni.

Hogyan hozta létre (Jézus) az egyházat? Tanítással és kínnal. Követői ugyanazt tették, amit Ő: tanítottak és elviselték a szenvedéseket. A tizenkét apostol közül csupán Szent János halt meg természetes halállal, s az őskeresztények is életüket áldozták hitükért.

Az egyház nőtt, erősödött, terjedt — mindenekelőtt híveinek mártíromsága következtében. Azért írom azt, hogy „mindenekelőtt", mivel nyilvánvaló, hogy itt más, teljesen anyagi-társadalmi tényezők is közrejátszottak. Meglehetősen gyakran kérdőjelezik meg a mártíromság egyháztörténeti szerepét, mivel ilyen gondolkodáshoz szoktatott bennünket az állam által programozott marxizmus. De a történelem elsősorban szellemi fejlődés, hiszen ősforrásául az emberi élmények szolgálnak. Az egyház tehát elsősorban mártírjai jóvoltából nőtt naggyá, tett szert akkora erőre, hogy a világi hatalmak versenytársává vált. Ekkor vagy egyezségre lépett velük, vagy politikai (és olykor fegyveres) harcot folytatott ellenük. Ha egyezségre lépett, akkor erkölcsileg vesztes maradt, bár látszólag és átmenetileg növelte hatalmát.

A keresztény egyházak a keresztes háborúknál és az inkvizíciónál is nagyobb mértékben rombolták szellemi, erkölcsi tekintélyüket az ellenreformáció idején. Európaiakat gyilkoltak meg a XVI. és XVII. században azért, mivel másképpen értelmezték Krisztus tanítását. Lehet-e ennél bármi is irracionálisabb?

A következményekre nem kellett sokáig várni. A felvilágosodás kultúrájának kereszténységellenessége, sőt vallásellenessége, amely a későbbi vallási közömbösség és a mai ateizmus alapjául szolgált, főleg az egyházak e fogyatékosságaira és anyagi hatalmukra való reagálás volt (ez éppúgy érvényes a katolicizmusra, mint a görögkeleti vagy a nagy protestáns egyházakra). Amikor ugyanis az egyház politikailag győzelmet arat, erkölcsileg mindig alulmarad. Hiszen az egyház küldetése a hit igazságait és az etikai értékeket őrizni.

Igaz, az erkölcsi aktivitást nem lehet különválasztani a politikai aktivitástól. Hiszen mindaz, amit a közéletben és a köz érdekében (vagy rovására) teszünk, politika. Én azonban itt az egyház politikamentességének egy másik jelentésére gondolok: arra, hogy ne kössön szövetséget a hatalmon lévőkkel... És ez a kérdés lényege: valahányszor 'trón' és 'oltár' egyesült, a 'trón' megerősödött, az 'oltár' pedig anyagilag gazdagodott — erkölcsileg, szellemileg azonban elkorcsosult. Amikor pedig egy egyház szakított a 'trónokkal', küzdött ellenük a legfőbb értékekért, akkor kitette magát az üldözéseknek — de szellemileg és társadalmilag erősödött. Ezért nem véletlen, hogy a kommunizmus által brutálisan elnyomott lengyelországi katolikus egyház erkölcsi nagyhatalommá vált.

Ma államunk legfőbb hatalmi szerveinek számos képviselője nyilvánosan azonosítja magát az egyház által hirdetett eszmékkel. A köztársasági elnök tüntetően viseli zakója gomblyukában a Szűzanya képét, amely a lengyel katolicizmus jelképe. Semmiféle politikai erő nem gördít akadályt a vallásgyakorlás útjába. Éppen ellenkezőleg. Így a szentmisén való részvétel többé nem számít hőstettnek, hanem megszokott kötelesség. Ezért gyakran nem is teljesítik.

Az egyház most egy csapásra szeretne befurakodni életünk minden területére, hogy megóvjon bennünket az erkölcsi zülléstől, amelyet a kapitalizmus okozhat. Igaz, a kereszténységet mindig közösségekben gyakorolták. De igaz az is, hogy a kereszténységben az egyén saját lelkiismeretének megfelelően fogalmazza meg a viszonyát Istenhez és felebarátjához. Vallásunknak ez a kettőssége — társadalmi, ugyanakkor individuális jellege — alapvető ellentmondást rejt, melyet nem lehet filozófiai fejtegetéssel eloszlatni. Meg lehet viszont próbálni, hogy tettekkel, magatartással küzdjük le.

Csakhogy az egyház szeretné minél gyorsabban visszaszerezni az elmúlt évtizedekben elveszített pozícióját és erősíteni éppen a maga intézményes jelentőségét. Netán az 'oltár' és a 'jogar' valamiféle új szövetsége van készülőben? Talán már el is kezdődött?

Mindenesetre az ezzel való szembehelyezkedés már érezhető. Ebből az aggodalomból táplálkozik az egyház egyes intézkedéseivel kapcsolatos mai (egyelőre még mértéktartó) bírálat is. Tiltakozást vált ki a társadalomból egyes papok győzelemittas magatartása is. Ahogyan a közelmúltban az értelmiség az egyház felé fordult, most távolodni kezd tőle. Ezt nyilvánosan már most meg kell mondanunk.

Lehet (adja Isten), hogy Lengyelországban a mártíromság 1984 októberében Jerzy Popieluszko kínhalálával véget ért. Ez azonban egyáltalán nem jelentheti, hogy visszatérjenek azok az idők, amikor az egyház szövetséget kötött a politikai hatalmakkal. Hiszen az egyház nem e világról való, bár e világért van. •

Kis lengyel hírek

A ***templomokban***, a szószékekről is lehet ***választási agitációt*** folytatni — mondta ki a lengyel parlament Lech Walesa elnök kifejezett kívánságára június 15-én, a választási törvény megváltoztatásában. A közvéleménykutatások szerint a gyakorló katolikus lengyelek 79 %-a ellenzi, hogy az egyházban választási harcokat folytassanak, annak ellenére, hogy az egyház képviselői ezt a módosítást támogatták. A kaszárnyákban és az állami intézményekben tilos az ilyen agitáció.

(„Nem győztem csodálkozni azon, hogy egyházi férfiak mennyire nem érzékelték, hogy tekintélyi rendszabályaik, melyekkel megkísérelték befolyásolni az olasz politikát, mindig az ellenkező hatást váltották ki. ... Ahol a választások előtt a szószékről utasításokat és heves figyelmeztetéseket hirdettek, a 'nemkívánatos' pártok szavazatainak száma megnőtt.

Nagyon zavaró, hogy a kereszténydemokraták sokszor egyszerűen 'a keresztények'-nek nevezték, nevezteték magukat. Erre Montini, Milánó érseke nagyon érzékeny volt. „Azokhoz, akik idegenkednek az Egyháztól" című pásztorlevelében bocsánatot kért ezért." — *Berhard Häring*)

*

— Júniusi lengyel útján három boldogot avatott a pápa. Mindhárom cölebsz, pedig családos keresztény többszázszor annyi van, talán lehetne köztük is találni példákat a hősies szeretetre. A családos életforma még mindig boldogtalanságnak és szentségtelenségnek számít?

— Az ötödik parancsolatról (*Ne ölj!*) a pápa a radomi *katonai* repülőtéren mondott miséjén elmélkedett.

— 12 %-ról csupán 13 %-ra emelkedett a pápa látogatásának hatására azok aránya Lengyelországban, akik helyeslik az abortusz teljes betiltását. *(Badische Zeitung)* •

Dőry István

Környezetbarátság

(Lelkigyakorlatos elmélkedés 1991 nyarán)

„Szedjétek össze a maradékot, nehogy kárba vesszen!" (Jn 6, 12)

Miért nem megy úgy az emberiség dolga a környezettel, ahogy mehetne? Miért, mehetne másképp is?! Bizony mehetne! Az egész emberiség tulajdonképpen kicsi pont csupán a földgolyón. Mint faj, nagyobb lélekszámú ugyan, mint biológiai adottságai, testméretei alapján várható lenne, de ez csak annak tudható be, hogy nagy alkalmazkodóképességével minden égövön sikeresen elterjedt és saját magán kívül ellenségei nincsenek. Viszont megdöbbentően kicsi pont a Föld golyóbisán. Egy km^3-be belefér az egész emberiség, szemben a Föld ezermilliárd köbkilométernyi térfogatával, s még az élők rendszerében is csak egy vagyunk a sok közül, s nem is a leghatalmasabb. Ugyanakkor az emberiség valami olyasmit csinál, ami semmi másra nem jellemző és feltűnő, veszélyes: saját tömegénél, táplálékigényénél százszorta nagyobb anyagmennyiségeket mozgat meg, szór szét, rendezkedik, szemetel. Olyan változásokat kezdeményez, amelyekhez nincs meg a védőbiztosíték az élővilágban. Az eredmény, legalábbis a pillanatnyi állás: vészes mértékben felhalmozódott hő, szén-dioxid, kénes gázok, nehézfémsók, olaj, vegyszerek, szemét, zaj, rendezetlenség földön, vízen, levegőben.

Miért nem megy úgy az emberiség dolga a környezettel, ahogy mehetne? ...Csak nagyon kevesen vallják az önző szlogent, hogy „utánam a vízözön". A legtöbben elismerik, hogy gyermekeinkre nem volna helyes egy végletekig kifosztott, egészségtelenségig elszennyezett világot hagyni. S ha valaki mégsem ismerné el, az is folytonosan megszenvedi a környezeti problémákat, s ez alapot adhat valamiféle cselekvésre. ...A megvalósulás akadályai csak gyakorlatiak lehetnek, úgymint lustaság, tudatlanság...

A lustaság témakörét egyelőre nagyvonalúan lépjük át, különben ez a gondolatsor is pillanatokon belül olyan zöld parancsolatgyűjteménnyé válna, melyben a sokadik pont már úgy szól, hogy ...a szorgos ember nemcsak a mosáshoz, de még a mosogatáshoz is esővizet gyűjt. ...Az embert ilyenkor leginkább az „ez képtelenség, úgyis minden hiába" érzése keríti hatalmába, még akkor is, ha tudja, hogy valahol élnek azok a zöld brigádok, akik efféle jótanácsok gyártásával és megvalósításával hivatásszerűen foglalkoznak. Mindazonáltal jó ötletek meríthetők ezekből a 'zöldségekből', tehát illő, hogy némi kritikával, de alaposan átolvassuk és megszívleljük őket.

Tudatlanság: ezen talán könnyebb segíteni, oktatással, ismeretterjesztő előadásokkal, önképzéssel. Tudatlanság: nem tudjuk, hogy megy az emberiség dolga a környezetével; ha rosszul megy, miért megy rosszul. Nem tudjuk, hogyan mehetne, mi az, ami megvalósítható, mi fog megvalósulni, amit szeretnénk, nem utópia-e. Nem ismerjük környezetünk állapotát. Nem tudjuk, hogy tevékenységeink közül melyek befolyásolják lényegesen a környezetet, s melyek másodlagosak. Például mit jelent az, hogy Budapest villamosenergia-fogyasztása 6,3 millió MWh (1988-ban); sok ez, vagy kevés? Lényeges-e ez? Mennyinek szabadna lennie? Előállítható-e ez az energiamennyiség ártalmatlanul is? Saját háztartásunk ehhez hogyan viszonylik: többet markol-e a közös kalapból az átlagnál, vagy kevesebbet? Az energiaárak megfelelően befolyásolnak-e minket? Drága-e a villany vagy olcsó?

Lássunk hozzá a tanuláshoz! Hogy egészen tananyagszerűek legyünk, állapítsuk meg azt a tényt, hogy környezetszennyezésünk legnagyobb része valamilyen, az életünkhöz szükséges vagy kevésbé szükséges anyaggal, annak előállításával, felhasználásával kapcsolatos. A kulcstényező a mammon, az anyag. Kövessük végig ennek az útját és vegyük sorra az okozott károkat.

Minden anyagot ki kell termelni — pontosabban nem kell kitermelni, csak az igaz, hogy környezetromboló útja a kitermeléssel kezdődik; azután a feldolgozás, mozgatás és maga a felhasználás; és végül minden anyaggal lesz valami.

A kitermelés területét viszonylag könnyű áttekinteni. Az anyagok elrejtve helyezkednek el valahol a Földön, ahol semmi bajt nem okoznak. A kitermeléssel elindítjuk őket egy nehezen kiszámítható pályán. Előbb vagy utóbb pedig kifogynak.

A készletcsökkenést a piac is visszatükrözi. Ha valami kifogy, annak előbb fölmegy az ára. A baj csak az, hogy a piac ezeket a folyamatokat rosszul szabályozza. Egyik bányavállalkozó sem érzi különös gondjának azt, hogy egy mondjuk 30 év múlva bekövetkező kifogyással törődjön; érzi magát és gyermekeit elég rugalmasnak ahhoz, hogy majd a kellő időben módosítson a vállalkozás irányán, és esetleg valamely más anyag kitermelésére nyergeljen át. A kifogyás előtt öt-tíz évvel már jelentkezik az árfelhajtó tényező, csakhogy akkor már késő. A készleteknek csak a legnehezebben kiaknázható 1-2 %-a marad a helyén. Ilyen áremelkedés észlelhető már ma is sok nyersanyagnál és erőforrásnál. Nem lenne szabad, hogy a természet kincseit egy-két generáció eltüntesse a Földről. A kifogyást legalább 4-5 generációra kellene elhúzni, hogy az adott anyag pótlását, vagy összegyűjtését és újrafeldolgozását az utódaink meg tudják addigra oldani. Bele kell törődnünk, hogy a Föld véges, tehát ha valamire szükségünk van, azt újra és újra körbe kell járatnunk. Még ilyenkor is van veszteség, fogyás, amit szintén csak kitermeléssel lehet pótolni, de csak ha van miből. Az anyagok ciklikus megújítását jó lett volna, ha már mi meg tudtuk volna oldani, de ilyen fokú fegyelemhez és technológiához, úgy látszik, még túl primitívek vagyunk. Hiszen még a végképp irracionális világháború cipőjéből is csak nemrég léptünk ki, ha egyáltalán...

Igen sok nyersanyag kifogyása 20-60 év múlva várható. Ha most drasztikusan megemelkedne az áruk, ahogy majd az utolsó éveikben fog, akkor maradna belőlük az utódainknak. Megtehetjük, hogy 'felemeljük az árat' legalább önmagunk számára. Átgondoljuk, hogy például akkor is ennyi olajat vagy gázt fogyasztanánk-e, ha a tízszeresébe kerülne. Akkor mennyit fogyasztanánk? Akkor fo-

A gyermekek szava

Az 1992-es brazíliai Környezet és Fejlesztés Világkonferencia előkészítésében különös súlya van a gyermekmeghallgatások sorozatának. Magyarországon is az iskolákon keresztül minden gyereket megkérnek, **írja meg akár egy levelezőlapon a kérdéseit és a véleményét a természet- és környezetvédelemmel kapcsolatban.** A gyermekmeghallgatást szervező nemzeti bizottság a levelek alapján megszerkeszti a Gyermekek Nemzeti Chartáját. A leggyakrabban fölvetett kérdések elhangoznak a Nemzeti Meghallgatáson, amelyre gyermekeket és az ország vezetőit hívják meg.

A nemzeti charták alapján készül majd a Gyermekek Globális Chartája, amelyet az ENSZ konferencián adnak át a tanácskozóknak.

Gyerekek! Írjátok meg kérdéseiteket és véleményeteket (akár rajzban is) a környezetvédelemről, szívesen foglalkozunk velük az „Érted vagyok"-ban és továbbítjuk a gyermekmeghallgatás szervezőinek. •

gyasszunk is csak annyit! Igen kemény akaraterőpróba, különösen, ha belegondolunk, hogy mennyi mindent veszélyeztet a gyors kifogyás. Ide sorolhatjuk legkényelmesebb energiahordozóinkat (a kőolajat, a földgázt, az urániumot), a legtöbb színesfémet, stb. A kőolaj ráadásul értékes vegyi anyag, mégis leginkább energiahordozóként használjuk el.

A szénből kb. ezer évre való készletek vannak a Földön. Könnyen belátható azonban, hogy ha ezt a teljes szénmennyiséget elégetnénk, vagyis széndioxid-gázzá alakítanánk, akkor ahhoz éppen a Föld légkörének teljes oxigénkészletére lenne szükség. Tudniillik ez a szén éppen úgy keletkezett, hogy a növények a saját testük építésére megkötötték a széndioxid-tartalmú légkörből a szenet, és mintegy mellékesen előállították azt az oxigén-atmoszférát, mely nélkül nem élhetnénk. A megkötött szén ma a föld alatt van, az oxigén a levegőben. Ha a kettőt kémiailag egyesítjük, akkor visszajutunk ahhoz a légkörhöz, amelyből még nem lélegezhettek állati élőlények. Természetesen eddig az állapotig soha nem juthatunk el, hiszen már a 6% széndioxid-tartalmú levegő sem lélegezhető, és már 0,05% széndioxid tartalom mellett is biztosan felforrósodna a légkör az üvegházhatás miatt. Tehát szénből is csak a készletek néhány százalékának elégetésével számolhatunk, ami gyakorlatilag megint igen-csak közeli kifogyásra való felkészülést jelent.

Talán itt az energiahordozóknál érdemes megjegyezni, hogy azoknál az anyagoknál, amelyeknek az árát még nem a ritkaságuk határozza meg, az ár valójában a kitermelésbe, előállításba fektetett energia árát tükrözi vissza. Az alumínium árában például benne van a bauxit mozgatásához, a lúgozó anyag előállításához, a timföld elektrolíziséhez szükséges energia ára. Az energia előállítása és felhasználása pedig mindenképpen környezeti károkat okoz. Leegyszerűsítve azt mondhatjuk, az ár az energiával, az pedig a kártékonysággal arányos. Drágább dolog = több munka s energia = több kár.

A helyükről elmozdított anyagokat azután hosszadalmas fizikai és kémiai folyamatokban alakítgatjuk, mozgatjuk, raktározzuk, csomagoljuk, míg végül egyszer csak elfogyasztjuk, és hipp-hopp, máris hulladék lesz belőle. Érdemes megfigyelni, hogy maga a fogyasztás ebben az egész folyamatban egy viszonylag csekély, jelentéktelen változást okozó lépés. Mennyi minden történik például egy fával, míg papír, majd füzet lesz belőle, aztán ráfirkantunk valamit, és megy a szemétbe. Mindezek a feldolgozási lépések persze mind — a technológiától függően több-kevesebb — energiát igényelnek és mindig veszteséggel is járnak.

a) Mindezek a folyamatok és szennyezések miattunk vannak, azokért a dolgokért, amelyekre szükségünk van(?), hogy éljünk. ...mindaz a szennyezés, amit a Dunában, a talajvízben vagy a városi levegőben találunk, annak a melléktermékе, amit az utóbbi 10-20 évben megettünk, magunkra húztunk vagy közlekedtünk.

b) Persze ugyanazt az eredményt kisebb szemeteléssel is elő lehetne állítani, de annyi bizonyos, hogy minden mozgatás, átalakítás legalábbis hővel, porral, zajjal jár, és a hozzá szükséges energiát is csak hővel, porral, zajjal és más szennyezésekkel (korom, szén-dioxid, szén-monoxid, kén-dioxid, nitrogén-oxidok, radioaktív hulladékok) tudjuk megtermelni.

c) Fontos ismernünk az arányokat, hogy életünkben mely dolgok okoznak nagy környezetszennyezést (ezekből lehet sokat lefaragni), és melyek jelentéktelenek (ezekkel csak akkor érdemes foglalkozni, ha egyszerűen lefaraghatók, különben esetleg pótcselekvés).

A feldolgozásnál is nagyjából minden ár és szennyezés energiafüggő, tehát az ár vagy az energia ismeretében jól tudjuk modellezni, hogy mivel okozunk nagy bajt, mivel kicsit.

Az energiafogyasztásnak és környezetszennyezésnek nagyjából három egyenrangú forrása van: egyharmad rész az ipar, egyharmad a mezőgazdaság és egyharmad a lakossági közvetlen. A tisztább látás kedvéért átfogalmazva: egyharmad rész a tárgyaink, egyharmad az élelmünk, egyharmad az életünk.

Diákjaimmal kiszámoltuk az életünk energiatérképét és a következő arányok jöttek ki:

— 100 W elektromos energia (fűtés nélkül). Ez azt jelenti, hogy ha a háztartási gépeink (mosógép, hűtő, vasaló stb.) ill. villanyunk fogyasztását egész napra egyenletesen eloszlatnánk, akkor 100 W folyamatos teljesítményfelvétel jönne ki.

— 200 W közlekedési energia. Persze csak akkor, ha valaki úgy utazik, mint a diákok, villamossal, vonattal. Rendszeres autózás esetén ez a 200 W-os érték a tízszeresére is felmehet, akár a legnagyobb tétel is lehet; 1 liter benzin/nap megfelel kb. 600 W átlagos teljesítményfelhasználásnak.

— 700-900 W fűtési energia. Ez szintén egész évre átlagolt érték, és egy főre, nem pedig az egész családra vonatkoztatott. Erősen függ a fűtés módjától és a hőszigeteltségtől.

— Kb. 1000 W élelem.

— Kb. 1000 W egyéb tárgy. Ez főként a lakásunkban lévő tégla; de sok drága iparcikket birtokló embereknél ez jóval több is lehet.

Talán sokan meglepődnek az arányokon, vagy éppen elkeserednek, hogy ennyire a mindennapjainkba van beleépülve a fogyasztás.

Mi a teendőnk ezekkel a számokkal? Először is értsük meg, mit jelentenek. Erkölcsi kötelességünk megérteni cselekedeteink hatását, súlyát. A természet tönkretétele szempontjából mindegy, hogy az bűn volt-e a részünkről vagy csak (tudatos) tudatlanság. Másodszor: számoljuk ki a saját életünkre ezeket a számokat vagy hasonló tájékoztató arányokat. Ez a gyakorlatias környezettudomány csak középiskolás ismereteket igényel. A szükséges számadatok a függvénytáblában megtalálhatók... Ha valaki csak egyszer is utánaszámol annak, mit tesz, és a váratlan értékek a különböző ellenőrzések hatására sem akarnak csökkenni, akkor talán elgondolkozik és elszánja magát... Harmadik teendőnk: a legnagyobb tényezőkből nagy, döntő mennyiségeket lefaragni.

Eljutottunk a mammon útjának utolsó kérdéséhez: mi lesz a tárgyakkal, anyagokkal? Ma Magyarországon egyértelműen szemét lesz belőlük és szétszóródás, lassú lebomlás lesz a sorsuk. Mindenből és mindig keletkeznek hulladékok, de a veszélyességi fokuk eléggé különböző. A szennyezések még nincsenek beleépítve az árakba, tehát lehet egy egészen kicsi és olcsó dolog is mint hulladék nagyon veszélyes. Az emberre közvetlenül talán a városi füstgázok a legve-

---

A Gaja a Bakonyból a Mezőföldig, Székesfehérváron keresztül folyó szép és védelemre szoruló patak. Neve összecseng a görög Gaia szóval, a Földanya nevével.

Megalakult a Gaja környezetvédő egyesület

1991 tavaszán Székesfehérváron a környezet iránt elkötelezett emberek spontán kezdeményezéseként alakult ez az egyesület Egyrészt azért, mert bár tagjai tiszteletdíjak és egyéb juttatások mellőzésével vállalták fel szolgálatukat, pénzre a működéshez mégiscsak szükségük van és lesz. Másrészt a korábbi időszakban végzett környezetvédő tevékenységük tanulságaként így az elszigetelt tevékenység helyett a szervezett, felrázó aktivitást választották. Az elnémíttatás helyett a szóvá-tevés állampolgári jogának gyakorlását. A magyar közvéleményt mostanában a gyors elszegényedés és meggazdagodás ellenirányú tendenciái foglalkoztatják s nemigen törődik a hosszabb távú előrelátással. Pedig jól tenné, ha 'vigyázó szemét' a jövőre előrevetné, mert az ökológiai katasztrófa országhatárt és politikát nem ismerő-kímélő módon egyre bizonyosabban fenyeget. Megelőzése, kivédése minden Földlakó dolga!

Mit akar a Gaja?

Folytatni az eddig egyénileg végzett feltáró munkát, hogy mit hagytak maguk után hazánk földjébe rejtve, vizeibe szórva, erdeibe szét-hányva a kivonuló szovjet csapatok. Szervez egy környezetvédő tábort, amely a fehérvári Sóstó körüli volt homokbánya területén létesített természetvédelmi területet kívánja nevéhez méltó állapotba visszavarázsolni. A most kezeletlen szeméttelepnek látszó terület az ország egyik legjelentősebb kosbor-géncentruma. Nevelni, tanítani akar, példát is mutatva. Soraiba várja a szakértőket és a laikus tenniakarókat egyaránt.

A GAJA Környezetvédő Egyesület postacíme: 2481 Velence, Országút 21. Elnöke Szili István biológia tanár.

szélyesebbek, amelyek szén-monoxidot, ólmot, ózont, aldehideket, rákkeltő anyagokat tartalmaznak. Az erőművek, kohók füstgázai messzire eljutnak és savas esővel, korommal károsítják a környezetet. Igen nagy baj, hogy nálunk sok helyütt rendezetlenül tárolják a hulladékokat, vagy egyáltalán nem gyűjtik, így a legkülönfélébb szemetek szóródnak szét úton-útfélen. A háztartási szemétbe sok veszélyes hulladék is kerül (festékdobozok, hígítók, elemek, akkumulátorok, permetlémaradékok), amelyek a közönséges szeméttelepekről bemosódhatnak az élő vizekbe. A talajvízkészletet már sokszáz településen károsította a túlzott nitrogénműtrágya-felhasználás. A folyóvizeknél a fokozódó szervesanyag-tartalom és az olajszennyezés a legveszélyesebb. Szintén pusztító hatásúak az élő vizekre a fenolok, mosószerek és növényvédőszer-maradványok. Speciális probléma az izotópok és veszélyes hulladékok, különösen, ha több ezer év a bomlási idejük...

Főként vásárláskor ajánlatos a nyomkövető játék. Képzeljük el lehetőleg valósághűen, hogy egy bizonyos tárgy, amit megfogunk vagy megvennénk, milyen alapanyagokból, hol, milyen technológiával készült. Vajon mennyi energia kellett hozzá és ez mennyi füstgáz-, hulladék- stb. kibocsátást okozott. Ezeket is képzeljük mellé egy nagy zsákban. Azután gondoljuk meg, ténylegesen mi a haszna az adott dolognak. Nagyobb-e a haszna az okozott kárnál? S végül kövessük nyomon, hogy mi lesz a sorsa. Ki fog gondoskodni az elhelyezéséről, hol, mikor, mivé fog elbomlani? Örülni fognak-e a gyerekeim a végeredménynek? Ezután általában gazdagabban jövünk ki a boltból, mint ahogy bementünk.

A hulladéküggy ABC-je: újrafeldolgozás, hatástalanítás, rendezett lerakás. Nézzünk körül a házunk táján, hogyan juthatunk előre az újrafeldolgozás irányában.

Jól nézzük meg, hogy mit dolgozunk. Különösen a férfiak életük legnagyobb részét, hatékonyabb, és így a környezetre is nagyobb hatású részét a munkájukkal töltik. Az egészséges környezet szempontjából jót vagy rosszat teszünk többet a munkánkkal? Szálljunk erősen magunkba. Természetesen a nőknek is a háztartási üzemben megvannak a maguk 'fegyverei' a természet ellen: különféle mosó és maró anyagok, energiafogyasztások, ételmaradékok stb. A valamilyen okból fontosnak látszó rendszeres közlekedés, elsősorban a munkahely és az otthon távolsága súlyos környezeti tényező.

Fog-e javulni a helyzet? Milyen akadályai vannak az előrejutásnak? Le lehet-e győzni ezeket az akadályokat?

Az egyik legnagyobb akadály, amit itt ezen a lelkigyakorlaton le tudunk győzni, az „egy fecske érzés". Miért pont én legyek az első fecske? Mindig épp nekem kell olyan baleknak lennem, aki mindent megreformál, miközben az emberek zöme a markába röhög és nyugodtan szemetel tovább? Mondjuk meg ma egymásnak, hogy ebben a teremben nem te vagy és nem én vagyok az első fecske, mert mi legalábbis, akik itt vagyunk, együtt szeretnénk repülni, mindnyájan együtt akarjuk meggyógyítani beteg környezetünket, amely nélkül nem élhetünk. Tudatosítsuk, hogy mások ezt már réges-rég elkezdték és egész életüket rááldozták arra, hogy környezetvédő áramlatokat hozzanak létre a Föld megmentése érdekében. Akarunk-e beállni a csapatba, biztatjuk-e magunkat és társainkat...

Az Ökoszolgálat Zöld Vonal telefonszáma: 111-7855. Hétfőtől csütörtökig 9 és 14 óra közt várják a környezeti károk jelzéseit ill. azok elhárításához tanácsokat adnak. Postacímük: 1054 Bp. Széchenyi rkp. 7.

Szintén lelkigyakorlatra való téma: a vallási eligazítás hiánya. Szinte már beletörődtünk abba, hogy környezetvédelemről nem szól a Szentírás, hiszen abban az időben ez még nem volt probléma. De bizony szól, csak ezzel a szemmel is újra kell olvasnunk a textusokat. Az ételmaradékok puritán összeszedegetése, amit Jézus megparancsol, egyrészt takarékosság, másrészt környezetmegóvás, rendezett hulladékgyűjtés és vélhetőleg újrafelhasználás is. Az éhínségek korában ez a tevékenység természetes volt, bár Jézus jelentlétében éppenséggel nem lett volna szükséges. Ma szükséges, de már nem természetes.

„Hajtsátok uralmatok alá a Földet" — olvashatjuk a Genezis könyvének fordításaiban. Az újabb szövegelemzések szerint az eredetiben használt ige valószínűleg csak ennyit jelentett: „Járjatok rajta!" Micsoda különbség! Csak járnunk kell a Földön az isteni parancs szerint, nem pedig igába hajtani és kizsákmányolni a természetet. Érdemes lenne újraértelmezni a kollektív bűnösségről szóló ószövetségi fejezeteket is (pl. Nábot szőleje), hiszen ma igencsak aktuális, hogy az egyén bűne maga után vonhat kollektív, sőt hetedíziglen tartó bűnhődést. Például a 8., 23., 148. zsoltárban természeti

képek formájában az élővilágot mint megbonthatatlan egységet szemlélhetjük Dániel próféta énekéhez, vagy Szent Ferenc Naphimnuszához hasonlóan.

Mondta az Úr a vakon születettnek: Eredj, és mosd meg magad a Siloám tavában, melynek neve azt jelenti, küldött. Ma vajon azt mondaná-e nekünk: Menj a Dunához megmosni a szemedet, hogy láss! Vagy épp ellenkezőleg: Vak farizeusok, világ megrontói, tisztítsátok meg vizeiteket, hogy magatok is tiszták legyetek és lássatok. Esetleg ezt: Lélekben tisztuljatok meg, és lássatok hozzá a takarításhoz! Mert nem az szennyezi be az embert, amit felvesz, hanem amit eldob.

Azon testvéreinknek pedig, akik nem ismerik a Szentírást, nem ebben nőttek fel, másfajta érzelmi motivációra is szükségük lenne. Hiányoznak, össze kell gyűjtenünk, meg kell írnunk a környezetvédelemre inspiráló verseket, dalokat, közmondásokat, szállóigéket, mindazt, aminek emocionális hatása lehet embertársainkra, gyermekeinkre. Amennyire csak lehetséges, vegyünk részt környezetvédő szervezetek munkájában, mert ezzel is érzelmi megerősítést nyújthatunk egymásnak. Magyarázzuk el gyermekeinknek, hogy itt minden előbb volt, mint mi; mi csak vendégségbe jöttünk... •

Mézesmadzag — ezúttal délen

A közelmúlt gazdaságpolitikájának üdítő színfoltja a déli autópálya építésének terve. Valljuk be, megremegtette a szívünket, hogy megunva az állam totojázását egy magáncég — a Co-Nexus Kft. — 630 km hosszú autópályát épít, méghozzá hitelből, gyorsan, s ott, ahol eddig senki sem gondolta, hogy autópályára van szükség. A médiák azóta sem győzik dicsérni az „évtized vállalkozását", a fiatalos menedzserréteg felkészültségét és optimizmusát, a magyaros virtus újjáéledését.

Az iskolák villanyszámlafizetési gondjaival terhelt érintett önkormányzatok kritikátlan lelkesedéssel fogadták a tervet: végre megszűnik a provincialitás, bekapcsolódhatnak Európa vérkeringésébe, áramolni fog a tőke, az idegenforgalom végre észreveszi őket, munkahelyek teremtődnek, s mindez már 1996-ra, így a következő választási harcban (94-95) már bizonyítani lehet, hogy ők a település igazi gazdái, hiszen a soha nem látott fejlődés bábái ők voltak.

A mézesmadzag túl szépre sikerült. A rítus részeként irányított közvéleménykutatással bizonyították az ötletadók, hogy a szakemberek (értsd: utas lobby) szirénhangjához a lakosság felzárkózik.

A mézesmadzag másik végéről tartott népi bölcsesség igazának járt utána közel száz független környezetvédő mozgalom

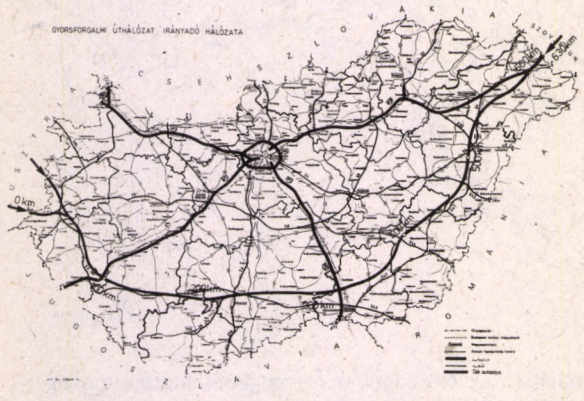

(NGO), köztük a Bokor öko-csoportjának képviselője a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium 1991. június 15-i ankétján. S a mozgalom egységesen az autópálya építése ellen foglalt állást. Miért e nagy ellenkezés?!

— A déli autópálya olasz és német tőkével koncessziós formában épülne, tehát az autópálya 'haszna' a hitelezőké. Ezt az 'európai szintű' (értsd: mai áron 6-10 Ft/km) autópályadíj behajtása teremtené meg. Így az autópálya elsősorban tranzit útvonala lenne a német és olasz kamioncsordáknak, melyek itt rohannának a Balkán és a Szovjetunió utódállamai felé, olcsó munkaerő, nyersanyag és piac reményében, kikerülve a politikailag bizonytalan Jugoszláviát.

— Az autópálya hazánk viszonylag érintetlen, táji értékeit őrző területén halad keresztül, ökológiai „vasfüggönyt" jelentve az élővilágnak. Ma Európában lassan nem az az értékes terület, ami autópályával „feltárt", lebetonozott, hanem ami őrzi a természetes állapotokat. Ezen területek jelentik Európa utolsó oázisait az állatok, növények, s természetesen az ember számára.

— Az autópálya környezetében termelt mezőgazdasági termékek az egyre szigorodó szabványoknak egyre kevésbé felelnek meg, tehát az autópálya egy-két kilométeres sávjában ökológiailag és gazdaságilag lepusztult terület jön létre, mint ezt a nemzetközi példák bőségesen igazolják.

— Az autópálya építését az otthon egyre jobban feleslegessé váló nyugati útépítési kapacitás valósítaná meg, hazai beszállítókkal. Az Alföldön ez nyersanyag híján hatalmas szállítási távolságokat, s az ezzel járó — a meglevő úthálózatra terhelt — környezetszennyezést jelentene, hiszen az autópálya közel 18 millió tonna 'súlyát' oda kell valahogy szállítani.

— Az autópálya mellé épülő pihenők könnyen a környék morális leromlásának — csencselés, szexpiac — helyszínei lesznek.

— A keleti és nyugati kereszténység mentén megoszló Európa infrastukturális jelképeként is épülő autópálya katonai felvonulásra is alkalmas (könnyen kialakíthatók rajta repülőterek), sértheti a környező népek érzékenységét.

— Magyarország a 4 épülő autópályával (M 1, 3, 5, 7) és a budapesti körgyűrűvel a nemzetközi egyezményekbe is foglalt kötelezettségeit teljesíti.

Az általánosabb szempontokon túl, minden egyes élőhelyért, tóért, szétvágott kapcsolatért szót lehet és kell is emelni, helyi szinteken.

Joggal mondhatnánk, hogy a környezetvédő mozgalmak csak tiltakozni tudnak az autópálya ellen, s nemet mondani mindig könnyebb.

Sajnos ebben a nagy lármában alig hallik meg a környezetvédők igenje, ha úgy tetszik közlekedési koncepciója:

— tranzit áru- és személyszállításban elsőbbséget kell adni a vasúti fejlesztésnek (pl. déli vasútvonal, konténeres áruszállítás, autók vasúton való szállítása);

— gyors, olcsó, színvonalas tömegközlekedés;

— rövid távú utazásoknál sebesség- és kibocsájtás-korlátozású autóközlekedés;

— kerékpár- és gyalogúthálózat.

Így is lehetne, szén-monoxid-kapcsolat (CO-nexus) nélkül.

Garay András

Arccal a vasút felé!

Az osztrák ipari és közlekedési miniszter beismerte, hogy nagy hiba volt az nyugat-osztrák tranzit-autópályák megépítése. Ott húsz évvel ezelőtt a forgalom 30 %-a bonyolódott közúton, 70 % pedig vasúton. Az autózásra építő hibás koncepció miatt mára ez az arány megfordult, magával hozva számos problémát, elsősorban a környezetszennyezést. Ausztria keleti felében — Magyarországgal és Csehszlovákiával összehangolva — elsősorban a vasútra szándékoznak építeni. A tranzit által ígért előnyök a két végponton realizálódnak: a déli autópálya célja az észak-olasz és dél-francia iparvidék összekötése az olcsónak ígérkező ukrán-balti munkaerővel. Jó pénzért a magyar is kocsikázhat azért majd rajta. Ausztria kárán tanulhatnánk: az átgázolt köztes országoknak a melléktermék jut, a pusztuló táj és élővilág és negyvenszeres rák-esély többszáz méteres sávban, az idegenforgalom csökkenése. A Közös Piac nem szereti az osztrák környezetvédelmi intézkedéseket: a súly-, méret- és kibocsátás-korlátozást, az éjszakai forgalmi tilalmat stb. Májusban maga az innsbrucki önkormányzat kérte föl határozatban a lakosságot, hogy az Inntal autópálya lezárásával adjon nyomatékot az osztrákok tárgyalási álláspontjának. *(Magyar Nemzet, '91 júl. 8; Új Tér-kép; Kurier júl. 2, 3, 16; Magyar Hírlap máj. 14.)*

Megérett az idő

1985-ben a Selyemgombolyító ötszáz példányban jelentethette meg az Ökológiai kapcsolatok c. szöveggyűjteményt, belső kiadványként. A (remélhetően máshol is) rongyosra olvasott kötetek tartalma ma végre hozzáférhető.

László Ervin, Theodore Roszak, Fritz Schumacher, Ivan Illich, Lewis Mumford, Klaus M. Meyer-Abich, Amory Lovins, Karl Hess, Gary Snyder, Wendell Berry, James Lovelock, Franz Furger írásait Darányi Sándor bemutatásában olvashatjuk a Megérett az idő című ökológiai olvasókönyvben (207 oldal, 128 Ft).

A könyv címünkön (ÉV 8003 Szfvár Pf. 7.) is megrendelhető.

Gyermekvédő Liga

Ha ön egyedül neveli a gyermekét, vagy akadályozott a gyermekével való kapcsolata, vegye igénybe az Országos Gyermekvédő Liga szolgáltatásait. Nevelési tanácsadás, serdülőkori és válásokozta problémák, egészséges életmód, természetgyógyászati tanácsadás, gyermekvédelem és családjog, tinédzser önismeret, gyermekpszichológia.

Minden szolgáltatás ingyenes. Az ügyfeleket az egész országból, előzetes bejelentkezés alapján fogadják.

Cím: 1074 Budapest, Hársfa u. 43. II/15. Tel: 1217-053.

Nyílt levél az ENSZ-FAO vezérigazgatójához

Az Ensz élelem-szervezete az éhezést növeli?

(The Ecologist 21/2/43-46, 1991. március-április. Editorial, Nicholas Hildyard: An Open Letter to Edouard Saouma, Director-General of the Food and Agriculture Organization of the United Nations. György Lajos fordítása alapján, rövidítve.)

Kedves Edouard Saouma,

levelünkben tájékoztatni akarjuk, hogy nemzetközi mozgalmat indítunk annak érdekében, hogy a FAO tagállamai vonják meg anyagi támogatásukat a szervezettől, amíg az nem változtat gyökeresen jelenlegi politikáján. Meggyőződésünk, hogy a FAO által támogatott politikának lényeges szerepe van a világ éhezésében, az ökológiai pusztításban és a társadalmi elidegenedésben.

1974-ben az első Világ Élelmezési Konferencián Rómában Henry Kissinger kijelentette, hogy egy évtized múltával a Földön egyetlen férfi, nő vagy gyerek sem fog többet éhezni. Másfél évtizeddel később több ember éhezik, mint bármikor a történelem folyamán, s a környezet jobban el van pusztítva, mint bármikor. Afrika országainak 2/3 részében idült élelmiszerhiány és alultápláltság van. Hasonlóan rossz a helyzet Dél-Ázsia, Közép- és Dél-Amerika számos országában. Ebben az ön politikája is vétkes, Mr. Saouma. A mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a vízkultúrában alkalmazott politikája a gazdagoknak és a hatalmasoknak kedvez, a szegények élelmének a rovására. „Az éhezés története azonos az igazságtalan társadalmi és gazdasági rendszerek történelmével..." — állapítja meg a Nemzetközi Ökológiai Mezőgazdasági Mozgalom. A FAO sohasem néz szembe és nem száll szembe az éhezés politikai és társadalmi okaival.

Ön a 'Zöld Forradalmat' támogatja, amelynek alapja a belterjesség növelése. Ez a parasztságot a piacgazdaság karjaiba taszítja és kevesebb élelmet juttat a szegényeknek. Hatására növekszik a földnélküliség, a környezetpusztulás és a gazdaság egyre kevesebb kézben összpontosul.

Nő a ráfordítás: a műtrágya, a növényvédőszer és a 'tökéletesített magvak', s ezzel a FAO a parasztokat kiszolgáltatta és kiszolgáltatja azoknak, akik ezeket hozzák. A FAO függést teremtett ott, ahol függetlenségben éltek az emberek. A kistermelőket rákényszeríti egyes árucikkek megvásárlására és ezzel elősegíti eladósodásukat. Olyan magvakat kényszerítenek rá a parasztokra, amelyek műtrágya nélkül nem képesek növekedni.

A gépesítés társadalmi következményei is katasztrofálisak. A független parasztok bérmunkássá lettek, így munkakörülményeiket a piaci erők szabályozzák. A gépesítés fokozta a parasztok peremre szorulását, egyre több a falusi munkanélküli. Egyre nő a gazdagok földterülete, fokozódik a spekuláció és emelkednek a bérleti díjak.

A földet elsősorban kivitelre szánt növények termelésére használják. A FAO sosem fejtette ki kielégítő módon, hogy a kivitelre szánt növények termelése miként fér össze „a falusi lakosság nyomorának és éhezésének csökkentésével". Amit kivisznek, azt nem eheti meg a falusi lakosság... 1973-ban már 36 olyan ország szállított élelmet az USÁ-nak, amelyekben a lakosság jelentős része éhezett. Ez a folyamat azóta erősödött, kialakult egy 'globális szupermarket'...

Ön most a Zöld Forradalmat ki szeretné terjeszteni Afrikára is. Rá akarja bírni a gazdálkodókat a biotechnológia alkalmazására, azt akarja, hogy a kormányok még nagyobb mértékben segítsék elő a szabad piac érvényesülését a mezőgazdaságban.

Az Önök utolsó politikai dokumentuma (Világ-mezőgazdaság 2000 felé) — úgymond — lehetővé teszi az átmenetet a fenntartható mezőgazdaság felé. De hogyan lehet fenntartható az, ami sebezhetőbbé tesz a talajpusztulás és a sivatagosodás iránt? Hogyan lehet növelni a halászatot túlhalászott vizekben? Miként lehet több marhát tenyészteni túllegeltetett réteken?

Ön bizonyára azt fogja válaszolni, hogy egy túlnépesedett világban nincs más választásunk, mint a belterjesség fokozásával növelni a mezőgazdaság termelését. Azonban keveset lehet elérni a termelés növelésével, ha a termelők nem ehetnek a terményükből, vagy a folyamat a természeti környezetet pusztítja. Nem az a kérdés, Mr. Saouma, hogy miként lehet maximalizálni a termelést, hanem az, hogy miként növelhető az élelmiszerbiztonság. Itt az ideje, hogy Ön is megtanulja a különbséget.

A harmadik világ népei ismerik az élelmiszerbiztonság értékét. A helyi lakosság ki is dolgozta ennek stratégiáit, összhangban a helyi környezettel, tükrözve a helyi lakosság találékonyságát és tapasztalatait. Ön azt fogja mondani, hogy az ilyen rendszerek nem termelékenyek, idejét múltak és nem felelnek meg a modern idők szükségleteinek. De milyen szükségletekre gondol Ön, Mr. Saouma? A helyi lakosság bizonyára nem sokat törődik a növényvédőszer- vagy traktorgyártókkal, avagy a fejlődő világ politikai elitjének érdekeivel.

Az élelmiszerbiztonság érdekében más megközelítésre van szükség, mint amit a FAO alkalmaz.

— A monokultúrák helyett a növénykultúrák sokféleségére van szükség, ezzel kell védeni a genetikai diverzitást, ezzel, és nem vegyszerekkel kell visszaszorítani a termények károsítóit.

— Nem a forrásokat kimerítő, tőkeigényes és bürokratikusan irányított mezőgazdasági rendszereket kell támogatni; az ellenőrzésnek és a döntéshozatalnak a helyi lakosság és nem távol élő kormányzati tisztviselők kezében kell lennie.

— A kivitelre irányuló termelés helyett elő kell segíteni a helyi lakosság számára történő élelmiszertermelést. Ebben a helyi akaratnak és nem a nemzetközi piac által diktált érdekeknek kell érvényesülni.

— A fejlett országok és a harmadik világbeli elit érdekeit szolgáló, s a szegények rovására történő kereskedelem helyett a helyi önellátást kell fejleszteni.

— Nem szabad, hogy a föld olyanok kezében összpontosuljon, akik nem elkötelezettek a helyi lakosság élelmezése iránt; a helyi forrásokat azoknak kell ellenőrizniök, akik azoktól függenek.

A Harmadik Világ kistermelőinek nincs szükségük a FAO szakértelmére. A helyiek többet tudnak a saját földjükön való termelésről, mint az önök 'szakértői'. Önöknek hozzá kell fogni, hogy harcoljanak az üvegház-gázok kibocsátása ellen, ahelyett, hogy a mezőgazdaság révén fokoznák azt. Önöknek azért kell küzdeniök, hogy megakadályozzák a földek és a vizek nem mezőgazdasági célokra való elrablását, s nem az ipar előrenyomulását kell szolgálniok ezeken a területeken. Önöknek azért kell küzdeniök, hogy megakadályozzák az alultápláltak élelmiszerének kivitelét az amúgy is túltápláltak részére. Ezért indítottuk mozgalmunkat.

E levelet helyesli és támogatja 42 felsorolt szervezet, köztük a FOE (Friend of Earth) 5 csoportja (AUS, US, NL, DK, Malaysia), az Ecoropa (F), az Env. Defense Fund (US), a GAIA Foundation (UK), az International Rivers Network, a Permaculture International (AUS), a Sierra Club (US). •

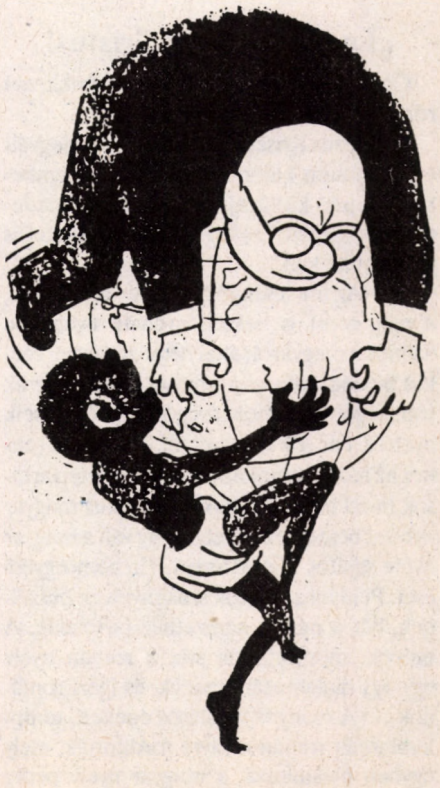

Az esperes az evangélium felolvasása után ott, az oltár előtt levetette a miseruhát és fölháborodottan kiment a templomból. Tette ezt azért, mert a fiatal pap, akinek az újmiséje volt, az evangélium román nyelvű felolvasása után magyar nyelven is felolvasta azt. Történt mindez a csángók vidékén, 1990 nyarán.

„...mindegyik az anyanyelvén..." *(ApCsel 2,7)*

(Dokumentumrészletek, valamint Tánczos Vilmos és Horváth Alpár kommentárjának tömör ismertetése az Európai Idő sepsiszentgyörgyi hetilap 1991. május 22. és 29-i számaiból.)

A katolicizmus, amely századokon át biztosította a moldvai magyarság fennmaradását, századunkban a legfőbb asszimilációs tényezővé lett a Szeret vidékén. A bukaresti és iasi egyházmegyék vezetői (nyomukban a román nacionalizmus szellemében nevelt moldvai római katolikus papsággal) híveiket a nyelvi-nemzeti identitásvesztésbe vezetik, sajnos római segédlettel. Ugyanis a Szentszék politizál is: román ajkú katolikusokat is szeretne s ilyen hívekre a moldvai magyarok elrománosításával akar szert tenni. (Ez a politika könnyen visszafelé sülhet el, hiszen a nyelvi kötődés erősebb lehet a felekezeti hovatartozásnál s a csángó magyarok az elrománosítással egyben ortodoxokká is válhatnak.) Európa legelesettebb, legkiszolgáltatottabb népcsoportjáról van szó. Az értelmiségét elveszített moldvai magyarság hiába kér magyar papot. Utoljára 1982-ben fordultak II. János Pál pápához *(ld. „Érted vagyok" I/3. szám)*, de ez a kérelmük is süket fülekre talált. Isten különös rendelése folytán most megszólalnak a nép elüldözött írástudói. Mert annak a kilenc moldvai születésű erdélyi papnak, akiket Gyulafehérváron szenteltek föl, s akik az alábbi levelet írták, nincs megengedve, hogy papként, magyar papként szülőföldjére visszatérjen.

„Laudetur Jesus Cristus!

Őexcellenciájának, Ioan Robu bukaresti római katolikus érseknek!

...1. Jézus Krisztus, az emberiség megváltója sohasem különböztette meg az embereket fajuk, kultúrájuk, társadalmi helyzetük stb. szerint... Még az ellenségünket is szeretnünk kell...

2. ...Az ún. 'csángók' magyar eredetűek, a még most is beszélt nyelvük nyelvtana azonos a magyarok által négyszáz évvel ezelőtt beszélt nyelv grammatikájával. A falvak többségében, ahol megőrizhették őseik nyelvét, bár sok román szót is átvettek (ehhez az iskola, munkahely, vallásos szertartások mind hozzájárultak), archaikus magyar nyelvet beszélnek. Nyelvük így vált a magyar nyelv sajátos dialektusává. Ez nem egyedi eset. Például a szászok szász nyelven beszélnek, bár a német nemzethez tartoznak. A mócok, momorlánok stb. a román nyelv egy-egy dialektusát beszélik, és igazi románok... (A csángók) vallásos énekeit, templomi imáit román nyelvre fordították, mely egyben hivatalossá, a magyar nyelv pedig üldözötté vált...

...4. Az alulírott moldovai származású papok arra kérik Excellenciádat, szíveskedjen engedélyezni Moldovában a szentmiseáldozat végzését magyar nyelven mindazon hívők számára, akik óhajtják ezt.

Csíkszentdomonkos, 1991. április 20.

Horváth Antal, Pál Antal, Salamon József, Duma Ferenc, Bogdán István, Polgár János, Ciuraru János, Varga János, Salamon Antal"

Robu érsek válaszlevele

Bukarest, 1991. IV. 29.

„Jámbor paptestvéreim, Krisztus feltámadott! ...Mostanáig soha nem kaptam moldvai katolikus Lelkészektől vagy hívektől a Tietekhez mérhető levelet, melyben engedélyemet kérik arra, hogy az egyházi Szertartást magyar nyelven végezzék... Egy nép sem törekszik a dialektusok eltörlésére, viszont a szertartások irodalmi nyelven folynak, mert mindenki megérti... A Ti falusfeleitek nem tanultak magyar nyelvet az iskolában, tehát nem értik. Nekik akarjátok a Szent Titkokat celebrálni egy olyan nyelven, amit nem értenek? Katolikus-apostoli, vagy sovén túlbuzgóság ez?

...A moldvai csángók nektek azt nyilatkoznák, nem tudák, hogy évek óta jogtalanságban és üldöztetésben élnek.

Az Igazság és a Katolikus Egyház iránti szeretettel, Ioan Robu, érsek."

A moldvai magyarok tudják, hogy üldöztetésben élnek!

„Rijánk fogtak ezek a papok erőst. Rija fogtak a csángó népre, pedig hát csángók ők es, de nem akarják üsmerni az ők nemzettyiket. Hát megszomorították a népet nadzson erőst... Csak a madzsar nyelvet ne hallják! De én ezt nem tudom bírni. Ezekvel a papokval. A Jizus Krisztus a tíz poronsolathoz még tett edzs poronsot: Udzs szeressétek edzsmást, amint szerettelek én es tiköket! Hul van most az a porons?! Ezek a papok elhatták a Krisztus poronsát! Elhatták! Ők a népet kellene szolgálják, me Krisztus es a népet szolgálta. De ők megfordítottak mindent: csak a gonoszság, csak a gonoszság! S a nép azétt es még csak tovább romlik. Ezek dzsalázzák a népet. Dzsalázzák a csángókat! Nadzson dzsalázzák a mük édes anyanyelvünköt! Me a papok csinálnak mindent! Ezek álltak az ajtó elejibe. A prágra. A lépcsőre. Ellenünk."

(Egy lujzikalagori parasztember 1990 novemberi vallomásából. Nevét a moldvai egyházi és világi megtorlástól tartva az Európai Idő nem közli. A kép az ÉV illusztrációja, nem őt ábrázolja.) •

Nem nyugodtunk bele, hogy tavalyi útjának székesfehérvári állomása elmaradt. Másodszori levélváltásunk után nagy örömünkre jelezte, hogy június 28-án el tud jönni. Lakásunkon találkozott a közösséggel. Utána a polgármester fogadta, majd a zsúfolásig tömött református templomban (még az udvarra is ki kellett hangosítani) tartott istentiszteletet közvetítette a városi televízió. Az ökumenikus hangulat külön öröme volt, hogy dr. Takács Nándor személyében először lépte át katolikus püspök a fehérvári református templom küszöbét. Bencze András evangélikus lelkésszel kezdve sorra szóltak a különböző felekezetek képviselői. A katolikusok részéről testvéri szívért imádkoztam, hogy a protestáns egyházak helyzete itt a katolikus Dunántúlon ne legyen szenvedő kisebbségi helyzet. Cikkünkben a közösséggel való beszélgetés tartalmi összefoglalását adjuk.

Tőkés László látogatása közösségünkben

Az első téma a nemzetiségek közti szeretet ébresztése, növelése volt. Az egyház egyik alapvető hivatása az elnyomottakkal való szolidaritás. Hogyan tudja a nemzetiségtől független embertestvériséget képviselni ott, ahol az elnyomás nemzetiségi jellegű? Mit tesznek a nemzetiségi békességért a többséghez tartozók, a román ill. ortodox keresztények? — hangzottak az idevágó kérdések.

Tőkés László elmondta, hogy Erdélyben a felekezetek inkább a sajátosságokat, mintsem az egyetemességet képviselték. Az ortodoxia a román, a református egyház a magyar, az evangélikusok pedig a szász vallás voltak. A katolicizmus némelykor védte a magyarságot, de a 18. századi rekatolizáció során és a csángók esetében máig a románosítás eszköze lett.

Tőkés László júl. 5-ei találkozásukkor felhívta a pápa figyelmét a bukaresti római katolikus érsekség, ill. a iasi egyházmegye nem éppen keresztényi törekvéseire. „Szégyene az egyháznak — mondta —, hogy Krisztus nevében genocidium folyik a moldvai csángó magyarok ellen." Kérte a pápát, emelje érseki rangra a gyulafehérvári püspökséget, amely a romániai katolikus egyházban többségben lévő magyar hívőket képviseli. (Ezt a pápa aug. 5-én meg is tette.) (M.K.)

A nemzetiségtől független szeretet talán most betöltheti szerepét. Az erdélyi magyar felekezetek között ma erős a közeledés. De itt is érzékelhetjük a nemzeti jelleget.

Az ortodox egyházon belül van olyan csoport, amellyel szót lehet érteni? Hallottunk például az Úr serege mozgalomról.

Kevéssé ismerem őket. Belső egyházi megújulási mozgalom, de nincs közük a nemzetiségi kérdéshez, legföljebb érzékenyebbé válhatnának iránta; általában a nem intézményes egyházi mozgalmak könnyebben reagálnak az alapvető kérdéseinkre. Mellettük van még egy egyházon belüli elitista megújulási csoport, „a megújulásról való meditálás csoportja". Ide tartozik pl. egy bizonyos Galerio atya, akit sokat üldöztek, de a változások után a legfőbb ortodox központban, a Patriarchatusban dolgozik. A Társadalmi Dialógus csoporthoz (melynek tagjai az elit román értelmiségből kerülnek ki) hasonló dolog egyházi téren. Csak egy szűk réteget ölel fel.

A Család Alapítvány román-magyar hétvégéjének, a háromszáz román család budapesti vendéglátásának, amelyre nagyon sokat áldoztunk, milyen hatása volt Romániában?

Attól félek — anélkül, hogy az ilyen kezdeményezéseket lebecsülném —, hogy mindig készen áll a hamis interpretáció arra, hogy a legjobb szándékú próbálkozásokat a legrosszabb színben tüntesse föl. Nagyon sok pozitív, legalábbis gesztusértékű kezdeményezés történik nálunk is, de elhallgatják, lesajnálják vagy hamisan állítják be. Amikor hatalmas folyamatok, gépezetek, intézmények ellen küzdünk ilyen módszerekkel, ahhoz hasonlít, mint amikor a faluromboláskor az idős bácsi kapával védekezik a bulldózer ellen. Kányádi Sándor emelte ki ezt a képet egyik versében.

Adekvát módszereket kell alkalmazni, pl. politikával szemben nekünk is politizálnunk kell. Balekoknak érezhetjük magunkat, mert mindannyian barátkozni akarunk, hitet teszünk a szeretet, a megértés, a béke mellett, de nem érkezik válasz.

Kevés katolikusról tudunk, aki megtagadta a katonáskodást, még olyan szélsőséges helyzetben is, mint a hitlerizmus. Az erdélyi magyar kereszténységben mennyire tekintik eszménynek az evangélium erőszakmentességét, ill. mennyire eszményítik inkább a szent királyok, hadvezérek, tiszteletreméltó, de mégiscsak erőszakhoz folyamodó nemzeti hősök példáját?

Nálunk nincs igazán tétje ennek a kérdésnek. Az első szélesebb körű lelkészi gyűléseinken indítványoztuk az alternatív szolgálat lehetőségét. Írásos nyoma is van a 15 felekezet által kidolgozott vallás- és egyházügyi törvénytervezetben, amelyet idén januárban nyújtottunk be a román parlamentnek. De a nem hivatalos szektákat leszámítva nem volt konkrét esete a fegyverfogás visszautasításának.

1989. december 23-án Kolozsváron, a plébánián az Ön sógora mondta nekünk, hogy az egyik püspök elmenekült, a másikat lemondatták. Önöknél teljes fordulat történt a püspöki székben. Mit tud tanácsolni a hasonló helyzetű egyházaknak, hogyan szabadulhatnak meg a külső kényszerrel nyakukra telepített, vagy egyszerűen csak hatalmaskodó vezetőktől?

Eredmény, hogy három helyen püspökváltás történt. Sajnos egyedi eset. Általában, ha az állam erősebben rálép a pedálra, rögtön megtalálja a neki jobban megfelelő egyházi vezérkart. Az elején megrettent, megilletődött réteg azóta teljesen visszatért a régi mederbe és nem revideálják a múltat. Inkább pozícióikat erősítik. Gondolom, így van más egyházakban is. Egyelőre 'szent állat' vagyok, nem nyúlnak hozzám, de ez teljesen világi konjunkturális helyzet. Legalábbis lehetőségében készen állnak egy akármikori hatalomátvételre. Kapcsolódnak az ellenem irányuló román támadásokhoz. Isten segítségén kívül nem sokra számíthatunk. De még nem jött el az idejük.

Van olyan román lap, amelyben ilyen szörnyű mondat ma is megjelenhet Tőkés László ellen: „Távozz, sátán! Tudjuk, melyik reverenda alól leselkedik a veszély. Tőkés László reverendájáról van szó. ... Hej, kár, hogy a securitate nem szabadított meg ettől a méregkeverőtől!" (Dumitru Manolachescu: Piei, Satana! Cuvintul Nou, 1991. május 7., 361. szám.)

Magyarországon a nép kihullott a református egyház vérkeringéséből. Mi Erdélyben számíthatunk a népünkre — bár még nem találjuk az együttműködés módszereit —, ha sikerül átnyúlni a klerikalizmuson. A nagymértékű kontraszelekció hozta létre ezt a helyzetet a papságban. Ha bemehetnek az iskolába vallásórát tartani, akkor bemennek. De nem az ő érdemük, hogy lehet vallásórát tartani. Különbség, hogy valaki az adott jó helyzetben nyújt jó teljesítményt, vagy új, jobb lehetőségért dolgozik. Vannak, akik nem élnek az új lehetőségekkel sem. A régi rendszer nem erre nevelte őket. Intézményesített, egyfajta funkcionárius szerepre lettek kiképezve. De ez csak egy kis részlete ennek a problémának.

Magyarországra tekintve, milyennek látja az ökumené helyzetét?

Nem látom igazán a tétjét az ökumenének pl. egy ilyen katolikus Dunántúlon. Sajnos ez ugyanaz, mint kisebbség és többség viszonya nemzeti téren. Ott létkérdés az ökumené, ahol az arányok teszik azzá, ahol jelentős számú felekezeti kisebbség él.

Nálunk összekapcsolódik a nemzeti kérdéssel az ökumené. Össze kell békülni, ez nem pusztán szép keresztyén eszme, hanem létkérdés. A magyar keresztyének összefogása csodálatos élmény, pl. Tempfli püspök úrral egyetértésben Váradon megépült egy közös katolikus-református templom. A tornyán csillag lesz, a homlokzatán kereszt.

Népi szinten megdöbbentett egy felmérés eredménye Székelyföldön, a csíki, gyergyói részeken, mely szerint Márton Áron s az én személyem a nép önkéntelen képzettársításában párhuzamba került. Pedig a csíksomlyói búcsút éppen a protestánsok felett aratott győzelem emlékére tartják és ez a katolikus székely nép mégis teljesen nyitott ez irányban, valósággal apostollá avattak. Persze ez gyenge példa, mert rólam

szól. De eddig én beszéltem. Itt kik vannak?

Kisközösségi tagok vannak itt. Erdélyben vannak kisközösségek?

Nincs olyan helyzet, hogy igény lett volna rá. Katolikus bázisközösségről nem is tudok. Ezt önöknek jobban kell tudni. Van?

Fotó: Pati Nagy Bence

Igen, vannak, de amennyire látszik, a kialakulás kezdeti fázisában. Inkább ifjúsági hittan és lelkiségi szinten.

Kiscsoportok, amelyek kirándulnak, bibliát olvasni, imádkozni összejárnak, természetesen vannak nálunk is.

Mi is ilyenek vagyunk.

De önök, akár akarják, akár nem, a hivatalos egyházzal szembeni ellenzékként tételeződnek fel.

Egy erdélyi találkozón kb. tizenöt székelyföldi kisközösség mutatkozott be és legalább négynél elhangzott, hogy összejönnek pl. Mária-tiszteletre és szektának nevezik őket. Ez talán egy pszichés védekező reflex a klérus részéről.

Nálunk a református egyházon belül van egy ún. pietista csoport. Üldözték őket, vezetőiket bezárták. Deklaráltan nem akarnak kilépni az egyházból. Indítványoztam egy konferenciát, ahol az ő képviselőik is megjelenhetnének és az egyház nyilvánossága előtt megtárgyalnánk a hovatartozásukat. Eddig ez tabu téma volt, nem is tudjuk, kik ők tulajdonképpen. Egy biztos, a létrejöttük valós szükségletet fejez ki. De pl. a református világtalálkozótól élesen elhatárolta magát jó néhány ilyen beállítottságú lelkipásztor. Külön utakon járnak. Ezekről a kérdésekről beszélni kell. A közösségi individualizmus veszélyes az egyházra, ez Erdélyben luxus, hogy különböző irányzatokra szakadjunk. Hollandiában pl. van két nagy és tíz kisebb református egyház.

A kommunizmus vákuumhelyzetet teremtett, amelybe most mindenféle irányzat betódul. Egyházi liberalizmus veszélye fenyegeti a térséget.

Péntek László vagyok, polgárdi református lelkész, a karizmatikus megújulási mozgalomhoz tartozom itt Magyarországon. Mi a Világtalálkozón ott voltunk és a karizmatikus megújulást azért látjuk fontosnak, mert az Isten Lelke az, aki valóban életeket újít meg. Az a helyzet tényleg fennáll, hogy Erdélyben ott a nép a templomban, mi meg elvesztettük a népünket. A Bokor bázisközösség ökumenikusan nyitott és abból a szempontból jelentős, hogy többnyire nagycsaládosok alkotják.

Én a Szabad Európán hallottam róla először.

(Miután többen röviden beszéltek a közösségről, Bakonyi István:) Fehérvártól nem messze, Söréden fogyatékos gyermekek nyaraltatása folyik minden nyáron. Egyfajta katolikus szellemiség jellemzi ugyan a légkört, de nincs kizáró ok, különböző felekezetből jövő segítők összhangban működnek, a gyermekek szülei nem is mindig hívők. Ez egy modellértékű példa az ökumenikus együttműködésre, ami legjobban ezen a szociális téren megy. Erdélyben milyen egyházi szociális munka folyik?

Csak tavaly kezdhettük. Csináljuk, amit tudunk, de nagyon a külföldi példákhoz kötődünk, még nem találtunk magunkra.

Mennyire nemzetiségi menedék és menynyire keresztény lelkiség az egyházhoz tartozás az erdélyi emberekben?

Talán menedék is, de egy lelkiséget is megerősít egy leszorított helyzet. Nálunk mások a körülmények, mint itt. Élhetünk éles kritikával az annyira amennyire keresztyén, de életerős gyülekezetekkel szemben, de nem adhatjuk föl a teljesség, a nemzetben gondolkodás eszméjét. Egy kis csoportért nem vehetjük semmibe az életerős gyülekezeteket. A kisközösségi mozgalmak talán legnagyobb kísértése a közösségi individualizmus. Egyes kollégák az NDK-példából kiindulva fölvetették, hogy hitvalló egyház legyünk: ott csak az az egyház tagja, aki hitvalló keresztyén. De ott más a helyzet, ott a hitvalló egyház volt a létező egyház. Nálunk viszont a népegyház létezik. Mi erre azt mondtuk, hogy nem vagy-vagy, hanem legyünk nemzeti hitvalló egyház, legalábbis erre törekedjünk. Ne mondjunk le az egyetemesség igényéről.

De kis sejtekből épül föl a nemzet is.

Szerintem sokkal nagyobb eredmény, ha megbuktatunk egy diktatorikus egyházrendet adekvát eszközökkel, mint ha kis csoportokat szervezünk. Ez, vagy a tízezer levelezőlap szép dolog, de nem változtatja meg a világot. A román nép fia jóindulatú, szeretetteljes, becsületes, de a nyájszellem befolyása alól éppúgy nem tudja kivonni magát, mint más népek fiai. Adekvát eszközökkel kell küzdeni a románság hergelése ellen.

Rákosi azt mondta az egyháznak: el a kezekkel az ifjúságtól. Máig is vannak, akik igyekeznek a közösségeket kizárni minden tömegpasztorációs lehetőségből. Egyetemes pasztorációs törekvés van itt, csak sajnos a hivatalos egyház által korlátozva. De mi, amint a helyzet lehetővé tette, például folyóiratot és klubot indítottunk. Azt reméljük, hogy a kisközösségi egyház építése hosszú távon lehetetlenné teszi a diktatorikus egyházrendet is. A kisközösség a tagjait közösségteremtésre készíti föl. Ha ez sikerül, akkor a kisközösség az egyház számára most elveszett nép újraevangelizálásának hatékony formája.

Az alagutat kétfelől fúrják s középen találkoznak. Szövetségeseket kell találni felülről. Akkor van remény széleskörű egyházi megújulásra.

(A találkozó Péntek László hálaadásával és közös énekkel fejeződött be.)

Lejegyezte: Simonyi Gyula

Megkaptam rendkívül értékes „Érted vagyok" folyóiratukat. Köszönöm és gratulálok. Remélem, hogy június végén Székesfehérváron lehetek. Ebben az ügyben már eléggé régen írtam Önnek... Szeretettel üdvözlöm: Tőkés László

Reménység Megújulási Mozgalom

Hitvallás és árulás

E címmel rendeztek kétnapos konferenciát 1991. június 8-9-én a volt Állami és Egyházügyi Hivatal székházában. Az előadások zöme arról szólt, hogyan, miért szenvedtek üldözést keresztény és keresztyén, valamint a zsidó egyházi közösségek, hogyan kötöttek tisztességtelen egyezségeket az Egyházügyi Hivatallal, hogyan szegődtek bűnüldöző szervek szolgálatába magas rangú lelkipásztorok, és tettek hamis tanúbizonyságot felebarátaikra. Az előadók a következők voltak: dr. Szántó Konrád (A szerzetesrendek szenvedéstörténete); Havasy Gyula (A magyar katolikusok szenvedései című könyvéről); Raj Tamás (Az ÁEH és az izraelita felekezet); ifj. Fabiny Tibor (Ordas püspök életpéldája); Roszik Gábor (Egyház a demokráciában és demokrácia az egyházban?); Iványi Gábor (A metodista egyház kettéválása); Balogh Zoltán (A nemzetközi egyházi szervezetek fellazítása); Tőkés István (A romániai református egyház élete c. könyvéről); Molnár Imre (Nacionalizmus és a szlovákiai magyar nyelvű egyházak); Németh Géza (Ismeretlen erdélyi helytállók); Bulányi György (A jézusi örökség, a hatalom és az egyházdiplomácia — etikai állásfoglalás); Szabó György (A rehabilitációkról). Szó volt a vajdasági és kárpátaljai egyházi mártírokról is.

A konferencia résztvevői kérték az országgyűlést, hogy az ügynöki listák felülvizsgálatánál ne tegyenek kivételt az egyházakkal, minden egyházi vezetőre terjesszék ki.

„Meggyőződésünk, hogy az egyházi ügynökök mentesítése alapvetően alkotmányellenes lenne. Egyben ártana az egyházak ügyének is, mivel vezetőszinten akadályozná megtisztulásukat. Ez az eljárás nem jelent beavatkozást az egyház belső ügyeibe, hanem az egyházak autonómiájának helyreállítását szolgálja.” Kérték továbbá, hogy a minisztérium „tegye lehetővé mindenekelőtt az Országgyűlés Emberijogi, Vallásügyi és Kisebbségi Bizottsága által megbízott hat képviselőnek munkájuk megkezdését. ...a jelenleg zárolt ÁEH-anyagokhoz — az elmarasztalólag érintettek személyiségi jogainak tiszteletben tartása mellett — a tudományos kutatás is hozzájuthasson a történeti igazság feltárása céljából.”

A résztvevők, akik Jézus egyetlen egyházának különböző felekezeteiben élnek, megalapították a Reménység Megújulási Mozgalmat, „hogy közös evangelizálási alkalmakat keresve és találva megmutassuk az egyházon belül és kívül élő embertársainknak az egy, szent, egyetemes és apostoli anyaszentegyházat”.

(A konferenciáról részletes beszámoló lesz a Harmadik Part folyóirat őszi, 8. számában.) •

Az 1945 óta üldözést szenvedett keresztényekről kíván dokumentációt összeállítani egy Budapesten alakult intézet — jelzi Németh Géza ref. lelkész a CSI-ben. Magnóval, videóval készítenek interjút azokkal, akik a kommunista rendszer alatt letartóztatásban voltak vagy akiknél levelezési tilalmat rendeltek el. A dokumentáció ökumenikus, bármely felekezethez tartozók belekerülhetnek. Mindazok jelentkezhetnek az ÉV szerkesztőségi címén is, akik saját tapasztalattal tudják elősegíteni a dokumentáció teljessé tételét. •

Katolikus keresztények széles köre egyházának vezetését fel kívánja szólítani arra, hogy a katolikus egyház ne akarja kivonni magát a vizsgálat alól (hogy a különféle vezetői állásban lévő személyek tagjai voltak-e a BM III/III-as ügyosztályának, karhatalmi alakulatnak 1956-57 során, valamint az ÁVH-nak), és a püspöki kar saját eszközeivel próbálja meg — akár a kormányzat szándéka ellenében is — elősegíteni az ÁEH aktáinak mielőbbi nyilvánosságra hozatalát. (Egyház és Világ, május 17.) •

Amerika 'evangelizálása'

Ünnepelni vagy megbánni?

Az egyház készül megünnepelni azt, hogy 500 éve evangelizálja Amerika népeit. Ezek a sokat szenvedett népek azonban nem tudnak szívből örülni az évfordulónak, mert ugyanaz a fehér ember hozta az új hitet, aki kíméletlenül leigázta, kirabolta, kiirtotta ezeket a népeket. Az erőszakosság, a fajgyűlölet és a kizsákmányolás különböző módjai még ma is nagy kihívást jelentenek a kereszténység számára.

A Bencés Szolidaritási Fesztiválon az USÁ-ban egy indián családfő elmondta, hogy ők nagyon jól megvoltak az európaiak nélkül s igazán nem vágytak arra, hogy valaki 'fölfedezze' őket. „Mi, ennek a kontinensnek bennszülött népei vagyunk e föld jogos örökösei, amelyet az európai hódítók őseinktől elraboltak, s melyet leszármazottaik azóta is megszállva tartanak.”

Meg kell kérdeznünk magunktól, evangelizáljuk-e önmagunkat? S hogyan fogjuk hirdetni az örömhírt a következő ötszáz évben? *(A Lélek Szava)* •

Bibliának álcázott tank

A Riverside Book and Bible kiadó óriási nyereséggel 'páncélozott' bibliákkal (az Ige elleni lelki páncéllal — a szerk.) *látta el az öbölháború idején az ott harcoló amerikai katonákat. Ilyen 20 dolláros, tanknak álcázott bibliát tartott maga Schwartzkopf tábornok is az éjjeliszekrényén. (A szelíd Krisztus „kötélből ostort fonván” kihajtotta a kufárokat a templomból — teszi hozzá a hírt közlő Keresztény Szó szerkesztője).* •

Alapítvány a Kommunizmus Áldozataiért

Az Alapítvány a Kommunizmus Áldozataiért nemzetközi dokumentációs iroda, értesüléseinket, információinkat, a hozzánk fordulók panaszbejelentéseit — kapcsolataink fölhasználásával — nyilvánosság elé tárjuk a hazai (magyarországi) és nemzetközi sajtóban, illetve kormányok, humanista szervezetek, intézmények tudomására hozzuk. Az alapítvány a beérkezett (és beérkező) adományok függvényében anyagilag is segít az arra rászorulóknak, nemzetiségtől, faji hovatartozástól függetlenül. A nemzetközi dokumentációs iroda munkatársai papok, újságírók és üzletemberek — tevékenységüket nem a leszámolás, hanem az elszámoltatás és történelmi igazságtétel vezérli (jó értelemben vett európai keresztény szellemben).

Lapjuk nyilvánosságán keresztül is kérjük mindazokat, akik tevékenyen részt vettek a diktatúra elleni küzdelemben, akik (önhibájukon kívül) a társadalom perifériájára szorultak, *akiknek a demokrácia győzelme sem szolgáltatott igazságot* — jelentkezzenek esetleírásaikkal (ha van dokumentum, azzal is) három irodánk (igazgatóságunk) valamelyikénél: 1. Foundation For The victims of Communism, 1831 Hyperion Ave., Hollywood, California 90021 USA. Igazgató: Méhes Csaba. 2. Stiftung Für Die Opfer Des Kommunismus, W-4000 Düsseldorf 1. Rethelstrasse 81. Igazgató: Kiss Tamás. 3. Budapest XII., Hadik András u. 26. Igazgató: dr. Lovas István. •

Az erőszak soha nem lehet keresztény

Az előző számunkban szerepelt református hír témájáról kiegyensúlyozottabban ír a Keresztény Szó, a gyulafehérvári katolikus hetilap:

1674-ben sok protestáns lelkipásztort külföldre kényszerítettek, negyvenkettőt gályarabságra ítéltek. Nápolyba kísérték őket. Útközben némelyek megszöktek, mások belehaltak. Gályára harminckettőt láncoltak. Háromnegyed év múlva az életben maradt huszonhatot a hollandok kiváltották.

Ma nincs katolikus ember, aki ezeket a kegyetlenségeket ne ítélné el.

1672-ben a protestáns fölkelők 15 katolikus papot és szerzetest meggyilkoltak, többeket megcsonkítottak.

1682-84 között Thököly uralma idején a Felvidéken 15 katolikus papot megöltek, tizenkilencet megkínoztak, negyvennégyet kiraboltak és elűztek.

Ma nincs protestáns ember, aki ezeket a kegyetlenségeket ne ítélné el.

*

Mindez újra megtörténhet, amíg el nem jutunk oda, hogy nem a jószándékú erőszakosokat (legyenek akár nemzeti hősök, szubjektíve szentnek tekinthető uralkodók), hanem csakis az erőszakmentességet valló, az ellenséget szerető, gyilkolás helyett inkább a vértanúságot választó embereket tekintjük kereszténynek, hitbeli elődeinknek, követendő példáknak.

S még valami: ha egy tettünket megbántuk, az általa, tehát bűn által szerzett előnyeinkről is le kell mondanunk — a szerk. •

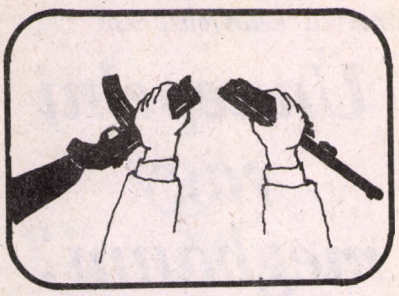

Ha tudnám, hogy ami a nemzetemnek hasznos, az ártalmas egy másik nemzetnek, nem javasolnám, mert előbb ember vagyok s csak azután francia, és mert óhatatlanul ember vagyok, francia azonban csak véletlenszerűen.

(Montesquieu)

'CO' helyzetkép

Tizenhat ország katonaságmegtagadó szervezeteiből jöttek Budapestre az ICOM '91-re. Ez a betűszó a Lelkiismereti Tiltakozók Nemzetközi Találkozóját jelenti, a CO pedig a 'lelkiismereti tiltakozó' nemzetközi rövidítése. Először 1981-ben Koppenhágában találkoztak nyugat-európai katonaságmegtagadók a WRI inspirációja nyomán. 1983-ban Amszterdamban, 1985-ben az NSZK-ban és decemberben Finnországban, 1986-ban Görögországban és Bécsben voltak hasonló találkozók, de csak az 1987-es Hollandiai alkalmat nevezték hivatalosan ICOM-nak. Ezen már Kelet-Európából is voltak. 1988-ban Jugoszláviában, 1989-ben Spanyolországban volt, tavaly pedig Bécs mellett. Ez utóbbin már voltak magyarok a Bokor bázisközösségből és az akkor frissen alakult Alba Körből.

A budapesti találkozón a következő helyzetkép alakult ki a beszámolókból:

— Baszkföld és Spanyolország: kb. kétezer teljes megtagadó (akik a civil szolgálatot sem fogadják el), ebből kilencszáz Baszkföldön. Csak hatan vannak közülük börtönben, ítéletük 2 év 4 hónap. 1992-től a katonai szolgálat 9 hónap lesz. Jóval több civil szolgálatot választó van, mint ahány helyen foglalkoztatni tudják őket. Baszkföldön a nemzeti pártok is támogatják a MOC-ot (a katonaságmegtagadók mozgalmát).

— Görögország: május 15-én (a katonaságmegtagadás nemzetközi napja) letartóztatták a teljes megtagadó Nikos Maziotist. Ítélete 5 év 7 hónap börtön. Az év végén bevezetik a civil szolgálatot, 4 év lesz. Görög és török katonaságmegtagadók közös nyilatkozatban jelentették ki, hogy nem kívánnak egymás ellen harcolni.

— Hollandia: katonaidő 12-14 hónap, civil szolgálat 16 hónap. A katonaságmegtagadók száma emelkedett az öbölháború kapcsán. Egy teljes megtagadó.

— Franciaország: 4-5 ember van börtönben, ítéletük 15 hónap. A háború kapcsán a megtagadók száma 25 %-kal nőtt. A civil szolgálat 24 hónap, most csökkentik 20-ra és a behívás után is lehet majd kérni. Egy teljes megtagadó, nincs börtönben.

— Svédország: a teljes megtagadók büntetése jelenleg 4 hónap, annak is a felét elengedik. Erősen szigorítani akarják, 3 év börtönre.

— Finnország: a teljes megtagadók börtönbüntetését 16-ról 8 hónapra csökkentették. 1992-től várható, hogy a hadseregnek nem lesz köze a civil szolgálat választásához. Támogatják az észt katonaságmegtagadókat.

— Izrael: katonaidő férfiaknak 3, nőknek 2 év, plusz tartalékos behívás évente 2 hónap. A nők lelkiismereti okból megtagadhatják. Civil szolgálat nincs. A megtagadók többsége csak a megszállt területeken való katonáskodást tagadja meg, kevés az igazán pacifista. A megtagadásért alkalmanként egy hónap börtön jár. Sok a drúz vallású palesztin arab megtagadó, két év börtönt kapnak, de többnyire egyszerűen dezertálnak. Van kapcsolat az izraeli és a palesztin pacifisták közt.

— Németország: a nyugati részen nincs változás, az új tartományokban minden megváltozott (bár a volt NDK-ban már 85 óta nem börtönöztek be katonaságmegtagadót, ami nem utolsósorban az evangélikus egyház kemény kiállásának köszönhető). A katonaidő 12 hónap, a civil szolgálat 15. Kb. kétszáz teljes megtagadó, egy kapott csak 4 hónap büntetést. A háború kapcsán sok katona jelentkezett civil szolgálatra.

Résztvevők voltak még az USÁ-ból, Dél-Afrikából, Svájcból, Dániából, Ausztriából, Olaszországból és Belgiumból. •

Hindler László

Ez is teljes élet

(Második, befejező rész)

Sokat gondolkoztam s világosan láttam, hogy át kell rendezni az életemet. Ami másnak mindennapi, megszokott tevékenység, az nekem megoldhatatlan probléma. Úgy döntöttem, hogy megtanulok bal kézzel írni. Feleségem kérésemre füzetet és ceruzákat hozott. Az első jeleket csak nagy jóindulattal lehetett betűknek nevezni. De nem keseredtem el. Tudtam, hogy csak idő és gyakorlás kérdése. Időm volt bőven. Lassan sikerült elérnem egy első osztályos gyermek szintjét. Ezen felbuzdulva levelet írtam haza. Nem sok mondanivalóm volt, hiszen feleségemmel mindennap találkoztam, mégis lelkes voltam. Fatima feladta a levelet. A délutáni látogatáskor alig tudtam magamban tartani titkomat.

Két nap múlva kapta meg a feleségem. Legmerészebb álmaimban sem hittem, hogy ilyen kitörő örömmel fogadja.

— Képes leszel a többi emberhez hasonlóan élni — mondta. — Mindig erre gondolj, és akkor más dolgok is egyszerűek lesznek számodra. Mi mindig melletted állunk.

Boldoggá tett ez az erős háttér.

Azt hittem, utam erről az osztályról már egyenesen hazavezet. De egy nap egy beteghordó állt meg az ágyam mellett.

— Készülődjön! Kicsit odébb költöztetem.

Megdöbbenésem óriási volt. Szerencsére a régebbi betegtársaim között voltak, akik ha nehezen is, de tudtak járni. Az ugyanis már nem tartozott a beteghordó munkakörébe, hogy akár csak egy papírzsebkendőt is segítsen felvinni. Jellemző kis hazánk egészségügyére, hogy a beteg tudja meg utoljára — ha megtudja — a vele kapcsolatos döntéseket. Kiszolgáltatottságát éreztetik vele és állapotáról hosszas kérdezősködés után sem kap kielégítő választ. Az információkat legtöbbször a hozzátartozókkal közlik, pedig éppen ők azok, akiket sok beteg megkímélne ezektől a hírektől, ha módjában állna e kérdésben dönteni.

A gyógytornászt sem tájékoztatták, egy órájába került, mire rám talált, s mindenáron a bokámat próbálta hajlékonyságra bírni. Az csak egy hónappal később és máshol derült ki, hogy bokám fémhuzalokkal rögzítve van, ezért eleve nem hajlik.

Míg az előző osztályon megkérdezték, a két ebéd közül melyiket választja a beteg, itt a nővérek döntötték el, ki mit „akar" ebédelni.

Végül egy napon Matos adjunktus lépett be. Mackós járásával hozzám ballagott és helyet foglalt a szomszédos üres ágyon.

— Mi már nem tudunk itt többet tenni, ezért holnap átszállítják az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézetbe.

Kicsit még ült csendesen, majd távozott. Megrohantak a kétségek. Meddig tart még? A baleset augusztusban volt, s már december van. Leesett az első hó, fehérbe öltöztetve az ágyamból látható világot, ami a szemközti épület homlokzatából és tetejéből állt.

Az út a mentővel mindössze húsz percig tartott. Nagy gonddal bontották le lábamról a kötést, finom, könnyű ujjaikat nem is éreztem. Itt nyoma sem volt a korábban tapasztalt szándékos durvaságnak. Valószínűleg a kenőcsök hatására az eddig állandó égető érzés is elmúlt. Itt nem telepedett rá az emberre az a tudat, hogy kórházban van. Az ápolónő egy balkéz-meghajtású rokkantkocsit hozott.

— Ez az ön rendelkezésére áll, amíg nálunk tartózkodik.

A kocsi karfája éppen az ágy magasságáig ért, így nehézség nélkül át tudtam csusszanni. Hálásan néztem a lányra, aki újra megszólalt.

— Jöjjön, mindent megmutatok, hogy mit hol talál.

Emelkedőn lehetett eljutni az előtérbe. Itt hosszú asztalokat láttam. Hátrább nagy hűtőszekrények álltak, amelyekben mindenki elhelyezhette a látogatóktól kapott romlékony élelmiszerét. A nyilvános telefonkészülék mindenkinek rendelkezésére állt. A mellékhelyiségekben is könnyedén lehetett kocsival mozogni.

Mindenfelé kisebb-nagyobb roncsolódást szenvedett férfiakat és nőket láttam, akik azonban jókedvűen nevetgéltek, beszélgettek. Többségük már megtanult az állapotával együtt élni. Ez nekem még ezután következik, de ettől az intézménytől éppen ebben vártam segítséget. Marika is megnyugodva látta új körülményeimet.

A szobába visszatérve nehéz helyzetben találtam magam. Végül addig forgolódtam a kocsiban, amíg a derekamat megfeszítve, a felsőtestemet az ágyra tudtam tolni. Még egy kis erőfeszítés, és fenn voltam a fekhelyemen. Igaz, közben bevertem a térdemet a mosdóba, de most nem törődtem vele. Ez számomra óriási siker volt.

A gyógytornásznő nagyon kedves volt. Hosszan elbeszélgettünk. Keserűen fakadtam ki neki, hogy rövidesen itt a karácsony és nagyon szeretnék már hazamenni! Meglepetten nézett rám.

— Hiszen erre van lehetősége! Nem tudta? Hétvégére el lehet menni. De a szállításhoz nem tudunk mentőt biztosítani.

Rövidesen a kilépőpapírt lobogtatva tért vissza. Legszívesebben megcsókoltam volna, de féltem, hogy félreérti, pedig csak örültem.

Alig vártam a látogatást. Feleségemmel rögtön tervezgetni kezdtük a hétvégét, annak ellenére, hogy megfogadtam, nem tervezek előre, mert lám, a szeptemberi terveket is keresztülhúzta a baleset.

Az idő vánszorgott, mint egy beteg csiga, de végre eljött a pénteki nap is. A tolókocsival apám Skodája mellé gördültem és kis nehézséggel sikerült átcsúsznom. Nem tudtam betelni a látvánnyal, a nyüzsgő emberekkel, a száguldozó gépkocsikkal. A fiam szokott így örülni az új játékának. Lassan kiértünk a városból. Gyönyörű volt a környező táj, amint magára húzta fehér hótakaróját, elfedve sebeit.

Elgondolkoztam, hogyan fogok bejutni a lakásba. A bejáratig hét lépcsőn kell felmenni. Végül édesapám és anyósom — előre kitervelve — egy székben bevittek a házba. Nagyon nehéz lehettem. Hálásan tekintettem rájuk, köszönetet szerettem volna mondani, de ők leintettek: nekik természetesnek tűnt, hogy segítsenek rajtam.

Alig szívhattam magamba az otthon ismerős levegőjét, amikor megindult az ismerősök, szomszédok áradata. Látogatóim szinte egymásnak adták a kilincset, a sornak nem akart vége szakadni.

A gyerekekkel még nem találkozhattam, hiszen Tündike iskolában, Lacika pedig óvodában volt. Aztán végre egymás nyakába borulhattunk. Nem tudtunk betelni az újralátás örömével. Már későre járt az idő, amikor végre ágyba lehetett őket parancsolni.

Vasárnap sem szakadt meg a látogatók sora. A végén már terhesnek és nevetségesnek éreztem az egész procedúrát. Jöttek a házból olyanok is, akikkel azelőtt talán két szót is alig beszélhettem, de most szinte kötelezőnek érezték, hogy „pár szóval vigasztalják szegény rokkantat". Nem vonom kétségbe jó szándékukat, de akaratukon kívül dühöt váltottak ki bennem és nem megnyugvást.

Hétfőn reggel visszaérkezve sokkal nyugodtabbnak és kiegyensúlyozottabbnak éreztem magam, mint otthonlétem előtt. Megerősödtem abban, hogy az én állapotomban — mert ez nem betegség, hanem állapot — lehet és kell is élni. A további lét is lehet annyira tartalmas, mint annak előtte, csak meg kell találnom azt az életformát, amely szellemi igényeimnek és állapotomnak megfelel.

Ideiglenes lábprotézist kaptam és felállhattam az ágy mellett. Megfelelően illeszkedett, nem törte a csonkomat. A nehézséget a bal lábam jelentette. Felálláskor éles fájdalom hasított bele. A protézisre támaszkodva próbáltam a terheléshez szoktatni. A járókerettel tett első tétova lépések után fejem zsongani, szédülni kezdett. Úgy éreztem, rögtön végigvágódom a kórterem kövén. A járókeretet egy kézzel fogva labilisnak éreztem. De ahogy teltek a napok, úgy vált egyre könnyebbé és magától értetődővé az 'újratanult' járás.

Végül karácsony előtt kezembe kaptam a kilépőmet, ami hat hétre szólt. Otthon, megszokott környezetben könnyebb elsajátítani a járást, ott a lelki kiegyensúlyozottság is segít.

Szenteste délutánján az ágyamon üldögélve néztem, amint anyósom, feleségem és a gyerekek a karácsonyfa körül sürgölődnek. A fiam olyan boldog volt, mint még soha, amikor ő tehette fel a fa csúcsára a díszt. Elérkezett az este, az ajándékozás pillanata. Akaratlanul is a háttérbe húzódtam, amint a dobozokat bontogatva lelkesen örülnek. Úgy éreztem, nem szabad őket megzavarni önfeledt boldogságukban. A tavalyi karácsonyestére gondoltam, amikor még én is ott ugrándozhattam kézenfogva a gyerekekkel a fa körül.

Végül mind körém sereglettek, lelkesen hozták a meglepetéseket. Könnyes arcomat látva egy pillanatra elkomorodtak, aztán újult erővel tört fel belőlük az öröm, s lassan engem is magával ragadott. A heverő lassan játszótérré alakult. Az vetett véget az önfeledt szórakozásnak, hogy fiam ülve elaludt a társasjátékok mellett.

Szépen, lassan teltek a napok. Megszerettem az éjszakákat, a néma, sötét csendet, amelyben szabadon szárnyalhatnak a gondolatok. Fantáziám messzire kalandozott, soha nem látott, tapasztalt helyekre és helyzetekbe. Előfordult, hogy félresöpörve ezeket a kitalációkat a magam és családom további életéről, lehetőségeiről gondolkodtam. Nyilvánvaló, hogy nem élhetem a fizikailag teljes emberek életét. Máshogy, szellemileg kell teljes embernek lennem. Észre kell vetetnem a többi emberrel, hogy nem vagyok annyira más, sőt bizonyos tekintetben több is lehetek. Többnek kell lennem!

Egyre többet foglalkoztatott egy régi gondolatom. Az éjjelente kigondolt történeteket papírra kellene vetnem. Egyelőre azonban ennek sem láttam sok értelmét. A fiókban porosodjon?

Időközben megérkezett a megrendelt szobai kocsi, amellyel már ki tudtam mozdulni a négy fal közül. Délelőttönként kijártam levegőzni az előtérbe, mert a ház előtti lépcsőkön korlát hiányában még nem tudtam mozogni. Rövidesen ez is megoldódott. Volt munkahelyemről, a honvédségtől látogatóim érkeztek. Természetesen — mármint az ő számukra természetesen — egy jó negyedórát sopánkodtak rajtam, s csak ezután tértünk rá az érdemi beszélgetésre. Két nap múlva elkészítették a vágyott korlátot, a lépcsőre pedig betonból egy rámpát, amely feleségemnek megkönnyítette, hogy a kocsit utánam hozza. Így mozgásterem jelentősen kiszélesedett.

Mindennapos igényemmé vált az utolsó betűig elolvasni az újságot. Ráakadtam egy hirdetésre, amely felkeltette a figyelmemet. Rögtön az írógép mellé telepedtem — amit ugyancsak volt kollégáimnak köszönhettem — és már fogalmaztam is a választ.

Két hét múlva váratlanul egy fiatal lány és egy férfi érkezett.

— Azt tervezzük — mondták —, hogy a megyében indítunk egy ifjúsági lapot. Ha van kedved velünk dolgozni, számítunk rád.

— Rengeteg ötletem van, de egyelőre csak fejben. Ténylegesen még nem írtam semmit, mivel fogalmam sem volt, hogy kinek és hová kellene elküldeni ezeket az írásokat.

— Egyezzünk meg abban — szólalt meg a lány —, hogy írsz egypár novellát, elolvassuk, és majd utána beszélünk a továbbiakról.

A megbeszélt időre három írással el is készültem. Enyhén szorongva adtam át őket, feszengve vártam véleményüket.

— Számítunk rád — mondta a férfi. — Nekem személy szerint, és talán mondhatom, hogy mindkettőnknek — nézett a lányra, aki erre bólintott — tetszettek ezek a novellák. Látunk benne fantáziát, kedvünkre való a stílusod is, persze ez csak a mi egyéni véleményünk. Ha megengeded, akkor ezeket most elvinnénk és megmutatnánk a többieknek is, akik részt vesznek a munkánkban.

Én abban a pillanatban olyan boldog voltam, hogy bármit kérhettek volna tőlem. Utána még hétköznapi dolgokról beszélgettünk. Alaposan elszaladt az idő, már nekik is indulniuk kellett.

Miután egyedül maradtam, elégedetten nyújtóztam el. Éreztem, hogy beindult valami. Lehetséges, hogy vágyamat teljes mértékben sikerül megvalósítanom? Ez olyan szép lenne, hogy el sem tudom hinni. Ezen felbuzdulva átcsúsztam a kocsimba, az íróasztalhoz gurultam, és hozzáfogtam a következő novellámhoz. •

Jószolgálati utunk Hollandiában

(Szeibert András az év elején Várszegi Asztrik püspökkel és Mészáros Klára közgazdásszal Hollandiában járt a magyar ifjúság keresztény nevelésének támogatása ügyében. Útibeszámolójából a KMÉM Pax Romana hollandiai csoportjának fő szervezőjével, Polgár Kornéllal való beszélgetést közöljük.)

Három és fél évtizede működik új nevén a külföldön élő katolikus magyarokat összefogó szervezet, a Katolikus Magyar Értelmiségi Mozgalom (KMÉM) Pax Romana. A KMÉM tagja a Nemzetközi Pax Romana mozgalomnak, amely a világ országainak katolikus értelmiségi szervezeteit foglalja magába. Különösen aktív a KMÉM-ben a hollandiai tagcsoport, akik saját vallomásuk szerint a leghatékonyabb és leghosszabb távú beruházási formát kívánják Magyarországon megvalósítani: az ifjúság keresztény világnézeti képzését. ...

Polgár Kornél, akiben a világ dolgaira érzékeny és azokra erősen figyelő katolikust ismertünk meg, igen tevékeny, a magyar egyházért is tevékeny ember, akinek a véleménye nagyon tanulságos lehet számunkra, hogy milyen is a magyar egyház egy nyugaton élő szemével, illetve milyen észrevételei, tanácsai vannak, amelyek személyes vallomásai is.

Azt ajánlja a magyaroknak, legyenek türelmesek, türelem nélkül nem lehet építeni — egyházat sem. Engedjék magukba a belső inspiráció (hit) biztonságát, ez erőt ad a türelemhez és a kitartáshoz. A belső inspirációt növeli az evangéliumok rendszeres olvasása és szellemiségének magunkba eresztése. Aki így él, az hitét ne rejtse véka alá.

Ha a mag, amely az életerő, amelyben benne van az eljövendő teljesség, nem hal el a termőföldben, nem kel ki belőle az új élet sem. Ez nem hősi halál, hanem egy folyamatos, türelmes inspirációban való élés, amely tudja, hogy nem kell mindent azonnal megváltoztatni. Az igazi kereszténységből hiányzik az agresszivitás, azzal nem lehet a környezetet megváltoztatni. Sokkal inkább a belső biztonságra kell építeni, mint az anyagi létalapra, ugyanis nem ettől függ társadalmi biztonságunk.

Magyarország jelenleg még fölényben van a nyugati társadalmak szellemi dekadenciájával szemben. Ha például Hollandiában élő második generációs magyar gyerekek visszatérnek, elragadtatottan mesélnek a magyar fiatalok belső szellemi erejéről, például, hogy a metróban a fiatalok könyveket olvasnak, ismernek kortárs művészeket, stb. Ilyeneket a hollandiai 10-20 évesek nem tudnak.

A Pax Romanán keresztül több évtizedes kapcsolat fűzi Polgár Kornélt Magyarországon azokhoz, akik új, pozitív életet próbáltak az egyházba vinni. Ebben ő őserejű egyházat érzett. Amikor magyarországi fiatalok először vettek részt a KMÉM Pax Romana kongresszusain, érződött rajtuk, hogy szerepléshez nem szoktak, megijedtek kényes kérdések nyílt megbeszélésétől, de magatartásukban érezni lehetett egymás szeretetét, az elmélyült liturgikus életet és egymást melengető közösségi életet sugároztak.

Otthoni (magyarországi) benyomása, hogy kevés kivételtől eltekintve a legtöbb templomban sem a beszédekben, sem a formákban nem érzékelni az életre nevelést, az életszagúságot az evangéliumok inspirációjaként. Mérhetetlen a távolság a pap és a hívek között. Hiányérzettel és megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a papság egy része magába zárkózik, és nem inspirálja a hívőket szerepük és helyük megtalálására a mindennapi életben. Mintha a Holdban élnének, mintha a mindennapi élet nem is létezne. Így egy elvont, kereszténytelen magatartással történik az eucharisztia is. A paptól azt várja, hogy legalább keresztény legyen, amely nem egy tan, hanem maga az élet.

Megdöbbentő helyenként a papság feudális magatartása is. Törekvése a nép féken tartása, saját hatalmi pozíciójának megtartása. Egyszer például egy 23 éves családapának volt a gyászmiséje. Polgár Kornél előtte beszélni szeretett volna a pappal a szertartásról az emberi tragédia, a vigasz szempontjából. A pap válasza ez volt: „...a Katolikus Anyaszentegyház előírásai szerint fogom a szertartást elvégezni...", amely után egyetlen személyes szót sem szólt. Ennek a papnak fogalma sem volt a keresztény közösségről!

Vagy például amikor egy budapesti plébános a véleményét kérte egy megépítendő templomtervről, amely nemcsak drága, de rossz is volt. Polgár Kornél, aki Hollandiában jó nevű építész, olcsóbb és egyszerűbb tervet ajánlott. Javasolta, hogy a fennmaradó összegből szegény öregek számára csináljanak valamit. A plébános nem értette — az egyház barokkos felfújtsága ma is él! Mély közösségeknek nem egy reprezentatív szimbólum a kifejezője.

Nem kell félni az újtól, a mástól, a világ Isten teremtése, az erre való figyelés az egyház számára elkerülhetetlen.

Köszönjük a tetteket és a gondolatokat a hollandiai KMÉM Pax Romana tagjainak!

Szeibert András

Első zsoltár: ISTEN

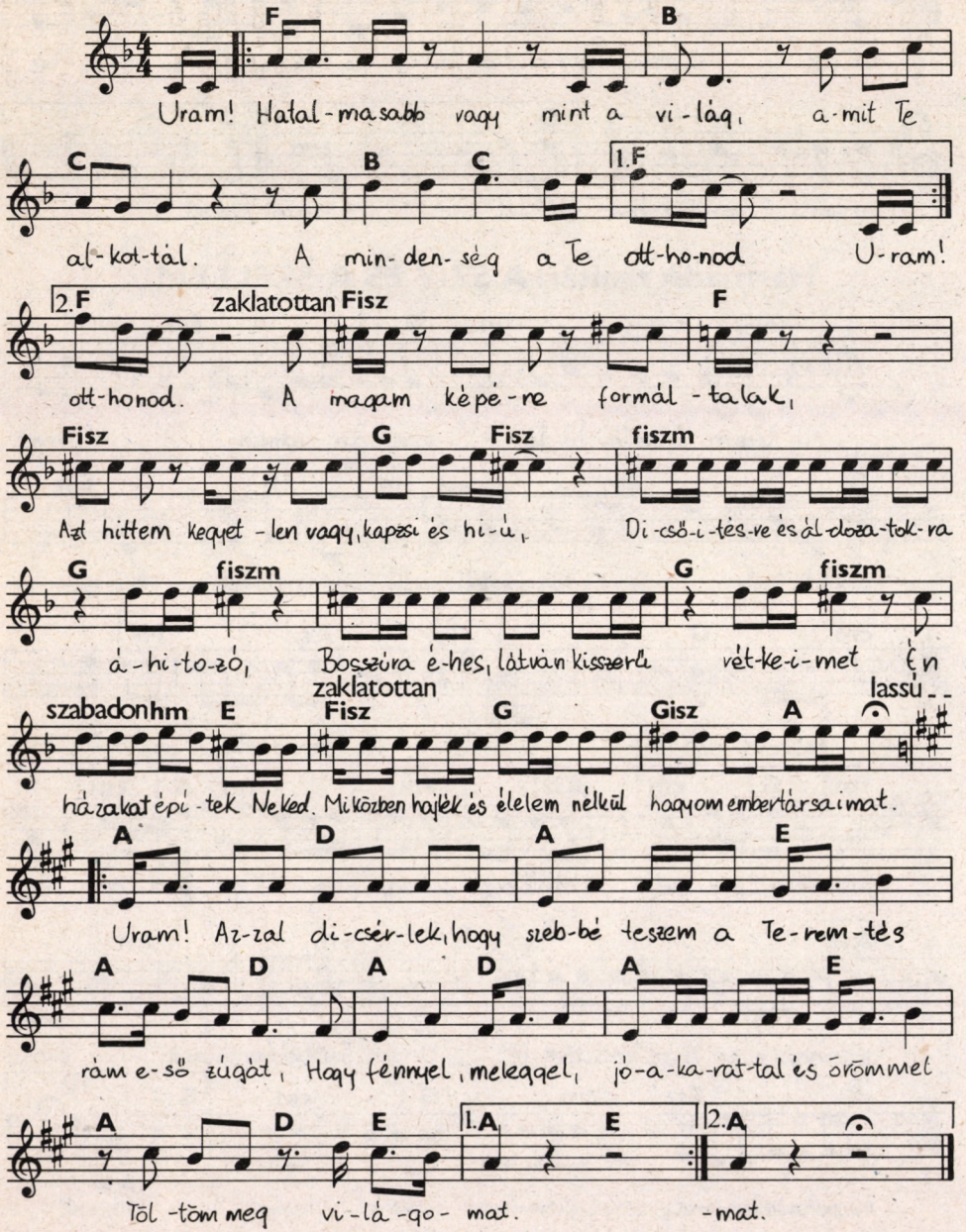

Szentgyörgyi Albert: Psalmus Humanus

Bevezetés

Cserta Gábor 1988.

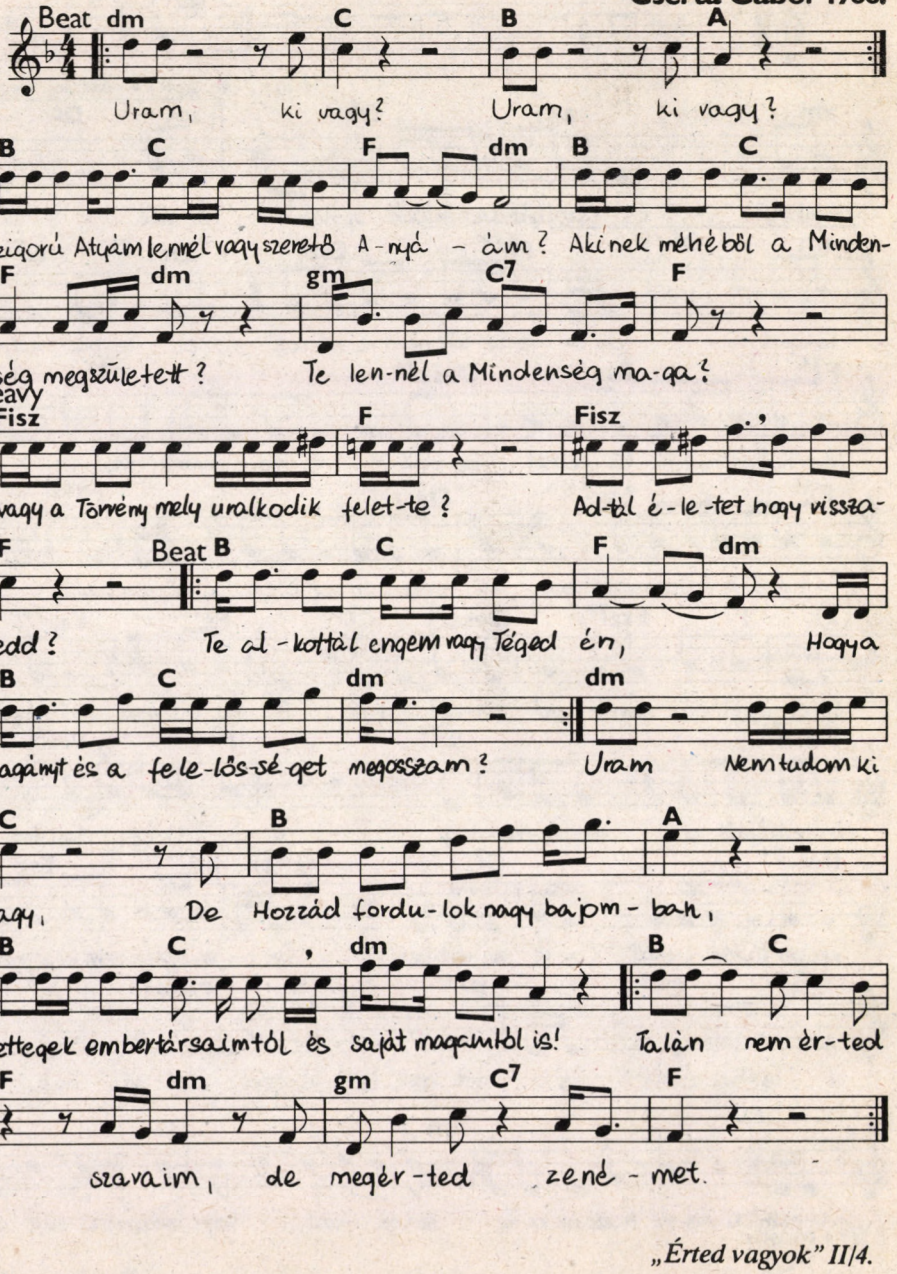

Második zsoltár: A VEZETŐK

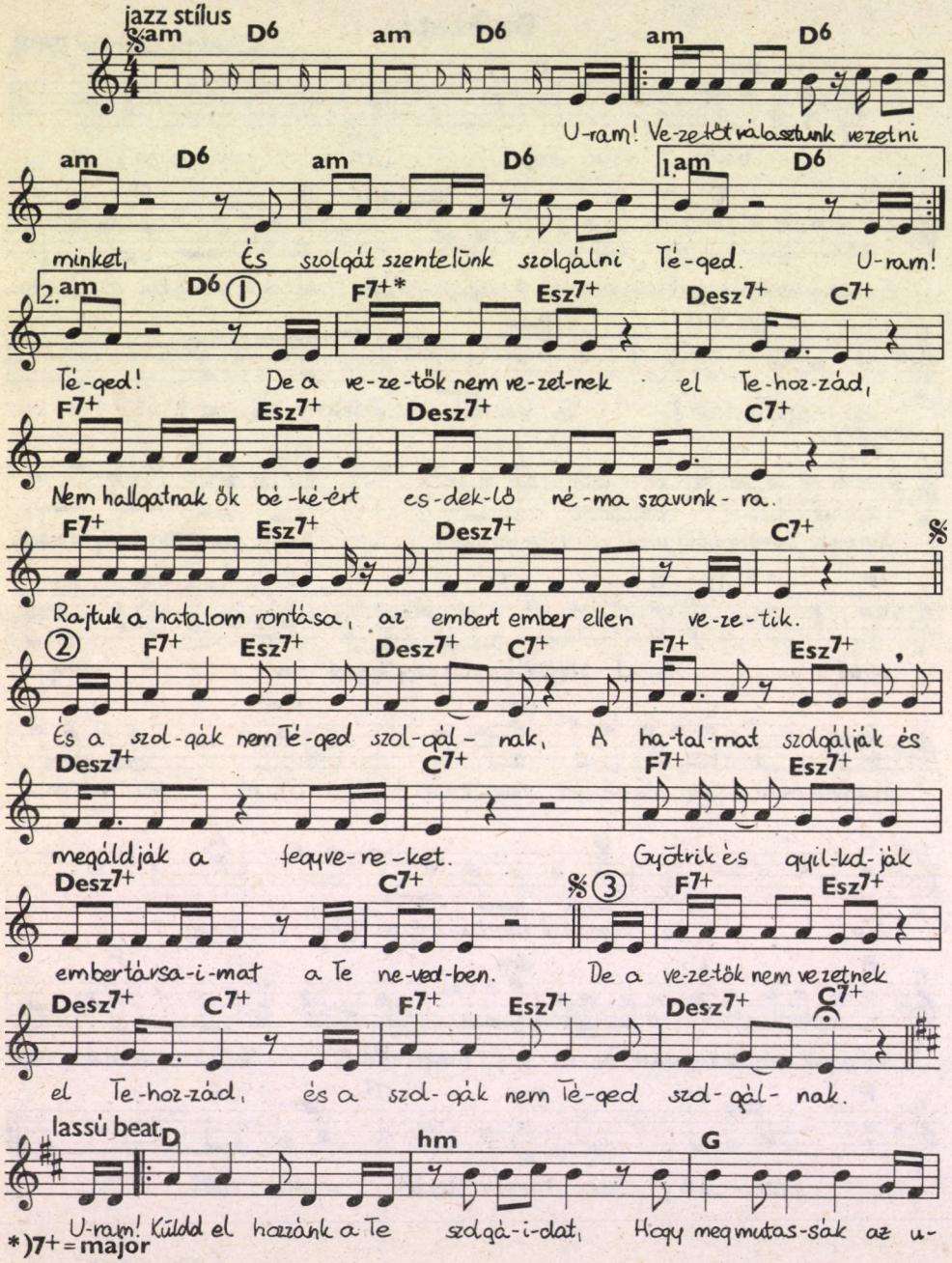

*)7+ = major

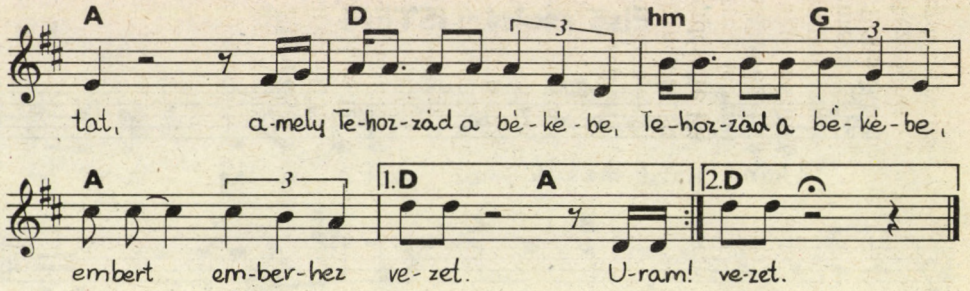

Harmadik zsoltár: A SZÍV ÉS A SZELLEM

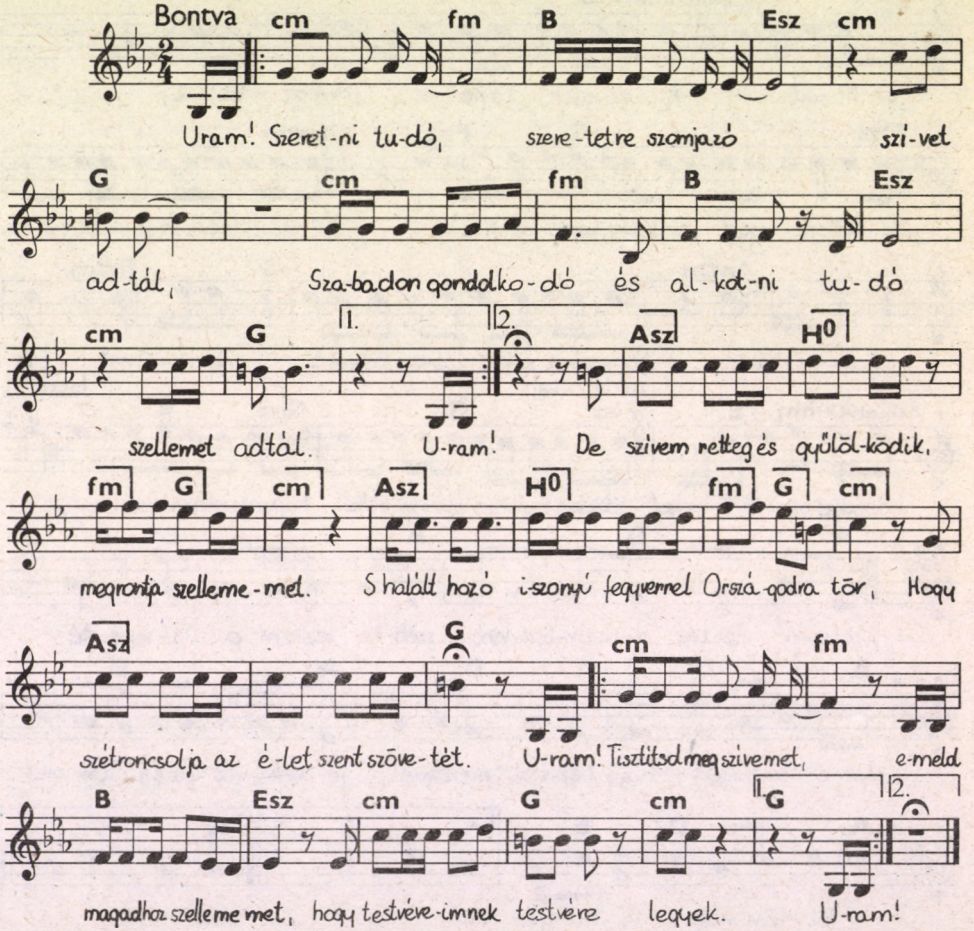

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A folyton kérdező Ugri Bugri

Egy őszi délután — miközben számtanleckét írtam — lassan kinyílt szobám ajtaja, Ugri Bugri, az öcskös lassan bejött, zajtalanul betette az ajtót, lábujjhegyen az asztalomhoz lépegetett, és közvetlenül előtte megállt. Azt mutatta ezzel az óvatos bejövetellel, hogy nem akar háborgatni a tanulásban. Valójában persze akart, hiszen azért jött és állt meg az asztalom előtt naponta többször is, hogy kérdezzen valamit.

Egyszerre csak nyugtalanítani is kezdett a várakozása, elhibáztam a számolásomat és felnéztem rá: — Kérdezz hát, amit akarsz!

És Ugri Bugri kérdezett: — Miért csak két lába van a csirkének?

Tudtam, hogy hiába mondanám, ez nem sürgős, majd tanulás után megmagyarázom, kérdezné újból és újból. Feleltem hát: — Azért, mert a két mellső lába átalakult szárnnyá. — De még nem folytattam a számtanleckét, tudtam, hogy kérdez még. Valóban. Elgondolkozott, azért azt kérdezte: — Miért nem alakult át szárnnyá mind a négy?

— Mert kell neki láb is, hogy járni tudjon és felcsipegethesse a táplálékát! — Most már reméltem, hogy nem kérdez mást. De kérdezett:

— A kutya két mellső lába miért nem alakult át szárnnyá? — Erre is tudtam valami magyarázatot adni:

— A kutya erősebb, mint a csirke, nem volt szüksége rá, hogy felmeneküljön a fára támadói elől, hiszen még ma is nagyon sok kutya harapós.

Elgondolkodott: — Miért nem a csirke lett harapós és a kutya csipegetős? ... és így tovább. Végül összekulcsoltam a kezem: — Drága és tisztelt öcsikém! Ha majd tudsz olvasni, foglalkozzál az állatfajok kialakulásával, most azonban engedd, hogy én a leckével foglalkozzam, mert nem akarok kijönni a sodromból. — Elgondolkodott és megkérdezte: — Miért nem akarsz kijönni a sodrodból?

Körülbelül így kérdezgetett az öcskös azon az őszi reggeltől estig. Akkoriban már tudtam, hogy a kicsinyek kérdéseire kielégítő választ kell adni; erre a felszólításra viszont rászántam magam egy napon: — Légy szíves, Ugri Bugri! Mától kezdve ha látod, hogy tanulok vagy olvasok, ne kérdezz tőlem semmit.

Bólintott, hogy megértette és ezzel elkezdődött a „csak azt" korszak. Ettől kezdve ugyanis tanulás és olvasás közben minden kérdését így kezdte: „Csak azt mondd meg, miért nem szédülök, ha forog a Föld?" — „Csak azt mondd meg, mi a célja annak, hogy van világ?"

Megmagyaráztam neki, hogy egyik sem sürgős kérdés, tartsa az eszében, és majd később kérdezze, ha már nem tanulok vagy olvasok. De valósággal megrémült: — Azt nem merem, mert hátha elfelejtem akkorára.

Láttam, csakis úgy érhetem el, hogy tanuláskor és olvasáskor békén hagyjon, ha teljesen leszoktatom róla, hogy tőlem kérdezgessen. A hallgatással semmit sem értem volna, mert százszor is elismételgette volna a kérdést. Mást határoztam el. Annyira részletesen és bőven fogok felelni minden kérdésére, hogy meg fogja sokallni a választ. Megfogom a karját és mindaddig nem engedem el, hogy visszaszaladjon játszani, amíg töviről hegyire el nem magyaráztam neki, amit kérdezett. És nevetgéltem magamban: — Majd meggondolod, barátocskám, kétszer is, kérdezel-e valamit tőlem vagy sem!

De úgy látszott, nem gondolja meg. Pedig amikor elsőként az elhatározásom után ezt kérdezte: — Miért vannak kifestve a bohócok? — még a lexikonból is kikerestem az erről szóló részt és felolvastam neki. De bíztam benne, hogy ha kitartóan folytatom a részletes, hosszas válaszolást, előbb-utóbb elunja, visszaretten tőle.

Egy délután bekiáltott édesanyánk a konyhaajtóból a fiúszoba felé: — Gyopár, jöhetsz!

Gyopár néhány nappal ezelőtt meghűlt. Még ezen a napon is feküdt, de szó volt róla, hogy egy-két nap múlva ismét mehet az iskolába. Ma meg kellett alaposan mosdania — s hogy újból meg ne fázzék — a jó meleg konyhában. A „jöhetsz" azt jelentette, megmelegedett a mosdóvíz. A könyvet, amelyet éppen olvasott, éjjeliszekrényére hajintotta. A könyv leesett, kabátot kapott magára és kisietett a konyhába. Felvettem a könyvet és miközben éjjeliszekrényére tettem, megpillantottam ott a lázmérőt. Kihúztam fémtokjából, nézegettem és eszembe jutott, hogy megmutassam magamnak is, öcskösnek is, miként megy fölfelé az üvegcsőben a higany. Meggyújtottam az éjjeliszekrényen álló gyertyát, s a lázmérőt a láng fölé tartottam. A higany tüstént a cső tetejéig szaladt. De ugyanakkor finom pattanás is hallatszott. A lázmérő alsó csúcsa lepattant, és az éjjeliszekrény márványára esett. A higany meg parányi gömböcskék formájában szétgurult a padlón. De rögtön eszembe is jutott, hogy eltitkolható meggondolatlanságom. Hiszen megtörténhetett volna, hogy a könyv, amikor Gyopár az éjjeliszekrényre dobta, lesodorta a lázmérőt is. Beletettem hát gyorsan a fémtokba a lepattant üvegcsúcsot, belegyűjtöttem a padlóról a higanygömböcskéket, visszatettem a padlóra a könyvet és melléje a lázmérőt is. — Mi úgy teszünk, mintha azt sem tudnánk, hogy leesett.

Ugri Bugri bólintott és visszaült a padlóra építőkockái mellé. De rögtön fel is nézett rám: — Miért teszünk úgy?

A részletes válaszok korszakát éltük, feleltem hát neki alaposan: — Azért teszünk úgy, mert szégyenlem, hogy eltörtem a lázmérőt, nem akarok szamárnak látszani.

Az öcskös elgondolkodott és kérdezte: — Tóbiás sem akar szamárnak látszani?

Meghökkentem. Tóbiás — amint tudjátok — a törpeházi csacsi volt. De összeszedtem magam és feleltem: — Tóbiás akar, mert ő igazi szamár. Én azonban ember vagyok, tehát kikapnék a szamárkodásért. Ezért kenem a lázmérő ledobását Gyopárra.

Megint elgondolkodott: — Gyopár miért nem fog kikapni érte?

Újabb meghökkenés: — De ő csak kapkodott, nem tartotta a láng fölé! Nem fog annyira kikapni, mint amennyire én kapnék ki. Ezért kenem rá. Érted végre?

Az öcskös bólintott, de el is gondolkodott és kérdezte: — Miért jobb rákenni, mint kikapni?

Most már rákiáltottam: — Nem jobb! Az lenne jobb, ha megmondanám, hogy én törtem el. Akkor nem »

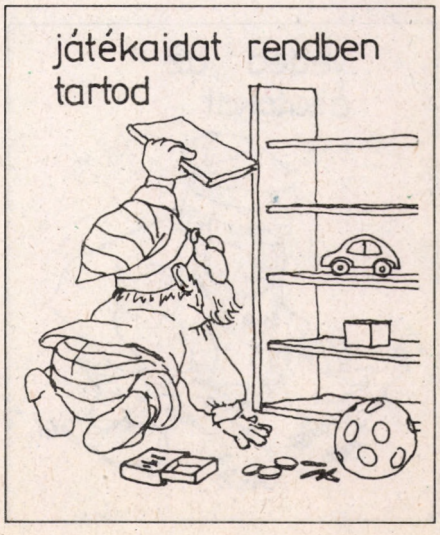

« hazudnék, és veled sem kellene kínlódnom.

Ugri Bugri azonban nyugodtan elgondolkodott és kérdezte: — Akkor miért teszünk úgy, mintha azt sem tudnánk, hogy leesett?

Néhány perc múlva ismét az éjjeliszekrényen volt a könyv. A lázmérővel pedig beléptem édesapám szobájába, a kicsiny ötvösműhelybe.

— Eltörtem a lázmérőt. — Mondani kezdtem, hogyan törtem el, és csodálkozással figyeltem magamba befelé. Ámulva tapasztaltam, hogy szégyenkezéssel egyszerre örömet is lehet érezni.

Néhány nap múlva Ugri Bugri meg én látogatóba jártunk nagynénénknél, Borbála néninél. Amikor már indulni készültünk, így szólt hozzánk: — Vigyétek azt a kosarat, adjátok oda édesanyátoknak. De el ne ejtsétek! Öt üveg csipkerózsalekvár van benne.

Éppen aznap készült el a lekvárfőzéssel, még ott állt a konyhai asztalon a sok üveg. Minthogy nagyon szerettem a csipkerózsalekvárt, amikor magunkra hagyott egy percre, beletettem a kosárba egy hatodik teli üveget is. Födeles volt a kosár, nem vehette észre. Azt viszont megkérdezte, amikor indultunk: — Bírjátok? Nem lesz nehéz?

Ugri Bugri is fogta a kosár fülét, én meg a kosárnál fogva sietve húztam őt kifelé.

— Hát persze, hogy bírjuk! Nem lesz nehéz.

Lépegettünk is vele fürgén az őszi erdő ösvénykéjén, és ez volt az első szavam az öcsköshöz: — Te is kapsz belőle!

Mosolyogva bólintott. Szükségesnek éreztem, hogy még azt is mondjam: — Ez nem számít lopásnak. Borbála néni rokon — még csenésnek sem, csak egy kis torkoskodásnak. — És tüstént aggódni kezdtem, mert öcskös elgondolkodott. És már kezdte is: — Miért haragszik akkor édesanya, ha beosonunk eszegetni a kamrába? Édesanya nem számít rokonnak?

Ekkor már nevetve válaszoltam minél alaposabban: — Hát hogyne számítana rokonnak. És azért haragszik, mert azt akarja, hogy jók legyünk és félti a hasunkat.

Az öcskös megint elgondolkodott: — Borbála néni miért nem akarja, hogy jók legyünk? És miért nem félti a hasunkat?

Ekkor még fürgén lépegettem, de már nyugtalan volt az alapos válasz: — Borbála néni is akarja, és ő is félti. Éppen ezért volt jobb titokban elvenni az üveget. Vigyázz! Majd otthon is úgy fogjuk megenni az üveg lekvárt, hogy senki se tudjon róla.

Megint elgondolkodott: — Az miért nem számít, hogy te meg én tudunk róla?

Most már lassabban mentem: — Az is számít. De azt nem szégyenlem olyan nagyon, mint azt szégyenleném, ha mások is megtudnák.

Most nagyon elgondolkodott: — Hát miért nagyobb szégyen a torkoskodás mások előtt, mint magunk előtt?

Most már vettem a kosarat és kiáltottam: — Nem nagyobb szégyen! Ugyanakkor szégyen!

Az öcskös bólintott, hogy érti, de láttam rajta, hogy újból kérdezni akar. Minthogy tudtam, mit kérdezne: „Akkor miért hoztuk el a lekvárt?" — meg se vártam a kérdést, hanem kikaptam a kosárból a hatodik üveget és visszarohantam vele: — Tessék, Borbála néni, ezt itt hagyom. Igaza van Borbála néninek, nehéz a kosár. Hat üveget nem bírunk el.

Csodálkozott: — Hatot? Hiszen én csak ötöt adtam.

— De én hozzátettem egyet, mert csibész vagyok. Azazhogy voltam.

És rohantam vissza Ugri Bugrihoz. Akkora ugrásokra késztetett futtomban az öröm, hogy az öcskös ezzel a tréfával fogadott: — Azt hittem, én jövök!

Leesett az első hó. Olyan sok, hogy a szél befújta vele a völgybéli falucska országútját. Délután egyedül tanultam a szobában. Gyopár már átment a barátjához, Ugri Bugri meg kint volt a konyhában édesanyánkkal. És akkor egyszerre csak hallom, hogy ezt kiáltja Bérci Berci odakünn az utcán: — Hóeke dolgozik lenn az úton!

Felugrottam. Még sohasem láttam hóekét. Tüstént eszembe jutott, hogy milyen jó, nincs itthon Gyopár, legalább elvihetem a látcsövét. És már kiáltani akartam az öcskösnek, hogy jöjjön, öltözzék, megyünk hóekét nézni. De nem kiáltottam, mert rögtön az is eszembe jutott, addig fog kérdezgetni a látcső elvitelének eltitkolása felől, hogy elszégyenlem magam, és visszaszaladok vele, mint a lekvárral. Felöltöttem tehát gyorsan ködmönkémet, és kivettem Gyopár fiókjából a látcsövet. És ekkor különös dolog történt. Aki egész nap vonaton utazott, még este az ágyban is érzi a rázást. Ugyanígy belekattogták magukat tudatomba az öcskös kérdései is. És noha ekkor a konyhában volt, megszólalt bennem, a képzeletemben és kérdezte:

— Miért lenne rossz Gyopárnak, ha megtudná, hogy elvittük a látcsövét?

Feleltem, persze csak gondolatban: — Mert megsértettük a rendelkezését, mert nem bízhatna bennünk máskor sem! De nekünk nagyon jó lesz a távcső, mert jobban láthatjuk a hóekét.

Most úgy képzeltem, hogy megint elgondolkodik és megkérdezi: — Miért fontosabb az, hogy nekünk legyen jó és nem pedig neki? — Feleltem: — Nem fontosabb. Gyopár éppen úgy ember, mint mi. De hát azt nem tehetjük meg, hogy ne nyúljunk a látcsőhöz, de mégis használjuk. Egyszerre neki is meg nekünk is nem lehet jó.

Most úgy képzeltem, hogy hosszabban gondolkodik és kérdezett újból: — Miért nem akkor jobb nekünk, ha neki jó?

Azt hiszem, ekkor már nagyon halkan ki is mondtam a válaszom: — Akkor jobb nekünk is.

Visszatettem a fiókba a látcsövet és kiáltottam a konyhába, nem kis örömmel, hanem boldogan: — Ugri Bugri, a ködmönkédet! Megyünk hóekét nézni!

De már nem a konyhából, édesapánk műhelyéből szaladt ki és lelkendezve újságolta: — Soha többé nem nyaggatlak kérdésekkel! Azt mondta édesapa, hagyjalak titeket, tőle kérdezzek ezentúl mindent!

Rosszulesett a gondolat, hogy nem kérdez többé. De tüstént el is mosolyodtam: — Most már nem is baj, hogy nem kérdezel! Most már megtanítottál kérdezni engem is — önmagamtól.

És mihelyt kiléptünk a kapun, már nem is tartottam tőle, hogy nem kérdez többé. Mert ez volt az első szava:

— Miért eke a hóeke? Szántja a havat?

Nevettem: — Csacsi vagy! Hát miért szántaná? Mit lehetne vetni a hóba?

Nevetett ő is: — Te vagy a csacsi! Hát hóvirágot! •

Ebből a számból a rejtvény anyagtorlódás miatt kimaradt.

Előző számunk keresztrejtvényének megfejtése: Boldogok a szelídek, övék lesz a föld. (Mt 5,5) Boldogok a békességkészítők, ők Isten fiai. (Mt 5,9)

Jutalomkönyvet nyert: Marton Imre, Kőszeg.

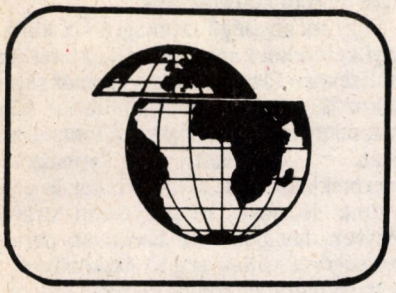

Az alábbi beszámolót a Bokor katolikus bázisközösség harmadik világot támogató tevékenységéről Gromon András plébános mondta el németül az Országos Lelkipásztori Intézetben annak az osztrák küldöttségnek, amely a magyar katolikus egyház ilyen irányú szolgálatának megindulását kívánja képzéssel támogatni. A beszámoló előtt Tomka Miklós tájékoztatta a hallgatóságot, hogy az egyetlen említésre méltó tényező Magyarországon e tekintetben a Bokor, s a magyar katolikusok egyébként el vannak foglalva a maguk anyagi helyzetével.

Kolduló egyházból segítő egyház legyünk

Miért kezdte el támogatni annakidején a Bokor mozgalom a harmadik világot? Azért, mert megértettük Jézus evangéliumát, melynek magva — felfogásunk szerint — az adás (ha úgy tetszik: mindannak az emberek felé történő továbbadása, amit Isten ajándékozott nekünk). Azt is megértettük, hogy mindig azokat kell támogatnunk, akik a legjobban rászorulnak. Mi itt Magyarországon a világ gazdagabbik részéhez tartozunk, ezért nem egymást kell támogatnunk (hogy még gazdagabbá tegyük egymást), hanem a „szegények legszegényebbjeit", ahogyan Teréz anya is mondja.

A Bokor mozgalom jótékonyságának egyik sajátossága, hogy itt olyan emberek támogatják a harmadik világot, akiknek többnyire sok gyerekük van, többnyire egy fizetésből élnek, és ebből a kevésből adnak még a rászorulóknak. Hiszen az adás a szó valódi értelmében azt jelenti, hogy abból adunk, amire magunknak is szükségünk van, és nem csupán a fölöslegünkből, hogy az életszínvonalunk érintetlen maradjon. Persze mindaz, amit a Bokor mozgalom (pénzben) adni tud, csak egy csepp a tengerben, különösen azokkal a milliókkal és milliárdokkal összehasonlítva, melyeket a nyugati emberek és szervezetek adományoznak. De a Nyugatnak nem szabad elfelejtenie, hogy az általa nyújtott segítség (anyagi) értéke csak töredéke annak, amit a strukturális erőszak révén kisajtol a harmadik világból. Hisz az első és részben a második világ is még mindig rendszeresen kizsákmányolja őket.

Az utóbbi évtizedekben a Bokor mozgalomnak informális utakon kellett támogatnia a harmadik világot. Egyfelől ugyanis nem voltak nyílt és hivatalos lehetőségeink, másfelől nem bíztunk a hivatalos egyházi karitászban (már amennyire az működött). Pl. 8-10 évvel ezelőtt, amikor végre először rendeztek gyűjtést az ország minden templomában Teréz anya művének támogatására, az a szóbeszéd járta, hogy a befolyt összeg tekintélyes részét magyarországi székesegyházak renoválására fordították. Mindenesetre nehéz elhinni, hogy csak az Új Emberben közölt kevesebb mint egymillió forint jött össze. *(A székesfehérvári bazilikában kb. negyvenezer, a móri plébániatemplomban hatvanezer forint volt az akkori gyűjtés eredménye — a szerk.)* A Bokor mozgalom 72.000.-Ft-ot adott ebbe a gyűjtésbe, azokban a napokban éppen ennyi pénz várt kiküldésre a központi éhező-kasszában.

Kapcsolataink kialakításában arra törekedtünk, hogy küldeményeink lehetőleg közvetítő nélkül érkezzenek el rendeltetési helyükre. Így megtakarítható az a költség, amelyet a segélyszervezetek adminisztrációja emészt fel, továbbá a küldemények nem használhatók fel egy állam vagy társadalmi rendszer, esetleg bizonyos blokkok politikai céljainak érdekében. Biztosítható a visszajelzés is. A hatékonyan mű-

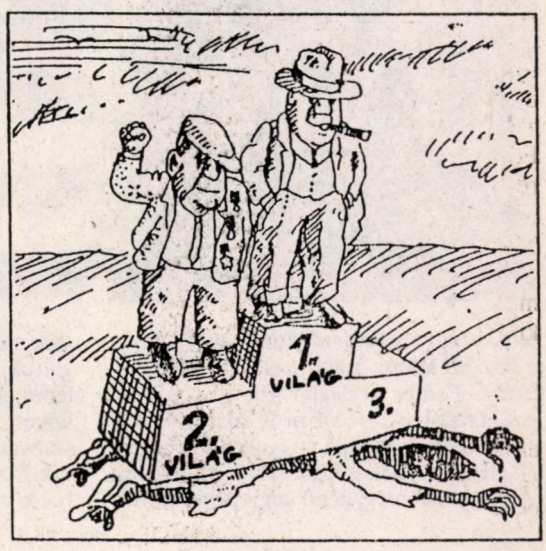

Steve Snydey CSI-titkár egy kínai útról hazatérvén többek között egy 72 éves evangélikus asszony sorsa miatt hívott össze találkozót. 1987 júniusában ugyanis Sanghajban bebörtönözték Zha Zhumei 72 éves evangélikus tanítónőt. A büntető eljárás — titokban — novemberben volt. Az Amnesty International értesülései szerint Zha Zhumeit ismételten bántalmazták s rosszul táplálták. Az amerikai CSI-delegációt megakadályozták Zha asszony meglátogatásában, mondván: „ilyen fogdát nem ismerünk egész Sanghajban".

Mons. Joseph Fan Zhongliang püspök bebörtönzéséről ez év júniusában tudósítottak a hírügynökségek (pl. a Magyar Kurír).

A két idős ember szabadon bocsátása érdekében kérjük, küldjék el a mellékelt levelezőlapot a Kínai Népköztársaság Nagykövetségére.

Tisztelt Nagykövet Úr!

Nemrégiben kaptam a szomorú hírt, hogy egy 72 éves evangélikus tanítónőt 1987 júniusában letartóztattak, s novemberben már el is ítéltek. Zha Zhumei vétke mindössze abban áll, hogy fiát, aki a szabad vallásgyakorlás kivívásáért küzd, a rendőrség elől otthonában bújtatta.

Arról is olvastam, hogy a kínai hatóságok nemrég letartóztatták a 75 éves mons. Joseph Fan Zhongliang katolikus püspököt, meg nem határozott 'illegális tevékenység' vádjával. A rendőrség házkutatást tartott a főpásztor lakásán, könyveket s iratokat kobozott el.

A legutóbbi hírek szerint Zha asszonyt súlyosan bántalmazzák és éheztetik a börtönben.

Aggódom a két idős ember sorsa miatt, ezért kérem Önt, közölje ezt országuk kormányával, s tegyen meg minden Öntől telhetőt Zha Zhumei és mons. Joseph Fan Zhongliang azonnali szabadon bocsátásáért.

Keltezés és aláírás:

ködő kapcsolatainkban minden fontosabb küldemény megérkezését jelzik nekünk. Természetesen ez azt jelenti, hogy egy új kapcsolat létesítését mindig levelezés előzi meg, amelynek során tisztázzuk a szükségleteket, megtudjuk a segítség legelőnyösebb formáját, továbbá azt, hogy a küldeményeket a fogadó ország milyen vámkezelésben részesíti. Megtudjuk, hol az utolsó posta,

nem kerül-e többe a szállítmány átvételéhez szükséges utazás, mint maga a küldemény értéke. Fontos értékelni azt, hogy kik az igazán rászorulók, s kik azok, akiket mások is támogatnak. A saját magunk által megtalált címeken kívül felhasználtuk a Szolgálat (Ausztriában megjelenő negyedéves folyóirat) levelezési rovatát is, amelyben — a szerkesztőséggel való megbeszélés alapján — hosszabb ideig közölték magyar misszionáriusok beszámolóit éppen annak érdekében, hogy megkönnyítsék a partnerek felkutatását. Így jöttek létre levelező kapcsolataink, s erre épülve a karitatív munka Dél-Amerikától kezdve több afrikai országon át Indiáig. Az elmúlt évtizedekben először a kalkuttai Teréz anya hálózatát támogattuk, valamint több dél-ázsiai kórházat és lepratelepet. Pénzen kívül eljuttattunk lepedőket, kötözőanyagokat, amelyekhez a szabványokat maguktól a kórházaktól kaptuk. Több mázsa fonalat vásároltunk, s ebből közösségeink nőtagjai kötötték a szükséges méretű kötözőszereket.

Nagy mennyiségű csomagot küldtünk a helyi kéréseknek megfelelően oktatási céllal. Ezekben füzetek, írószerek, más segédeszközök voltak. Szabásoktatáshoz küldtünk mindenféle varróeszközt, fonalat, krétákat, ollókat, vonalzókat. Gyermekjátékokat, sportszereket is eljuttattunk. Bizonyos népművészeti tárgyak, könyvek, hanglemezek harmadik partner segítségével váltak segítő eszközökké. A csomagküldésben fontos szerepet játszott a postán dolgozó közösségi tagok segítsége.

Fontos területünk egy indiai iskolahálózat támogatása, amelyet jezsuita atyák vezetnek. Velük személyes kapcsolat is kiépült. Sok gyermek képzéséhez tudtunk hozzájárulni, és sok esetben kaptunk fényképeket, leírásokat, leveleket tőlük. Gyermekrajzok is érkeznek, s ezekből nemegyszer állítottunk össze kiállításokat éppen annak érdekében, hogy barátaink lássák, van értelme, eredménye az ilyen adásnak.

A harmadik világba irányuló segítségünket igyekeztünk decentralizálni, hogy ez a munka közelebb álljon minden résztvevőhöz, lássa, mi történik és lehetőség szerint tevőlegesen is részt vegyen benne. A személyesség fontos dolog. Ez nem zárja ki nagyobb akciók koncentrált, tervszerű lebonyolítását.

Adminisztrációnk gyakorlatilag nincs. A lelkiismeretünk előtti felelősség az egyetlen ellenőrzés. Eddig nem volt e tekintetben gondunk, reméljük, nem is lesz. Igyekszünk minden lehetőséget gondosan mérlegelni mind a rászorultság, mind pedig a segítség megvalósulását illetően. A harmadik világ számára szánt segítség semmilyen más célra nem használható fel. Rendszeresen adunk tájékoztatást az új címekről, egyes lehetőségek megszűnéséről, a levelező kapcsolat esetleges megszakadásáról. A Bokor különböző tájain megtalálhatók azok a testvéreink, akik jól tájékozottak a gyakorlati kérdésekben. •

Feladó:

bélyeg helye

Kínai Népköztársaság
Nagykövetsége

Budapest

Benczúr Gy. u. 17.

1068

Köszönjük szépen az Országépítő Alapítványnak és a Független Ökológiai Központnak az „Érted vagyok"-nak pályázaton odaítélt támogatást!

Szemere Bertalan: A büntetésről, s különösebben a halálbüntetésről c. 1841-es művét jelentette meg újra (240 oldal, 98 Ft) a Halálbüntetést Ellenzők Ligája, amely beadványával elérte, hogy Magyarországon a halálbüntetést megszüntették. •

Iránban kötél általi halálra ítéltek és kivégeztek egy protestáns lelkészt 1990. december 3-án. Hossein Sodmand 24 éven át teljesített lelkészi szolgálatot. Felesége és négy gyermeke van. *(Kathpress, Keresztény Szó)*

BIBLIA

Az augusztus 4-i elmélkedést Gyűrűs István adventista lelkész, a többi augusztusit Dombi Ferenc, a szeptemberieket Gergely G. András plébánosok készítették.

Augusztus 4. — Évközi 18. vasárnap — Jn 6,24-35 — Új kenyér

Gyermekkorom kedves emléke nagymamám kenyérsütése. Azóta is az egyik legkedvesebb illat számomra a friss kenyér illata.
Lassan vége a nyárnak, s a kenyérnek való biztonságban van. Bizalommal nézhetünk előre a jövő évi aratás felé.
Sokszor eltölt annak a csodája, hogy a kicsiny, földbe vetett magból növényke lesz, amely dacol a téllel. Tavasszal kizöldül, szárba szökken, s egyszer csak zizegő kalásztengert ringat a szél.
Mire jön a nyár, sárgul a tábla, s kombájnok róják köreiket. Magtárba kerül a termés, az élet ígérete. Évről évre megismétlődik e csodás körforgás. Vajon ki őrködik felette?
Kenyér — barnára sült, meleg és ropogós.
Kenyér — az asztalon, tízórais zacskóban, munkába menők táskájában, kirándulók hátizsákjában, gyermekeink kezében.
Kenyér — reggel, délben és este.
Kenyér — milliók tápláléka.
Kenyér — ha nincs, az szükséget, tragédiát jelent. Kenyér — életünk része, kenyér az élet! „Jézus pedig mondta nékik: Én vagyok az életnek ama kenyere, aki hozzám jő, semmiképpen meg nem éhezik és aki hisz bennem, meg nem szomjúhozik soha." (Jn 6,35)
Jézus szeretne az életed része lenni, ahogy része a kenyér. Ott akar veled lenni mindég és mindenhol.
Ő milliók reménye és lelki életének tápláléka. Jézus — ha hiányzik életedből, ínséget, lelki halált jelent.
Jézus — az örök élet.

Augusztus 11. — Évközi 19. vasárnap — Jn 6,41-52 — Kit vonz az Atya?

Modern világunkban mindenki úgy tudja, hogy egy űrhajót nem elég elindítani kitűzött cél irányába, hanem rendszeres pályamódosítással lehet, kell biztosítani célba érését. Így vagyunk megtérésünkkel is. Megtérésünk első fázisa az, mikor ráébredünk, hogy mennyire méltatlan célok vonzásában hányódott eddig éltünk.
Aki ráébred arra, hogy eddig a különböző narkotikumok elembertelenedésének útját járta, az az ember természetszerűen beléphet az Atya vonzásába.
Szó sincs róla, hogy itt az Atya döntené el, kit vonzzon és kit ne. Amint Beethoven muzsikájának sem funkciója, hogy eldöntse, kit vonzzon, kit ne, úgy az Atyára sem háríthatja senki a felelősséget, ha nincs benne vonzás az Atya iránt.
Nem a mágnes az oka, hogy nem vonzza a fát vagy a papirost. Ha vassá válhatnának, de nem teszik, magukra vessenek.
Természetünk szerint Isten-vonzóknak teremtődtünk. Önmagára teremtett bennünket az Atya. Ennek ellenkezője számunkra természetellenes. Megtérésünk első fázisa az erre való rádöbbenés.
E megdöbbenés lehántja rólunk a narkotikumok varázsának védőburkát. De ez a kegyelem nem konzerválható semmiféle pszichikai trükkel. Nem spórolható meg a rendszeres pályamódosítás. — Csak aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözül. Amint a sportrajongó vagy művészetpártoló állandóan ápolja magában, hogy vonzza őt a sport, a művészet, úgy kell ápolnunk magunkban kemény munkával, hogy vonzzon bennünket az Atya. A gyakorlatban ez így történik: ráébredek, hogy Isten számomra abszolút Első! Ez annyit jelent, hogy nincs második, harmadik, stb., mert Ő olyan Első, aki rendre megmondja, hogyan tovább. Ez az első megtérés. Ezután tudomásul kell vennem, hogy Isten is időigényes. Minden nap biztosítani kell számomra pár percet arra, hogy magamra kérdezzek: elcsábított-e ma bármi az Atya vonzásától? Ez a pályamódosítás időszaka, alkalmilag minden szentségnél és szertartásnál nélkülözhetetlenebb.
Ez azt jelenti, hogy a körülményeim függvényeként minden vallásos cselekmény esetenként elmaradhat, minden ima, szentségek, szentelmények, de a napi pár perc pályamódosítás SOHA! A mennyek országa az Atya gyermekeié.
Ilyen gyermeknek lenni viszont nem gyerekjáték. Oly nehéz, hogy eddig igazán még csak az Istennek sikerült.
Hát ezért kell állhatatosnak lenni a „pályamódosításban".

Augusztus 18. — Évközi 20. vasárnap — Jn 6,50-59 — Éljünk általa

Lélek és rend, mint virág és illata. Összetartozásuk őstörvény Isten és teremtett világán belül egyaránt. A lét rendje az is, hogy alá-fölé rendelésben bontakozzék ki a Teremtő gazdagító szándéka teremtményeiben. Ásvány-növény-állat-ember. E létrend nem emberi agy szüleménye, hanem szemlélődő gondolkodásunk fedezte ezt fel a szolgálat fonalán. A szolgálat fonala így néz ki: Az a föld, mely nem szolgálja a növényvilágot, az terméketlen föld. Az a növény, mely nem szolgál állat, ember javára, az mérges növény. Az az állat, mely nem szolgálja az embert, az vadállat.
Az ember pedig ha megszakítja e szolgálatfonalat és nem szolgálja embertársát, akkor embertelen emberré válik. Csak az embereket szolgáló, csak az emberekben Istenét szolgáló ember van a Lélek által teremtett létezők rendjében méltó helyen.
Felülről lefelé a nemesítésre törekvő ölelés, az asszimilálás történelme valósul meg. A magasabb létrend asszimilál. A növény magába nemesíti az ásványi anyagokat, a növényt magába fogadó állatvilág csodálatos gazdagságban bontja ki önmagát, míg az állatvilágot is maga alá rendelő, életébe beleasszimiláló ember fölerősítheti képességeit, hogy egyre emberibb legyen élete. Ha nem ezt teszi, az rendetlenséget, lelketlenséget, embertelenséget eredményez.
Az asszimilálás találkozással kezdődik. Jézus eledelbe öltözötten akar találkozni velünk, emberekkel, hogy ő, a magasabb „létrend" magába öleljen, titokzatos testébe építsen bennünket. Ne tévesszen meg a látszat, a ruha, a kenyér-bor szín. Ő a magasabb „létrend".
Virág nélkül nem lesz virágillata a földnek. A kenyérillatú Jézussal való találkozás nélkül nem válhat senki emberfia az emberiség kovászává.
Amikor tehát Jézust „esszük", valójában ő esz meg bennünket, ő asszimilál magába, s így lesz félreérthetetlen valóság, megcáfolhatatlan igazság létazonosságunk vele.
Jézust az Atya eledelnek küldte: „Engem az élő Atya küldött..." „...aki engem eszik, általam él." Jézus akarja, hogy együk. Irgalmas szeretetének megbocsátó, megistenítő ereje így fog éltetni bennünket egy magasabb kegyelmi síkon.
Ha mi, emberek egymással találkozunk, nekünk sem lehet ennek ellentéte csatakiáltásunk: együk, marjuk, vágjuk egymást, „üsd, vágd, nem apád", hanem csak a jézusi kijelentések szinkron-fordítása:
Egyetek, morzsoljatok szét, hisz bárányküldetést teljesítünk a farkasok között.
Tudjuk és hisszük, hogy a szeretet világa, a báránylét magasabb rendű, mint a farkaslét.
Így méltán remélhetjük, hogy a bennünket bárányléttévé formált Jézus általunk a farkasokat is föl tudja emelni a szeretet isteni rendjébe.

Augusztus 25. — Évközi 21. vasárnap — Jn 6,61-70 — „Kemény beszéd"

A kemény beszéd Jézus ajkán sem lágyul meg oly mértékben, hogy tartalmát formálhatná ki-ki tetszése szerint.
Szó sincs róla, hogy az Atya hozzá küldhet bárkit is, akiből hiányzik az az élő hit, mely nemcsak hisz Jézusnak, hogy növelje ismereteit, hanem hisz Jézusban, vagyis életét fenntartás nélkül rendelkezésére bocsátja.
Jézus tudta, hogy van és lesz, aki nem hisz Benne. Ezért mondotta, hogy az Atya nem küld hozzá mindenkit. Aki hisz Jézusban, aki életét rátette arra az útra, mellyel Jézus azonosította magát, az az Atya küldetésével jár.

Tanítvány az, aki állapotszerű tanuló. De a Jézusban hívés döntően nem tudománykodás. Jézus életét, életstílusát megtanulni sem íróasztal-munka elsősorban. Sokszor vágyat, hiú álmot, ábrándot, önzést, öntetszelgést, lustaságot és kényelmet összetörő műveleteket kell gyakorolnia annak, aki ebbe az iskolába beiratkozott.
Beiratkozni sem könnyű. Vállalni kell gyakran a kemény beszédre figyelés fegyelmét. Vállalni kell a különböző színekben és címekben hatalmaskodók előtt a félelmet, a meghunyászkodást, a többivel együtt „üvöltést" nem ismerést, bármilyen kényelmetlen is ez. Arra kell igent mondani, akinél az örök élet igéi vannak, és ez csak Egy Valaki! Sokan jöttek és jönnek az ő nevében, de hitelt csak az ő sorsában osztozóknak adhatunk.
Ő változtat át, de az én odaadottságom árán. Mint a kenyeret, melyet előbb átsüt a kemence lángja, mint a bort, mely előbb átvérzik a könyörtelen présen. A megváltozás lehet szerepjátszás. Az átváltozás bensőbb, lényegibb, maradandóbb. — Az egész Jn 6. fejezet lényegében azt a gyümölcsöt hirdeti, mely olyan fán termett, ami a Golgotán fordul termőre.
Jézus kemény beszéde olyan füleknek való, akik ellenséget nem, csak felebarátot és testvért ismernek.
Akik csak a Golgotára menni készeket fogadják el átváltoztatottaknak, Jézusban hívőknek, hitelt érdemlőknek.
Csak ilyenek mondhatják ki őszinte szándékkal: „Uram, kihez menjünk? Örök életet adó igéid Neked vannak."

Szeptember 1. — Évközi 22. vasárnap — Mk 7,1-8,14-15 — „Hamisan tisztelnek engem"

A zsidók Mózes törvényében Isten akaratának megfogalmazását látták, és a babiloni fogság után (Kr. e. 585-515) fokozottan törekedtek (legalábbis egy részük) annak megvalósítására. Az írástudók és farizeusok aprólékos, nemritkán szőrszálhasogató magyarázatokkal látták el a Törvény egyes tételeit, ezekhez társult az idők folyamán kialakult számtalan szokás, így jött létre az „ősök hagyománya", s ennek a hagyománynak az ápolásában, megtartásában merült ki aztán a legtöbb ember vallásossága. Mondanunk sem kellene, hogy ebből a vallásosságból éppen csak a lényeg hiányzott.
Jézus nem is fogadta el az effajta üres, külsőséges vallásosságot, nem ismerte el helyénvaló Isten-tiszteletnek; Izajás próféta szavait vonatkoztatta rájuk: „Ez a nép csak ajkával tisztel engem... Hamisan tisztelnek engem." A hamis tisztelet abban állt, hogy az isteni parancsok megtartásának címén emberi hagyományokhoz ragaszkodtak, és ily módon nemcsak hogy nem tartották meg Isten parancsait, hanem egyenesen ki is játszották azokat. Jézus egyik „forradalmi újítása" éppen az volt, hogy leleplezte ennek a fajta vallásosságnak az üres és képmutató voltát, és rámutatott (tetteiben is eszerint járt el), hogy Isten előtt nem a „vallási előírások" (obszervanciák) megtartása számít, hanem az ember hétköznapi viselkedése, másképpen: Isten helyes tisztelete az embertársak iránti szeretetben valósul meg, s a „vallási előírásoknak" és a különféle „vallásgyakorlatoknak" csak annyiban van jelentőségük és létjogosultságuk, amennyiben az embertársaink iránti szeretetünket előmozdítják. (Többek között ezért az újításáért „jutalmazták" a keresztre feszítéssel.)
Néhány évtized, de legfeljebb másfél évszázad múltán azonban Jézus tanítása — sajnos — gyakorlatilag ugyanerre a sorsra jutott: az egyházban is kialakultak a külsőségek, formaságok, vagy a különben fontos dolgok is azzá váltak. Mind a mai napig azt tapasztaljuk, hogy a szertartásokon való puszta részvétel, a szentségekben történő formális részesülés, a böjti napok előírásos megtartása, a körmeneteken, búcsújárásokon, zarándoklatokon (hogy ne mondjuk, pápalátogatásokon) való jelenlét számít — a hívők és nem hívők közgondolkodása szerint — igazi vallásosságnak, eszerint fogalmazódik meg valakiről a „vallásos" vagy „nem vallásos" minősítés, és nem aszerint, hogy milyen magatartást tanúsít az illető embertársai iránt.
Az ember eredendően, lényegénél fogva „vallásos" (vallással rendelkező) lény, csupán vallásának-vallásosságának tartalmai és formái változnak, s ez azt is jelenti, hogy természetszerűen szertartásai és obszervanciái is vannak. Csakhogy az ember olyan lény is, aki szeretné a vallásosságot olcsón megúszni: pusztán az obszervanciák és a szertartások útján, Isten parancsainak megtartása, értsd: az embertársak iránti szeretet gyakorlása helyett akarván gyakorolni amazokat. A mai evangéliumi szakaszban Jézus arra figyelmeztet, hogy ilyen út nem vezet Istenhez. Legfeljebb áltathatjuk magunkat azzal, hogy igen.

Szeptember 8. — Évközi 23. vasárnap — Mk 7,31-37 — A gyógyulás létélménye

Ki érthetné meg — érezhetné át valóban a testi fogyatékosok létélményét, ha nem volt maga is fogyatékos? Mégis, meg kell próbálnunk beleélni magunkat az ő helyzetükbe. Abba, hogy öntudatra ébredésük (vagy fogyatékossá válásuk) első pillanatától kezdve korlátok közé szorítva, állandó bántottságban, ütöttségben, kitaszítottságban élnek. Ki bántotta, ki bántja őket? Ősi kérdés (vö. Jn 9,2). Még ha konkrétan senki sem bántaná is őket (de ez is csak illúzió), akkor is azt mondhatnánk: az élet. Az ő számukra ez gyakorlatilag talán annyit jelent: mindenki. (Ezért kell nagy együttérzéssel megértenünk őket, ha netán úgy viselkednek, mint akit folyton bántanak.)
Ki érthetné meg — ki érezhetné át, mit jelent süketnek, némának lenni? Nem hallani a madarak csivitelését, a muzsikát, nem érteni az emberi szót!? A szó, bár kétélű és a félreértéseknek is forrása, mégis a megértés és a megértetés eszköze, az egyik legcsodálatosabb emberi képesség.
És ez az ember, akiről történetünk szól, süket is volt, néma is volt. Azazhogy nem teljesen. A hallását a görög szöveg a „kófosz" = tompa, életlen, gyönge jelzővel illeti, beszédéről pedig azt mondja: „mogilalosz", azaz nehezen beszélő, dadogó. De így még talán rosszabb lehetett neki, mert így azért megsejtett valamit abból, milyen lenne, ha rendesen hallana és beszélne, másfelől pedig nagyothallása és főképp dadogása alighanem újabb gúnyolódókat szerzett számára.
Jézus a maga természetességével, egyszerűségével meggyógyítja a nagyothalló-dadogó embert, ajkán a szó („Nyílj meg!") teremtő erejűvé válik, mint kezdetben Isten ajkán.
Micsoda élmény lehetett a gyógyulás az imént még beteg ember számára! Lehet-e fogalma-sejtése róla olyasvalakinek, aki nem élt át ilyesmit? Aligha. Mindenesetre azért lehetett olyan döbbenetes ez az élmény, mert minőségi változásról volt szó. Mintegy a nemlét határát lépte át — míg a mi életünkben jobbára csak mennyiségi változások vannak, az életünkön belül alakulnak a dolgok úgy, hogy ezt a határt nem lépik át.
De talán mégiscsak lehetséges a mi életünkben is egy ekkora súlyú, minőségi változás: a megtérésünk, amikor az addig süket és néma és vak és érzéketlen lényünk Isten országa-beli értelemben hallóvá és látóvá, érzékennyé és helyesen beszélővé válik; amikor valóban egy új világ tárul fel előttünk...

Szeptember 15. — Évközi 24. vasárnap — Mk 8,27-35 — Ti kinek tartotok?

„Hát ti kinek tartotok engem?" Az emberiség és az egyes ember számára sincs ennél fontosabb kérdés. A szó szoros értelmében létkérdés az, hogy kinek tartjuk Jézust. Élethalál a tétje. Testi és szellemi, evilági és túlvilági vonatkozásban egyaránt.
Induljunk ki a zsidó nép példájából! Némelyek (az újraéledt) Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek vagy valamelyik prófétának tartották, egynek a sok közül. De nem ismerték fel, hogy ő „a" próféta, Istennek az a Küldötte, akire mindenekelőtt és feltétlenül hallgatniok kellene (vö. Mk 9,7). Nem hallgattak rá. Pedig ha megfogadták volna például az erőszakmentességet hirdető szavát, akkor nem lázadtak volna föl a rómaiak ellen, nem rombolták volna le templomukat és nem szórták volna szét őket, akkor talán folyamatosan fennmaradt volna Izrael állam, s ma talán nem lenne zsidó-arab konfliktus, és talán a kereszténységnek sem kellett volna zsidó szektaként útjára indulnia, majd kiválnia a zsidóságból, s talán elmaradt volna az immár két évezredes zsidó-keresztény konfliktus...
De mai példákon is szemléltethetjük kiinduló tételünket. Mert kinek tartják ma az emberek Jézust? Egy jelentéktelen, legfeljebb századszázalékokban kifejezhető kisebbséget leszámítva, csupán történelmi alaknak, egy régi, bölcs és jóságos tanítónak, akinek azonban nincs mondanivalója és hatása a mindennapi életükre. És ne gondoljuk, hogy ez csak a „világ fiaira" vonatkozik! Mert szubjektíve ugyan sokan tartják magukat Jézus követőinek („kereszténveknek"), ob-

jektíve azonban korántsem Jézus eszméi irányítják az életüket, hanem egy teljesen bevett, „evilági" tisztességetika.
Meg is lehet nézni a következményeket. Az egyéni életben: mindenki hajszolja a pénzt, az életszínvonalat — és tömve vannak az ideg- és elmegyógyintézetek, a gyógyszertárakból pedig tonnaszám viszik a nyugtatókat és altatókat. A gazdasági életben: a környezet könyörtelen kizsákmányolása katasztrofális környezetszennyezéshez vezet (mely tönkreteszi az egészségünket, s holnap talán az életünket is).
A társadalmi életben: a megértés, a türelem, a szolidaritás hiányának fokát bárki lemérheti, ha egy hivatalban valamilyen ügyet szeretne elintézni, vagy ha betegként kórházi ágyra kerül.
A politikai életben: az érdekek csatája, az önző hatalmaskodás nemcsak hazánkat dönti romlásba; pusztító hatása a világ eseményeiben naponta nyomon követhető.
Természetesen ezek csak kiragadott példák. De talán megmutatják, hogy kinek is tartjuk Jézust..., hogy tanítását mennyire semmibe vesszük..., hogy e semmibevételnek mi a tétje...
A Jézus részéről ma újból, nekünk is föltett kérdés tehát változatlanul létfontosságú: „Kinek tartotok engem?"

Szeptember 22. — Évközi 25. vasárnap — Mk 9,33-37 — Versengés a jóban

Az élet minden területén megfigyelhetjük az emberek versengését: mindenki árgus szemekkel figyeli a többieket, folytonos összehasonlításban él, vajon ki az okosabb, ügyesebb, erősebb, gazdagabb, tekintélyesebb, több hatalommal bíró és így tovább, s úgy látszik, a szépségverseny sem mai találmány, hiszen már az évezredek hagyományát őrző népmesékben is találkozunk a kérdéssel: „Tükröm, tükröm, mondd meg nékem, ki a legszebb a világon!" De az emberek nem csupán összehasonlítgatják magukat a többiekkel, hanem szeretnék fölülmúlni is a többieket.
Egy lengyel rajzfilm tanulságos példát nyújt arra, hová vezet aztán a kíméletlen versengés. Egy ember szép házat épített gyönyörű vidéken. Örült a házának, élvezettel szemlélte a tájat. Egy arra menővel is megosztotta örömét, étellel-itallal is kínálta. Mire amaz is elhatározta, hogy ő is itt épít házat. Így is cselekedett, ám egy emelettel magasabbat épített. Ezért első emberünk lebontja a tetőt, s két emelettel toldja meg épületét. Vad építési verseny támad. Végül az egyik szomszéd felhőmagasságban hajol át erkélyéről a másikhoz, s minthogy egy méterrel magasabban áll, gúnyolódva kiölti a nyelvét. Háza meginog, rázuhan a másikra, s mindkettő a mélybe omlik.
Jézus első tanítványai sem voltak kivételek. Kafarnaum felé ballagva (s mint tudjuk, máskor is, még az utolsó vacsorán is) arról vitatkoznak, ki a nagyobb közülük, ti. hatalmi szempontból, s a remélt dicsőséges messiási országban melyiküknek mekkora rész jut majd az uralomból (vö. Mk 1,37).
Érdekes, hogy Jézus nem háborodik föl, nem torkolja le őket. Talán azért nem, mert tudja, hogy a versengés szelleme, a naggyá és a többieknél különbbé lenni akarás együtt születik az emberrel. Ha pedig így van, akkor végső soron Istentől van, és önmagában véve nem lehet rossz. Útmutatásából azonban kiviláglik, hogy egyáltalán nem mindegy, milyen úton-módon akarja érvényesíteni az ember a naggyá levési vágyát. Mintha csak azt mondaná: „Nagyok, elsők akartok lenni? Rendben van. De ennek egyetlen helyes útja van: aki nagy akar lenni, váljék egészen kicsivé a társadalmi ranglétrán (mint amilyen kicsi, mit sem számító a gyermek a korabeli viszonylatokban); aki pedig első akar lenni, az menjen szépen az utolsó helyre, és legyen mindenki más szolgálatára. Parancsolgatni mindenki tud; kis vagy nagy zsarnokot játszani mindenki képes; ököllel az asztalt verni, az ajtót bevágni a tizenéves is képes; ordítani, toporzékolni már a kétéves gyerek is tud. De a parancsolgatás, a hatalmaskodás lealacsonyítja az embert, azt is, aki csinálja, azokat is, akik ellen irányul. A valódi emberi nagyság abban mutatkozik meg, hogy a másikért élünk. Nem azt akarjuk, hogy ő szolgáljon nekünk, hanem mi szolgálunk neki."
Versengeni, naggyá-elsővé lenni — mindez önmagában véve nem rossz. De a vágyak kiélésének egyetlen olyan útja van, amely nem vezet katasztrófához: ha a jóban versengünk.
Ha abban akarjuk megmutatni nagyságunkat-elsőségünket, hogy a többieknél együttérzőbbek, türelmesebbek, megbocsátóbbak, segítőkészebbek vagyunk. A versengés egymás ellen éléshez és egymásért éléshez egyaránt vezethet. Rajtunk fordul, melyik utat választjuk.

Szeptember 29. — Évközi 26. vasárnap — Mk 9,37-47 — A szentírás vasárnapja

Világszerte egyre több embernek válik lehetetlenné a találkozás Istennel mint élő személlyel. Mind többen panaszkodnak, vagy már nem is panaszkodnak, hogy képtelenek Istennel beszélni-beszélgetni, s csak úgy tudnak közeledni Hozzá, mint valami furcsa, érthetetlen, noha talán jelentős tárgyhoz. Az egyik legismertebb katolikus hittudós jelentetett meg könyvet ezzel a címmel: Szólok a hallgatag Istenhez.
Ezzel szemben, ha bárhol felütjük a Szentírást, azt tapasztaljuk, hogy Isten egyik leglényegesebb tulajdonsága éppen az, hogy szól az emberhez. Cak néhány példát ragadva ki: Mindjárt a kezdet kezdetén, a teremtéstörténetben ezt olvassuk: „Az Úristen hívta az embert és így szólt hozzá: Hol vagy?" Majd a vízözön előtt Noéval beszél, és felkészíti őt. Azután ott van Ábrahám története, melyet folytonosan átsző Istennek Ábrahámmal folytatott beszélgetése. Mózesről ez áll: „És beszélt Mózes Istennel, ahogyan az ember szokott beszélgetni a barátjával." Számtalan példát sorolhatnánk még: mind arról tanúskodik, hogy Isten nem zárkózik el, nem hallgat, hanem beszél, szól az emberhez. A Szentírás maga is csak úgy jöhetett létre, hogy Isten szólt, és voltak, akik szavát meghallották és (a maguk módján) megértették.
A Szentírás ugyan nem írja le konkrétan azt a módot, ahogyan Isten beszél az emberhez, és ahogyan az ember megérti az Ő szavát; de olyan közlés, olyan beszéd az, amely átjárja az ember testi-lelki valóságát. Jeremiás a csontokba hatoló tűzhöz és sziklát repesztő kalapácshoz hasonlítja; Ámosz próféta szerint Isten szava annyira valóságos, hatása annyira eleven, mint ahogy megremeg az ember az oroszlán ordítására; Ezekielnek pedig az a benyomása, hogy az Úr keze fogva tartja őt.
Isten minden korban, mindenkihez szól. Ma is. A természetben, a zenében, a történelem eseményeiben vagy a saját lelkiismeretünkön keresztül. Kitüntetett, bár nem abszolutizálható formája Isten szólásának a Szentírás szava.
Aki hajlandó kinyitni a fülét, de még inkább a szívét, az meg fogja hallani és érteni ezt a szót. Eligazítást, útmutatást és erőforrást talál majd benne.
A Szentírást természetesen nem olvashatjuk a napilapok vagy regények módjára; csak úgy mellesleg, mondjuk késő este, fáradt aggyal, elnehezült szívvel. Aki csak felületesen olvassa, éppoly kevéssé fogja megérteni és kihallani belőle Isten szavát, mint az, aki pár napot tölt külföldön, s máris azt képzeli, hogy ítéletet mondhat az országról és lakosairól. Ha valaki komolyan akarja olvasni a Szentírást, annak sok időt és energiát kell szánnia annak tanulmányozására, átelmélkedésére, önmagára alkalmazására legkevesebb annyi időt és energiát, amennyit az átlagpolgár tv-nézésre fordít...
Aki ezt megteszi, tapasztalni fogja, hogy Isten nem hallgat, hanem nagyon is beszél; őhozzá is beszél; neki már csak válaszolni kell; és aztán Isten újból szól, és ő újból felelhet... A Szentírás Istennel összekötő telefonunk lehet. Bármikor fölvehetjük.

„Két ember — írja Czeslaw Milosz — egy nyomorék kislányt cipel. A kezét fogják és az egyetlen lábát. A kislány arcán folynak a könnyek és azt suttogja: 'Fáj, nagyon fáj'. Bedugják a hullák közé. Elevenen elégetik a többivel együtt."
Nagyon fáj... Azt hiszem, az a szegény kis bicebóca ennek a századnak a kulcsmondatát suttogta el, a leghaszontalanabb varázsigét, amely senkin sem segített... Ebben a mi békénkben azonban többen haltak éhen, mint ahányan a lágerekben vesztek, és azok, akik a világgazdaságot féltve nem adták oda nekik az ennivalót, hanem eltüzelték, mint a rabok azt a kislányt, soha semmiféle törvényszék előtt nem feleltek a népirtásért.
Egy erre is képes kultúrába azonban beletörődni nem lehet... (Megérett az idő)

1983-ban egy házaspár elhatározta, hogy keresztény 'életközösséget' hoz létre. Elképzelésük szerint ez a közösség abban fog különbözni az addig már létező sok-sok bázisközösségtől, hogy egy helyen, lehetőleg 10 percnél nem messzebb laknak tagjaik egymástól, életük összefonódik, egy darabka valóban élő 'Isten-országát' alkotnak. Ez az elképzelés hamarosan másoknak is megtetszett és követőkre találtak. Helyszínül egy dél-somogyi kis falut választottak, aminek a neve: Bánya. Az első leköltözéskor egy házaspár és két, addig egyedül élő hölgy alkotta ezt a közösséget. A következő években több fiatal és nem fiatal házaspár költözött Bányára, s voltak olyanok is, akik elmentek. Jelenleg, 1991 derekán, a bányai közösséget 10 felnőtt (köztük 4 házaspár) és 9 gyermek alkotja.

A bányai közösség

Esténként találkozunk rendszeresen (szerda és szombat kivételével). Ilyenkor tanulás, imádkozás, közös ügyek megbeszélése a program. Tanuláskor a Szentírást és egyéb hasznos olvasnivalókat vitatunk meg. Elég sokfélék vagyunk és ennek az előnyeit is, hátrányait is érezzük. Előnye természetesen az, hogy egy-egy tanulás alkalmával nagyon sok szempont, nézőpont előkerül, több oldalról körül tudjuk járni a témát. Hátrányként azt érezzük néha, hogy lassan, vontatottan haladunk és bizony sokan közülünk türelmetlenebbek, szeretnék minél előbb eredményesen lezárni az adott témát. Közös ügyek megbeszélésekor is hasonló problémák fordulnak elő. Itt azonban inkább jellemző az, hogy a közösséget érintő problémákat a sokféle megközelítés miatt csak nehezen, sok vita árán tudjuk rendezni. A megoldást azonban mindenki elfogadja és általában tartós is marad.

Az esti találkozókon kívül elég sok együtt töltött programunk van. Minden hónapban az egyik testvérünket megünnepeljük. Szervezünk közös munkanapokat, amikor az egész közösség valamelyikünknél dolgozik, kerti, ház körüli vagy éppen házépítési munkát végez. Mivel viszonylag sokan vagyunk és nehéz olyan találkozót létrehozni, ahol mindenki kivétel nélkül jelen tud lenni, ezért havonta egyszer egy ilyet is megbeszélünk és ilyenkor nincs pardon: mindenkinek ott kell lenni. Ilyen teljes létszámú találkozókon beszéljük meg az olyan kérdéseket, amelyek a közösség egészét érintik és lényeges mindenkinek a véleménye.

A fent említett szervezett együttlétek mellett a spontán találkozások, beszélgetések, együtt töltött idők, szórakozások jelentik az egymás közötti személyes kapcsolatokat. Ez az a terület, ahol nagyon sok minden eldől. A személyes kapcsolatok, barátságok az egész közösség létét meghatározhatják. Nagyot lendíthetnek a közösségen, de állóvízzé is tehetik a közösségi életet. Mindannyian tudjuk, hogy ezen a téren mindig van tennivaló. Sohasem lehet igazán nyugodt a lelkiismeret. A másik ember felé forduló érdeklődő szeretet a kulcsa a közösségnek. Kezdetben persze minden más, de csakhamar rájövök arra, hogy mennyire lusta, hanyag és önző vagyok. Megismerem a másikat is és lelohad a lelkesedésem. Ettől kezdve tudatossá kell tennem, hogy a személyes kapcsolatok jelentik az Istennel való kapcsolatomat is! Amikor felnőtt módon ezt megértem és keresem a másik emberrel a személyes kontaktust, akkor kezd el élni bennem Isten szeretete. Ez jelenti számomra a közösségbe való Isten szerinti bekapcsolódást is. Megfigyelhető, hogy amikor valaki nem tud bekapcsolódni a közösség életébe, akkor szinte biztos, hogy személyes problémái is vannak valakikkel.

Ha új tagok érkeznek a közösségbe, akkor általában a nehézséget a már meglévő keretek közé való beilleszkedés jelenti. A következmény pedig általában a keretek lazulása mellett az új tagok bizonyos szabadság-feladása. A közösségben eddig adódott konfliktusok szinte minden esetben erre a problémára vezethetők vissza. Sokkal fokozottabb ez családok esetében, ahol nem csak szabadság-feladással kell számolnia az új tagoknak, hanem bizonyos mértékben a család önállóságának, belső élete függetlenségének korlátozódásával is. A család a közösség elé kerül, mindennapjaiba a közösség belelát, és — ha nem is mindig kimondott — véleményt alkot. A család számára ez sokszor nagyon nehezen viselhető el. A következmény ismét csak a keretek lazulása. Ez az egész folyamat egyébként nem feltétlenül rossz. Jézus teljes mértékben meghagyta az egyén szabadságát, s ugyanakkor a véleményét bizony nem rejtette véka alá, hanem nagyon is direkt módon kinyilvánította. Valószínűleg tehát a közösség összetartó ereje nem az egységben (persze nem is a lazaságban), hanem inkább a szabadságban, a szabadság meghagyásában van. Nagyon fontos itt hangsúlyozni az egyéni elkötelezettséget, ami nélkül a közösség már rég szétesett volna. Végső soron ez az elkötelezettség a biztosítéka annak, hogy a közösség túléli problémáit. Ha valaki(k)ben ez az elkötelezettség csorbát szenved, a közösség felhívja rá a figyelmet, de nem szankcionál. Nagyon kényes, de úgy tűnik, fenntartható ez az egyensúly a szabadság meghagyása és a közösség iránti elkötelezettség között.

Mindezekből következik, hogy nincs a bányai közösségnek szigorúan vett szervezeti szabályzata. Nemrégiben egyértelmű elutasításra talált egy ilyen próbálkozás. Az összetartó kötelék nem a szervezettség ereje, hanem az a tudat, hogy Bányán Isten akaratából életközösséget alkotunk, egymást szeretve. A tapasztalatom szerint ezt a tudatot eddig még nem gyengítették a felmerülő problémák és a közösség lazulása.

Következik a fentiekből az is, hogy a bányai közösség élete 'kifelé' nem valami aktív. Missziós tevékenységünk egyenlőre csak a szűk környezet felé irányul. Sokan szemünkre vetik, hogy túlságosan befelé fordulók vagyunk, megelégszünk önmagunk örömeivel, gondjaival. Elvonultunk a világból, hogy kényelmes egymástmelengetésben éljük le életünket. Ezeknek a véleményeknek az igazságmagva azon alapszik, hogy a szabadságban és a közösség iránti elkötelezettségben rejlő összetartó erő nem ad kifelé aktivitást. Nincs a bányai közösségnek megfogalmazott célja sem. Hiszünk abban, hogy ha Isten elérkezettnek látja az időt, ad a közösségünk számára testre szabott feladatot. Most önmagunk építése az elsődleges feladat. És nehogy valaki azt képzelje, hogy ez olyan könnyű. Egyébként visszatekintve, az isteni gondviselés számtalan megnyilvá-

nulását tapasztalhattuk a közösség életében. Megvan tehát minden okunk arra, hogy továbbra is rábízzuk magunkat.

Hozzátartozik azonban az igazsághoz, hogy a közösségnek számtalan kifelé irányuló programja is van. Minden ötvasárnapos hónap utolsó péntek estéjén éjszakai imát tartunk, amire mindenkit szeretettel várunk, és amire elég sokan el is szoktak jönni, persze inkább csak a környékről. Nyaranta rendszeresen tartunk gyermektáborokat (cigánygyermekek részére is), lelkigyakorlatokat kívülállók számára. Minden évben nálunk nyaral egy mozgássérült házaspár Gödöllőről. Részt vettünk Kecskeméten a Jean Vanier-féle lelkigyakorlaton, és általában mindig képviseltetjük magunkat az ifjúsági találkozókon, Bokor-rendezvényeken. Ellene szól a világtól való elzárkózottságunk látszatának az a tény is, hogy mióta a Bányai Közösség létezik, azóta sokkal többen érdeklődnek irántunk, sokkal többen látogatnak meg minket, mint azelőtt. Ha valamilyen rendezvényen, pl. Bokor-ünnepen bemutatkozom valakinek, az illetőnek felcsillan a szeme: „Csak nem a bányai közösségből jöttél?" És ettől kezdve, mintha más nem is számítana, özönlenek felém a kérdések. Karácsonyonként egy közeli szociális otthonba megyünk valamilyen kis műsoros estét adni. Évenként a farsangi időben a bányai volt iskolaépületben táncházat tartunk, amire a falubeliek is nagyon szívesen jönnek. Rászorulók számára ruhacsomagokat szoktunk összeállítani és elküldeni. Remélem, ez a kis felsorolás eloszlatja a kételkedőkben a Bányai Közösségről kialakult negatív véleményt, miszerint Bányán mi nem csinálunk semmit.

Távolabbi céljaink közt szerepel a lehetőleg teljes függetlenedés, önellátás a megélhetésben, valamilyen formájú vagyonközösség, sőt közösségi iskola a gyerekek számára. Újabb jelei a befelé fordulásunknak? Inkább nagyon is érthetőek ezek a célok, ha a mai Magyarország bizonytalan helyzetét tekintjük. Jelenleg minden nyilvánosan meghirdetett program az anyagi jólétet, a nyugati típusú fogyasztói társadalmat célozza meg. Hogy valójában merre tart az ország, azt senki sem tudja, de akár a meghirdetett célok felé, akár nem, az önellátó kisközösségek mindenképpen életképesek maradhatnak. Gondoljunk akár a növekvő munkanélküliségre, a gazdasági káoszra vagy az oktatás terén érezhető bizonytalanságokra. Nem beszélve arról, hogy az önellátás a közösséget belsőleg is erősíti.

Természetesen a bányai közösségnek is, mint minden kezdeményezésnek, akadtak elvben támogatói, akik egyetértenek ugyan az életközösség eszményével, de másmilyen formában tartják azt megvalósíthatónak, és akadtak ellenzői is, akik részben a fent említett, részben más okok miatt helytelenítik. Különféle elvek azóta is jönnek-mennek, vélemények ütköznek, a bányai közösség azonban mindezektől függetlenül is él, fejlődik, létszámban gyarapodik. Sajnos megalapozatlan és ezért felelőtlen vélemények is terjednek túlmagasztalva a közösséget, vagy éppen feketére festve. A szélsőséges álláspontok képviselői persze, mint ez lenni szokott, még soha nem jártak Bányán, hogy esetleg saját tapasztalatokat szerezve észrevegyék, hogy ez a közösség is 'csak' emberekből áll, nem szentekből, de nem is ördögökből. Emberekből, nagyon is emberekből, akik néha nehezen viselik el egymás közelségét, de akiket bizony hiányérzet kínoz, mikor egy-egy testvérük hosszabb ideig távol van tőlük.

A Bányai Közösség egy életforma, egy próbálkozás, ami sok szempontból próbára teszi a közösség tagjait. Ez az életforma tükröt tart elénk, felfedi gyengeségeinket, de rámutat igazi értékeinkre is. Aki nem tudja elviselni, hogy gyengeségei mások előtt megmutatkoznak és nyilvánvalóvá válnak, az ne is próbálkozzon életközösségben élni, előbb-utóbb úgyis elhagyja azt. Arra csak Isten ereje képes, hogy a hibáink ellenére összetartson minket. Isten ereje pedig a gyakorlatban mindig észrevehető. Itt kell szólnom azokról, akik a közösséget valamilyen okból elhagyták. (Eddig két család és egy egyedülálló.) Most csak azt tartom fontosnak kiemelni, hogy egyikőjük sem azért ment el, mert a bányai közösséget életképtelennek tartotta volna. Vagy érettebb és kialakultabb életközösségre bukkantak (egy család Németországba költözött), vagy más gyakorlati szempontok (munkahely, lakás stb.) miatt mentek el.

Idén létrehoztuk az Egészséges Ifjúságért Alapítványt, mert a helyi önkormányzat nem tud támogatni minket saját iskola létrehozásában, pénzhiányra hivatkozva. Az alapítvány számlájára befolyt összeget saját iskola felépítésére, beindítására, gyermekeink saját elképzeléseinknek megfelelő nevelésére fordítjuk. (A számlára bárki befizethet, akinek szimpatikusak a céljaink és szeretnének segíteni minket. Számlaszámunk: 79000 7688-3, OTP Somogy megyei Igazgatóság).

Hát ennyit röviden a Bányai Közösségről. Bárkit szívesen látunk, aki érdeklődik irántunk vagy az életforma iránt, amiben élünk. Akár több napra is tudunk fogadni látogatókat, csak annyi a kérésünk, hogy lehetőleg egy hónappal előbb jelezze nekünk, ha jönni akar.

ifj. Dombi János

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve közölje. (A kihagyásokat ... jelöli.) A Pf.7. az olvasók fóruma, a közölt levelek tartalmával a szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet.
Félreértést elkerülendő, lapunk címe Istennek az emberekhez intézett szava. Amikor némely olvasónk hozzánk intézett levelének megszólítását átvéve, a **„Kedves Értem vagy!"** *címet adtuk levelezés-rovatunknak, azzal csak azt a kötelességünket akarjuk hangsúlyozni, amely Isten értünk létéből fakad: hogy nekünk is másokért (az olvasókért, a cikkekben szereplőkért, a némaságra kényszerítettekért, az igazságra szomjazókért, ...) kell élnünk. „Ha Isten így szeretett minket, nekünk is szeretnünk kell egymást. ...Életét adta értünk. Tehát nekünk is kötelességünk életünket adni testvéreinkért." (János apostol első levele 3,16; 4,11)*

„Kedves Értem vagy!"

„Mindenki a saját anyanyelvén hallotta..." (ApCsel 2,6)

Másolatban küldöm az ún. komáromi imanap hozzám befutott sajtóanyagát. Örülnék és bizonyára az egyre gyarapodó olvasók számára hasznos lenne az Önök részéről az 'odareflektorozás' ... Mi, magyarok most nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne vegyük észre a mellébeszéléseket. Elvégre ha a Vatikán galád módon, olasz szerzeteseivel részt vett a csángók elrománosításában és Erdély katolikusai is hiányolni kénytelenek pl. a magyar érsekséget, akkor illik észrevennünk, hogy egy fölvidéki magyar püspökség jogszerű és népmentő szervezésekor éppen a többszázezer magyar hívő „magyar nemzetiségű" papjai viselkednek szolgalelkűen és gyáván. Még akkor is, ha a Remény újság szerint „lelkiismerete szerint nem vett részt a találkozón". ...

Bizonyára fölmerült többek részéről az óhaj, hogy az „Érted vagyok" megjelentetését jó lenne sűrűbbé tenni, havilappá fejleszteni. Tárgyilagos, igazságnak megfelelő tájékoztatásra ugyanis nagy szükség van hipokrita világunkban. *(Németh J. Krizosztom nyug. plébános, premontrei fogadalmas)*

*

A pozsonyi katolikus hetilap, a Remény május 26-i tudósításából

„A Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom Országos Elnöksége kezdeményezésére, az Együttélés komáromi helyi szervezetével közösen rendezve, május 12-én másodszor tartottak imanapot a magyar püspökség érdekében Komáromban. Az idén kétnaposra duzzadt, kulturális műsorokkal tarkított imatalálkozón sok ezren vettek részt. A vasárnap délutáni szabadtéri szentmise főcelebránsa Hites Kristóf amerikai bencés atya volt, aki hangsúlyozta, hogy azért vállalta el a szentmise bemutatását, mivel nem volt erre kijelölt, megbízott atya; ő pedig, nem tartozva jogilag sem a nagyszombati érsekség alá, sem a pannonhalmi bencés apátsághoz, saját felelősségére vállalta, hogy az összegyűlt hívek lelki igényeinek, elvárásainak eleget tesz. (Ismeretes, hogy Ján Sokol érsek nem adta jóváhagyását a rendezvényhez.)"

A Remény május 5-i száma közölte az érsek közleményét: „Az imanap nem az egyház kezdeményezésére, illetve nem egyházi jóváhagyással kerül megrendezésre." Az oltár körül valószínűleg emiatt is kevesebb volt a felvidéki pap, mint a magyarországi. Pedig a tavalyi pápalátogatás után Róma úgy nyilatkozott, hogy a kérés teljesítése nem lehetetlen. A magyar püspökség felállítása összhangban lenne az egyházjoggal és a zsinati határozatokkal. Nyilvánvaló, hogy az evangelizálás az anyanyelven a leghatékonyabb. A Remény kiadója, a Glória szlovákiai magyar papi társulat — ugyancsak a Remény május 12-i számában megjelent — beadványában egy kisebb kérést terjesztett a szlovák püspöki kar elé: püspöki helynökök és egy magyar anyanyelvű püspök kinevezését kérte.

Nyílt levél egy falucska körzeti orvosához

Szeretném, ha levelem megjelenne lapjukban. Úgy tapasztalom, hogy esetem nem egyedi... de mások nem tudnak vagy nem mernek reflektálni az őket ért kioktatásokra... Ha levelemből bármely család erőt, önbizalmat merít, vagy egy orvosban több tolerancia és segítőkészség támad, akkor már megérte írnom. ...Címemet, nevemet, kérem, ne közöljék... nem akarom, hogy az orvosunkat bármi retorzió érje a felettesei részéről...

*

Tisztelt Doktor Úr!

...Ön „felvilágosított" bennünket (bár nem kértük rá), hogy 5 gyermeket vállalni a mai világban nagy merészség. ...Ráadásul nem a 40-50 évvel ezelőtti anyagi szintet kell a gyermekeink számára előteremteni, hanem meg kell felelnünk a mai kor elvárásainak, kihívásainak. Ha ezt nem tudjuk megtenni, akkor gyermekeinket károsítjuk meg.

...Mi az oka annak, hogy a növekvő anyagi lehetőségek ellenére az emberek nem vállalnak gyermekeket? Meg vagyunk áldva egy gyermek- és nagycsalád-ellenes adózási és társadalombiztosítási rendszerrel. A társadalombiztosítási rendszer úgy működik, hogy az ember öregkori biztonságát nem az összedolgozó család, hanem a nyugdíj biztosítja. A jó nyugdíj feltétele pedig a minél több munkaviszonyban töltött idő és a szakmai előmenetel. Ezeknek pedig csak akadálya a gyermekvállalás. ...A nagycsaládok jó része a létminimum alatt él, ezt mindenki tudja. ...Akinek nincs gyermeke, az többszörösét költheti magára. ...Pozitív tulajdonsággá vált a jelentős többletjövedelem, amit sokan éppen a gyermektelenséggel érnek el. A gyermekvállalás ellen szól a kétkeresős családmodell is, ahol az anyák kénytelenek bérmunkát végezni a család fenntartása érdekében. ...Az otthont teremtő, gyermeket nevelő örök, egyetemes női feladat pedig ledegradálódott haszontalan, unalmas semmiséggé! ...Ma a nagycsaládosok sok anyagi támogatást is kapnak, amelyet a kívülállók irigyen vesznek tudomásul. (Saját tapasztalat: „Könnyű magának, csak szül, aztán felveszi a nagy pénzeket!" Válaszom: „De hát ez a lehetőség mindenki előtt nyitva áll, szüljön maga is, aztán meggazdagszik." Erre már nem volt reagálás.)

Nem mindegy, milyen tudattal nő fel a gyermek, azzal, hogy mi segélyekből élünk, vagy minket a szüleink tartottak el.

...Házasságunk egyik legfőbb értéke a szeretettel várt és nevelt gyermek, aki Nyírő József hasonlatával élve: „...égi létem közösen szakított virága."

Hisszük, hogy az emberi élet a legnagyobb egyetemes értékünk. Hisszük, hogy Isten ajándéka és áldása. Gazdagabbak és boldogabbak lettünk gyermekeink által, és talán jobbá is váltunk. Mert amíg őket szelídítgetjük, magunk is szelídülünk. Amíg mesével, énekkel, játékkal vigyázunk rájuk, mi is megmaradunk ebben a nagy össznépi széthullásban.

Egyszerűségükben megtisztulunk, mosolyukban felüdülünk. Gyermekkönnyeiket törölgetve, bánataikat vigasztalva, sebeiket kötözgetve mi is gyógyulunk. Életútjukat követve magunkra eszmélünk: nem vagyunk céltalan porszemei a világmindenségnek, hanem kapocs múlt és jövendő között.

Hogyan is mondja ezt olyan szépen Nietzsche? „Gyermekeitekben tegyétek jóvá, hogy apáitok gyermekei vagytok, így tegyétek jóvá a múltat." Én még hozzáteszem: és így szebbé a jövőt.

Csak ennyit akartam mondani. Köszönöm figyelmét. Kívánom, hogy úgy a családi, mint az orvosi életében találjon minél több örömet és békességet!

Tippek a városból elköltözőknek

Arra kérünk, hívd fel a figyelmet a Más-világ rádióműsor szolgáltatására: konkrét tippeket kívánunk adni az életformaváltásra készülőknek, a városból elköltözőknek. Ingyen közzétesszük azok ajánlatát, akik megválnának falusi házuktól, tanyájuktól, telküktől. Jó lenne, ha nem rideg hangú hirdetések érkeznének, hanem a tulajdonosok minél többet írnának a részletes adatokon felül a természeti környezetről, gazdálkodási lehetőségekről, személyes tapasztalatokról, a településről stb. Kérésre a levélíró nevét nem mondjuk el műsorunkban, csak az érdeklődőknek adjuk át. Címünk: 1800 Bp. Magyar Rádió, Más-világ szerkesztősége, Jónás István és Sipos Júlia. Tel.: 138-8548, 138-8182. Fax: 117-7177.

Vita a papi hivatásról

1.

Katolikus vallású kétgyermekes család vagyunk. Az ÉV áprilisi számában közölt olvasói levél a nős papok interjúhoz bennünk is gondolatokat ébresztett. Baráti körünkben olyan családnak látjuk életét, ahol az édesapa papi hivatását kellett föláldozza a család vállalása miatt, mert a katolikus egyház a két hivatás egyszerre létezését nem ismeri el. ...A bajok oka az a központi intéz-

kedés, ami rákényszeríti a papot, hogy cölebsz legyen. ... Vajon Istennek tetsző-e, hogy a felszentelt papok vétenek a cölibátus ellen, hogy a szerető nők csalódottak, hogy az esetlegesen megszületett gyermekek sorsa milyen? Hogy lehet egy „őszintén megbánt ballépés" után napirendre térni? A károsult egész életében viseli a keresztet, a pap megbánja és jöhet a következő?...

A megnősült pap ismerősünk nyolcgyermekes családjának életvitele tanúság az Istenhez tartozáshoz, a szeretet megvalósulásához. Mert a néma példa is többet mond, mint a harsogó üres prédikáció. ... A család mellett napra kész felkészültségben van a közösségek szolgálatára. Többször is jelentkezett, de mindig visszautasítást kapott, pedig munkája minősége gyermekein lemérhető. Sajnáljuk, hogy amikor az egyház a hittantanítást szorgalmazza és rábízza még az eddig ateista vállalkozókra is, elfordul a családszerető felszentelt papok hivatásától.

Összefoglalva: ha ilyen közösségvezetők lennének, akkor a család intézménye megerősödne, a világ szeretetben, gondoskodásban gazdagabb lenne. Ezt az életformát nehéz és fáradságos vállalni, de nagyon szép! *(Szilágyi Csaba és felesége)*

2.

Szeretnénk a teljesség igénye nélkül válaszolni a velünk készült „nős papok" interjúhoz érkezett, az áprilisi számban megjelent olvasói levélben szereplő pontokra.

ad 1. ...a hivatást Istentől kapja az ember, a cölibátust pedig a középkorban csatolta az egyház a pappá szentelés feltételéül...

ad 2. Miért feltételezi a ballépések utólagos megideologizálását?! Konkrét példák: Tartja-e fogadalmát az a plébános, akinek személyi igazolványába be van jegyezve a felesége és gyermekei? S az a plébános, akinek két gyermeke a mi gyermekeinkkel együtt jár iskolába? S az a kanonok úr, akinek gyermeke városunkban él? ...

ad 3. Túl egyszerű azt mondani, hogy az a pap, aki nem tartotta be azt, amit vállalt és elkövetett egy ballépést, annak a lelki életével volt baj.

Nem a cölibátus betartásának nehézsége az egyetlen, sőt elsődleges oka a papok nősülésének. Ezek mögött sok külső ok — a 60-as, 70-es évek politikai, társadalmi problémái, a megnyirbált, csak a templomba kényszerített munka lehetősége stb. — található, mellyel vagy párosult, vagy csak később jelentkezett a feleség, a gyermek utáni vágy. Mindezt imádkozva, elmélkedve, Isten akaratát keresve élte át mindegyikünk...

ad 4. A házasság és az egyházi rend szentsége nem zárja ki egymást! Az Isten legnagyobb értékként való tanúsításának a megélése nem a cölebszek privilégiuma, ez minden megkeresztelt ember kötelessége, függetlenül az állapottól...

Meggyőződésünk, hogy nagy szükség van ma olyan családos papokra is, akik házaséletükkel, a gyermekek felelős vállalásával példát mutatnak az anyagias világban.

ad 5. ... Furcsa erkölcs az, amelyik az ún. 'félrelépőkkel' elnézőbb, engedékenyebb, mint a házasságot, gyerekeket vállalókkal. Aki csak 'balralépett', annak megbocsátunk, aki viszont Isten és ember előtt rendezte kapcsolatát, azt egy életen keresztül jogi büntetéssel sújtjuk. ...

ad 6. ... Meggyőződésünk, hogy a házas, a családos életforma sokkal nehezebb, mint a cölebsz élet. (E sorok írójának is 8 gyermeke van, nem hiszem, hogy ez könnyebb élet — akár anyagi, akár lelki oldalról nézzük — mint egy nőtlen ember élete. Van egy 83 éves görögpap atyai barátom, aki 11 gyermeket nevelt fel.)

...A hivatás akkor is hivatás marad, ha ezt egy más — Istentől ránk szabott — életformában akarja teljesíteni az ember.

ad 7. Ebben a pontban egyetértünk.

ad 8. Nem az esetlegesen megszületett gyermekek sorsáért tartjuk felelősnek az Egyházat. Ez félreértés! Elsősorban azért tartjuk felelősnek az Egyházat, hogy azokat a papokat hagyják működni — mint Isten hiteles tanúit — akiknek gyermekük vagy ágyasuk van!

ad 9. Ehhez nincs megjegyzésünk.

ad 10. Természetes, hogy a 'ballépést' elkövetőket sem lehet eldobni, hisz Krisztus a kiszáradt fát sem engedte kivágni. Ennek átgondolása után még furcsább az, hogy a házas életformát élni akaró papokat pedig életfogytiglan száműzni akarjuk. A furcsa erkölcsi értékelést egy konkrét egri egyházmegyés példával szeretnénk illusztrálni. 15 év ballépése után a paptestvérünket elhagyta a fiának az anyja, aki a közös gyerekkel külföldre költözött. A paptestvért, aki másfél évtizeden keresztül élt minden házassági kötelék nélkül — az egyházjog szerint ágyasságban —, az ordináriusa visszavette és jelenleg plébánosként működik. Azokkal pedig, akik Isten és ember előtt vállalva házasságban élnek és a papi hivatásukat így szeretnék teljesíteni, szóba sem állnak.

ad 11. ...Az idézett jézusi szavak egyeseknek szóló utat jelölnek, melyhez az Isten minden bizonnyal meg is adja a kegyelmet. De ezt Jézus mindenkinek — nem csak a papoknak — ajánlotta, főleg nem az apostollá levés feltételeként. Az apostolok, élükön Péter is, nős, családos emberek voltak.

Nem igaz, hogy az evangéliumot csak cölebszként élve lehet hatékonyan hirdetni!

Mellékelten küldjük egy társunk vatikáni fölmentésének másolatát, dokumentumként a vitához. *(Fülep Sándor, Czipó József)*

*

DOKUMENTUM:

Celibátus alóli vatikáni fölmentés

Hivatalosan közlöm, hogy Szentatyánk, II. János Pál pápa kérésére felmentette a papi celibátus alól és egyben engedélyt adott arra, hogy élettársával szentségi házasságot köthessen.

Amikor ezt közlöm, nagyon nyomatékosan felhívom a figyelmét arra, hogy a felmentéshez fűzött kikötéseket, meghagyásokat lelkiismeretesen teljesítse. Ami a házasságkötést illeti, minden nyilvánosság kizárásával, legjobb lenne két tanú előtt, zárt ajtók mögött a szertartást elvégezni.

Egyébként arra törekedjék, hogy minden megbotránkozás és csodálkozás kizárassék.

Melléklem a hivatalos fordítást a Congregatiós leiratról.

Kérem, a házasságkötés helyét és módját jelentse a Püspöki Hatóságnak.

Életükre Isten áldását kérve, maradtam főpásztori áldással. Kelt..... megyéspüspök

* * *

...egyházmegye papja felmentést kért a papi celibátus alól. 19... ...-én, amikor az Istentiszteleti és Szentségek fegyelmének Kongregációja beszámolt az isteni Gondviselés kegyéből II. János Pál pápának, Szentatyánk e kérést teljesítette az alábbi megfontolások mellett.

1. Ez a leirat abban a pillanatban lesz hatályos, amikor az illetékes egyházi hatóság közli ezt a kérelmezővel. E leirat elválaszthatatlanul magában foglalja a papi celibátus alóli felmentést és egyben a klérusi állapot elvesztését. A kérelmező sohasem választhatja ezeket szét úgy, hogy az egyiket elfogadná, a másikat pedig visszautasítaná. Ha pedig a kérelmező szerzetes, akkor ez a leirat a fogadalom alóli felmentést is magában foglalja és ezen felül — amennyiben szükséges — a cenzúrák alóli feloldást is létrehozza.

2. E felmentés megadásának a kinyilvánítását fel kell jegyezni a kérelmező születési helyének kereszteltek anyakönyvébe.

3. Ami pedig az egyházi házasságkötést illeti, az történjék a Codex Iuris Canoniciben meghatározott normák szerint. Az ordinárius gondoskodjék arról, hogy *mindenfajta pompa és külső ünnepélyesség nélkül, zárt körben* történjék.

4. Az illetékes egyházi hatóság, amelynek kötelessége jelen leiratot közölni a kérelmezővel, nyomatékosan hívja fel a kérelmező figyelmét arra, hogy vegyen részt az Isten népe életében új életkörülményeinek megfelelően, példás legyen az élete mások épülésére, hogy így az Egyház kedves gyermeke legyen. Egyben közöltessenek a kérelmezővel az alábbiak:

a/ A pap, aki megkapta a felmentést, ezáltal *elveszti* a klérusi állapottal együttjáró jogokat, méltóságokat és egyházi *állásokat* és a klérusi állapottal összefüggő egyéb kötelességek nem kötelezik ezentúl.

b/ El van tiltva a szent szolgálat gyakorlásától, kivéve azokat, amikről a 976. és 986. kánon 2. par. szól, így *homíliát sem tarthat. Az áldoztatás rendkívüli kiszolgáltatójának a szerepét sem töltheti be. Pasztorális ügyekben sem viselhet irányító megbízatást.*

c/ Ugyanígy nem tölthet be semmiféle állást szemináriumokban és más hasonló intézményekben. Más középfokú tanintézetekben, amelyek egyházi hatóságtól függenek, semmi irányító vagy oktatói állást nem tölthet be.

d/ Az *egyházi hatóságtól nem függő* más felsőoktatási intézményekben szoros értelemben vett teológiai vagy ezzel belsőleg összefüggő tárgyakat nem taníthat.

e/ Az egyházi hatóságtól függő alsófokú tanintézetekben semmi irányító vagy tanítói állást nem tölthet be, hacsak az Ordinárius bölcs megfontolás alapján és minden megbotránkoztatás kizárásával másként nem határozott a tanítói megbízatás terén. Ugyanez a szabály vonatkozik a felmentett papra az *egyházi hatóságtól nem függő* ilyen intézményekben a vallásoktatást illetőleg.

5. *Természetesen* a papi celibátus alól felmentett pap és még inkább a házasságot is kötött pap *köteles távol lakni azoktól a helyektől, ahol előző állapota ismert.* A kérelmező tartózkodási helyének Ordináriusa azonban — ha szükséges — az illető saját püspökének illetve szerzetesi nagyobb elöljárójának meghallgatása után felmentheti az illetőt a leírt eme kitételek alól. Ha úgy látszik, hogy a kérelmező ottani jelenléte nem okoz megbotránkoztatást.

6. Végül a felmentett részére szabjanak ki valami vallásos vagy szeretetcselekményt hálaadásul. Alkalmas időben értesítsék röviden a Kongregációt a leírtak végrehajtásáról és ha a hívek körében valami csodálkozás lenne emiatt, gondoskodjanak ennek bölcs feloldásáról.

Bármi, ami a fentiekkel ellenkező, hatályon kívül van.

Kelt a Kongregáció épületében 1989 ...

Sign.: E. Card. Martinez, Praef. + Lajos Kada, Secr.

Megegyezik e Kongregáció levéltárában őrzött eredeti leirattal. P. Fuzzaroli, off.

Közbenjárás a Bulányi-ügyben

Dr. Seregély István érsek úrnak, Eger

Főtisztelendő Érsek Úr!

Egyházunk gondja minden katolikus gondja. Egyházunk fájdalma minden katolikus fájdalma. Ilyen fájó seb a Bokor közösség ügye. A legidősebbek közé tartozom — túl a nyolcvanon —, aki tollat veszek a kezembe, remélve, hogy ezzel a gyógyulást segíthetem. Talán nem egészen haszontalan meghallgatni és mérlegre tenni egy idős ember gondolatait. Ezért ütöttem meg egy korábbi levelemben személyes hangot, hivatkozva arra, hogy édesanyám és húgom milyen jó barátnői kapcsolatban voltak Érsek Úr édesanyjával és családjával.

Mint idős ember, jól emlékszem arra a sokkra, ami akkor ért, amikor a szószékről felolvasták a püspöki kar körlevelét arról, hogy az Egyház ellenségeinek minősítik az akkor frissen letartóztatott hitvallókat, akiket azután koncepciós perekben súlyos büntetésekkel sújtottak. Majd közvetlen betekintést nyertem a Bartha Tibor ref. püspök utasítására lefolytatott egyik ref. egyházi koncepciós perbe. Hallottam az Ordas ev. püspök ellen lefolytatott egyházi koncepciós perről. Ismertem a metodista egyházban Iványi Tibor és társai elleni világi és egyházi zaklatásokat. Amikor olvastam a protestáns püspökök külföldi nyilatkozatait a magyarországi teljes vallásszabadságról, jó érzéssel mondtam egy katolikus pap barátomnak: Lékai bíboros nem követi ezeket a példákat. Barátom kétségbe vonta ezt a véleményemet. Sajnos, neki lett igaza.

Jöttek a hírek arról, hogy a mi püspökeink sorozatosan sújtják adminisztratív intézkedésekkel az AEH-AVH által megjelölt legbuzgóbb papjainkat. Azután a Bulányi-per... Bírói szemmel tanulmányoztam az anyagot, hiszen több éven át ítélőtáblai-felsőbírósági bíró voltam. Tipikus koncepciós per volt. Követte a teljes bojkott elrendelése a Bokor ellen... Arról már ne is szóljunk, hogy a börtönt megjárt papjainkkal főpásztoraik jóformán szóba sem álltak.

...Ma az állami szervek sorra-rendre hatálytalanítják az állampárt intézkedéseit, semmisítik meg a koncepciós ítéleteket. Ebbe az irányba mozognak a protestáns egyházak is. ...A katolikus egyházban — sajnos — nyoma sincs az állampárt nyomására tett lépések helytelensége elismerésének. Sőt még méltatlankodnak is a kritika miatt és az üldözöttektől követelik bűnösségük elismerését, hogy ezzel az intézkedések igazolva legyenek. Elégtételadásról csak egyről tudunk: Emődy Lászlótól az érsek távollétében helynöke kért bocsánatot — a temetésén. Erről is csak a Szolgálatból értesülhettünk, mert a hazai katolikus sajtó mélyen hallgatott róla.

De hát mit fáj nekem ez az ügy? — kérdezhetik. Nikodémustól is kérdeztek már ilyesmit. ...A legfontosabb ok: Jézus Krisztus Urunk missziós parancsának teljesítése. ...A bázisközösségek közül a Bokorral azért kell külön is foglalkozni, mert az elsősorban nem gyerekekkel, hanem fölnőttekkel foglalkozik. ...A Bokor tagjai zömmel diplomások, a katolikus értelmiség színe-java. ...Jézus ebből a korosztályból választotta küldötteit. Ezekhez papjaink nehezen férnek hozzá, mert nem felülről, hanem csak baráti-testvéri alapon közelíthetők meg. De éppen ezek azok, akik meggyőződésükért vállalják az üldözést, kínzást, börtönt is. Miklós Imre kitűnő érzékkel választotta ki a Bokort, mint elsősorban megsemmisítendő célpontot, kihasználva a tekintélyelvű és erőszakos természetű Lékai bíboros ösztönös ellenszenvét minden önállósággal szemben.

Bizonyos vagyok abban, hogy püspökeink nem ismerik a Bokor-irodalmat. Ez szamizdatként, kevés példányban látott napvilágot. ...Nem a Bokor hivatalos tanítását tartalmazzák (ilyen nincs is), hanem a tagok által kidolgozott, megvitatásra szánt írásokat. Ezek egy része a vitatkozások során kipergett a rostán.... az Erény-e az engedelmesség? című írást... a Hittani Kongregáció tévesnek és veszélyesnek minősítette, „úgy, ahogy hangzik". Nem mondta, hogy dogmába ütközne, nem is ütközik. Ha a mindenkori hivatalos felfogást tartjuk egyedül helyesnek, akkor téves és veszélyes minden, ami attól eltér, ha nincs is benne dogmatikai hiba. A koncepciós pereknek, már az ókori pogány proscriptio idején kialakított módszereivel mindent eretneknek lehet minősíteni, ha belemagyarázzuk a tévedéseket. Ez már a Lékai-féle eljárásra vonatkozik.

A Bokor összejövetelein egyesek részéről elhangzanak szélsőséges kritikai megjegyzések. Ez a szabad véleménynyilvánítás velejárója. Ezeket cáfolni kell, ha nem igazak, de nem a fejére ütni az illetőnek, sőt az egész Bokornak. A Bokor tagjai a teljes katolikus hitvallás alapján állanak és eszükbe sem jut, hogy valamiféle új vallást vagy szektát alapítsanak. Életfeladatuknak tartják, hogy az Úr Jézust minél jobban megismerjék, szeressék és az evangéliumot életre váltsák.

A Bokor katolikus értelmiségi vitafórum az Evangélium és az apostolképzés szolgálatában. Erre az Egyháznak nagy szüksége van. A néhány ezer buzgó katolikusra és az intézményre is. Ma különösen, amikor már elegünk volt az elhallgattatásból és a felülről a nyakunkba ültetett parancsolókból.

Nem gondolok arra, hogy Érsek Úr erre a levélre kapásból válaszoljon. Nem is lenne jó. Azért imádkozom, hogy a vázolt gondolatok érlelődjenek, jöjjön el a béke és az emberi szívbe a jóakarat. Beati pacifidi!

Elnézést kérek Érsek Úrtól, hogy türelmét igénybe vettem. Úgy érzem, hogy mulasztással vétkeztem volna, ha hallgattam volna. Imáimba foglalva Érsek Urat és imáit kérve is maradok tisztelettel és szeretettel:

Dr. Balás László, Miskolc...

* * *

Tisztelt Balás László Úr!

F. hó 22-én kelt levelét kézhez vettem.

Amíg Bulányi György atya a Hittani Kongregációval nem rendezi ügyét, addig a Magyar Katolikus Püspöki Kar semmit sem tehet, bármennyire is szeretné rendezni az ügyet.

Eger, 1991. április 25. Tisztelettel: Dr. Seregély István s.k. egri érsek, MKPK elnöke

* * *

(Idős olvasónk a következő kísérőlevéllel küldte a fenti levélváltást:) F. é. április 22-én a mellékelt levelet intéztem dr. Seregély István egri érsek úrhoz. A választ is mellékelem.

Az 'ítéletet' a magyar prímás hozta és a magyar püspökök hajtották végre, mielőtt még a Vatikán nyilatkozott volna. A 'per' jegyzője, Erdő Péter, egyházjogi professzor. Nyilván ismeri az általános jogelveket és ismeri az inkvizíció gyakorlatát is. Rá kellett ismernie, hogy Lékai az inkvizíció forgatókönyve szerint járt el. ... Kizártnak tartom, hogy ha a magyar püspökök kijelentenék, hogy az állampárt nyomására tett intézkedésüket visszavonják, Ratzinger rájuk parancsolna, hogy de igenis, állítsák vissza a Lékai-féle bojkottot...

Érsek úr, tartózkodjék a rágalmazástól!

Kocsi György róm. katolikus pap, iharosi adminisztrátor küldte közlésre alábbi, július 29-én kelt, Dr. Seregély István egri érsekhez írt levelét.

Főtisztelendő Érsek Úr!

Volt szerencsém az Il Regno 1991. jún. 15-i számában adott interjúját olvasni. Itt súlyos rágalmakkal illeti a Bokor nevű bázisközösséget, melyhez én is tartozom.

Azzal vádol bennünket, hogy minket antiklerikális körök szubvencionálnak. Kérem, bizonyítsa eme vádját. Ezzel kapcsolatban viszont tudom, hogy az Ön érseki fizetését, valamint kőszegi plébánosi fizetését 1990 előtt ki szubvencionálta.

Tudom, hogy kőszegi plébánosként a

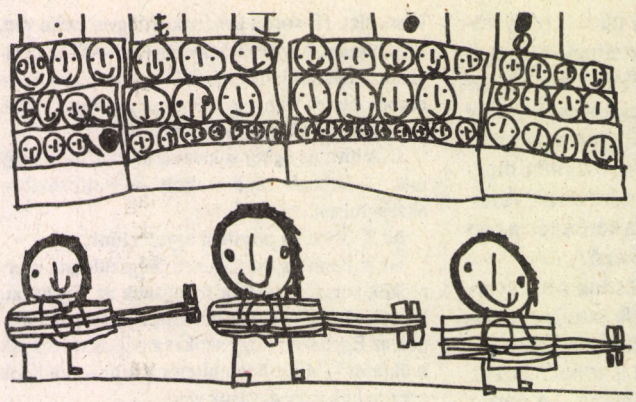

„A Bokor-ünnep egy ötéves résztvevő szemével" (Dombi Márk)

(A Bokor-ünnep május 25-én volt a törökbálinti katolikus templomban. Délután majálissal folytatódott a környező természetben.)

kommunista rendszertől még konzuli útlevelet is kapott. A 'pro urbe' emlékérmet Kőszegen szintén nem a jobboldali köröktől kapta.

Kőszeg 22-es helynek számított és a társávban helyezkedett el. Itt is csak valakiknek a kegyelméből lehetett plébános.

Köztudott, hogy érsekségére Miklós Imre és az ÁEH ütötte rá a pecsétet. A kommunisták szemében Ön nyilvánvalóan alkalmas embernek bizonyult az egyház elhalasztására.

További súlyos vádja ezen interjúban velünk szemben, hogy „szélsőbaloldalinak" bélyegez bennünket. Paskai érsek még a kommunista rendszer első virágzása idején ellenzékieknek és jobboldaliaknak bélyegzett bennünket. Ön most a 'rendszerváltás' után — úgy tűnik — nem tudja, melyik a jobb vagy a bal keze?

Mindszenty bíboros úr leírja, hogy kik lehettek a kommunista rendszerben püspökök, városi plébánosok stb. Ön a kommunista rendszerben lett városi plébános és érsek.

Walter Kasper rottenburgi püspök nem tartja kizártnak dogmatikailag a nők pappá szentelését. Ön megvádolt bennünket azzal, hogy nálunk asszonyok miséznek a konyhában. Az Ön logikája szerint a rottenburgi egyházmegyében minden nő a konyhájában misézik.

A baloldaliság vádja az Ön szájából igencsak visszásan hangzik.

Érsek Úr vádjai kimerítik a felelőtlen rágalmazás tényét. Eme rágalmaiért polgári bíróság előtt is súlyos árat fizethetne.

Levelemet nyílt levélnek szánom és kérem, hogy a jövőben tartózkodjék a felelőtlen rágalmazásoktól.

Iharos, 1991. július 29.

Tisztelettel: Kocsi György adminisztrátor

Írják meg kifogásaikat

Egy püspöki székhelyen élő olvasónk írja, hogy a templomukban a sekrestyés kitette az ÉV-ot, el is fogyott mind (az emberek szeretnék tudni az igazat), de utána a templomigazgató úr megtiltotta az árusítását. Akinek gonoszak a tettei, nem szereti a világosságot — mondja Jézus (Jn 3,20). Kérjük azokat, akik hasonló helyzetről tudnak, írják meg az ilyen tiltást kiadók nevét és címét, hogy megkérhessük őket egy levélben, írják meg kifogásaikat, amiért az ÉV árusítását megtiltják.

„Kedves Értem vagy!"

Kedvelem lapotokat; ez egy kicsit enyhíti azt a hontalanságot, amiről szólok... Munkátokhoz kívánom azt a mózesi áldást, mely az egyik legtisztább hang az Ószövetségben: hogy Rólatok az Isten arcára ismerjenek.

Üzenet

Hontalan vagyok. (Majd hazatérek.)
Templomokból vérszomjas Atya-képek
kiűznek. Üzend meg:
„A Seregek Urához nincs közöm;
Fogadj szívedbe, s oda költözöm."
(Horváthné Bajai Éva)

„Kedves Értem vagy!"

Nagy érdeklődéssel olvastam az új katolikus szemle számait. Igen érdekesnek, értékesnek tartom a magam szerény véleménye szerint Bulányi páternek a pápáról írt tanulmányait. *(Dr. F. J. ny. unitárius püspök)*

„Kedves Értem vagy!"

Édes Mindnyájatok! Nagyon örülök, hogy itt lehettetek közöttünk. Mihelyt tudtok, küldjetek 35 db ÉV-et és 50 db „Szerelemről" könyvet. Még egyszer köszönjük, hogy eljöttetek ide Erdélybe. *(F. S.)*

„Kedves Értem vagy!"

Köszönöm azt a gondolati gazdagságot, melyet az ÉV-ban felvonultatnak. A viták hangneme tisztelettudó, követésre méltó. Természetesen én sem mindennel értek egyet, de jólesik tapasztalni a „békét minden jóakaratú embernek" stílust. Fáradt, történelmileg meggyötört embereknek elsősorban vigaszt és hitet kell adni közös jövőnk reményében. A jövő alakítható... Árutól roskadoznak az élelmiszerraktárak... a szegények meg 'kukáznak'... csak egy emberi joguk van, a számlát fizetni. Az amnesztia a sokgyermekes, OTP-től gyötört családokra nem vonatkozik... Az újságírók lelkiismeretét terheli, hogy a munkás- és parasztrétegek problémáiról nem szívesen írnak, nem látják az összefüggést nemzeti sorstragédiáink és a munkásság lebecsülése közt. *(Frehr Béla)*

Rehabilitáció?

Halász Endre kényszernyugdíjazott, volt péceli plébános küldte közlésre alábbi, Marosi Izidor váci megyéspüspökhöz írt levelét. A levél oka, az 1991/III. váci egyházmegyei körlevélben megjelent 781a/1991. számú ***névtelen*** *rehabilitáció, a következőképp szól: „...Az egyházi állások betöltéséhez ...és a fölmentésekhez az ÁEH előzetes hozzájárulására volt szükség. ...az állásokba nem mindig a legalkalmasabb személyek kerültek. Az állam... az egyházi hatóságokon keresztül iparkodott akaratát érvényre juttatni. ...a főpásztorok ...a nagyobb bajok elkerülése végett egyes lelkipásztorokat vagy kisebb helyre áthelyezni (pl. Ócsa), vagy pedig nyugdíjazni kényszerültek (pl. Pécel). ...a méltatlanul áthelyezett és nyugdíjazott paptestvéreket jelen iratunkkal erkölcsileg rehabilitáljuk."*

Püspök Atya! Kötelességemnek érzem, hogy a Körlevél rehabilitációs szövegét tisztelettel megköszönjem...

Püspök Atya azonban jól tudja, hogy Pécelen sok ezer ember ezt nem tudja. Sőt ennek az ellenkezőjéről vannak meggyőződve. Hiszen utódom a Képviselőtestület előtt kijelentette, hogy a Kongregáció engem úgyis eretnekké fog nyilvánítani és elfogadtatta velük azt a határozatot, hogy ezt nem várják meg, hanem 1987. szeptembertől nem tehetem be a lábom a péceli templomba. A községben nyilvánvalóan elterjedt, hogy azért kellett nyugdíjba mennem, mert katolicitásom megkérdőjelezhető.

Ez terjedt el az egyházmegyében is és P. Fidél, a kapucinus házfőnök éppen ezért hallani sem akart arról, hogy szokásos évi találkozásunkat most szombaton Máriabesnyőn megtarthassuk.

Nem is beszélve más egyházmegyék papjairól. Szigetszentmiklóson nem engedett esketni a templomában a plébános, mert engem „fegyelmi úton mozdítottak el." De maga Paskai bíboros úr is arra utasította a Szent Kereszt új plébánosát, hogy engem, aki kompromittáltam az egyházat, ne engedjen a plébánián tevékenykedni, ti. a Betániában, ahol bibliaórát tartottam.

Rendszeresen keresztelek péceli gyerekeket Szadán, mert nem mehetek Pécelre. Most kér egy jegyespár, hogy eskessem meg őket Szadán, mert ragaszkodnak hozzám.

Örülnék, ha megtudhatnám, mi lesz „erkölcsi rehabilitációm" következménye. Ha megtépázott becsületünk, mint ahogyan általában ez így szokott lenni, helyre nem is hozható, történik-e valami kísérlet ennek helyreállítására?

Püspök Atyát tisztelettel köszöntöm.

Szada, 1991. május 25.

A jelenlegi péceli plébános a tévé katolikus híradójában is közzétette július elsején, hogy ő egy személyben döntött Halász Endre katolicitásának ügyében. A klasszikus vicc esete („Ha két pápa találkozik, hogy köszönnek egymásnak?") itt Magyarországon most megtörténhet. — a szerk.

Ünnepélyes rehabilitáció

Halász Endre érdekében ragadunk tollat. Valószínű sokan emlékezünk Pécelen Bandi bácsira, aki plébánosként 33 évet töltött aktív munkával itt. Akinek ajtaja éjjel-nappal nyitva állt mindenki számára, legyen az illető katolikus, más felekezethez tartozó vagy esetleg felekezeten kívüli. Sok rászoruló kapott tőle ruhát, élelmet, vigasztaló, lelkesítő emberi szót, meghallgatást, éjszakára bebocsátást. Az Állami Egyházügyi Hivatal nyomására „egyházi érdekből és egészségi állapotára való tekintettel" 1983-ban nyugdíjazták. Szadán fogadták őt be az emberek. Nagyon gyorsan megkedvelték és csodálják a mai napig fáradhatatlan tenni akarását, elfogyhatatlan szeretetét. Az ő érdekében írtuk az alábbi sorokat Marosi Izidor váci megyéspüspöknek. *(Kaszap István)*

*

Kedves Püspök Úr! Örömmel töltött el bennünket az a hír, hogy Halász Endre nyugalmazott plébánosunkat a Római Katolikus Egyház rehabilitálta. Mi, Bandi bácsi hívei és tisztelői szeretnénk ünnepi pillanatokkal emlékezetessé tenni számára ezt az örömhírt. Ennek időpontját **a péceli búcsú napjára** tettük (**október 13**). Szeretnénk, ha ezen a napon mindkét templomban (Pécelen és Szadán) tartana misét Halász Endre, s ott az egybegyűlt hívek előtt elhangozhatna a rehabilitálás ténye, s ez egyben méltó elismerése lenne Bandi bácsi 52 éves papi tevékenységének, kitartásának, emberi jóságának. Ehhez a tervünkhöz kérjük tisztelettel Püspök úr hozzájárulását, segítségét, támogatását. S kérjük egyben, tiszteljen meg bennünket jelenlétével, osztozzon velünk örömünkben.

Tisztelettel Pécel és Szada lakossága részéről: (nevek, címek, aláírások)

* * *

Nagyon sok levelet kapunk és terjedelmes dokumentumokat közlésre. Anyagtorlódás miatt most is jó néhány levél későbbre maradt.

Interjú Éliás József református lelkésszel

Lelkészi tanulmányait az ősi Pápai Református Kollégium Teológiai Akadémiáján végezte. Cegléden volt segédlelkész, majd a Jópásztor Misszió embermentő szolgálat ügyvezetője 1942-től. 1951-ben javaslatot tett egyháza vezetőségének, hogy a kitelepítettek számára is szervezzék meg ugyanazt a mentőszolgálatot, mint amit annak idején a származásuk miatt üldözött egyháztagok megmentésére. E javaslatáért büntetésből egyházmegyei lelkész lett. Évekig el volt tiltva a szószéki szolgálattól. Azután Szigetszentmiklósra, majd Debrecenbe került és lett a debreceni egyetemi református templom lelkipásztora közel 14 éven át. Mindaddig, amíg szembe nem került egy olyan törvényellenes akcióval, amelyben igen magas állami tényezők és igen magas egyházi tényező vett részt. Felfüggesztették, majd 1973-tól rokkantnyugdíjazták és arra törekedtek, hogy elszigeteljék.

— Valamiféle katakomba-csoportok kifejlődtek-e a magyarországi református egyházban az egyházüldözés és a kollaborálás időszakában?

— Nem fejlődtek ki ilyenek a negyvenéves üldözés alatt. Könnyhullatások között kell mondanom, hogy a református egyházi vezetőség és az Egyházügyi Hivatal együttműködése nyomán olyan besúgórendszer alakult ki, hogy senki senkiben nem bízhatott. Mégis voltak azonos reagálások egy-egy sérelmes állami és egyházi aktus nyomán. A magam példájából indulhatok ki. Engem a templom-botrány kapcsán Bartha Tibor 1972. december 13-án felfüggesztetett. Ezután az ország legkülönbözőbb részeiről érkeztek pénzbeli és természetbeni támogatások és most már elmondhatom, hogy a pasaréti gyülekezetben Zalatnay István és Regéczi Nagy László presbiterek gyűjtési akciója nyomán havonta jelentős összeg gyűlt össze azért, hogy minket anyagilag támogassanak. Később, hogy gyermekeink keresőkké váltak, sorban megköszöntük az Úr nevében az adományokat és az adakozást, ezért állt le. Nem alakultak katakomba-csoportok, de egy bizonyos pozitívum a református egyházkormányzat helyes döntése nyomán történt. Ez a döntés Bereczki Albert dunamelléki püspöknek még a — azt kell mondjam — normális, hűséges idejéből származott. Amíg a római katolikus egyházban az államrendszer kezdeményezte a békepapok mozgalmát, a református egyházban Bereczki Albert időben véget vetett ennek; illetve el sem kezdődött, mondván, hogy hivatalból minden református lelkészt a Biblia és a református hitvallások békére köteleznek. Így békepapok nem voltak, de voltak persze a lelkészi karból ún. jelentő emberek, magyarán mondva spiclik.

— A reformáció — úgy tűnik — nem érintette igazán a konstantini fordulat lényegét, az egyház összefonódását a hatalommal. Vannak-e gyökerei a reformátorok tanításaiban az erőszakmentességnek? A magyar reformátusok mennyire tekintik eszménynek az evangélium erőszakmentességét illetve mennyire eszményítik inkább a szent királyok, hadvezérek, erőszakhoz folyamodó nemzeti hősök példáját?

— Igen, a konstantini fordulat lényegét, az egyház összefonódását a hatalommal mint kóros tünetet a reformáció sem orvosolta és nem szüntette meg. Ami pedig az erőszakmentességet illeti, elég utalni a reformáció és az ellenreformáció harcaira. Sajnos egyik egyházi felekezet sem tartózkodott az erőszaktól. Itt csak árnyalatnyi vagy esetleg erőteljesebb különbségek vannak, de bibliai tisztázottság e tekintetben — az erőszak alkalmazása, az erőszakmentesség dolgában — nincsen. Világviszonylatban érvényes ez. Ez a tisztázás ennek az egyházi generációnak a feladata. Erőszakmentesség helyében én azt a kérdést vetném fel, hogy mit jelent, mit tartalmaz a bibliai béke-fogalom, miben különbözik a Biblián kívüli béke-fogalomtól és a bibliai béke-fogalomból milyen konzekvenciák származnak az egyházaknak mint testületeknek és a keresztyén embernek mint egyénnek a magatartására nézve.

— Hogyan látja a kereszténység és a politika viszonyát?

— Ahol két ember van, ott már szükségszerű a politika. Tehát az a kérdés, hogy kereszténység és milyen politika. Amíg az Úr Jézus vissza nem jön, vannak olyan helyzetek, amelyek a politikus számára parancsolóvá tesznek olyan intézkedést, amelyet a keresztyén ember nem vállalhat. Létezhet keresztény politológia, olyan keresztény szempontadás, hogy miképpen viszonyuljunk valamilyen politikai gondolatrendszer világához vagy valamilyen intézkedéshez, de a gyakorlati politika kizárja azt, hogy benne a keresztény ember mint ilyen részt vehessen. A politikus nem mondhatja azt, hogy az egyik intézkedésfajtát vállalom, a másikat nem. A keresztyén ember azonban lehet eklektikus, vagyis azt mondja: Helyeslem és támogatom ezt vagy azt a mozgalmat, gondolatot, de ellene vagyok ilyen vagy olyan cselekvésnek, gondolatnak, gondolatrendszernek. A keresztény ember tehát nem lehet gyakorlati politikus, de a keresztény ember állandó prófétai figyelője a politikának, mint szükségszerű emberi jelenségnek.

— A katolikus tekintélyuralom egyik fő érve, hogy lám, a protestánsok ezernyi kis felekezetre szakadtak. Milyen fokú a protestáns egyházak egysége? Közel van-e a teljes keresztény egység? Milyen lépéseket kellene ehhez megtenniük a protestánsoknak, a katolikusoknak és az ortodoxoknak?

— A Szentírás és főképpen az Újszövetség alapján a kereszténység indulati egység és nem szervezeti egység. „Az az indulat legyen bennetek, amely Jézus Krisztusban." Ez az indulati egység a legcsodálatosabb, a leghatalmasabb jelenség a földi világban. Ennek az indulati egységnek a helyébe a konstantini fordulat előtt már — de attól kezdve különösképpen — jött létre a szervezeti egység fogalma. Ez imperialisztikus fogalom. A kettő különbségére történelmi példa, hogy amikor ugyanannak a római katolikus egyháznak a tagjait más nemzeti érdekeltség motiválta, nem a Krisztus indulata, akkor hiába volt meg a szervezeti egység, hiába volt meg mindeniknek a Vatikántól jóváhagyott klérusa: ellenségek voltak a szónak a legpogányabb, legvadabb értelmében. Jelenbeni példa az, hogy adva van például Észak-Írországban a protestáns, nagyrészt református szervezeti egység és a kisebbségben levő katolikus szervezeti egység. De ezek egymást gyilkolják, mert a szervezeti egységnek semmi köze nincs a Krisztusban való egységhez. Én érzelmileg az ír katolikusok oldalán vagyok református lelkész létemre, mert ott a reformátusok visszaélnek a többségi hatalmukkal.

Ezért én nem is imádkozom semmiféle szervezeti egységért. Én úgy szeretem a katolikus testvéreimet, akiknek az indulata azonos a Krisztuséval, mint a református testvéreimet, akiknek az indulata azonos a Krisztuséval. Akiknek az indulata nem azonos, azok távol vannak tőlem, hiába vannak ugyanabban a református szervezetben. Tehát el kell ítélni — nem elég elfelejteni — a szervezeti egységben való gondolkodást. Ha az indulati egység megvan, akkor a legkülönbözőbb gyülekezetek, felekezetek egymást támogatják és segítik, egymásnak testvérei, egymásnak őrizői.

Az imperialisztikus egységgondolat olyan domináns — katolikus és protestáns oldalon egyaránt — hogy én úgy érzem magam, mint az a Keresztelő János, aki pusztába kiáltó szónak tartotta azt, amit hirdetett. De hát nem tehetek egyebet. A bibliai valóság erre kötelez.

— Mi a véleménye a Bokor katolikus bázisközösségről, amely az ökumené szempontjából bizonyára a legnyitottabb közösségcsoport a magyar katolikus egyházban?

— Teljesen egyetértek a kérdezővel, ez a bázisközösség úttörő többek között abban is, hogy az ökumené szempontjából a legnyitottabb. De miért olyan nyitott? Azért, mert a bázisközösség tagjait az az indulat tölti be, amely a Krisztus Jézusban van.

Tehát ez itt a megoldás kulcsa.

— A protestáns egyházakban sem a házasok, sem a nők nincsenek kizárva a papságból. Mennyire valósul meg az, hogy mindenki hivatott Jézusnak tanítványokat nevelni?

— Ez tulajdonképpen két kérdés. Az egyik a papságból való kizárásra vonatkozik. Kicsit meg kell magyaráznom a bibliai protestáns egyetemes papság fogalmát. Mindenki, aki az imádságában, hogy így mondjam, Krisztust emeli fel az Atya felé, azt az aktust végzi pneumatikusan, szellemileg, amit az oltár előtt a katolikus pap. Mivel azonban nincs külön papi rend, mivel ezt egyetemesen mindenki végezheti, aki hisz a Krisztusban — ezért beszélünk mi egyetemes pap- »

« ságról. Más dolog a „poimén”, a lelkipásztor fogalma, aki élethivatásszerűen presbiter, vén, gyülekezeti vezető, aki a gyülekezetének szolgál igehirdetéssel, tanítással, lelki gondozással, szeretetmunkával, szeretetmunka irányításával stb. Ebből kizárni nem lehet sem férfit, sem nőt, mert meg van írva, hogy Krisztusban nincsen sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabad, sem férfi, sem nő, mert ti mindnyájan egy vagytok a Krisztusban. Aki ezzel a kegyelmi ajándékkal rendelkezik, ehhez az ismereteket megszerzi, akinek a kegyelmi ajándékát a gyülekezet felismeri, az végezheti ezt a szolgálatot. A belső elhívás az, amikor valaki személy szerint kap elhívást Istentől, hogy ő pásztor legyen. De tévedhet is. Hogy valóban Istentől kapott-e elhívást, az abban mutatkozik meg, hogy ezt a „poiménságát” a gyülekezet felismeri és elhívja őt a poiménszolgálatra. Ez a külső elhívás. Mennyire valósul meg az, hogy mindenki hivatott Jézusnak tanítványokat nevelni? A tanítványoknak az a természete, hogy társakat, új tanítványokat szereznek. Ez a folyamatos keresztyén életvitel része. •

Csapody István

Temetés után

Felhőszakadás és égiháborúk, érzelmi viharok és helyi jégverés kísérte a száműzött bíborost, amint Nagy Lajos királyunk alapította máriacelli kegytemplom kriptájából halott porában érseki székvárosába hazaérkezett.

Mire e fölemelő gyászban a valószerűtlenül diadalmas menet célba ért, és az újratemetésnek, ezen igazságosztó végtisztességnek ideje beteljesedett, a szétfoszló felhők szűrt fényében előtűnt a bazilika az esztergomi Várhegyen. Kupoláival és lenyűgöző épülettömbjével úgy ülte meg a sziklát, mint messze tekintő őrhely, bevehetetlen bástya, rendíthetetlen vár, az állandóság és erő, a kereszttel koronázott győzelem jele. Mint maga a száműzött bíboros.

Most egy emberi méltóságában porig alázott, meggyötört, kiebrudalt, övéitől is cserbenhagyott pap magasztosult föl a történelem ítélőszéke előtt. Méltán hangzott fel a Te Deum, a történelemben állandóan jelenlévő Isten dicsérete! Mégis hiányzott egy szó, egy gesztus, amelyet hívő katolikus magyarok ezrei itthon és külföldön óhajtva vártak. A megkövetés, a bocsánatkérés, a hibás döntés fölötti sajnálkozás szava.

Mert Mindszenty József nem akkor vette vállára igazán élete legnagyobb keresztjét, amikor 1971. szeptember 28-án az amerikai és vatikáni diplomácia nyomására hazája elhagyására kényszerült, hanem 1974. február 5-én, amikor kirakatperének negyedszázados évfordulóján a Szentszék üresnek nyilvánította érseki székét (sede vacanti) és megfosztotta főpásztori joghatóságától. Ez a macchiavellista intézkedés, a Casaroli-féle ún. keleti egyházpolitika keserű gyümölcse mélységes megdöbbenést keltett, mert azt a látszatot keltette, hogy maga az Anyaszentegyház is az ateista államhatalomnak ad igazat bíbornokának keményvonalas magatartása ellenében. Az intézkedés az ügyeskedők kezére szeretett volna járni abban, hogy megfossza a hős lelkű papot a mártírium glóriájától és keserűséggel töltött el mindenkit, aki tudta, hogy 1971. október 23-án Rómában VI. Pál pápa személyesen biztosította bíborosát, hogy „mindig esztergomi érseknek és Magyarország prímásának tekinti”. Ezt a cserbenhagyásos gázolást, amelyet a civil életben szószegésnek hívnak, a magyar katolikusok akkor sem feledhették, amikor Agostino Casaroli c. érsek, bíboros államtitkár a hercegprímás második utódja jelenlétében megáldotta Esztergomban a Mindszenty Józsefről elnevezett teret, s akkor sem, amikor a koporsó előtt állva a mostani pápa, II. János Pál nunciusának, Opilio Rossi bíborosnak szózatát hallgatták. A miseliturgia szavaival élve „méltó és igazságos, illő és üdvös” lett volna hallani az engesztelő „mea culpa” szavait.

És a Várhegy oldalán álló gyászolóknak, a televízió képernyője előtt ülő százezreknek hiányzott a miseliturgia másik mozzanata is: a „non sum dignus”, a „nem vagyok méltó” önvallomásos magatartása. A stílusérzék teljes hiányára vallott, hogy a temetés főcelebránsi tisztét az a Paskai László bíboros, esztergomi érsek látta el, aki csendes forradalmunk beteljesedéséig sohasem mulasztotta el az állam és egyház jó kapcsolatát dicsérni, aki nagy elődjét csak kárhoztatni tudta korábban, aki Rákosi és Kádár helyett a magyar katolikus egyház gúzsbakötéséért Mindszenty Józsefet okolta.

A bolsevista pártállam nemcsak a klérust, a hívő civil társadalmat is megtaposta, üldözte, perifériára szorította. Akik állva maradtak, már nem a félfeudalista akol bégető báránykái, hanem felnőtt keresztények, „Isten szent népe”. S ez a nép nem neobarokk és szervilis tekintélytiszteletettel tekint pásztoraira, hanem elvárja tőlük is a teljes igazság kimondását, a bűnvallomást, a konzekvenciák levonását a hierarchia csúcsától a békepapmozgalom legalsó bugyraiig. Kiengesztelődés csak így lehetséges, a halott bíboros emléke erre kötelez, ez a megújulás és megigazulás egyetlen lehetséges útja! •

Szívesen fogadjuk azok jelentkezését, akik az „Érted vagyok” terjesztésében részt akarnak venni. Eladott példányszámtól függően magas (7-12 Ft) terjesztői jutalékot adunk.

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

II/4. (8.) szám. Megjelenik kéthavonta.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Széchenyi tér 5—6.

Aki 4000 Ft támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak adott összeg **az adóalapból levonható!**
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok”** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok”-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratokat nem őrzünk meg s nem küldünk vissza.
Környezetkímélő papíron jelenik meg.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztés:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-17820 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1991-re (postaköltséggel):
belföldre 210 Ft;
szociális előfizetés (nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára) 150 Ft (postaköltséggel együtt), egy címre előfizetett legalább 15 példány esetén 90 Ft;
itthon előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 210 Ft;
egyéb **külföldre** 1200 Ft, nyugaton 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a Család Alapítvány az ottani rászorulók megsegítésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

„Érted vagyok” (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation” for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok” can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

Erdélyi papok levele a csángómagyarokért (8. old.)

TARTALOM

Pápalátogatás

A lengyel egyházról Jacek Wegner cikke és hírek 2

Csapody István: Temetés után 31

Ökológia

Dőry István: Környezetbarátság (lelkigyakorlatos előadás) 3-5

A gyermekek szava a Környezet és Fejlesztés Világkonferencia előtt! . . . 3

Megalakult a Gaja Környezetvédő Egyesület 4

Garay András: Mézesmadzag — ezúttal délen (autópálya helyett vasútat) . 6

Az ENSZ élelem-szervezete az éhezést növeli? (Nyílt levél a FAO-hoz) . . 7

Erdély: „...mindegyik az anyanyelvén..." (kilenc pap levele a csángókért) 8

Ökumené

Tőkés László látogatása közösségünkben 9-10

Hitvallás és árulás (emléktábla az ÁEH volt székházán) 11

Interjú Éliás Józseffel 30

Ölelj, ne ölj: Lelkiismereti tiltakozók nemzetközi találkozója 12

Novella: Ez is teljes élet (befejező rész) 13-14

Kották: Szentgyörgyi Albert zsoltárai (anyagtorlódás miatt folyt. köv.)15-16

Gyerekeknek Moha mese: A folyton kérdező Ugri Bugri 17-18

Harmadik világ: Kolduló egyházból segítő egyház legyünk 19-20

Szolidaritási levlap: idős hitoktatónő és egy püspök érdekében . . . 19-20

Engedelmesség: Stauffer írása anyagtorlódás miatt köv. számunkban jön

Leveled jött Istentől: Vasárnapi elmélkedések 21-23

Életközösség falun: A Bányai Közösség 24-25

Kedves Értem Vagy! Olvasóink leveleiből és dokumentumaiból (benne: vita a papi hivatásról; közbenjárás a Bokor érdekében; rehabilitáció?) 26-29

Szeibert András: Jószolgálati utunk Hollandiában 14

Címlapembléma: Magyar Mihály, rovatemblémák: Garay Dóra.

Rendelhető könyvek

az ÉV szerk, 8003 Szfvár Pf. 7. címen (utánvéttel küldjük):

***Simonyi Gyula: Szerelemről** fiataloknak, házasoknak, szülőknek (három tanulmány egy kötetben, 110 Ft)*

Egyházfórum könyvek:

1. Tatjána Goricseva: Istenről beszélni veszélyes (120 Ft)
2. Jerzy Popieluszko (50 Ft)
3. Bulányi György: Egyházrend * Erény-e az engedelmesség? (120 Ft)
4. Gerhard Lohfink: Milyennek akarta Jézus a közösséget? (120 Ft)
5. Zulehner - Fischer - Huber: „Népem lesztek" (120 Ft)
6. Rudolf Schnackenburg: Krisztus követése ma (120 Ft)
7. Rahner: Hit, szeretet, remény (290 Ft)
8. Virt László: Katolikus kisebbség Erdélyben (150 Ft)

***Megérett az idő** (ökológiai olvasókönyv, 128 Ft)*

*Soha ki nem alvó tűz (**Roger testvér imái, Taizé**, 78 Ft)*

***Bulányi György** piarista szerzetes könyvei:*

Keressétek az Isten országát (Evangélium magyarázat, négy kötet, 576 Ft)

Merre menjek? (***Evangéliumról fiataloknak***, 160 Ft)

Erény-e az engedelmesség? * Egyházrend (Egyházfórum könyvek, 120 Ft)

*A második hullám (**Válogatás a Bokor 1971-1976 évi szamizdat írásaiból, 110 Ft**)*

***Magyar katolikusok szenvedései** 1944-1988 (Havasy Gyula nagysápi plébános dokumentumgyűjteménye, 230 Ft)*

S természetesen az Érted vagyok (korábbi számok is).

Umweltschutzpapier – Papier recyclé – Recycled paper – Carta ecologica – Genbrugspapir

Újrapapírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir
Uusiopaperista — Återvinningspapper

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 5. szám
1991. november
39,— Ft

Esszé: *Erőszakmentesség Jugoszláviában*

Interjú: *Katonahalál békében?*

Tanulmány: *TAB (Töprengések a bérmunkáról)*

Stauffer: Engedelmesség?

Napló: *TAIZE*

Levél: *Mindszenty titkára a pápához*

Tábori élmények

Kotta: *Zsoltár II. Szentgyörgyi A.*

Kedves Értem Vagy!

Mese: *Moha fogorvosnál*

Miért?

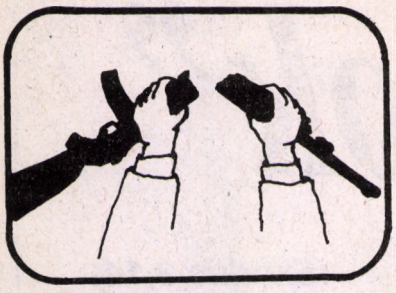

Egy szlovén pacifista: Marco Hren

Esszé a határokról

Mi lehet a békemozgalom álláspontja az államhatárokról? Ki lehet-e kerülni ezt a kérdést? Mi a kapcsolat a határok és az önrendelkezés között? Egy határváltoztatás láncreakciót váltana ki?

Nem egy kisebbségben levő vágyakozásával vagy az öreg pacifista határgyűlöletével akarom tárgyalni a kérdést. Mindnyájunk szeme előtt ott lebeg egy határok nélküli világ víziója. Minden pacifista tagadja a határok legitimitását, hiszen a legtöbb határ nem a béke, hanem a háborúk szülötte. Jelen pillanatban azonban a kérdés teljesen konkrét, hiszen olyan helyzetben találjuk magunkat, amikor új határok keletkezhetnek s a régiek megváltozhatnak. Nos, milyen pozíciót foglaljunk el? Vagy kerüljük ki az állásfoglalást és beszéljünk az elvekről csupán?

1. Integrációs és dezintegrációs folyamatok léteznek. Az öreg monolitikus struktúrák dezintegrációja azért szükséges folyamat, hogy az alkotórészek a nemzetközi közösséggel új alapon re-integrálódhassanak, szabadon kifejezve értékeiket, érdekeiket és kapcsolataikat. Szovjetunió és Jugoszlávia dezintegrációja nélkül nem jöhet létre az integrált Európa. A Keleti Blokk felbomlása volt az első és legfontosabb — de kevésbé fájdalmas — lépés. A néhány kelet-európai országban végbement politikai átalakulások csupán bevezetői egy sokkal mélyebb dezintegrációs folyamatnak.

2. A határok egyfolytában változnak. Nem pusztán földrajzi értelemben, hanem minőségükben. A társadalmi és politikai mozgások sokkal erősebbek annál, mint hogy a földrajzi status quo puszta deklarálása azt elnyomhatná. Amikor oly sok nemzet és nemzetiség a határok (minőségi és politikai) megváltoztatása mellett áll ki, ennek kimenetelét halálosan komolyan kell vennünk. A változtatás óhaja a fejlődés megállításának vágyánál sokkal erősebb. Ha a határok kérdésének megválaszolását kikerülnénk, az a társadalmi mozgások iránti vakság lenne.

3. Az emberek mindig küzdeni fognak jogaikért. Minden rendelkezésükre álló eszközt meg fognak ragadni. Ha demokratikus eszközeik vannak, azokat fogják használni, ha fegyveres erejük van, akkor pedig azt. Ahol nagy hadsereg van, ott kevesebb a demokrácia és több az esély a fegyveres konfliktusra.

A status quo megőrzése és a határigazítás egyaránt lehet erőszak eredménye; Jugoszlávia esete ezt bizonyítja. Azonban a határok nem önmagukban erőszakteremtők. A határ két oldalán élők hibás kapcsolatai okozzák a határharcokat. Az emberek közötti kapcsolat azért fontos, mert az emberi kapcsolatok természete határozza meg a határok jellegét. Egy harmadik világháborúra van szükség az új határok kirajzolódására, vagy békés folyamat eredményeként érik meg a változás? Lehetséges-e a határok II. világháború után kialakított rossz rendszerének újbóli meghatározása vagy igazítása óriási megrázkódtatás nélkül? Amikor az európai diplomaták azt állították, hogy Szlovéniát azonnal elismerik, ha a jugoszláv katonai agresszió folytatódik — azt sugallták, hogy a határok csak háború árán változtathatók. Európa tehát akkor hajlandó elismerni egy új állam létrejöttét, ha...? És a békemozgalom milyen feltételek mellett fogad el egy új államot?

Elviekben a határok megváltoztatása nem okoz gondot. Ami igazán fontos, az a döntéshozatal folyamata. Akik a meglévő határok érintetlensége mellett vannak, nem attól félnek, hogy a vonal másként fog futni, vagy hogy pontozott lesz, ami konföderációt jelez, vagy vastag vonal, hanem attól az erőszaktól, mely a változások során jelentkezne.

Arra kell figyelnünk igazán, hogy mi az emberek igénye és érdeke; hogy demokratikus eszközöket adjunk kezükbe saját álláspontjuk alátámasztására és erőszakmentes módszereket a tárgyalásokhoz és a döntéshozatalokhoz.

Döntőnek érzem minden nép számára — legyen az nemzet, kisebbség, kisebbség a kisebbségben, helyi autonóm csoport vagy bármi más —, hogy meglegyen a joga és a demokratikus eszköztára az önkifejezéshez. Minden érdek legitim és komolyan veendő. Mikor egy horvátországi szerb falu jogot és teret kaphat egy több autonómia megszerzéséért folytatandó demokratikus kampányhoz, időt és erőt nem kímélve fogtak össze, szerveztek újságkampányt stb... Minél több teret kapnak, annál kevésbé éreznék szükségét a felforgató, irracionálisan szeparatista szervezkedésnek. A szlovén politika története során ajánlataival állandóan egy új koegzisztencia lehetőségét kereste. Legutóbb 1991 áprilisában két megoldást javasolt — szuverén államok együttese és konföderáció. A jugoszláv partnerek némelyike hallani sem akart tárgyalásokról, mások pedig ragaszkodtak a szövetségi megoldáshoz. Mind ez idő alatt nem létezett demokratikus apparátus a tárgyalások lebonyolításához, illetve ezeket a kérdéseket kihagyták a létező napirendekből. Mindezenfelül a legfelsőbb, köztársaságok közötti tárgyaló testület, a jugoszláv állam elnöksége is megszűnt azzal, hogy a szerb képviselők megakadályozták Mesic megválasztását az elnöki székbe, melyben ő következett volna a forgórendszer értelmében. A tárgyalások keretének és a demokratikus folyamatok teljes hiányának köszönhetően minden megoldás lehetetlenné vált. Nem az volt a probléma Jugoszláviában, hogy két koncepció ütközött (a szuverén államoké és az egységes J-é), hanem az, hogy nem voltak demokratikus eszközök a megoldás keresésére. A kommunikációs keretek hiánya kooperáció elvesztését eredményezte. Minél kevesebb az együttműködés, annál nagyobb a szükség a dezintegrációra. A jugoszláv állam és különösen a szerb állam kommunikációs képtelensége Szlovéniát egyoldalú döntésre — és végül a függetlenség egyoldalú kikiáltására sodorta.

Mindez könnyen elkerülhető lett volna. Ha a nemzetközi közösség megfelelően hamar ragaszkodott volna egy folyamathoz, ahogyan a krízis kirobbanása után ragaszkodott, nem történt volna meg a katasztrófa. De a nemzetközi közösség megismételte ugyanazt a régi hibát — a központi hatalmat támogatta, amely felhatalmazva érezte magát és igazolást is nyert elnyomó politikájához.

Hadd foglaljam össze az előbb említett példa következményeit általános érvénnyel is. A határok megváltoztatásának kérdését az emberek közötti kapcsolat megváltoztatásának és a változás-folyamatok minőségének kérdésévé kell átalakítani. Nem azt a kérdést kell magunknak feltennünk, hogy a status quo avagy a szabad határmódosítások hívei vagyunk-e, hanem azt, hogy mik legyenek a nemzetközi kommunikáció alapelvei. És ezek között ott kell, hogy legyen az önrendelkezés joga, a demokratikus eszközök és az erőszakmentesség.

Ha több teret engedünk az autonómiának, a közösségek közti kapcsolatoknak is új dinamikája lesz. A régiók önállósodása (azaz demokratizálódása) új képességet teremt új viszonyok közt együttműködni — melynek erejében egy reintegrációs kép elveit követi — nem annyira a formát tekintve (állam az államban), mint a minőséget (az önrendelkezés tiszteli egy belső csoport önrendelkezését, az emberi jogot az emberi jogokon belül).

Ezért tehát több hatalmat kell adni a helyi (regionális) társadalmi mozgásoknak és kevesebbet a központi hatalomnak. Ha a határok a tulajdon határait jelölik ki, osszuk szét a tulajdont az emberek között, így a határok ezután az egyes emberek közt húzódnak majd.

Szlovéniának tehát nem azt a választ kell adni, hogy „Elismertünk" vagy „Nem ismerünk el", hanem meg kell követelni tőle, hogy magas szintű demokrácia felé fejlődjön, hogy tisztelje minden kisebbség és helyi közösség jogát az önrendelkezésre és adjon meg nekik minden demokratikus eszközt, békenyilatkozatot írjon alá az összes szomszédos országgal és ne tegyen egyoldalú, provokatív vagy agresszív lépéseket. Más szóval Szlovéniát hadserege eltörlésének feltételével kell elismerni.

El tudunk-e képzelni egy olyan láncreakciót, melyben a helyi közösségek és kisebbségi régiók gyors ütemben lefegyverkeznének azon versengve, hogy megszabaduljanak hadseregüktől és több önállóságot nyerjenek?

Dr. Kopniczky Zsolt fordítása

A Jogsértettek Egyesületét olyan szülők alapították, akiknek fia sorkatonai szolgálat teljesítése közben vesztette életét. Közös volt azonban az is a velük kapcsolatos ügyekben, hogy a nyomozás során különböző visszásságokat, sőt egyes esetekben a tények meghamisítását tapasztalták. Ma már a törvénytelenségekkel is foglalkoznak. Pozsár Jánosné a Jogsértettek Egyesületének elnöke.

„Tőlünk elvették a gyerekeinket!"

— Hogyan alakult meg a Jogsértettek Egyesülete? Mi a legfőbb célja?

P.J.: 1989. október 12-én tanúmeghallgatás volt a Katonai Ügyészségen a kisfiam halálával kapcsolatban, aki pont két évvel előtte halt meg a katonaságnál, máig tisztázatlan körülmények között. A per is azért húzódott olyan sokáig, mert ellentmondásokat találtunk a „tények" között.

A megjelent tanú szerintem hamis tanú volt. Ezt el is mondtam a meghallgatáson, mire az ügyész feldühödött, letegezett, ráncigálni kezdett, hátba vágott és kilökött a folyosóra. Valamint egy riportra hivatkozva azt tanácsolta, tegyem én is azt, mint azok a szülők, akik a társadalom figyelmének felhívása érdekében öngyilkosok akartak lenni fiuk halála után.

Ekkor a rádió segítségével megismerkedtem ezzel a házaspárral. Itt indult el az egyesület, ugyanis rá kellett jönnünk, hogy egyedül semmit sem tehetünk a különböző jogsértések ellen. A Jogsértettek Egyesülete 1990. december 15-én alakult meg hivatalosan. Ekkor kb. 40 tagunk volt, ma majdnem 200-an vagyunk.

Eleinte csak figyelemmel kísértük a katonasággal kapcsolatos híreket, információkat. Később, munkánk során, lassan „orvosok", „jogászok", „fegyverszakértők" lettünk, megtanultuk a szolgálati szabályzatot. Kénytelenek voltunk ezt tenni, ha ki akartuk deríteni az igazságot.

Egyben hittem, az igazságban, és a mai napig is ebben hiszek. Rájöttem, hogy a Katonai Ügyészség egy érdekképviseleti szerv, a HM érdekképviselete. Elvileg a törvény minden emberre egyformán vonatkozik, tapasztalatom szerint ez nem így van. Például a fiam halálának nyomozásakor a tanúmeghallgatás előtt az ügyész, mint „Hyppolit, a lakáj" rohangált a tisztekhez üdítővel, akik nem kint a terem előtt várakoztak, hanem az ügyész szobájában.

— Milyen más tapasztalatai vannak az eljárásokkal, illetve a hozzáállással kapcsolatban?

P.J.: Magyarországon a hatalomban nagyon nagymértékű az összefonódás, ahogy már az előbbi esetből is kitűnik.

Milyen törvény az, amelyik lehetőséget ad arra, hogy a felettes dönthesse el, vádat emel-e vagy sem a beosztottja ellen?

Tehát csak akkor lehet egy hivatásos katona ellen vádat emelni, ha a felettese jelenti fel.

Egyetlen halálesetnél sem vontak felelősségre tiszteket. Tapasztalatom az is, hogy bíró, ügyész elleni vádat is csak formálisan vizsgálnak ki.

A hadseregben történt halálesetek tényeinek vizsgálatánál nem a halál okát, hanem az öngyilkosság okát keresik. Keresik, hogyan lehet bebizonyítani az öngyilkosságot.

Az ilyen törvényt nem tisztelem! Nem, mert semmibe veszi az emberi életet.

Megtapasztaltam még az érzéketlenséget is. A kisfiam temetése után egy nappal levelet kaptam, melyben arról tájékoztattak, ha bármilyen (!) károm keletkezett, hova forduljak támogatásért.

Azt hiszik, mindenkinek a pénz a fontos.

Tőlünk elvették a gyerekeinket. Őket már senki nem adhatja vissza. A hazafias kötelesség egy álca. Ha valaki pénzért meg akar halni, menjen el katonának. Legyen zsoldoshadsereg. De ne kényszerítsék fiainkat, hogy feleslegesen meghaljanak, főleg békeidőben!

— Vannak-e kapcsolataik más szervezetekkel, csoportokkal?

P.J.: Egyelőre nem sokkal, megfontoltak vagyunk. Nem szeretnénk, ha valami bemocskolná becsületünket, tisztaságunkat. Szorosabb kapcsolatunk az Alba Körrel van. Törekvésükkel — az általános hadkötelezettség eltörlése és a hadi kiadások csökkentése — teljes mértékben egyetértünk.

— Az önkéntes segítésen és tanácsadáson kívül milyen más akciókat szerveztek?

P.J.: Nyílt leveleket írunk, ezek különböző újságokban meg is jelentek.

A törökbálinti „zendülők" ügyében kapcsolatot kerestünk a kiskatonák szüleivel. Anyák napjára demonstrációt szerveztünk értük. Sajnos több szülő megkért, ne tegyük, nehogy fiaik hátrányba kerüljenek emiatt. Ezek a fiúk 1,5-3,5 évig terjedő büntetést kaptak, a gyilkosok pedig semmit. Így elmaradt a tüntetés, de segítő szándékunkról továbbra is biztosítottuk őket.

Az anyák napi tüntetés helyett egy közös megemlékezést terveztünk. Ehhez az egyház segítségét szerettük volna megkapni. A Bazilikában felkerestem dr. Szabó Géza kanonokot. Elmondtam, ki vagyok, miért jött létre az egyesület, valamint több — katonaságnál történt — halálesetet elmeséltem.

Kértem, hangsúlyozza ki, hogy a hadseregben elhunyt fiatalokért mondja a misét. A válasz az volt, menjek el Für Lajos honvédelmi miniszterhez, aki hívő katolikus, és kérdezzem meg őt, hogy ki lehet-e ezt így hangsúlyozni. Most ugyanis változások történtek a hadseregben is, valamint tábori lelkészség is lesz.

Megkértem, írja le, mi az, amit engedélyeztetni kell. Ez a papír megvan nálam a kanonok kézírásával. Ezt kellett volna elvinnem Für Lajoshoz, kinek engedélye után az Új Ember újságban is megjelent volna egy rövid hirdetés a miséről. Számomra azonban megemészthetetlen volt, ha az egyház politikamentesnek vallja magát, miért kell ezt csinálnom. Ha az egyházhoz nem fordulhatunk, akkor mit várunk a többi embertől?

Az így elmaradt mise helyett szeptember 29-én ökumenikus istentisztelet lesz a budapest-belvárosi templomban (Bp. Március 15. tér) 15 órakor. Szeretnénk, ha minél többen részt vennének ezen a megemlékezésen, melyet a hadseregben elhunyt fiatalokért és az erőszak áldozataiért rendezünk.

— Köszönöm a beszélgetést.

Horváth Kinga

Könyvajánlatunk

A televízió képernyőjén immár másodszor látjuk, hogy magyar püspök megszenteli egy fegyveres testület csapatzászlóját. A Hadkiegészítő Parancsnokság azzal az indokolással utasít el kifogástalanul megírt polgári szolgálatot kérő folyamodványt, hogy „az egyházak a haza fegyveres védelmét nem tiltják, ellenkezőleg, a híveket a törvények betartására szólítják fel, a katonai szogálat teljesítésére pedig törvény kötelezi az állampolgárt". Kevés a szelíd ember, aki a polgári szolgálatot választja, s azokat is illogikus, igazságtalan érveléssel akadályozzák békés életvitelükben.

Mind a meggyőzés, mind a világos látásmód érdekében jó lenne, ha minél többen olvasnák, könyvtárukban tartanák, illetve ajándékoznák másnak

Jean-Marie Müller
Az erőszakmentesség evangéliuma

című könyvét. Ez az 1969-ben megjelent könyv magyar földön semmit sem vesztett időszerűségéből, és sokan közülünk elmondhatják, hogy nagy segítségükre volt az erőszakmentesség megértése és a világban való alkalmazni tudása szempontjából. Maga a szerző, aki a könyv megírásakor filozófiát adott elő, tartalékos állományú katona volt akkor, amikor — lelkiismereti okokból — visszaküldte katonakönyvét, s ezért — két pappal együtt — az orléans-i törvényszék elé állították és megbüntették. E pernek nagy visszhangja támadt, s csakúgy, mint Gandhi esetében, még jobban elmélyítette a tiltakozók meggyőződését, s egyben segített gondolataik terjedésében. Müller aktív környezetvédő is, aki több látványos akcióban is részt vett a francia atomrobbantások idején, utasa volt a Greenpeace hajónak stb.

Egy barátunk néhány száz példányban elkészítette a magyar fordítás lenyomatát 70,- Ft-os áron. **Rendelhető az ÉV-től, utánvéttel** (Székesfehérvár, 8003 Pf. 7.).

Beszéd a hadseregben meghalt fiatalokért tartott ökumenikus istentiszteleten, a budapest-belvárosi plébániatemplomban, 1991. szept. 29-én.

Mítoszok áldozatai

A hadseregben elhunyt fiatalokról megemlékező, ökumenikus istentiszteletre gyűltünk össze; olyan fiatalokra emlékezünk, akik békeidőben lettek egy erőszakszervezet áldozatai, akár balesetben, akár öngyilkosként, akár úgy, hogy meggyilkolták őket. Fölöslegesnek látszhatik konkrét eseteket fölsorolni, de talán mégsem árt, hogy érzelmeinkkel és egész emberségünkkel is bele tudjuk élni magunkat mindabba, ami ide tartozik.

A hadseregbeli halálozások nem jelentéktelen részét alkotják az öngyilkosságok. Ezeknek a mozgatórugói és körülményei nagyon sokfélék, de próbáljuk csak elképzelni, mekkora kétségbeesés, micsoda félelem, mennyi megaláztatás kell ahhoz, hogy egy húsz év körüli fiatal saját kezével vessen véget életének.

Két példát mondok a balesetekre. Egy hadgyakorlat során egyszerre három fiatal halt meg: vagy rosszul egyeztették az időpontot, vagy elaludtak a sátorban, nem lehet tudni, a lényeg az, hogy a találkozóra érkező tank gázolta őket halálra. — Máskor egy ejtőernyős gyakorlat során az egyik katona ernyője nem nyílt ki; pánikba esett, és összekuszálta a zsinórokat, így az automata ernyő sem működött. A földi mentési kísérlet csak azt érte el, hogy nem rögtön halt meg, hanem háromnapos kórházi haldoklás után.

A gyilkosságok sem olyan ritkák, mint gondolnánk. — Egy katona fegyverét is magával vive megszökött, s a szülőfalujában lőtték le saját századának katonái, a bajtársai, mert őket vezényelték ki az elfogására, s parancsmegtagadás esetére életfogytiglani börtönnel fenyegették meg őket. A második szökevény az a katona volt, aki az elsőt lelőtte; valószínűleg megőrült. Szintén a saját századát vezényelték ki az elfogására, de okulva az előző esetből, biztonság kedvéért egy rendőrszázadot is mozgósítottak; a rendőrök azt a parancsot kapták, hogy ha olyan katonát látnak, aki fegyveréből lövést ad le, tegyék ártalmatlanná. Így azután a második szökevényt leterítő katonát a rendőrök lőtték agyon.

Ha az összes eseteket felidéznénk is, akkor még mindig nem szóltunk az érintett szülők, testvérek, barátok, barátnők, menyasszonyok, feleségek lelkének, életének felmérhetetlen és helyrehozhatatlan sérüléseiről. — És bizonyára senki sem képzeli azt, hogy mindez csak a bukása óta sokat ócsárolt pártállam idejében fordult elő. A tv közlése szerint tavaly 66 fiatal halt meg a „demokratikus" hadseregben, az idén is túl vagyunk a 30-on, és még egy negyedév hátravan.

Egy istentiszteleten azonban sosem elégedhetünk meg a puszta emlékezéssel. Isten előtt állunk, az Iránta való és az embertársaink iránti szeretet kettős-egy parancsa arra kötelez minket, hogy megfontoljuk felelősségünket és meggondoljuk, mit tehetünk a bajok megszüntetése, vagy legalább csökkentése és enyhítése érdekében.

Mindenekelőtt bűnbánatot tarthatunk, miután megvizsgáltuk, milyen felelősség terhel minket ezekben a tragédiákban. S ha valaki úgy érezné, őt semmilyen felelősség nem terheli, az talán gondolhat arra, hogy nemcsak gondolattal, szóval és cselekedettel, hanem mulasztással is lehet bűnt elkövetni. — Mindenesetre aki bűnbánatot tart, az máris nagy dolgot tett: saját személyében megszakította a gonoszság láncolatát — ha csak átmenetileg is, ha csak egy vonatkozásban is.

Másodszor: bocsánatot kérhetünk. Ez ugyan nem szünteti meg a bajt, de enyhítheti a fájdalmakat. Szeretnék tehát bocsánatot kérni, úgy is, mint a római katolikus egyház papja, bár nem képzelem, hogy a római katolikus egyház hierarchiája vagy a papság többsége ebben azonosulna velem; mégis bocsánatot kérek azoktól az anyáktól, azután apáktól, testvérektől, lányoktól és fiúktól, akiknek gyermeke, testvére, barátja, vőlegénye vagy férje a hadseregben lelte halálát. Bocsánatot kérek azért is, mert bizonyára én sem tettem meg minden tőlem telőt — ha közvetve is — az ilyen halálesetek megelőzésére, és bocsánatot kérek azért is, mert egyházam hierarchiáját és papságát súlyos bűnök és mulasztások terhelik, több, mint másfélezer éve: nemcsak hogy nem mutatott rá világosan az evangéliumi szelídség eszményére, az ellenségszeretet kifejezett jézusi parancsára, és nemcsak hogy nem ítélte el az erőszakot és a háborút, hanem egyenesen áldását adta rá, sőt olykor szította és maga is gyakorolta. És ma sincs világos szó: a Katolikus Püspöki Kar még 1986-ban is elítélte azokat a katolikusokat, akik megtagadják a katonáskodást és ezt az elítélést azóta sem vonta vissza.

További lehetséges teendőnk, hogy leleplezzük a mítoszokat. Főleg két mítoszt kell lelepleznünk, egy általánosabbat és egy konkrétabbat. — Az általánosabb úgy szól, hogy az erőszakot csak erőszakkal lehet megfékezni vagy megszüntetni. Ez tévedés vagy hazugság. Egy óvodás gyerek is belátható, hogy minden újabb erőszak — az ún. védekező erőszak is — csak tovább növeli az erőszakot. A gondolkodó felnőtt előtt pedig ott áll az egész emberi történelem annak bizonyítékául, hogy az erőszak leküzdésére mind a mai napig sikertelen módszer az erőszak alkalmazása. A rossz embereket nem lehet kívülről, erő alkalmazásával megjavítani, hanem csak belülről, fölkeltve bennük a jó utáni vágyat; erre pedig az ököl, a gumibot, a géppisztoly és a rakéta egyaránt alkalmatlan eszköz. — A konkrétabb mítosz így szól: a hadsereg azért kell, hogy szükség esetén meg lehessen védeni a hazát. Ez tévedés és hazugság. A hadseregeket a hatalmasok hozzák létre, hogy szükség esetén azzal védjék meg vagy növeljék hatalmukat. A többi csak ideológia és demagógia. Elég itt, ha Tolsztojnak a hazafiságról szóló tanulmányára utalok.

Végül, és talán ez a döntő, az a feladatunk, hogy küzdjünk az erőszak és az erőszakszervezetek minden formája ellen — természetesen kizárólag erőszakmentes eszközökkel és módszerekkel. Elképzelhetetlenül tág tere nyílik itt a cselekvésnek. — Mindenekelőtt az a dolgunk, hogy mi magunk erőszakmentesen, szelíden éljünk — ha nehezünkre esik is —, a családtól kezdve a közlekedésen át a munkahelyig, ne legyünk erőszakszervezetek vagy erőszakos megmozdulások résztvevői, és akkor is megmaradjunk a szelídség útján, ha támadás ér vagy paranccsal akarnak minket erőszakra kényszeríteni. — Nagyon fontos területe ennek a küzdelemnek a felvilágosítás. Az evangélium szerinti igehirdetés, a munkatársak-ismerősök közötti apostolkodás, aláírások gyűjtése törvénymódosítási javaslathoz, cikkek-tanulmányok írása, szeretetközösségek létrehozása és építése, tudományos konferenciák rendezése — mindmind ide tartozik. — Soron következő, jelentős lépés lehetne, hogy küzdjünk a hadkötelezettség ellen. Már történtek is lépések ebbe az irányba, éppen az Alba Kör részéről, de én többre gondolok. Beleértem az ún. polgári szolgálat megszüntetését is. Minden tisztelet és elismerés megilleti azokat, akik szavukkal, tetteikkel és áldozataikkal kivívták a polgári szolgálat lehetőségét, ill. akik ezt választják a fegyveres katonáskodás helyett. De amíg elismerjük, hogy az államnak joga van polgári szolgálatot követelni, addig egyrészt azt az abszurd felfogást valljuk, hogy aki vasat önt, esztergál, tanít, gyógyít, zenél, gyereket szül és nevel, az nem szolgálja a hazát, csak az, aki katonáskodik vagy annak megfelelő pótcselekvést végez; másrészt addig nem jutottunk túl a robotot követelő feudális államon, még ha most demokratikusnak hívjuk is; harmadrészt — és ez a legfontosabb — addig elismerjük az állam mindenhatóságát; abszolutizáljuk, bálványozzuk, istenítjük az állam nevű erőszakszervezetet.

Legvégül pedig ne feledjük, hogy minden szavunknak és tettünknek annyi súlya és ereje van, amennyi áldozat van mögötte, vagy amennyi áldozatra vagyunk készek. Azoknak a törvényszerűségeknek, melyeken a világ nyugszik, egyike a búzaszem-példázatban rejlik. Élet csak áldozatból születik, bőséges élet csak bőséges áldozatból. Ahogyan a búzaszem is csak akkor hoz bő termést, ha előbb földbe hull és elpusztul. Látszólag. Valójában szebb és gazdagabb életre támad.

Gromon András plébános

(Vonatkozó evangéliumi szakaszok: Mk 8,34-35; Mt 10,28-30; Jn 12,24.)

Simonyi Gyula

Töprengések a bérmunkáról

(A katolikus szamizdatban 1980-ban jelent meg, de aktualitása azóta csak nőtt ennek a TAB becenéven ismert tanulmánynak, amelyet két részben közlünk.)

Áttekintés

I.) Problémafölvetés

1. Az előző katolikus korszak hivatalos munkaszemlélete
1.1. Dr. Schütz Antal: Katholikus erkölcstan (Szt. István Társulat, 1930)
1.2. Néhány kezdeti kérdés

2. Az Evangélium a munkáról

3. A 70-es évek közösségi írásai a munkáról. Vissza a homályba??

II.) A realitások számbavétele

4) Alapfogalmak
4.1. A két termelési rendszer
4.2. Az igények, szükségletek hierarhiája

5) Az 1. trsz. problémái
5.1. Éhezés és dőzsölés
5.2. Rombolás, hazugság, propaganda
5.3. A jövő kizsákmányolása
5.4. A fizikusok felelőssége és a munkások felelőssége
5.5 „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés" (Mt 9,37)
5.6. A nem-intézményesített függetlenítés
5.7. Az 1. trsz. jellemzésének összefoglalása (lásd 2. ábra)

6) A problémák gyökerei
6.1. A forradalmárok gondolatmenete
6.2. Szakadék az erők és az erkölcsiség között
6.3. A hiányzó hős

III.) A keresztény hivatás

7) Pap és világi különbsége
7.1. Az életharmónia
7.2. A hősök hiányát előidéző tabuk
7.3 Javaslatok a hivatásébresztésre

8) Az 1. trsz. szerepe a keresztény hivatásban
8.1. A helyes mérték
8.2. Pályaválasztás
8.3. A mi kezünk tiszta?
8.4. Az emberibb irányításért
8.5. Munkatársaink és ügyfeleink felé
8.6. Rugalmas munkaidő, független munkakör

9) Felkészülés a hivatásra
9.1. Nagyon fontos
9.2. Az életharmóniára készülni
9.3. Iskolaválasztás
9.4. Pozitív etika

10) A 2. trsz.
10.1 Miért nevezzük „termelési rendszernek"?
10.2. Mire van szükség?
10.3. A 2. trsz. három fő területe

IV.) Következmények

11) Szegénység, kicsiség, védtelenség
11.1. A kulcskérdés: vállaljuk-e a szegénységet?!
11.2. A szegénység a világ megmentésének eszköze
11.3. A szegénység Lelke
11.4. Minden nevelő erőnk alapja: az áldozatosság

Zsoltár

I.) Problémafölvetés

1) Egy korábbi hivatalos munkaszemlélet

1.1. Katholikus erkölcstan

(Dr. Schütz Antal, Szt. István Társulat, 1930 alapján)

A munka kötelesség, mert Isten szólít fel a tevékenykedésre (Teremtés, Jn 5,17), saját természetünk (az alkotás vágya) és a megélhetés (a természet) is rászorít, valamint áldásai miatt (az alkotás öröme, a pihenés csak munka után esik jól, s a munka sok erény táptalaja). Ezért még azoknak is dolgozniuk kell otthon vagy a közjó érdekében, akik nem szorulnak rá. Az uraknak a példamutatás miatt is kell dolgozniuk, hogy megmutassák, mennyire becsülik a munkát. Nagy megnyugtatás a kényszerből dolgozók számára, ha látják, hogy önként és keményen dolgoznak azok is, akik nincsenek rászorulva (31. §).

Hogyan kell dolgozni? Lelkiismeretesen, nehogy jellemünk eltorzuljon, nehogy lelkiismeretlenségünk bajt, sőt katasztrófát okozzon, s végül azért, mert Isten színe előtt és az Ő számára dolgozunk. Talentumainkat jól kihasználva, szívesen és készséggel, annyit és úgy kell dolgozni, ahogy képesek vagyunk (31. §).

Mindenkinek kötelessége becsülettel keresni annyit, amennyire neki és családjának szüksége van. Szabad, sőt dicséretes többet keresni a szükségesnél, jelentékeny időt és erőt vagyonszerzésre fordítani. Mert a vagyonos ember először is sok bűnalkalomtól szabadul meg, továbbá aki vagyonilag másoktól nem függ, az a közéletben szabadon érvényesítheti meggyőződését, jobban kiművelheti magát és így nagyobb becsületet is szerezhet a katholikus névnek, végül sokat tehet az igazság és felebaráti szeretet ügyében. Jézus egyáltalán nem ítéli el a vagyongyűjtést, csupán bizonyos lelki veszélyekre figyelmeztet (30. § 3. pont).

1.2. Néhány kezdeti kérdés

— Mindegy, hogy ki és mit bíz ránk, hogy végezzük el? A munkaadó szava, a munkabér (a pénz) szava — Isten szava?

— Az a tevékenykedés, amire Isten felszólít, amire természetünk indít, amelynek áldásai vannak, azonos a bérmunkával?

— Természetes állapot, hogy egyesek nem szorulnak rá, hogy dolgozzanak, mások viszont rá vannak kényszerülve?

— A lelkiismeretesség nem kívánhat néha éppen munka-megtagadást (pl. környezetrombolás)?

— Talentumaink azonosak lennének szakmai ismereteinkkel, termelői képességeinkkel? Jézus elhanyagolta ezeket a talentumait?

— Valóban a gazdagoknak van kevesebb bűnalkalmuk?

— Valóban az tud a meggyőződéséhez hű maradni, akinek vagyona van?

— Valóban a gazdagok szereznek becsületet a katolikus névnek?

— Éppen a gazdag tehet sokat az igazság és szeretet ügyében?

2) Evangélium a munkáról

(Bulányi György „Keressétek az Isten Országát" c. egzegézise alapján)

Az anyagi javakat nem szabad keresni. Az Anyagi Javak az Isten ellenlábasa (52. num. a. pont). A munka a Teremtés könyvében még sors és szenvedés, Jézus azonban felüdítést ígér alóla, egy másik, könnyű és hasznos igát, embernek való tevékenységet (b. pont). Ez a felüdítés akármilyen technikai, tudományos, gazdasági szinten lehetséges. Jézus a maga, Atyja és tanítványai tevékenységét más szóval jelöli, mint az anyagiakért fáradozást. (A KIO a fogalomzavar elkerülése érdekében az „ergon" szócsaládot a „mű, munkálkodni" szavakkal, a „kopos" szócsaládot viszont a „munka, dolgozni" szavakkal fordítja.) Az elvesző kenyérért va-

ló fáradozásnak Jézus fölébe helyezi az örök életért való tevékenykedést („Ne...! Hanem...!" Jn 6,27). Fáradozni csak az Országért, keresni csak az Országot szabad — ez feltétele a fölüdítésnek (c. pont).

A teremtéskor kapott két feladat: uralkodni a világon és szeretni az embertársat. Ehelyett a történelem: uralkodás a világon és az embereken a haladás nevében. Ezt a szeretet helyetti gazdasági haladást Jézus Mammonnak nevezi. Az ember a haladásmítosz miatt nem halad. Jézus útján elérné a haladást is (d. pont). „Nemcsak kenyérrel...": az ember Isten-igényű lény. Jézus alapvetően annak elkötelezettje, hogy az embernek ez utóbbi igényét szolgálja. Az éhezőt megetetni: ez szolgálja az éhező Isten igényét is (Mt 25). De a sokat-bírni-akarás szennyessé tesz Isten előtt (Lk 12,15). Nem lehet két úrnak szolgálni. Ha Istent szeretni akarjuk, gyűlölnünk, megvetnünk kell a Mammont, a Pénzt (Mt 6,24; Lk 16,13) (e. pont).

Isten nem a termelői tevékenységünket, becsületes munkánkat kéri számon az utolsó ítéleten. Aki csak ezt viszi oda, az esztelen. Állapotbeli kötelességeink teljesítésével még nem Istenben gazdagodunk (Lk 12,15-21), sőt ha ez elfoglalja az életünket, akkor ellenére van (53. num. a. pont). Nem szabad gondban lennünk társadalmi rang, étel, ital, ruházat, a jövő — azaz az életünk miatt (b. pont). A gond a kicsiny hit, a bizalomhiány. Az Atya adja az életfeltételeket és a munkaképességet. Gondban lenni az anyagiakért olyan, mintha a növények nem elégednének meg az asszimilációval, hanem dolgozni próbálnának (c. pont). De az Atya gondoskodásának feltétele: keressük az Országot! Ennek lesz melléktermék a „többi mind". Ha viszont az anyagiakat keressük — amit a pogányok tesznek —, akkor éhínség lesz. Hit és remény nem fér össze a gonddal (d. pont).

A tudomány is, a termelés is jórészt a hatalomgyakorlást szolgálja (128. num. a. és b. pont). Az elosztás igazságtalan az országokon belül is és nemzetközileg is. A helyzet fenntartására fegyverkeznek a gazdagok, a helyzet megfordítására fegyverkeznek a szegények (c. pont). A munka tehát egyrészt a kiváltságosakat szolgálja, másrészt az igazságtalanságot fenntartó fegyverkezést szolgálja, harmadrészt saját eredményeinek sírját is ássa egyben (d. pont). Tehát semmiképpen sem elég csupán dolgozni, hiszen egyrészt Isten többet bízott ránk, másrészt az emberiség java többet kíván. A munkaviszonnyal még nem teljesítettük a szolgálat parancsát. Nem hihetünk a haladásmítosz-

A haladásmítosz a munka és a fegyverkezés következményeként ígéri a jólétet és a békét.

nak, amely a munka és a fegyverkezés következményeként ígéri a jólétet és a békét. Még akkor sem hihetünk ennek, ha nyilvánvalóak lettek történelmi bűneink és elavulttá azok a haladás-ígéretek, amelyekkel azonosultunk. Nekünk csak sorsunk a munka, de nem rendeltetésünk (e. pont).

A munka nem adás és nem vevés, hanem szerzés (egyedül vagy kollektíven). Mit ér, ha az egész világot megszerzem is, ha lelkem kárát vallja? (129. num. a. és b. pont) Ha nincs lehetőségünk kedvünkre való munkához, akkor is rendesen kell dolgozni. De csak annyit, amennyi a megélhetésünkhöz szükséges. A munka részben hivatássá is lehet, ha lehetőséget nyújt szolgálatra (olyan jótettekre, amelyek nélkül nem lenne kevesebb a fizetésem) és apostolkodásra (b. pont). A mi dolgunk az adás, de nem gondunk az, hogy miből adjunk. A mennyei Atyának segítünk, szétosztjuk, amit ad. Csak az utasíthatja el a haladás-mítoszt, aki vállalja az adástörvényt! (c. pont)

3) Vissza a homályba?

(A 70-es évek közösségi írásai a munkáról: a Karácsonyi Ajándék c. katolikus szamizdat évkönyvekből vett idézetek alapján)

— Fogalomzavar: munkálkodás = bérmunka? „A világ építése" „emberibbé, használhatóbbá, kultúráltabbá", „Istentől kapott feladat", „alkotó mivoltunk kibontakoztatása" stb. — ezt hallgatólagosan sokan azonosítják a bérmunkával.

— Fogalomzavar: bérmunka = szolgálat? „A munka is szolgálat, bár nem a jézusi értelemben, mert fizetség jár érte" — olvashatjuk. Akkor inkább ne nevezzük annak. A szolgálat szó ma frázis: a miniszter a nép szolgája, a pápa Isten szolgáinak a szolgája, s a katonától a kalauzig mindenki szolgálatba megy. A Szentírásban ezzel szemben ez a szó sohasem jelent bérmunkát, amiért fizetés, függetlenítettség jár (Dufour: Bibliikus Teológiai Szótár, 1131. old.). Egyes munkakörök erősen átitathatók szolgálattal, de ezekben is fontos látnunk a szolgálat és a bérmunka különbségét, hogy jobban érvényre tudjuk juttatni a szolgálat-elemeket.

— Fogalomzavar: a megélhetés szintje = 8 óra munka? Ne legyen „a munka kizárólagos" vagy „öncél", „a bírvágy határtalan", „a pozíció hűtlenség"; ne legyünk „anyagiasak", se „karrieristák"; „ne túlórázzunk", ne „egész nap" dolgozzunk, hanem „csak a megélhetésünkért", legyen „korlát a 8 óra" ...— olvashatjuk. Nem kellene inkább a bérmunkának a hivatásunkból fakadó mértékét megkeresni? Döntően más a mértéke a társadalmi szokások szintjének és más a hivatásos keresztények megélhetési szintjének.

— Idealizálás: a munka terméke „szeretet-üzenet a másik embernek"? Egyértelműen „szeretet-üzenet" egy tv-készülék, amely az esetek többségében „kábítószer az otthon közepén" (Mérleg 1980. 3. sz)? Vagy egy üveg bor, amely „megvidámítja az ember szívét" (Zsolt 104,15), de legnagyobbrészt az ember borzalmas szétrombolására szolgál? Lehet egyszerűen csak „bonum praktikum létrehozás"-nak tekinteni az emberi munkát? A munka valósága nem változik meg attól, ha ilyen szép fogalmakat használunk rá; csak ha élesen megkülönböztetjük benne a jót és a rosszat.

— Esztétizálás: formatervezett atombomba? „A munka eredménye, az Erzsébet híd íve, az autópálya, a Budapest szálló — szép." Ez kétségtelen (bár pl. a budai hegyekbe tervezett autópályagyűrű szépségéről bizonyára mindannyiunknak más a véleményünk). De a szépség sem feledtetheti a lényegesebb kérdést: mire való, miért kellett ennyi és kiket szolgál mindez?

Ha Sík Sándor Acélembere elgondolkodna, hogy mire megy az energia az általa hordozott vezetékekben, ha átlátná, hogy ezzel működtetik a villamosszéket is, ezzel vetítik a lélekromboló filmeket is, ezt paza-

Ha az Acélember elgondolkodna...

rolják a nemtörődömségből égve hagyott lámpák millióiban is, ezzel működteti az átlag fogyasztó az Istentől messze sodró kényelmét biztosító sok gép-rabszolgáját is, ettől csillog-villog a sok gazdag és „nagy" ember botrányos reprezentáció-élete is,

s ha átlátná, hogy ugyanakkor a nyomorgó városperemek körül száz kilométeres körzetben kipusztulnak az erdők és még a napon szárított trágyát is eltüzelik (a talaj megtönkremegy), mert a nyomor valójában energiahiány is,

s ha átlátná, hogy nincs hatalmában a vezetékeket oda irányítani, ahol valóban szükség lenne az energiára —,

akkor talán kiszakítaná magát a csillogó vezetékek szemet gyönyörködtető vonalából és elmenne az emberekhez, hogy emberségre rázza föl őket (amire valószínűleg nagyobb esélye lenne azokban az otthonokban, ahol csillár helyett gyertyafény, porszívó helyett seprű van), vagy elmenne a szegényekhez, akiknek még ócskavasként is nagyobb hasznukra lenne talán, mint a csillogó vezetékek büszke hordozójaként.

— A kispolgári szokásrend = keresztény morál? „A munka a transzcendens törekvéseink szilárd alapja" — olvashatjuk. Ez nagyon félreérthető. Vajon ha a Zebedeus fiúk így gondolkodtak volna, otthagyták volna a hálót? Ha Jézus ma jönne, csak a csavargók követnék?

„A lógós nem méltó az Isten Országára." Akkor se, ha a hadiiparban dolgozik, vagy a környezetet életveszélyesen mérgező vegyigyárban? Jobb lett volna, ha Einstein vagy Hamvas Béla nem írogat suttyomban, füzetét az íróasztala alá ill. a raktári fiókba rejtve?

„Elismerésre méltó teljesítményt kell nyújtanunk"? Ismét nagyon félreérthető. Kinek az elismerését kell elérnünk és mivel? Semmi nem-keresztényit nem tehetünk azért, hogy a nem-keresztények elismerését elnyerjük, hogy tanúságtételünket jobban elfogadják! „Ne hasonuljatok a világhoz!" (Róm 1,12) A világ értékrendje a munka területén is sokszor torz: elismerik például az élsportolók legtöbbnyire haszontalan teljesítményét, irigylik a történőket és a pozíciójuk segítségével harácsolókat; de Michelangelót kinevetik vagy kirúgással fenyegetik, ha a széklábfaragó műhelyben Mózes arcáról elmélkedik, hogy szobra az embereket Isten bölcsességének vágyára indítsa.

— Kinek használunk valójában a mun-

„Munkádon más keres!"

kánkkal? „Ne légy szeles! Munkádon más keres!" — idézi József Attilát *(éppen a sokat*

idézett „Dolgozni csak pontosan, szépen..." sorokat megelőző mondat ez!) az egyik elmélkedés. De ezt az idézetet csupán a „megnem-szűnő robot"-tól való óvásra használja fel. Mintha a mértékletes, 8 órát dolgozó polgár ment maradhatna a bérmunka valóságában rejlő igazságtalanságoktól...

— A kedv és az ambíció a bérmunka területéről táplálkozik? Igaz, hogy fontos, hogy „örömmel tudjunk dolgozni", s a pályaválasztásban ez jelentős szempont. De talán föl is lehet ébreszteni a kedvet aziránt, amit hivatásnak érzünk. „Az legyen az örömem, hogy szolgálhatok" — imádkozzuk a Hűségimában.

Az is igaz, hogy „ha az ambíciónk a bérmunka területén elhal, ez egész jellemünket károsítja". De az ambíció aligha a bérmunka területéről árad szét az ember életére. „Csak egy a szükséges" (Lk 10,41), s ha ebben az egyben, a hivatásunkban ambíciózusak vagyunk, az biztosan szétsugárzik az egész életünkre. Ha pedig nem tudja besugározni a bérmunkánkat is, akkor addig hajt, amíg megfelelő állást nem találunk, mert nem tűri el, hogy életünk egy nem jelentéktelen részét értelmetlenül töltsük. Vigyázzunk, nehogy Országbeli kudarcainkat próbáljuk kompenzálni a szakmai sikerek keresésével.

— Fogalomzavar: talentumok = szakmai képességek? A „talentumok kamatoztatása" = bérmunka? Jézusnak nem volt tehetsége tudományos, gazdasági vagy művészi alkotáshoz? A tehetség általános, csíraszerű képesség, azon a területen bontakozik ki, ahová az ember az energiáit hosszú időn át koncentrálja: a hivatásban.

— Idealizálás: „az állapotbeli kötelesség: már szeretet"? Mindegy, hogy ki teszi kötelességemmé, ki a munkaadóm, milyen állapotot választottam magamnak? Még ha belekényszerültem egy állapotba, akkor se tehetem gondolkodás nélkül a vele járó kötelességeket („parancsra tettem"!).

— Fogalomzavar: igazságosság = 8 óra munka? „Amennyit kiveszünk a társadalom közös kosarából, annyit bele is kell tennünk" — ez igaz. De ha keveset veszünk ki, akkor keveset is kell beletennünk, nem 8 órát. „Öt iga ökröt vettem, megyek kipróbálni. Az urad bizonyára nem akarja, hogy rablással vagy csalással szerezzem meg azt az életszínvonalat, amit most majd az ezzel az öt iga

Az öt iga ökörrel biztosítható életszínvonalról pedig nem mondok le holmi lakoma-meghívások miatt.

ökörrel végzett szorgos munkám biztosít számomra. Erről az életszínvonalról pedig nem mondok le holmi lakoma-meghívások miatt. Kérlek, ments ki." (Lk 14,19 kiegészítve) Mellesleg, nagyon éberen gondoskodnak mások arról, nehogy többet vehessünk ki a közös kosárból, mint amennyit beletettünk. Ha örökölt kiváltságainkat „elherdáljuk" a szegényekkel való szolidaritásban és magunk nem folyamodunk az erőszak különféle rafinált formáihoz, biztos, hogy csak kevesebbet fogunk tudni kivenni.

Mi hát a bérmunka szerepe az egész életet átfogó keresztény hivatásban?

II.) A realitások

4) Alapfogalmak

4.1. A két termelési rendszer

„Egyes termelési rendszer"-nek (1. trsz.) mondjuk *a fizetőképes kereslet és a bérmunkaerő egymásratalálásának bonyolult, világméretű szervezetét.* Ez az, amit a hétköznapi beszédben munkának mondunk. A fogalomzavar elkerülése érdekében a továbbiakban *bérmunka*ként emlegetjük.

A *„kettes termelési rendszer"*-ben (2. trsz.) pedig *a fizetőképtelen emberi rászorultság találkozik a szolgálatkészséggel.* Ez a tevékenység a *szolgálat*.

Miért fontos ez a megkülönböztetés? Az első a természetes önfenntartásunk, a társa-

1. trsz. Bérmunka: fizetőképes kereslet és bérmunkaerő találkozása.

2. trsz. Szolgálat: fizetőképtelen emberi rászorultság találkozik szolgálatkészséggel.

dalomban kialakult munkamegosztásnak megfelelő (elvileg igazságos) adok-kapok. A második viszont egyoldalú adás. Fontos a megkülönböztetésük, mert hajlamosak vagyunk a becsületes bérmunkánk alapján kereszténynek hinni magunkat, Isten viszont nem elégszik meg a bérmunkával, hanem elsősorban szolgálatra hív:

„Amikor ebédet vagy vacsorát adsz, ne hívd meg barátaidat, sem testvéreidet, sem rokonaidat, sem jómódú szomszédaidat, nehogy visszahívjanak és *viszonozzák* ne-

Ne a fizetőképeseket hívd! Boldog leszel, mert nem tudják neked viszonozni!

ked. Ha vendégséget rendezel, hívd meg a szegényeket, bénákat, sántákat, vakokat. S boldog leszel, mert nem tudják neked viszonozni. De az igazak feltámadásakor megkapod jutalmadat!" (Lk 14,12-14)

Bizonyos feltételek megléte esetén szolgálat lehet a bérmunkaidőben, bérmunkahelyen végzett tevékenység is. A „fizetőképtelen" igény ugyanis nemcsak azt jelentheti, hogy nincs elég pénze rá az igénylőnek, hanem azt is, hogy az igény olyan természetű, hogy nem lehet pénzzel megfizetni (pl. a beteg a pénzével csak a gondoskodás külső megnyilvánulásait tudja kiváltani, az ápolónő őszinte, belülről fakadó szeretetét igényelve a beteg „fizetőképtelen").

Tehát *a 2. trsz. megjelenhet az 1. trsz. munkahelyein és munkaidejében is,* ha a bérmunka által kielégítendő igény egyrészt *emberi* (ennek jelentését lásd alább), másrészt pénzzel megfizethetetlen természetű. Amikor a dolgozó beleviszi a bérmunkájába ezt a megfizethetetlen természetű többletet, *amely nélkül nem lenne kevesebb a fizetése és amely nélkül nem lenne megoldva a feladata,* akkor a bérmunkahelyén és bérmunkaidejében részben szolgálatot végez.

4.2. A szükségletek hierarhiája.

Mit jelent az előbbi meghatározásokban az „emberi igény", ami szemben áll a „fogyasztói igénnyel"? Nyilvánvalóan nem elégíthetünk ki a munkánkkal bármiféle igényt: nem vállalhatunk el bérgyilkosságot, sem felesleges luxus feladatokat.

A szakirodalom többféle szükséglet-hierarhiát ismer. Én most itt a legegyszerűbbet, a Jézustól tanultat használom, amely két fő csoportba osztja az emberi igényeket, a „bios" és a „dzóé" (mindkét görög szó életet jelent) éltetéséhez szükséges dolgokra: *az ember „kenyérrel" és „Isten Igéjével" él,* azaz múló és örök értékekre van szüksége.

Fontos az összefüggés a két igénycsoport között. Jézus nagyon fontosnak tartja és a lelkünkre köti a másik ember éhezésének, ruhátlanságának és hajléktalanságának megoldását, s ugyanakkor a gazdagságot az Istentől (statisztikai szükségszerűséggel) eltávolító erőnek tartja. *A mulandó értékek szempontjából* tehát az ember lehet nyomorgó, szegény és gazdag; s az embernek *helyes igénye, hogy ne nyomorogjon, de nem helyes igénye az, hogy ne legyen szegény.* A tisztes szegénységet meghaladó igények ugyanis a másik igénycsoportnak, az örök

Emberi igény: a mulandóakban szegénység, Istenben gazdagság.

értékeknek, az Istenben való gazdagságnak, az ember boldogságának ellenére vannak.

Emberi igénynek nevezzük hát a mulandóakban való szegénység és mellette az Istenben való mérhetetlen gazdagság igényegyüttesét.

Ezt jelképezi az **1. ábra.** A két igénycsoportot a függőleges szaggatott vonal választja el. A szaggatott vonal jobb oldalán levő oszlop (a „templomtorony", ha az ábrát egy templom körvonalához hasonlítjuk) nyílszerű csúcsban végződik, jelezve, hogy az Isten képére teremtett, ép, emberi ember igénye Istenre végtelenül nagy. A szaggatott vonal bal oldalán levő múlandó értékeket további két alcsoportra bontottuk a pontozott vonallal: anyagi és információs kincsek iránti

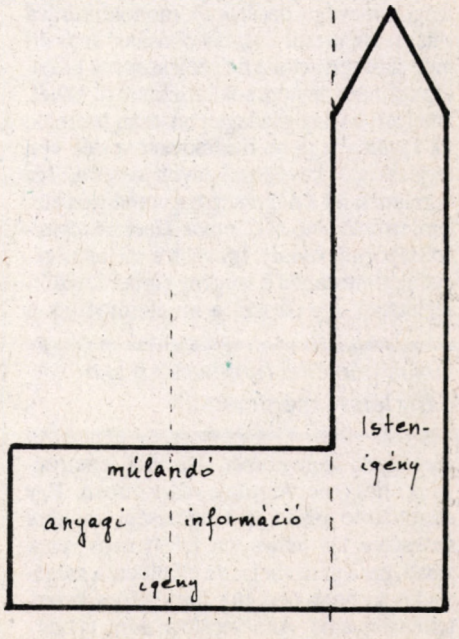

1. ábra: Az ember helyes igényei

igényekre. Ez a két részre osztott fekvő téglalap (a „templomépület") azt jelképezi, hogy az emberi ember anyagi és információigényei korlátosak, csak alapként szolgálnak az Istenben való végtelen kibontakozáshoz. Ennek megfelelően fogyasztói igénynek nevezzük a tisztes szegénységet meghaladó anyagi és információigényeket, a jólét igényét, amely szükségképp magával hozza az Isten-igény sorvadását, mert aki az anyagi javakat szereti-becsüli, az megveti-gyűlöli az Istent (vö. Lk 16,13).

Fogyasztói igény: tisztes szegénységen túli anyagi és információ igény.

A 2. trsz. meghatározásánál használt „emberi" jelzőt a most kifejtett értelemben használom ott, szembeállítva a fogyasztói igényekkel. Az „emberi" jelző a meghatározásban kulcsfontosságú. „Esztelen, ...aki vagyont halmoz fel magának ahelyett, hogy Istenben gazdagodnék" (Lk 12, 20-21). „Boldogok vagytok, ti szegények!" (Lk 6,20)

Esztelen aki vagyont halmoz fel. Inkább Istenben gazdagodnék.

5) Az 1. trsz. problémái

5.1. Éhezés és dőzsölés

A szegények éhsége nem fizetőképes kereslet, nem is vonz bérmunkaerőt. A mezőgazdaság részesedése a teljes termelési értékből 1950 és 1970 között 38-39 %-ról 19-20 %-ra csökkent mind a kapitalista, mind a szocialista fejlett országokban *(Simai Mihály: A harmadik évezred felé)*. A gazdagok már nem bírnak többet enni, így a bérmunkaerő átcsoportosul olyan területekre, ahol a pénz (azaz a gazdagok igénye) megjelenik, pl. a repülőgépiparban. Hiszen ha a gazdag fizet az utazgatásért, a szegény meg nem tud fizetni a kenyérért, akkor világos, hogy a repülőgépipar a fontosabb, tehát az fejlődik. Még pregnánsabb példa a fejletlen országok mezőgazdaságának monokultúrává válása. Az ottani nagybirtokosnak nem éri meg rizst termelni a helybeli szegény lakosság számára, hanem sokkal inkább pl. kávét, amelyért a világ gazdagjai busásan fizetnek. Pl. Jáván a legjobb rizsföldeket vették el a terjeszkedő kávéültetvények céljára. Így bomlanak fel a népesség hagyományos élelemtermelő alapjai *(Csupor Tibor: A táplálkozás paradoxonai)*. Így válik a mi luxusigényünk fontosabbá a szegény ember létszükségleténél. Így okozza a mi életmódunk a szegények szenvedését. De van lehetőségünk, hogy ne vegyünk részt ebben. Egy szemléltető példa: (az egészségi okokból szükséges kis hányadon felül) nem venni kávét, ezt a pénzt helyette elküldeni a szegényeknek, hogy éhségük fizetőképes keresletté válhasson. Általánosítva: adni, erőforrásainkat az 1. helyett a 2. trsz.-be bevetni.

Luxusigényünk fontosabb a szegény létszükségleténél?

Az 1. trsz. más területeire is érvényes, hogy a gazdagok fogyasztói igényei a meghatározóak, s nem a szegények életszükségletei. Pl. a tudományos kutatások is a gazdagok érdekeit szolgálják, a szegényeket pedig még kiszolgáltatottabbakká teszik. „Mivel a kutatómunka túlnyomó részét a fejlett országokban végzik, s azok kormányai, alapítványai, egyetemei és iparvállalatai finanszírozzák, valóban képtelenség lenne feltételezni, hogy kutatási és fejlesztési erőfeszítéseiket nem saját érdekeiknek megfelelően irányítják... A fejlett országok műszaki haladása idézi elő nagy részben a fejletlen országok egyre romló kereskedelmi helyzetét." *(Gunnar Myrdal: Korunk kihívása a világszegénység)* Mítosz, hogy a tudomány fejlődése majd megoldja a világnyomort. Csak a gazdagokat teszi még erősebbé. Myrdal megvilágításában az is nyilvánvaló, hogy nem elég nem megvenni a szegény országok monokultúrás termékeit, ez önmagában még hátrányosabb helyzetbe hozhatja őket. A 2. trsz. segít valóságosan, s a fogyasztás bojkottja ehhez biztosít erőforrásokat.

A tudomány fejlődése is a gazdagokat teszi még erősebbé.

Még egy hazai példa: mialatt sokan alapvető lakásgondokkal küszködnek, addig a pénzesek számára villámgyorsan és luxuskivitelben készülnek nyaralók és középületek *(Kozma Ferenc: Jólét szocialista módon)*.

Az információs kincsek területén „zaj"-nak nevezzük az olyan információkat, amelyek valójában nem szükségesek annak, aki kapja őket. Ezek az „informatikai zajok" azért károsak, mert kiszorítanak vagy észrevétlenné jelentéktelenítenek valóban szükséges információkat, telítik az ember agyát „gipszkásával". Gondoljunk arra, mennyi mindent tudunk a világ más tájainak „nagy"-politikájáról, miközben nem kapunk tájékoztatást például saját városunk környezetvédelmi vagy városfejlesztési problémáiról és az „illetékesek" ezekről folyó vitáiról. Mennyi műszaki, gazdasági könyvet tanulnak meg az emberek a főiskolákon (sokszor munka mellett és a család rovására), pedig még nem volt a kezükben gyereknevelési vagy önnevelő könyv. Mennyi időt töltenek kábultan a tv információ-áradatában, pedig a házastársi vagy baráti beszélgetés ezerszer többet érne. Az 1. trsz-ben rengetegen foglalkoznak „zaj"-termeléssel.

Az 1. trsz-ben a gazdagok (fogyasztói) igényei a meghatározók, s nem a szegények életszükségletei.

Összefoglalva: az 1. trsz-ben a gazdagok (fogyasztói) igényei a meghatározók, s nem a szegények életszükségletei.

5.2. Rombolás, hazugság

Az 1. trsz. semmiképpen sem nevezhető sommásan hasznos, „építő" munkának, „bonum praktikum" létrehozásának. Hihetetlen nagyságrendben folyik az 1. trsz-ben a következő három tevékenység:

Rombolás, értelmetlenség: fegyverkezés, hadgyakorlatok; az összemberiség érdekével szembenálló csoportérdekek következtében kifizetődő munkává válhat a fúrás, egymás munkájának hátráltatása, a pazarlás, az eladható selejt gyártása, a közös eszközök és erőforrások kíméletlen elhasználása; ellenőrző apparátusok és rendfenntartó szervek munkája, amelyeket az emberek önzése és békétlensége tart fenn.

Hazugság, káros információk gyártása: a reklám-dömping, a tömegtájékoztatás és az oktatás — bizonyos része.

Propaganda: örömhír-ellenes ideológiák.

Minek alapján állítottunk fel két csoportot: „Hazugság" és „Propaganda" miben különbözik?

A „Hazugság" szimbolizálja mindazt az informálást (butítást), amely lehetővé teszi a kizsákmányolást. A (vallásos vagy másféle) ideológusok, tömegkommunikációs eszközök, népnevelők stb. bonyolult rendszerében kifejlődik a fennálló rend szentesítése, a közgazdasági homály, stb. Pl. a római császár a rabszolgaságot istenektől rendelt intézményként igazoló, s a rabszolgákra hatással levő vallási szervezetet támogat.

A propaganda elsősorban nem anyagi érdekből indul. Az előző példában a császár és a vallási szervezet egyaránt haszonélvezője a rabszolgák elnyomott helyzetének. Egy olyan propaganda-gépezetet viszont, amely minden városban szobrot állít a császárnak és az embereket (jutalommal vagy büntetéssel) kényszeríti a szobrot ill. a császárt imádni, a császár nem annyira anyagi érdekből, mint inkább hiúságból, presztízsből, a nagyság vágyából s az alattvalók konformizálása céljából tart fenn.

5.3. A jövő kizsákmányolása

A XX. század második felében a gazdag országok termelése és fogyasztása olyan képtelen mértékben nőtt, hogy az már az emberiség jövőjét fenyegeti.

— Visszafordíthatatlanul beszennyezett és szétrombolt,

— pótolhatatlanul kizsigerelt-kiszipolyozott és

— uralhatatlanul-megfékezhetetlenül veszélyes világot hagyunk a gyermekeinkre és unokáinkra.

Szenvedélybeteg civilizációban élünk: esztelen fogyasztásunk érdekében még saját utódaink életfeltételeit is felesszük és tönkretesszük, mint az alkoholista szülők, akik szenvedélyük rabjaként még a kenyérrevalót is elisszák és gyermekeik éheznek.

Szenvedélybeteg civilizáció...

(Ezen állítások alátámasztásaképp a tanulmány utalt magyarul is elérhető anyagokra, mert 1980-ban Magyarországon ezek még hihetetlen túlzásnak tűntek. Azóta már sajnos nem hihetetlenek, ezért a részletes utalásokat elhagyjuk. Mindenképp elismerés illeti azon testvéreinket, akik **E. F. Schumacher: Small is beautiful** *(A kicsi a szép — most jelent meg magyarul) c. könyvét a közössé-*

gekben már 77-ben ismertették, akik Conciliumot, sok értéket lefordítottak, valamint a Mérleg-et, melynek 1979-es és 80-as évfolyama többek közt ilyen címekkel közölt könyvismertetéseket: Túléljük-e a jövőt? Civilizációnk újjáteremtésének szükségessége; Világméretű aszketikus kultúra felé tartunk?)

A jövőkizsákmányolási problémánál nem csupán a fegyverkezés okozta károkról, s nem is csupán a termelés során előforduló gondatlanságok és pazarlás okozta károkról van szó. Hanem arról, hogy *az óriási volumenű, ostoba, bűnös fogyasztói igényeket kiszolgálva a legideálisabb termelés is tönkreteszi a földet.*

„A Föld megadná minden embernek a szükségeseket, de képtelen kielégíteni az igényeiket!" (Gandhi)

5.4. Fizikus és munkás felelősség

Az atombomba ledobása rettenetes erővel dobta felszínre a fizikusok, a tudósok felelősségét: félelmetes tudásukat kinek bocsátják rendelkezésére. Legvilágosabban talán Dürrenmatt A fizikusok c. drámája veti föl a problémát: *„Tudományunk iszonyatossá, kutatásunk veszélyessé, ismereteink halálossá váltak. Nekünk, fizikusoknak, egyetlen lehetőségünk maradt: ... vissza kell vennünk a tudásunkat!"*

De azóta kiszélesedett a felelősség: nemcsak a tudósoknak van felelősségük, hanem minden embernek, aki a maga kis mindennapi munkájával ugyanazt a gazdasági-tu-

Mindenki a maga kis hétköznapi munkájával...

dományos-technikai folyamatot *(szándékosan nem írok fejlődést vagy haladást!)* viszi előre, amelyet a tudósok nagy lépésekkel lendítenek meg. Mert ez a folyamat még békés úton is katasztrófába visz.

„Kérdésessé vált a reneszánszra visszamenő fenntartás nélküli bizalom egy olyan tudományban, amely a természet uraivá és birtokosaivá tesz bennünket. Főleg 1968 után nyilvánvalóvá váltak a természeti forrásokban keletkezett rombolások, az ember elidegenedése és manipulációja, a környezet halált hozó elszennyeződése, és a fejlődésben való vak hit rabszolgává tevő illúziói! Életünknek és történelmünknek többé nem lehet értelmes célja ez a tudományos-technikai-gazdasági növekedés!" *(Roger Garaudy: A „bázis" a marxizmusban és a kereszténységben, Concilium 1975. 4. sz)*

„Még egyetlen társadalom sem hirdette ily mértékben a maga termelésének fontosságát, s ugyanakkor egyetlen társadalom sem rombolta szét ily mértékben a földgolyó biológiai harmóniáját, zsákmányolta ki a földgolyó ásványi gazdagságát, szennyezte be kontinenseit és tengereit piszokkal és kártékony, megsemmisíthetetlen melléktermékekkel, melyektől az emberiség aligha tud többé megszabadulni." *(Hubert Lepargneur: Az egyház kritikai funkciója a társadalomtól elrendelt halállal szemben, Concilium 1974. 4. sz)*

Sajnos a fizikusok döntési szabadsága csupán csak annyi, hogy szerencsés esetben eldönthetik, melyik hatalmat akarják szolgálni. Hiszen ma már a kutatás olyan eszközöket és beruházásokat, annyi pénzt igényel, hogy azt csak valamely hatalomtól lehet megkapni. Az sem megoldás, ha a fizikus visszaveszi a tudását, hiszen „minden kigondolhatót előbb-utóbb kigondolnak"! *(Dürrenmatt, Utószó 19. pont)*

A munkások döntési szabadsága még kevesebb. „A bázis az, amely munkája révén gazdagságot teremt, azonban sem a termelés célját, sem a munka megszervezését, sem a jövedelem elosztását nem határozhatja meg" *(Roger Garaudy, ugyanott).*

Mielőtt keresztény hittel megoldást keresünk, nézzük az 1. trsz. negyedik nagy problémáját.

5.5. „Az aratnivaló sok, de a munkás kevés" (Mt 9,37)

Ki foglalkozik az 1. trsz.-ben az emberek Isten-éhségének betöltésével? Hogy erre válaszolhassunk, sorra kell vennünk, hogy *az Isten-igény milyen formákban jelenik meg fizetőképes keresletként.* Pl. öt ilyen forma:

a) Lelki betegek igénye a lelki egészséget védő-gyógyító szolgáltatásokra (pl. pszichológus).

b) Szorongók igénye örökélet-biztosításra (pl. egyházi adó, szentségkiszolgáltatások ára).

c) Nevelői feladatukban segítséget váró szülők igénye az oktatáson, képességfejlesztésen túlmenő pedagógusra (pl. hitoktatás, jóhírű tantestületű iskolák keresettsége).

d) Keresztények missziós célú adakozása kvázi fizetőképessé teszi valamely missziós terület (önmagában nem fizetőképes) Isten-éhségét.

e) Keresztények eltartanak (függetlenítenek) egyes személyeket (pl. papokat) azért, hogy Istent közvetítsék (?) számukra (homília, szentségek, lelkigondozás, közösségteremtés stb.). A függetlenítés problémáira még visszatérünk.

Nézzük meg azt is, hogy melyek a *nem fizetőképes Isten-éhségek.*

x) A szegényeké, akiknek kenyérre sincs pénzük.

y) A gazdagoké, akiknek a Mammon az uruk, s nem adják oda akármiért. Előbb Isten ismeretére ingyen kell segíteni őket (sokszor még így sem kell nekik).

z) A realistáké, akik tudják: ha valaki csak pénzért hajlandó nekik örömhírt hirdetni, akkor ennek mondókája nem sokat ér.

A fizetőképes Isten-igények a fizetők részéről legnagyobbrészt egyáltalán nem komolyak. Csak annyiban törődnek evvel az igényükkel, amennyiben zavarja őket a termelésben és fogyasztásban, a maguk Istentől távol berendezett életében. Nem azt várják a pszichológustól, hogy szeretetre képes emberré tegye őket, hanem hogy az életharcban erős és az életet élvezni tudó emberré.

Többnyire akik az egyházi adót megfizetik (az ennek sokszorosát kitevő háztartási-, élet-, casco- stb. biztosítások mellett) mint egy „örökélet-biztosítás" átalánydíját, vagy (a havi lottó mellett) mint egy szerencsejáték árát (Pascal gondolatának megcsúfolásaként, *„hátha mégis van Isten, akkor se járjunk rosszul"*), azok sem azt akarják, hogy Isten legyen az életük ura, csupán a lelkiismeretüket akarják megnyugtatni, az esetleg létező Istent lekenyerezni.

A szülők többsége, akik köztudomásúan szívesen helyettesítik a gyermekkel való személyes törődést anyagi ajándékokkal, nem Istent kívánják a gyermek számára, amikor

Fizetőképes igény Istenre?

hitoktatásra küldik (hiszen ha annyira fontosnak tartanák, akkor a maguk számára is igényelnék Istent; s akkor maguk is hitoktatnák a gyermeküket), hanem a személyes törődésük helyett vesznek a gyereknek néhány emberórányi nevelő személyességet. Mások azt várják a hitoktatástól, hogy a gyerek, akit önző szülei példájukkal (esetleg nem is tudatosan) önzővé nevelnek, valami erkölcsi ráhatást kapjon, hogy *(amellett, hogy az életharcban kemény fickó maradjon!)* a szüleivel szemben tisztelettudó és öregségükre gondoskodó legyen. Ugyanezt várják a jó pedagógustól is (ha egyáltalán várnak valamit a képességfejlesztésen túl).

A fizetést kapók (pszichológus, pedagógus, pap stb., összefoglaló néven: a nevelők) oldaláról nézve ugyancsak problémás az Isten-igény valóságos szolgálata. Az egyik óriási kísértés az, hogy ne a tényleges lelki fejlődést szolgálják, hanem azt nyújtsák az embereknek, amit azok várnak tőlük. Így válik a nevelés puszta oktatássá, a pszichológia a lelkiismerettől való megszabadítássá, a plébánia kultuszközponttá, szentség-butikká, a kereszténység politikai és anyagi érdekektől átszőtt vallássá.

A fizetést kapó nevelők másik nagy kísértése a képmutatás: megfelelő anyagi ösztönzők hatására produkálják ugyan a nevelés külső megnyilvánulásait, de ez nem őszinte, áldozatos szeretetből fakad. Vajon hány pap lelkipásztorkodna áldozatosan, hivatásosan, ha munkáspapként el kellene tartania magát? Izrael nevelőinek, a farizeusoknak népbetegségük volt a képmutatás: úgy tették a dolgukat, ahogy a tekintély és a jövedelem növelése megkívánta, színleg nagyokat imádkoztak, nyilvánosan alamizsnálkodtak, Mózes tanítószékében pöffeszkedtek, nagy ceremóniákat és reprezentációkat rendeztek és a néppel busásan megfizettették a hókuszpókuszaikat.

Összefoglalva, akiknek az 1. trsz. (elvileg) azért ad fizetést, hogy az embereket Isten (ill. nem Isten-hívő fogalmazásban: a szeretet, az emberiség-szélességű közösségi lét)

Amitől kevesebbe a fizetésük...

felé emeljék, azok elé nagy erővel odaállítja
— az őket fizető „páciensek" elvárásait;
— az őket fizető hatalom elvárásait;
— a képmutatás kísértését.

Hányan tudják így a foglalkozásukat átitatni hivatással? Hivatással, ami nélkül nem lenne kevesebb a fizetésük, sőt, amitől határozottan kevesebbe a fizetésük és még más szankciók és zaklatások is érnék őket.

Hány missziós vállalta, hogy az őt fizető gyarmatosítókra is alkalmazza az evangéliumot, s ezért esetleg eretneknek nyilvánítsák

és megöljék? S hányat avattak ilyesmiért szentté, vagy akár csak boldoggá? S érvényesülni kívánó templomi közönségének hány pap meri elmondani Jézus tanításának lényegét (ha egyáltalán valami indította arra, hogy ezt a lényeget megkeresse), ha nem akar az őt eltartók szemében olyan „jellé válni, amelynek ellenemondanak"? (Egy brazíliai misszionárius mondta el: A gazdag templombajárók fel vannak háborodva, hogy merészel a pap szociális és politikai kérdésekbe beleszólni! Nem fizetnek egyházi adót, mondván: „majd jönnek még hozzánk ezek a lázító papok, ha fölkopik az álluk, s fogadkoznak, hogy jók lesznek, csak fizessünk ismét!") (Egy hazai eset: „Plébános úr, miért nem vesz már egy kocsit magának? Ne hozzon már szégyenbe bennünket. Ha akarja, csak szóljon, veszünk mi magának!") Melyik pap vállalja, hogy öltözködésével, étkezésével, lakberendezésével, kerékpárral, vonattal, busszal közlekedésével nyugtalanítja az őt eltartók lelkiismeretét? Mert a „ne hozzon már szégyenbe" ezt jelenti magyarul: „Ne nyugtalanítsa

Hadd hihessük: ez tetszik Istennek!

már a lelkiismeretünket! Éljen maga is jómódban, hadd hihessük, hogy ez tetszik az Istennek!"

A d) és e) esetben még egy további probléma is erősen nehezíti, hogy hamisítatlan kereszténységet adjanak tovább azok, akik ezt fizetésért teszik. A kereszténység egyik lényegi vonása az, hogy mindannyian viszonzást nem várva szolgáljuk a rászorulókat (2. trsz) De hogyan tanítható egy fizetett vezető a viszonzást nem váró szolgálatra? Ha megkér valakit egy feladatra, az illető azt gondol-

Hogyan nevelhet fizetett vezető viszonzást nem váró szolgálatra?

hatja magában: „Majd csinálom, ha engem is megfizetnek érte!" Hogy oszthatná szét egy pap a feladatokat és a felelősséget a bázison, ha a bázis azt gondolja: „Talán azért fizetjük őt, hogy velünk csináltassa meg a feladatokat?" Ha egy pap megpróbálja a híveket nagykorú, hivatásos keresztényekké, „szent papsággá" (1Pét 2,5) nevelni, *alapvető akadályként fogja megtapasztalni a maga függetlenítettségét.* De ki az, aki anyagi kiváltságairól lemond?

Mindevvel azt a megállapítást szándékoztam alátámasztani, hogy az 1. trsz-en belül, tehát fizetőképes kereslet által vonzott bérmunkaerővel szolgálni az emberek Isten-igényét és építeni a Krisztustól ránk bízott Országot — felette problematikus dolog.

5.6. Nem-intézményes függetlenítés

Mintegy kitérőként, röviden vázolni szeretném, hogy bizonyos körülmények között a függetlenítés problémái kivédhetőek. Három feltétel látszik:

— Akit fizetnek, az mindenképp függ az őt eltartók elvárásaitól. Tehát csak olyantól szabad fizetést elfogadni, akinek céljaival teljesen azonosulhat az ember. Nem tarthatja el a „hívő" nép a papot, mert a papnak pontosan az a hivatása, hogy a templomába járók céljait megtisztítsa, Isten felé fordítsa (megtérés). De eltarthatja a papot pl. egy papi csoport, melynek tagjai felváltva pénzt keresnek, vagy a kisközösség, amelybe tartozik (amelyet nem ő vezet).

— Hogy a képmutatás veszélye a minimálisra csökkenjen, kell, hogy az őt eltartók jól ismerjék, s nap mint nap a jó úton segítsék elismeréssel és feddéssel. Ez ismét csak a kisközösségi méretekben lehetséges.

— Nem szabad, hogy a fizetés az ő nevelői munkájának ellenértéke legyen, hanem a viszonzást nem váró szolgálatot lehetővé tevő megélhetés-biztosítás. Ebből két szabály következik: 1) Aki „jobban dolgozik", a közösségtől nem kaphat ezért több pénzt. (A stólapénz a szolgáltatások számától függ, ez nem a minőségi munkában tesz érdekeltté.) 2) A „fizetés" nem lehet semmivel sem több, mint amennyi a pap (vagy világi esetén a család) tisztes szegénységben való megélhetéséhez feltétlenül szükséges. Ez a két szabály — evilági közgazdász szemmel nézve — látszólag a jobb szolgálat iránti teljes érdektelenséget eredményezi. De fentebb láttuk, hogy a pénz húzóerejére hiába is számítunk ezen a téren. Akiben nincs Lelkesedés, az úgysem tudja az Országot építe-

Az erkölcsökről lehet felismerni a prófétát és a hamis prófétát.

ni. A hivatásos keresztény teljes szívvel-Lélekkel végzi szolgálatát, akár a munkája mellett, akár egy biztosított megélhetés mellett. A „nyugdíjas állásban semmittevés" ellen (ami a mai függetlenítés mellett nem ritka), elég biztosíték az, hogy a kisközösség nyomban nem fogja őt eltartani, amint a függetlenítés nyomós indoka megszűnik.

A Didachéból, ebből az őskeresztény tanításból illusztrálnám a nem-intézményesített függetlenítés jellemzőit:

„Nem mindenki próféta, aki lélekben szól, csak akkor, ha erkölcsei ugyanazok, mint az Úréi. Az erkölcsökről lehet felismerni a prófétát és a hamis prófétát ... Aki az igazságot tanítja, de nem cselekszi azt, amit tanít, hamis próféta." (XI. 8,10)

„Minden apostolt, aki hozzátok érkezik, úgy fogadjátok, mint az Urat magát! De egy napnál tovább ne maradjon! Ha esetleg szükséges, maradjon még egy napot; ha azonban már három napig marad, akkor hamis pró-

Ha pénzt kér, hamis próféta.

féta. Amikor az apostol elmegy tőletek, ne vigyen magával mást, csak kenyeret, addigra valót, amíg szállást talál. Ha pénzt kérne, hamis próféta!" (XI. 4,5,6)

„Mindenkit fogadjatok be, aki az Úr nevében érkezik, próbára téve majd megismeritek, hiszen képesek vagytok a jobb és a bal megkülönböztetésére." (XII. 1)

„Kézfeltétellel válasszatok magatoknak az Úrhoz méltó püspököket és diakónusokat, szelíd, nem pénzéhes, igazmondó s kipróbált férfiakat, ők látják el ugyanis nektek a tanítók

Válasszatok méltó püspököket!

és próféták szolgálatát." (XV. 1)

„Minden igaz próféta, aki le akar telepedni nálatok, megérdemli kenyerét. Hasonlóképpen az igaz tanító is, mint a munkás, megérdemli kenyerét. A csűr, a présház, juhaid és marháid, terményeid zsengéjét vedd, és add a zsengét a prófétáknak. Ha nincs közöttetek próféta, akkor a szegényeknek adjátok." (XIII. 1,2,3,4)

5.7. Az 1. trsz. összefoglalása

A 1. trsz-t úgy jellemezzük, hogy rárajzoljuk az 1. ábrára, az ember helyes igényének rajzára mint alaphálózatra. A **2. ábrán** a vastag görbe vonallal körülzárt terület jelzi az 1. trsz. által kielégített igényeket.

Az ember helyes anyagi igényeit részben kielégíti (**M: Megélhetés**), részben nem (**É: Éhezés**). Az ember helyes információigényeit részben kielégíti (**O: Oktatás**), részben nem (**A: Analfabétizmus**). Ezzel szemben kielégít fogyasztói igényeket anyagi téren is (**F:** anyagiak **Fogyasztása**), információ terén is (**Z:** informatikai **Zaj**).

Ezek a kifejezések, mint Éhezés vagy Analfabétizmus, szimbolikusak, tágabb értelműek. Pl. az Analfabétizmus nem csupán az írás-olvasás tudásának hiányát jelzi, hanem annak a (kultúrkörönként változó) tudásanyagnak a hiányát, ami az emberhez

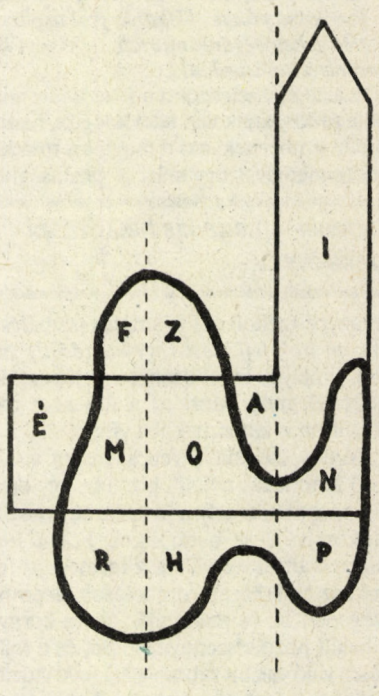

2. ábra: Az egyes termelési rendszer

méltó élethez szükséges.

Az É, M, O, A, F, Z területek ilyen fölrajzolását az 5.1. pont indokolja.

A vízszintes tengely alá nyúlik (ez azt jelképezi, hogy kimondottan negatív) az **R (Rombolás)**, a **H (Hazugság)**, és a **P (Propaganda)** terület, amely tevékenységek tehát az anyagi, információs és Isten iránti igényeknek nem kielégítői, hanem tönkretevői. Ezekről az 5.2. pont szólt.

Végül az **N** terület (**Nevelés**) jelzi az 1. trsz. válaszát az 5.5. pontban felsorolt a,b,c,d,e formájú fizetőképes Isten-igényekre. Az **I (Isten-éhség)** terület pedig az ugyanott x, y, z pontokban említett nem-fizetőképes Isten-igényt jelképezi.

Az **N** és a **P** területek csak külsődlegesen

tartoznak az 1. trsz-be. A függőleges szaggatott vonaltól jobbra ugyanis a pénznek nincs igazi ereje, csak külső megnyilvánulásokat vált ki. A **P** területen az emberek ugyan részt vesznek pl. a császárimádat ünnepségein, de mindez gyakran csak külsőség, érdekből vagy félelemből fakadó képmutatás. Az **N** területre vonatkozóan ezt az 5.5. pont fejti ki. A pénz által létrehozott császárimádat vagy szentségszolgáltató üzem egyaránt erőtlen és formális. Az **N** területet tartalommal, erővel, őszinteséggel csak a viszonzást nem váró szolgálatkészség (jóság, elkötelezettség, Lelkes-edés), azaz a 2. trsz. képes megtölteni (az **I** területtel együtt). A **P** területet pedig valamiféle harmadik termelési rendszer (3. trsz.) képes megtölteni tartalommal, amelyben a gonoszság, a rombolás szándéka keresi az ember gyenge pontjait. Tehát a Kígyó alma-akciója is általánosítható valamiféle termelési rendszerré, de evvel a 3. trsz-rel ebben a tanulmányban nem foglalkozunk.

6) A problémák gyökerei

6.1. Nincs hatalmi megoldás

„Öt ember ki tudja termelni ezer ember kenyerét. Egyetlen szakmunkás el tud látni kétszázötven embert pamutáruval, háromszázat gyapjúszövettel, ezret cipővel. Ilyen körülmények között azt kellene hinnünk, hogy a mai kor embere összehasonlíthatatlanul jobban és gondtalanabbul él, mint ősei. S ezzel szemben mit látunk?..." (Ezek a háború előtti arányok azóta sokszorosan megnőttek a technika fejlődése következtében. Ugyanakkor a nyomorúság még sokkal borzalmasabb lett, mint amit Jack London a századeleji Amerikáról ír.)

„Rendelkezésre áll minden, csak megfelelő vezetés kell hozzá... Ki a hibás? A tőkésosztály, mely mindig gazdasági szakértelmével és szervezőképességével kérkedik. Gazdasági életünk diktátorai nemcsak önzően gazdálkodnak, hanem bűnös léhasággal is!"...„Bebizonyították, hogy a társadalom vezetését nem lehet önökre bízni. Hát majd kivesszük a kezükből!" (Jack London: A Vaspata — 1944)

Eltekintve most attól, hogy a megvalósult forradalmak alapjaként szolgáló emberkép jelentősen különbözik az 1. ábrán megrajzolt jézusi emberképtől, az igazságosság megvalósításának hatalmi módját alapjaiban kérdőjelezi meg Jézus tétele: „nem lehet Istennek is és a Mammonnak is szolgálni". Mert a hatalmi megoldásnak sincs más eszköze a maga céljainak megvalósítására, mint a pénz és a hatalom, de ezek nem állíthatók a maguk belső törvényszerűségeitől eltérő célok szolgálatába. Épp ellenkezőleg, a pénz és a hatalom kísérti óriási erővel a maga szolgálatába azokat, akik eszközül választják ezeket.

6.2. Szakadék erő és erkölcs közt

„Hadd emlékeztessek az emberiség történelmének egyik állandó szabályára, amely a szellemi értékek és az anyagi-gazdasági értékek viszonyára vonatkozik. Ebben a viszonyban a szellemi értékek kiemelkedően elsődlegesek... Ez az elsődlegesség az igazságos béke alapja... és ez biztosítja, hogy az anyagi-technikai civilizációs fejlődés annak szolgálatában álljon, ami az embert alkotja.

...Az utóbbi száz évben ez a civilizáció minden eddiginél nagyobb mértékben elősegítette az anyagi javak fejlődését. Ugyanakkor viszont elősegítette sok olyan magatartás kialakulását, amelyekben az emberek fogékonysága csökken az emberi lét lelki dimenziója iránt. Ez olyan tételek eredménye, amelyek az emberi élet értelmét leszűkítik főleg az anyagi-gazdasági tényezőkre, a termelés, a piac, a fogyasztás, a felhalmozás és az ezeket szabályozni próbáló bürokrácia követelményeire." *(II. János Pál pápa)*

A problémák gyökere tehát az, hogy az ember tudományos-gazdasági téren óriási erők birtokában van, de az erkölcsi fejlődés messze elmaradt attól a szinttől, amely ezen erők helyes felhasználásához szükséges lenne. A tudományos-gazdasági fejlettség és az erkölcsi-emberi fejletlenség közötti szakadék rettenetes kockázatokat rejt magában. A civilizáció fejlődése sürgetően követeli az erkölcsi fejlődést. De vajon miért nem növekszik az ember az emberiességben?

6.3. A hiányzó hős

A világ termelési rendszere, az 1. trsz. egy eltorzult igényű embertípust szolgál ki és ilyenné alakítja az új nemzedékeket is. Ugyanakkor ez eltorzult ember a maga torz igényeivel-keresletével fenntartja, még torzabbá „fejleszti" az 1. trsz-t. A torz világ újratermeli a torz embert, a torz ember újratermeli a torz világot.

Sokan felismerik, hogy a problémák gyökere a szakadék az erők és az erkölcsiség között. Természetes következtetés például, hogy ha riasztóan züllik az ifjúság, akkor növelni kell a világnézeti és nevelési célú tantárgyak óraszámát. Ez azonban nem hoz megoldást. Nemcsak azért, mert gyökerében hamis világnézetek nem képesek egészséges lelkű embereket nevelni, hanem azért is, mert maga a kereszténység sem tudta ezt elérni ott, ahol hatalmi ideológiává vált. *Az 1. trsz-en belül maradva csak igen kevéssé lehet a lelki, közösségi, szeretet-dimenzióban növelni az emberiséget* (vö. 5.5. pont).

S ha az **N** területen dolgozókra ez a „kevéssé" érvényes, akkor vajon mennyire szolgálja ezt a szeretetben-növekedést a termelő-fogyasztó ember, akinek nincs módja, ideje, ereje felfedezni, átgondolni, elmondani az Igazságot, akinek egyénisége nem példakép, élete nem vonzó? (Hiszen az értékek átvétele legnagyobbrészt azonosulással, a személyiség nagyszerűségének vonzása által történik!) Az 1. trsz-ben eltorzuló ember nemhogy másokat fel tudna emelni, de maga is elveszti (meg sem találja) Istent, nincsenek mély barátságai (csak haverjai és munkatársai), elrontja a házasságát (vagy nem is képes egy jó házasságot létrehozni), elneveli a gyerekeit, szellemi élete kiüresedik (szakbarbárság), érzelmileg boldogtalan vagy érzéketlen.

A 2. ábrából láthatóan *csak növeljük az erők és az erkölcsiség közötti szakadékot, amíg az 1. trsz-en belül maradunk.* Márpedig „a katolikus egyház és az egész kereszténység éppen e szakadék megszüntetésében látja sajátos feladatát" *(II. János Pál, uott)*. Ki kell tehát fejlesztenünk magunk között is a 2. trsz-t, amely hatékonyan tudja

Az 1. trsz-en belül maradva csak növeljük a szakadékot...

szolgálni az Éhezés, Analfabétizmus és Isten-Éhség kielégítését. A kereszténységnek kezükben van a titok, a megoldás: Mesterünk szolgálatát kell folytatnunk, amit ránk bízott, hogy az embereknek „életük legyen és bőségben legyen" (Jn 10,10).

Miért van hát annyi nyomorúság békében és háborúban egyaránt? Azért, mert néhány hős és szent kivételével a keresztények már jó ideje *nem ismerik fel sajátos hivatásukat, hanem hivatásszerű buzgalommal dolgoznak az 1. trsz-ben.* Ma is, „olyan órában, amikor a tudósok között a legvilágosabb

A keresztények nem ismerik föl...

koponyák komoly meggondolásokat tesznek közzé a jelenkori technikai 'haladás' szakadékairól és zsákutcáiról, a katolikusok nagy kórusa megelégszik azzal, hogy újraismételgeti *(a Chardin mondatait felhasználó differenciálatlan munka- és haladás-szentesítő mítoszt és — a szerző beszúrása)* a Gaudium et spes világgal való kibékülésének idillikus verzióját! ... Az egyháztól, mint a történelem eszkatologikus dimenziójának őrzőjétől nagyobb előrelátásképességet és jövő-érzéket várnánk el!" (H. Lapargnaur)

Ennek a tragikus vakságnak s annak, hogy a kereszténységen kívül is igen kevesen ismerik fel a világ meggyógyításának igazi módját, talán legjelentősebb oka az, hogy amint *Krisztus is fizetésnélküli vándortanítóként, szegénységben, megvetés és üldözések közepette munkálta a világ üdvösségét,* ugyanúgy a kereszténységet is ill. anonim mó-

Amint Jézus szegény vándorként...

don az Ő nyomában a világot gyógyítók (a 2. trsz-ben munkálkodók) sorsa is hasonló.

Hankiss Elemér a Társadalmi csapdák c. könyvében olyan „csapdák" sorozatát írja le, ahol az egyének önzése miatt mindenki nagyon rosszul jár, mégis „megéri" az egyéneknek önzőnek lenni, mert még így járnak viszonylag a legkevésbé rosszul. Ugyanakkor ha az egyének elég nagy része az önzetlenséget választaná, mindenki nagyon jól járna. A világ egyre súlyosbodó általános válságának gyökere: hiányoznak a hősök!

„A szőlőszem kicsiny gyümölcs,
Egy nyár kelle hozzá mégis, hogy megérjék.
A föld is egy gyümölcs, egy nagy gyümölcs,
S ha a kis szőlőszemnek egy nyár
Kell, hány nem kell e nagy gyümölcsnek...

A szőlő a napsugaraktul érik ...
A földet is sugárok érlelik, de
Ezek nem nap sugárai, hanem az emberek-
nek lelkei.
Minden nagy lélek egy ilyen sugár, de
csak a nagy lélek..."

(Petőfi: Az Apostol)

(A második részt köv. számunkban közöljük.)

Dokumentumhűséggel

A Taize-i Ifjúsági Zsinat indulásáról

(Egy 21 éves diák útinaplója — 1974-ből)

Besötétedett. Egyetlen autó sem jár erre. Valami mellékútra keveredhettem. Nem tudom, hol vagyok. Az órám megállt. Lefekszem aludni az árokba. Éjszaka párszor fölriadok, hogy fázik a lábam, meg a harmat csöpög rám a kukoricalevelekről.

Ájult csönd mindenütt, megyek a faluban. Amint fölérek a dombra, nagy sátortábor, halk zsongás, egy gitár szól. Az egyik sátoron többnyelvű fölirat: Ideiglenes szállás a késő este érkezőknek. Előtte asztal, néhány fiatal. Messziről köszönnek, roppantul meg vagyok illetődve, leültetnek, zsák le, francia? német? angol? aha! Egy kismama tisztázza a helyzetemet, egy másik lány leül mellém s tagolt angolsággal magyarázza az elemi dolgokat. Nem kell fizetnem semmit, mert keletről jöttem.

A templomban, amelyről annyit hallottam, csönd van, vagy félszáz fiatal hever, térdel, ül a nemezzel borított kőpadlón, a lépcsőkön, a kis fonott stokikon. Néha idősebbek is jönnek. A bejáratnál rengeteg Szentírás van, még magyar is. A nyugalomban, hogy úticélomat elértem, visszagondolok a kilenc napos vándorlásra.

* * *

A salzburgi várban, amit a kínzásokról neveztek el, hadtörténeti kiállítás. Kínzókamrák. Hattonnás kőoszlopok a vártorony tanácstermében. Ezt megcsináltatni a jobbágyokkal „az utókor csodálatára méltó teljesítmény"? Kétszáz év múlva a mai rakétatámaszpontokat fogják ilyen közönyös sznobizmussal szemlélni az akkori emberek s nem gondolnak a veszendőbe ment emberi munkára, rengeteg szenvedésre, halálra. Föltéve, ha az a generáció még megszülethet a mai fegyverek árnyékában.

Akiknek tele a kocsijuk, azok vidáman vagy méltatlankodva integetnek. Akik felvehetnének, azok fapofával vagy sötéten maguk elé nézve hajtanak tovább. Némelyek rondán mutogatnak. „Én megdolgoztam érte, dolgozz te is!" — gondolhatják. Nyolc óra alatt elkeserítően keveset, 63 km-t haladtunk. Kétségtelen, hogy magunk kerestük ezt a 'rászoruló' szituációt és nem is létszükséglet, hogy elvigyenek. Az éhezők beleszülettek nyomorukba és életveszélyben vannak. Emiatt kell elégedetlennek és elkeseredettnek lenni, nem a mi helyzetünk miatt.

Utolsó héten otthon találkoztam az utcán egy nyomorék férfivel. Akkor vágytam először igazán arra, hogy ne menjek nyugati útra. Kicsiségre vágytam. Most itt vagyok: vajon mit kíván tőlem Az, akinek semmi köze az emberek közötti nagysághoz?

Gyönyörű völgyben álldogálok az út szélén. A nap hol elbújik, hol elborít sugaraival, mindenhol csillognak az esőcseppek. Amióta szeretsz, hozzád szeretném vinni az örömeimet. Halkan érzem a meg nem osztott öröm szomorúságát.

Rád gondolok, amikor lefekszem és rád gondolok, amikor fölkelek. Nedves földre fekszem és nagyváros zajára ébredek. Rád gondolok az esti séta hangulatában, a tóparton, a szűk kis sikátorokban — vajon félnél-e mellettem a sötét és idegen helyeken? Én kíváncsian és otthonosan járom a városokat.

* * *

Délben közös ima. A templom és még egy hozzá kapcsolódó sátor zsúfolt. Egy turnus ötödik napján csöppentem be, a többiek már jól ismerik egymást. Himnuszt énekelnek s a szerzetesek imádkoznak hangosan. Csodálatos a fegyelem. A lassú, halk éneket olyan pianóban énekeli a sokszáz ember, hogy közben az imádság tökéletesen hallatszik.

Az ebédhez laza tömegben vonulunk, nincs „én állok előbb", nincs „na mi lesz már", tűző napon beszélget és dalol a sok ember. Az ebédet tíz perc alatt kiosztják, remekül dolgoznak, mint egy palackozó automata, az ember megy és közben a tálcájára repül minden: egy műanyag tányér, krumpli, hús, két kenyér, vaj, nápolyi, őszibarack. Csak kanalat kapunk. A maradékot mindenki maga kaparja a nagy nejlonzsákokba, amihez pedig nem nyúlt hozzá, azt egy tálcára teszi: innen vehet mindenki repetát. Kb. huszonöt ember „kiscsoportokban" dalolva mosogat, pontosabban mosogatva dalol, hiszen kánonban meg három szólamban énekelnek.

Ül egy lány az út közepén, kezében tábla: Silentę. A templom előtt csodás kis rajz: „pszt!" Rengeteg fölirat, semmi reklám. A büfére az van írva: nincs profit. Van hirdetőtábla: elveszett valami, autóstoppos helyet keres (kocsiban), folkénekes új dalokat. Jó érzés fölfedezni a sok ének közt az ismerteket. Az információban fiatal srác, négy nyelven perfekt.

Kezdek belemelegedni az angolba. Nagyon hasonló gondolatok hangzanak el itt az otthoniakhoz. Fantasztikus jó látni, hogy a világ legkülönfélébb részein, egészen más körülmények között ugyanúgy alakítják magukat, csoportjaikat és világukat az emberek és milyen készségesek az egységre.

A harangok esti imára hívnak. A kétezer ember jön mind magától. Hosszú csend, szép, halk, dallamos ének, rövid imák. A végén Roger testvér egy latin-amerikai csoportot mutat be, azután egy Felix nevű srác számol be kéthónapos indiai útjáról. Nagy tapssal fejezzük be. Kifelé találkozom azzal a lánnyal, aki reggel fogadott. Bemutat Rudolf testvérnek, aki a kelet-európaiak felelőse. Egy kiscsoporttal vacsorázom, a kedvemért angolul beszél mindenki. Megismerem

A bizalom zarándokútja a földön

Taize — Budapest

Európai ifjúsági találkozó '91 december 30. — '92 január 4.

Taizé ökumenikus szerzetesközösség Franciaországban, amelynek hivatása a keresztények közötti kiengesztelődés és az emberiségen belüli megbékélés előmozdítása. Minden év végén Európa nagyvárosaiban, idén Budapesten, ifjúsági találkozót szerveznek, ahol a fiatalok együtt keresik a hit forrásait, a közös remény és bizalom megteremtésének lehetőségeit, minden nemzedék és nemzet között. A mintegy 80 ezer fiatalt, akik Európa minden országából érkeznek, plébániákon, parókiákon, családoknál és iskolákban szállásolják el. Napközben a fiatalok közös imádságokon, bibliai elmélkedéseken és kiscsoportos beszélgetéseken vesznek részt. A vendégek egy héten keresztül bekapcsolódnak a magyar családok, a magyar egyház és a társadalom életébe. Ezáltal válik lehetségessé egymás megismerése és a tapasztalatokban, élményekben való osztozás.

Amennyiben szívesen bekapcsolódna a találkozó menetébe, fiatalokat fogadna, vagy részt venne a foglalkozásokon, kérjük, jelezze szándékát lakóhelyéhez legközelebbi plébánián vagy a találkozó központi irodájában. (1126 Budapest, Nagy Jenő u. 5.)

Jacques-ot, közgazdász és szociológus, három nyelven beszél, most egy évig Taize-ben szolgál, jövőre Afrikába megy segíteni két évre. Sokat kérdeznek rólunk, beszélek a bebörtönzésekről, amelyek hatására a kisközösségek még elkötelezettebbekké válnak, a hármas kötelékről és a szabadságról, a szentíráselemzésről, az erőszakmentességről, a hitoktatásról és a tanárok helyzetéről, a pénz és idő objektív önnevelő jelentőségéről. Azt mondták, erőt ad nekik hallani Kelet-Európáról.

Jacques ma az óvatosságról beszélt, elmondta, hogy a múlt héten is járt itt egy békepap Magyarországról — magyarok után szaglászni. Aztán jött a fantasztikus meglepetés: egy értetlenkedésemet az egyik lány perfekt magyarságra váltva magyarázta meg. Jacques-ék a hasukat fogták nevettükben. Ügyesen csinálták, nem ismertettek rögtön össze a már ott levő magyarokkal, hanem előbb meggyőződtek, hogy az újonnan jött ember megbízható-e. S e vizsgálódást a bizalmatlanság látszata nélkül végzik — tehetik a nyelvi nehézségek és az újak tájékozatlansága miatt.

Ezek a srácok kimérik az idejüket. Érthető, hiszen nagyon sokaknak van szükségük rájuk. Amikor egyedül maradok, a templomba megyek, vagy rád gondolok. Hétvégén nincs rendszeres munka, turnusváltás van.

Hogyan adjam át az élményeimet? Vajon mi olyan megdöbbentő újdonság számomra, hiszen készültem rá s tudtam előre, mi van itt. — Amikor a szerelmesek együtt vannak, örömük nem kér magyarázatot. Amikor kétezer ember együtt ujjong, őszintén és valóban, ez a tapasztalat valóban jel és bizonyosság. Én elég gyanakvó vagyok az ismeretlen emberek megnyilvánulásainak őszinteségét illetően. De itt látom a hétköznapi életet. Reggel tétován mentem a mosdóba, mert nem volt borotvahabom. Egy srác nyomban észrevette és kérés nélkül kisegített. Figyelt rám. Ilyen kis tapasztalatok sokaságára alapul, hogy minden közös ima után egyre nő bennem a lelkesedés. Az a belga srác, aki elkérte a címemet, úgy örült a barátságunknak, mint ahogy Péntek örülhetett, amikor kezdett rádöbbenni, hogy Robinson nem akarja megenni őt. Pedig nagyon nehezen értjük egymást, ő is csak töri az angolt. Amikor vége volt az imának, mindenkinek gyertya a kezében, boldogan az allelujáit kezdtük újra énekelni a templom előtt, két tüzet raktak gyertyákból és a rengeteg ember körjátékot rögtönzött. Most, hogy már éjfél közeleg, a tábor szélén egy tűznél még vagy kétszáz ember énekel. A belga fiú mesélte, hogy tegnap hajnali háromkor megkérte az embereket, hogy csendesedjenek és valóban elmentek aludni. Elővettem a naplómat, hogy írjak, s lám, két srác, akik a közelben beszélgettek, odajöttek, hogy világítsanak nekem.

A ma esti találkozón a harmadik világ témát választottam. A nagy sátorban jó néhányan élő tapasztalatokat adtak át: pl. három néger srác Afrikából, egy angol férfi, aki tíz évet töltött Indiában, egy lány, aki egy afrikai kórházban dolgozott. Több tolmáccsal két nyelven ment a beszélgetés. Láttam, hogy nem megmagyarázni akarják a dolgokat, hanem keresik a segítés lehetőségeit és megteszik, ami egy emberi életből telik. Magdaléna, aki szintén tolmácsolt, két mondat közt súgva megkérdezte, hogy értem-e. Az emberek közvetlenek és természetesek. A ruházatuk egyszerű, 'fölvettem , ami kéznél volt', kinőtt, szakadt, foltos, kopott cuccokat látni. A kaja nem bőséges, de senki nem sunnyog repetáért. Esti ima közben a szerzetesek osztották a tüzet.

Olyan érzés éled bennem, hogy „ez olyan szép, hogy nem lehet igaz". Egy misehallgató tömegben a tények hiányoznak, nehezen hihető, hogy testvérek közt vagyok. De itt mellettem folyik az életük, látom a viselkedésüket, hallom terveiket, érzem vidámságukat, őszinteségüket, buzgóságukat. A gyanakvás mégsem alszik ki bennem, hiszen vakáción, új ismerősök közt, az önfenntartás terheit félretéve egészen más az ember, mint a hosszú hétköznapok gondjai, korlátai, unalomig ismert embertársi hibái közt.

Máriát megkértem, figyelmeztessen, amikor valamit rosszul csinálok, valami gőg vagy harag vagy tiszteletlenség van bennem, vagy ingerültség, rossz vitatürelmetlenség stb.

Jacques, a gondos és észrevétlen főrendező ebéd közben is érdekes társaságot hozott össze, lengyel, német, francia matematikusokat. Sokat nevetünk, egy szemüveges srác nagy hangon kávét kínál, hígy lötty, de húsz fillér egy fél vödörrel, félelmetes szöveget nyom, maga is nevet rajta, mindenfelől visszakiabálnak neki, ebéd utáni gyomorrendbentartó kacagás. Csodálatos hallani, amint más nyelveken játszódnak és kedveskednek az emberek. Ellenérzéseim ilyenkor elpárolognak, csodálatos, ahogy annyi ember tudja szeretni egymást.

A fő kérdéseim a hosszan Taize-ben szolgáló fiatalokhoz: ti sokat ismertek a világból, hogyan gondolkodtok? mit akartok tenni? lakóhelyi közösségi életetek? mi a legfontosabb? hogyan akartok élni? hogyan láttok minket? szerintetek mit kell tennünk? hogyan tágíthatnátok a lehetőségeinket a harmadik világ felé irányuló adásban, pénzküldésben?

Tipikus téma a magyar helyzet, a zaklatások, hogy az egyházban is sokan az államot szolgálják s nem minden igaz, ami elhangzik. Sokan keresik, hogyan gondolkodott Jézus és hogyan kell élnünk. Kevés a kapcsolat más országok közösségeivel, de tudjuk, hogy a Szentlélek szól az emberekből, amikor közösségekben elemezzük a Szentírást és az első keresztények életét és a közösségek megajándékozzák egymást a felismeréseikkel.

Jacques állandóan összehoz emberekkel, gondoskodik programról és én nem tudok beszélni. Délután nem tudtam mihez kezdeni, lefeküdtem a templomban. Már nem olyan fájdalmas rád gondolni, inkább jóleső, hogy várasz rám és hamarost megyek hozzád. Máskor meg nagyon hiányzol. Jó, hogy az ember felejt: így tudja legyőzni a távolság és idő okozta sebet, nem válik elviselhetetlen fájdalommá.

Fontos, hogy mindenki beszéljen magáról, hogy hozzásegítse a többieket a megnyíláshoz. Nem elvekben, hanem konkrétumokban kell beszélni. Együtt élni és megbeszélni mindenki problémáit. Sok itt a kereső, sőt a turista: ez is missziós terület. Itt könnyű élni. Otthon kell megélni a közösséget. Krisztus az egyház központja, nem emberek (egyházi, felekezeti vezetők). A mi otthoni közösségi életünk visszahat az egész testre. Szolidaritást vállalni az egész emberiséggel. A mindenfelől jött emberekkel való kapcsolatban felismerjük, hogy nem vagyunk magányos hősök, Krisztus működik mindenütt a világon, ebből alázatosságot és bátorságot meríthetünk.

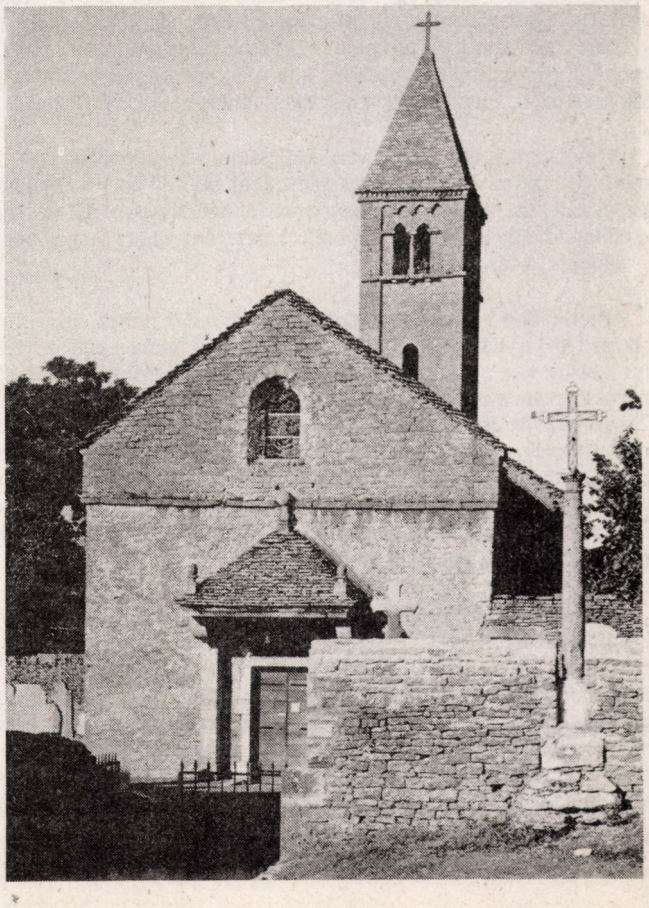

Mildred Philadelphiában volt egy évig előkészíteni az Ifjúsági Zsinatot. Szemben laktak egy néger és egy Puerto Ricó-i gettóval, ahol az egyházközség csupa feketékből állt. A kisközösségek képesek dialógust kezdeni mindenkivel. Először zongorázott fehér ember a templomukban, egy másik kisközösségi tag pedig az utcán csavargó gyermekeknek tartott a Szentírásról beszélgetéseket. Az emberek látták, hogy a templom nem csak vasárnapra való. Sok az elvadult gyerekcsoport. A lelkész különféle sportágakban csapatokat szervezett. Lassan elfogadták őket, fehéreket is az emberek.

Alaszkában is élő egyház van, két eszkimó lány beszélt erről. A misszionárius az ősi szokásokra épít. A sok kis falu közt csak rádiókapcsolat van. Minden falu diakónust választ. Nagyon kell az ökumenikus dialógus, mert a többféle keresztény hatás megosztja a családokat, a falvakat.

Amerikában a Zsinatot előkészítő fiataloknak nehéz, hogy tudják, az USA a világ egyik kizsákmányoló nagyhatalma. Lelkiismeret-furdalásuk van a hazájuk miatt. Mildred két amerikai fiatallal élt közösségben és próbálták az egyszerű élet szépségét megmutatni. A szomszédok csodálkoztak, hogy náluk nincs elegancia. Egy amerikainak még a saját hazájáról is nehéz tájékozottnak lennie, nemhogy Európáról vagy a harmadik világról. Rengeteg fiatal tudatosan keresi az információkat és kapcsolatokat a szegényekkel. A Zsinat reménye, hogy a fiatalok tisztasága megmarad, nem olvadunk bele felnőttként sem a kényszertársadalomba.

Nem szabad egyoldalúvá válni: a szemlélődés és a küzdelem csak együtt lehetséges.

Új hét kezdődött, ma este volt az első kiscsoportos találkozó, bemutatkozás. A jelenben kell élnem, koncentrálnom arra, hogy mindenkinek akarjam a jót. Ismét kaptam egy 'ebédmeghívást'. Az étkezések fontos személyes találkozási pontok itt, kisebb beszélgetésekben folytatódnak. A napirend nem szoros. Mindig elszégyellem magam, tulajdonképpen idegen emberek és ők keresnek engem.

Késő éjjel a templomban még mindig kb. húsz ember imádkozik. Én is imádkozom, hogy olyan lehessek, mint ez a kis piros fény: az emberek látják, közel jönnek és elmerülnek Isten jelenlétében; mint ez a Madonna-kép, sötét bőrű, szelíd, szomorú Mária ölel magához sötét bőrű, sovány kis Jézust — hogy akik engem szeretnek, a szegényeket és szelídeket szeressék meg; mint az oltár felé repülő piros galambok, hogy lelkesedésem magával ragadja a fáradtakat és bánkódókat.

A beszélgetést segítő kérdések: Mi a fontos az életedben? Mire köteleződtél el otthon? Mit tervezel? Mit szeretsz csinálni? Mi nehéz neked? Egy marokkói fiú sátoriskolákról beszélt, ahol önkéntes tanárok képezik a fiatalokat, mert az állami oktatás csak papíron létezik. Egy francia közösségből is voltak itt, akik egy kis faluba költöztek, szegényebb vidékre. Bernhold az NSZK-beli kisközösségekről, s azok szövetségéről beszélt. Sokat jelentett nekik fölfedezni a csehszlovák és a magyar rejtett egyházat, mert csak a rítusok egyháza látszik, amely nagyon összefonódott az állammal. Érdekes volt hallani, hogy az NSZK-ban évente kb. harmincezer fiatal tagadja meg a katonáskodást.

Bernholddal elmondtuk egymásnak, hogy nem ölünk. Ha háború lesz, megszökünk vagy meghalunk. Reméljük, hogy lesz erőnk hozzá. Rettenetes képmutatás lenne az itteni nagy barátkozások után részt venni egymás elnyomásában, kiirtásában.

Az Ifjúsági Zsinat, amely a többéves előkészítés után most megszületik, nemcsak eredmény lesz, hanem új kezdet. Az előkészítés témái: ünnep; az ember embernek áldozata; küzdelem és elmélkedés. A Zsinat részleges és fejlődő lesz, az egység látható jele azok közt, akik valóban egységben vannak, tartalma az egész emberiségre nyíló szolidaritás és misszió. Hogy a fiatalok ne üresedjenek ki, hanem higgyenek az egység lehetőségében. Lehetőség, hogy a némaságba kényszerítettek kifejezhessék magukat. Nem szabad azt hinnünk, hogy az ittlétünkkel már tettünk valamit az emberiségért! Képviselnünk kell ezt az utat a maga végtelenségében, minden szenvedésével, erőfeszítésével és ujjongásával. Hogy senki ne kerüljön zsákutcába. De csak szívünk erejével tudunk előrehaladni, harcban önmagunkkal. Az egyik nagy harc a bátorságért folyik.

> „A döntéshozatal az egyházon belül azt jelenti, hogy Isten nyomdokait kell követnünk, és minden keresztényt magunkkal vonzanunk a szolgálatra alkalmas útra. Egy közösségben a tekintélynek krisztocentrikusnak kell lennie."
>
> **Roger Schütz**

Klaus testvérrel beszélgettem. Tudják, hogy itthon „a rejtekben" komoly kereszténység van. Nem a nagy nyilvános, látványos megmozdulások fontosak, hanem a gyökerek. Tudni egymásról. A harmadik világba való pénzküldés gesztusa fontos, de csak kis része a feladatnak. Istenben való életet adni környezetünkben.

A nagy jelet várja az emberiség: minden szenvedés megszűnését. Vajon itt megvalósult az Isten Országa? Az Isten Országa olyasmi számomra, hogy az emberek kedvesek egymáshoz, megértők, érdeklődők, áldozatkészek, mindenüket megosztják egymással, szegényen élnek és amit nélkülözni tudnak, azt közös akarattal küldik a világ nyomorultjainak, sokan pedig közülük személyesen mennek a rászorulókhoz és közöttük élve szolgálják őket; béke van köztük, nincs erőszak, veszekedés, mindenki érzékeny arra, hogy ne okozzon fájdalmat — sem fizikait, sem lelkit — másoknak; bensőséges egységükből mindannyian bátorságot, reményt és nagy-nagy örömet kapnak... Vajon ha ez odáig jutna, hogy megszűnne az éhezés, a kormányok tagjai megtépett ruhában, sírva vándorolnának a népek között, hogy mindenkitől őszinte megbocsátást kérjenek, ha a milliomosok nyugtalan éjszakájuk közepén fölkelnének és lázas sietséggel állítanák meg másokat kifosztó eszközeiket — vajon ez a jel mit eredményezne bennem?

(folytatjuk)

Következő számunkban a budapesti Taize-i találkozó énekeiből közlünk kottákat.

Negyedik zsoltár: ENERGIA ÉS SEBESSÉG

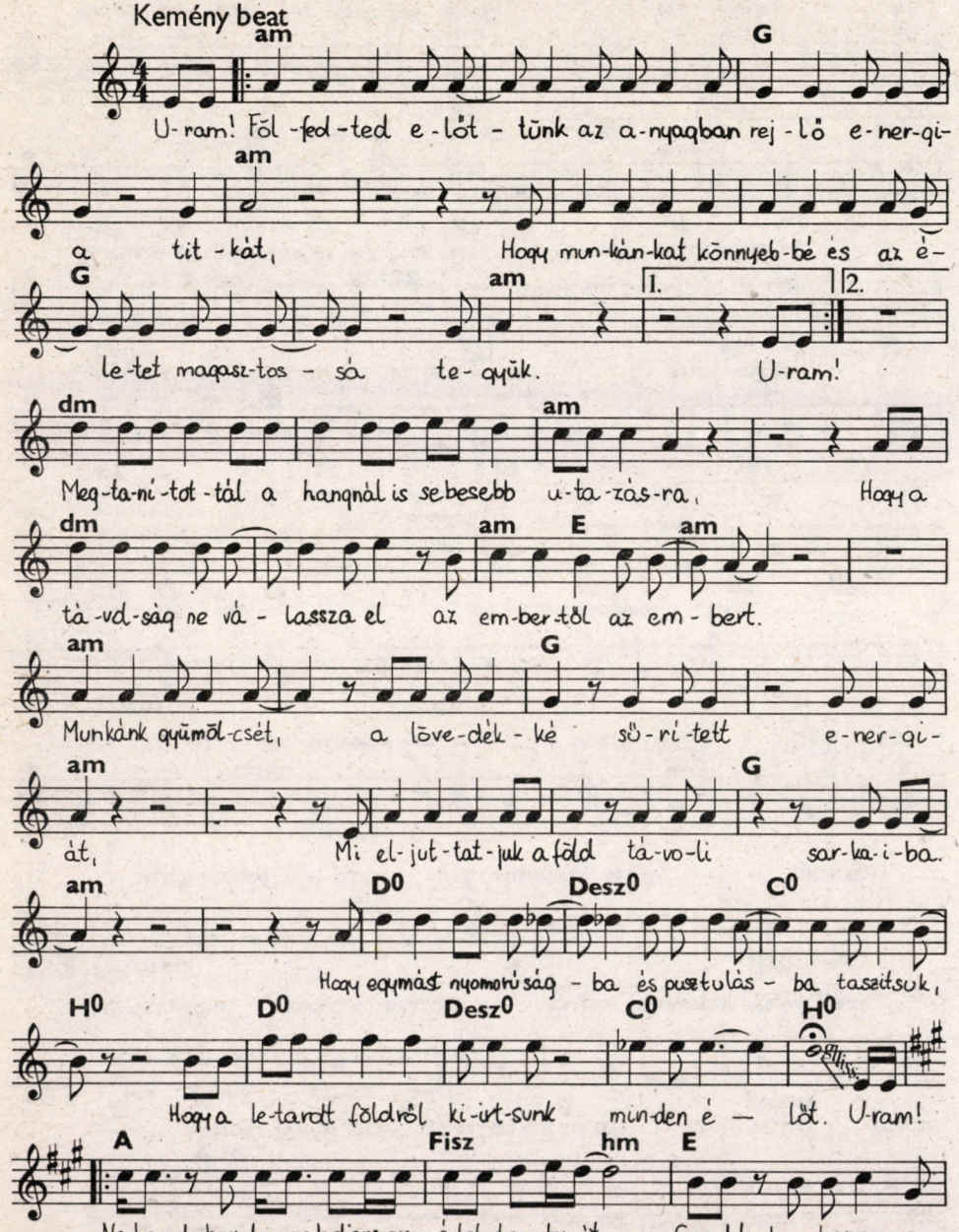

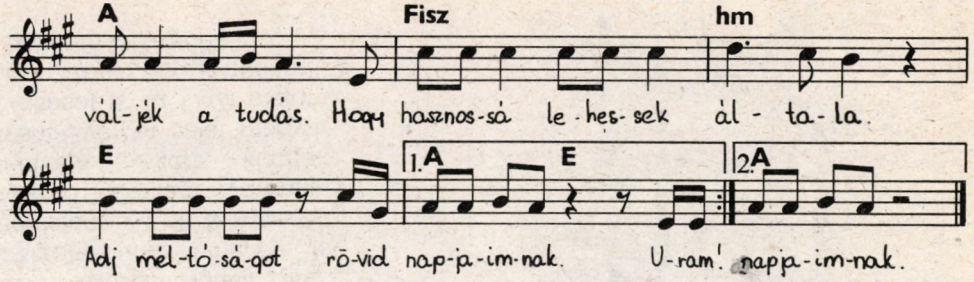

Ötödik zsoltár: A FÖLD

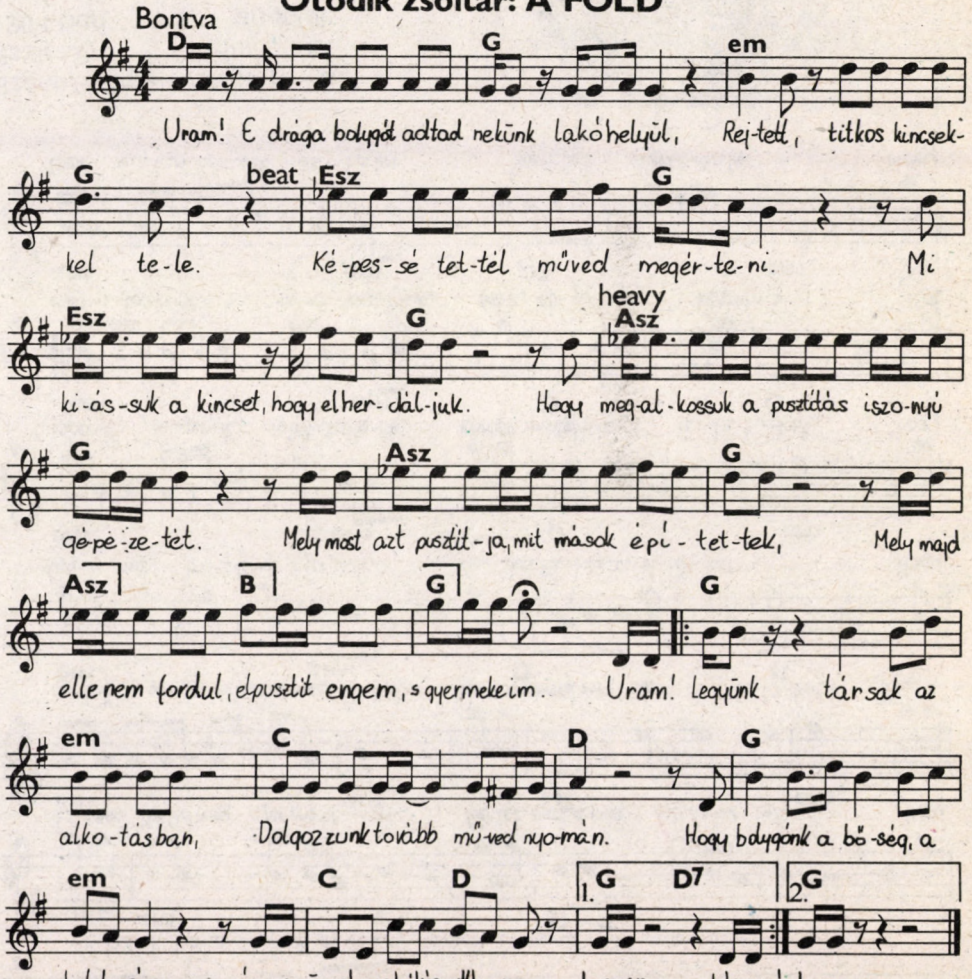

Hatodik zsoltár: A GYERMEKEK

Beat E fiszm

Ú-ram! Nemek szerint szét vá-lasz-tottad az embe-re-ket, Hogy az

A E A giszm

egymás u-tá-ni vágya-ko-zásban Tel-jes összhangban rezdül-jenek

fiszm H7 E fiszm

lelkük mélyén húr-jaik. A közös vágy szülöt-te-i a gyermekek,

A E A

az é-des gyer-me-kek, A-kik tiszta szeplőt-len

giszm fiszm H7

rock szel-lem-mel ér-kez-nek hoz-zánk.

E7* A7 E7 A7 E7 A7 E7 A7

És én gyű-lö-le-tet, ret-te-gést fé-lelmet és

E7 A7 1. E7 A7 2. E7 A7

e-lő-í-té-le-tet d-tok szelle-mük-be. És én -mükbe

H7 A7 E7 A7

Bunkereim arra tanítják ő-ket, az élet sötét, és a jószándék mit sem ér.

E7 A7 E7 A7 E7 A7

És ha felnő-nek nemes tettekre készen, hi-va-

E7 A7 1. E7 A7 2. E7 A7

tásos gyilko-sok-ká képezem őket. És ha őket. És

* ritmus ua. mint a 2. zsoltár

H7 A7 E7 A7 E7 A7 E7

er-kölcsi bé-na-ságban múlnak el legszebb é-ve-ik Ó.....

beat em am D G

Ú-ram! Mentsd meg gyer-me-ke-im kér-lek mentsd meg szel-le-mü-ket, hogy

am em H7 em

rom-lott-sá-gom ne ron-thassa meg ő-ket, kér-lek mentsd meg az é-le-tü-ket. Hogy a

em am D G

fegyver, mit más-ok-ra fo-gok, ne pusztít-hassa el ő-ket Hogy

am em H7 em

jobbak legyenek, mint szü-le-ik. Kér-lek mentsd meg az é-le-tü-ket, hogy

em am D G

meg-a-la-pítsák bi-ro-dalmuk, mely el-jö-het, hiszem én, Hol

am em H7 em

igaz-ság van, becsület és bé-ke, Szeretet mindörökké! Hogy

Szent-Györgyi Albert a Psalmus Humanust 1964-ben írta angolul, amelyhez még abban az évben Jámbor Ágnes zenét szerzett, ami lemezen is megjelent. Az itt felhasznált fordítás Csillag Veronika munkája. Azóta kiadták Szent-Györgyi saját magyar fordítását is az Őrült majom című könyv függelékeként. (Gyorsuló idő 1989.)

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Fogorvosnál

Történt egy délben — nyolcéves koromban —, hogy amikor ebéd közben inni akartam egy nagyot, a hideg víztől fájdalom nyilallt a fogamba. Édesanyám észrevette és így szólt: — Úgy látszik, kilyukadt a fogad! Szombaton úgyis be kell menni Vácra, te is velem jössz, és elmegyünk a fogorvoshoz.

Ebben a pillanatban megkezdődött bennem egy bizonyos fázásféle érzés. Ebéd után megnézte édesanyám a fogamat és elszörnyedt: — Hű, de nagy lyuk!

A fázásérzés erősebb lett: — De ugye azért nem biztos, hogy ki is kell húzni? — És elhangzott az első megnyugtatás: — És ha ki kell húzni, meglátod, csöppet sem fog fájni. — Rémülten néztem édesanyámra: — Meglátom? Hát biztos, hogy ki kell húzni?

Amikor beléptem a szobánkba és leültem a tanulóasztalkámhoz, Gyopár bátyám mesterkélt hangú panasszal felkiáltott: — Jaj, de rengeteg leckém van. Félek, hogy ma el sem jutok a játszórétre. — Tudtam, mit jelent, hogy másról beszél és nem a fogorvosról. Ezt jelentette: — „Íme, milyen tapintatos vagyok! Igyekszem elterelni a figyelmedet a rád váró szörnyűségekről."

Időnként komoly arccal nézett rám, és ezt fejezte ki a tekintete: „A te bőrödben sem szeretnék lenni!" — és a belső fázás most már külső borzongásban, lúdbőrözésben is jelentkezett.

A tanulással legelőször Ugri Bugri, az öcskös szokott elkészülni és rögtön el is szokott ugrabugrálni a játszórétre. Ezen a napon azonban megvárt engem. Jólesett a figyelme, de egyszersmind végig is futott rajtam a hideg. A reám váró szenvedések tiszteletét éreztem ki belőle, különösen abból, hogy bal oldalamon lépegetve betegápolói gondossággal kezét nyújtotta egy-egy korlátlan palló előtt és elrugdosta utamból a nagyobb köveket.

Találkoztunk útközben nagynénénkkel, Borbála nénivel, és nagybátyánkkal, Tömzsi bácsival. Borbála néni, amikor megmondtam, hogy szombaton fogorvoshoz kell mennem, elkapta rólam a tekintetét és a távolba nézett, s mintegy a börzsönyi hegyeknek mondta: — Ennek mindnyájan ki vagyunk téve. — Aztán rögtön másról kezdett beszélni. Tömzsi bácsi azonban harsányan kiáltozott: — Fogorvos! Hiszen az semmi! Nehogy félj tőle, Moha öcsém! Annyi az egész: Hopp! — és már kint is van. — Eközben azonban gyors mozdulatokkal simogatta is a fejemet, és rémületbe ejtett vele, mert úgy gondoltam, félelmem nem okol ekkora simogatást, bizonyára a reám váró szenvedés miatt sajnál. Mint kornyadozó virágot az eső, úgy üdített fel, hogy a játszóréti kis törpék se hallgatni nem igyekeztek a fogorvosról, se megnyugtatni nem akartak. Magatartásuk, mint Ugri Bugrié is, ezt fejezte ki: „Fogorvoshoz menni nagyon rossz, de hát mit tegyünk!" Belső vacogásom tomboló ihaj-csuhaj hangulattá alakult. Olyan vadul, lázas duhajsággal játszottam, ahogyan egy halálra ítélt dorbézolhat a siralomházban élete utolsó estéjén.

Hazafelé menet másik nagynénénkkel, Mályva nénivel találkoztunk. Ő is a megnyugtatók csoportjához tartozott. „Semmi az, Mohácska! Csak annyi, mint egy bolhacsípés, a legjobban teszed, ha nem is gondolsz rá."

A belső fázás nyomban visszatért. Mert, ha csakugyan bolhacsípés, akkor miért ne gondolhatnék rá?

Másnap, szerdán, ebéd előtt óriási öröm ért. Észrevettem, hogy mozog a fájós fogam. Rohantam édesanyámhoz a konyhába: — Mozog a fogam! Nem kell fogorvoshoz menni, magától ki fog esni! — De édesanyám határozott hangon kijelentette: — Akkor megyünk a fogorvoshoz. Inkább szenvednél vele hónapokig, mint megszabadulj tőle egy pillanat alatt?

Ez nagyon fontos szó volt. Elindított bennem ugyanis egy gondolatsort, aminek a végén kipattant fejemből egy találmány. Mégpedig olyan találmány, amely — nyugodtan mondhatom — boldoggá tett.

Aznap délután Ugri Bugri megint megvárt, kísért, és én meg részvétének a melegénél enyhíteni próbáltam belső fázásomat, és félig neki, félig magamnak mintegy hangosan gondolkodva ezt motyogtam: — Tulajdonképpen nem is a fogorvostól szeretnék szabadulni, hiszen az csak egy pillanat, egy-két perc, és lehet, hogy nem is fog fájni; hanem ettől az érzéstől szeretnék szabadulni, amit azóta érzek, amióta tudom, hogy menni kell. Vizsga előtt is az volt a rosszabb — előtte —, mert féltem, hogy rosszul fogok felelni a vizsgán. Ha előre belenyugodtam volna, hogy az se baj, ha nem fogok tudni egy szót se, akkor rögtön elmúlt volna az a ... — ezt a mondatot már nem is fejeztem be, hanem megálltam és rábámultam Ugri Bugrira. Aztán felkiáltottam: — Hát megvan! Megvan a megoldás! Megmenekültem! És milyen egyszerű! Azért félek a fogorvostól, mert nem akarok belenyugodni, hogy majd fájdalmat kell éreznem. De ha előre belenyugszom a fájdalomba, ha elhatározom, fájjon, ahogy akar, bánom is én — akkor már nincs is mitől félnem. Öcsikém! Vége a bajnak, éljen a nyugalom. — Boldogságomban szaladni és énekelni kezdtem egyszerre:

Föl-föl, vitézek, a csatára,
a szent szabadság oltalmára...

Ugri Bugri mellettem futott, fújta ő is a dalt, és nevetett velem érző örömében. — Akkor pedig megelégeltem az ujjongást, ő elébem állt: — Moha! Hiszen te hős vagy!

Most én nevettem: — Dehogyis vagyok hős, kópé vagyok, meg akartam szabadulni valami rossztól, és sikerült. Ennyi az egész. — De hiába tiltakoztam, továbbra is hősnek tekintett. A köveket nem rugdosta előttem többé, de ha leejtettem valamit, ugrott és tisztelettel felvette.

A játszórétiekre nem tett ekkora hatást a találmányom. Figyelmesen meghallgatták, elégedetten elmosolyodtak. Pojáca mintegy mindnyájuk nevében megpaskolta a fejem: — Van itt ész, törökméz! — és már játszottak is tovább. Csak Nagy Pici jött oda hozzám kétkedő mosollyal:

— És most már csakugyan nem félsz egy csöppet sem? Egy icipicit sem? »

« Láttam rajta, tudta, hogy igazat mondok, mégis úgy ingatta a fejét, mintha nem hinné. Játszásomat nem tette már duhajjá a rémület, a megkönnyebbüléstől leltem benne százszorosan több örömet, mint máskor.

Még világos volt, amikor hazaértünk. Szüleink a verandán ültek vendégeikkel, Borbála nénivel, Mályva nénivel és Tömzsi bácsival. Megörültem, hogy megbámultathatom velük nagyszerű találmányomat és felrohantam hozzájuk.

— Óriási újság van! Nem félek már egy icipicit sem a fogorvostól, mert rájöttem, hogy ha abban reménykedem, csak bolhacsípés lesz, meg csak annyi, hogy „hopp" — akkor félek. De ha belenyugszom, hogy rettenetesen fájni fog, és azt mondom: „Fájni fog, hát fájni fog! Oda se neki!" — akkor megszűnik a félelem.

A verandán ülök komolyan összenéztek, aztán édesanyám felém nyújtotta a kezét: — Jaj, kisfiam, annak persze örülök, hogy már nem félsz, de azért kár ilyesmit elhatározni.

Ekkor mind a három vendég egyszerre szólalt meg. Borbála néni háromszor egymás után megrázta a fejét, és minden rázáskor ezt mondta: — Ez sok! Ez sok! Ez sok!

Mályva néni nevetett: — Jaj, édes gyermekem, elég, ha abba belenyugszol, „csak annyi lesz, mint egy bolhacsípés".

Tömzsi bácsi hozzám szaladt, magához szorított, gyors mozdulatokkal simogatta a fejem tetejét, és ezt mondta: — Túlozni nem kell! ... Túlozni nem kell! ... Csak annyi lesz, hogy: „Happ!" ... Csak annyi lesz, hogy: „Happ!"

De édesanyám odaszólt hozzánk: — Lehet, hogy annyi se! Ne félj egy csöppet se, kisfiam, nem fog fájni!

Felkiáltottam: — De hiszen mondom, hogy már nem félek! Éppen ez a nagyszerű. Éntőlem fájhat, ahogy akar, tyuhaj! — és elfutottam Ugri Bugrival.

A szombatig hátralevő időt valóságos mámorban töltöttem. Most már nem teremtettek bennem vacogást se a tapintatosan hallgatók, se a megnyugtatók, sőt elteltek órák, másfél órák is anélkül, hogy eszembe jutott volna, hogy szombaton reggel fogorvoshoz megyünk.

Ki sem tudom mondani nektek, milyen remek érzés volt azzal a gondolattal tátanom ki a számat a fogorvosi székben: „Fájjon, ahogy akar, bánom is én."

Vártam a fájdalmat. És egyszerre csak így szólt a fogorvos bácsi: — Na, öblítsd ki a szádat, Mohácska!

Rábámultam. De ő a fogamat nézegette a fogóban, mert akkorra már kint is volt.

Ugri Bugri, aki akkor elsőbe járt, tanítás után kijött elém a magyarkúti vasútállomásra. Tudtam, mit jelent kérdező tekintete, és már a kocsi lépcsőjénél válaszoltam rá: — Egy csöppet sem fájt! Semmit se éreztem!

Ezt felelte: — Jaj de jó! — és jobbról is, balról is megcsókolt.

Délután a játszóréten minden csoport abbahagyta a játékot, és odakiáltottak nekem: — Na, mi volt? Nagyon fájt?

— Egy csöppet se!

Egyesek ugyanazt felelték, mint Ugri Bugri: — Jaj de jó!

Mások ezt mondták: — Tiszta szerencse!

Nagy Pici azonban vihogni kezdett: — Akkor hát kár volt elhatározni azt az egészet!

De Rezeda rákiabált: — Miért volt kár, legalább nem félt tőle! Én is el fogom határozni, ha majd kell: „Fájjon, ahogy akar!"

Uzsonnaidő táján, amikor hazaérkeztem, rokonaink múltkori társasága ismét a verandán beszélgetett szüleimmel. Mikor felmentem, hogy uzsonnázzam, úgy vettem észre, mosolygást fojtottak el. Miután köszöntem, és az asztalhoz ültem, csönd vett körül. Aztán Borbála néni így szólt: — Hát mondd csak, Mohácska! Hogyan bírtad ki azt a rettenetes fájdalmat?

Elmosolyodtam, és megfogtam két kézzel a nagy bögrémet, hogy igyak: — Úgy bírtam ki, hogy nem fájt egy csöppet sem.

Elmosolyodott Borbála néni is: — Na látod!

Felemeltem a bögrét, inni akartam, de akkor Mályva néni felnevetett: — Na látod, kár volt olyan nagy dolgot csinálni belőle!

Tömzsi bácsi — mivelhogy mellettem ült — áttette a karját a vállamon, arcom és a bögre közé hajolt és harsányan kacagott: — Kárba veszett, hogy akkora hős voltál! — és ekkor mindnyájukból kirobbant a nevetés. Én meg tartottam magam előtt a bögrét és bámultam a kávé kör alakú remegő tavát, és éreztem, hogy kinyomul arcomra és terjed, erősödik rajta az elvörösödés. Mint fuldokló hajótörött, aki mentőövet keres a hullámokon, úgy kaptam rá tekintetem szüleim arcára. De édesapám is mosolygott. Édesanyám meg — bár szánakozva — de őszintén nevetett. Nem akartam, hogy lássa a társaság, amint sírok, letettem a bögrét, felálltam és meg se fordulva a kiáltásukra — „De Mohácska, mi bajod, gyere vissza!" — elrohantam a kertbe.

Körülbelül egy év múlva megfájdult egy másik fogam, megint ebéd közben történt. Édesanyám ebéd után megnézte és kijelentette: — Holnapután megyünk Vácra a fogorvoshoz!

Ugri Bugri már tanulás közben is tisztelettel pillantgatott rám, és megint megvárt, kísért a játszórétre. De nem betegápolói magatartással jött mellettem; peckesen lépdelt, folytonosan nézett engem. És egyszerre csak ragyogó arcocskával így szólt: — Tudom, hogy megint elhatároztad, fájhat akármilyen rettenetesen, nem törődöl vele, előre belenyugszol.

Válaszom rövidsége és hangom közömbössége által akartam tudatni vele, nem szívesen beszélek erről, és meg se álltam a válaszhoz, pedig nagy szót mondtam ki: — Nem, öcskös. Nem határoztam el. Szégyenlem a múltkorit is, hogy olyan nagy dolgot csináltam a fogorvosból.

Ugri Bugri azonban megdöbbenve állt: — Nem határoztad el? — és szinte gyanakodva kérdezte, mintha hibát firtatna: — Talán már nem félsz, hogy fájni fog?

Most már megálltam magam is és elgondolkoztam: — Félek is, nem is. Hiszen valószínűleg nem fog fájni, de lehetséges, hogy fájni fog. Mindegynek érzem.

Az öcskös arcán még nagyobb lett a megdöbbenés: — Mindegy? — és most már valósággal vádolt a szava: — Moha! Te nem mondasz igazat! Te már nem félsz a fogorvostól!

Elmosolyodtam: — Csakugyan, most, hogy mondod, úgy érzem, nem félek. — Azzal indulni akartam, de Ugri Bugrit annyira lesújtotta, amit megtudott, hogy észre sem vette, már mennék. A közeli kerítéshez lépegetett — majdnem támolygott —, leült a kőpadkára, és maga elé merengve nagyon szomorúan rebegte: — Nem fél. Milyen kár. Olyan gyönyörű volt, hogy hős vagy! •

Mélyen tisztelt Szentatya!

Sajnálom, hogy a sajtó útján kell Őszentségéhez fordulnom. Más módot nem találtam, hogy figyelmét fölkeltsem az alábbi súlyos tényekre. Mindszenty bíboros évtizedekig tartó szenvedésteli tanúbizonysága és halála óta különböző írásbeli beadványok a magyar való helyzetet illetően valahol mindig elsikkadtak. Remélem, hogy nem a vatikáni államtitkárságon.

Őszentsége a közeljövőben hazánkat látogatja. Szeretném emlékeztetni a magyar katolikus egyház közelmúltbeli és jelenlegi súlyos helyzetére. Erről az illetékesek mélyen hallgatnak.

A vatikáni keleti politika, A. Casaroli bíboros eszmei szerzősége és végrehajtása alatt óriási károkat okozott a magyar katolikusok lelkében és hitbeli készségében. E politikának sarkalatos elve volt, hogy mindenáron püspököket kell kreálni. Ez lenne aztán az egyház megmentése a kommunista állam halálos csapásai elől. A kutya ebben a kis szóban és megvalósításában van elásva, hogy mindenáron.

A kommunista párttal való szoros együttműködés és az ezáltal kompromittált békepapok püspöki kinevezése a hívekben az egyház szavahihetőségét nagy mértékben aláásta.

A hivatalos egyház Casaroli bíboros utasítására a szenvedést, valójában Krisztus keresztjét mindenáron kerülő hitéletet hirdetett és gyakorolt. Ez Krisztus keresztjének kiüresítése és valójában Istennel való gúnyolódás. Ez volt Mindszenty bíboros legsúlyosabb keresztje és szenvedése.

A vatikáni keleti politika nemcsak mellőzte, de a kibontakozás akadályának tartotta.

Míg Őszentsége a súlyosan kompromitált békepapokat és békepüspököket fontos helyeikről illetve székeikből el nem távolítja, Magyarországon javulás nem lesz. Itt az ideje, hogy a vatikáni keleti politika gennygócát, magyar viszonylatban, a Szentatya maga eltávolítsa.

Erdélyben, Romániában a római katolikusok úgyszólván kivétel nélkül magyarok. Számuk politikadiktálta becslés miatt bizonytalan, 1,8 millióra tehető. A Vatikán román nevezett ki érseknek bukaresti székhellyel, mintha az ezeréves Gyulafehérvár, Alba Julia püspöki székhely nem is létezne. Az újonnan kinevezett bukaresti érsek édeskeveset törődik a csángó magyar kisebbség anyanyelven történő lelki gondozásával.

Azonos a helyzet a Jugoszláviához tartozó Bácskában és Vajdaságban is. Nincs igazán magyar nyelvű püspökük. Számuk többszázezerre rúg. Ugyanez a helyzet Felvidéken, Szlovákiában is. Az ott lakó 900 000 magyarnak, jórészt katolikusnak mind a mai napig nincs magyar származású és nyelvű főpásztora.

Őszentséged mindenütt, ahol kisebbségek vannak — lásd Litvániát, Fehéroroszországot, Ukrajnát — dicséretesen gondoskodik az amúgy is mostoha sorsban élőkről.

Mi, magyarok 1000 év óta szlávoktól körülvéve lakunk, küzdünk. Csak nem annak a ténynek tudható be elhanyagolt, mostoha kezelésünk, hogy nem vagyunk szlávok? Őszentséged mint lengyel bárkinél a világon jobban tudja, hogy ezeket a sorozatos, hosszú időn át tartó sérelmeket nem lehet véletlennek tulajdonítnai. Vérzésünket az egyházhoz és népünkhöz való hűség okozza.

A 40 évig tartó áldatlan kommunista, szovjet-orosz uralom és megszállás, a békepüspökök behódolós magatartása Magyarországot missziós területté tette. Ezért a felelősség a vatikáni keleti politikájára is hárul. Itt az ideje beismerni és jóvátenni.

Váltsa le a megbukott rendszerben kompromittált egyházi személyeket.

Őszentségednek Budapesten olyan rendőri, katonai díszőrség áll majd tisztelgő falat, amelynek tagjai közül nem kevés a kommunista rendőrség botozója és verőlegénye volt. Nem szabad a főnek e világ cézárjaival a tribünön parolázni, míg az arénában ütik-verik, nyuvasztják, bántalmazzák a hűségeseket.

Ez folyt 40 évig A. Casaroli bíboros keleti politkája alatt. Sehol egy szót, hírt nem olvastunk, hogy Őszentséged ezt legalább nem helyeselte volna. Ellenkezőleg, nem mulasztott el egy alkalmat sem, hogy „kiváló" diplomáciáját meg ne dicsérte volna.

A tízmilliós mai magyar nemzettesten a végrehajtott gyermekgyilkosságok száma túlhaladja a 4 milliót. Ez holokauszt!

Ne ünnepeltesse magát Őszentséged egy ilyen véres kulissza előtt. A saját bűnei miatt elbátortalanodott magyar nép kéri Őszentségedet, hogy tegyen meg mindent, ami hatalmában van, a föntebbi sérelmek orvoslására.

Legalább Őszentséged ne hagyjon bennünket cserben. Belső és külső bajok fojtogatnak bennünket. Szó szerint életért, igazságos bánásmódért esdünk Őszentségednél.

Bázel, 1991. augusztus 4.

Schlosser Béla
Mindszenty bíboros
tisztelői nevében

Msgr. Mészáros Tibor
Mindszenty bíboros
utolsó személyi titkára

Kedves magyar testvéreim!

Nemzetünk felett újból sötét felhők tornyosulnak. Ebben az órában fontos az, amit cselekszünk. Szavahihetőségünk döntő külföld és magunk felé. Népünk igazi megkérdezése nélkül a magyar püspökök úgy határoztak, hogy Mindszenty József hercegprímás úr földi maradványait ez év májusának első napjaiban hozzák Máriacellből haza és Esztergomban helyezzék örök nyugalomra. E döntés és annak kivitelezése ellen a külföldi és ottani magyarság jelentős részével tiltakozunk.

Az elhunyt bíboros végakaratát élőszóval a leghatározottabban személyes titkárának, msgr. Mészáros Tibornak többször is kinyilvánította e szavakkal:

„Tibor, engem csak akkor vigyetek haza, ha az utolsó szovjet katona is elhagyta az országot."

E végakaratot most lábbal tiporják azok, akik még a legutóbbi időkben is mocskolták, gyalázták, a történelem által fényesen igazolt tanúságtételét agyonhallgatták, azok, akik békepapi és békepüspöki pályafutásukat a kommunizmussal való szoros és gyakorlati együttműködésüknek köszönhetik. Élükön jár Paskai László bíboros, aki a nemzeti sajtóban sem a gyászos emlékű Rákosi Mátyást, hanem az igazságtalanul meghurcolt, megkínzott Mindszenty József hercegprímást nevezte meg a mai áldatlan helyzet okának és felelősének. Most ezek akarják gyalázatos viselkedésüket Mindszenty József bíboros hamvainak ünnepélyes hazahozatalával elpalástolni és a magyar népet szó szerint bolondítani. A legelemibb tisztesség és becsületérzés kötelez bennünket, hogy ellenálljunk ennek a gyalázatos szándéknak. Meggyaláztak bennünket, magyarokat, mint talán soha történelmünk folyamán: itt az ideje, hogy véget vessünk e gyalázatnak. Maradjon a szegény bíboros a máriacelli búcsújáróhelyen, ahol évek óta tömegesen látogatják magyarok a világ minden részéről, amíg végakarata be nem teljesül. Búcsújárás mindig hitünk ünneplése, de egyúttal vezeklés is. Erre a vezeklésre van népünknek ma leginkább szüksége. Ha a koldusbotra juttatott magyarok tömegesen bűnhődnek a közelmúlt, de több mint negyven évig tartó, nyomasztó idejéért, itt van az ideje, hogy a mások nyomorán busásan élők is mellüket verjék, vezekeljenek. A vezeklők soraiban első helyen kell, hogy legyenek a magukat lejáratott békepüspökök és a békepapok. A hívek egyházba vetett bizalmát dobták oda koncként az egyházüldöző ávónak csak azért, hogy megmeneküljenek a börtöntől és a szenvedéstől. Életében kerülték, agyonhallgatták, mint a bélpoklost, legalább hamvai előtt legyen annyi bátorságuk, hogy megvallják életük szégyenét és nyíltan bocsánatot kérjenek az élet Urától és a magyarok Nagyasszonyától.

Msgr. Mészáros Tibor
Mindszenty J. hercegprímás haláláig titkára
Máriacell, 1991. március 2.

„A szeretet eltakarja a legtöbb bűnt" című cikkében Pavel Swetana, a Cseh Testvérek Evangélikus Egyháza szinódusának korelnöke állást foglal az egyházi hivatalviselők múltjának kérdésében. Felfogása szerint a bűn feldolgozása az egyén ügye. Ellenkező álláspontot képvisel Milos Rejchzt lelkész: a politikailag kompromittált keresztények Krisztus bocsánatában állnak, azonban egyházi vezető pozícióban elviselhetetlenek. Rejchzt nyílt levelét a Lidové noviny (LN) független napilap közölte 1991. 08. 02-án. Kivonatos fordítás.

Nem tudok bízni bennük

Kedves Pavel,

néhány gondolatom támadt cikkeddel kapcsolatban az önmegtisztításról az egyházban, mely a Cesky Bratz folyóirat CsTEE 26. szinódusa alkalmából kiadott különszámában jelent meg. Ahogy e különszám tartalma sejteti, a Cesky Bratz szerkesztősége aligha fog közölni olyan cikket, mely eltér saját vonalától. Ezért a nyílt levél bevált formáját választom.

Mint polgár nem kívánom, hogy olyan emberek legyenek népképviselőim vagy a kormány tagjai, akik a Belügyminisztériumnál egyértelműen mint a volt Állambiztonsági Szolgálat (StB) aktív munkatársai vannak nyilvántartva. Ugyanebből az okból nem tudok beletörődni abba a gondolatba sem, hogy engem a StB titkos munkatársai képviseljenek és egyházamat, a CsTEE-t vezessék. Ennek oka egyszerű: Nincs bizalmam azok iránt, akik a StB titkos munkatársaként illetve ügynökeként éveken keresztül megcsalták testvéreiket és még mindig teszik ezt máig terjedően.

Az egyháznak mint egésznek nem volt bátorsága ahhoz, hogy dokumentumaiban és hirdetményeiben egyáltalán bevallja a StB létezését, hát még, hogy tanácsot adott volna hívőknek, hogy viselkedjenek az StB-vel szemben...

Az StB fedőnevet adott ügynökeinek, és ennek az eseménynek a dátumát jegyzékben, mint egy keresztelési anyakönyvben rögzítették... Aki éveken át így konspirál testvérei és családtagjai háta mögött — az ügynök kötelezettséget vállal a teljes hallgatásra mindenkivel szemben, kivéve vezető szervét, akivel szemben éppen ellenkezőleg nyíltságra és bizalomra kötelezi el magát —, aki tehát éveken át ilyen titkot hordozva él, az aktív módon személyisége lerombolásán dolgozik.

A tönkrement személyiségnek meg tudok és meg is kell bocsátanom a felebaráti szeretet jegyében, személyes vonzalom alapján alkalmasint szerethetem is őket, azonban nem bízhatom rájuk magamat. Aki vezet, vagy megbízásból tevékenykedik, az megbízható kell legyen. Azt írod, nem lehet megállapítani, hogy valakit „súlyos személyes válságban" kényszerítettek az együttműködés valamilyen formájára, vagy pedig „a saját haszon indítéka" juttatta oda. Az együttműködés a StB-vel a haszonlesés indítékából nem egyeztethető össze azzal, hogy valaki felelősségteljes funkciókat töltsön be a CsTEE-ban, ebben nyilvánvalóan egyetértünk. De úgy látszik, arról Te nem vagy meggyőződve, hogy vezetéshez és megbízatás gyakorlásához az önzetlenségen kívül más feltételek is hozzátartoznak, éspedig az ellenállás a nyomásokkal szemben, az a képesség, mely a személyes ügyeket elválasztja a nyilvános megbízatástól, valamint nagyfokú immunitás a személyi válságokkal szemben... Nem értem, Nálad miért „kell többet érjen a testvérek tanúsága", ha arra kerül a sor, hogy az egyház egy tagja együttműködését a StB-vel letagadja, míg a lista igazolja ezt az együttműködést. Vannak helyzetek ugyanis, melyekben Jézus ellenségei mondják az igazat („Te is a názáreti Jézussal voltál" — Mk 14,67), míg Jézus tanítványa ezt letagadja és hazudik („Nem ismerem ezt az embert" — Mk 14,71). A legkevésbé értem meg azt, hogy szerinted ez a „másik ember bűnének keresése" lenne és így nem egyeztethető össze a Krisztustól hirdetett megbocsátással. Mindnyájan Krisztus megbocsátásából élünk: ennek ellenére azok, akik bűnügyi nyilvántartás alapján nem méltók a bizalomra, nem dolgozhatnak egy bankban.

A StB ügynökeitől sem szabad megtagadnunk a lehetőséget, hogy learassák az igaz megbánás gyümölcseit; ki tudja, talán éppen ők előznek meg bennünket az Isten Országához vezető úton. — De megbízatást mégsem kaphatnak és egyházat nem vezethetnek.

Szívélyes üdvözlettel:

Milos Rejchzt

Konstantini gesztus

A földalatti egyház titkos házas papjainak (akikről az ÉV is tudósított) felajánlották, hogy diakónusok lehetnek a 'föld feletti' egyházban — nyilatkozta P. Anton Hlinka, a szlovák püspökkari konferencia sajtóközpontjának vezetője.

Mit is mondhatnánk? Ennyi erővel a jegyességet is ajánlgathatnák ezeknek a házas embereknek.

A hír nem szól arról, hogy mit ajánlottak föl a pappá szentelt nőknek.

Rés a falon?

Oscar Wilde egyik csodálatos novellájában szól egy magas fallal körülvett kertről, melyről megfeledkezett a tavasz. Beköltözött ide a tél, s csak a jeges szél járt a fái között. Míg aztán a fal egyik résén gyerekek bújnak be a kertbe, s szeretetükkel, vidámságukkal elhozzák a tavaszt.

Valami hasonlót érezhetünk a Kurir és a Magyar Katolikus Püspöki Kar (MKPK) közelmúltban játszódott vitájakor.

A Kurir szeptember 30-ai számában interjút közöl egy magát megnevezni nem akaró megyéspüspökkel, ki őszintén beszél az egyház belső megosztottságáról, a szükséges rendszer és személyváltások elmaradásáról, a „tragédiába sodródó" magyar katolikus egyházról, említve azt is, hogy tényekkel is szolgál szükség esetén.

A másnapi napilapok közölték a MKPK tiltakozását, megrágalmazva a Kurir újságíróját, hogy valótlanságokat ad „püspöktársuk" szájába, s értésünkre adja, hogy minden rendben van, a pápalátogatás óta különösen. A gyors válasz önmagában is meglepő, hiszen máskor — ha egyáltalán jön válasz a levelekre, kérésekre — hónapokat kell várni sokszor nagyon fontos ügyekben is.

A Kurir október 1-ei számában az újságíró (Stoffán György) szomorúan válaszol, felróva a MKPK etikátlan magatartását az egyház jövőjét illetően, s még azt is tudtukra adja, hogy ő nem a pályán kívül áll, hanem maga is katolikus.

Pedig naivitás azt gondolni, hogy az elmúlt idők hallgatásból vont falán nem keletkeznek még ennél nagyobb rések is, s nem lesz nyilvánvaló előbb-utóbb az egyház vezetésének kollaborálása, az elmúlt évek tényei, a személyi felelősségek nem lesznek megállapíthatók. Ma, mikor köztudomású, hogy a III/III listán egyházi vezetők voltak (igaz, még nem tudni, kik), mikor a berlini püspök nyíltan lemondásra szólította fel kompromittált kollégáit, mikor Miklós Imre is írja emlékiratait, falakat emelni az igazsággal szemben, kiskorúként kezelni az egyház tagjait éretlen magatartás.

A Püspöki Karnak nem az egymásnak falazásban, a hallgatásban, a mundér becsületének védelmében kell egységesnek lenni, hanem a szolgálatban a legkisebbek felé. Hogy is írja Pál?

„A püspököknek ugyanis, mint Isten megbízottjainak feddhetetlennek kell lennie, nem önhittnek, nem ingerlékenynek... (Tit 1,7) S így sajnos azokra a tisztességesekre is rossz fény vetül, kik maguk is balansznak érzik kompromittálódott társaikat, annak a sok ezer papnak és civilnek áldozatos munkája is kárba veszhet, kik az életüket áldozzák Isten Országáért.

Hiszen az általános közönyösség, a templomokból hiányzó munkásság és értelmiség, a kisegyházak erősödése mind-mind ennek a hitelvesztésnek is következménye. (Vö.: Mt 5,13)

Sajnos a pápalátogatás a várakozások ellenére legitimizálta a jelenlegi egyházvezetést.

Az elmúlt 40 év árulásait kamaszos csínytevésnek felfogni méltatlan Krisztus bűnbánatban és megbocsájtásban élő Egyházához. Nincs más út, mint szegre akasztani a pásztorbotot, hogy vegyék azok kezükbe, kik a nyájat dús legelőkre jó gazdaként vezetik.

Garay András

BIBLIA

Az októberi elmélkedéseket a VII. ág, a novemberieket a XI. ág készítette.

Október 6. — Évközi 27. vasárnap — Mk 10,2-16 —

A férfi ragaszkodik feleségéhez, s lesznek egy testté

Nagyon nagy döntés életünkben, s nagy várakozás, vajon ki az, akivel megélhetem, átélhetem azt a csodálatos érzést, egy testté válni, új egységet alkotni a házasság közösségében. Jézus is életközösségre hívja a férfit és a nőt. „Az ember ezért elhagyja atyját és anyját, feleségéhez csatlakozik, s a kettő teste egy lesz." (Mk 10,7-8)

A házasság dinamikus egység. Élővé kell válnom, élővé kell tennem választott páromat, hogy ketten együtt még nagyobb szeretetet tudjunk egymás és mások felé megélni. Hogy ezt valóban meg tudjuk valósítani, óhatatlanul ott kell lennie életközösségünkben Jézusnak, aki számunkra a legnagyobb szeretetet megmutatta. Csak így tudjuk elfogadni a másik másságát, hiszen nem vagyunk egyformák és hibátlanok.

Mégis az egészséges házasság egy emberré tesz a felelősségvállalásban, a gondok viselésében, a szenvedésben, örömben, boldogságban... Milyen jó felszabadulni a másikban egy beszélgetés, séta, ölelés, csók során. Rácsodálkozni a másik szépségére, lelki gazdagságára.

A jó házasság során meg kell tapasztalnunk, életünk folytonos növekedés a szeretetben (ennek egyik jele lehet a gyermek, aki a további szeretet forrásává válhat).

Hányszor érezzük, mennyivel önzőbb, terméketlenebb házasságunk, szerelmünk, szeretetünk, egymás felé fordulásunk, ha életünkből a legnagyobb erőforrás — Jézus — hiányzik. A folyton növekedés vele együtt teljes. Az ő jelenléte érleli, táplálja a kapcsolatot, az ő segítségével tudjuk megtartani egymás iránti szeretetünket, hűségünket. Ő ad erőt a sorsközösség-vállalásban.

Vajon meg tudunk-e felelni minden elvárásnak, Isten előtt tett hűség-ígéretünknek? Gyengeségünk dacára mindennap meg kell újítanunk szeretetünket, odaadásunkat gondolatban, tettekben, egy ölelésben, hogy a másik érezze: még mindig fontos a számunkra.

Október 13. — Évközi 28. vasárnap — Mk 10,17-30 — Mire való a gazdagság?

A gazdag ifjú célja az örök élet. Oda akar jutni és ezért kérdezi az oda vezető utat Jézustól. Azért Jézustól, mert látja, tudja, hogy Ő az Út és az Élet. Hisz benne, elfogadja, hogy az Atyától jött, hiszen jónak nevezi, pedig egyedül Isten jó.

Jézus válaszában a szeretet parancsait sorolja. Az ifjú már-már örömmel távozik, hiszen ezeket mind megtartotta, mikor Jézus tovább lép. Arra biztatja, hogy adja el mindenét, ossza szét a szegények között és így kövesse.

Ez túl nagy kérés az ifjú számára. Már nem egy begyakorlott, gyerekkortól fogva értett és cselekedett parancsmegtartás. Egy érett felnőtt ember tudatos döntése Isten, vagy a pénz, gazdagság mellett. Egész gyermekkorunkban, iskoláinkban, fiatal felnőttként erre a döntésre kell készülnünk: Teljes szívvel, lélekkel Istenhez akarok-e tartozni, vagy pedig a világi dolgok, a pénz, a gazdagság a célom? Ez életet — örök életet — meghatározó döntés.

A gazdag ifjú úgy érzi, ezzel a döntésével elveszt mindent, ami kedves neki, amihez ragaszkodik. De Jézus ismét valami csodálatos dologról kezd beszélni tanítványainak, akik már túl vannak a döntésen. Jézus nemcsak az örök életet ígéri, hanem már itt ezen a világon százannyit az elhagyottakért. Ez egyszerre hihetetlennek is hangzik, ugyanakkor lenyűgözőnek is. Aki szétosztja vagyonát, az érdekbarátoktól ugyan elszakad, de igazi barátokra talál azokban, akiken segített. Aki megérti, hogy a saját családján kívül is van feladata a szeretet továbbadásában, az saját családja mellé száz barát-családra lel. Aki jó ügyben jár, azt mindenhol szívesen látják az egész világon. A szeretet mindenhol szeretetet ébreszt, sokszoroz.

Saját életem példáján látom, hogy akárhányszor úgy gondoltam, hogy időt, pénzt stb. fordítottam másokra és ezzel segítettem — sokszor több szépséget, kedvességet, igazi emberszeretetet kaptam viszonzásul. Meg kell próbálnunk újra és újra jót cselekedni, hogy a világ elhiggye: a SZERETET köztünk és bennünk él!

1991. augusztus 2-án Riyahdban egy 70-80 főből álló keresztény gyülekezetet — akik istentiszteletre gyűltek össze — tartóztatott le a szaúd-arábiai állami rendőrség és a Metowah nevű egyházi rendőrség. Szaúd-Arábiában ugyanis megtiltották, hogy bármilyen keresztény imádságot vagy istentiszteletet tartson a lakosság az egész ország területén. Gyakorlatilag azonban ez a korlátozás csak a harmadik világbeli őslakosságra vonatkozik. Különösen a Fülöp-szigeteki gyülekezetek (kiknek tagjai főleg vendégmunkásként tartózkodnak Szaúd-Arábiában, s akik többsége keresztény) vannak sanyargatott helyzetben. A „Mustármag" elnevezésű gyülekezet négy vezetője augusztus 2-a óta még mindig letartóztatásban van.

Mivel Magyarország nem áll diplomáciai kapcsolatban Szaúd-Arábiával, ezért a mellékelt német nyelvű szolidaritási levelezőlapot a bécsi nagykövetségre juttassák el!

Szolidaritási levelezőlap

Exzellenz!

Wie wir in Erfahrung gebracht haben, sind in Saudi-Arabien christliche Gottesdienste und Gebetsveranstaltungen verboten, auch wenn sie in privaten Räumen durchgeführt werden.

Wir haben erfahren, dass am 2. August 1991 in Riyahd eine Gruppe von 70 bis 80 philippinischen Christen inhaftiert wurde, deren Führer Cesar Flores, Ely de Leon, Wilmur, und Nick Bukaskas noch immer im Malazgefängnis in Riyadh festgehalten werden.

Wir bitten Sie, sich für Ihre sofortige Freilassung einzusetzen.

Die „Allgemeine Erklärung der Menschenrechte" ist, wie Sie wissen, für Saudi-Arabien als Mitgliedsland der UNO verbindlich.

Hochachtungsvoll

Ort, Datum:
Unterschrift:

Október 20. — Évközi 29. vasárnap — Mk 10,35-45 — Az apostolok vetélkedése

Az ember ősi ösztöne a birtoklás, uralkodás. Minden ember életében jelen van az előbbre jutás vágya. Szeretjük, ha kiemelnek, dicsérnek bennünket. A főhelyre jutás bátorsággal, biztonsággal kecsegtet, és a javak minél teljesebb élvezetét jelenti. Ez a kísértés azonban nagy veszélyt rejt magában. Jól tudta ezt a gonosz is, mikor Jézusnak felajánlotta az uralkodás lehetőségét (pusztai kísértés; Lk 4,5-8). Néhány fejezettel előbb már találkozhattunk a tanítványok közötti versengéssel (Mk 9,34). Most a Zebedeus fiak, Jakab és János előbbra jutási kísérletének lehetünk tanúi. Már előrelátóan az örök életre készítik helyüket.

Jézus megkérdezi tőlük, vállalják-e a lét- és sorsazonosságot Vele. Ők igennel felelnek. Kérésük ténye bosszankodást, irigységet vált ki a többi tanítványból, Jézus azonban szüntelenül tanítja mindnyájukat. Figyelmezteti őket arra, hogy Isten Országának törvényei mások, mint az evilág törvényei. Itt a cselekedetek számítanak. A szeretet cselekedeteit pedig nem jellemezheti az uralkodás, elnyomás, birtoklás, csak a kicsiség, szelídség, szolgálat és végső értékként a teljes életodaadás. Nem az az elsőrendű tehát, hogy elnyerjük-e Jézus mellett az örök dicsőséget — melyet az Atya ajándékoz nekünk —, hanem az, hogy készek vagyunk-e követni Jézust a szeretet megélésében. Jellemzők-e a mi keresztény életünkre ezek a jézusi értékek?

Vágyunk-e Jézus mellé csatlakozni, hozzá felnőni egyéni életünkben, házasságunkban, gyermekeink átölelésében, közösségeink, barátaink együttélésében, az elesettek támogatásában, és minden ránk váró szív és felénk nyúló kéz elfogadásában?

Október 27. — Évközi 30. vasárnap — Mk 10,46-52 — A jerikói vak

Próbáljuk magunkat Bartimeus helyébe képzelni. Mit érezhet egy ember, ha nem lát? Milyen élménye, elképzelése van a világról, az emberekről?

Talán olyan lehet, mint amikor a madárnak levágják a szárnyairól a tollat, él ugyan tovább, de nem tud repülni. Jézus híre, csodatettei megelőzték Őt magát. Érthető hát, hogy a világtalan ember kiáltozni kezdett, amikor meghallotta, hogy a Názáreti közeledik. Abban az időben — mint ahogy talán ma is — a fogyatékos emberek a társadalom kitaszítottjai voltak. Annak ellenére, hogy a tömeg megpróbálta távol tartani ezt a vak koldust, Jézus mégsem ment el szó nélkül mellette, hiszen amit mond, azt Ő tettekre is váltja. Mit jelenthet ez a kérés: „könyörülj rajtam"? Talán egyszerű segítségkérés, vagy bocsánatkérés valamiért? Talán hangozhatott volna így is a mondat: „bocsásd meg bűneimet"?

A lényegen nem változtat: a hit csodákra képes. „Boldog, aki nem lát, és mégis hisz" (Jn 20,29).

November 3. — Évközi 31. vasárnap — Mk 12,28b-34 — A főparancs

Parancs. Erről a szóról a mai embernek egyrészt a hatalom, másrészt a gondolkodás nélküli engedelmeskedés jut az eszébe. Beszélhetünk-e ilyesmiről a lábmosó és szabad akaratot teremtő Szentháromságos Isten esetében? Nyilván nem.

Gondolhatunk arra, amikor ablakpárkányra mászó gyerekünket leparancsoljuk a veszélyhelyzetből — az ő életét féltve, ismerve és tudva, amit kicsi eszével ő még nem is sejt. Ez a hasonlat talán már kicsit közelít, hiszen a Mennyei Atya jóságos és látó-védő kezét tapasztaljuk nap mint nap.

De Jézus nem csimpaszkodó gyerekeket, hanem együttműködő barátokat akar és keres bennünk.

Miért hát a parancs?

Tán mert ismerve minket, jól tudja, hogy még így is igen lassan valósul bennünk és általunk az Isten Országa, hát még ha így fogalmazott volna: csillagaim, szépen kérlek, legyetek szívesek egy kicsit szeretni egymást!

Kimondhatatlanul fontos az, amit a főparancsban nyomatékozni akar nekünk Jézus. Ha nem eszerint rendezzük napjainkat, akkor nem élünk, csak vegetálunk. Jézus szeret minket, s nem akarja, hogy elpusztuljunk. Ezért sulykolja beszédével és tetteivel 3 és fél éven át az Élet törvényét. A tanítás tiszta magvát szórja szüntelen. S szavát nem azért kell követnünk, mert parancs, vagy azért, mert illik a mindenható Istennek engedelmeskedni, hanem mert ez boldogságunk egyedüli útja. Tegyük belsővé az Úr parancsát! Lényegünkké kell váljon a Vele, Benne és Általa élés. Isten- és emberszeretetünk lehetővé tételéhez küldte el Jézus nekünk Szentlelkét. Ő segít nekünk, hogy ne legyünk „sánták". Értelmünkkel, érzelmünkkel, akaratunkkal, s ebből fakadó tetteinkkel dicsérjük az Urat. A dicsőítő imára — mely nem valamiért ad hálát, hanem Valakiért — nagy szükség van. A tapasztalat szerint ez a kapu, amelyet kinyitva magunkba tudjuk ölelni az Istent, s ezzel együtt az Ő érték- és látásvilágát.

Csak így sikerülhet egyenként ledöntenünk mellékisteneinket, bálványainkat. S ne gondoljuk, hogy csak a káros szenvedélyek kötözhetnek meg minket. Rabbá tehet minden olyan — látszólag akár jó — tevékenység, érzelem, amelyhez csak a magunk akarata miatt ragaszkodunk. Nem szabad elvesztenünk nyitottságunkat a változtatásra, hogy az Úr mindig ott használhasson, ahol szüksége van ránk.

S ezt, az Isten törvényét ismerő és valósító életünket kell osztogatnunk, kiváltképp gyermekeinknek. Az őszövetségi idézetünk arra figyelmeztet, hogy nem szűnhetünk meg növekedni a hitbéli tudásban, s nem hagyhatunk ki egyetlen alkalmat sem, hogy a ránk bízott életeket az Egyedül Igaz felé terelgessük. Szeretetünk akkor az igazi, ha megismerés, elfogadás, többre törekvés hármassága valósul. Így kell szeretnünk magunkat, s minden embertársunkat is. Törekedjünk e héten fejlődni Istent dicsőítő imánkban, testvéreink elfogadásában, hogy életünket odahelyező emberekké váljunk!

Feladó:

A német szöveg fordítása:

Tisztelt Nagykövet Úr!

Hírt kaptam arról, hogy az Önök országában, Szaúd-Arábiában a hatóságok mind a templomokban, mind pedig a magánházaknál folyó keresztény istentiszteleteket betiltották.

Arról is értesültem, hogy Riyahdban egy 70-80 főből álló keresztény gyülekezetet letartóztattak, melynek vezetői — Cesar Flores, Ely de Leon, Wilmur és Nick Bukaskas — még mindig fogságban vannak.

Kérem Önt, hogy járjon közbe azonnali szabadon bocsátásuk érdekében.

Mint Ön is tudja, Szaúd-Arábia az ENSZ tagországaként kötelezte magát az emberi jogok betartására.

Köszönettel:

Keltezés és aláírás:

7 forintos bélyeg helye

Seine Excellenz Herrn Botschafter

Essa A Al-Nowaiser

Saudi-Arabische Botschaft

Wien

Formanekgasse 38

1190

Austria

November 10. — Évközi 32. vasárnap — Mk 12,38-44 — Te magad légy csoda!

Ezen a vasárnapon Jézus mellett egy másik asszonyt is találunk. Nem csak a jeruzsálemi szegény özvegyet, a persely körül. A másik is özvegy. A szareftai, akivel Illés próféta találkozott. Fát szedett, hogy maradék kis lisztjével, kevés olajával lepényt süssön, elfogyassza, azután éhen haljon a nagy szárazság idején.

Úgy állnak Jézus két oldalán, mint a Jézus előtti és a Jézus utáni idők képviselői. Mint az ó és új szövetség képviselői. Két belső magatartás, két különböző életforma szimbólumai.

Az egyikkel csoda történik. A másik maga a csoda! Ősi beállítottság: Istent úgy tekinteni, mint akinek az a dolga, hogy csodát tegyen. Erre való az Isten. Ezt várjuk el Tőle és meg is teszi.

Ha nem teszi, „akkor sírsz, azután átkozódsz, aztán imádkozol". Végül „elveszted" a hited. Csalódtál az Istenben, mert „hallgat az Isten". Hochhuth Doktora is így járt: „Mert feleletet akartam — feleletet! S így kockáztattam meg, amit még senki, mióta világ a világ ..., hogy legyen kénytelen választ adni. Nemlegest akár, mely Stendhal szerint még egyetlen mentsége lehet: az, hogy nem létezik... Tessék, egyetlen sóhaj sem hallatszott az égből, egyetlen sóhaj se tizenöt hónap alatt, míg égbe küldtem innen a kiránduló kat."

Az evangéliumból egyértelmű, hogy az Isten rendszerint nem csodatevő, de rendszerint erőt adó. Te légy csoda! Ahogyan a templomi özvegy két fillérjével, vagyis egy krajcárjával, ami „egész megélhetése" volt.

Joggal rá lehet csodálkozni: hogy tehetted!? Hogy bírod? „Rákérdeznek!" Ez az, amiről Zakariás próféta jövendöl: „Azokban a napokban egyetlen zsidó ruhája szegélyét tíz különböző nyelvű ember fogja majd megragadni és kéri: Hadd menjünk veletek, mert hallottuk, hogy veletek van az Isten!" (Zak 8,23) Erről beszél Péter apostol is: „Legyetek mindig készen rá, hogy mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja reményteknek." (1Pt 3,15) Non magna dicere, sed magna vivere christianum est! Nem nagyokat mondani, hanem nagyszerűen élni — ez a keresztény! Jézus szemléletes nyelvén arról van szó, hogy „föld sója", „világ világossága", „hegyen épült város" legyen a keresztény! (Mt 5,13) Ezt várja a világ!

November 17. — Évközi 33.vasárnap — Mk 13,24-32 — Azt a napot és azt az órát senki sem ismeri.

Az evilági ország helyreállításának elmaradása miatt a Messiás tanítványai még a mennybemenetelkor is befejezetlennek érezték Mesterük köztük végzett munkáját. A Messsiás úgy távozott tőlük, hogy újra eljövendővé lett számukra. Az újraeljövetel a Jézus ajkára adott nyilatkozatokban vitán felül adva van (Mt 16,27; Mk 8,38; Lk 9,26; Jn 1,51...). A tanítványok többször is rákérdeztek a második eljövetel időpontjára, de nem kaptak pontos időpontot. A Messiás nem használt évszámokat. Az idő (kairosz), a nap (hémera) és az óra (hóra) szavakat használta időmegjelölésre, számok nélkül (teljessé lett az idő, azon a napon majd megtudjátok, eljön az óra...). A végső eljövetel időmeghatározásában az aion szó szerepel, ami nagyon hosszú időt jelent. ...Ennek az aionnak (földi élet) a fiai házasodnak, de akik méltók ama aionra (földi életet követő) és a halálból való feltámadásra...

A vízözön és Szodoma-Gomora pusztulásának, hirtelenségének és váratlanságának mintájára fog eljönni az a nap, amikor az „Emberfia felfedetik" (apokaluptein), teljes valóságában nyilvánvalóvá válik. Az apokalipszis tehát valami korábbi titok megszűnését jelenti. Biztosak lehetünk, hogy kérdéseinkre legkésőbb ekkor választ kapunk. A Jézus személye körüli titkok felfedését megelőző időszakra jellemzők:

— természeti csapások (földrengés, éhség, döghalál, hullákra menő sasok...)

— jelek a napban, holdban és a csillagokban (a nap elhomályosul, a hold fényt nem ad, a csillagok leesnek ...)

— háborúk (lázadások, egymás ellen forduló nemzetek és országok ...)

— ideológiai harc a örömhír ellenében (hazug próféták és messiások)

— erőszakos harc Isten népével szemben (megverik, tömlöcbe zárják, megölik ...)

Az aion-vég a számonkérés időszaka. A számonkérés alapjaként a Messiás egyfelől életünk gyakorlatát tekinti: „megfizet kinek-kinek a magatartása szerint": „Éhezetem ugyanis és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, vándor voltam és befogadtatok, mezítelen voltam és felruháztatok, beteg voltam és meglátogattatok, börtönben voltam és fölkerestetek." (Mt 25,35-36) Másfelől szóbeli állásfoglalásainkat veszi figyelembe: „minden haszontalan beszédért ... számot adnak majd az ítélet napján." (Mt 16,27; 12,36) A számadást tartó Emberfia kérdezni fog, nekünk pedig felelnünk kell — életünk tetteivel és elhangzott szavainkkal, állásfoglalásainkkal. Ezeknek alapján hangzik el felettünk az ítélet, ennek alapján mondjuk ki mi magunkról az ítéletet: külső sötétség, sírás és fogcsikorgatás (szeretetlenség), vagy a Mennyek Országa, az örök élet, ami a szeretet tökéletes világa. Az Ő útja az egyetlen út, csak ennek az útnak van folytatása, az Ő útja a keskeny út, amin nem egyszerű a járás. Tőle kaphatunk meg minden segítséget az utat választáshoz és ezen az úton maradáshoz egyaránt. Éljünk a folyamatosan kínált lehetőséggel!

November 24. — Évközi 34. vasárnap — Jn 18,33-37 — „Igen, király vagyok"

Semmi kétség, Jézus király. Van népe, országa és országának törvénye. Jézus hatalommal rendelkezik, s áll Pilátussal szemben...

Egy olyan emberrel szemben, aki szintén rendelkezik mindezekkel. Helytartó, egy provincia ura, kinek feladata „népéről gondoskodni", s a törvényeknek érvényt szerezni. Pilátus hatalommal bír, s állnak egymással szemben...

Micsoda kontraszt!

Jézus azt mondja, hogy országa nem evilágból való. Úgy tűnhet, ezzel elveszi az ellentét élét. Gondolhatta Pilátus, megkísérthetett évszázadok során sokakat, s ma is sokan gondolják, hogy a probléma nem is olyan nagy, hiszen Jézus országa evilágra nem vonatkoztatandó. Jézus országa a transzcendensben van.

De nem! Jézus nem tompította az ellentétet. Azt mondta, hogy a mennyek országa köztetek van. Pilátus „országa" területileg körülhatárolt. Jézus népét azok alkotják, akik a határok közé kerültek. Jézus országának törvénye a szeretet, Pilátusé a jog.

„Mi az igazság?" — kérdezi Pilátus legyintve. Szavaiból érződik a keserűség és az igazságfogalommal szembeni csalódottság. Egy római csalódottsága. A római jogot — mint alapot — ma is tanítják az egyetemen. A jogba, a juszticiába veti ma is az emberi társadalom abbéli reményét, hogy igazságot teremtsen. Szegény Pilátus! Foglalkozásánál, hatalmánál fogva nem ismerhette Jézust. Nem hallotta beszédeit. Így aztán nem is érthette, miféle igazságról beszél neki ez az ember.

És mi tudjuk-e? Igen, tudhatjuk, hogy Jézus igazsága nem az adok-kapok, a jogok és kötelezettségek, a patikamérlegre tett érvek-ellenérvek igazsága. Sokkal több annál. Igazságfogalmára következtethetünk a szőlőmunkásokról, a tékozló fiúról szóló példabeszédeiből. Jézus igazsága a szeretet. Nincs már meg az a lehetőségünk, hogy rezignáltan legyintsünk rá, mint azt kellő ismeret hiányában Pilátus tette.

Mi már csak azt dönthetjük el, hogy akarunk-e hallgatni szavára, vagy megelégszünk kevesebbel. De miért elégednénk meg? Mit veszíthetünk, ha követjük Őt? Többet nem, mint földi életünket. A Getszemáni kertben Jézus is biztosan mérlegre tette a veszteni valókat. Úgy ítélte meg, hogy az általa képviselt igazságnak úgy tud megfelelni, ha életét is odahelyezi.

Pilátusnak, mint evilágból való „királynak" hatalma volt elvenni Jézus életét.

Jézusnak, mint nem evilágból való királynak hatalma volt odaadni azt. Dönteni kell!

Olvasóink és főképp előfizetőink elnézését kérjük ezen számunk késése miatt. Lapunk elkészítése, a szerkesztőség és a terjesztés adminisztrációja teljes mértékben önkéntes munkával történik, s ennek jobb megszervezése most sok energiánkba került.
Ugyancsak annak érdekében, hogy ilyen késés lehetőleg ne forduljon elő, s hogy a költségnövekedéseket fedezni tudjuk, emelnünk kellett a lap árát, 39 Ft-ra. Az ezévi előfizetőket ez természetesen nem érinti. A jövő évi előfizetési adatok a 27. oldalon a Megrendelő lapon olvashatók. A hátsó borítón vannak a szociális előfizetés adatai. Ezt a lehetőséget továbbra is fenntartottuk és annak csoportos formájánál nem is emeltük az árat.
Kérjük, továbbra is támogassák és használják hivatásukban lapunkat. Köszönettel: a szerk.

Bányán táboroztunk

VII.14. vasárnap

A pályaudvaron találkoztunk, mindenki egyszerre nevetett, beszélt, puszit adott és kapott. A fonyódi vonaton a peronokon szorongtunk, olykor akadályfutást mímelve a csomagok között. A kaposvári vonaton le tudtunk ülni, énekeltünk, gitároztunk. A vonatozást buszozás követte. Nagy volt. Mármint a hőség. Kellemes, félig függő, félig fekvő helyzetben rogyadoztunk a csomagok alatt. Majd leszálltunk és némi idegenlégiós menetelés következett egy nagy fáig, ahol néhány sátor állt. Ez még nem végleges táborhely, Döniék elmentek, hogy jobbat keressenek. Feri befutott, megkezdtük a költözést. A már álló hatszemélyes sátrat nem bontottuk le, hanem a vázát megfogva egy az egyben átszállítottuk a végleges helyére, alatta, mint baldachin alatt a püspökök, Norbi és én vonultunk ájtatos képpel, a fülkéket cipelve. Sátrat vertünk, bepakoltunk, kitapostuk az ösvényt a forrásig.

Lassan sötétedett. Megérkezett Feri bácsi, és összeültünk egy tábornyitó misére. Az evangéliumnál esni kezdett az eső. A nagy-

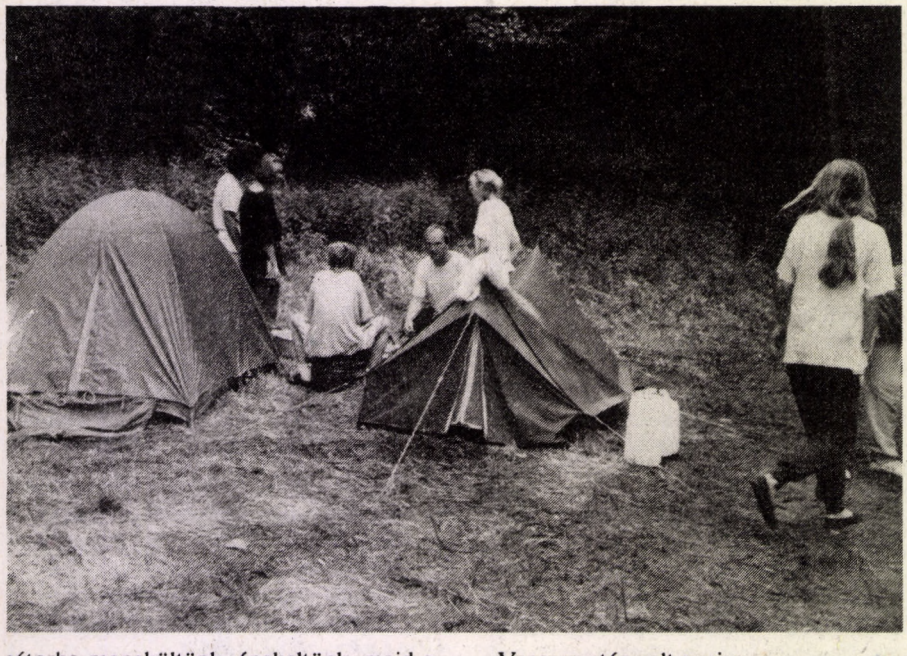

sátorba menekültünk, énekeltünk, majd a zuhogó esőben aludni vágtattunk.

VII.15. hétfő

Reggeli áhítat után kihúztuk az őrangyalosdit, bemutatkoztunk és beosztottuk a csapatokat. Feri bácsi előadást tartott. Istenről beszélt és a Szentlélek-élményéről. Ebéd után röpiztünk és tartottunk egy énekpróbát a miséhez, majd Feri felolvasott egy Lev Tolsztoj-novellát a cár három kérdéséről. Megérkezett a táborszellem (Mali) és elmondta, amit én is éreztem, hogy összeszedetlen és kissé nemtörődöm a társaság. Némi éneklés után elmentünk kiscsoportban imádkozni.

VII.16. kedd

Mali ébresztett. Tegnap esti megállapodásunk értelmében azonnal ugrottam, néhány percen belül összegyűlt a csapat. Felfelé indultunk a hegyen. Kitűztük a zászlót (egy vizesballont), felraktuk a számokat és vártunk. A harc nem tartott sokáig, Feriék pillanat alatt lerohantak minket. Lementünk és nekifogtunk a reggelikészítésnek.

Mikor imára gyűltünk össze, kiderült, hogy Cili hiányzik. Fogtam másfél karéj kenyeret és elindultam, hogy megkeressem. Hosszas kiáltozás után került elő. A másfél karéj kenyérből már csak fél maradt. Kiderült, hogy Cili úgy elbújt, hogy nem vette észre senki. Ő meg azt nem vette észre, hogy vége a játéknak és folytatta a partizánkodást. Nagy éljenzés közepette vonultunk be a táborba. Reggeli után visszavágó volt. Délelőtt a komoly program egy színdarab volt arról, hogy Keita, a sirály, hogyan találja meg élete értelmét a repülésben.

Ebéd után a kiscsoportok félrevonultak és a kérdések alapján a színdarabról beszélgettünk. Egy nagy körben összefoglaltuk a megbeszélteket. Aztán újra szétoszlottunk, az apostolkodásról kellett valamit kitalálni.

Vacsora után volt a mise.

Tábortűznél előadtuk az agyszüleményeinket. Saját darabunk arról szólt, hogy egy békés indián törzshöz két hittérítő érkezik; egy merev és egy eksztatikus hites. Agresszív fellépésük nyomán a törzsben meghasonlás támad, majd a bennszülöttek észhez térnek, elkergetik a térítőket és visszatérnek a nagy Manitu tiszteletéhez. Ja és a címe: Hogyan ne apostolkodjunk?

VII.17. szerda

Ma délelőtt Miki tartott előadást az egyházról és a közösségről. Kiscsoportos megbeszélés is volt. Ebéd és némi döglés után énekeltünk, később megjött Dombi Jancsi bácsi. Bányáról, az ottani életükről beszélt. Nekem nagyon tetszett és másokon is láttam, hogy a szívükbe fogadták.

Mise után elindultunk éjszakai túrára. Nem mehettünk sokáig, mert közeledett a vihar. A forrásnál körbeültünk és Marcsi felolvasott egy Selma Lagerlöf-féle Krisztus-legendát.

Aztán már siettünk vissza. Alighogy bevágódtunk a sátrakba, zuhogni kezdett az eső. Próbáltuk kivédeni a beázást. Az esztergomiak máris költözhettek a nagy sátorba.

VII.18. csütörtök

Még mindig borús az ég és minden vizes. A mise a nagy sátorban volt. Maliék vásárlás közben beleragadtak a sárba.

Délelőtt Feri tartott előadást az erőszakmentességről. A csapatok között volt sorverseny. Sokat nevettünk.

Az ebéd meggyleves volt, csak úgy röpködtek a magok.

Ebéd után akadályverseny volt. Döni mondta, hogy vegyünk fürdőruhát. Ebből néhányan rá is jöttek a poénra és sikerült megfűznöm egy-két lányt, hogy vegyenek szoknyát.

I. Döni: átöltözés az előző versenyző ott hagyott ruhájába és hatszög rajzolása egy vonallal, az összes átlót be kellett húzni.

II. Mali: 3 olyan dolog felsorolása, amit az ember nem tenne meg parancsra és követ (nem) dobni csukott szemmel a forrásba.

III. Marcsi: arról kellett meggyőzni, hogy jobb, ha a gyerekek bármikor bemászkálnak a konyhasátorba és annyit esznek, amennyit akarnak.

IV. PG: olyan szituációk, amikben büntetés követ valamilyen cselekményt. Pl.: kisgyerek konnektorba nyúl és a kezére csapnak; alsós egyest kap és szobafogságra ítélik; tollat lop és az osztálytársai kiközösítik; a középiskolás szerelmes levelet ír órán és a tanár megszégyeníti; ittas ember balesetet okoz és lecsukják; Júdás önbüntetése; utolsó ítélet. A véleményemet kellett elmondanom, meg hogy szerintem milyen a célravezető büntetés.

V. Feri: arra kellett válaszolnom, hogy mit tennék, ha valaki megtámadna és mit tennék, ha valaki mást támadna meg.

VI. Miki: a jövőnkről, pályaválasztásról és közösségről beszélgettünk.

A visszaérkezőket nagy nevetés fogadta. A szoknyás, strandruhás fiúk halálian néztek ki!

Tábortűznél énekeltünk és értékeltünk. (Ja! A fiúk csináltak délután hidat, ami olykor leszakadt, ezért bele akartak építeni egy lányt.) Éjjel néhány hidegvíz-mániás elment fürödni a forráshoz.

VII.19. péntek

Reggel némi röplabda után összegyűltünk és PG egy nagyvárosi remetéről szóló történettel vezette be a remetenapot. Aztán

szétoszlottunk. Jók ezek a papírok. Valóban, mennyi öröm van! Jólesett az egyedüllét.

A felnőtt-gyerek röpimeccs 1-1-re zárult. Tábortűznél megettük a kekszet és a sütiket, amiket Gyuláék hoztak. Mali felolvasott egy Pilinszky János-mesét Tükörországról. Döni pedig egy fiúról és egy lányról mesélt, akik gondtalanul hülyéskedtek, amíg véletlenül halálos balesetet okoztak. Mónival előadtunk egy Benkő-darabot két gitárra.

VII. 20. szombat

Reggeli áhítat és evés után hangtalan, moccanatlan döglés következett. Néha odahallatszott a felnőttek nevetése, gondolom, a délelőtti programot beszélték meg, amely nagyon jó volt, a nagyok, mint mindig, kitettek magukért. Minden csoportból egy lány megetetett egy fiút bekötött szemmel. Én voltam a legügyetlenebb: egyetlen kanál lekvárral úgy kikentem Norbit, alig győzött utána mosdani.

Aztán voltak kérdések a Bibliából, irodalomból és zenéből. Új hangszerelés, nem is rossz. Gitár ki-mit-tud is volt, az sem maradt el a felnőttek klasszikus darabjai mögött.

Ebéd után kezdődött a fordított nap. Nagy nehezen összegyűjtöttük a 6 felnőttet. Ekkor Ferinek és PG-nek eszébe jutott, hogy vissza kéne vinni az edényeket. Jó. Gondolom, mekkorákat röhögtek rajtunk, hogy mit tudunk kínlódni hárman hat rakoncátlan felnőttel.

Olykor-olykor meghasonlottunk, de hősiesen vezettük a dolgot. Tulajdonképpen egész jól sikerült. Szerencsétlen áldozataink még talán élvezték is, hogy rajzoltattunk, talicskáztattunk, verset, szobrot csináltattunk, békaugráltattunk, lekvárt etettünk velük.

A tábortűznél a felnőttek előadtak egy tök jó tábor-paródiát. Órangyalosdi is volt, egész sokan ráhibáztak. 3-4 év alatt sokat javult az arány.

A hidegvíz-mániások — köztük én is — éjfél után elmentek fürödni.

VII. 21. vasárnap

Mikor visszaértem, már csak kevesen voltunk. PG meg én gitároztunk és akkor éreztem, visszajött az a varázs, amit néha hiányoltam. Csöndes vidámság volt, már nem lehetett hangoskodni, hát halk, lassú nótákkal búcsúztunk a tábortól, az estétől.

Reggel borult volt az ég. Gyorsan pakoltunk. Búcsúzóul összegyűltünk egy utolsó áhítatra. Aztán hazaindultunk. Good bye, Bánya!

Kaci

Szlovákiában kerekeztünk

Idén is, mint rendesen már hét éve, együtt kerékpároztunk egy héten át a közösséggel s a még hozzánk csapódó egy-két emberrel. Nyár derekán rendeztük meg vándor kerekezésünket. Mivel öt év alatt kinőttük gyönyörű hazánkat, ezért idén már második éve a Felvidék történelmi- és tájszépségeit kerestük fel.

Tavaly Kassa környékét jártuk be, most Selmecbányáról indultunk kerékpárjainkkal, de nem vágok az események közepébe.

Túránk jól kezdődött, találtunk két szabad autót, hogy a rajtig elvonszoljuk magunkat segítségükkel. Időben tudtunk indulni, nem jött közbe egyéb bonyodalom, amit az évek folyamán egyébként megszoktunk.

Az első estét autóinkkal együtt töltöttük Perencs falu határában. Sátorverés után nekiláttunk esti áhítatunknak, amit egy középkorú úr szakított meg. Kevés magyar tudásával, a mi még kevesebb szláv tudásunkkal, na és a nemzetközi kéz-láb mozdulatokkal összehoztuk azt, hogy ő szerez nekünk engedélyt sátorverésre, mivel ezt itt szigorúan veszik és büntetik is. Két társunkkal elment Perencs faluba, és visszahozta őket az engedéllyel együtt. Ez volt az első szlovákiai ismeretségünk.

A következő nap is rejtegetett örömöket és ismerkedésre alkalmat. El kellett helyezni a két gépkocsit egy hétre Selmecbányán megőrzésre. Nagy segítségünkre volt ebben Olga, aki az egyik utazási irodában dolgozik. Olga segítőkész volt, még ha magyarul nem tudott is. Szerencsére azért az angol közös nyelvünk volt, így könnyebben ment a társalgás. Néhány telefon után sikerült szállást találnia árván hagyott gépkocsijainknak. Az autók elhelyezése és a kerékpárok felmálházása után rövid városnézésre mentünk, s megnéztük az Erdészeti Egyetem parkját, a Leányvárat s néhány templomot. Ezen a napon haladtunk át Zólyomon, ahol megnéztük a várat, s mindössze 52 km-t tettünk meg.

Minden reggel és este zsolozsmáztunk benne az „elnök" egyéni imájával, ami keretet adott napjainknak; az esti áhítat után elénekeltük a Salve Reginát. Következő nap Besztercebányán keresztül elértük túránk legészakibb pontját a Fátrában — a Fátra mellesleg túránk névadója is volt — Árvavárán, ahol megnéztük a váróriást, megmásztuk teremről teremre az emeleteit, csodáltuk a kiállításokat és a csúcsról a tájat, amit részben már láttunk, részben még előttünk állt. Ezen a napon tekertünk a legtöbbet, kereken 93 km-t, így értük el Zsolnát, ahol találkoztunk hazai ismerősökkel, akik egy konferenciára igyekeztek, csak útközben megnézték ezt a történelmi nevezetességű várost.

Zsolna után értünk el a túránk legszebb természeti kincseihez, a szulyói sziklákhoz, majd következő nap elején egy kis hegyi-erdei-réti tolás és kerekezés után a manini szoroshoz. További kerekezés után Vágbesztercén várost néztünk, majd igen nemes élményben volt részünk. Ezen a napon étteremben ebédeltünk. Rendeltünk kettőt ebből, abból és amabból is (ugyanis hatan voltunk). Miután kihozták, szétosztottuk aszerint, hogy ránézésre kinek melyik volt szimpatikus. Így is történt, és még repetát is kértünk a salátából, amit a pincér elfelejtett felírni a számlánkra. Jeleztük is neki, hogy még négy salátát írjon a fogyasztásunkhoz. Került-fordult és közölte velünk a maga nyelvén, hogy rendben vagyunk, mehetünk. De mi még nem is fizettünk — erősködtünk, de ő nem tágított, és fizetés nélkül útnak eresztett bennünket. Ez ám a vendégszeretés, gondoltuk magunkban, s hozzátettük: tartsa Isten jó szokásodat! A finom és olcsó ebéd után Trencsénnek vettük irányunkat, de útközben véletlenül kettészakadt a csapatunk. Ketten az élen jártunk s betértünk egy útszéli templomba, hogy megnézzük, s utolérjenek a többiek. Igen ám, de ők nem vették észre kinn hagyott bringáinkat, s elkerültek minket. Mi vártuk őket hűségesen, s néhány korsó sör után visszafelé indultunk eléjük. Idővel rájöttünk arra, hogy elkerültek minket. Mivel a következő állomás Trencsén lett volna, meghajtottuk bringáinkat. Trencsén előtt útterelésbe botlottunk, így különböző utakon közelítettük meg a várost, mivel mi figyelembe vettük a terelést, míg társaink átmentek rajta. Már majdnem lemondtunk egymásról Trencsénben bolyongva, mikor a Vág hídján felismertük egymás alakjait este 8 óra körül. Következő nap Nyitranovákon keresztül elérkeztünk Bajmócra, ahol megnéztük a felújítás alatt álló várat. Utolsó nap Körmöcön keresztül értünk Selmecbányára, ahol záródott kerékpártúránk köre. Ezen a napon is volt szlovák emberekkel kapcsolatunk. Hegyi szerpentinen toltuk-tekertük kerékpárjainkat és friss vízről beszélgettünk, s ezt mások is meghallották, mert a közeli udvarról kiszóltak, „ha kértek, kaptok is". Több sem kellett nekünk, elfogadtuk a meghívást, persze a beszélgetés mellett a vízen kívül más is került az asztalra. Mivel Selmecbányára este érkeztünk, ezért sátrainkat a város szélén vertük fel. Másnap reggel, az összepakolás után, megtekintettük a város azon részeit, nevezetességeit, amik kimaradtak az induláskor, majd érzékeny búcsút vettünk a várostól és elindultunk haza. Túránk végén azon gondolkodtam el, hogy csak mi vagyunk ilyen szerencsések, akiket segítettek utunk folyamán a szlovákok, a „szlovák nacionalizmus" fényes ellenbizonyítékaiként, vagy nem is igaz, hogy ki nem állják a magyarokat. Én mindenesetre köszönöm a segítségüket, és hozzá is teszem: tartsa Isten jó szokásaikat!

Az idei 523 km-rel ismét közelebb kerültünk egymáshoz. Már készülünk jövő évi túránkra: Morvaország, Kárpátalja, Erdély? Még nem döntöttük el.

Fehér Tamás

„Kedves Értem vagy!"

A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve közölje. (A kihagyásokat ... jelöli.) A Pf. 7. az olvasók fóruma, a közölt levelek tartalmával a szerkesztőség nem feltétlenül ért egyet.

Igen tisztelt Jacek Wegner!

Nagy örömömre szolgált, hogy az „Érted vagyok"-ban olvashattam írását, amely a Rzeczpospolita 1991. április 13-14-i számában jelent meg (Nie z tego swiata). Nemrégiben egy belga ismerősöm kérdezte tőlem levelében, van-e a lengyel katolicizmuson belül is olyan hang, mint a miénk. Nem tudtam választ adni kérdésére. Most, hogy elolvastam cikkét, már tudnék: igen, van. Jacek Wegneré.

Szeretném tovább fűzni gondolatait az egyház vértanú és tanító szerepéről. Mindenekelőtt egyetemesre tágítanám megállapítását. A különböző kultúrákon belül rendre elkülönült egymástól a király és a főpap, a katonák és papok szerepköre a trón és oltár mégoly szoros szövetsége ellenére is. A vallásnak ezáltal létrejövő viszonylagos önállósulása tette lehetővé, hogy megfogalmazzon olyan eszményeket, amelyeket a létért és önérvényesítésért küzdő hatalom rendre csak részben tud valósítani. Ebből adódik a vallás erkölcsi tekintélye. Nemcsak a kereszténvé. A mohamedáné, a buddhistáé, az indiai ősvallásé, a kínaié stb.

A vallásoknak ezt a szerepét a főpap csak nagyon ritka esetben tudja betölteni. Kétségtelenné teszi ezt a tényt, hogy a főpapok ritkán válnak vértanúkká. Gyakoribb az az eset, hogy a főpap és király közös erővel teszi vértanúvá azt, aki be akarja tölteni szavával, életével azt a szerepet, amelyre a vallás hivatott. Nemcsak Jézus esetében kollaborált Kaifás és Pilátus. Mindszenty bíboros állami, majd egyházi félreállítása után Magyarországon is teljes lett a kollaboráció a főpapok és a hatalom letéteményesei között: együttes erővel ítélték el az egyház börtöntanúit.

Egyházunk elvileg alapozza meg ezt a szituációt, amikor arra törekszik, hogy konkordátummal biztosítsa a hatalmaknál az egyház szabad működését. A különböző hatalmak nem ingyen biztosítják e „szabad" működést: lojalitást kívánnak érte. Mi ennek a tartalma? Változó — a hatalom természetének, alakulásának függvényében. Az embertelen hitlerizmussal szemben a főpapok lojálisak voltak a konkordátum függvényében. A még embertelenebb sztálinizmussal szemben a pátriárkák a SZU-ban, a püspökök idehaza lojálisak voltak — ez utóbbiak a Vatikán 1964. évi részleges „megegyezésétől" támogatva. A „megegyezés" elvileg alapozta meg a meg nem egyezők, a vallás prófétai szerepköre teljesítőinek elítélését, s a főpapok kollaborálását a börtöntanú-gyártásban. Az Isten emberei, az emberhez méltó viselkedés elkötelezettjei, tehát azok, akik a vallás elkötelezettjei, bár nem a hatalom evilágából valók, hanem Istenből valók, de ebben a világban élnek. S ilyenként nem mondhatnak le arról a felelősségükről, hogy ebben a világban Annak a rendje érvényesüljön, Aki létbe hívta és útnak indította ezt a világot. Felelősségük nem korlátozódik a magánélet szférájára. Teljes értékű hordozói akarnak lenni a polisz, a társadalom ügyeinek ... a tanítás, a véleményformálás erejében. És nem a kard erejében. Politizálnak tehát ... és nem politizálnak? Meg kell végre szüntetnünk ezt az ekvivokációt. Így: az Isten emberei közéleti felelősséget vállalnak, hatalomgyakorlási felelősséget nem vállalnak. Tanítói szerepükön túlmenő feladatot addig láthatnak el, amíg ezt karhatalom nélkül tudják tenni.

Amíg a keresztény, a vallásos ember természetesnek tekinti, hogy elmegy katonának, s ha parancsot kap, embert öl, ám a maga életét védve, addig értelmetlennek látszik számára, hogy elhatárolja magát a hatalomtól. Addig legfeljebb ellenzéke lesz bizonyos hatalmaknak, amelyekkel szemben a hatalmat magához akarja kaparintani. Ezért felette „természetes", azaz a lengyel katolikus tudatban megalapozott mindaz, ami kritikát vált ki maga ellenében azoktól, akik a lengyel egyházban is a vértanúi, tanítói, tehát jézusi vonásokat keresik a történelmi jelenben, és nem a hatalmiakat. Adam Michnik már vagy tíz éve figyelmeztetett arra, hogy a julianizmus még nem humanizmus: aki az elnyomatásban hangoztatja az ember szabadságjogait, a hatalomba kerülve nem marad feltétlenül továbbra is a humanizmus szószólója..., hanem a maga kiváltságaié.

Végezetül: a perszonalizmus és a közösségben élés nem rejthet magában ellentmondást: a lelkiismeret embertársaim szolgálatára rendel. A hatalom viszont nem perszonalista, mert lelkiismeretem hangjával szemben a magam, a csoportom kiváltságainak a szolgálatára rendel. Örülne válaszának testvére Jézusban: **Bulányi György Sch.P.**

Nem sokáig bírják az egyháznál

Nagy megdöbbenéssel olvastam az Érted vagyok júniusi számában, miszerint az Egyházban karrieristák, skizofrének, nem gondolkodók választódnak ki. Hosszas gondolkodás után azonban rájöttem, hogy legalábbis az én esetemben igaza van.

Régóta vagyok egyházi alkalmazott. A munkahelyemen mindig elképesztő volt a légkör. Jelenlegi helyzet illusztrálására néhány példa. A főnököm idegbeteg ember. Mindent a személye elleni támadásnak érez, bármi történik az egyházközségben. Ha együttérzően érdeklődöm, hogy van a betegsége, ebből azt érzi ki, hogy a halálát kívánom. Mennyi mindenen kellett ahhoz átmennie, hogy ilyen lelkiállapotba juthatott! Egyházközségünkben hagyomány, hogy a mindenkori plébános és a mindenkori káplánok haragban vannak. Fúrják egymás munkáját és a híveket arra kényszerítik kimondatlanul, hogy válasszanak közöttük. Olyan, mintha két párt lenne. Sokszor átéltem a többi alkalmazottal együtt, hogy rendkívül megalázó módon beszélnek velünk. A gyermekeim születése előtt sokszor éltem át azt, hogy ferdén néznek rám, pedig néhány hónap szabadságot vettem csak ki. Amikor egy gyerekkel állást kerestem, több helyen azzal utasítottak el, hogy mi lesz akkor, ha lesz még egy gyerek. Volt úgy, hogy kis híján felmondtak, hogy így megszabaduljanak a nem megbízható munkaerőtől. Gyermekeim születése után súlyos depressziós állapotba kerültem, amiért természetesen nem egyedül a munkahelyi légkör a felelős, de az is közrejátszott. Bűntudatot éreztem a gyerekek születése miatt, amiatt, hogy fennakadást okozok az egyházközségben. Igaz, ezt a bűntudatot a papok tudatosan táplálták.

Mostanra jöttem rá, hogy legszűkebb környezetemben is mélyreható változásokra van szükség. A papok, akikkel együtt dolgozom, szintén érzik ezt, és ez az egyetlen, ami optimizmusra ad okot. Bármilyen fájdalmas örökséget is hordozunk, a szeretettel tudjuk egymást gyógyítani, de annyi közöttünk a kommunikációs gát, hogy szinte lehetetlennek érezzük áttörni. Teológiát tanultam, ismerem a vallásos embereket, és cikke alapján elgondolkoztam azon, hogy fiatal osztálytársaim közül legtöbben csak egy-két évig vagy hónapig bírták ki az Egyháznál. Sokan közülük olyanok voltak, akikre égető szükség lenne most. Az Igenben is több olyan szomorú történetről írtak, amikor tehetséges embereket elüldöztek.

Hálaadó szentmise Miskolcon

Június 11-én volt egy éve, hogy megalakult a Magyar Máltai Szeretetszolgálat miskolci csoportja. Ebből az alkalomból hálaadó szentmisén vettek részt a szeretetszolgálat aktivistái és a máltaiakkal szimpatizáló hívők a Szent Anna-templomban. A szentmise előtt Zachár Géza esperes-plébános — a miskolciak lelki vezetője — köszöntötte a megjelenteket és a vendégeket, mindenekelőtt Csilla von Boeselager bárónőt, a szeretetszolgálat németországi képviselőjét, dr. Miklósházy Attilát, a külföldi magyarok püspökét, dr. Isépy Tamás igazságügyi államtitkárt, dr. Gyulai Gábor köztársasági megbízottat, Kozma Imrét, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat vezetőjét és dr. Nagy-Bozsoky József országgyűlési képviselőt.

A vendégek köszöntése után a templom Credo énekegyüttese adott színvonalas hangversenyt. Ezt követően Csilla von Boeselager bárónő és Kozma Imre atya méltatta a miskolci máltaiak egyéves tevékenységét és köszönte meg önzetlen segítőkészségüket.

A hálaadó szentmisét dr. Miklósházy Attila koncelebrálta hat (köztük négy máltai) pap közreműködésével.

(E kis tudósítás közlésétől az Új Ember c. katolikus hetilap főszerkesztője elzárkózott.)

Gődény Ferenc

Ugyanakkor szilárd meggyőződésem, hogy a legnehezebb helyzetekben is ki kell tartani. Hova vonuljak ki az Egyházból? Most megpróbálom a munkahelyemen a kapcsolatokat normalizálni. Ehhez rendkívül sok pszichológiai könyvet olvastam és sok szenvedés árán eljutottam a „mindenen túl vagyok" érzésig. Máris tapasztalom, hogy tudom gyógyítani környezetemet. Véleményem szerint Önnek igaza van, és mégsincs igaza. Nehezen szántam rá magam ennek a levélnek a megírására, mert az az igazság, „ami nem szolgálja a szeretetet, az nem építi az embert". De úgy érzem, a jelenlegi helyzetben őszinteségre van szükség ahhoz, hogy kimozduljunk a holtpontról.

Soha nem felejtem gyermekkorom papjait, s az ő szeretetüket, s mindig azt az Egyházat fogom keresni, amit akkor megtapasztaltam. Tudom, hogy sok fiatal kényszerűen a saját szubkultúrájában éli meg az Egyházat és boldog, de én szeretném remélni, hogy el fogunk oda jutni, hogy az Egyház elfogadja a laikusokat. (1991. július 10.)

(Olvasónk kérésére nevét nem közöljük)

Igen is, nem is?

Pap olvasónk, Kocsi György elküldte — az előző számunkban közölt nyílt levele kapcsán lezajlott — levélváltását Seregély érsekkel. Az érsek úr válaszának lényege: „Amit az Il Regno írt, azt nem én mondtam." Kocsi György válaszlevelében összehasonlítja ezt a választ az érsek úr korábbi, dr. Merza Józsefnek írt levelével, amelyben az érsek úr elismerte sajátjának az Il Regnóban közölteket.

Mindenesetre, ha a két ellentétes válasz közül az itt idézett a valóság, jó lenne, ha az érsek úr ezt az Il Regnóban is és itthon is közzétetetné. (Természetesen lapunk is rendelkezésre áll.)

A vita nívója legyen méltó

Köszönöm az ÉV rendszeres küldését. A II/4. számban meglepetéssel olvastam Szeibert András beszámolóját hollandiai útjukról, melyben eléggé éles kritikáimat idézi a magyar klérusról.

Viszont nagyon kellemetlenül éreztem magamat, mikor ugyanabban a számban az olvasói rovatban Kocsi György r.k. pap Seregély érseknek írt levelét is elolvastam.

Ilyen hangnemű levelet nem lehet egy olyan lapban leközölni, amelyik magát hívő keresztény szelleműnek tartja. Nincs az a kérdés, probléma, sérelem, amelyről nem szabadna az igazság szellemében, az Egyházon belül vitatkozni! De a vita *nívója* legyen méltó a keresztény hithez!

Azt tartanám helytelennek, ha az említett beszámolóban idézett megjegyzéseimet — melyeket Sz. András hűen idézett — az olvasók 'egy kalap alá' értelmeznék Kocsi György hangnemével. Kritikus megjegyzéseimet nem rejtem véka alá, bár mint Nyugaton élőnek ezt csak nagyon szerényen szabad megtennem, de ezeket az Egyház közösségében mondom el, amelybe a klérus és a püspökök is beletartoznak. Csak akkor van megújító kihatása a kritikának, ha a kritikusok hangneméből kiérződik az a lelkület, melyet Jézus közössége inspirál.

Remélem, az ÉV ebben a szellemben dolgozik Egyházunk belső megújulásán.

Szívélyes üdvözlettel: Polgár Kornél

Kedves Értem vagy!

Áldjuk és magasztaljuk Jézus Krisztust a legméltóságosabb Oltáriszentségben!

Csatoltan megküldöm E jelben győzni fogsz! c. könyvecskémet *(az Oltáriszentség tiszteletéről)*, azzal a kéréssel, hogy legyenek szívesek imádságos lélekkel átelmélkedni. Írásom imprimatur nélkül jelent meg, mert a hivatalos egyház nem volt hajlandó az engedélyt megadni. Ezt meg is értem, mert 1952-től 1974-ig ki voltam közösítve és ez a könyv világosan bizonyítja, hogy a kiközösítés égbekiáltóan igazságtalan volt. Írtam a püspököknek, a papoknak, a híveknek, a szentatyának, a Hittani Kongregációnak. Válaszra sem méltattak.

Közben csodálkozva figyeltem, hogy a Róma által igazságosan és jogosan kiközösített békepapok továbbra is garázdálkodtak és félelmetes hatalmat gyakoroltak. Nekem nem volt szabad miséznem, szentségekhez járulnom, prédikálnom stb. Az egyik vezető békepap viszont megtartotta az ezüstmiséjét. A püspökök nem tiltakoztak, sőt, részt vettek rajta... Az ilyen püspökök... nem Krisztus apostolai, hanem... Ezt én annak idején a szemükbe mondtam, ezért közösítettek ki...

Munkájukra a szentségi Úr Jézus és a drága Szűzanya áldását kérem, Jézus Szívében szeretettel: Bíró Lajos plébános.

(A könyv iránt érdeklődők 7193 Regöly, Rk. plébánia címen fordulhatnak a szerzőhöz.)

„Kedves Értem vagy!"

A Mérleg 1991/2. száma 222-223. oldalán közli Boór János főszerkesztőhöz Havasy Gyula dokumentumkötetének a Mérleg 1991/1. számának 106. oldalán leközölt főszerkesztői ismertetésével kapcsolatban írt levelemet — hiányosan. Kérem a Mérleg főszerkesztője által nem közölt apró, de talán mégsem jelentőség nélküli 8 részlet közhírré tételét az alábbiak szerint — a nem közölt szöveget kettőspontos zárójelben hozom:

l.)...tudomást nem venni.

:(Éppen ezért, mivel meggyőződésem, nem járok messze az igazságtól, ha személyes ismeretség híján is feltételezem, mindketten ugyanazt a Valakit tartjuk Útnak, Igazságnak és Életnek, kérem, engedje meg, hogy megjegyzéseket fűzzek a fent aposztrofált ismertetéshez.):

2.)...túllép rajta. :(Ön nyilván jobban tudja, mint én,): hogy a...

3.)...módon állítja. :(Az Isten Országában a mindent adás a meghatározó, ahogy Jézus is mondja, a világ urainak zsarnokoskodása és a hatalmasok önkényével szemben, hiszen általában ők a jogalkotók: „...közöttetek azonban nem ilyen a viszony" (Mk 10,43), szeretettel legyetek egymás iránt.):

4.)...méltó buzgalommal — :(ezt, kérem, ne vegye cinizmusnak,): csak...

5.)...mutat érdeklődést. :(Pedig jelen témánk aktualitása szempontjából rengeteg egyéb megszívlelendő megfogalmazása közül az Ön által is idézett szöveg mellé odatehetném Lapide egy másik mondatát is: „Mindkét utat nyitva hagyta számunkra — azt is, ami a népek kiirtásához és azt is, ami a Mennyek Országához vezet." (P. Lapide: Juden und Christen. Benziger, 1976. 84.o.) Nem tartom szükségesnek, hogy ehhez további megjegyzést fűzzek.):

6.)...keresztény példánk...

:(Nyiri idézett cikkében hangsúlyozza, hogy az egyházak legfontosabb küldetése ma hozzásegíteni az embereket a belső szabadság megtalálásához, ami nélkül semmiféle megbékélés nem lehetséges. Hogyan érhető el a megbékélés, ha a megváltó által hozott „hallatlan felszabadulási tapasztalat" eszméivel éppen az egyházak fordultak szembe, „...mégis ezek érvényesültek az emberi szabadságjogokban, a demokráciában, minden igazi felszabadítási mozgalomban." Vagyis csak az egyházon kívül, egyházon belül nem? Miért?

Miért kell Nyirinek a Magyar Televízióban

E lap elküldésével megrendelheti az ÉV-et, de az is elég, ha a címet és a példányszámot a befizetési utalvány közlemény rovatában pontosan feltünteti.

Az előfizetett példány 7 Ft-tal olcsóbb!

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1992-es hat számra egy példánynál 270 Ft.

A csoportos előfizetés sokkal olcsóbb!

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják **a csoportos előfizetés** (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt **sokkal olcsóbb**) lehetőséget.

2 — 4 példányt postaköltség felszámítása nélkül küldünk otthonába!

5 vagy több példány előfizetése darabonként

már 20 Ft-tal olcsóbb,

mint az egy példány postaköltséggel!

Az **egy címre** előfizetett példányszámtól függően az 1992 évi előfizetési díj **példányonként**:

1 példányos csomag: 270 Ft

2 — 4 példányos csomag példányonként 234 Ft (előfizetési díj 468 — 936 Ft)

5 példány fölött példányonként 192 Ft (előfizetési díj pl. 5 példánynál 960 Ft)

Megrendelem az „Érted vagyok"-ot 1992-re ..... példányban.

Az előfizetési díjat, ... Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben **elküldtem.** Az előfizetett példányokat kérem a következő címre kézbesíteni:

Címzett neve:

Ország, irányítószám:

Település:

Utca, házszám:

Már másodszor kapunk névtelen levelet „Becsületes Papokat Akarunk Imamozgalom" aláírással, nem létező helységnév feladóval. A félelem, vagy más ok, ami miatt valaki nem vállalja küldeményének aláírását, vajon elősegítheti, hogy több becsületes pap legyen egyházunkban?

egy Lukács József, a Világosság c. marxista-materialista világnézeti folyóirat néhai főszerkesztője által vezetett kerekasztal-beszélgetésen olyan hévvel bizonygatni az 1919-es magyar Vörös Hadsereg háborújának a katolikus egyház tanítása szerint igazságos voltát, hogy az már a nem hívő résztvevők számára is láthatóan kényelmetlen, mikor 1976-ban, a Ki ez az ember? c. kötetének 107. oldalán így vall: (Jézus)„Tanításából nem vezethető le a kíméletlenség stratégiája, hanem csak az erőszaknélküliségé. A szelídség bármikor hivatkozhat Jézusra, az erőszak legfeljebb végszükségben — az észre. De a világ mai helyzetében erre sem." Miért van szükség erre a keverésre; a legmagasabb akadémiai fokozat elnyerése céljából? — Lám, Havasy nem ezt az utat követi, hanem tisztáz.

Vagy; miért mondja Nyiri 1989-ben a Pax Romana konferenciáján, hogy most még nem állhat ki a Bokor bázisközösség mellett, mert egy éve hátra van még a nyugdíjig. Ha ez letelik, majd meglátják, hogy másképp lesz. — Havasy nem vár a nyugdíjig a tények kimondásával...

Vagy; miért kell Paskainak még kalocsai koadjutor érsek korában külföldön azt nyilatkoznia Mindszentyről, hogy a magyar katolikus egyház által cipelt keresztet tulajdonképpen Mindszenty rakta a nyakába és ezt lehozza a Wochenpresse és a BBC, majd 1991-ben Mindszenty kierőszakolt újratemetésén arról beszél, hogy Mindszenty mindig is a mienk volt, akkor is, amikor nem tehettük meg azt, amit most megtehetünk. — Havasy olyan tényeket, emlékeket tár fel és rögzít, melyekről egyébként tudomást sem szerezhettünk volna...

Vagy; ...nem folytatom, pedig még nagyon sok mondanivalóm lenne :(a Mérlegnek...):

7.) ...szerepet tölt be, :(— felnézek a polcomra, s ott baloldalt az első szám az 1971/4-es, a korábbiakat kölcsön formájában olvastam hézagosan —): melyet a ...

8.) ...kétpólusú cselekedeteit!

:(Azért, hogy az Ő öröme legyen mindnyájunkban...): Köszönettel: Hampel Károly Bp. 1991. 09. 08.

Kedves Értem vagy!

Az aug-szept-i számuk 11. oldalán levő felhívásra jelentkezem 'szolgálattételre', mert ezt a kötelességet annak tartom. 1956 februárjában 'palotafogságban' voltam két hétig Esztergomban a prímási palotában az ÁEH vezetője, Lázár Andor parancsára és lelki-szellemi tortúrának vetettek alá, mígnem megfosztottak dunaszentpáli plébániámtól és lefokoztak. 1958-59-ben börtönben voltam (Tatabánya, Esztergom, Márianosztra és Mosonyi úti rabkórház). 1962-ben karöltve az egyház és az állam elbocsátott a papság soraiból... 1968 szeptemberében letartóztatott az Andrássy út rendőrsége izgatás, a békepapok elleni földalatti tevékenységem miatt (Fipasz, Fiatal papok önvédelmi szövetsége). Aradi úti rendőrség földalatti zárkája, Fő utcai katonai börtön, Markó, Gyűjtőfogház voltak az állomások 1970-es amnesztiás szabadulásomig. 1977-ben Lékai bíboros megfosztott ipolyvecei plébániámtól és kényszernyugdíjba helyezett... Ha tehát a jelzett Intézet óhajtja, szívesen állok további fölvilágosításokkal rendelkezésükre. Az egyháziak 1950 és 1989 közti becstelen tevékenységének leleplezését én magam is óhajtom.

...Peter de Rosa jezsuita könyve, a Krisztus helytartói, döbbenetes olvasmány. Nagyon örülnék, ha az ÉV-ben alapos méltatást olvashatnánk e műről.

...Jó lenne, ha havilappá lépne elő az ÉV. (N. J. Krizosztom ny. plébános)

(A levelet továbbítottuk Németh Géza ref. lelkésznek, a felhívásban szereplő intézet egyik szervezőjének. Nagyon szívesen válnánk havilappá, de anyagi helyzetünk ezt egyelőre sajnos nem teszi lehetővé.)

A Megbékélés Egyesület segítségével Halásztelken a (SZEM) Szolgálat-Egymásért 34 Erdélyből jött Kovászna megyei cigányt segített ruhaadománnyal. (Mlecsenkov Angel)

Kedves Értem vagy!

Annak idején az első két számot sikerült megszereznem, akkor írtam is, megrendelve a lapot. Sajnos, semmi sem érkezett. Azt gondoltam, megszűnt az ÉV. Hála Istennek, látom, hogy nem. Ha lehet, visszamenőleg is küldjék meg és ezentúl folyamatosan postázzák címemre a lapot. Tisztelettel: K. J. plébános.

Tisztelt Értem Vagy!

(Ez a rovatcím nagyon tetszett.) A kért 'próbaszámot' a kedvességüknek köszönhetően megkaptam és már belelapozásra szimpatikus volt, első olvasatra pedig meggyőző (döntő többségében), ezért előfizetek rá. Viszont, ha létezik még belőlük, nagyon szépen megköszönném az eddigi számokat is. Különösen, mert olyan érzésem volt kicsit, hiszen még csak mostanában találkoztam a Bokor szellemiségével és Bulányi György írásaival és egy újszülöttnek minden új (szó szerint is érthető, hiszen Jézus Krisztus két éve szólított meg), mintha egy filmsorozat kellős közepébe ültem volna be, minden instrukció nélkül. Isten áldja Önöket! (M. Zoltán)

Kedves Értem vagy!

Jómagam is erdélyi származású vagyok, így különösen meleg szeretettel és együttérzéssel olvastam a csángókról és a Tőkés László látogatásáról szóló cikkeket. Az „Érted vagyok" csoportnak ismételten föl kellene hívnia a Vatikán figyelmét... hogy a szatmári és a nagyváradi püspökség továbbra is a bukaresti érsek fennhatósága alá tartozik. Kérték, hogy a Vatikán rendelje őket a gyulafehérvári érsekséghez. Ezeket a problémákat mi, nem katolikus erdélyi magyarok is állandóan figyeljük és a magunk módján szorgalmazzuk. Ebben segítse meg a jó Isten, aki felekezeti különbség nélkül mindnyájunk édesapja, hogy a magyarországi katolikusok is támogassák és kérjék elsősorban a Vatikánban dolgozó magyar származású főpapokat az erdélyi magyar római katolikusok jogos kívánságainak megsegítésében. Testvéri üdvözlettel: dr. Ferencz József ny. unitárius püspök.

* * *

Nagyon sok levelet és dokumentumot kapunk közlésre. Anyagtorlódás miatt jó néhány levél későbbre maradt. Érintett olvasóink elnézését kérjük.

Megrendelő levelezőlap

bélyeg helye

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok"-ból ingyenes mutatványpéldányt a következő címekre:

Címzett neve:
Ország:
Ir. szám:
Település:
Utca, házszám:

Címzett neve:
Ország:
Ir. szám:
Település:
Utca, házszám:

„Érted vagyok" folyóirat

Székesfehérvár

Pf. 7.

8003

Adalbert Stauffer:

Az engedelmesség nélküli morál

(Stauffer 1959-es, Die Botschaft Jesu damals und heute c. könyvének 2. fejezete, rövidített fordítás.)

Az új moráról szóló jézusi üzenetben az engedelmesség szócsalád egyáltalán nem fordul elő. A Názáreti Jézus nem szereti

Az új morál jézusi üzenetében az engedelmesség, engedelmeskedni szavak egyáltalán nem fordulnak elő.

ezeket a szavakat. Ez a tény annál feltűnőbb, minthogy ezekkel a szavakkal a Jézus előtti és utáni etikában mindenütt találkozunk. Sőt, az engedelmesség alapvető fogalom az ószövetségi és a késő zsidó, de a páli és az egyházi etikában is. Ez annyira köztudott, hogy beérhetjük néhány utalással.

Az ószövetségben az engedelmesség minden morálnak az alaki elve. Isten beszél, az ember hallgatja. Isten parancsol, az ember engedelmeskedik. Isten a maga akaratát egyszer s mindenkorra közölte a Tórában, a kegyes héber pedig az Isten akaratközlésének minden HA és DE nélkül, kérdezés és ellentmondás nélkül engedelmeskedik. A Tóra minden etikának a mértéke. Amit a Tóra parancsol, az jó, mert az Isten hagyta meg. Amit a Tóra tilt, az rossz, mert Isten így állapította meg. Ez a tóramorál.

A kumráni szövegekben is az Isten hangjára való hallgatásról, a parancsolatok iránti engedelmességről olvasunk. Itt azonban

Ez a tény annál feltűnőbb, minthogy ezekkel a szavakkal a Jézus előtti és utáni etikában mindenütt találkozunk.

hozzájön még az igazság tanítója iránti engedelmesség, az ő bűnbánat-követelése iránti engedelmesség és az ő tóramagyarázata iránti engedelmesség. A kumráni gyülekezetben különleges szerepet játszik a rendtagok vak engedelmessége a rendi fegyelem (diszciplína), a rendi felsőbbség (elöljárók) és a rangidős rendtársak iránt. (Így az egész élet a szerzetesrendben az engedelmesség naponkénti iskolája.)

A rabbinista etika sok gyakorlati részletben különbözik a kumránitól. De ez is mindenestől engedelmesség-etika. A Tóra (az Isten kinyilvánított, kinyilatkoztatott akarata) meg nem másítható, vissza nem vonható és minden vita nélkül érvényes. Minden egyes parancsnak és betűnek azonos a fontossága, ugyanaz a súlya mindegyiknek, és egyenként mindegyiknek megvan ugyanaz a súlya, mint az egész kódexnek. Ezért a rabbik elvetették, hogy a Tóra természetjogi axiómákból származna, s mindig tiltakoztak minden olyan tóraszisztematika ellen, amely különbséget tett a nagy és a kis, az elsődleges és a másodlagos, az általános és a speciális parancsok között. Istennek tetszett ezt a konkrét parancsot kibocsátani. Senkinek sem szabad az okok után kérdezősködnie. Minden szellemi erőfeszítést a gyakorlati magyarázatra kell koncentrálni. „Magasabb szinten áll az, aki parancsra cselekszik, mint aki nem parancsra cselekszik."

Az újszövetségi könyvekben az engedelmesség és engedelmeskedni szó, az alávetettnek lenni kifejezés és ezek származékai összesen 87-szer fordulnak elő. Jézusnál soha, Márknál kétszer, Máténál háromszor, Lukácsnál (két iratában) tizenegyszer, a páli levelekben 43-szor, a deuteropaulini írásokban 27-szer, a Jakab-levélben egyszer, az öt jánosi iratban egyszer sem. A statisztikai adatok olyan egyértelműek, amilyenek csak lehetnek és azt mutatják: az engedelmesség

Az engedelmesség Pálnak a kedvenc fogalma.

terminus Pálnak a kedvenc fogalma. Nem Jézustól származik az előszeretet e fogalom iránt. Nem is az ősgyülekezettől. Akkor honnan? Kétségtelenül a jeruzsálemi tóraiskolából. Itt a páli gondolkodásnak egy rabbinista örökségből származó darabjára bukkantunk, talán a legjelentősebb ilyenre. Pál nemcsak szereti a rabbinista engedelmesség-terminológiát, hanem még abban is élvezetet talál, hogy semmiképpen és egyáltalán nem tud eleget tenni annak. Ádám engedetlenségével kezdődött minden rossz a világban (Róm 5,19). Jézus Krisztus engedelmessége minden üdvnek az alapja (Róm 5,19; Fil 2,8). A hit engedelmessége a keresztyén kegyesség alfája és ómegája, engedelmesség Isten iránt, Krisztus iránt, az evangélium iránt, az új tanítás törvénye iránt, engedelmesség Pál apostol iránt és az ő bizalmas emberei, megbízottai iránt, engedelmesség az alattvalók részéről a felsőbbség iránt (Róm 14,1-5), engedelmes alárendeltség a feleség részéről a férje irányában. Olyan alárendelteknek kell lenniök, ahogyan a Tóra parancsolja (1Kor 14,34), ahogyan az illik az Úrban (Kol 3,18). Ez az engedelmesség-morál iskolát hozott létre (deuteropaulini levelek, páli befolyás a Lukács-féle iratokban).

Csak a jánosi iskolában gondolkodtak és tanítottak másképpen. Ott éppen olyan immunisak maradtak e ponton Pállal szem-

Csak a jánosi iskolában gondolkodtak, tanítottak másként.

ben, mint egyébként Kumránnal szemben.

A páli engedelmesség-etikának semmi köze sincs a Názáreti Jézushoz. Van viszont óriási előtörténete Mózestől Gamálielig, és hatalmas, sokoldalú hatása mindmáig.

A jelszavukra gondolunk: a törvény, az törvény, a parancs, az parancs, én csak a kötelességemet teszem. A katonaeskü 'csodálatos' találmányára gondolunk. A kormány bevezeti az általános hadkötelezettséget. A behívottaktól esküt kényszerít ki, amely ezeknek az embereknek a lelkiismeretét a kormánynak és generálisainak a parancsaihoz fogja kötni. Ki ez a kormány? Talán egy monarchia, amely hadseregével örökösödési vagy gyarmati háborút akar vívni. Talán egy diktátor, aki pozíciójának kiépítéséért küzd. Talán egy parlamentáris többséggel rendelkező kormány, amely a kisebbség akarata ellenére készít elő s vezet háborút és az ehhez a kisebbséghez tartozó férfiakat akaratuk ellenére kaszárnyákba viszik és tűzvonalba küldik. ...Az ilyen kormány politikai ellenfeleitől esküt kíván, amelyben azoknak el kell kötelezniök magukat lelkiismeretileg vak engedelmességre és meggyőződésük feláldozására. Mit fognak az ilyen kormányoknak a generálisai követelni, mihelyt letették nekik az esküt? Érthetetlen tömeghalált kilátástalan hadjáratokban? Halált hordozó rakéták kioldását és atombombák ledobását? Túszok agyonlövését és foglyok megkínzását? Bordélyba hurcolandó lányok kiválogatását egy kiéheztetett városban? Egy partizánfalu összes férfi-, nő- és gyermeklakosának a lemészárlását? Egy nemzetiség vagy faj megsemmisítését? És mindezt az eskü nevében, a lelkiismeret nevében, a katonai kötelességteljesítés nevében? Parancs, az parancs...

Senki se mondja azt, hogy ilyen lelkiismereti teher elképzelhetetlen keresztyén ál-

A behívott emberektől esküt kényszerít ki, a lelkiismeretüket a kormánynak s generálisainak a parancsaihoz köti.

lamférfiak rendszere mellett.

1014 nyarán II. Baziliusz bizánci császár Neumitznál aratott győzelme után 15 000 bolgár hadifogolynak szúratta ki a szemét és ilyen állapotban küldte őket vissza Sámuel

cárhoz, aki az iszonyattól és a rémülettől meghalt. Ezután Baziliusz lemészároltatta az asszonyokat és a gyermekeket a bolgár falvakban. Egy őrültnek a vérszomja? Egyáltalán nem, hanem a bizánci államérdek, ami bámulatosan bevált. „Kétszáz évre eltűntek a bolgárok a történelemből." De — mondják erre némelyek — ilyesmi csak a pszeudokeresztyén keleten történhet meg, de a szuperkeresztyén nyugaton nem. Ez is tévedés. 1208-ban Citeaux-i Arnold keresztes háborút hirdetett az albigensek ellen. A katolikus csapatok bevonultak Béziers-be. A parancs lerohanásszerű támadásra szólt, amelyben minden eretneket le kell mészárolni. Néhány katona lelkiismeretét elfogta a szorongás és bátorságot vettek arra, hogy megkérdezzék: „Hogyan tudjuk megkülönböztetni az eretnekeket és a katolikusokat egymástól?" Az abbé így válaszolt: „Te csak öld őket mind halomra, az Úr megismeri az övéit." Az eredmény körülbelül 20 000 halott. Parancs, az parancs...

Néhány éve Németországban publikáltak egy táblázatszerű áttekintést a világtörténelem folyamán elkövetett tömeggyilkosságokról. Ha a meggyilkoltak számát időszámításunk 325. és 1912. esztendeje között nézzük, akkor a következő eredmény adódik: 24 321 000 embert semmisítettek meg keresztyén parancsra és végrehajtással. És ha a szám túloz, az is bőven elegendő. Sokmillió védtelen, fegyvertelen férfit, nőt és gyermeket irtottak ki keresztyén urak parancsára és keresztyén parancsvégrehajtók keze által. Parancs, az parancs...

Egy őrült vérszomja? Egyáltalán nem, hanem államérdek, ami bámulatosan bevált.

Az ilyen milliós számértéknél az emberi képzelőerő köztudott módon kikapcsol. Ragadjunk ezért csak egyetlen esetet ki a keresztyén fejedelmek korából. III. Albrecht bajor-müncheni trónörökös herceg 1432-ben titokban, de jogerős és érvényes házasságot kötött az augsburgi Baderstochter Ágnessel, és a Duna melletti Straubing kastélyban udvartartásuk körében éltek. Az uralkodó herceg családpolitikájának azonban ez a 'nem rangbéli' meny nagyon is útjában volt. Az istenfélő honatya 1436 októberében néhány napra elcsalta valamilyen ürüggyel fiát Straubingból, ő maga pedig személyesen megjelent ott és megparancsolta a hóhérnak, hogy fojtsa meg a fiatalasszonyt. Kísérletet sem tettek a házasság felbontására. A hóhér tehát összekötözte Ágnes kezét és lábát és bedobta őt a Dunába. Az egyik zsineg azonban kioldódott és a szerencsétlen nő partra vergődött és segítségért kiáltott. De senki sem sietett segítségére, hanem a hóhér sietett vissza hozzá és az asszony hosszú szőke haját botra tekerte és a bot segítségével a vízbe nyomta, míg áldozata megfulladt. Parancs, az parancs...

„Hogyan tudjuk megkülönböztetni a katolikusokat az eretnekektől?" Az abbé: „Csak öld mindet halomra, az Úr megismeri az övéit."

Sokmillió védtelen férfit, nőt és gyermeket irtottak ki keresztyén parancsra és keresztyén parancsvégrehajtók.

A kötelező katonai szolgálatra behívottat az engedelmesség nevében kényszerítik. Talán Jézus Krisztus nevében. Az Ő nevében azonban soha nem volt szabad és ma sem szabad ennek történni. Mert a Názáreti Jézus — minden feltárt és hozzáférhető forrás alapján mondhatjuk — az engedelmesség szót soha nem vette ajkára.

De az engedelmesség nélkül való morál nem vezet-e a morális anarchia, a káosz, a nihilizmus eluralkodásához? A tényleges veszély egyáltalán nem olyan nagy, mint gondolná az ember. Mert ameddig vannak kormányok és generálisok ezen a világon, addig ezek fegyházakkal és haditörvényszékekkel 'gondoskodnak' a kívánt engedelmességről a morál nélkül is. Az engedelmesség nélküli morál nem jelent általános veszélyt. De azt is meg kellene kérdeznünk nagyon komolyan, hogy az engedelmesség-etika kevésbé veszélyes-e.

Parancs, az parancs...

Van-e benne valami immunitás a visszaéléssel és perverzióval szemben?

1946 áprilisában Rudolf Höss SS-Obersturmahnführer a Nürnbergi Bíróság előtt állt. Ez írja róla a Nürnbergi Per német gyűjteményes kötete: „Bénító rémületet keltett a bírák, a védők és a vádlottak között. Ez az ember, Rudolf Franz Ferdinand Höss, az auschwitzi tábor parancsnoka volt. Itt egy igazi tömeggyilkos beszél és ad számot... olyan nyugodtan, mintha egészen magától értetődő dolgokról lenne szó." 1946 májusában Hösst Lengyelországba szállították és 1947 áprilisában Auschwitzban felakasztották. A krakkói vizsgálati fogságban nyugodt és tisztán olvasható kézírással lírai címen írta meg memoárját: „Meine Psyche, Werden, Leben und Erleben" (Lelkem, fejlődésem, életem és élményem). ...Nemcsak arra büszke, hogy lojális parancsvégrehajtó volt, nemcsak arra, hogy korrekt hóhér volt (aki áldozatait megkímélte minden olyan félelemtől és testi kíntól, ami csak elkerülhető volt), hanem mindenekelőtt arra volt büszke, hogy engedelmességből az ő (valóságos vagy feltételezett) emberbaráti 'pszichéjét' teljes keménységgel képes volt embertelenségre kényszeríteni. Rudolf Höss, a milliókat legyilkoló hóhér ezt mutatja be önmaga ábrázolásánál, mint vezérmotívumot. Ez csak egy határesete az engedelmesség-etika szellemének. Ezért hadd idézzük:

„Amikor az SS-birodalmi vezér, Heinrich Himmler személyesen közölte velem 1941 nyarán a parancsot, hogy Auschwitzban készítsem elő a helyet tömegek megsemmisítésére, és a megsemmisítést vigyem is majd véghez, a legkevésbé sem tudtam képet alkotni ennek mértéke és kihatása felől... Nem elmélkedtem felette és nem fontolgattam — vettem a parancsot és végrehajtottam. Hogy a zsidók megsemmisítése szükséges-e vagy nem, arról nem engedhettem meg magamnak, hogy véleményt alkossak, minthogy annyira nem láttam át a dolgot... „A Führer parancsol és mi engedelmeskedünk" — ez nemcsak jelszó volt számunkra. Ezt halálosan komolyan gondoltuk. Elfogatásom óta ismételten mondták nekem, hogy azt a parancsot én el is utasíthattam volna, sőt hogy én Himmlert agyon is lőhettem volna. Nem hiszem, hogy az SS-Führerek ezrei között csak egyetlenegy is volt, aki egy ilyen gondolatot magában megszületni engedett volna... Bár Himmler néhány kemény parancsa miatt sok SS-Führer morgott és mérgelődött, de mindet végrehajtotta... egyik sem mert volna kezet emelni rá, még legtitkosabb gondolatában sem. Az ő személye, mint SS-Reichsführer érinthetetlen volt. Minden elvi és alapvető parancsa a Führer nevében szólt és szent volt..."

Az első elgázosítási kísérleteket 1941 őszén folytatta Höss orosz hadifoglyokkal... „Az orosz hadifoglyok meggyilkolásából akkor nem csináltam gondot magamnak. Parancsolták és én végrehajtottam. De meg kell mondanom, hogy megnyugtatóan hatott rám ez az elgázosítás, mivel belátható időn belül el kellett kezdenem a zsidók tömegeinek megsemmisítését... Iszony fogott el az agyonlövetés gondolatától, ha azt tömegeknél kell alkalmazni, és nőkre és gyermekekre. Most tehát megnyugodtam, hogy megspórolhatjuk magunknak mindezt a vérfürdőt és hogy az áldozatok is az utolsó pillanatig megkíméltek lesznek... Éppen ez okozta nekem a legnagyobb gondot, ha arra gondoltam, miként festette le Eichmann a zsidóknak kommandók általi lekaszabolását. Iszonyatos jeleneteknek kellett ott lejátszódniok: a meglőttek és megsebesültek elfutottak, a már sebeikben vergődőket — asszonyokat és gyerekeket — kellett legyilkolni. A bevetett kommandók soraiban számosan öngyilkosok lettek, mert nem bírták elviselni a vérben való gázolást. Néhányan megőrültek."

Arra volt büszke, hogy engedelmességből az ő emberbaráti 'pszichéjét' képes volt embertelenségre kényszeríteni.

Itt látható egy parancselfogadónak az engedelmesség-morálja, ördögi következményeivel együtt. Senki sem fogja emiatt az egész engedelmesség-etikát mindenestől elvetni.

De aki megérzi a perverzió veszélyét, az talán jobban meg fogja érteni, miért szám-

Nem elmélkedtem — vettem a parancsot s végrehajtottam.

űzte Jézus az engedelmesség fogalmát saját üzenetéből. Principiis obsta. Már az elején ellene kell állni!

„Ha a Fiú tesz benneteket szabaddá, akkor valósággal szabadok lesztek." (Jn 8,36)

A Nagy Inkvizítornak igaza volt, amikor így szólt a Názáreti Jézushoz: „Mit teszel? Ahelyett, hogy uralkodnál a lelkiismereten, csak még elmélyíted azt... Ahelyett, hogy az emberek szabadságát a kezedbe kaparintanád, a szabadság határait még kitágítod. A te óhajod az volt, hogy az ember felszabaduljon a szeretetre. Szabadon kell nekik téged követni úgy, hogy te vonzod és te ragadod meg őket. Ahelyett, hogy a régi kemény törvényeknek engedelmeskednék az ember, mostantól kezdve szabadsága van arra, hogy szívében saját maga döntse el, mi a jó és mi a rossz, és ennél a te példádat tartja szeme előtt. Sohasem gondoltál arra, hogy az ember vitába száll majd a te igazságoddal

Minden parancsa a Führer nevében szólt és szent volt.

és megtagadja majd a te példádat, ha őt a te igazságod ilyen teherrel nyomorítja meg, mint a jó és a rossz közötti választás? ... Mi a te cselekedeteidet megjavítottuk... Az ember vágyódik... egy Úrra, akinek átadhatja a lelkiismeretét... Mi meggyőzzük arról az embereket, hogy csak akkor lehetnek szabadok, ha megszabadulnak a szabadságuktól a mi javunkra és átadják magukat nekünk...

A kommandók soraiban számosan öngyilkosok lettek.

Nem lesz előttünk titkuk, s mi majd egyszer megengedjük nekik, máskor meg megtiltjuk, hogy asszonyukkal vagy szeretőjükkel éljenek, gyermekük legyen vagy ne legyen; minden az ő engedelmességüktől függ és ők örömmel és rajongó elragadtatásban adják át magukat nekünk."

Itt látható a Nagy Inkvizítor világa, az „okos és félelmes" szellemnek a birodalma, az engedelmesség morálja. Dosztojevszkijnek igaza van. Jézus elutasította ezt a világot és meghirdette a szabadság birodalmát. Jézus kiutasította, kitagadta, számkivetette az engedelmesség fogalmát és ma is szembefordul öt évezred etikai tradíciójával, hogy egy egészen új morált építsen fel. •

Használjon 100 % papírhulladék felhasználásával készült papírterméket!

A „KÖRNYEZETBARÁT" papírtermékek fokozódó felhasználása lehetővé teszi, hogy kevesebb erdőt pusztítsunk el. A hagyományos fehér papírtermékek cellulózból készülnek. A cellulózgyártáshoz fa, elsősorban fenyőfa szükséges. A fából a cellulóz levegőt, vizet szennyező vegyszerekkel nyerhető ki. A cellulóz fehérítéséhez használt vegyszerek is mérgezik folyóinkat.

Segítse Ön is, hogy a „KÖRNYEZETBARÁT" papír, boríték, levélpapír, jegyzettömb mielőbb meghonosodjon hazánkban. Óvjuk közösen Isten csodálatos alkotását és adományát: az erdőket, a levegőt, folyóinkat, az Életet.

A „KÖRNYEZETBARÁT" papírtermékeket gyártja és a megrendeléseket várja:

SZENTENDREI PAPÍRGYÁR

* KÖRNYEZETBARÁT * 100% papírhulladékból

Szentendrei Papírgyár

2001 Szentendre, Dózsa György út 22.

Tel.: (26)11-788 , Fax: (26)11-384, Telex: 22-5635

Élő Nemzeti Kincs 91'

A Család Alapítvány ebben az évben is szeretné meghirdetni az ÉLŐ NEMZETI KINCS díjra felhívó pályázatát, melyet azon családok, közösségek és személyek számára alapított, akik a családos életforma értékeinek felmutatásában a legtöbbet teszik, illetve eredményesen törekednek erre.

Mint ismeretes, alapítványunk eddig két alkalommal rendezte meg a pályázat DÍJKIOSZTÓ ÜNNEPSÉGÉT, 1989 és 1990 decemberében. Bárki pályázhatott — a Másik Ember által. A felfedezők írásban adtak hírt a környezetükben található, példa- és mintaértékű életet élő személyekről és családokról, akik valamennyiünk számára a nemzet Élő Kincsei. A jutalmazottak között voltak sokgyermekes nagycsaládok, állami gondozott vagy árva gyermeket örökbe fogadó házaspárok, valamint olyan egyedülállók, akik más családok életét segítik egészségvédelmi, anyagi vagy egyéb szempontból. A megélhetési gondok általános növekedése veszélyezteti a családok belső lelki-szellemi kibontakozását, ezért különösen aktuálisnak gondoljuk az élet terheit vállalók elismerését.

1991 decemberében szívesen megosztanánk az ünneplés örömét és a rendezés költségeit olyan személyekkel, közösségekkel és intézményekkel, akik azonosulni tudnak szándékunkkal. Szponzorokat keresünk, akik pénzadománnyal, tárgyi ajándékkal (műalkotás, népművészeti tárgy, játék, háztartási eszköz stb.) tudják segíteni kezdeményezésünket.

Az Alapítvány levélcíme: Család Alapítvány, 1476 Bp. Pf 40. Telefon: 112-94-30/226, Számlaszám: MHB 202-10809. (Az ide küldött adomány leírható a személyi jövedelemadó alapból.) Az adományt „Élő Nemzeti Kincs" jeligére kérjük átutalni. Budapest, 1991. augusztus 28. •

TARTALOM

Erőszakmentesség

Jugoszlávia: Egy szlovén pacifista, Marco Hren esszéje a határokról 2
Elvették a gyerekeinket (interjú) 3
Gromon András: Mítoszok áldozatai 4

Tanulmányok

Simonyi Gyula: Töprengések a bérmunkáról (TAB) 5-11
Adalbert Stauffer: Az engedelmesség nélküli morál 29-31

Taize

Az Ifjúsági Zsinat 1974-es indulásáról (napló) 12-14

Kották: Szentgyörgyi Albert zsoltárai (folytatás) 15-16

Gyerekeknek Moha mese: Fogorvosnál 17-18

Egyháztisztulás?

Msgr. Mészáros Tibor és Schlosser Béla: Mélyen tisztelt Szentatya! . . . 19
Milos Rejchzt: Nem tudok bízni bennük 20
Garay András: Rés a falon 20

Leveled jött Istentől: Vasárnapi elmélkedések 21-23

Nyári élmények

Bányán táboroztunk 24-25
Szlovákiában kerekeztünk 25

Kedves Értem Vagy!

Olvasóink leveleiből és dokumentumaiból 26-28

Címlapembléma: Magyar Mihály, rovatemblémák: Garay Dóra

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

II/5. (9.) szám. Megjelenik évente hatszor.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Szabadság tér 5—6.

Aki 4000 Ft, vagy nagyobb támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak adott összeg **az adóalapból levonható!**
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratot nem őrzünk meg, s nem küldünk vissza.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztés:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-17820 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1992-re (postaköltséggel):
belföldre 270 Ft;
szociális előfizetés (nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára) 192 Ft (postaköltséggel együtt), egy címre előfizetett legalább 15 példány esetén 90 Ft;
itthon előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 270 Ft;
egyéb **külföldre** 1200 Ft, nyugaton 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a Család Alapítvány az ottani rászorulók megsegítésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

Umweltschutzpapier — Papier recyclé — Recycled paper — Carta ecologica — Genbrugspapir

Újrapapírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir — Uusiopaperista — Återvinningspapper

„Érted vagyok”

(Exodus 3,14)

Közösségi és családi folyóirat

II. évf. 6. szám
1991. december
39,— Ft

TAIZE: Napló II. és kották

Graham Greene egyik utolsó írása

Interjú: Halász Endre plébános

Rokonaink, az ugorok veszélyben

Tanulmány: TAB II.

Pásztorlevél a főpásztorokhoz

A megbékélésért

Nélkülözhetetlen civil szolgálatosok

Pax Christi és CO

Mozgássérültek alapítványa

Moha mese

Simonyi Gyula

Töprengések a bérmunkáról

(Második, befejező rész)

III.) A keresztény hivatás

7.) Világi? Laikus? Civil!

7.1. Az életharmónia

Elsősorban nekünk magunknak kell Istenben gazdag életet élnünk, hogy másokat is efelé segíthessünk. A Teremtés értelmességének szép megnyilvánulása az, hogy az az életvitel, amely az egyén számára a kibontakozás és boldogság, egyben a leghasznosabb a közösség, az emberiség számára is és a legtöbb jót nyújtja másoknak.

Ezt az Istenben gazdag életet, amely tehát az egyén boldogságának és mások szolgálatának egyaránt legjobb útja, amelyre Isten teremtett és hív bennünket, életharmóniának nevezzük. Az alábbi séma érzékelteti a felépítését:

— Lelki élet (Isten a létünk forrása, lendülete: ima, evangélium, csend, önnevelés...)
— Szellemi élet („az igazság szabaddá tesz": bölcsesség, műveltség, tudás...)
— Közösségi élet („Szeressétek egymást!": barátság, kisközösség, nagyközösség, ökumené, együttműködés...)
— Családi élet (Szerelem, gondos nevelés, szülők...)
— Apostolság („Ti vagytok a világ világossága!": tanúságtétel, közösségépítés...)
— Segítés, adás („Nekem tettétek!": idő, pénz, személyesség...)
— Természetben élés (önfenntartás, pénzkereset, háztartás, testnevelés, pihenés...)

7.2. A hősök hiányát okozó tabuk

Amit a 6.3. pont keresztény hivatásként fölvillantott, azt a papok, férfi és női szerzetesek önmagukra vonatkozóan gyakran fölismerték, s a jámbor hívők számára is magától értetődő, hogy ezek az „egyházi" emberek (elvileg) nem ingyenélők, nem haszontalan a foglalkozásuk, hanem éppen ellenkezőleg, olyan szolgálatot végeznek, amely fontosságban messze felülmúlhatja a világi foglalkozásokat. (Jól mutatja ezt, hogy a világi foglalkozások közül csak az orvosi és

A civil nem laikus, nem is evilági, nem is katona.

a tanári éri el a köznyelvben a „hivatás" rangot.) Mi az oka azonban annak, hogy a keresztények 999 ezreléke, a „világiak" általában nem ismerik fel ezt a hivatásukat?

Már maga a szóhasználat nagyon rossz. A „világiak" — különösen az „egyháziak" kifejezés párjaként — sugallja az evilágiságot. A „laikus" — noha egyszerűen a görög 'nép' szóból ered — elsődleges jelentése a magyarban: hozzá nem értő. Használjuk a „civil" szót a nem klerikusokra. Ennek „nem katona" mellékjelentése igen jót tesz a hatalommal összefonódott kereszténységnek.

Hogy a hivatásokat elfojtó tabukat fölfedezzük, a hivatás megvalósításának négy — egymástól független — dimenzióját vesszük szemügyre:

— anyagi helyzet: függetlenített vagy ön-(és család)fenntartó;
— szerepkör alapja: tényleges szolgálat vagy kinevezés;
— szerepkör jellege: konkrét feladat vagy mindenben-illetékes pozíció;
— családi állapot: családos vagy cölebsz.

A családi állapot ill. az anyagi helyzet két pólusa önmagáért beszél, a szerepkör kétféle alapjára és kétféle jellegére azonban lássunk példát.

A szerepkör alapja a kinevezés például egy pap esetében, aki egy terület hívői számára vezetőül felülről ki van nevezve, függetlenül attól, hogy ő mire alkalmas és ténylegesen mit csinál, és függetlenül attól is, hogy valójában kik és milyen funkciókban igénylik őt. Ezzel szemben a tényleges szolgálat az alapja egy kisközösség-vezetői szerepkörnek, amely csak addig létezik, amíg van, aki valóban csinálja és vannak, akik valóban ötőle igénylik ezt.

A szerepkör jellege „mindenben-illetékes pozíció" például egy pap esetében, akinek irányítása nélkül a területen semmi sem történhet (mert az szakadárságnak minősül). Ezzel szemben konkrét feladat jellegű szerepköre van például egy közösség-csoport tábori felszerelést kezelő „kisangyalának".

E négy dimenziónak megfelelően négy

A szolgálathoz nem kell sem fizetés, sem kinevezés, sem fölszentelés, sem családtalanság.

elterjedt tabu létezik:

— Először, a tömegegyházak köztudatában ma a keresztény szolgálat a függetlenítettek dolga. Érthető ez az 5.5. pontból, hiszen ha a gyülekezet valakiknek fizet a „szolgálatukért" (ami valójában ezáltal már bérmunka), ezzel elfojtja másokban a fizetést nem váró szolgálat csíráit.

— Másodszor, úgy gondolják, hogy a szolgálat a kinevezettek dolga és a kinevezés nélkülözhetetlen is hozzá.

— Harmadszor, gyakran csak a mindenre kiterjedő papi foglalkozást tekintik hivatásnak, amely az idők során szinte minden keresztény feladatot — elvileg, hiszen gyakorlatilag ez képtelenség — magába olvasztott.

— Negyedszer, a római katolikusok köztudatában a keresztény hivatás fogalma ezenfelül szorosan összekapcsolódik a nemcsaládos életformával is, ami a nagy többség (a családosok) passzivitását vonja maga után. Ez abból a struktúrális bűnből fakad, hogy az egyházi vezetésbe csak cölebszeket engednek.

7.3. Javaslatok hivatásébresztésre

Hogyan lehetne elérni, hogy a kinevezést a tényleges szolgálat kapja meg, azaz megszűnjön a szerepkör kétféle alapja közti szakadék? Úgy, ha egy pap valóban lelki szülője lenne a területén élő hívőknek (vö. „Az evangélium által én adtam nektek életet Krisztusban" 1Kor 4,15); vagy belülről, a közösség által elfogadott szolgálata révén

A tényleges közösségvezetőket kell (és csak őket szabad) fölszentelni.

emelkedne annak vezetőjévé (vö. „Kézfeltétellel válasszatok magatoknak az Úrhoz méltó püspököket és diakónusokat..." Didaché XV.1.). Ez azonban csak a mai plébániáknál sokkal kisebb nagyságrendekből felépülve lehetséges, azaz ha néhány kisközösség vezetői alkotnak egy táplálkozó kisközösséget, s ennek (tényleges, nem felülről kinevezett) vezetőjét szentelik pappá. Majd néhány ilyen pap alkot egy mélyebb szintű táplálkozó kisközösséget, amelynek (tényleges!) vezetője kell hogy megkapja a püspökké szentelést (a közösségtől és a környező közösségek püspökeitől, *vö. Schillebeeckx: A keresztény közösség és hivatalviselői, Concilium 1980. március*).

Hadd hívjam fel a figyelmet az itt használt, apróságnak látszó kifejezésre: „mélyebb szintű". Jézus a lelkünkre kötötte, hogy övéi közt a vezetés még távolról sem hasonlíthat az evilági hatalmi struktúrákhoz (vö. Mt 20,25-27). Ezért a „vezetői" közösségeknek még az ábrázolására se használjuk a fölfelé emelkedő piramist, amellyel a vállalati szervezetet vagy az egyházi hierarchiát szokás bemutatni. A közösségek kapcsola-

A közösségben nincs uralkodás és nincs individualizmus sem: csak azok barátai Jézusnak, akik megteszik a parancsait, amelyek a közösségnek szólnak.

tát inkább egy bokorhoz hasonlíthatjuk, amelynek régebbi és erősebb ágai vannak alul, s tartják és táplálják a fölfelé törő újabb hajtásokat, amelyeket magukból növesztettek. Az alsó, erős ágak („vezetői" közössé-

gek) funkciói tehát friss hajtások növesztése, hordozása, táplálása (a „gyökerekből származó" táplálékkal), emellett a hajtásokban létrehozott más jellegű (a „levelekben asszimilált") táplálék közvetítése is a bokor részei közt, azaz a kétirányú információlánc, az egység szüntelen újjáteremtése az individualizmus szeszélyeivel szemben, az együttműködés összehangolása.

Ez a nagyságrendi váltás természetesen a jelenleginél sokkal több papot és püspököt igényelne: ezer hívőnek így szüksége lenne kb. száz közösségvezetőre, tíz papra és egy püspökre. De ha a cölibátus kötelező voltát feloldanák, akkor lenne kit pappá szentelni. Hiszen ahol az élet virágzik, ahol vannak közösségek, ott eleve adott ennyi vezető, csak nincsenek fölszentelve.

Ez igen fontos jelenség. A második tabu lazulását mutatja, amely már a II. Vatikáni Zsinatig is elhatolt: „Maga Krisztus adta világi híveinek az apostoli hivatást." (AA 3.) Addig is, amíg a fölszentelés és kinevezés egyház-intézményi rendje nem áll helyre, bátorítani kell a hivatásukat élő keresztényeket, hogy fölfedezzék szívükben a Krisztustól már megkapott és a közösségüktől elismert fölszentelést és kinevezést.

Maga Krisztus adta civil híveinek az apostoli hivatást.

Ugyanakkor ennek a rendnek a helyreállását is szorgalmazni kell, mert a szolgálat-szerepkör építő erejének kiteljesedéséhez szükség van arra, hogy a szolgálatot végzőt tág körben elfogadják.

Igen szép példája a két irány harmóniájának Szent Pál befogadása a kollegiális egységbe:

— egyrészt a küldetést egyedül Krisztus adja a lélek bensejében: „Embereknek akarok talán tetszeni? ... Az általam hirdetett evangélium nem embertől származik, nem is tanítottak rá... Amikor kegyelme által elhívott..., nem kértem tanácsot hús-vér embertől. Nem is mentem fel Jeruzsálembe azokhoz, akik előttem lettek apostolokká... Majd három esztendő múlva felmentem Jeruzsálembe, hogy meglátogassam Kéfást, és nála maradtam tizenöt napig. De az apostolok közül nem láttam mást, csak Jakabot..." (Gal 1,10-19);

— másrészt fontos a kollegiális egységbe való befogadás: „Tizennégy esztendő múlva ismét felmentem Jeruzsálembe... és eléjük tártam az evangéliumot, amit hirdetek,

Eléjük tártam, nehogy hiába fáradjak

mégpedig külön a tekintélyesek elé, nehogy hiába fáradjak, és hogy eddigi fáradozásom se legyen hiábavaló. De a velem lévő Tituszt görög létére sem kényszerítették körülmetélkedésre, a közénk furakodott áltestvérek kedvéért sem, akik csak azért férkőztek be közénk, ... hogy szolgává tegyenek..." (A tekintélyesek sem uralkodhatnak, csorbíthatják a krisztusi szabadságot!) „Ezeknek egy pillanatra sem engedtünk... A tekintélyes személyek pedig engem semmire nem kötelezték. Ellenkezőleg: elismerték, hogy rám van bízva a körülmetéletlenség evangéliuma, mint ahogyan Péterre a körülmetélésé." (A különbözőséget is elismerték!) „Mert aki erőt adott Péternek a körülmetéltek közötti apostolságra, énnekem is erőt adott a pogányok közötti szolgálatra." (A megtértek az apostol ajánlólevelei, azaz a létrehozott közössége a létével apostollá szenteli őt, vö. 2Kor 3,2-3) „És amikor Jakab és Kéfás meg János, akiket oszlopoknak tekintenek, felismerték a nekem adott kegyelmet, megállapodásul kezet adtak nekem és Barnabásnak, hogy mi a pogányokhoz menjünk, ők pedig a körülmetéltekhez." (Nincs szükség emberi elismerésre,

Csak meg ne feledkezzünk a szegényekről!

csak felismerésre, amely a tekintélyesek kötelessége.) „Csak azt kérték, hogy emlékezzünk meg a szegényekről." (Nem dogmahűséget követeltek — viszont elköteleződést a szeretetre annál inkább!) (Gal 2,1-14).

Ahol nincs ennyi közösségteremtő és tápláló vezető, ahol még nincsenek közösségek, ott az a néhány hivatásos keresztény (akár a pap egymaga) kell hogy elkezdjen

— az intézményes függetlenítettségről lemondva, önmagát eltartó életformában és

— személyes és kisközösségi koncentrálással

hivatásokat nevelni. Lehet, hogy csak feleannyi ideje lesz és csak tizedannyi emberrel tud majd foglalkozni, mégis tízszer annyi

Fizetésre, kinevezésre, szentelésre, a családi terhek csökkenésére nem várva, kisközösségi koncentrálással hivatásokat nevelni...

eredményt fog elérni, mert nemcsak a nőtlenséget vállaló fiúkból (akik az ifjúság ezrelékét sem adják) tud hivatásos keresztényt nevelni, hanem sokakból, és ezek nem fogják a függetlenítettséget elvárni ahhoz, hogy bevessék magukat.

Ez a legutóbbi a döntő eredmény, mert a keresztény hivatás az ön- (és család-) fenntartás (vagy legföljebb az 5.6. pontban jellemzett nem-intézményesített függetlenítettség) állapotában valósítható meg és adható tovább hatékonyan.

Összefoglalva, lépjünk túl a négy tabun:

— A függetlenítettség tabuján: azaz a keresztény hivatásnak része egy minimális szintű önfenntartás: sem több, sem kevesebb.

— A kinevezés tabuján: azaz kinevezéstől függetlenül, a közvetlenül Istentől származó elhívás alapján kell szolgálni, s a „tekintélyeseknek" a tényleges közösségteremtőket kell befogadni.

— Az „egyetlen hivatás" tabuján: azaz ezerféle konkrét feladat van a közösségben, s ennek megfelelően ezerféle talentumot, karizmát kapunk Istentől.

— A cölibátus tabuján, azaz családos és cölebsz ugyanarra a teljes kereszténységre hivatott és mindenkit a szolgálata, nem az állapota szerint kell értékelni a közösségben.

8.) Az 1. trsz. szerepe a keresztény hivatásban

8.1. A helyes mérték

A világnak nincs szüksége arra, hogy anyagi és információkincseket adjunk neki!!

Ha az Acélember kiáll a vezetékeket tartók sorából, nem kell aggódnia a fogyasztók miatt. Nyomban egy másik villanyoszlopot állíttanak a helyébe. S amiatt sem kell aggódnia az Acélembernek, hogy egy egyszerű

Az Acélember kiállhat a sorból...

villanyoszlop nem hordja majd a vállán olyan szeretettel a vezetékeket. Hiszen az az áram, amelyet ő szeretettel hordozott, ugyanúgy nem jutott el a szegényekhez és ugyanúgy elpocsékolódott a gazdagok kezén, mint a gépiesen hordozott áram. Szerte a világon munkanélküliség van. A gigantikus tudományos, gazdasági folyamatokban semmi fennakadást nem okoz egy maroknyi Krisztus-követő más szolgálatokra átállása.

Ha netán valaki amiatt aggódna, hogy mi lesz a mindennapi kenyerünkkel, ha a keresztények milliói döbbennek rá a hivatásukra és fogják emiatt mellőzni az 1. trsz-t, akkor gondolja végig: ha százmilliónyi szent hős lesz, akkor ezek meggyógyítják a világot, s az 1. trsz. F, T, R, H, P területei eltűnnek, nem lesz Éhezés és Analfabetizmus, s az emberek rátalálnak a Szeretet-Istenre ... s akkor a két termelési rendszer közötti megkülönböztetés, valamint ez az egész tanulmány elavulttá válik ... Ez a tanulmány pontosan azt célozza, hogy egyszer érvénytelenné váljanak a megállapításai a világ gyógyulása következtében.

Jelenleg a világ olyan szorult helyzetben van, mint egy fiók, amelyet kihúzás közben az egyik oldalon megráncigáltak. Bár a kihúzás szempontjából látszólag hasznos a fiókot kifelé húzni, de alaposabb átgondolás

A bajt csak súlyosbítja a tudományos-gazdasági folyamatot előmozdító munkavégzés.

után világossá válik, hogy a megráncigált oldalt kifelé húzni — ez csak a szorultságot növeli. A másik oldalt kell meghúzni, hogy a fiók újra egyenesbe jöjjön. Az erők és az erkölcsiség közötti szakadékot csak növeli és így a problémákat csak súlyosbítja minden tudományos-gazdasági növekedést előmozdító munkavégzés.

Az R, H, P, F, T területeken dolgozni abszolút értelemben káros. A K és O területeken dolgozni: a fiók megráncigált oldalának tovább rángatása. Az N területen dolgozni annyi, mint „hangtompítóval" és keverten, „rejtjelezetten", példamutatással kevéssé elöljárva nevelni. Az egyházi állás, az intézményesített függetlenítettség is ide

A helyes mérték a szegénységhez szükséges pénz megkeresése.

sorolható.

A világnak a szolgálatunkra (2. trsz.) van égetően szüksége. Ez minden másnál job-

ban létszükséglete az emberiségnek, hiszen életveszélyben van. S mivel igen kevesen vannak, akik a 2. trsz-ben munkálkodni képesek és hajlandók, ezért valóban kiáltó ostobaság ezeknek is az 1. trsz-be ölni energiáikat.

Az optimális megoldás az ön- és családfenntartás egy helyes mértékű 1. trsz-beli bérmunkával. A helyes mérték pedig a keresztény szegénységhez szükséges minimális pénz megkeresése.

8.2. Pályaválasztás

Mórus Tamás azt írja az Utópiában, hogy ha csak értelmes szakmák léteznének és az emberek jó része nem a fegyverkezés és a gazdagok luxusigényei szolgálatában dolgozna, akkor elég lenne napi három órát dolgozni. A 3. ábrán szemléltetett pályaválasztási szempont: a K és az O, leginkább pedig az N területen keressünk foglalkozást magunknak.

Természetesen ez nem jelenti semmilyen foglalkozásban levők megítélését. Jézus felé elindulni bármilyen helyzetből, foglalkozásból lehetséges, sőt annak idején úgy tűnt, a

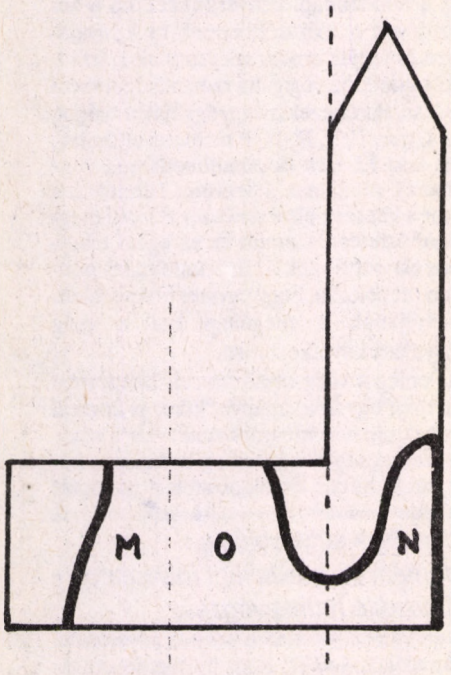

3. ábra: A pályaválasztás fő szempontja

vámosok és utcanők könnyebben indultak el, mint a főpapok. Ugyanakkor a keresztény hivatásukra ébredők nyilván nem mentek már el vámosnak vagy utcanőnek.

Gyakorlatias körültekintéssel valószínűleg találhatók ezen a három (különösen az N) területen belül olyan foglalkozások, amelyek messzemenően átitathatók a 2. trsz-beli szolgálattal. Ennek lehetőségeire nyomban visszatérünk.

8.3. A mi kezünk tiszta?

Természetesen nem arról van szó, hogy így választva foglalkozásunkat, már nem veszünk részt az 1. trsz. káros hatásainak előidézésében. Ez lehetetlen, hiszen bármilyen munkát is végzünk az 1. trsz-ben, azaz pénzért, evvel munkaerőnket mások kezébe adtuk, hogy céljaik szerint rendelkezzenek vele, s ezek a célok nem lehetnek mások és jobbak, mint maguk azok az emberek, akik megfizetnek minket.

Ennek szemléltetésére nézzünk egy K területre eső foglalkozást: a pék szép szolgálata, hogy kenyeret adjon az embereknek, hogyan torzul el az 1. trsz-ben. Egyrészt az általa sütött kenyérből csak a fizetni tudóknak jut (az éhezőknek nem: É betű). Másrészt pl. Magyarországon 23%-al többet eszünk, mint amennyi egészséges lenne *(Dr. Simai, 293. oldal)* és az emberek 40%-a kövérnek számít (annak biológiai és pszichikai hátrányaival: F betű). Harmadrészt Magyarországon annyi kenyeret dobunk ki, hogy egy kisebb afrikai ország megélne belőle (R betű).

Hogyan torzul el a pék szép szolgálata is...

Nem is szólva arról, hogy minden nemzeti jövedelem egy nagy közös kasszába kerül, ahonnét az 1. trsz. kialakult elvei és gyakorlata (ld. 2. ábra) szerint osztják el, tehát az 1. trsz-ben végzett bármilyen munkánkkal óhatatlanul hozzájárulunk az F, T, R, P, H területek virágzásához is.

Igaza lenne Babitsnak: „Az élet piszkos, csak a semmi tiszta!" *(Vágyak és Soha)*?

Azt hiszem, nem az a dolgunk, hogy a kezünket mosogassuk. „Kívülről semmi sem kerülhet be az emberbe, ami beszennyezhetné. Hanem ami belülről, az ember szívéből származik, az teszi tisztátalanná az embert." (Mk 7,15) Nem az piszkol be minket, hogy a szerény megélhetésünkért végzett bérmunkánkat mások rosszra is használják, hanem az, ha jólétünk érdekében, vagy lanyhaságból és konformizmusból szolgálat helyett is, a feltétlen szükségesnél többet is az 1. trsz-ben dolgozunk. A tiszta kéz nem igazol senkit. Csak a tett igazolhat minket. A világot gyógyító tett. A jézusi.

8.4. Az emberibb irányításért

Sorra vesszük most azokat a lehetőségeket, ahogyan 1. trsz-beli munkahelyünket és munkaidőnket átitathatjuk a 2. trsz-rel.

Amennyi beleszólásunk van a tervekbe, költségvetések elosztásába, az emberi munka felhasználásába a munkaidőn belül, törekedjünk ezeket úgy befolyásolni, hogy az 1. trsz. jobban fedje az 1. ábrán levő egészséges emberi igényeket. Tehát törekedjünk a K, O, N növelésére, és az F, T, R, H, P csökkentésére. Elsősorban saját munkakörünket, feladatainkat próbáljuk így alakítani.

Az emberibb irányításért valószínűleg többet lehet tenni egy magasabb pozícióban. De Jézus az evilági ország vezetői magatartását uralkodásnak mondta (pl. Lk 22,25-26). Hogyan ítéljük meg, hogy egy pozíció már uralkodás-e? Mivel a ranglétra a rabszolgától a királyig folytonos, így nehéz lenne határt húzni. Néhány támpontot próbálunk adni az egyéni lelkiismeret és a közösség konkrét esetekre vonatkozó megfontolásaihoz. Mindenesetre óvakodjunk a bármely társadalmi helyzetet, objektív tettet megengedő 'lelki' szempontoktól (pl. nem baj ha gazdag valaki, csak lélekben maradjon független az anyagiaktól; nem baj, ha valaki ledöfi az ellenségét, csak a gyűlölet érzése nélkül tegye).

Mikortól uralkodás egy pozíció?

Egy pozíció még lehet nem-uralkodás, ha

— szegény és irgalmas marad (nem baj a nagy fizetés, ha adásra használja);

— nem kívánnak tőle olyan reprezentációt, ami lehetetlenné, képmutatássá teszi szolidaritását a szegényekkel;

— szelíd és hasznos marad (az ideje nem fúrásra, fúrások kivédésére, nyalásra, képmutatásra, hazudozásra, szűk csoportérdekek küzdelmeire stb. megy);

— életében nem kerülnek túlsúlyba a dolgok a személyekkel szemben;

— fő gondja a szeretetre nevelés marad (és marad ideje az ehhez szükséges tanulásra, közösségre, imára stb.);

— tudja követni a gazdagok stb. felé jajokat kiáltó és az 'igazságszolgáltatás' által kivégzett Krisztust, aki a jóságot összekapcsolta a prófétai kritikával.

Jézus nem játszotta ki a jóságot és a prófétai kritikát egymás ellen, hanem összekapcsolta a kettőt!

További és még konkrétabb támpontokkal bizonyára tud szolgálni kinek-kinek az egyéni lelkiismerete ill. alapközössége.

Lássunk egy példát arra, hogyan javul az 1. trsz. Néhány, Jézus által hangsúlyozott, akkor még nagyobbrészt 2. trsz-beli feladatkör — pl. az irgalmas szamaritánus, a vándorok befogadása vagy az idős szülők támogatása — ma a gazdag országokban már jóval nagyobb mértékben belekerült az 1. trsz-be (mentők, kórház, SZTK; vendéglők, szállodák; nyugdíj). Természetesen az eléggé gazdagoknak régen is rendelkezésükre állt a kor szintjén megfelelő úti kíséret, orvos, fogadó és a nyugodt öregkort biztosító vagyoni tartalék; s „természetesen" a nyomorgó tömegeknek ma sem áll rendelkezésére mindez. Az 1. trsz. természete alapjában nem változott, de „alakja" (ld. 2. ábra) igen, s ezen a téren éppen kedvezően. Valószínűleg ebben a fő szerepet az anyagi erők növekedése és szervezése játszotta: a jerikói úton utazók már előre kifizetik a közbiztonságot az adó, a mentőt és kórházat a társadalombiztosítás és utasbalesetbiztosítás formájában. (A bőségesebb anyagi erőkből ugyanakkor a fegyverkezésre is sokkal több jut, mint régen.) De bizonyos szerepe a különféle szintű vezetői döntéseknek, a szélesebb néprétegek szellemi fejlődésének, s mindezek mögött elsősorban Jézus követőinek is volt.

8.5. Munkatársaink, ügyfeleink

Munkatársaink azok közé tartoznak, akikkel a legtöbb időt vagyunk együtt. Jelentős szerepet játszunk az életükben öntudatlanul is. Ha a körülmények és a feladat megengedik, jó lelkiismerettel beszélgethetünk velük munkaidőben is. Az együtt munkálkodás öröme és a munka által létrejövő sze-

mélyiségfejlődés ugyanúgy eredmény, mint a késztermék.

Azok az állások pedig, ahol emberekkel foglalkozunk, nagy szolgálati lehetőségeket rejthetnek. (Nevelőintézet, gyámügy, kollégium, öregotthon, szociális gondozó, orvos, ápoló, mentős, gyógytornász, tanító, óvónő, pszichológus, pártfogó stb.)

Sok alkalmat nyújthatnak azok a foglalkozások is, ahol futólag találkozhatunk emberekkel otthonukban (pl. statisztikai felmérő, könyvügynök, postás stb.).

Az ilyen, eleinte a bérmunkaidőben rejtőző szolgálat kinőheti magát s háttérbe szorítva a bérmunkát, kiterjeszkedhet az egész napra. Lássunk egy példát.

Jézus a Szentlelket a 'Paraklétosz' görög szóval (jelentései: pártfogó, ügyvéd, vigasztaló, segítségül hívott, segítő, közbenjáró)

A Lélek és az ügyvéd...

jellemzi (pl. Jn 15,26). Belülről átélve bizonyára sok olyan szolgálati lehetőséget lehet találni az ügyvédi foglalkozásban (és más foglalkozásokban is, ahol emberek segítségért fordulnak hozzánk), amely hasonló a Lélek munkájához.

Itt csak egyet említünk: válni szándékozó házaspárok sokasága fordul az ügyvédhez. Egy részük csupán azért, hogy intézze el a köztük valójában már lezajlott válás jogi formaságait; jó részük azonban (ki nem mondottan) inkább segítségért. Erre mutat az, hogy kb. 40%-uk az első, békéltető tárgyalás után (legalább egy időre) eláll a válás szándékától. Ha egy ügyvéd megfelelő lelkülettel és felkészültséggel szívügyévé teszi a válságba került családok sorsát, akkor a hozzá forduló házaspárokat otthonaikban meglátogatva, beszélgetéssel, írásokkal, programokra meghívással, tanúságtétellel, csoportos összejövetelekkel, imádsággal stb. sokat segíthet s egyes esetekben teljes gyógyulást érhet el (megtért, közösségben élő keresztény családdá válhatnak). Ezért a többletmunkáért, a látogatásokért nyilván nem kérhet pénzt, hiszen erre nem kérték, s ha az ő zsebükre csinálná, bizonyára elutasítanák. Ha pedig a végén — az eredménytől boldogan — hálájukat pénzben akarnák kimutatni, szintén nem fogadhatja el, hiszen akkor példamutatásának erejét jórészt elveszítené, félkész munkát végezne, nem segítené fel odáig az 'ügyfeleit', hogy maguk is áldozatos, a rászorulókon viszonzást nem várva segítő szeretet-emberek legyenek.

Ugyanakkor egy ilyen ügyvédnek a fizetésért végzett munkája erősen lecsökken, hiszen a családterápiára sok idő kell. Ilyen alapossággal segítve negyedannyi válóperes ügyet tud csak vállalni. „Hivatásos", „egésznapos" ügyvéddé (pontosabban „segítő"-vé) válik, pénzkereső (1. trsz.-beli) munkája mégis (illetve éppen ezért) visszaszorul.

8.6. Rugalmas munkaidő, független munkakör

Az ügyvéd nem tehetné meg mindezt ily könnyen, ha munkája nem lenne alapvetően egyéni jellegű. Így bár munkaközösségekben dolgoznak, nagy szabadsággal rendelkeznek. De aki egy brigádban dolgozik, ahol a többiek „hajtósak", pénzszeretők, az hogyan vonja ki magát abból, amit a „pogányok tesznek" (vö. Lk 12,30)? Ezért van

Kilépni a pogányok 'brigádjából'...

jelentősége olyan munkaköröket keresni, ahol az embernek szabadságában áll jóval kevesebbet dolgozni (és persze így jóval kevesebbet keresni) mint az átlag. Ilyen foglalkozások vannak pl. a szellemi alkotásban (fordító, újságíró, számítástechnika stb.)

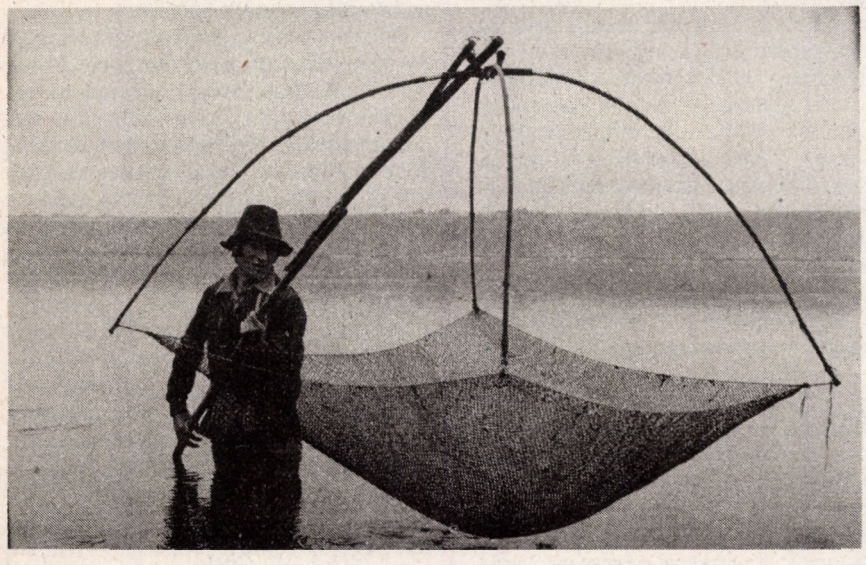

vagy a háztáji mezőgazdasági munkában (pl. sertésnevelés, facsemetenevelés, fóliázás stb.)

Az is megoldás lehet, ha az ember bőven a képességein alul választ foglalkozást. Így könnyen teljesíti azt, amit a többiek is, mégis marad ideje, energiája más szolgálatokra. A világ fiai épp ellenkezőleg, olyan magas pozíciókra törekszenek a magasabb fizetésért, amelyek meghaladják a képességeiket.

Sok munkahelyen az idő egy része kényszerű várakozással vagy lebzseléssel telik. Azt hiszem, nem éri szó a ház elejét, ha ezeket az időket nem próbáljuk a többieknél szolgalmasabban bérmunkával kitölteni. Persze becsülni csak akkor fognak (és akkor leszünk jó hatással), ha nem pletykával, unatkozással, hanem értelmes, hasznos módon töltjük: ha látják, hogy szenvedélyesen szolgálunk egy jó ügyet és ez átszövi a munkaidőnket is.

Összefoglalóan mondhatjuk, hogy a szegénységünkhöz szükséges szintű (ld. 8. 1. pont) bérmunkát jó pályaválasztás esetén (ld. 8. 2. pont) jó lelkiismerettel végezhetjük, hivatásunk részeként tekinthetjük, ugyanúgy, mint az otthoni mosogatást is. Ha életünket átalakíttottuk Isten tetszésére életharmóniává, akkor annak minden mozzanatát az életszentség ambíciójával végezzük.

9.) Felkészülés a hivatásra

9.1. Nagyon fontos

Ha egy régies munkaerkölcsű, szakmájához kiválóan értő, igen lelkiismeretesen dolgozó keresztény felnőtt megpróbálkozik valami szükségesebb szolgálattal, valószínűleg hamarosan kiábrándultan fogja megállapítani, hogy ő bizony aligha van több hasznára az emberiségnek pl. botcsinálta katekétaként, mint ha a szakmáját űzné teljes erőbedobással és hozzáértéssel. Kemény munkával kell mintegy újra felkészülnie az életre, mert az ifjúkorában felkészüléssel töltött másfél-két évtizedben — az oktatási rendszerek torz egyoldalúsága következtében — szinte csak a szakmára készült fel.

Természetesen az emberiség érdeke az elsődleges, tehát ha valaki belátja, hogy az energiáit a 2. trsz-be kell bevetnie, akkor önmaga „átképzését" nem kerülheti el. Hiszen ha pl. zabhegyezőből képeznek a szükségesnél többet, akkor nem egy új zabhegyező kombinát építésével oldják meg a gondot, hanem a végzett zabhegyezőknek kell sutba vágniuk a diplomájukat, tudásukat, és az oktatási rendszerek tervszerűtlenségén bosszankodva át kell képezniük magukat egy szükségesebb szakmára.

De a valóságban ez nem ilyen világos. Közismert példa: sok nő évekig tanul, diplomát szerez, de a feleség- és anyaszerepre ez nem készíti fel őket. Tudományos tény, hogy egy kisgyerek lelki egészségének egyik alapfeltétele az első évek szoros, zavartalan, szeretetteljes anya-gyermek kapcsolata. Tehát elsőrendű társadalmi igény kellene legyen, hogy az anyák az első években maguk gondozzák gyermeküket. Mégis a nagyobb fizetésű és a diplomás nők közül nagyon sokan nem mennek el gyesre, mondván, hogy mivel a munkájukért több pénzt kapnak, ezért az bizonyára fontosabb a társadalomnak, mint a gyermekgondozás. Nem látják, hogy a fizetőképes keresletnek és a fontos igényeknek nem sok közük van egymáshoz. Mások úgy érvelnek, hogy nem fogják sutba dobni a diplomájukat, hogy helyette pelenkát mossanak. Pedig embert alkotni maradnának otthon, amely minden

Ha a házasságra készülők gyermeknevelésből is diplomáznának...

másnál több felkészülést kívánna. Ha gyermeknevelésből is diplomáznának, már nem lenne olyan furcsa, hogy a másik diplomájukat egy ideig parlagon hevertetik. A papok

egy részének is van szakmája, diplomája, (nem-intézményesített függetlenítettség esetén) mégsem tartjuk bűnnek, ha azt nem gyakorolják.

Mivel az oktatási rendszereket megtervezők, az azokat alakító erők emberképe nem azonos az 1. ábrán jelzett jézusi emberességgel, ezért a hivatásuk tudatára ébredő keresztények bosszúsága és önátképzése igen gyakori és nagymértékű lesz — hacsak nem tudjuk a hivatást már a pályaválasztást megelőző korban fokozatosan felébreszteni a fiatalokban!

9.2. Az életharmóniára készülni

A neveléselmélet nagyon szépen beszél tudományos, politechnikai, erkölcsi (haza és emberiség, embertársak, családi élet, igazságosság, munka, anyagiak, önfegyelem stb.), esztétikai (természet, művészet, alkotás, ember, közösség, emberi környezet), testi és világnézeti nevelésről. A gyakorlatban azonban (néhány kiváló tanár szűk környezetétől eltekintve) mindez gyengén valósul, s még külön fájdalmasan hiányzik belőle Isten, örömhír, remény.

A keresztény fiataloknak ezért saját kezükbe kell venni önmaguk kibontakoztatását. Éberen válogassák ki a jót az iskolai, otthoni, mozgalmi hatásokból és használják fel önnevelésükben. Ugyanakkor ne engedjék magukat felesleges és káros dolgokkal leterhelni (ami pedig igen gyakori). Arra az életharmóniára készüljenek, amelyben csak kicsi, megélhetésre és szolgálatokkal való átitatásra való rész a szakma. Ugyanakkor keressék azokat a szellemi, lelki, közösségi és szolgálati lehetőségeket a 2. trsz-ben, amelyek megvalósítására már koruknak megfelelő szinten képesek. (Konkrétabb példák a 10. részben lesznek.)

Ebben az önállóságukban természetesen időnként botránkozással, ellenkezéssel kerülhetnek szembe, de ezek valójában ugyanúgy a keresztény életre való felkészülés szerves mozzanatai, hiszen arra készülünk, hogy az „ellentmondás jelei" (Lk 2,34) leszünk az evilág fiai számára (vö. 1Pét 4,12-14). Persze egy fiatal sem várhatja vagy fogadhatja el, hogy a szülei a 2. trsz-re való felkészülése ellenében tartsák el. Ez teljes ellentmondás lenne (vö. 5.5. pont), hiszen még a nem-intézményesített függetlenítettség is csak olyanokra vonatkozhat, akik már nagy és komoly szolgálatot végeznek. Ez nem diák-

Generációs ellentét vagy béke?

korban szokott bekövetkezni. A helyes mértékű ön- és családfenntartásra (nem karrierre) felkészülni, s az otthoni munkákban a szülőkkel szemben támasztott anyagi igényeknek megfelelő arányban részt venni — ez az igazságosság alapvető követelménye, s ugyanúgy a hivatás része, mint a későbbi mosogatás a saját háztartásban. Az anyagi igénytelenség, a jól kiválasztott (ld. 9. 3. pont) iskolában elért normális eredmény, az otthoni szolgálatkészség (de nem a családot meggazdagító pluszmunkában), és a tisztelet és szeretet kifejezése általában el tudja érni, hogy a szülők elfogadják (még ha nem is helyeslik), hogy gyermekük önző szemmel nézve haszontalan dolgokra fecsérli az idejét.

9.3. Iskolaválasztás

„Miért nem mentél állatorvosnak?" — kérdezték csodálkozva a tanárai egy keresztény fiútól, aki egy mezőgazdasági főiskola egyetlen színjeles tanulója, pedig csak annyit tanul, amennyit a társait korrepetálja. Képességeit és nagyközségi gyermekkorából adódó ismereteit jól mérlegelve választott iskolát a 8. 6. pontban említett szempont alapján: érdemes képességen alul iskolát, foglalkozást, munkakört, pozíciót választani, lemondva így a több pénzről és társadalmi nagyságról, és felszabadulva a tisztes megélhetés mellett sokféle szolgálatra.

Nem lesz-e ennek következménye egy általános ambíciótlanság, tunyaság? Nem válik-e a tudományos és gazdasági haladás dagadó vitorlája petyhüdtté?

Az egyik apokrifban Jézus így szól a szombatot megszegő emberhez: „Boldog vagy, ha tudod, mit teszel. De ha nem tudod, akkor átkozott vagy." Hasonlóan: ha hivatásból fakad ez a képességen-alul választás, akkor nem fenyeget a fentebb kérdésbe tett veszély. Akkor nagyon egészséges változás történik: a túlfeszített tanulásban való egy-

A túlfeszített tanulásban való egyoldalúvá torzulás helyett...

oldalúvá torzulás helyett a fiatal személyiségek harmonikusabbak lesznek, a tudományos és gazdasági „haladás" túlfeszített tempója némileg lassul, s ugyanakkor az emberek lelki egészsége, családi boldogsága, sokoldalú kultúrája és baráti kapcsolatai növekednek, a hivatásérzet pedig — nem figyelve többé arra, miért mennyit fizetnek — az emberiség legégetőbb problémáinak feszíti a vállait, a „fiók" amúgy is megrántott oldalának továbbrángatása helyett.

Az iskolában az önzés is és a hivatás is jelentkezhet külsőleg a szorgalom és a hanyagság látszatában egyaránt:

— Az önzés lehet szorgalmas (tanulok, hogy a diplomás elitbe kerüljek) és lehet hanyag (nem tanulok, mert lusta vagyok).

— A hivatás is lehet szorgalmas (tanulok, hogy segíthessek, „Paraklétosz" legyek) és lehet (e téren) energiaszegény (ez a tudás nekem a szerény megélhetéshez kell, a hivatásomhoz szükségeseket viszont iskolán kívül rendkívül szorgalmasan tanulom).

Természetesen a Paraklétosznak készülő sem tanul válogatás nélkül mindent szorgalmasan. Egyes tantárgyakból megelégszik a kettes szinttel, s emellett ő is megtanul — iskolán kívül — olyan, a hivatásához szükséges dolgokat, amelyek nem szerepelnek a tantervben. De vajon tudnak-e a diákok okosan válogatni, vagy csupán a terme-

A lustát, önzőt nem igazolja semmi.

szetükből fakadó trehányság fogja fölöslegesnek minősíteni a legtöbb tanulnivalót? Ne tévesszük szem elől, hogy ez a tanulmány az ambíciózus kereszténykeket energiáik átcsoportosítására biztatja, az ambíciótlanokat pedig arra, hogy váljanak elkötelezett, a hivatásukban ambíciózus keresztényekké. A lustaságot választóknak ez a tanulmány nem nyújt igazolást. Egy ambíciózus diák pedig tud okosan válogatni a tanulnivalók közt, mert éppen ez az ambíció szükségképpen oda vezet, hogy már diákéveiben is gyakorolja a hivatását. Ebben a gyakorlatban szerzi a tapasztalatot, ítélőképességet, hogy milyen felkészülésre van szüksége.

Mégis, aki a tanulnivalói közt kevés olyat talál, ami a hivatásához szükséges, annak el kell gondolkodnia egyrészt azon, hogy nem

A hivatás szerint választani az iskolát, a letelepedést, az állást...

kellene-e a hivatásához közelebb eső foglalkozást és iskolát választania, másrészt azon, hogy milyen módon lehetne mégis alkalmazni az adott tudását a 2. trsz-ben.

Fontos iskola- (és pálya)választási szempont az is, hogy az ember találjon bérmunkahelyet magának ott (azon a földrajzi helyen ill. szociológiai környezetben), ahová a hivatása szólítja. Sokszor a hivatás falura szólít, de a foglalkozás a városhoz köt. Vagy a hivatás a társadalom valamely rétegébe szólít (munkások, parasztok, csövesek, cigányok stb. közé), de a foglalkozás egy más réteggel vesz körül. Sokkal nehezebb később változtatni, mint előre gondolkodni. (Sok fiatal küzdi „fel" magát csillogóbb, „elitebb" környezetbe ahelyett, hogy fölfedezné küldetését a maga népéhez.)

A történelem nagy pedagógus szentek sorát állítja elénk (pl. Kalazanti Szent József, Néri Szent Fülöp, Don Bosco Szent János). Ma is sok keresztény fiatal találja a hivatásához legközelebb álló foglalkozásnak a pedagógus pályákat. Itt sajnos számolni kell avval, hogy a félhivatalos álláspont szerint a keresztény emberek „nem alkalmasak a jövő generációjának megfelelő szellemben való nevelésére". Mégis, egyáltalán nem szabad lemondanunk az N területről, ha bátran és megalkuvás nélkül tudunk ott dolgozni. Erre van is lehetőség. Ugyanis sajátos törvényszerűségként az anyagiakat termelőket mindig jobban megfizetik, mint az embert nevelőket. Ezért a tanári képesítésű emberek is sokszor inkább jobban fizető nem-tanári állásokba mennek. Így az iskolák (különösen a társadalmi feltörekvés által létrehozott „légüres" területeken, pl. kis falvakban)

Inkább a munkanélküliséget választotta...

szívesen fogadnak képesítés nélküli tanítókat, s egy ilyen állásból még az is elvégezheti a főiskolát, akit előbb még nem vettek föl vallásos meggyőződése miatt.

Még a bátorságról és meg nem alkuvásról annyit: adott esetben sokkal nagyobb nevelői eredményt hozhat a következmények vállalása, mint a meggyőződést elhallgatva tovább tanítani. Például 1926-ban Mexikóban az elemi iskolai tanítóknak nyilatkozatot kellett tenniük az ateizmus mellett. 400 tanító közül 399 inkább a munkanélküliséget választotta. Ma a mexikóiak 96%-a katolikus.

9.4. Pozitív etika

Nem az a dolgunk, hogy száműzzük életünkből a bérmunkát, hanem hogy szenvedélyes Isten- és emberszeretetből, fizetséget nem várva, készséggel rendelkezésére álljunk az igazi rászorulóknak. Így állandóan fontosabb szolgálatokat vállalva a nélkülözhetőbbek helyére, fejlődik ki az életharmónia, s így kerül a bérmunka a megélhetéshez szükséges minimális szintre.

Ellenkező esetben, ha valaki nem szolgál néha szinte a túlterhelődésig, akkor félő, hogy a bérmunka trónfosztását csupán ambíciótlansága önigazolásául használja, talentumai a két termelési rendszer között a semmittevésbe esnek és így „lusta, mihaszna szolgának" minősül (vö. Mt 25,26).

10.) A 2. trsz.

10.1. Miért nevezzük „termelési rendszernek"?

„A földi humanizációs folyamat, ha nem is azonos az Isten Országa fejlődésével, de beletartozik abba. Küldetésünk tehát nemcsak vallási, hanem humánus is. A keresztény üzenet az ember minden fáradozásának szól"— kommentálja Schillebeeckx a Lumen Gentiumot *(Concilium, 1968. jún.-júl.)* Vannak ugyanis, akik a munkát ki akarják zárni a keresztény hivatás elemei közül. Mások, látván ezt a lehetetlen szétválasztást, a bérmunkát bevonják a keresztény hivatásba, de csupán elvileg, felszínesen, leöntve egy kis szenteltvízzel, anélkül, hogy átgondolnák és megváltoztatnák a bérmunka valóságát az Evangélium követelményei szerint. E két szélsőségtől eltérően, a munkát valóságosan kell a hivatás részévé tenni:

— a bérmunkát átvizsgálva és kizárva belőle minden nem-keresztényit,

— s fölfedezve a munkának olyan formáit, amelyek csak látszólag hasonlóak az 1. trsz-beli munkához, mert máshogy és mások számára végezzük.

E különbség lényege az, hogy a 2. trsz-ben nem azt nézzük, hogy fizetőképes-e egy igény, hanem hogy Istennek tetsző-e. Egészségessé (az 1. ábra értelmében) akarjuk tenni az embereket azáltal, hogy az egészséges igényeket szolgáljuk.

A „termelési rendszer" elnevezés utal arra, hogy „ipari" méretekben kell szolgálnunk, mert a szükség óriási. A 2. trsz-nek ezenfelül munkaalkalmat (nem bérmunka állást, de esetleg mellesleg azt is) kell biztosítania a szolgálatra kész embereknek. (Jó példa Teréz anya vagy Albert Schweitzer műve, amelyekben sok ember talál 2. trsz-beli munkaalkalmat. De egy bokor közös dolgai, vagy egy plébánia körüli élet is fejlődhet efelé.)

A 2. trsz-nek jellemzője, hogy közösséget teremt a benne szolgálók között. Másik jellemzője, hogy célja és eszköze átfedi egymást: a félig már gyógyult embereket úgy teszi még egészségesebbé, hogy lehetőséget nyújt nekik, hogy ők is szolgáljanak másokat. Ezzel a „szolgálni szeretnék" egészséges emberi igényét elégíti ki. Itt külön meg kell említeni azokat a nőket, akik különféle okokból (akár önkéntes elhatározásból) nem alapítottak családot. Számukra jóval kevesebb intézményes életkeret-lehetőség van, mint a cölebsz életet választó férfiak előtt. Különös gonddal kell segíteni, hogy megtalálják a helyüket. Ez az ő számukra kiteljesedettebb élet, a 2. trsz. számára pedig komoly erőforrás lehet.

Fontos jellemzője általában a 2. trsz. munkaalkalmainak a rugalmasság. A dolgozó anyák hajszoltsága és a gyesen lévők által gyakran érzett élet-szürkeség két véglete között az 1. trsz. nemigen találja a megoldást. Sem otthoni munkalehetőség, sem részmunkaidős munka nincs elegendő és megfelelő. A szolgálat viszont űzhető otthon is, és ha arra van szükség, otthonról kimozdulva is.

Együttműködve, komoly mértékben, profi minőségben, életharmóniába illeszkedően, szervezetten, felkészülten, munkaalkalmat teremtve...

A termelési rendszer fogalma azt is kifejezi, hogy ugyanolyan maximális felkészüléssel, időbevetéssel stb. kell végeznünk, mint mások a bérmunkát. Ma először berendezzük életünket a foglalkozásunk szerint (iskolák, munkahely, letelepedés) és a szabadidőben, szinte hobbiként „építjük" Isten Országát. Meg kell fordítanunk: életünk alapja a hivatásunk, s ennek alárendelve, ehhez alkalmazva, sőt ebből a hivatásból fakadóan kell megválasztanunk iskoláinkat (s azon belül, hogy mit tanulunk meg még hozzá), foglalkozásunkat, bérmunkahelyünket, lakóhelyünket.

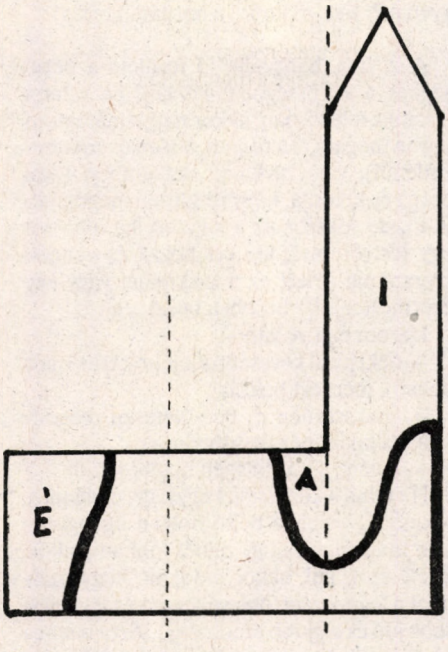

4. ábra: A 2. termelési rendszer

Profi módon kell a hivatásunkat űznünk, de nem szelet-emberként, szakbarbárként, hanem az életharmónia teljességében. Ebből következik, hogy a 2. trsz-ben nem egy-egy elit szakembergárda dolgozik egy-egy területen, hanem ők csak összefogják, irányítják sokak munkáját. Például ha valaki a házasságterápia szakembere, azért még természetesen elmegy egy beteghez takarítani egy rendszeresen odajáró testvérével; s egy problémás házaspár gyógyításakor igénybe veszi jó házasságban élő testvéreinek „amatőr" segítségét is.

„Termelési rendszer"-nek megfelelő kell legyen a felkészülés is a szolgálatra: nem csupán egyéni, hanem rendszeres, kollektív és szervezett (pl. tanfolyamok). Ugyanakkor erősen össze kell fonódjon a gyakorlattal. Maga a 2. trsz. is szervezett és tervszerű kell legyen, a társadalmi valóság alapos elemzésére és ismeretére épüljön.

Két különbséget ki kell emelni, amelyeknél a „termelési rendszer" elnevezés félrevezető. Egyrészt az egész szolgálatunk alapvetően nem dolgokra irányul, hanem emberekre. Ha a világot gyógyítani akarjuk, akkor az emberek szívét kell meggyógyítanunk. Hiszen minden baj az emberből származik. A másik különbség pedig az, hogy a szolgálatunkban egész személyiségünkkel részt kell vennünk. A világnak van elég megváltatlan megváltója. Csak ha szentekké válunk, akkor szenteljük meg a világot.

10.2. Mire van szükség?

Különösebb rendszerezés nélkül néhány példa következik egy plébánia körüli kisközösségcsoport valóságának és elképzeléseinek látóköréből. Elsősorban sok kisközösséget teremtő és tápláló vezetőre van szükség, mert a kisközösségek csoportja univerzális szervezete lehet a szolgálatoknak és a felkészülésnek. A kisközösségek fejlődését pedig ilyesféle szolgálatok segítik: lelkigyakorlatok, előadások, tanfolyamok és gyakorlati képzések tartása ill. szervezése, lelkivezetés; az egységet munkáló kapcsolattartás a különféle egyházak és egyházrészek között és tapasztalatátadás a legdinamikusabban szolgáló mozgalmak felől, tolmácsolás...

Az ifjúság (családi nevelést segítő és kiegészítő) neveléséhez táborszervezés és -vezetés, színjátszás és annak sokféle háttérmunkája, éneklés, zenélés és ennek háttérmunkái, testnevelés és játék szervezése...

A rászorulókon való közvetlen segítéshez karitászszervezés (és mindenki szíves rendelkezésre állása kisebb alkalmi vagy rendszeres segítésre), szociális munkások; az éhezőknek küldés szervezése...

A cselekvéshez nélkülözhetetlen szellemi életet ilyesféle szolgálatok segítik: a 2. trsz. sajátos szakirodalmát jól ismerő könyvtáros, könyvterjesztés, szerkesztés, szemlézés, gépírás, fordítás, tanulmányok és könyvek írása, fotózás, magnófelvételek, képzőművészeti alkotás, dalok szerzése, társasjátékok alkotása ...

A társadalmi problémákban való gyógyító részvételhez nagy számban szükség van:

— lelkipásztorokra és sok katekétára, akik az életfordulókon vallási ünnepélyességet igénylő „pogányokkal" kapcsolatba kerülve el tudják őket vezetni az elkötelezett kisközösségi kereszténységig;

— misszionáriusokra a falvak, a csövesek,

a cigányok, a munkások, az állami gondozottak, a turisták, a lelki válságban levők (pl. telefonos lelkisegély ügyelet) stb. felé;

— tanácsadókra a válságban levő házaspárok számára, a gyerekeket nevelők számára, a családalapításra készülők számára, a pályaválasztás előtt állók számára stb.

A 2. trsz. ezerféle szükségében szinte minden hozzáértés hasznosítható, akár a humán értelmiségi szakmák (pl. orvos, jogász, pszichológus, szociológus), akár a műszaki értelmiségi (pl. építész, számítástechnikus) vagy kétkezi szakmák (festő, asztalos, villanyszerelő, víz-, gáz-, fűtésszerelő, háztartási gépek szerelői, sofőr stb.).

10.3. A 2. trsz. három fő területe

Az első a közvetlen segítés. Például kisnyugdíjú, egyedülálló néninek tv-t szerezni, vagy egy mozgássérült hivatalos ügyeit elintézni, vagy egy Istent kereső fiatalt bevezetni a keresztségbe. A 8. 4. pont végén kifejtett okok miatt itt, a világ gazdagabb részében, a közvetlen segítés nagyobbrészt I betűt jelent, s csak kisebb mértékben É és A betűt. Az itt körültekintő irgalomnak legnagyobb mértékben a „pásztor nélküli juhok" ötlenek a szemébe, s ezen „esik meg a szíve" (vö. Mt 9,36).

Az É és A területeket (amelyeket szinte mindig átsző az I igény is) főként azokban a „légüres terekben" lehet megtalálni, amelyeket a társadalmi feltörekvés elhagyatottá tesz (például a tanyavilág, a kis falvak, a kispénzű rétegek). Egy francia példa: három házaspárból álló közösség egy eldugott kis faluba költözik, ahová nem jut pap, nem költözik orvos. Jól felkészültek, van köztük tanító, orvos, mezőgazdasági szakember. Egy közösség képes szembeszállni minden nehézséggel. A falu számára áldás a munkájuk, segítőkészségük, missziós szolgálatuk.

A közvetlen segítéshez tartozik még jó néhány háttértevékenység, mint pl. az I betűhöz a szellemi termékek előállítása.

A 2. trsz. másik területe: pénzzel támogatni a földrajzilag távoli problémákon dolgozó testvéreket (például Teréz anya, misszionáriusok stb.)

Valahányszor erről szó kerül, valaki mindig előhozza, hogy inkább magunk körül keressük a rászorulókat, mert pénzt adni könnyű, de személyesen szeretni nehezebb. S valóban, bizonyára vannak, akik számára ez a pénzküldés ugyanúgy a lelkiismeretük elaltatása, mint másoknak az egyházi adó fizetése (vö. 5. 5. pont). Mégis látnunk kell, hogy a közvetlen segítés és a távoli segítés nemhogy ellentétesek lennének, hanem

A közvetlen segítés és a távoli adás nem ellentétes, hanem következik egymásból.

egyenesen következnek egymásból. Hiszen ha igazán szívügyem a világ éhezése, nyilván megpróbálok másokat is megnyerni ennek az ügynek, s ez nem megy másképp, mint személyes szeretettel. Ugyanakkor viszont fabatkát se ér, ha magamból és másokból kiváló keresztényt nevelek, ha nem válunk képessé húsbavágó szegénység vállalására a testvéreinkért. (Egy példa: Ausztráliában a kínai vendégmunkások jól keresnek, s körülöttük tombol a reklám, a kirakatok, a mások tobzódása a fogyasztásban. Ők mégis mindig hazaküldik a fizetésük legnagyobb részét, s ugyanúgy egy marék rizsen élnek, mint otthon a nagy család).

Közismert tény ma már, hogy a világnyomor azért alakult ki, mert a fegyveres fehér ember a maga céljai szolgálatába állította más népek erőforrásait is. „Ha varázsvessző érintésére eltűnne mindaz, ami a gyarmati népekből kisajtolt profitból épült, Európaszerte egész városok tűnnének el nyomtalanul." *(Makai György: A harmadik világ)* Ha **kiszipolyozni, tönkretenni kéznél van az 1.**

trsz. számára, kell hogy segíteni is közel legyen a 2. trsz. számára a harmadik világ!

A 2. trsz. harmadik fő területe a belső segítés a közösségben. Például ha valami elromlik a lakásban, akkor megcsinálhatom ugyan magam (ha tudom, lassan és szakszerűtlenül), vagy hívhatok szakembert (ami drága és ki tudja, hogy rendesen megcsinálja-e), de sokszor az a legjobb, ha elhívom egy testvéremet, aki ért hozzá és vannak szerszámai (mert ez a szakmája, vagy egy ezermester). Ez utóbbi a belső segítés.

Három előnye van:

— neki jóval kevesebb idejébe kerül, mint nekem, mert ért hozzá;

— szakszerűen és becsületesen megcsinálja (s talán még olcsóbban is);

— a pénz a közösségen belül marad.

Ha tehát a közösséget egy nagy családnak tekintjük, amely a belső dolgait úgy igyekszik megoldani, hogy minél jobban tudjon kifelé szolgálni, akkor indokolt, hogy mindent a leghozzáértőbb végezzen (a legkevesebb idő és legjobb eredmény). Arra is lehetőség nyílik, hogy egymást megfeddjük: „Ez az igényed messzemenően fogyasztói, én nem végzem el ezt neked."

Nehezen eldönthető kérdés, hogy megfizessük-e egymásnak ezeket a belső segítéseket. Ha igazán megbízunk egymásban (hogy a másik ugyanúgy adásra használja minden nélkülözhető pénzét, mint én), akkor a belső fizetés olyan, mintha az ember az egyik zsebéből a másik zsebébe rakná a pénzt. De mégis, az én igényem fizetőképes (K betű) és a testvéremnek joga van arra, hogy az igazi rászorulókat előnyben részesítse velem szemben (sőt, ez közös célunk, nekem is erre kell őt biztatnom!). Ha tehát nem vagyok a fizetőképtelen szegényekhez hasonlóan szegény, akkor jobban teszem, ha valami tisztes árat fizetek a belső szolgálatért; s ha nem fogadja el, akkor feltétlen beleteszem az éhezők kasszájába, mert így válik a testvérem engem-segítése valódi rászorulókat segítő szolgálattá.

Nem kívánok további, részletes, konkrét leírást adni a 2. trsz-ről. A közösségek szolgálatkészségéből és leleményességéből születik meg, a társadalmi környezet alapos ismeretéből és ahhoz alkalmazkodva. Ötletek sokasága támad, ha az ember a valóságot szemléli és a szívével gondolkodik. Egy taizei levél, a Szentek élete, egy emberi vagy társadalmi problémákat elemző pszichológiai vagy szociológiai cikk, egy újsághír, egy beszélgetés a kocsmában... s azt követően felelős közösségi megbeszélés és imádkozás... s máris megszületett egy áldott vállalkozás.

IV. Következmények

11.) Szegénység, kicsiség, védtelenség

11.1. A kulcskérdés: vállaljuk-e a szegénységet?!

A kereten kívüli papok helyzete hasonlít ma leginkább a keresztény hivatásukat komolyan vevő világiak helyzetéhez. Hogyan oldják meg ők, hogy a megélhetés ne menjen — nyilvánvalóan sokkal fontosabb — papi tevékenységük rovására? Olyan állást keresnek, amely kevés időt igényel (pl. rovarirtás, takarítás, kazánfűtés, fordítás stb.) és anyagi igényeiket olyan szintre csökkentik, hogy ebből megélhessenek. Szent Pálról is tudjuk, hogy sátorszövésből tartotta el magát időnként.

Gyakorlatias körültekintéssel bizonyára sokféle módot lehet találni arra, hogy kevesebb pénzért kevesebbet kelljen dolgoznunk. Például csak a férfi vagy csak az

asszony jár bérmunkába, vagy részmunkaidős állást vállalnak, vagy szabadfoglalkozásúak, önállóak, szabad munkaidejűek, a háztájiban gazdálkodnak stb. Vagy tekinthetjük a családnál nagyobb egységet, a kisközösséget egy gazdálkodó egységnek, s kitalálhatjuk a nem intézményesített függetlenítés, az egymást felváltva eltartás különféle formáit.

Érdemes lesz egyszer egy tanulmányban megvizsgálni a családon (esetleg kisközösségen) belüli munkamegosztás előnyeit és problémáit a férfi és női személyiség, a gyermekek, a házasság, a közösség és a szolgálat szempontjából.

Láttuk, hogy semmi felelősségünk nincs a tudományos-gazdasági haladás előmozdításában, hanem a 2. trsz. a felelősségünk. Evvel azonban még csak a tudati feltétele van meg a hivatás komolyanvételének. A kulcskérdés az, hogy tudunk-e a szolgálatok kedvéért jóval kevesebb pénzből megélni.

Gyakorlatunkban a keresztény szegénység elsősorban a pénzadás következménye. Hiszen akinek nem az Anyagi Javak az istene (és lakásgondját már megoldotta), az a normális havi jövedelméből bőven tud szakítani az adás céljaira. A pénzelszámolás gyakorlata is azért olyan fontos, hogy havonta gazdaggá váló önmagunkat ellenőrizni tudjuk.

Jézus és az apostolok szegénysége ezzel szemben abból származott, hogy elhagyták megélhetésüket, foglalkozásukat (Jézus az ácsműhelyt, az apostolok a hálót, a vámot, a földet, vö. Mk 10,29) azért, hogy munkaerejüket a 2. trszben vessék be. „Kövessetek és emberek halászává teszlek benneteket!" (Mk 1,17) Jézus elvonja tanítványait az 1. trsz-ből, hogy

Jézus elvonja tanítványait az 1. trsz-ből, hogy a 2. trsz-t bízza rájuk.

a sokkal fontosabb 2. trsz-t bízza rájuk.

A keresztény szegénységnek szép, de mégiscsak a passzív 'világiak' számára kitalált egyoldalú formája az, hogy havonta újratermelődő jólétünkből adjunk, szívünk mértéke szerint, egyre többet. Sokkal többet használunk a világnak és az Országnak, ha önmagunkat nem az 1. trsz-ben vetjük be (s az ezért kapott pénzből adunk), hanem a 2. trsz-ben. „Aranyam, ezüstöm nincs, de amim van..." az sokkal többet ér: időm, energiám, karizmáim, szolgálatom, szeretetem, önmagam (vö. Csel 3,6).

11.2. A szegénység a világ megmentésének eszköze

A szegénység nem csupán sajnálatos következménye a hivatásnak, hanem szerves része, eszköze.

Nem akarjuk ezzel csökkenteni az adás jelentőségét. A 2. trsz. fontos szolgálata a pénzadás az éhezőknek. (A fejlett országokban élő rászorulóknak és a közösség céljaira csak kivételes esetben! Nagyon gyakori, hogy az itthoni „rászorulók" igényei már javában az F területre esnek! Gondoljunk csak bele, hogy a többmillió forintos rózsadombi villalakás és a párezer forintos kis falusi vályogház közötti skálán hol helyezkednek el a lakásigényeink. S milyen rászoruló az, aki a lakása berendezésére sokezer forintot költ — amikor kevésbé divatos bútort ingyen lehet szerezni. Ezek a „gazdagok

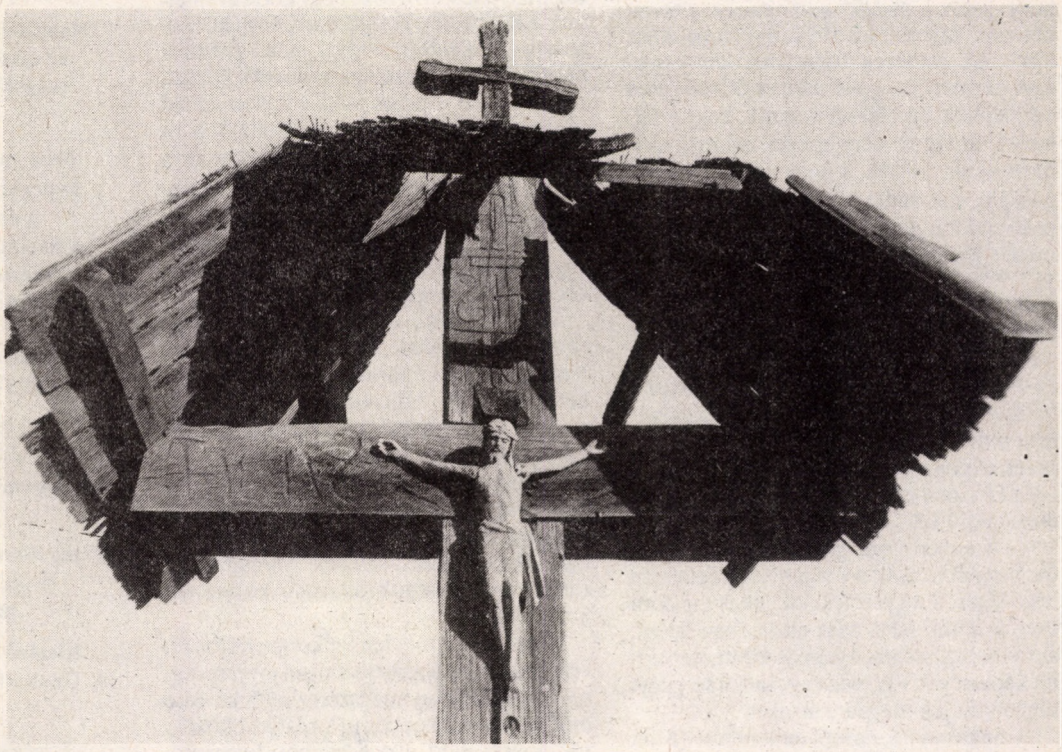

egymást támogatják" adások többnyire a rossz lelkiismeretből fakadnak: „Ha magamnak megengedek ilyen életszínvonalat, akkor az ő hasonló igényét mi jogon minősítsem indokolatlannak?" Szegény a szegénynek nem ad pénzt bolondságra, csak emberi igényre. S ugyanez áll a közösségi pénzfelhasználásra. A hivatalos egyházi keretekbe beáramló pénz nem kis része olyan egyéni és kollektív fogyasztói igényeket szolgál ki, amelyek botrányosak az Evangélium színe előtt. Az egyház, amelynek sok millióny éhező tagja van, hiába tatarozgatja az épületeit, attól a pénzéről döntők „belül még tele vannak kapzsisággal és gonoszsággal" (Lk 11,39). Nem lesz addig tiszta, szép a templom, amíg kufárok és rablók barlangja (vö. Lk 19,46), amíg a templom jövedel-

Legjobb az egyházi adót egyből egy szegény egyháznak elküldeni.

mét irgalmas emberek nem a rászorulóknak adják (Lk 11,41)! Amikor a pénz felhasználásába való beleszólás legföljebb ha formális, legjobb az egyházi adót egyből a szegény egyházak támogatására elküldeni és saját egyházközségünket értesíteni erről, hogy meg ne botránkoztassuk őket (Mt 17,27).

A szegénység mint önálló szolgálat, óriási jelentőségű a jelenlegi jövő-kizsákmányolás, föld-szétrombolás megállításában. Nem hiába lett éppen Assisi Szent Ferenc az ökológia védőszentje. Marx a tőke önfelhalmozását ellentételezve kimondta, hogy az egyetlen értékteremtő erő az emberi munka. Az emberiségnek a saját kárán kellett rájönnie, hogy ez a tétel csak a tőke és a munka szembeállításában érvényes. Az emberi munka csak igen kis mértékben értékteremtő ahhoz képest, hogy az értékek legnagyobb része a Föld készen kapott kincse. Schumacher ezt próbálja megértetni a közgazdászokkal, hogy rendszerük az alaptőkéjét fogyasztja, így a biztos csőd felé rohan. Az ember csupán a háziasszonyhoz hasonlít, aki bevásárol az üzletben és elkészíti az ételt. Ezért azt lehet mondani, hogy a mai helyzetben amennyit az egyszerű megélhetés szintjén felül fogyaszt az ember, azzal többet árt a Földnek, mint amennyit az ellenértékként végzett munkájával használt. A szegény már pusztán a szegénységével hasznosabb, mint aki a szegénység szintjén felül fogyaszt és termel. (A mi eszményünk természetesen nem csupán egy passzív szegénység.)

Istenben gazdag és anyagiakban szegény életünknek roppant vonzónak és felszólító erejűnek kell lennie. Az aszketikus világkultúra az egyetlen válasz a „Túléljük-e a jövőt?" történelmi kérdésére.

Nemcsak elfogadnunk kell tehát a szegénységet, mint az adás és a pénzkeresésre rá nemigen érő hivatás következményét;

hanem törekednünk is kell a szegénységre (mert aki F szinten fogyaszt, az rombol);

és nevelnünk is kell a szegénységre, mert ez az egyetlen útja annak, hogy az emberiség élete ne háború és kizsákmányolás és ökológiai pusztulás; a mi és a ránk bízottak élete pedig Jézustól való szomorú eltávolodás (vö. Mk 10,22), Isten megvetése (vö. Lk 16,13) és boldogtalanság legyen.

11.3. A szegénység Lelke

Milyen indítékokkal hív a szegénységre a Lélek?

— Mondj nemet a Föld tönkretételére.

— Mondj nemet a szegények kizsákmányolására.

— Vállalj sorsközösséget az éhezőkkel. Krisztus testében „ha szenved az egyik tag, valamennyi együtt szenved vele" (1Kor 12-26). De nem képmutatóan, hanem valóságosan, hatékonyan: „Szívére veszi terhünk, gondunk. Vállára venni nem bolond!" — mondja József Attila.

— Képviseld azokat, akiknek még kiáltását is elnyomják. Légy égő gyertyacsonk, hogy „jobban lássák" az emberek a távoli tűzvészt. Myrdal, az 1974. évi Nobel-díjas írja: „Az emberek tudatában két összeegyeztethetetlen gondolatmenet van jelen egyidejűleg: egyrészt felismerik, hogy a fejletlen országok néptömegei iszonyú nyomorban sínylődnek, s hogy nagyarányú segítségre van szükségük; másrészt viszont önző módon nem hajlandók semmiféle lényeges áldozatra e segítség érdekében. Ez

Kipusztul a valóság felfogásának képessége...

az ellentmondás szükségszerűen pusztító hatással van az emberek valóságtudatára!" Személyes hatással kell helyreállítani az emberek valóságtudatát. Ahol élünk, a gazdag világ közepén kell a valóságot képviselni az életvitelünkkel.

— Istenben gazdagon akarunk élni. Az életharmónia csak a szegénység táptalaján lehetséges. S a gyermekeinknek is mindent meg akarunk adni: azaz elsősorban Istent, szeretetközösséget, irgalmas szívet, a szeretet képességét. Ezt csak egy családi szegénységben tudjuk megadni nekik.

— Segíts avval, amiről lemondasz. (Mint a kínai vendégmunkások, lásd 9. 3. pont.)

Nagyon sokan félreértik, félremagyarázzák, kigúnyolják a szegénységet. De a szegénység Lelke, a szeretet megtalálja a helyes életmódot. Azt mondják, a szegénységet a családosok nem tudják megvalósítani. De Teréz anya nap mint nap hétezer gyereket etet Kalkuttában, s ez a nagy család nem akadálya az ő szegénységének. A gyerekeinknek tápláló ételt adni: ez nem gazdagság, hanem szolgálata az éhezőknek. Hiszen a ránk bízottak naponkénti megéhezése ugyanolyan „rászorultság", mint a távoli éhezőké. De ha annak tudatában látom el anyagiakkal a gyermekeimet, hogy jónéhány „fogadott" testvérkéjüknek még enni sem adtam, akkor nem fogom a feltétlen szükségesnél több anyagi dologgal tönkretenni a sajátjaimat, hanem inkább a fogadottaknak adok enni. (Igen, tönkretenni! Mert nem lehet két úrnak szolgálni, s ha jólétet adok a gyerekeimnek, akkor Istent nem tudom nekik adni!)

Praktikusan gondoljuk meg, hogyan szabadíthatunk föl erőforrásokat a szolgálatra. A szeretet nem a reprezentatív szegénységre törekszik, hanem a hatékony szegénységre. A mai ember életében a négy legnagyobb anyagi tétel a lakás, a kocsi, a nyaralás és a lakberendezés. A szegénység legnagyobb horderejű kérdései tehát ezek:

— Hol és milyen lakással elégszem meg? Én is oda tülekszem-e, ahová a legtöbb ember tülekszik, s ahol ennélfogva minden drá-

A szegénység legnagyobb horderejű kérdései...

gább? Keresem-e ehelyett a társadalmi feltörekvés által teremtett „légüres tereket", ahol sokkal olcsóbban jutok lakáshoz (és ahol a szolgálatra is sokkal nagyobb igény van)?

— Valóban többet tudok szolgálni kocsival, mint anélkül? Hiszen egy kocsi üzemeltetése két gyerek neveléséhez, vagy két közösség táplálásához, vagy 7 indiai gyermek neveltetéséhez elegendő erőforrást (pénzt, időt, energiát) emészt fel! S emellett a Föld tönkretevésének talán legsokoldalúbb és leghatékonyabb eszköze! Ilyen sokat ér a kocsi által lehetővé váló többletszolgálatom? S ha némelykor indokolt a kocsi és ezért megveszem, meggondolom-e minden egyes utam előtt, hogy feltétlen szükséges-e kocsival mennem?

— Mit jelent számomra a nyaralás? Ibusz-utat, Balatont, szállodát, kocsikázást? Vagy egy ismerős házát egy kis faluban, egy kerékpártúrát, táborozást, nyugati utat stoppal és hálózsákkal? Fogyasztást, tunyaságot, sznobságot jelent? Vagy csendet, beszélgetést, szépséget, imát, felkészülést, újfajta szolgálatok kalandját, játékot...? S ha van saját nyaralóm (ha már van), segítem-e olyanok nyaralását, akiknek ilyenfajta nyaralásra van szükségük (általában kisgyermekes családok)?

— Ma szinte minden szükséges bútor türelemmel és utánérdeklődéssel ingyen vagy sokkal olcsóbban megszerezhető kevéssé értékes hagyatékokból, új lakásba költözőktől, bontás előtt álló házakból, fogyasztói igényszintű ismerősöktől stb. Ezért az, hogy valaki igen olcsón rendezi be a lakását, nem kíván nélkülözést. A normális esztétika is olcsón, házilag megteremthető. Egyedül az emberek tekintetét kell elviselni. De ha félünk az emberek tekintetétől, akkor jobb, ha szóban sem valljuk magunkat krisztusinak, mert a szó és az életvitel ellentmondásával csak szégyent hozunk Őreá. Ha félünk, hogy meglátják a világosságot, s ezért inkább „lakberendezés-vékát" borítunk rá, akkor minek gyújtottunk egyáltalán fényt? (vö. Mt 5,15) Egy drágán berendezett lakás (ha nem a megtérés előtti életforma maradványa) olyan antitanúságtétel, amely tönkretehet, hiteltelenné tehet minden apostoli törekvést.

11.4. Minden nevelő erőnk alapja az áldozatosság

Az Isten akaratába belesimuló, a hivatás érdekében vállalt, szeretetből fakadó kicsiség, szegénység, védtelenség (s egyes esetekben — nem valami szabály miatt, hanem mert a szolgálat természete megkívánja — a házasságról való lemondás), egyszóval áldozatosság nélkül csak férges, éretlen gyümölcs van. „Nem nagyobb a tanítvány a mesterénél." (Mt 10,24) Mi sem tudunk különb tanítványokat nevelni, mint amilyen tanítványai mi magunk vagyunk a Mesternek! (Legfeljebb, ha komolyan keresik az Isten Országát, kinőnek minket.)

Zsoltár

„Ezerféle börtönében
mérhetetlenül sok ember várja az Urat.
Éhségben és szögesdrótok mögött,
vagy önzésük, félelmük, magányuk,
neurózisuk börtönében
mondják sokan:
valami jót ki mutat immár nekünk?

Naphosszat Érted dolgozom, Uram,
az éjszakában Érted virrasztok,
reggel fáradtan is Reád ébredni
boldogság.

Nem vagyok elismert szakember,
képességeimen alul érvényesülök,
a szolgai munkát végzem,
a fizetni nem tudóknak dolgozom.
Nincsenek befolyásos barátaim,
csak nem-befolyásos barátokat kapok
szolgálatomért.
Velem nem kötnek a nagyok
'kéz kezet mos' szövetséget.

Bolondnak néznek,
ujjal mutogatnak rám,
szabadon szemtelenkedhetnek velem
a suhancok.

Bezzeg dicsekszik kapzsiságával a bűnös,
és áldást mond a haszonleső,
megcsúfolva az Urat.

Kicsivé lettem, nem véd tekintély,
az Úr szavának tekintélyét minden nap
ki kell vívnom.

Kiváltságaimat sorra feladtam,
irigy keserűséggel ösztökélnek,
akik gazdagságukat várják tőlem,
reklámaik villogó fényében
megszégyenítenek.

Biztonságom a múlté,
nevem hírhedtté lett,
a főnökök
nincsenek jó véleménnyel rólam.

Nincs vagyonom, se bankbetétem,
se fényes tisztségem, se érdemrendjeim.
Reprezentatív épületeikben,
elegáns kocsijaik között
lenézetten loholok.

Napkeltétől napnyugtáig utánunk
szimatolnak,
bíráik asztalán kész az ítélet.

Fennhéjázva mondja a bűnös:
nem lesz számonkérés, nincs Isten!
Ez minden gondolata.
Útjai eredményesek,
azt hiszi, hogy messze az ítélet.

De neveti őket az Úr, s nyomuk vész
mindörökre.
Helyüket majd a szelídek birtokolják,
békét hoznak a földre."

(1., 4., 10., 15., 36., 130. zsoltárok, szabadon)

Vallomás a szegények egyházáról

Az örömhír, mint társadalmi kihívás

Graham Greene-nel nemcsak világhírű író távozott közülünk, hanem egy olyan keresztény is, aki már korán megpróbált szemébe nézni annak a valóságnak, amit manapság „kétharmadvilág”-nak nevezünk és eközben azon volt, hogy ne hagyja figyelmen kívül az egyház szerepét, sorsát és felelősségét. Bizonnyal sokan emlékeznek a „Hatalom és dicsőség” című, 1940-ben kiadott regényére és az abban főszereplő mexikói „whisky-pap”-ra. Az 1990-ben Angliában kiadott Egyház és Politika Latin-Amerikában c. gyűjteményes tanulmánykötethez ő írta az Előszót, amelyet az Orientierung ápr. 15-i száma alapján alább közlünk. A különféle tanulmányok olvasása közben keletkezett benyomások nem csak önéletrajzi reminiszcenciákra adtak alkalmat, hanem arra is, hogy Greene élesen foglaljon állást viszonyában a hithez és politikához. Egész életében elkötelezettje volt a közép-amerikai térségnek. Ezért említi kifejezetten az ottani 1983. évi pápalátogatást, mikor emlékezetes módon a nikaraguai kontra-áldozatok édesanyái olyan eltaszítva érezték magukat. E szomorú emlékezés ellenére — az előszót egyébként az 1990. februári választások előtt írta — valamint a könyvben szereplő Francois Houtard tanulmányból származó ismeretanyag ellenére, mely arról tudósít, hogy egy fura fejlődés révén a latin-amerikai püspökök tanácsa, a CELAM a „restauráció intézményesítésének” eszközévé vált — Greene a végén egy megdöbbentő reménynek ad hangot.

Ez a tanulságos kötet, mely annak a latin-amerikai katolicizmusnak fejlődésével foglalkozik, melyből a felszabadítási teológia és a keresztény bázisközösségek keletkeztek, a magamfajta öreg urat arra készteti, hogy székében hátradőlve elmerengjen arról, milyen is volt ez az egyház akkor, amikor majd hatvan évvel ezelőtt nem minden ellenérzés nélkül csatlakozott hozzá: a változások micsoda tengerét kell itt figyelembe venni! Angliában a legtöbb ember számára ez az egyház a római volt. Ezért amikor csatlakoztam hozzá „idegen lettem saját hazámban”, ami mindenesetre egy regényíró számára nem volt feltétlenül rossz; az idegen ugyanis új szemmel nézi a körülötte lévő dolgokat. De mint idegen mindenképp megbélyegzettnek éreztem magam, hiszen nem örültem az olyasmiknek, hogy először is, mint római katolikust a politikai jobboldalhoz soroltak. Sőt még tíz évvel később is sokan azok közül, akik nem olvasták könyveimet, úgy gondolták, hogy mint római katolikusnak, nekem Franco-pártinak kell lennem.

Mégis már a harmincas éves végén megindult valami változás ebben az egyházban. Ezért az első pillanatban meghökkenek, mikor most ebben a könyvben Jon Sobrinonak a közép-amerikai egyházról írt kiváló tanulmányában Gustavo Gutierrez idézetét olvasom, melyben ő Latin-Amerika egyháztörténetét egy Monsenor Romero „előtti” és „utáni” korszakra osztja fel. Végülis Helder Camara, a maga idejében Olinda és Recife érseke, Brazíliában már régen megtette a veszélyes döntést a szegények mellett. Aztán Mexikóban már 1937-ben lehetett valamit érezni abból, amiből később a keresztény bázisközösségek lettek. Az ottani vallásellenes politika következtében az egyház már jelentősen megtisztult rómaias magatartásától, sőt drasztikusan megtisztult, amint azt magam láttam Tabascoban, ahol sem templomok, sem papok nem maradtak, és nem kevésbé Chiapasban, ahol a papoknak még azt sem engedték meg, hogy akár csak egyik lábukat betegyék a templomba.

Ami a magánlakásokon tartott titkos miséket illeti, az „polgárinak” volt mondható, de **amikor vasárnapokon a hegyekből az indiánok lejöttek, hogy puszta emlékezetből és pap nélkül eucharisztiát ünnepeljenek,** akkor ez már bizonyosan olyasmi volt, ami a bázisközösségek kezdetét jelentette.

De amikor most tovább olvasom Sobrinot, rájövök, hogy Gutierrezt félreértettem. Romero érsek mátíriuma az első püspök**gyilkosság az oltárnál Becket Tamás óta. II.**

János Pál túlságosan visszafogottan ítélte el ezt a gyilkosságot. Ez a mártírium úgy, amint azt Gutierrez leírja, bizonyosan vízválasztóvá vált a szórványos kezdeményezések és a latin-amerikai egyházban ma látható állhatatos ellenállás között. Ez utóbbit minden bizonnyal az a ma is látható pimasz segítség is előidézte, amit az USA-kormányzat nyújt a halálbrigádoknak Guatemalában és El Salvadorban, valamint a kontráknak Nikaraguában, ami még az észak-amerikai püspököket is tiltakozásra hívta ki. A Fehér Ház magának köszönheti, hogy ma már nem úgy áll a helyzet, amint korábban, és nem is lesz úgy többé.

A szegények egyháza és a bázisközösségek nem csak az USA-hatalommal, a halálbrigádokkal és a kontrákkal szemben bizonyítják erejüket, hanem Ratzinger bíborosnak, a „felszabadítási teológia csúcsellenzőjének” elrómaiasító nézeteivel, valamint II. János Pál pápa talán érthető előítéleteivel szemben is.

Azt írtam „érthető”, mert az az érzésem, talán lengyel hazájának ötvenes éveiből származó tapasztalatai vezették a pápát éktelen viselkedéséhez nikaraguai látogatása alkalmával. Az a hamis párhuzam vezette őt, ami fennállt a nikaraguai kormány, melyben három pap a legfelsőbb pozíciókban vett részt és a kelet-európai békemozgalom között, amely mögött egy külföldi hatalom állt azzal a tudatos szándékkal, hogy az országban az egyházat széthasítsa. 1955-ben egy hónap alatt beutaztam Lengyelországot, amikor a Pax-mozgalmat már megalapították. (...) A Pax-mozgalom, mely külföldön született, az évek során veszített jelentőségéből, míg az a mozgalom, melyből a felszabadítási teológia, a bázisközösségek és a szegények melletti döntés keletkezett, bennszülött volt. Ezért a Pax-szal semmi közös nincs benne.

Amint ez a könyv bizonyítja, az amerikai kontinensen a katolikus egyház új életerőre kapott, noha harcol ellene az USA-adminisztráció és üldöztetést szenved El Salvadorban, Chilében, Paraguayban és Guatemalában. Szeretnénk remélni, hogy idővel még a római kúria is megtér talán XXIII. János pápához ahelyett, hogy tovább követné Ratzinger bíboros és a jelenlegi CELAM nyomdokait. •

A legvédtelenebbek, legkiszolgáltatottabbak oldalán kell állnunk:

Rokonaink végveszélyben!

(Üzenet az Ob mellől)

Augusztus elején sikerült néhányunknak eljutni Ugorföldre, az Ob és Irtis mellé. Busszal, vonattal, vidéki repülővel, hajóval, helikopterrel. Még léteznek olyan vogul (manysi) és osztják (hanti) apró települések, ahol a hagyományos életforma szerint, a természet részeként élnek rokonaink. De éppen az ő földjükön folyik a legbrutálisabb természetpusztítás (Nyugat-Szibéria) a kőolaj, földgáz kutatása és kitermelése miatt, s így létföltételeiket veszítik el a halászó, vadászó, gyűjtögető, rénszarvaspásztorkodással foglalkozó, használati tárgyaikat művészi remekműként készítő, fenséges világképpel rendelkező obi ugor rokonaink. Akik közülük még a hagyományos életmód szerint élnek: művészek, kézművesek, költők, papok, tanítók, orvosok, vadászok, halászok, pásztorok, geográfusok, biológusok, ökológusok egyszerre. A civilizált embernek volna mit tanulnia tőlük, de mégsem teszi, mert útjában állnak fizikailag és ideológiailag. Ezért inkább „civilizálja" őket, s e fáradozása közben a vodka a legfőbb segédeszköze.

A Franciaország nagyságú Ugorföldön már csak a lakosság 1 %-a őslakos (10-15 ezer), a betelepülők száma csaknem másfél millió. A gyönyörű szép tajgás, lápos, mocsaras, kanyargó folyók által szabdalt ország kétharmadán már szétrombolta a természetet a kőolaj- és földgázipar és geológusaik hada. A maradék egyharmad területen is már olaj- és földgázvezetékek fekszenek.

A kőolajipar pusztításaiból nyugat-európai cégek is kiveszik a részüket s már amerikai jelentkezők is akadtak.

Úgy tűnik, a Jelcin-rendszer éppúgy nem, vagy még kevésbé kíméli az őslakókat és környezetüket, mint a brezsnyevi. Ugor értelmiségiek panaszolták, hogy Jelcint augusztus 7-ére Hanti-Manszijszkba várják, de az őslakók újságíróit előre kitiltották a sajtókonferenciáról.

A helyi értelmiségiek kidolgoztak egy tervet, miszerint a maradék épebb területeknek legalább egy részét helyezzék védelem alá, s azokat a hagyományos életforma szerint élő családok kapják. A terv azonban kivihetetlen külső támogatás nélkül.

1. Akinek kapcsolata van a Greenpeace-szel, a WWF-fel vagy a Global 2000-rel, kérje segítségüket!

2. Akinek kapcsolata van észak-amerikai indiánokkal, akik ősi területeikért kártérítést követelnek, próbálja meg elősegíteni a kapcsolatfölvételt, tapasztalatcserét köztük és az obi ugorok között!

3. Aki nemzetközi jogászt ismer, próbálja meg fölkérni az obi ugorok ügyének képviseletére!

4. A győztes, de végtelenül becsvágyó Jelcintől próbáljunk meg ígéretet szerezni az obi ugorok jogainak tiszteletben tartására a Greenpeace vagy a WWF közvetítésével!

5. Próbáljuk meg egy világlap munkatársát meggyőzni arról, hogy írnia kellene az obi ugorok és országuk elhallgatott tragédiájáról!

Az obi ugorok szomorú helyzete a megrázó figyelmeztetés: a természet és a természeti népek elleni közvetlen vagy közvetett irtóháborúban diktatúra és „demokrácia", Brezsnyev és Jelcin, Moszkva és Bonn egyre megy.

S ha a gépkocsiközlekedés további mesterséges gerjesztéséről van szó, nem szabad elfelejtkeznünk róla, hogy a sok más keserves következmény mellett több ezer éves kultúrájú, művészet átszőtte életet élő, példamutató bölcsességű, mesésen szép lelkű népeket és leírhatatlanul gyönyörű országunkat döntjük a pusztulásba az egyre féktelenebb kőolajkitermeléssel.

Hadd álljon itt még egy jelszó, ami azonban nem közönséges lózung, hanem rokonaink szívéből fakad (én egy vidéki tanítónő gallérján láttam kifírva):

Óvd a természetet, életed anyját!

A legfrissebb fejlemény: A Jelcin-rezsim egyik legelső intézkedése volt a „kis és ősi életmódot folytató" népek jogállásáról szóló passzust kihagyni az új alaptörvényből. Így szinte minden „jogállami" akadály elhárul a kis népek földjének végső kirablása elől.

1991. VIII. 26.

Kiszely Károly

Ti vagytok a Föld sója?!

A pap tökéletes: órákig ül a gyóntatószékben, jellemzi őt az áhítat lelkülete, pontosan végzi az Egyház által rárótt imádságokat, a breviáriumot, tele van jóakarattal, mégis hiányzik plébániája életéből a krisztusi lüktetés. Mintha nem lenne kovász a sütnivaló kenyérben...

A téli forradalmi nagy lelkesedések idején valaki merészen „bedobta" az ötletet egy líceumban: „Hívjunk meg egy papot egy beszélgetésre"! Az osztály zöme felzúdult: „Nem kell nekünk a pap!" Vajon elvetemültségből, tudatlanságból, téves ismeretekből táplálkozik e viszolygás, vagy mi is okai vagyunk netalán?... Elgondolkodtunk-e azon, hogy bármennyire kegyesek, tapintatosak, óvatosak, papi életünket katonás hősiességgel megélők is lennénk, egy más, elfelejtett világ távolából szól tanításunk (még azok legszebbike is), ha nem tudunk ember lenni az emberek között. Vagyis, ha papságunk nevében megfeledkezünk ember voltunk számos lényeges összetevőjéről, a személyes emberi kapcsolatok vállalásában rejlő lehetőségektől a természetességen át a másik személy tiszteletéig, ami egyúttal önmagunknak, az ember istenképiségének járó tiszteletadás is.

Érdemes ezt a vonalat ápolni, vagy új, bátor és ezért némi kockázatot is jelentő útra kellene térni?

Ki a felelős azért, hogy a fiatalok (azok is, akik mindennek ellenére kitartanak) mostohagyermekeknek érzik magukat az Egyházban, rezignáltan hallgatják, hogy ők a jövő, a reménység, miközben bizalmatlanságot, tartózkodást tapasztalnak lépten-nyomon az Egyház vezetői részéről: nem igénylik a hozzáértésüket, nem figyelnek igazán az elvárásaikra, közömbösek a kételyeikkel szemben, és személyes igényeiket folyton korlátok közé szorítják.

Valljuk be, bármennyire fájó is: egy igen szűk réteget, a nagyon szerencséseket leszámítva, óriási a szakadék papok és hívek között.

Mert elbástyázzuk magunkat normák, hagyományok és keretek mögé, és valódi keresztény küldetésünk, ami a leglényege az emberi létnek — ha már közösséget vállaltunk sokat próbált Egyházunkkal —, kívül reked a kereten. Hiányzik belőlünk az átütő erő, a krisztusi tűz: amikor Ő az emberekhez szólt, szavain érzett, hogy nagyon fontos dologról, kinek-kinek a boldogságáról van szó. Hangja a valóságot közvetítette, s a ma embere ugyancsak valóságalapot keres a keresztény tanúságtevő tanúságtételében. Krisztus szellemében volna jó újszerűen, „maian" szólni, s ennek alárendelni a kényelem biztonságát, vállalni az úttöréssel járó kockázatokat.

Az erőfeszítés pedig minden bizonnyal megteremné a maga áldásos gyümölcsét.

T.O.M.CS.I.

(A Csíksomlyói Kistestvérből)

Dokumentumhűséggel

A Taize-i Ifjúsági Zsinat indulásáról

(Második, befejező rész)

Ma éjjel arról álmodtam, hogy hazaérkezésem után keresztény voltom miatt börtönbe csuktak. Olyan valóságosnak éltem át, hogy közben fölébredtem és újra elaludtam és ugyanazt álmodtam tovább és nem tudtam elhinni, hogy csak álom ez a borzalom. Sírva könyörögtem a bírónak, hogy enyhítsen a büntetésemen, de erre még több évre ítélt. Rettenetes fájdalmat éreztem belül. Utána valahogy meg tudtam szökni, találkoztam édesanyámmal, de közben már a város utcáin riadóztatott egységek kerestek. Ekkor már nyugodt voltam, bár tudtam, hogy aligha sikerül megmenekülnöm. Otthon kiderült, hogy ha nem megyek vissza a börtönbe, akkor az egész családot elfogják. Nyomban visszamentem, de a zárkámban már újra ráeszméltem a csapás súlyosságára. Ismét jött a nagy belső fájdalom, bár már nem borított el, tudtam nagylelkűbben gondolkodni. Valószínűnek látszott, hogy a szökés miatt még fölemelik a büntetésemet. Rád gondoltam, szinte csak rád, vajon mi lesz velünk ennyi év alatt...

Bizonyára a Bernholddal való beszélgetés hozta ezt az álmot, noha igen kicsi a valószínűsége, hogy börtönbe kerül, ő most indul haza és áll a bizottság elé. Egy fiatal francia is beszélt tegnap erről, hogy megtagadta a katonáskodást és kétszer annyi ideig mezőgazdasági és szociális munkát kell végeznie helyette.

A jel itt van. Nem olyan nagy, de valóságos. Az ide jövők egymást elfogadása. S az érdeklődő, kereső sokaságon belül az elkötelezettek nagy száma a világ minden tájáról, akik igaz gondolkodással, kikalapált jellemmel és áldozatos élettel dolgoznak. Milliószor elszégyeltem magam ez alatt a pár nap alatt, ilyeneket látva. S talán a legnagyobb jel az a változás, ami egy turnus alatt itt végbemegy. Az elején alig más, mint egy nagy csődület. Mivel egy turnus utolsó előtti napján érkeztem, átéltem a turnusváltás zuhanását: az elején a beszélgetések közömbösségben és elégedetlenkedésben vergődnek, a szervezés nehézkes. Azután újra kialakul az a nagyszerű ünnep, amire érkeztem.

Csak egy persely van, az ajtónál, s az van ráírva: „Hogy mindenkit fogadhassunk". A templomba nincs ünnepélyes bevonulás, csak csend, a fiatalok és a szerzetesek egyaránt szállingóznak, helyet keresnek, letérdelnek, imádkoznak. Aztán Roger testvér föláll és elkezdődik a himnusz. Ma az egyik szerzetes elkésett, himnusz közben bejött, megérintette Roger karját, egymásra mosolyogtak és ment a helyére.

Angelina spanyol, fél évet töltött Latin-Amerikában. Egyedül ment, mindenütt lelt barátokat, olyan elkötelezett fiatalokat, akik a legszegényebbek közé mentek élni, meghallgatni, szolgálni. Észak-Amerikából is sok fiatal él ott. Sokan a halálukat is elfogadják elkötelezettségük végső pontjaként, mint a mag földbe hullását. A szegények mellé állókat az erőszak fenyegeti, nyom nélkül tűnnek el (repülőről a tengerbe dobják vagy a fogdákban kivégzik őket). Küzdelmüknek a Zsinat reményteljes dimenziót ad. Ünnepeikben egész helyzetüket Istenhez emelik. Kapcsolatuk a gazdag országokkal nehéz, mert az érzésük is és a tudományos helyzetelemzés is azt mutatja, hogy mi vagyunk az okai a borzalmaknak.

Nagyon fáj ez a rettenetes helyzet az „emberiség nyomornegyedeiben", amelyről egyre többet hallok. Az éjjel nem álmodtam a fájdalmat, hanem valóban őrült rémületes fájdalom volt bennem, még reggel is sokáig a hatása alatt voltam. Most is nem pusztán tudom, hanem érzem, hogy milyen rettenetes dolog a szegények közé menni, küszködni, reménykedni, vigasztalni, segíteni, beszélni, könyörögni és aztán rövid idő és vállalni egy iszonyatos halált, amelyről senki nem fog tudni semmit. Soha nem fogunk eljutni ennek a hősiességnek a megértéséig, amelyet nem a harag szenvedélye, hanem az irgalom táplál, soha nem jutunk el kis üvegházunkban az irgalomra, mint ahogy nem tudjuk megérezni önelégültségünket és önámításunk kirívóan kegyetlen voltát sem.

Angelinával is előkerül az a (tipikusan kelet-európai) gondunk, hogy a bázisközösségek nagy összegeket adnak össze a világ legszegényebbjeinek, de nagyon szűkösek még az illegális lehetőségeink is, hogy valutára váltsuk és elküldjük a pénzünket. Lelkesen bólogat és hangsúlyozza a fő feladatot: otthon elmondani mindenkinek, hogy milyen baj van a világban. Sok levelezés sem kell, de a leveleket sokaknak megmutatni.

Bernhold nekem adta „a követ". Azt mondta, hogy új nevet kaptam és meg kell változtatnom az életemet. Tervezni könnyű, de itt és most kell elkezdenem, mert különben hazamenve elkap a gépszíj. Valóban azt érzem, hogy vonz egy csodálatos eszmény és mégis még az itteni életem is rengeteg hibát tartalmaz. A mai este jó volt, tudtam segíteni megotthonosodni a két új csoporttagunknak. Talán nem voltam gőgös, hanem kicsit hasonló Jacques-hoz.

Ma csak lézengtem. Ez a szabadság rádöbbent, hogy nem lehet hősi elkötelezettség nélkül értelmes életet élni. Ugyanabba az örömtelenségbe zuhantam, amit haszontalanságom érzése otthon is sokszor okozott bennem. Beálltam mosogatni, aztán még sokáig a konyhán dolgoztam és beszélgettünk közben. Mindjárt jobban éreztem magam.

Kis színjátékok, pantomimok: az emberek megszelídítéséről; a rossz közösség nem fogadja be az új embert; a civilizáció kiszolgál bennünket, de megcsömörlünk, magunk dolgozunk és megbékítjük a civilizáció megszállottait is; emberlánc kibogozása; „nekem senkire sincs szükségem" s eldőlnek; „én gyönyörű vagyok, a tiedre is szükségem van" s meghalnak a harcban; egy srác a magvető példabeszédet jeleníti meg — barackosztogatással. Aztán „tanuljunk könnyen, gyorsan színészkedni"-t játszunk párokban, először két mérges veszekedését, azután egy nagyon udvarias találkozást kell rögtönözni...

Rasid marokkói, vékony, alacsony fiú, a muzulmánok közt készíti a Zsinatot. Azt mondta, nagyon nehéz elhitetni a muzulmánokkal, hogy a keresztények ma már máshogy gondolkodnak és nekik is meg kell változniuk.

Stephan elbúcsúzott tőlem ma este. Jacques-tól vettem legnehezebben búcsút. Kicsit szomorú vagyok, mert valahol bennem nagy szeretet ébredt iránt uk és a nyelv meg a félszegségem miatt nem tudott eléggé kiáradni feléjük és amikor arra gondolok, hogy esetleg soha többé nem találkozunk, akkor a szívem majd megszakad és áldom Istent, hogy olyannak alkotott bennünket, hogy tudunk felejteni és a szeretetünk Benne megmarad és amikor Hozzá eljutunk, újra megtaláljuk, de itt nem fáj sokáig és kibírhatatlanul, bár ha az éjjel megélt szituációra gondolok, úgy érzem, szinte kibírhatatlan lenne, ha nem találkozhatnék többé Veled. Jacques örömére emlékezem, ugrált boldogságában, amikor találkozott egy magyar házaspárral, akiktől évekkel korábban már így „örökre" elbúcsúzott, s

érzem, hogy az öröm nagyobb minden fájdalomnál és ezek a nehéz búcsúzások előkészítenek egy haláltmegvető bátorságra, mert a fájdalmak elmúlnak, de a boldogságunk nem fog elmúlni soha. Csodálatos, „szem nem látta, fül nem hallotta" boldogságra sejtettem rá itteni élményeimben. Itt az örömünkbe szomorúság vegyül az egység külső és belső akadályai, a jó szándékúak hibái és a gonoszok hatalma miatt, és ezt a töredékes életet csak úgy lehet elviselni, ha állandó fejlődésben vagyunk és az alázatosság-bocsánatkérés és az elébesietés-megbocsátás aktusaival újra és újra közösségünkbe engedjük Istent.

Korán keltem, még együtt imádkoztunk. A kő a világ minden jóságát szimbolizálja számomra és mindezek nevében kér engem.

* * *

Elérkezett az elutazás napja. Jacques még egy stoppot is keresett nekem, két olasz srácot, akik egy kis Fiat 500-assal Torinóba mentek. Tíz óra hosszat szorongtam hátul a hátizsákok mellett. Néhány szép helyen azért megálltunk. Torinóban nekem adták a maradék francia pénzüket. Kivittek a város szélére, aznap még hetven km-t haladtam, azután egy Shell kút mosdójában rendbe tettem magam és egy kukoricaföldön megaludtam.

Az otthontalanság elnyüvi az embert. Még csak húsz napja utazom, annak felét is a taizei vendégszeretet tette könnyűvé, de már sejtem, hogyan vágyakozhatott a költő otthon és tiszta asszony után; mit jelentett, hogy az Emberfiának nem volt fejét hová lehajtania, és miért került az irgalom hat cselekedete közé a vándorok befogadása.

Amint álldogálok az utak mellett, az adott ország nyelvén igyekszem az elemi mondandókat megtanulni a társalgási szótárból. Csak pár mondatot tudok, de azt választékosan. Meghatja az embereket, amikor az anyanyelvükön hallják, hogy „szívemből sajnálom, hogy nem beszélem az ön anyanyelvét". A naplómba ragasztott térképrészletek és más képek segítenek megértetni, ki vagyok, honnan hová utazom, mi érdekel — s valamit az üzenetből is, amit a szívemben hordozok. Az egyik házaspár annyira megkedvelt, hogy ráálltak a sztráda belső sávjára kétszázas sebességgel, s a megelőzött kocsik rendszámtáblájára írt városneveket figyelve próbáltak nekem egyenest Rómába vivő autót fogni — sikertelenül. Vigasztalásul adtak ötezer lírát — lám, milyen fölösleges aggódnom a filléreim miatt. Később egy lány vett föl, kioktatott, hogy az olasz fiatalok nemigen foglalkoznak világproblémákkal, legjobban a szexualitás érdekli őket. Rád gondoltam, amikor a változatosság kedvéért egy Agip kombinát mellett aludtam egy parkban. Egy liter tej volt a vacsorám. Sátram nem lévén, választanom kellett a hőség és a szúnyogok közt, így reggelre jól összecsipkedtek.

Kora reggeltől késő délutánig egy helyben álltam. Iszonyú hőség volt, időnként bementem az Agip bárjába s a légkondicionált hűvösben nézegettem, hogy kevergetik a tizennégyféle üdítőitalt hűsen és gyöngyözően az automata mixgépek. Érzem, ahogy a naplóm s az érzelmeim meggyérülnek a fárasztó napokon, amikor autósok ezreinek közömbösségével találkozom. Délután egy spanyol srác érkezett stoppal, együtt próbáltunk tovább jutni. Olyan fáradt voltam, hogy javaslatomra aludtunk egy órát az árnyékban, azután ettünk, lencsefőzelék- és halkonzerveket. Kenyér nem volt. Este hétkor újra kiálltunk az út mellé s lám, két stoppal estére Rómában voltunk. A második kocsi vezetője adott volna szállást, de csak nekem, ezért inkább kerestünk egy parkot. A Villa Borghese-ben aludtunk el a fűvön.

Arra ébredtem reggel, hogy hideg van a hálózsákban. Valaki egy nagy nyílást vágott az oldalán, olyan ügyesen, hogy nem ébredtem föl rá. A hálózsákban a derekamon levő kis bőrtáskát vágta le az övemről és a pénzemet, irataimat vitte el. Alig akartam elhinni, de a kés nyomai világosak voltak. Elsősorban a naplómat sajnáltam. Nagy örömmel találtuk meg a naplót és az iratokat egy közeli utcalámpa alatt szétszórva. Ott vizsgálhatta a zsákmányt s a pénzt kivéve mindent eldobált. A kapott adományokkal együtt kb. hétszáz forintnyi volt, különféle pénznemekben.

Megdöbbentett Istennek ez a hatalmas oktatása. Taizébe érve ugyanis fölmértem, hogy az addig eltelt napok alatt kb. száz forintnyi valutába került önmagam fönntartása (hiszen az utazás stoppal, és a szállás Isten szabad ege alatt ingyen volt és akik fölvettek, sokszor meg is vendégeltek otthonukban vagy vendéglőben, sőt kétszer pénzt is kaptunk). Ezért a Taize utáni tíz napra — némi aggódással — csak száznyolcvan forintnyi pénzt hagytam meg és a többit, kb. négyezer forintnyit, odaadtam az egyik Latin-Amerikában küzdő keresztény csoportnak. Odahaza még úgy terveztem, hogy amennyit csak lehet, megtakarítok, de csak az utam végén, Velencéből adom föl postán dom Helder Camarának (akinek címét Gyurka bácsitól kaptam). Isten most megmutatta, hogy minden pénzem a rablóé lett volna, ha nem merem utam közepén, legtávolabbi pontján odaadni. Arra is megtanított, hogy Őbenne bízzak, most, hogy beteljesedett rajtam a teljes szegénység, amit magam nem mertem vállalni.

Visszaemlékeztem Jacques-ra: Krisztusban bízni! A spanyol srác megreggeliztetett, s adott még huszonöt forintnyit. Mester atya adott kétszázötvenet. Perceken múlt, hogy összetalálkoztam Lacival, akivel a francia határig együtt utaztunk. Így már nem is voltam egyedül.

Cordia nővérnél a Vatikáni Rádióban annyi képeslapot írhattam, amennyit csak akartam. A Focoláré egyik vezetője a rájuk jellemző figyelmes, gyakorlatias szeretettel fogadott (amivel Loppianóban is találkoztam), fürdéssel és evéssel kezdhettem nála és még az ingemet is kimosta, mire estére visszaértem hozzá. Kaptam ajándékba a frissen megjelent könyvükből.

Lucernaföldön alvás után reggel érkeztünk Assisibe, talán nem teljesen méltatlanul Ferenchez, a természetben 'csavargó' Isten szegénykéjéhez. Gyönyörű az esti panoráma a hegyről. Már a viszontlátásra gondolok, úgy érzem, komoly leszek, ellep majd az est csendje kettőnket. Vajon szereted, ha komoly vagyok és csöndes? Laci néha megró érte. Taníthatnál gyerekségre: nem megkeresni a dolgok értelmét, amikor éppen csak átélni kell őket.

Újra elváltak útjaink Lacival, viszontlátásra az őszi első algebra előadáson. Egy fiatal olasz hölgy Veronáig visz, meghív hozzájuk. Csokoládés kenyér és paradicsomos spagetti a vacsora, utána borozás, pálinkázás, rettentő bőbeszédűek és hangosak. Egy igazi olaszos lányszobában szállásolnak el, piros tapéta, egy fél falat betöltő bikaviadal-kép és egy másik fél falnyi tükör társaságában alszom.

Kínlódásaim közben gyakran gondolok Rejtő könyveire, amelyek annyi humorral írják le a szinte elviselhetetlent. Hogyan lehet élni nyomorúságban? Fardé Péter kalandjaiban ott van az irgalmas mohamedán, akinek (mint ahogy tegnapi vendéglátóimnak is és mindenkinek) megvannak a maga korlátai a jóságban. Hogyan lehetne legyőznünk a jóságban való korlátainkat?

Velence is felér egy mini ifjúsági találkozóval, rengeteg fiatal hátizsákkal, könnyen barátkoznak és este a kis hidak minden lépcsőjén alszik egy-egy 'hálózsák'. Egy elhagyott templom oszlopos előterében aludtam a csupasz kövön, piszok és üvegcserép mindenütt. Éjjel részegek lármáztak, hajók jártak. Reggel tapsra ébredtem, a mellettem fekvők ijesztgették el maguk fölül a galambokat.

A vendégszeretet csodálatossá tette az egész egy hónapos utat. Ha Ibusz-utazáson lennék, csak a turistáknak készített kirakat-világot látnám. Így benne élek az életben. Rengeteg jó szándékú emberrel találkozom (eleve már azokkal, akik fölvesznek), beszélgetünk, otthonaikban lakom, családi és közösségi alkalmakon vehetek részt.

Az utolsó nap ajándéka: amikor Velencéből fáradtan, honvággyal hazaindulok, egy Alfa Romeo vesz föl, az olasz srác a menyasszonyáért megy — Budapestre. Hétszáz kilométer után éjfélkor pontosan a házunk előtt állunk. Behívom vacsorázni: kezdődik a következő életszakasz, amikor én leszek vendégszerető.

Simonyi Gyula

Taizé

59 Gyújts éjszakánkba fényt – Dans nos obscurités

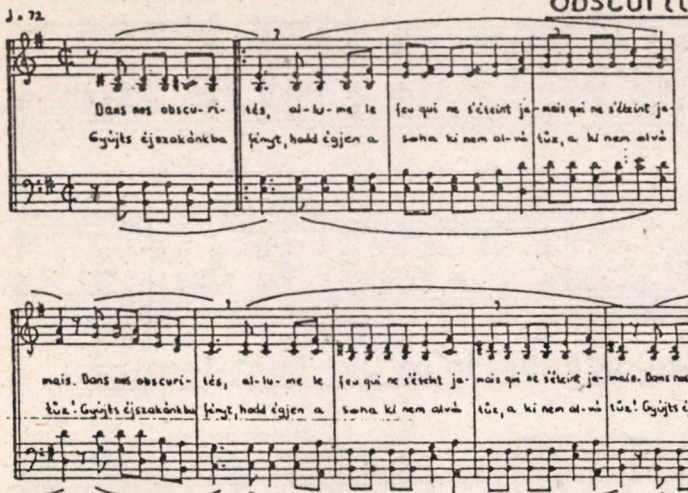

56 Jézus életem – In the Lord

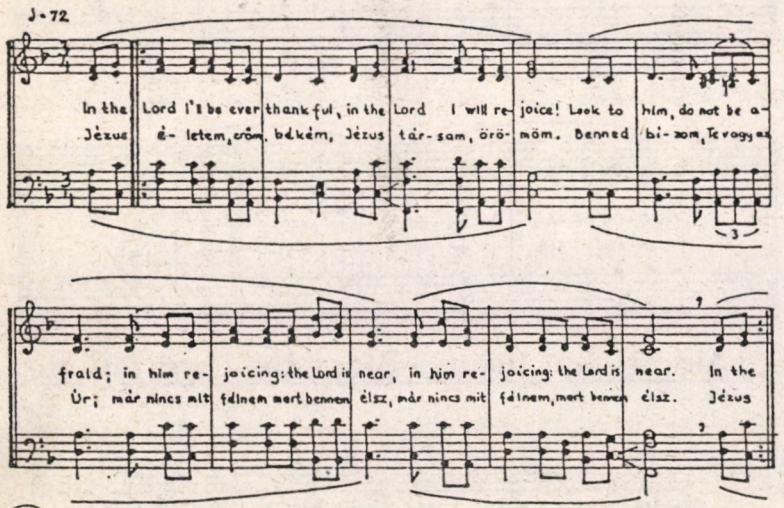

53 Irgalmas Istenünk – Misericordias

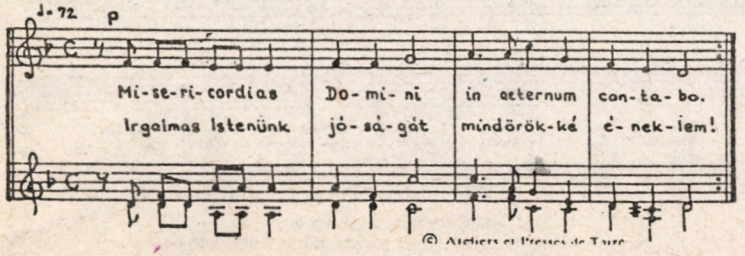

© Ateliers et Presses de Taizé

11 Gloria tibi Domine (Dicsőség neked Istenünk!)

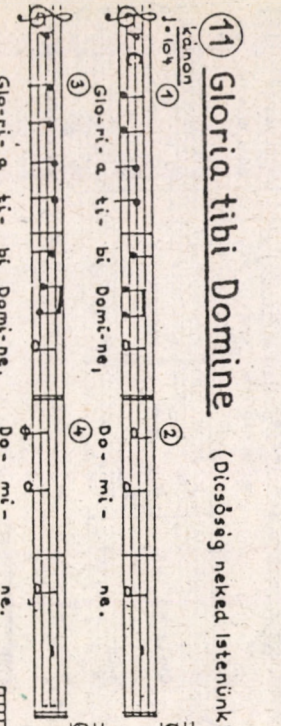

9 Gloria (Dicsőség a magasságban Istennek!)

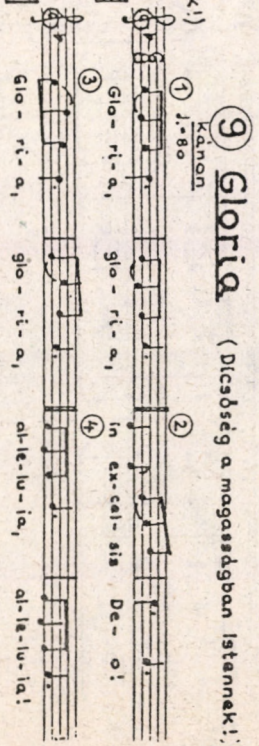

79 Goszpodi (Uram, irgalmazz!)

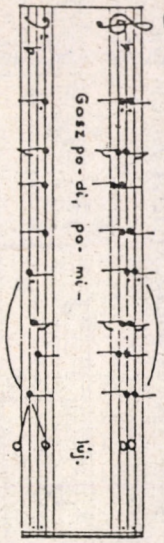

Kyrie eleison (Uram, irgalmazz!)

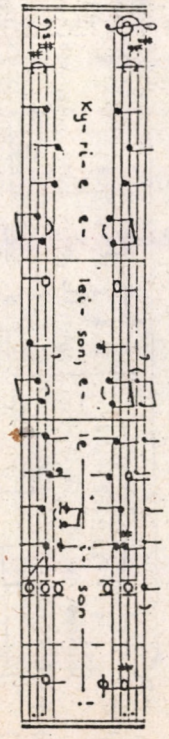

Alleluja 1.

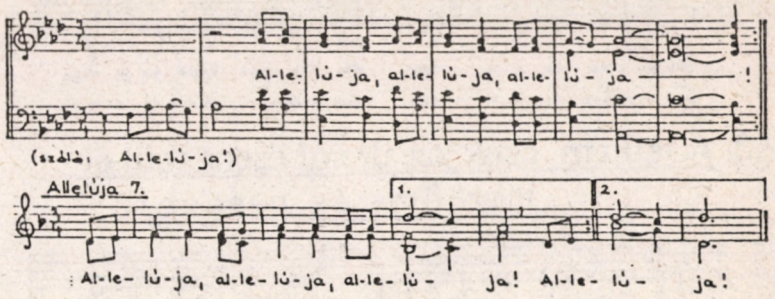

Alleluja 7.

76 A fényem Jézus, te vagy – C'est toi ma lampe

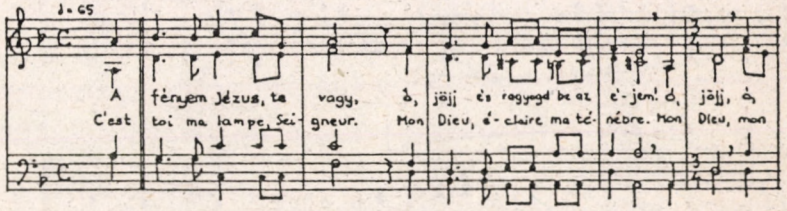

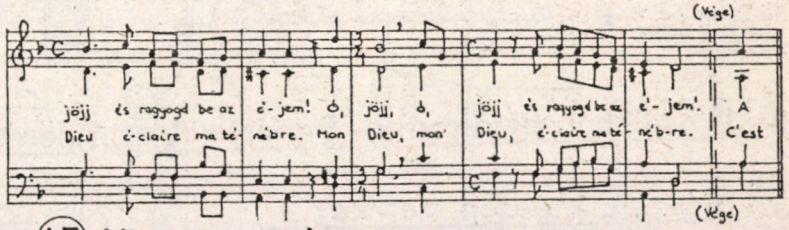

45 Virrassz még – Bleibet hier

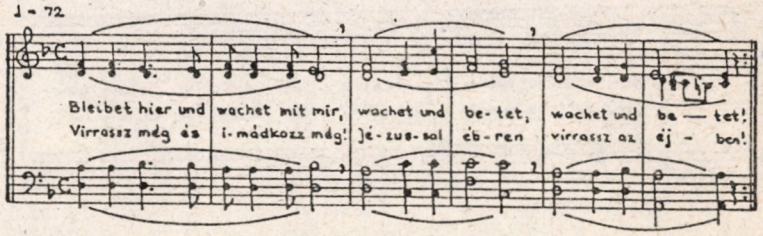

46 Várj és ne félj – Wait for the Lord

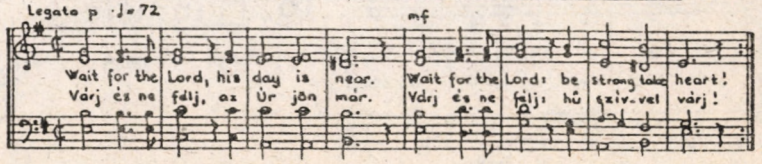

38 Ahol szeretet - Ubi caritas

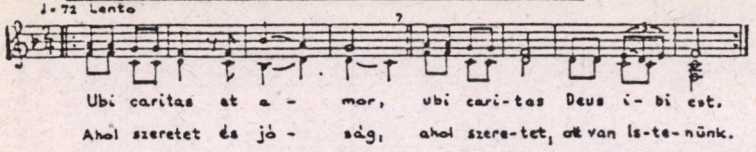

48 A lelkem csak az Úrnál csendesül el - Mon âme se repose

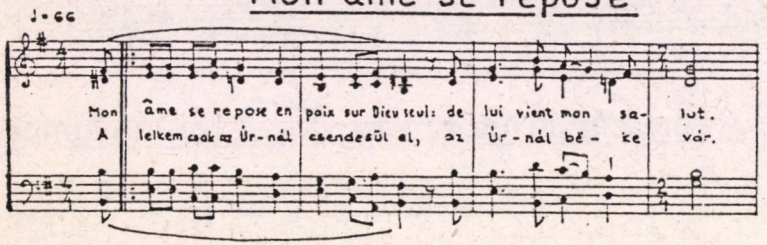

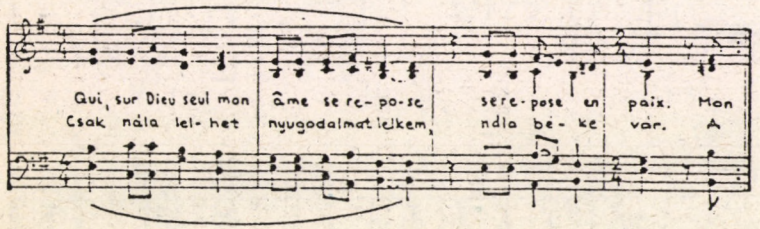

52 Jó az Úrban bizakodni - Bonum est confidere

52 Dicsérje minden nemzet - Laudate omnes gentes

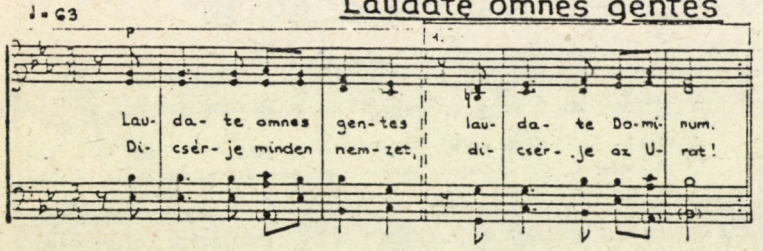

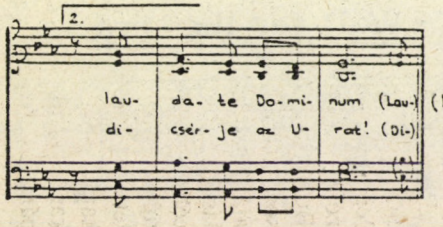

8 Magnificat

(Magasztalja lelkem az Urat.)

5 Jubilate coeli

(Ujjongjatok egek és földek, Krisztus valóban feltámadt!)

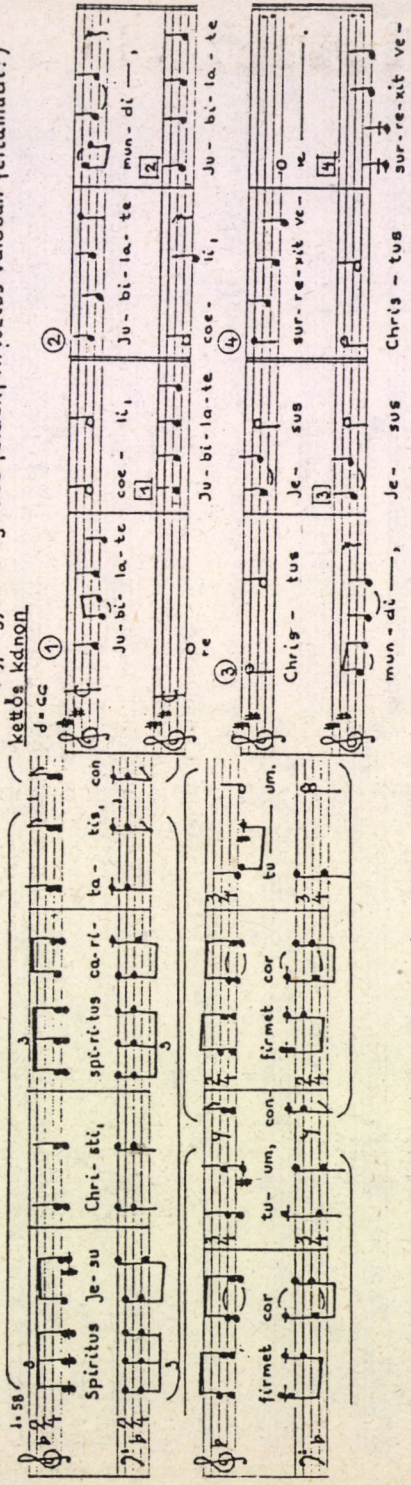

71 Spiritus Jesu Christi

(Jézus Krisztus Lelke, a szeretet Lelke erősítse meg szívedet!)

37 Áldjátok az Urat - Laudate Dominum

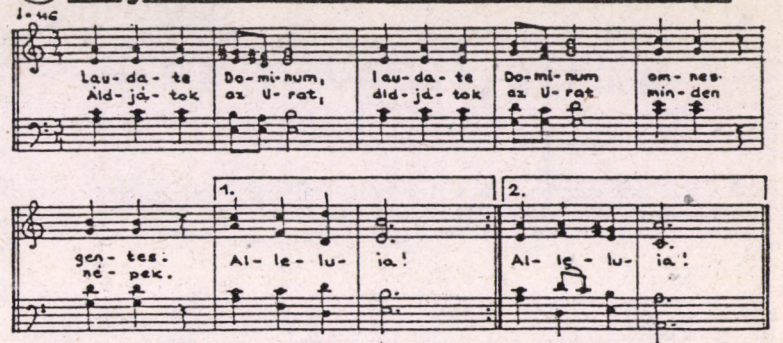

51 Bizakodjatok, jó az Úr - Confitemini

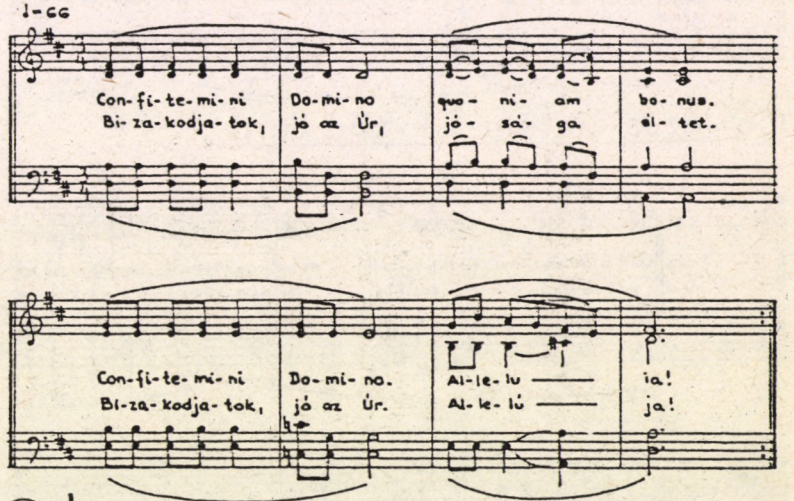

63 Áldott légy Uram - Bless the Lord my soul

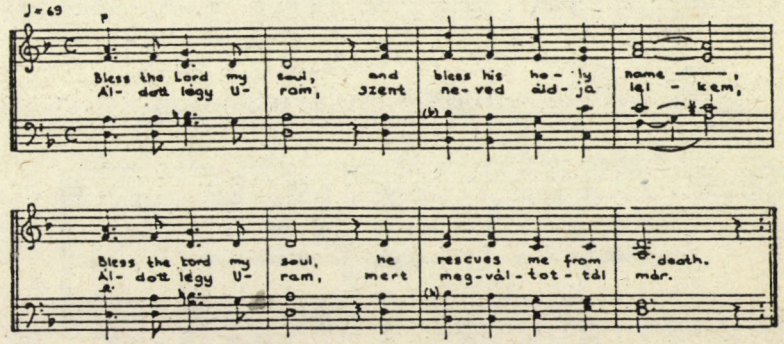

71250 Taizé-Communauté, France
Tél. communauté: (33) 85.50.30.30; accueil: (33) 85.50.30.01

Leszkay András bácsi Moha-meséje

A csomagok

Gyopár bátyám tizenegy éves korában a Mikulás nap előtti reggelen beutazott Vácra. Ekkor már olyan komoly és higgadt viselkedésű volt, hogy nyugodtan elengedték szüleink egyedül. Délben tömött tarisznyával érkezett haza és kirakta az asztalkájára, amit vásárolt: három zacskó cukrot, három tábla csokoládét, három koszorú fügét, három doboz datolyát, három narancsot, három csokoládé mikulást, három ív piros papirost, meg egy kis gombolyag aranyszínű zsineget. Ugri Bugri öcsénk — aki akkor ötesztendős volt — megkérdezte tőle: „Kiknek adod?" Gyopár azonban azt hitte, árt a tekintélyének, ha kisebbek kérdésére fölényeskedés nélkül válaszol. Tehát ezt mondta: „Majd megtudjátok. Terád szükségem is lesz estefelé, ma ne menj át Fujóskához." Fujóska Ugri Bugri barátja volt.

Ebéd után leült Gyopár az asztalkája mellé és három csomagot készített a vásárolt csemegékből. Mire elkészült a csomagolással, már kezdett is sötétedni. Meggyújtotta a mennyezetről függő petróleumlámpát és elővett fiókjából három nagyon finom levélpapirost a hozzájuk való borítékokkal. Én képeket nézegettem valamilyen könyvben, de sűrűn fel is pillantgattam és láttam, hogy csak egyetlen sort ír mindenik levélpapírra, már írja is alá. A borítékokra meg csak egy-egy nevet írt, címet nem. Aztán óvatosan behúzta a leveleket a csomagok arany zsinórja alá, és Ugri Bugrihoz fordult: „Hozd ide a tarisznyádat." Az öcskös felugrott a szőnyegről, az építőkövei mellől. Gyopár belerakta a tarisznyába a csomagokat és így szólt: „Mondd utánam: Nagykaratty, Cukorpék, Üstökös." „Nagykaratty, Cukorpék, Üstökös." „Jól van. Ilyen sorrendben mégy el hozzájuk. Nagykarattynak odaadod a legfölső csomagot, Cukorpéknek a középsőt, Üstökösnek az alsót." Ugri Bugri is, én is nagyot néztünk, még sose hallottunk olyasmit, hogy gyerek ajándékot küldjön a barátainak Mikulásra. Azonban már sejtettem is, mi célja vele. Gyopár ugyanis csak olyan fiúkkal barátkozott, akiknek nem kellett semmi szívességet tennie, ő viszont kaphatott tőlük szivességeket. Nagykarattytól kölcsönkaphatta a kerékpárját, Cukorpék családja őt is vitte vasárnaponként utazgatni, megnézni egy-egy várost, vidéket, azonkívül mindig süteményes csomaggal jött haza tőlük, mert Cukorpék édesapja, Gömbölyű bácsi volt a törpeházi pék és cukrász. De a legfontosabb Üstökös barátsága volt neki. Üstökös ugyanis idősebb volt nála két évvel, családja meg a legjobb módú család Törpeházán. Üstökösnek bob szánkója volt, istállójukban póni állt, és Gyopár is lovagolhatott rajta. Számító természetéről azonban barátai is tudtak, volt tehát a viselkedésükben egy kis idegenkedés is Gyopártól.

Ezen gondolkodhatott Ugri Bugri is, mert mialatt a csizmácskáját húzta, egyszerre csak ezt kérdezte szomorúan: „Azért adsz nekik ajándékot, hogy ezentúl is kapj tőlük mindenfélét? Kölcsön a kerékpárt, meg süteményt, meg hogy elvigyenek utazni? És hogy ezentúl is lovagolhass a pónin?" Felemeltem tekintetem a könyvről és reménykedve ráfüggesztettem Gyopárra. Rettentően vágyódtam rá, hogy olyan bátyám legyen, aki most igaz szóval ezt felelné: „Úgy van, öcskös, azért küldöm a csomagokat. Köszönetem jeléül is az eddigiekért, de főként azért, hogy a jövőben se tagadják meg tőlem ezeket a szívességeket." Még arra is gondoltam, ha csakugyan így válaszol, felugrom és megölelem, megcsókolom. Gyopár azonban, egy kis zavart heherészés után, ünnepélyeskedő arccal ezt felelte: „Milyen csacsi vagy te még, öcskös. Az ember szeretetből ajándékozza meg a barátait. Azt írtam a levelekben is: „barátságom jeléül, szeretettel". Az ember azért ad ajándékot, hogy örömöt szerezzen a megajándékozottnak." Tekintetem visszaesett a könyvbe. Ugri Bugri viszont kurjantott: „Éljen! Nagyszerű! Éljen Gyopár!" Most már megszólaltam: „És miért kell ezért Ugri Bugrinak abbahagynia a játszást? Miért nem te magad viszed el a csomagokat?" Gyopár megörült a kifogásolásnak, mert lehurrogható: „Semmi közöd hozzá, megengedte édesanya, hogy az öcsköst küldjem. Előkelőbb, ha nem személyesen viszi az ajándékozó, hanem küldi. És Ugri Bugri kapni is fog érte tőlem egy zacskó cukorkát." Még meguzsonnáztunk, aztán belebújt az öcskös a ködmönkéjében, nyakába akasztotta a tarisznyát, fülére húzta kucsmáját és útnak indult a csikorgó havon. Gyopár Ugri Bugri asztalkájára tett egy kis zacskóban néhány szem cukrot, és maga is könyvet vett elő, olvasni kezdett.

Vagy félóra múlva felpattant az ajtó, ragyogó arccal beronntott az öcskös és még a ködmönkéjét se vetette le, úgy lelkendezte tüstént: „Hallgass ide, Gyopár, nagyon fogsz örülni, kitaláltam valami nagyszerűt! Úgy hagytam ott mindenütt a csomagot, hogy engem senki se lásson! Nagykarattynál a virágtartóra tettem az ablaka előtt, aztán megkopogtattam az ablakot, és elszaladtam. Cukorpéknek kinn feküdt a kucsmája a tornácon, abba tettem bele és aztán meghúztam a kertajtón a csöngettyűt! Üstököséknél a kutya szájába adtam, ő vitte a konyhaajtóhoz és kaparta, hogy nyissák, hozott valamit! Mire kinyitották, én már régen kinn voltam a kertből. Ugye jól kitaláltam?" Gyopár azonban elkedvetlenedett: „Most azt hihetik, én cipeltem oda a csomagokat és én hagytam ott ilyen gyerekes módon. Mire volt ez jó?" Azt öcskös bámult: „Hát nem érted? Ha tudják, hogy tőled van a csomag, akkor gyanakszanak, hogy azért adod, hogy szívességet kapj érte, mint ahogy először én is gyanakodtam, és akkor nem örülnek neki olyan nagyon. Ha azt hihetik, hogy a Mikulás hozta, sokkal jobban örülnek!" Gyopár bosszúsan legyintett: „Szamárság! Hiszen ott a levelem a zsineg alatt, abból megtudják, hogy én küldtem!" De Ugri Bugri boldogan mosolygott: „Ne aggódj, gondoltam én arra is!" Azzal belenyúlt ködmönkéje zsebébe és büszkén letette Gyopár asztalára a három levelet. Gyopár egy pillanatig rámeredt a levelekre, aztán felugrott és üvöltött: „Hogy merészeltél ilyet tenni?! Te törpebőrbe bújt sárkány! Te bárányképű vipera! És én még cukrot készítettem ide neki!" Felkapta a zacskót, a földhöz vágta, rátiport és tovább üvöltött:

— Tudod te, mit vettél el tőlem?! Elvetted, hogy kerékpáron mehessek be Vácra, pedig mennyire szerettem volna! Nagykaratty már az ősszel se szívesen adta kölcsön a gépét, kisebb útra se! De ha megkapja ezt a csomagot, akkor nem mondhatná majd tavasszal, hogy „nem adom"! Cukorpék »

« körül ketten is lebzselnek, akik utazni szeretnének velük! A legutóbb már észre is vettem Cukorpéken, hogy szívesebben vitte volna Erdő Csöndjét. Diridongó meg nagyobb süteményes csomagot kapott, mint én! Ki tudja, hány utazást vettél el tőlem és mennyi süteményt. Üstökös a múlt vasárnap azzal az ürüggyel, hogy veszélyes a pálya, egy idősebb fiút akart vinni a bobon, az édesapja meg egyre nehezebben adja kölcsön a pónit: „De ne sokáig, fiam, mert fáradt." Itt lett volna a legfontosabb az ajándék! Tudod te, milyen tisztelet vesz körül engem attól, hogy Üstökös barátai közé tartozom és az ő pónijukon lovagolok végig Törpeházán?! És ezt most mind tönkretetted, te hasznavehetetlen tökfejű!

Ugri Bugri sírásra ránduló szájjal rebegte:

— De te nem ezt mondtad az előbb... Hanem, hogy... örömöt akarsz szerezni nekik...

Gyopár egy pillanatra zavarba jött, de már csattant is fel a hangja:

— Persze, hogy örömöt! De egyúttal... az ember egyúttal biztosítani is akar a maga számára bizonyos előnyöket. Ezt te még nem értheted ezzel a kicsiny és buta fejeddel. De éppen ezért nem lett volna szabad szófogadatlanul és pimaszul a kicsiny és buta fejed szerint intézkedned! — és kirohant a konyha felé, nyilván, hogy elpanaszolja édesanyánknak, mi történt. Ugri Bugri meg sírva utána loholt:

— Nem pimaszul! Én jót akartam! Ne haragudjál, Gyopár!

Ismét eltelt vagy félóra. Megint nyílt az ajtó, jött vissza Gyopár a konyhából. Már majdnem egészen nyugodt volt. Szelídítették haragját édesanyánk okos, vigasztaló szavai. De meglepődve körülnézett:

— Hol az öcskös?

Engem meg ez a kérdés lepett meg:

— Azt hittem, veletek van a konyhában. Lehet, hogy átment bánatában Fujóskához.

Gyopár leült az asztalkájához és félig magának, félig nekem dohogta:

— Hüvelykujjnyi törpe! És egyúttal óriásmajom! Hiába adtam ki az összes megtakarított pénzem.

Ekkor megint felpattant az ajtó, és berontott Ugri Bugri. Az előbb csak ragyogott az arca, most valósággal tündökölt, mint a csillagszóró:

— Gyopár, jóvátettem hibámat! Megkapsz mindent, amit szeretnél. Még a csomagot is vissza akarták adni mindenütt. Azt mondták, ha számításból adtad, nem kell nekik, de én nem fogadtam vissza. Ugye jól tettem? Elég, hogy mindent megígértek.

Gyopár olyannak látszott, mint aki ülő helyében éppen megfagy. Még akkor is a dermedtség hatását keltette, mikor lassan felemelkedett a székről és rémült tekintettel az öcskösre meredt. Ugri Bugri meg tovább ujjongott:

— Nagyszerűen elintéztem mindent. Megmondtam mind a három helyen, mekkora bajt csináltam, mert nem értettem a kicsiny és buta fejemmel, hogy te nem csak örömöt akarsz szerezni nekik a csomagokkal, hanem egyúttal biztosítani is akarsz velük a magad számára bizonyos előnyöket. Nagykarattynak megmondtam, hogy mindig adja kölcsön a kerékpárját, még Vácra is. Cukorpéknek: szeretnéd, ha nem lenne kisebb a süteményes csomagod, mint Diridongóé. Üstökösnek megmondtam, hogy mindig vigyen téged is a bobszánkón és akkor is adják kölcsön neked a pónit, ha fáradt egy kicsit, mert téged tisztelet vesz körül attól, hogy a barátai közé tartozol és ez fontos neked. Mindenki nagyon nevetett és mindent megígértek. Mindenütt kínáltak süteménnyel is, de én nagyon siettem haza, hogy minél előbb elmondjam neked ezt a sok jó hírt.

Gyopár már előbb megfogta a fejét mindkét kezével, mintha attól félne, hogy szétpattan, most pedig lassacskán összegörnyedt, lerogyott, leült a szőnyegre és úgy nyögött és nyekergett, mint súlyos teher alatt a kenetlen tengely. Ugri Bugri elhallgatott, bámulta néhány pillanatig, aztán rám nézett és kétségbeesetten kérdezte:

— Jaj, Moha, mi baja Gyopárnak? Csak nem tettem megint valami rosszat? •

Melyik szentírási részt ábrázolja az alábbi (kiszínezhető) kép?

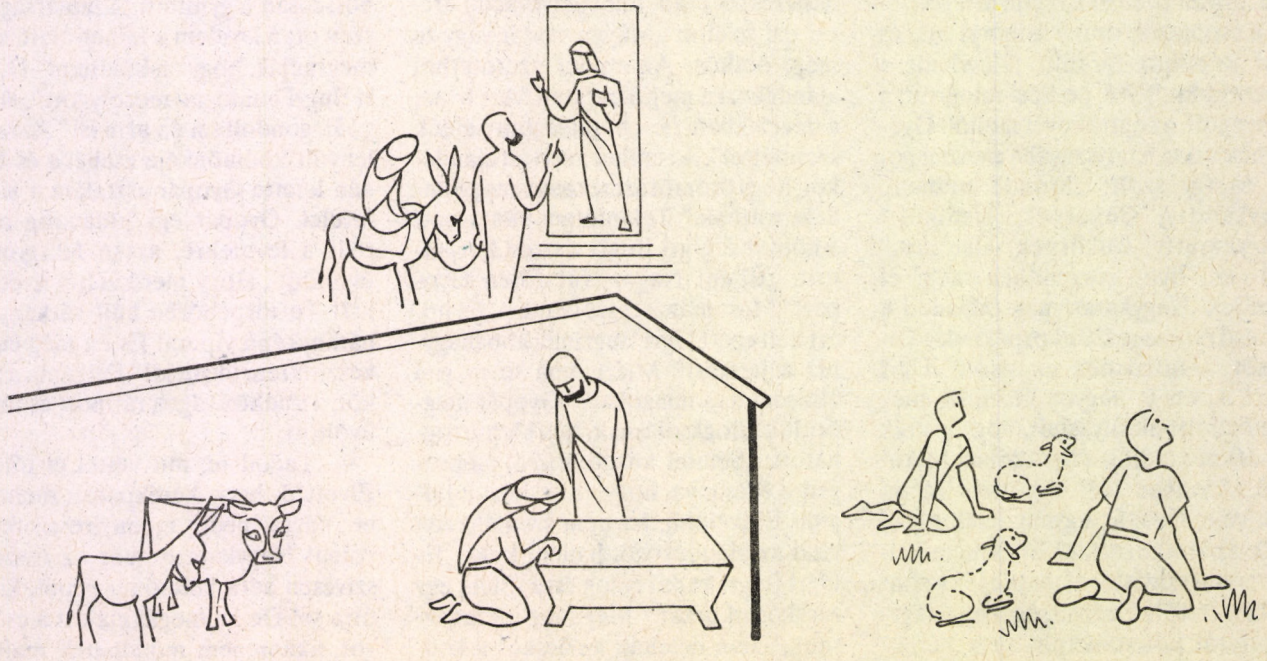

Fogadjátok el Isten munkásait!

A cölibátus-kötelezettség az egyházközségek egzisztenciális kérdésévé vált. Az elsősorban az egyházközségeket érintő paphiányt megkísérelték plébániák összevonásával, lelkipásztori segítők (segítőnők) munkába állításával, az igeliturgia bevezetésével mérsékelni. A szükségmegoldások azonban a problémát nem oldották meg, hanem csak elodázták. Egyre több egyházközségben kell lemondani a rendszeres vasárnapi szentmiséről, a helyben lakó lelkipásztorról. Az eddigi megoldási kísérletek a papot elválasztják a közösségtől és alkalmi szentségkiszolgáltatóvá teszik. A paphiány csak papok által oldható meg, papi szolgálatra alkalmas és a szolgálatot vállaló házas vagy nőtlen férfiak révén. Az Egyház hosszú távon nem hagyhatja figyelmen kívül az egyházközségeknek az Eucharisztia ünneplésére és a közösség közösségen belüli vezetésére vonatkozó, belső igényből származó szükségleteit. A cölibátus törvénye nem tarthat távol a papszenteléstől emberileg és szakmailag alkalmas laikusokat, akik a házas életre és a papi szolgálatra egyaránt hivatva érzik magukat. Az evangéliumra való újbóli rátalálás szabad utat nyitna a házasok papi szolgálatba állításának. A papság újraértelmezéséhez elengedhetetlenül szükséges az Isten népének — különösen az érintett egyházközségek tagjainak részvételével készült — állásfoglalása.

Megfontolások az Írás alapján: Az Újszövetségi szentírásban nem található olyan kijelentés, mely alapján egyházi hivatal gyakorlása nőtlen állapothoz lenne kötve, csupán a közösséghez való tartozás, a szilárd meggyőződés, a hitvalló magatartás és a vezetői rátermettség számított. Gyakran vesznek részt az evangelizációban házaspárok (Róm 16). Pál arról a jogról beszél, hogy hívő feleség az evangéliumhirdető munkára elvihető. Pétertől eltérően ő nem veszi igénybe ezt a jogot (1Kor 9,5). Ahol Pál az Egyház építéséhez szükséges karizmákról beszél, nincs szó a nőtlenségről (1Kor 12, Róm 12). Pál apostol a házasságot és a nőtlenséget egyaránt karizmának fogja föl, azonban az egyházi hivatalvállalással való összefüggés nélkül (1Kor 7,17). Pál pozitívan értékeli a házas és a nőtlen állapotot egyaránt s a kérdést a „helyes" életformára vonatkozóan úgy relativizálja, hogy éljen „mindenki úgy, ahogy az Úr megadta neki, s ahogy az Isten elhívta" (1Kor 7,17). A nem házas állapot Pál számára olyan opció, melyet a Krisztus újraeljöveteléig hátralévő kis időre és a nagyobb szabadságra alapoz. Ahol a nőtlenséget ajánlja, ott a saját példájára utal, hangoztatja azonban, hogy erre vonatkozó parancsa nincs az Úrtól (1Kor 7,25). Az I. században a Timóteushoz írt levél tanúsága szerint a jó házasság inkább az egyházi hivatal minősítésével volt kapcsolatban. Az Úr házában végzett szolgálatért az elöljárótól (püspöktől) elvárták a rendezett családi életet (1Tim 3,1-5). A házassági tilalmat mint tévtant, a teremtő Isten jóságának megvetését, elvetették (1Tim 4,3).

A cölibátus-törvény eredetéről: Több mint egy évezreden keresztül egyházi hivatal vállalásának nem volt előfeltétele a nőtlenség. Voltak nőtlen és házas papok egyaránt. Hivatalos okmányokból kitűnik, hogy a kötelező cölibátus bevezetésének legalaposabb indítéka a „rituális tisztaság" volt. A szexualitásról vallott ókori eredetű felfogás a házastársi együttlétet tisztátalannak tekintette. A cölibátus törvényének első jelei a IV. században lelhetők fel. A szerzetesség befolyásának hatására gyakorlattá vált az Eucharisztia vétele előtti éjszakán a nemi élettől való tartózkodás. Mivel a nyugati egyház szorgalmazta az Eucharisztia naponkénti megünneplését, ez a nős papok számára kemény következménnyel járt: szinte folyamatosan önmegtartóztatásban kellett élniök. A IV. század végén a nős papok számára törvénybe foglalták, hogy a szentmise bemutatása előtti éjszakán önmegtartóztatóan éljen, ugyanakkor megkívánták, hogy a házastársával szeretetteljes együttélésben éljen. A gyakorlatban az önmegtartóztatási törvényt nem lehetett keresztülvinni, ezért fordult az egyházi felsőbbség, mint utolsó eszközhöz, a házasság tilalmához. A cölibátus ideológiai alapját a „rituális tisztaság" képezte. A bevezetéséhez hozzájárult még, hogy a házasságnak nem nevezhető kapcsolat mellett az egyházi visszaélések (simónia, anyagi javak hajszolása, lelkipásztori munka elhanyagolása) is terhelték a papságot. A XI. századi reformmozgalmak szembeszálltak a papi házassággal. A következmény az lett, hogy a II. Lateráni Zsinat 1139-ben összekötötte az egyházi hivatal vállalását a nőtlenséggel. A cölibátus törvénye ellenére a XV. század végén a legtöbb világi pap házas volt. A cölibátus törvényét sem a reformáció hatására, sem belső egyházi mozgalmaktól indíttatva nem vonták vissza.

A II. Vatikáni Zsinat az első, amely hivatkozott a Mt 19,12-re és így próbált lelkiségi megalapozást adni a kényszercelibátus törvényének: a cölibátus az Isten Országáért vállalt kegyelmi adomány . A zsinat óta két római Szinódus tárgyalt a papságról, de e kérdésben a pápa kifejezett kívánsága miatt egyik alkalommal sem változtathattak. A felmentési kérelmek száma azonban nem csökken.•

Az aláírások gyűjtése az egész világon folyik. Magyarországon az „Érted vagyok" címére, külföldön pl. a következő címekre lehet küldeni:

Franciaország: Pretres Maries, Ave. Cieusa / Res. Gr. Corniche Al, 13007 Marseille; Fenetres, 1, Chemin André Malraux, 69130 Ecully

Belgium: Hors Les Murs, Rue Buisseret 24, 4000 Liege

Svájc: (Információk is) Herdenbrief Pflichtzölibat, Greithstrasse 8, 9000 St. Gallen

Spanyolország: Moviniento Celibato Opcional, Apartado 39,003, 28080 Madrid

Olaszország: Vocatio Via Ostiense 152 B, I-00154 Roma

Észak-Amerika: Corpus, 207-113 Street, S7N 1W1 Saskatoon, Sask. Canada

Dél-Amerika: Associacao Rumos, Caixa Postal 07-0050, 70359 Brasilia-DF. Brasil

Isten népének pásztorlevele főpásztoraihoz

A paphiány miatt elégtelen lelkipásztori ellátásban részesülő egyházközségek és az Egyház jövője miatti aggodalom, valamint a szilárd meggyőződés, hogy Isten házas és nőtlen férfiakat papi szolgálatra egyaránt hív, késztet bennünket arra, hogy azzal a kéréssel forduljunk Róma püspökéhez, II. János Pál pápához, valamint a többi püspökökhöz, hogy a cölibátus törvényét feloldják és a papság számára a nős vagy nőtlen életforma választását lehetővé tegyék.

Javaslom a cölibátus törvényének megszüntetését!

Név:

Lakcím:

Aláírás:

„Nyisson nekünk ajtót a reménység!"

Viktória Alapítvány, Viktória Rehabilitációs Központ

(A mozgássérültek önálló életre felkészítő fehérvári központjáról)

A Mozgássérültek Fejér Megyei Egyesülete 1979. november 3-án alakult a megyében élő mozgássérültek és családjuk segítése érdekében. Érdekvédelmi munkánk (tanácsadás, információ-szolgáltatás) mellett mindig próbálunk olyan saját kezdeményezéseket is tenni, amelyek jelentős változást hozhatnak a mozgássérültek érdekében, építve az érintettek aktivitására is. Egyesületünk vezetőinek többsége maga is mozgássérült, elnökünk tolókocsis.

Most is egy jelentős vállalkozás elindításához szeretnénk olyan anyagi támogatást szerezni, aminek segítségével egy később önfenntartóvá váló rehabilitációs intézményt alakíthatnánk ki Székesfehérváron.

Magyarországon a súlyosan mozgássérültek komplex habilitációs és rehabilitációs ellátása lényegében megoldatlan. Az orvosi rehabilitáció területén két országos szakintézmény van. A szülési és központiideg-sérült gyerekeknek a Pető Intézet, az egyéb okból mozgássérültté váltaknak az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet. A gond csak az, hogy mindkét intézmény Budapesten van erősen korlátozott számú férőhellyel, így csak kevesen juthatnak el oda és csak rövid ideig maradhatnak ott, annak ellenére, hogy az állapotuk hosszas ellátást igényelne.

A távolság és a költségek miatt a vidékieknek nem megoldható a rendszeres bejárás, ezért egy jelentős társadalmi réteg ellátatlan marad. Másrészt ezek az intézmények az egészségügyi ellátásra specializáltak, tehát nem vállalhatják az érdekeltek szakmai képzését, lelki felkészítését, jogi felvilágosítását, teljes szocializációját.

Éppen ezért szeretnénk itt Székesfehérváron egy teljesen újszerű, komplex ellátást biztosító, modellértékű intézményt kialakítani, ahol a súlyosan mozgássérülteket a minél önállóbb és minél teljesebb életre készítenék fel fizikailag, szakmailag és lelkileg egyaránt. Ugyanakkor nappali intézményként azt is biztosítaná, hogy az ellátásra szorulóknak még ideiglenesen sem kellene kiszakadniuk megszokott környezetükből.

A mozgássérültek Viktória rehabilitációs központját nagyon hatékonyra tervezzük. Kevés, de igen jól képzett szakemberekkel kívánjuk működtetni.

Az önálló életre felkészítéshez tartozna: a gyógytorna, a mindennapi élethez szükséges mozgások gyakorlása; lelki felkészítés; jogi és életmód tanácsadás; munkára felkészítés, szakmai képzés ill. foglalkoztatás; segítőszolgálat szervezése az önálló életvitel kialakításához.

Ezzel megoldható lenne, hogy a súlyosan mozgássérült gyerekek és fiatalok is esélyt kapjanak a teljes értékű, önálló, normális életre, és ezáltal minél kevesebben szorulnának az állami önkormányzati szociális gondoskodásra (segélyezés, szociális otthoni elhelyezés, ápolási díj stb.). Ugyancsak enyhülnének a mozgássérülteket gondozó családok gondjai és a szülőknek nem kellene rettegniük, mi lesz gyermekük sorsa, ha ők már képtelenek lesznek tovább ellátni őket.

E célunk megvalósítására most kivételes lehetőségünk nyílt. A volt szovjet ingatlanok közül az Erzsébet úti óvodaépületek megfelelnek egy ilyen központ kialakítására. A jelzett épületek a Viktória központ rendelkezésére állnak. Egyesületünk vállalja az épületek alkalmassá tételét (járdák, rámpák létesítését, megfelelő WC-helyiségek kiépítését, felszerelések beszerzését, szakemberek kiválasztását stb.). E mellett a folyamatos működtetés segítésére Viktória néven alapítványt hozunk létre. Az alapítvány keretében — az önfenntartás érdekében — a célnak megfelelő profilú vállalkozásokat is tervezünk (pl. segédeszköz-forgalmazás, a foglalkoztatás-szakképzés keretében előállított termékek értékesítése, térítéses nyelvoktatás stb.).

Az intézmény szükségességét igazolja, hogy Székesfehérváron minimum 4 ezer mozgássérült él, s közülük kb. 400 fő tartozik a súlyosan mozgássérültek kategóriájába. (A nemzetközi statisztikák szerint a lakosság 6 %-a mozgáskorlátozott, ezen belül min. 10 % a súlyos rokkant szülési vagy baleseti sérültként, mozgásszervi vagy egyéb betegség következtében.) Egyesületünknek csak Székesfehérváron (!) közel 800 tagja van és ez a szám a rokkanttá válók számával napról napra emelkedik és egyre több embert érint.

E családok érdekében kérjük, hogy támogassa elképzelésünket és lehetőségeihez mérten támogassa a Viktória központot és a Viktória alapítványt!

Segítsen segíteni!

Minden támogatást köszönettel fogadunk a segítségre szorulók nevében:

Mozgássérültek Fejér Megyei Egyesülete (8003 Szfvár, Pf. 55.)

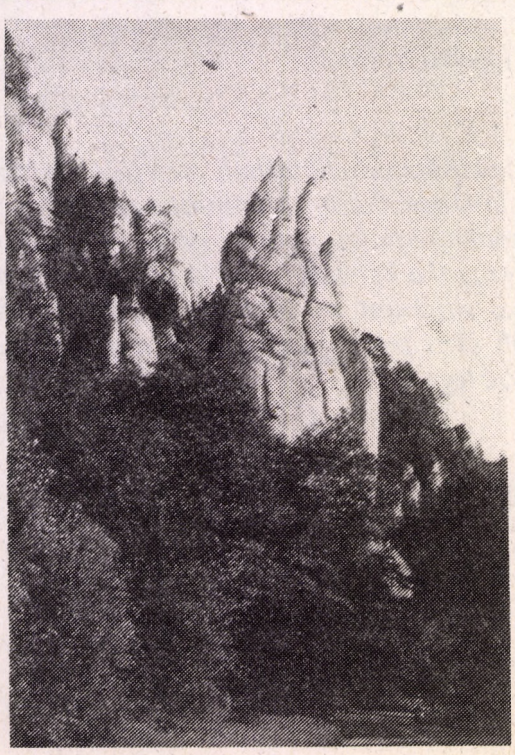

bélyeg helye

„Érted vagyok"

Székesfehérvár

Pf. 7.

8003

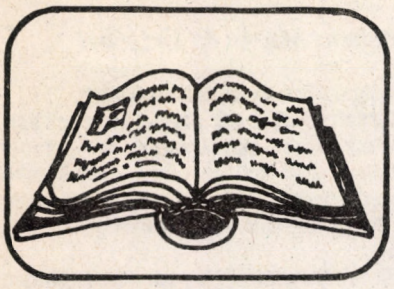

BIBLIA

A decemberi elmélkedéseket Vincze József plébános, a januáriakat Szabó Gyula plébános készítette.

December 1. — Advent 1. vasárnapja — Lk 21,25-28,34-36 —

Virrasztva és imádkozva

Advent az Úrjövet ideje. Ha karácsonykor szép ünnepet akarunk, akkor már most készülődnünk kell. A hívő legnagyobb ünnepe, ha élményszerűen találkozik a Mesterrel. Aki csak a karácsonyra időzíti, annak nem fog sikerülni. Ha ismerjük Jézus hangját mindennapi elmélkedéseinkből, tapasztaljuk boldogító közellétét hétköznapjainkban, ha lelkesítenek csodálatos tanításai, ha megelégedett boldogsággal tölt el megcselekedett tanítása — akkor lehet majd a karácsonyi ünnepkör piros betűs ünnep, élményt adó találkozás Jézussal. Isten lakhelye az ember. Ezért magunkban kell megkeresni Őt. Ha Isten lakhelye a kozmosz, akkor marad rideg fenség, elérhetetlennek tűnő valóság.

Mit szólhatunk a mai evangélium első részéhez, ahol félelmet keltő jézusi szavakat találunk a végidőkről? Jézustól idegen a félelemkeltés. Idegen tőle minden apokaliptikus jóslat. Ő nem a világ végéről, hanem az utolsó időkről beszélt.

Tanításának állandóan visszatérő motívuma: közel van az Isten Országa. Ő soha nem helyezte az Istennel való találkozás alkalmát a jövendőbe. Ezért különbözik gondolkodása az apokaliptikus gondolkodástól. Mondanivalójának képanyaga (Lk 21,25-28) az ókor számunkra meghaladott világképéhez tartozik. Ez a rész nem apokaliptikus jövendölés, hanem idézetek és utalások sora az Ószövetség prófétai képanyagából, amelynek már ott is szimbolikus szerepe volt a prófétai üzenet kifejezésére.

Jézus nem apokaliptikus felvilágosítást, hanem végidőbeli intést ad.

Szavai méltóságteljesek, bölcsek: ügyeljünk, hogy az élet gondjai meg ne terheljék szívünket. Ne engedjük, hogy a mindennapi élet tényei befedjék legszebb eszményeinket. Mi irányítsuk a sorsunkat, ne a sors minket.

Ehhez nagyszerű eszköz a virrasztás és az imádság. Nem tartozik feladatunkhoz a vég idejének számolgatása. De a csüggedt fásultság is veszélyezteti a keresztény egzisztenciát.

A virrasztás gyönyörű képi megfogalmazása annak a ténynek, hogy a világban az Isten adta-mutatta életet élem. A helyemen vagyok. Nem feledkezem meg a Tanításról. Bármikor jöhet a Mester, e tényekedésben talál.

Az ima az éberség egyik kiváltója. Istent újra meg újra meg kell találnunk önmagunkban. Ima nélkül csak sablonos életünk lehet. Istent csak elfogadjuk, és nem befogadjuk. Az imádság eszmélés, gondolkodás arról, hogy mire használjam az életemet. Az imádkozó ember vállalja a lelki harcot önmaga ellen. Az ima oldottá és vonzóvá tesz, szavaink igazak és súlyosak lesznek, magunkkal tudjuk ragadni testvéreinket és Isten láthatóvá lesz harmonikus életünkben.

December 8. — Advent 2. vasárnapja — Lk 3,1-6 — Keresztelő János — Isten fegyelmezett küldöttje

A mai evangélium főalakja Keresztelő János. Isten tanúi, prófétái markáns egyéniségek voltak. Ilyen volt a Keresztelő is. Őt úgy emlegetik, mint az aszkézis mintaképét. Életéből minden keresztény megtanulhatja, hogy a küldetés teljesítéséhez szervesen hozzátartozik az önfegyelem és a fegyelmezettség. Ezek ugyanis a belső energiánkat növelik.

Aki elpuhul, képtelen az alapvető életviteli fegyelemre, elveszíti a hatékonyságát és a küldetéstudatát is. Célirányos csak a fegyelmezett ember tud lenni.

Az életet az teszi nehézzé, hogy a problémákkal szembenézni és azokat megoldani fájdalommal jár. De ezek a megoldott gondjaink tesznek minket bátrakká és bölcsekké. „Ami fáj, az nevel" (Benjamin Franklin). Aki képtelen megtanulni az önfegyelmet, abban a szellemi fejlődés megreked és az emberi szellem zsugorodni kezd.

Keresztelő Jánosban nagy küldetéstudat volt. Ennek a kialakulása is fáradságos folyamat.

Néhány feltétele:

— önmagunk értékes voltának tudata (ez igen fontos feltétele, hogy ép legyen az elménk és a lelkünk);

— aki önmagát értékesnek tartja, abban alakul ki, hogy emiatt értékes az ideje, a cselekedete, az élete;

— az elhivatottság tudata;

— az Istentől megragadottság;

— az Istentől megszólítottság.

„Szólott az Úr Jánoshoz, és ő bejárta a Jordán egész vidékét." Ebből fakadt a Keresztelő egész munkássága. Csak üres beszéd annak a szava, akihez előbb maga Isten nem szólt. Jézus nem bejelentetlen jövevényként érkezett. Kiáltó szó hangzott a pusztába.

A próféták mindig egyengették az Eljövendő ösvényét. Nagy szükség van erre az előkészítő szolgálatra. Nagy változások kellenek először önmagunkban. A megtérés, gondolkodásunk Jézushoz alakítása egész embert kívánó, életfogytig tartó feladat, folyamat. Ha hívőként az akarok maradni, aki voltam, ezzel elzárom Isten hozzám vezető útját.

Utat készíteni először önmagunkhoz kell. Mennyi fáradság, aszketikus gyakorlat szükséges ahhoz, hogy utat találjon a szívemhez Jézus. Ha jézusivá formálódtam, akkor van esélyem, hogy utat készítsek az emberek szívéhez Istennek. A hit átadható, személytől személyig érő kapcsolatokban.

Nincs szebb munka, mint az embereket elvezetni Jézushoz. Nincs gyötrőbb munka, mint ennek a gyakorlati megvalósítása.

De a boldogságot az adja, amikor láthatóan, hallhatóan terjed az örömhír — embertől emberig, lélektől lélekig.

December 5. — Advent 3. vasárnapja — Lk 3,10-18 — Tűzzel vagy Szentlélekkel?

Keresztelő János áll újra az evangélium középpontjában. Prófétai ihletettsége valóságos — tódultak hozzá az emberek. Pedig korholta őket becsülettel. Mégis, miért mentek hozzá? Jézus nagyon szépen beszélt Jánosról: „Miért mentetek ki a pusztába? Hogy prófétát lássatok? Mondom nektek, prófétánál is nagyobbat..." (Lk 7,24-29)

Mi tette a Keresztelőt ilyen naggyá?

— Meg tudta mondani, hogy itt és most mit kell tenni. A pusztában élt, de ismerte a társadalom és a benne élő emberek gondjait. Rálátott a problémákra.

— Senkit sem biztatott a saját életmódjára, sem a pusztai tartózkodásra, sem az aszkézisre.

— Világos látásra jellemző tanítása: a Messiást nem ceremóniákkal kell fogadni és várni, hanem megtéréssel. A ceremónia külsőség, a megtérés az ember bensejét érinti.

— Hallgatóinak a szívébe talált, ami vagy megtérésüket segítette elő, vagy megkeményedésükre szolgált.

— Önmagán szemlélteti az érkező Jézus nagyságát (nagyobb nálam, erősebb nálam). Megvolt benne a kicsiség tudata. Egészséges alázat volt benne.

A Keresztelő radikalitása szervesen illeszkedik Jézus mondanivalójához, életviteléhez. A babiloni fogság után a zsidó lelkiségben a megtérés prófétai értelme egyre inkább eltorzult. Az Isten élő, konkrét szavára figyelést felváltotta az aprólékos törvénymagyarázatok és a kultikus tisztaság szabályainak megtartása. A vallásos élet mindinkább személytelenné, külsőségessé vált.

A Keresztelő igehirdetésében a próféták radikális megtérésre hívása csendül fel újra, mely teljes, személyes Istenhez fordulást követel az embertől. Radikális szakítást a régi élettel, Istenre tekintő teljes életújulást.

De Keresztelő János módszere, mondanivalója különbözött is Jézusétól.

— Keresztelő János nem az evangéliumot hirdette, hanem a megtérés keresztségét.

— Keresztelő a küszöbön álló ítélet fenyegetésével sürgette a megtérést, Jézus az Isten boldogító közelségével érvelt.

— A Keresztelő elképzelése: az érkező Messiás tűzzel keresztel. Ő a tüzet, az ítéletet várta az Érkezőtől. De Jézus nem tűzzel, hanem Szentlélekkel jött el. Ő nem vízzel, hanem Lélekkel keresztelt.

A követők, a tanítványok feladata is ez lesz: belemeríteni az embereket az Atyába, a Fiúba és a Szentlélekbe (Mt 28,20).

December 22. — Advent 4. vasárnapja — Lk 1,39-45 — Az Istentől megérintettek: Mária és Erzsébet

Mária és Erzsébet találkozása élményszerű. Így találkoznak egymással az Istentől megérintettek. Mit tanulhatunk e két mélyen Istenre figyelő asszonytól?

— Amikor egymással találkozunk, ne a kritika szándéka vezessen (hogyan néz ki, milyen az öltözete, miket mond).

— Tudjunk szívből örülni a másiknak.

— Ne az előítéleteinken keresztül közelítsünk embertársainkhoz.

— Legyen töltve a szívünk és a fejünk. Rendelkezzünk a másikat gazdagító mondanivalóval.

— Ne féljünk kimutatni közös hitünket.

Máriát a magyar ősök Boldogasszonynak nevezték el.

Ma a boldogság sokak számára elérhetetlen vágyálom, érthetetlen fogalom, soha meg nem tapasztalt életállapot. A boldogság nagy dolog, ezért a megszerzése is rendkívüli erőfeszítéseket igényel.

Az ember csak akkor lesz boldog, ha állandóan növekszik, fejlődik.

A boldogság első lépcsője a megtalált cél, amikor a helyünket és a szerepünket is megtaláljuk a világban. Aki otthontalannak, céltalannak érzi magát, annak tönkremegy az élete.

A célt megtalálni, meglátni kevés. Kell a készséges odaadás, a küzdelmek vállalása.

A halálig tartó hűség megélése teszi teljessé a boldog életet.

Mária életében mindhárom mozzanat megvalósult. Legnehezebb volt számára Jézus kezdeti, nyilvános fellépésének feldolgozása.

A rokonokkal haza akarta vinni Jézust, mert az volt róla a szóbeszéd, hogy elvesztette az eszét.

De a kereszt alatt talán már tisztult látással állt. A mennybemenetel után ő is kitartott a tanítványokkal az imában, a szeretetszolgálatban és az üldöztetésben.

Karácsony előtt pár nappal meg kell kérdeznünk: mi akadályozza a boldogságunkat? Mit kellene tenni a boldogabb jelenért, jövőért? Pilinszkynek mondta valaki: „Nagy csöndre lenne szüksége a világnak.

Ha rajtam múlna, tíz esztendőre minden színházat, minden nyomdát és kiadót bezáratnék. Legalább tíz esztendőre, hogy végre szemügyre vehessük, hol is vagyunk, merre tartunk."

Ha nem teszünk erőteljes keresztény lépéseket, igaza lesz Lányi Andrásnak: „A levegő mérgező. A lélek mérgezett. Sivatag és beton marad utánunk.

Néma erdők. Torzszülött vegetációk. Műanyag. Pillanatunk mulandó. Hulladékunk maradandó."

Pedig az ember küldetése, hogy a boldogsága legyen maradandó.

December 25. — Karácsony — Lk 2,1-14 — A remény éneke

A felnőtt hívő ember nem tud tartósan hangulatok és képzetek világába menekülni a valóság elől. Ma nem az érzelgősséget, hanem a reményt kell ébresztgetni. Karácsonykor olyat kell mondani, ami megmozgatja a szívet és a gondolatokat. Évezredekkel ezelőtt mi adott reményt az embereknek? Mi bátorította őket?

A zsidó nép Izaiás próféta szavaival vallotta:

— Eljön a nap, amikor az emberek kardjaikból ekevasat, lándzsáikból szőlőmetsző késeket készítenek. A népek nem tanulnak hadviselést, és a szenvedők jajkiáltásait nem hallani majd az Isten hegyéről.

— Eljön a nap, amikor a farkas együtt lakik a bárránnyal. Csodálatos képe ez a békének és a szeretetnek.

— Eljön a nap, amikor minden nemzet az Isten hegyéhez zarándokol. Ezt a reménységet a zsidó gyermekek már a szülői házból hozták magukkal. A családatya minden ünnepen elmondta a szabadulás történetét és a remény énekét.

Ma is boldog lehet az a család, amelyikre így gondol vissza a gyermek: „Anyám szájából édes volt az étel, apám szájából szép volt az igaz." (József A.: A Dunánál)

A mi mai reményeinket mi bátorítja? Van-e egyáltalán reményünk? Vannak-e távlataink? Van-e örömhírünk? Akinek nincsenek távlatai, nincsen jövője sem. Akinek nincs jövője, az a jelenben sem tud jól élni.

A mai napon örömhírt hirdethetek:

Amikor legtöbbet foglalkoztat bennünket az életszínvonal romlása, örömhír: szabad és lehet szegényen is gazdagon élni! Amikor te magad vagy gazdag, és nem a pénztárcád meg a körülményeid.

Weöres Sándor: Tíz lépcső

Szórd szét kincseid — a gazdagság legyél te magad.

Égesd el könyveid — a bölcsesség legyél te magad.

Törd át gátjaid, a világ legyél te magad.

A hited, a meggyőződésed, az akaratod nagyobb minden földi hatalomnál. Nemhiába fél minden rosszféle hatalom a hittől és a meggyőződéstől. Ezeken kicsorbulnak a diktatúrák, megbuknak a világbirodalmak. A karácsonyi gyermek ezt a hatalmat kínálja mindannyiunknak.

A szeretet — bármilyen gyengeségnek tűnik is — diadalt arat a rosszakarat fölött, visszahozza az elveszett paradicsomot a földre. Ezt fejezi ki Rónay György Ne! c. verse.

Ibolyaszálat leltél az udvarban.
Ne tépd le!
Hadd mosolyogjon halk tavaszt őszbe kékje.

Katicabogár baktat az országúton.
Ne lépj rá, nyúlj le érte!
Tedd vigyázva az árokpart puha gyepére.

Bárányokra késeket köszörülnek.
Ne engedd!
A világ héja-karmában galamb sír.
Mentsd meg!

Jézus minta-társadalma akkor épül meg itt a földön, a karácsony akkor lesz igazi:

— ha a tankokból ekevasak, az atombombákból éltető energia lesz,

— ha a gyűlölet szeretetté lényegül,

— ha majd a farkas együtt lakik a bárránnyal.

December 29. — Szent Család vasárnapja — Lk 2,41-52 — A család küldetése

Kósa Ferenc filmrendező mondta: „Egy olyan szekéren ültem 1956-ban, amely egy alföldi tanyavilág férfiainak a vérét vitte hordóban a fővárosba. Azóta hordozom magamban ezt a megrázó 'vérünket adjuk' élményt."

Vérátömlesztés kell a világnak, a magyar társadalomnak.

Ezt csak a hívő családok tudják megtenni.

Mitől lesz erős a családi kötelék? Íme három mozzanat: a. Az akarás erős szándéka. A tapasztalat azt mutatja: a „majd lesz valahogy" homályos sejtéseivel senki nem jut messzire. „Ha szenvedélyesen hiszünk valamiben, ami még nincsen, hitünkkel segíthetjük létrejöttét. Csak az nem létezik, amit nem kívánunk eléggé, amit nem itattunk át szívünk vérével, hogy erőre kapjon, s egy lendülettel átlépje a nemlét küszöbét" (Nikosz Kazantzakisz).Amit az ember nagyon akar, az bekövetkezik. b. A tűrő- és bíróképességünk állandó fejlesztése. Az erőtlen szeretetű házastársaknak semmilyen kilátása sincs! A gyenge vállakat agyonnyomja a nagy feladat. A gyengék áldozatok lesznek az erősek oltárán. A Jézust-követőknek azért kell a nagy belső tartás, hogy életre szólóan hűségesek legyenek. c. Állandó növekedés a szeretetben. Jézus elgondolása: minden nappal legyen erősebb a házastárs szeretete. A házasság felbonthatatlansága csak így jöhet létre. A mindennapi sajnálatos tapasztalat: napról napra gyengül a szeretet, így labilissá válik a család helyzete.

2. A házasság felel meg legjobban a Teremtő Isten elgondolásának. Kezdetben férfit és nőt alkotott a saját képmására. Külön-külön nehezen érik el az emberség teljességét. Kibontakozni az emberségben és a szeretetben akkor lehetséges, ha a férfi női tulajdonságokat, a nő férfi tulajdonságokat épít be önmagába. A házasság intézménye a legalkalmasabb arra, hogy a nő és a férfi egymástól tanuljon, egymást kiegészítse. A mindennapi tapasztalat is alátámasztja ezeket a megállapításokat. Aki nem él házasságban, könnyen válik „agglegénnyé", „öreglánnyá". Ezekhez a fogalmakhoz általában ilyen szavak társulnak: kiállhatatlan, rigolyás, közösségben élni képtelen, magának való. Az egyedül-élés nagy veszélye: ha nem építjük be magunkba a másik nem azon tulajdonságait, amik az emberség teljességére segítenének — eltorzulunk.

Jézus tökéletes férfi volt, mert házasság nélkül is magába integrálta azokat a női tulajdonságokat, amik elvezették a teljességre. Ahol a házastársak megtanulják az egymástól tanulás képességét, az emberi együttélés gyökeresen (pozitívan) megváltozik. Így valósul meg a Teremtő Isten gondolata a családokon keresztül a világban.

Január 5. — Vízkereszt, Urunk megjelenése — Mt 2,1-12 — A csillagokra nézni

A „választott" nép nem ismerte fel Jézus érkezését. Miért nem? Mert megszűntek ébernek lenni, túlságosan elfoglalták őket saját hétköznapjaik apró eseményei, a politikai szabadulás reménye, a túlzott „farizeizmus", a törvénytiszteletbe vetett hit. Nem tudtak fölfelé nézni, pusztán pár centivel láttak saját lábuk elé.

Rendkívül sikertelen volt az Úr majdnem 2000 esztendős előkészítő munkája a kiválasztottságára oly büszke zsidóságon belül.

Túl a mai evangélium történeti hitelességének taglalásán, elmondhatjuk, hogy Jézus érkezését azok ismerték fel, akik távolra, a csillagok felé fordították tekintetüket. Akik képesek voltak bizonyos értelemben a földi problémáktól elszakadni és figyelmüket „fölfelé" irányítani. A csillagtudósok észrevették az égi jelet, s örömmel indultak az Újszülött Messiást megismerni. Mi vajon képesek vagyunk felismerni az Isten jeleit világunkban? A csillagtudósok miért tudták felismerni az Úr jeladását? Mert kereső, szellemileg nyitott emberek voltak. Mert képesek voltak szemüket a földről az égre emelni. Mert a gondolkodás emberei voltak. Mert le tudták dönteni magukban a nemzeti-népi korlátokat. Mert kutatásuk nem pusztán szellemi tornamutatvány volt, hanem konkrét cselekvésre indította őket.

Kik nem vették észre Isten jelét? Azok, akiknek észre kellett volna venniök. A zsidó nép profi vezetői. A főpapok, az írás hivatott magyarázói, a farizeusok, akik önmagukkal voltak eltelve, Heródes, aki csak hatalmának megtartásával törődött. S ne feledkezzünk meg a társadalom alsó rétegéről, a népről sem, hisz ők sem ismerték fel Jézus érkezésének idejét, az előbb felsoroltakkal ellentétben műveletlenségük, tájékozatlanságuk miatt. Felvetődik a kérdés számunkra, kihez is jöttél el, Urunk? A napkeleti bölcsekhez? De hát ők nem a kiválasztottakhoz tartoztak! Néped pedig észre sem vette, hogy megérkeztél. Ma a magyar társadalomban hol van az a réteg, amely képes befogadni Téged? Mi személy szerint hová tartozunk? A Heródesek közé, akik a politikai-hatalmi harcban vélik megtalálni az emberiség előbbrevitelének útját? Hazánk írásmagyarázói közé, akik a betű-legalizmus-engedelmesség hármas falával elszigetelték magukat Tőled? A nép közé, amely szellemi erőfeszítés nélkül akar a Téged megismerni akarás útján előrelépni? Vagy a jó értelemben vett szellemi elithez, a csillagtudósokhoz? Az Isten és az emberiség ügyét azok vitték előbbre, akik távolabb láttak. Akik rezonálni képesek a jelen korban megmutatkozó isteni üzenet jeleire. Merjünk ilyen tanítványokká lenni, mert csak így lehetünk Isten személyének és üzenetének tanúságtevői.

Január 12 — Urunk megkeresztelkedése — Lk 3,15-16;21-22 — Kiben lelheti kedvét Isten?

Miért mondja Jézus működésének a kezdetén az Atya: „Te vagy az én szeretett fiam, benned telik kedvem"? Hisz Jézus még el sem indult az útján, még szinte semmit sem bizonyított, s mégis elhangzik az előbbi mondat az Atyától. Az Atya kedvét találja a Fiúban, mert a Fiú elkötelezte magát az üzenet elmondására. Jézus elkötelezett ember volt a megkeresztelkedés jelenetekor. Nem volt kétértékűség a szívében, egyértelmű volt. Csak egy Úrnak akart szolgálni, nem akart Istennek és egyúttal a hatalmasoknak is tetszeni.

Jézus optimista ember lehetett, hisz túl a 35. életévén már rengeteg tapasztalattal bírt kortársait, saját társadalmát illetően. Tudta, hogy mi lakik az ember szívében. S mégis, ennek ellenére elindul, hogy elmondja a szeretet tanítását, Istennek a modelltársadalomról szóló álmát népének. Tisztában lehetett azzal, hogy sokan naivnak, nem reálpolitikusan gondolkodó embernek tartják majd az üzenetért, ami az Atya rábízott. S mégis elindul.

Az emberek tragédiája abban állt, hogy nem voltak képesek alternatívákban gondolkodni. Nagyon kicsinyhitűek voltak, mert nem hitték, hogy a mustármag fává terebélyesedhet, csak makroméretekben tudtak gondolkodni. Ők erőben, hatalomban bíztak, a megoldást nem az ember belső átalakulásától remélték, hanem külső nyomástól. Jézus tanítását nem értették meg.

Az idő, a történelem nem őket igazolta. Elképzeléseik Kr.u.70-ben a templom pusztulását okozták, mérhetetlen szenvedést hoztak saját népükre, de még ekkor sem tanultak a történelemből, s a II. sz. első felében végleg, napjainkig belepusztultak a „szemet szemért" elvbe.

Vajon mi, a mi egyházunk hogyan áll a jézusi örökséggel? Hasonlóan, mint Jézus kortárs-testvérei. Megvívtuk háborúinkat, gyűlöltük ellenségeinket, a keleti keresztény gátlás nélkül gyilkolta a nyugati keresztényt és megfordítva. Vallásháborúkat vívtunk, imádkoztunk a harcba menőkért, hogy győzelmesen térjenek vissza... Ma egy Jézust alapvetően nem értő vezető réteg lelkiismeretfurdalás nélkül küldi egyházunk kispapjait katonáskodni, mondván, csak egy hónapról van szó.

De elég a felsorolásból. El kellene kezdeni, azzal a tisztasággal, belső elkötelezettséggel, két úrnak tetszeni és szolgálni nem akarással, mint amivel és ahogy Jézus Krisztus elkezdte. Mert az Atya csak ebben a helyzetben mondhatja el rólunk: „Ti vagytok az én szeretett fiaim és leányaim, bennetek telik kedvem."

Január 19. — Évközi 2. vasárnap — Jn 2,1-12 — Felszabadult ünneplés

A mai evangélium vidám történet. Jézus nagyvonalúságát mutatja, hogy nemcsak gyógyító csodákat tudott tenni, de ha úgy hozta a sors, „ajándékcsodára" is képes volt.

Jézusnak az Atyával való kapcsolatából hallatlan kiegyensúlyozottság áradt. Tudott együtt örülni, ünnepelni, sőt mulatni is, hisz a zsidó esküvő egy hétig tartott. S ha kellett, együttérző volt, Jeruzsálem bukását előre elgondolva elsiratta övéit. A szellem, a tanítás embere volt, aki tudott kikapcsolódni néha-néha egy-egy vendégségben vagy lakodalomban.

A szeretet, amint az evangéliumokból megtanulhatjuk, szolgálatból, adásból, ellenségszeretetből áll, s még tiszteletből, figyelmességből, nem eltúlzott empátiából, hisz az eltúlzott empátia megalázó is lehet... Szóval Jézus hallatlanul figyelmes volt.

Édesanyja szavára vagy anélkül is, megmentett a teljes leégéstől egy násznagyot. Bár figyelmeztette édesanyját, hogy még nem jött el az ő ideje, mégis, az együtt örülni-ünnepelni tudás kedvéért megszaporítja a bort. Tanítványaival együtt ünnepelt. Nemcsak a vándorúton, a tanítások közepette volt közösségben velük, hanem a vidám percekben is.

Talán különösképpen aktuális lehet a mai időkben ez a jézusi csoda, hisz már-már tömeghisztéria alakul ki a káros húsok, italok, növények, olajok, zsírok fogyasztását illetően. Ezen hisztériák mögött talán egy alapvetően ateista gondolat húzódik meg: a testnek, az életnek lehetőleg maximális óvása... mintha ez lenne a csúcsérték...

Jézus alapelve egészen más lehetett. A tisztának minden tiszta. Nemrégen egy keletről szóló könyvben olvastam: Amikor a tibeti főlámát megkérdezte egy európai ember, hogy mi az élet titka, azt válaszolta: Nem kell félni! A félelemmentes élet. Ha valamitől félünk, betegek leszünk tőle. Jézus kiegyensúlyozott tudott lenni az ünneplésben. S ha Jézus mellé állítjuk Keresztelő Jánost, az aszkétát, kinek a példáját kellene követnünk? Mindegyikét, illetve egyikét sem. Alapvetően karakter kérdése, hogy aszkétább alkat vagyok-e, vagy az együttünnepelni tudó, oldottabb típus.

Jézusnak a kánai menyegzőn mutatott figyelmes szeretete mások ünneplését szolgálta. Van-e még időnk ünneplésre, nem egyedül, hanem a tanítványok közösségében?!

Január 26. — Évközi 3. vasárnap — Lk 1,1-4;4,14-21 -

Új társadalom

Ha azt mondjuk, hogy Jézus a názáreti zsinagógában elmondott tanításával nem aratott osztatlan sikert, közel járunk az igazsághoz. Tanításának tartalmába nem tudtak belekötni. Ám nem tudták megbocsátani neki, hogy kor- és játszótársai fölé nőtt, mind népszerűségben, mind értelemben.

Jézus nem „lelkizik" sokat, nem is teheti, hisz Izajás-részletet olvas fel, s ez egyértelműen az eltorzult társadalmi viszonyokat helyreállítani akaró program.

Fontosnak tartom az Izajástól idézett sorrendet. Az szólhat az örömhír tartalmáról, akinek nemcsak az értelme, de az egész szíve túlcsordul az örömhírtől. Aki a Lélek erejével eltelt ember.

Isten örömhíre nem mindenkinek való. Jézus nem említi, hogy Heródesnek, esetleg Pilátusnak vagy Kaifásnak hirdeti majd az örömhírt. Ám megemlíti a legalsó, a legkivetettebb réteget, a szegényeket. Őket hívja elsősorban az Isten.

A megtört szívűeket gyógyítani. Az örömhírt csak egészséges ember tudja a maga teljességében befogadni.

Szabadulást hirdet a raboknak. Nem a jog, a „szemet szemért" elv határozza meg Jézus magatartását, hanem az ellenség szeretetének parancsa. Az elnyomottaknak is szabadulást akar hirdetni. — Nem pusztán könnyítési teóriaként, a vallás lelki, belső dimenziójában, vagy majd a földi életet követő mennyei örömökben, hanem itt és most. A hozzá és az Üzenethez hű tanítványok körében megszűnnek a szociális, a társadalmi, az egymáson való uralkodásból fakadó konfliktusok. Új világ, az Isten viága beköszöntését jelzik Jézus szavai.

De nem értették meg Őt s üzenetét. Ma sem értik. 2000 évvel Jézus után is az alapokat kell elmagyarázni. Egy ördögi fátyol elhomályosítja az emberek látását. Sem a tények, sem az értelem szava nem képes áthatolni ezen ördögi homálylátáson. Jézus ma sem tehet mást, mint annak idején otthonában. Ismét meghirdeti rajtunk keresztül Isten személyes aggódását, az irántunk való szeretetét tükröző programot.

Ady Endre közel 100 év távlatából figyelmeztet minket, akik még nem menekültünk el, még nem adtuk fel:

„Oly szomorú embernek lenni,
S szörnyűek az állat-hős igék,
S a csillag-szóró éjszakák
Ma sem engedik feledtetni
Az ember Szépbe-szőtt hitét,
S akik még vagytok, őrzőn, árván,
Őrzők: vigyázzatok a strázsán."

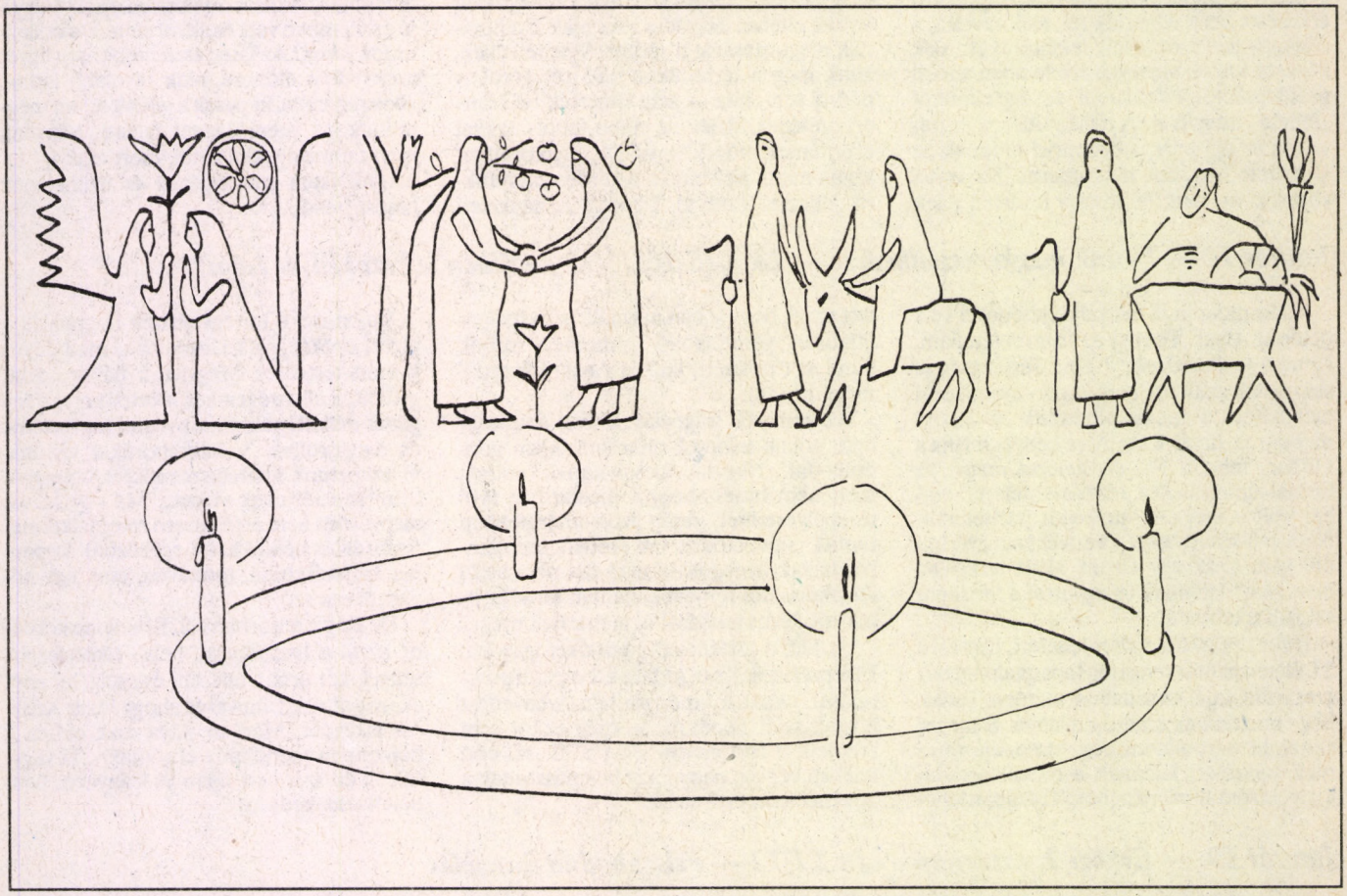

Élő Nemzeti Kincs 1991

A Család Alapítvány pályázatot hirdet „Élő Nemzeti Kincs" címmel azon családok, közösségek és személyek számára, akik a családos életforma értékeinek felmutatásában a legtöbbet teszik, illetve eredményesen törekednek erre. Bárki pályázhat — a másik ember által. Kérünk mindenkit, hogy írásban adjannak hírt a környezetükben található, példa és minta értékű életet élő személyekről, családokról, akik átlagon felüli módon, prófétai elhivatottsággal szolgálják szűkebb és tágabb közösségüket. A bemutató leveleket 1991. december 6-ig kérjük eljuttatni címünkre.

Évenként meghirdetett pályázatunkkal a hangsúly-árnyékba került családeszmény, mint élethivatás újra-felfedezését szeretnénk szolgálni, hisz Családjaiban él a Nemzet. Úgy gondoljuk, hogy a gyermek, a család és a kisközösség legértékesebb élő nemzeti kincseink. A köztünk élő, szürke eminenciásként csendben működő és ható igaz embereknek pedgi pozitív visszajelzést adva életükre, példaként szeretnénk állítani őket az őszintén, de bátortalanul és elszigetelve kereső többség elé.

A bemutató levél és személyes beszélgetés alapján az Alapítvány Kuratóriuma — az elmúlt évek hagyománya szerint — tíz családot választ ki díjazásra, akiken keresztül valamennyi "Kincs"-nek szeretné megköszönni munkáját, tanuságtételét. A díj elsősorban szellemi természetű, s az élet terheit hordozók megbecsülését, elismerését célozza, de Karácsony közeledtén szerény pénzjutalomban is kifejeződik.

Örülnénk, ha sokan osztoznának örömünkben azáltal is, hogy támogatják kezdeményezésünket. Szimbólikus összegű pénzadományok és alkalomhoz illő tárgyi ajándékok eljuttatásában egy általunk is szándékolt szélesebb társadalmi összefogás fejeződnék ki és igazolódna vissza. Ezekkel szívesen kiegészítenénk az Alapítvány díjait.

A Díjátadó Ünnepséget 1991. december 14-én tartjuk a Magyar Nemzeti Múzeum Dísztermében, ahol rendezvényünk szimbolikus értelmet nyer: Élő Nemzeti Kincsek töltik be ezen a napon a múzeum épületét, ahol a nemzet megholt kincseinek alkotásait, tárgyi- és kultúrális értékeit őrzik. Így találkozhatna ezen a napon a múzeum dísztermében múlt, jelen és — az ünnepeltek gyermekeire gondolva — a jövő.

Az Alapítvány levélcíme: Család Alapítvány, 1476, Budapest Pf. 40. Számlaszám: MHB: 202-10809. (Az ide küldött adomány leírható az adóalapból.) Az adományt „Élő Nemzeti Kincs" jeligére kérjük átutalni.

Budapest, 1991. november 8.

Az alábbi kérdések egy részét majd tíz évvel ezelőtt, 1983-ban kellett volna feltenni Halász Endrének, akit „egyházi érdekből és megromlott egészségi állapotára való tekintettel" egyik napról a másikra nyugdíjaztak. Ekkor került Szadára, azóta is ott él, és korát, valamint „megromlott egészségi állapotát" meghazudtolva dolgozik. Az Érted vagyok ezévi 4. számában tudósítottuk olvasóinkat (29. oldal) arról, hogy Marosi Izidor váci megyéspüspök körlevélben, név nélkül erkölcsileg rehabilitálta az állami nyomásra elmozdított illetve nyugdíjazott paptestvéreit. Sokakban vegyes érzelmeket keltett a rehabilitálásnak ez a példátlan módja, ennek ellensúlyozására kisebb ünnepséget rendeztek Halász Endre tisztelői. Ezt az alkalmat ragadta meg az Érted vagyok, hogy mozgalmas életéről faggassa Halász Endrét.

Ha a család nem egyház, akkor nincs egyház

„mert zsarnokság szól lázból,
harangozásból,
a papból, kinek gyónol,
a prédikációból..."

— Bandi bácsi, kinek vagy minek a hatására dönt úgy egy jómódú polgári családból származó fiú, aki ráadásul katonai pályára készül, hogy végül a papi hivatást választja?

— Amikor én így döntöttem, 12 éves, másodikos gimnazista voltam, akkor már egyáltalán nem voltunk jómódúak. Édesanyám egyedül nevelt öt gyermeket, minden jövedelme egy trafik volt, amit édesapám halála után kapott. Valószínűleg ezért is figyelt fel rám dr. Szabó Imre, aki akkor került oda hitoktatónak. A fiatal, meleg szívű pap sokat törődött, foglalkozott velem, az ő emberi magatartása terelt engem a papi hivatás irányába. Az ő hatására lettem tehát pap, és ezt a választásomat nem bántam meg soha.

— Pedig működésed során sokan sok mindent elkövettek, hogy hozzásegítsenek a megbánáshoz. Az a hír járja, hogy él Szadán egy renitens pap, és ez Te lennél.

— Az állam a „fordulat" utáni években nem szerette azokat a papokat, akik túl sokat mozgolódtak, akik dolgozni akartak. Engem például már fiatal káplán koromban eltiltottak a hitoktatástól. Az volt a bűnöm — Vácon voltam akkor káplán —, hogy nem engedélyezett könyvből tanítottam. Ez természetesen csak ürügy volt, 1947-ben már mindent elkövettek, hogy akadályozzák az egyház működését, egyszerűen, különösen a püspöki székhelyen, meg akarták ijeszteni a papokat, püspököket.

— 1951-ben kerültél Pécelre plébánosnak. Köztudott, hogy a vallási élet szempontjából is az 50-es évek voltak a legnehezebbek. Hogyan vészelted át ezeket az időket?

— Amikor Pécelre kerültem, már visszakaptam a hitoktatói engedélyemet, de mindent elkövettek, hogy minél kevesebb szülő írassa be a gyermekét. Különösen az iskolaigazgató-nő férje, akiről később kiderült, hogy nyilas volt, harcolt nagyon erőszakosan, durván a hitoktatás ellen, próbálta megfélemlíteni a gyerekeket. Aztán megbíztak valakit, hogy figyeljen engem. Az illető becsületes ember volt, csak gyönge. El kellett jönnie például a névnapomon felköszönteni, és az volt a dolga, hogy kiszedjen belőlem valamit. Ő eljött, és mondta, hogy neki jelentenie kell, mondjak valamit, ami nem árt. Volt, akinek azt kellett jelentenie, hogy ki jár templomba, a másik meg a prédikációmat figyelte, hogy nem mondok-e valami ellenségest.

— Később, a hatvanas években könnyebb lett?

— Nem mondhatnám, hogy sokkal könnyebb. Az állam feloszlatta az egyházi egyesületeket, én pedig próbáltam ezeket legalább részben pótolni. Hétfő esténként az egyházi képviselőtestület aktívabb tagjai jártak el hozzám. Egyszer aztán egyenként elvitték őket, és egész éjszaka vallatták az embereket a falhoz állítva, hogy miről szoktunk beszélgetni. 1961-ben pedig házkutatást tartottak nálam, később kiderült, hogy ugyanezen az éjszakán háromszáz plébánián volt házkutatás.

— Miért? Mit kerestek?

— Nem mondták meg, gondolom, ennek is a megfélemlítés volt a célja. Elvittek könyveket, feljegyzéseket, olyan diákat, amelyeket Pesten a diaboltban vásároltam.

Igazán 1961-től kezdtek figyelni rám. Ekkor ugyanis kijött hozzám Bulányi György, aki akkor szabadult a börtönből. Kérdezte, szükségem van-e kisegítőre. Hogyne lett volna szükségem. Így 1969-ig rendszeresen kijárt Pécelre. Ekkor kerültem bele a bázisközösségek szervezésébe.

— Össze tudnád röviden foglalni a Bulányi-féle bázisközösségek céljait, törekvéseit?

— 1945 tavaszán, amikor Debrecen már felszabadult, megjelent ott egy jezsuita pap, igazolta, hogy Róma felől jött, és különböző emberekből, egyetemistákból, iparosokból kisebb közösségeket szervezett. Mivel nem tudott magyarul, négy pap volt segítségére. Egy hónap múlva ő tovább ment a Szovjetunió felé. Páter Moszkva álnéven működött. Az egyik segítője Bulányi György volt, aki tovább folytatta a közösségek szervezését, mert nyilvánvaló volt, hogy az egyházi egyesületeket, a szerzetesrendeket, iskolákat stb. fel fogják oszlatni. Ez a mozgalom aztán elterjedt. 1949-ben vagy 50-ben az Actio Catholica, amely a világiak részvételét szervezte az egyházban, néhány papot összegyűjtött, hogy nézzék meg, hogyan kell ezt csinálni. Akkor még nem tudtuk, hogy ez a mozgalom Isten ajándéka a XX. században, ez lehet az egyház új létformája. Tulajdonképpen Jézus is ezt csinálta, összegyűjtötte a tizenkét apostolt, és rengeteg időt „pazarolt" rájuk. Ugyanakkor a tömegeknek is beszélt, de tudta, hogy nem a tömegek fogják továbbvinni az ő tanítását, hanem a tizenkettő.

Magyarországon az állam csírájában akarta elfojtani ezt a mozgalmat, hiszen a kis közösségeket nehéz volt szemmel tartani. Páter Bulányi egyszer el is ment Mindszenty bíboroshoz, elmondta neki, hogy az egyetemisták szülei féltik a gyerekeiket, mert kicsapással fenyegetik őket, és hát félnek a papok is. Mindszenty püspökhöz méltó választ adott: „Az egyház — mondta — sohasem kért engedélyt a párttitkároktól az evangélium terjesztésére". Ezután nem sokkal Bulányit el is ítélték életfogytiglani fegyházra.

— Mondd már el, hogy mi volt az a rendkívüli ezekben az eszmékben, amitől aztán ennyire dinamikusan elkezdtek fejlődni a közösségek a 70-es évek legelején? Hiszen itt emberek komoly hátrányokat is készek voltak vállalni, azzal, hogy bekapcsolódtak.

— Hankiss Elemér Diagnózisok című könyvében beszél arról, hogy mennyire tönkrement a társadalom társasági, közösségi színtere, még a baráti körök is megszűntek, mert mindenki gyanús volt, mindenki félt mindenkitől. Mindent szétszórtak és mindenkit megfélemlítettek. Tehát maga az a tény, hogy csoport, ahol össze lehet jönni, ahol barátok vannak, ez maga egy hallatlan nagy dolog volt. Én azt hiszem, hogy a kisközösség, mint forma, ez volt egy nagy dolog, amit tanultunk Bulányi Gyurkától. Nekem mindig is eszményem volt a családiasság. A plébániámat napközben soha nem csuktam be, oda mindig be lehetett menni, de igazán közel a családokhoz a közösségeken keresztül kerültem. Hát amikor láttuk, hogy egy kismama babát vár, és egyszer már nem volt ott és izgultunk, hogy mi van vele, megszült-e már; szóval annyira közel kerültem az élethez, hogy számomra is — pedig akkor már húsz éve plébános voltam —

teljesen újszerű volt és nagyon megtisztelő. Tehát ez az egyik, a kisközösségi forma. A másik számomra, és azt hiszem, a többiek számára is mindenképpen a KIO teológiája. Az egy hallatlan dolog, hogy a KIO arra válaszol, amit az emberek kérdeznek. Amikor Kecskeméten a Mezőgazdasági Szakközépiskolában hittant tanítottam, mert akkor kötelező volt a hitoktatás, és az én középiskolásaim, akik részben kommunista-fertőzöttek, részben nyilas-fertőzöttek voltak, mint később kiderült, nos ezek bizony jöttek hozzám és sorra vetették föl a problémákat, mondták a kérdéseket és én nem tudtam megfelelőképpen válaszolni nekik. Én úgy érzem, hogy ha ma nekem ez a teológiai tudásom nincs, akkor ma sem tudnék válaszolni nagyon sok kérdésükre. Ezek a mindenkiben, aki egy kicsit gondolkodik, felmerülő kérdések: kegyetlen, igazságos, büntető Isten. Én azt hiszem, hogy Gyurka teológiája felszabadító hatású.

A harmadik pedig az ő lelkipásztori módszerei. Például a felelősségteljesebb szentségkiszolgáltatás. Vagy a lelkipásztori marketing. Most akar írni egy újabbat. Például ezt a marketing dolgozatot megmutattam a nagyon ortodox és nagyon tiszteletreméltó Keszi József Innsbruckban végzett csákvári plébánosnak, amikor ott tartottam lelkigyakorlatot. Egy este odaadtam neki, hogy nézze meg. Másnap jött, hogy „Te, hát ezt a Vigiliában le kell közölni, hát ez nagyszerű!". Azt hitte, én csináltam. Szóval ha nem tesszük ki a címkét, akkor mindenki lelkesedik. Ez mutatja a fertőzöttséget, ami az emberekben a tisztánlátást összekuszálta.

— Tudomásom szerint az egyház ezeket a közösségeket legalább annyira nem szerette, mint az állam.

— Ez nem igaz. Ezt mondogatják, de nem igaz. Az egyház kizárólag azért nem szerette, mert az államnak nem tetszett. 1976-ig kizárólag az állam üldözte a kisközösségeket. Azután a magyar állam is aláírta a Helsinki Egyezményt, és akkor már nem mert ez ügyben fellépni. Ezért Lékai bíboros kezébe tették az ügyet, azt az utasítást kapta az államtól, hogy el kell taposni a mozgalmat.

— Ezt a feladatot az egyházi vezetés nagyon lelkiismeretesen, keményen igyekezett teljesíteni. Nem lehet, hogy ők is féltek attól, hogy a kisközösségek miatt csökken a befolyásuk a hívekre?

— 1975-ben maga VI. Pál pápa adott ki egy körlevelet, amelyben a bázisközösségeket az egyház reményének nevezte. Dél-Amerikában, Afrikában ezek mentik meg az egyházat.

Meggyőződésem tehát, hogy püspökeink tisztán állami nyomásra tették, amit tettek, hiszen például lelkigyakorlat ellen harcoltak, ez abszurdum, lehetetlenség, hogy a lelkigyakorlat bántsa az egyházat.

1980-ban a Szentatya ráírt a magyar püspöki karra, hogy mi van a bázisközösségekkel, tessék ilyeneket szervezni. Miklós Imre, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke nem akart ujjat húzni a Vatikánnal. Azt mondta, rendben lesz. Lesznek jó kisközösségek és

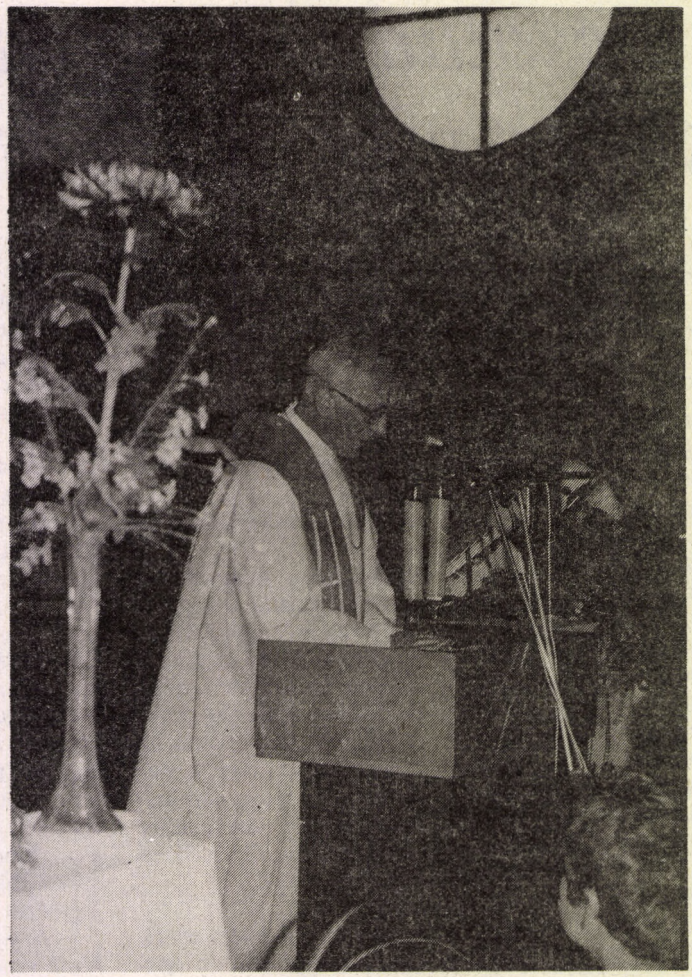

lesznek rosszak. Természetesen a Bulányi-féle közösségek lettek a rosszak, mert ezek voltak a legerősebbek, legrégibbek. Megítélésüket elsősorban azzal indokolták, hogy mi soha nem tagadtuk, hogy a fegyverviselést, az erőszakot nem tartjuk összeegyeztethetőnek az Evangélium tanításával. Egy Bokor-tag, egy 49 éves volt egyetemi tanár akkor adta vissza a katonakönyvét. Miklós Imre erre rögtön azt mondta, hogy ezek nem akarnak katonáskodni, lázítanak az állam ellen, az ilyen közösségeket nem szabad megtűrni.

A Regnumot engedélyezték, 1980 pünkösdjén már ott volt Lékai bíboros úr a nagymarosi ifjúsági találkozón, pedig állandóan le akarta állítani, éppen úgy, ahogy a mi péceli találkozóinkat is. De akkor megkapta az engedélyt, hogy elmehet.

— A te igazi kálváriád tehát a bázisközösségek szervezésével kezdődött.

— Ahányszor lelkigyakorlatot szerveztünk Pécelen — bár titokban dolgoztunk, nem telefonon vagy levélben hívtuk az embereket —, megjelent a püspöki titkár. A püspököt ugyanis felhívta Miklós Imre, hogy itt és itt lelkigyakorlat lesz, állítsa le azonnal. Mi pedig ezeket csak megtartottuk.

Az igaz, hogy ez engedetlenség volt, engedetlenség a püspökkel szemben. De a Szentírásban egyértelműen benne van az, hogy inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek. Nyilvánvaló, hogy én ilyesmiben nem vagyok köteles engedelmeskedni a püspöknek, hiszen nagyon jól tudtam, hogy nem a saját szándéka szerint cselekedett, hanem az állam nyomására.

Évente háromszor-négyszer Pécelen tartottuk a kisközösségek találkozóit. 1982-ben már nem a püspöki titkár jött ki, hanem maga a helynök. Ő bizonyos személyeket megnevezett, akik a lelkigyakorlaton nem szerepelhetnek. Köztük volt Bulányi páter is. Ezt tudomásul vettük, nem szerepeltek. 1983-ban már azt mondta a helynök, hogy az egészet abba kell hagyni. Akkor írtam a püspök úrnak, hogy idejön Debrecentől Sopronig, Pécstől Esztergomig egy csomó ember, én nem tudom őket visszafordítani, azt pedig ne kívánja tőlem, hogy kiálljak a templom kapujába, és azt mondjam, hogy nem jöhetnek be imádkozni.

A találkozót megtartottuk pünkösd vasárnapján, hétfő reggel a postás már hozta a nyugdíjazásomat. A borítékon szombati bélyegző volt, tehát a levél a találkozó előtt már meg volt írva.

— Mivel indokolták a nyugdíjazásodat?

— A püspöki leiratban az állt, hogy „egyházi érdekből és megromlott egészségi állapotára való tekintettel". Ez így papíron elég szép, de az „egyházi érdekből" kifejezés azért elég furcsa. Az egyház érdeke ugyanis szerintem az, hogy minél több pap legyen, és egy pap, addig, amíg mozogni tud és nem szenilis, a helyén maradjon. Arról nem is beszélve, hogy én még ma is egész jó egészségi állapotban vagyok, annak ellenére, hogy 1983-ban szívritmusszabályozót kaptam, hála Istennek, elég sokat tudok dolgozni is. Az egyházi érdeken tehát nyilván az értendő, hogy az állammal való jó viszony, látszólagos jó viszony fenntartása érdekében. Abból, amit nekem a püspök úr mondott, ez egyértelműen ki is derült. Ráadásul tőle először azt kívánták, hogy tiltson el minden papi tevékenységtől. Na, erre aztán rájuk csapta az ajtót. Ez már sok volt.

Sokan emlékeztetnek rá, hogy voltak, akik az ilyen jellegű intézkedéseknek ellenálltak, nem engedelmeskedtek.

— Erre nem is gondoltam. Nekem Kaszap Márti mondta, hogy miért mentem el, nem lett volna szabad elmenni. Én nem tudom, hogy akkor mi lett volna, hogy alakult volna, nekem eszembe sem jutott. Azt csi-

náltam, hogy eljöttem megnézni a püspök által kijelölt helyeket. Tarjányi Zolit kértem meg, hogy vigyen körbe. Ő azt mondta, hogy menjünk be Fila Lajoshoz Bagra, aki ott volt akkor plébános. Én szívesen bementem hozzá, nem azért, hogy ő jöjjön ide, hanem hogy az öccse jöjjön ide, Fila Béla. Tudtam, hogy a püspök szívesen tenné Bélát Pécelre és kértem a Lajost, hogy biztassa öccsét, ha Pécelre akarja őt helyezni a püspök úr, nehogy azt higgye, hogy ezzel nekem rosszat tesz, mert nekem jó lett volna ő utódként, hisz nem olyan szemellenzős, mint a bátyja. És Fila Béla szeret engem, tanítottam a kis szemináriumban. Azonban erre nem került sor, mert Béla azt mondta, hogy ő nem változtat már helyet, mert a Gál nemsokára nyugdíjba megy, és őt kéri utódjának. Viszont ajánlotta a bátyját. Én eleve tudtam, hogy Fila Lajos nem alkalmas erre. 70-ben vagy 71-ben Lajos papi lelkigyakorlatot tartott Pannonhalmán, akkor, ahogy ott be-

Erdélyben elcsodálkoztam...

széltünk vele, láttuk, hogy ő teljesen dialógus-képtelen. Ő egyáltalán nem hajlandó meghallgatni a másik ember véleményét, lesöpör mindent. Az ottani papok megállapították, hogy Lajos dialógus képtelen.

— *Végül is nem felülről döntöttek úgy, hogy pont ezt az embert helyezik Pécelre az elmozdításodat követően?*

— Nem. A Béla ajánlotta a bátyját. A Tarjányi Zoli is kérte a Lajost, hogy vállalja el Pécelt, ha Béla nem akarná. Én meg nem akartam azt mondani ott, hogy te ne. Én is becsültem Fila Lajost, de azt tudtam, hogy erre alkalmatlan. Ennek ellenére én készítettem az ő útját. Mondtam mindenkinek, hogy ő nem békepap, egyáltalán nem békepap, ő nem kitúrt engem a helyemről. Ő is azt kérdezte tőlem, hogy maradok-e Pécelen, mert ő akkor a bagi nyugdíjas papját, Kovács Pált nem hozza magával. De én nem maradhattam Pécelen, mert nekem van egy beteg testvérem, akit én nem dobhatok ki a viharba. Nekem olyan helyre kellett menjesen érthetetlen volt. Nekem mondta, hogy borzasztó kifogásai vannak a KIO kettővel kapcsolatban. Mondtam, hogy írja le. Leírta és én válaszoltam neki 20 oldalon. Végül egy papi gyűlésen Pesten a szemináriumban a folyosón odahívott az egyik ablakmélyedésbe, hogy őneki ez lelkiismereti kérdés, ha én azonosítom magam ezzel, akkor ő többet engem nem hív Pécelre. Ez nem azt jelenti, hogy ha más hív, akkor ne mehetnék. Akkor meghalt 31 éves korában az egyik péceli közösségvezetőnk, Dudok Karcsi, akit én temettem. Ott a mi énekeinket énekeltük, a Bakonyi Marikának a kérésére nem prédikáltam, a sírhoz menet a Magnificat-ot énekeltük és szegfűket dobtunk a koporsóra. Ebből botrány lett: micsoda temetés volt ez? 1987 októberében a péceli képviselőtestület meghozta azt a határozatot, hogy most már nem hívhatnak mások sem.

— *Ez a képviselőtestület ugyanaz volt, mint akiket te otthagytál?*

— Nem egészen, mert ő közben újított, de sok tag régi volt. Érdekes, hogy volt egy ember a testületben, akivel különböző problémáim is voltak és pontosan ez állt ki akkor a védelmemre, hogy hogy lehet ilyen határozatot hozni ellenem, aki itt mi mindent csináltam. És egy másik, aki meg nagyon közel állt hozzám, az mondta, hogy értsem meg, itt nem rólam van szó, hanem Bulányiról. Itt a bulányizmust ítélik el. Egyszóval így győzte meg őket Fila Lajos, hogy ez nem rám vonatkozik, és ilyen furcsa lelkiállapotban szavaztak.

— *Nagyjából ebben az időben éleződött ki a helyzet velünk kapcsolatban az Új Ember fejlejthetetlen közleménye kapcsán, amit érdekes módon az 56-os forradalom (akkor még ellen-) 30. évfordulójára időzítettek. Persze akkor a legnagyobb gond velünk még a tucatnyi katolikus szolgálat-megtagadó miatt volt. Téged ez az előítéletesünk hogyan érintett?*

— Én azt éreztem, hogy Róma diplomatikus akar lenni, segíteni akar a magyar püspökökön, mivel nekik kellett valamit mutatni Miklós Imrének. Róma húzta-halasztotta a dolgot. A mai napig. Semmiféle döntést nem hoz. Ahogy Ratzinger mondta Gyurkának: „Nem nekem van bajom veled, hanem a püspöködnek".

— *Közben azonban Miklós Imre és hivatala eltűnt a porodról.*

— Most meg az van, hogy ők ezt presztizs-veszteségnek éreznék. Én ezt megírtam Seregély érseknek és Paskai bíborosnak is. Az volna az egyetlen megoldás, hogy az egyház becsülete helyreálljon, azt az egy mondatot írják meg, hogy az ÁEH nyomására történtek a papi elhelyezések. Ennyi az egész. Ezt már tulajdonképpen Szabó Ferenc úgyis megírta az Igenben az Egyházrend mejelenése után, amit ő összehasonlított azzal a szöveggel, amit Rómába küldtek, és látta, hogy az egy szándékos hamisítás volt, ezért ő kijelentette, hogy a Bulányi ügyet az ÁEH nyomása alatt nem tárgyilagosan terjesztették fel Rómába. Az kell, hogy ez ne csak az Igenben és ne csak Szabó Ferenctől jelenjen meg, hanem a Püspöki Kartól, hivatalosan.

— *Két témakört szeretnék felvetni. Az egyik az egyház reményei, a másik pedig a Bokor reményei. Megújulás és jövő e kettőben.*

— A Vatikáni Rádióban Tomka Miklós ma reggel fölolvasta az egyik cikkét, melyben VI. Pál pápát idézi, miszerint a keresztény embernek az emberiség fejlődését ugyanúgy kell szolgálni, mint a saját örök üdvösségét. Az idők jeleit föl kell ismerni...

Hogy is van ez? Ha a belügyminiszter keresztény volna... jobb, ha ő van ott, mint ha más...? Viszont az Úr Jézus meg nem volt hajlandó elvállani a királyságot! De ha a politikai nem is, a társadalmi elköteleződés a keresztény ember kötelessége. Én úgy érzem, ha az egyház megtalálja a helyét és az evangélium szerint viselkedik, akkor van jövője. Kérlek szépen, voltam Erdélyben és elcsodálkoztam Csató Bélán, a gyulafehérvári érseki helynökön, hogy milyen közvetlen kapcsolatban van ő az egyházmegye

papjaival, meg a hívekkel. Írtam is neki, hogy hogyan lehetne valami csempészáruként ezt a szellemet, amit ő képvisel áthozni a határon. Erre azt mondja Virt Laci, hogy Márton Áron püspökhöz a kispapjai bejártak tévét nézni. Cigarettáztak a szobájában és kiégették az asztalterítőt. Hát azért nálunk ez nincs. Az egyházi vezetőségnek le kellene szállnia a lóról. Meg kellene találnia a kapcsolatot, ezt a közvetlenséget.

Többek között például be kell ismerni, hogy igen gyöngék voltunk, úgy éreztük, hogy „inkább egy ember vesszen el a népért, mint hogy az egész nép elvesszen". A Bokor jövőjét pedig az határozza majd meg, hogy tudunk-e diplomaták lenni, és elhagyjuk-e ezeket a hangokat...

— Visszatérve: Pécelről tehát menned kellett. Hogyan kerültél éppen Szadára?

— A püspök úr megnevezett három üres plébániát. Tudta, hogy nekem nincs öröklakásom, és pénzem sincs, hogy vegyek, tehát ezeket az üres plébániákat ajánlotta fel. Értesítsem, mondta, hogy a 2600 forint nyugdíjamat hova küldje. Én Szadát választottam, mert ez van legközelebb Pécelhez.

— Ez a szadai ház, a környezet ideális hely egy nyugdíjas pap számára. Nyugodt, békés, nagyszerűen lehet pihenni, olvasgatni...

— Csakhogy Pécelen maradt két közösségem. Hozzájuk havonta egyszer rendszeresen eljárok. Meg aztán itt is szerveztem azóta közösségeket, meg Gödöllőn is. Nem mondhatnám, hogy unatkozom. Itt, Szadán nincs plébános, a papi feladatokat is ellátom, sőt Gödöllőn is besegítek, mert az ottani plébánosnak nincs káplánja. Havonta egy vasárnapot Székesfehérváron töltök, az ottani fiatalok meghívására...

— A közelmúltban egészen meglepő szerepben láttalak a televízióban, mint a katolikus iszákosmentő szolgálat vezetőjét.

— 1985-ben ebben a szobában tartottuk az első összejövetelt. Még 1982-ben figyeltem föl a problémára, nyugdíjazásom után elmentem egy református iszákosmentő konferenciára...

— Ne haragudj, hogy közbevágok, de ezt úgy mondod, mintha a világ legtermészetesebb dolga lett volna, hogy egy katolikus pap elmegy egy református rendezvényre.

— Nekem ez mindig is természetes volt. A 70-es években Pécelen végiglátogattam a református, evangélikus, baptista lelkésztársaimat, annak érdekében, hogy csináljunk ökumenikus találkozókat. Mind a hárman nagyon lelkesen támogattak. 75-től rendszeresen jártunk egymás templomába a hívekkel együtt, és közösen imádkoztunk az imahéten az egységért. Ez nem a magunk álláspontjának feladását jelenti, hanem a szeretetben való egységet. Persze, sokan ezt nem csinálták, prüszköltek ellene. A református lelkészt például utasították, hogy hagyja abba, de nem volt rá hajlandó.

Számomra tehát nem volt rendkívüli, hogy elmentem a református konferenciára, mert elmentem a református templomba is.

— Az alkoholistákat sokféle módon próbálják gyógyítani, a gyógyszeres kezeléstől a munkaterápiáig. Átütő sikert eddig még egyik eljárás sem hozott. Ti hogyan dolgoztok?

— Mi kizárólag Jézus erejével, a Biblia tanításával próbálunk hatni. Azzal, hogy az Isten szereti őt, még így is. Jézus azt mondja, hogy nem az egészségeseknek van szüksége orvosra, hanem a betegeknek. Azt mondja, hogy nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket a megtérésre. Mert a bűnt utálja, a bűnöst szereti. Abban a pillanatban, ahogy egy alkoholista beteszi hozzánk a lábát, ő már nem iszákos, hanem ez ellen küzd. Mindenképpen tiszteletre méltó ember.

Egy ilyen embernek, akit mindenki megvet, a családja is utálja, azt hallani, hogy őt az Isten így is elfogadja és szereti, nagyon sokat jelent.

— Ez a munka a lelkieken kívül rengeteg szervezést és nem utolsósorban sok-sok pénzt igényel. Milyen szervezetek segítik munkátokat?

— Nem áll mögöttünk semmiféle szervezet. Én azt mondom ugyan, hogy katolikus iszákosmentő szolgálat, de nincs jogom a katolikus szót használni, mert senki el nem fogadott. Bár kértem a püspök urat, hogy fogadjon el egyházmegyei iszákosmentő szolgálatra.

— Ha senki nem támogat, akkor honnan van rá pénzetek?

— Völgyesi Tibor, egyik péceli testvérem, amikor az egyik találmányát szabadalmazták, adott nekem százezer forintot. Mi természetesen mindnyájan ingyen dolgozunk. Háziasszonyaink ingyen főznek, egy tízgyermekes Bokor-tag ingyen ajánlotta fel házának földszintjét és szuterénjét, ingyen fogyaszthatjuk a villanyukat, gázukat.

— Van-e valamilyen felmérésetek arról, hogy milyen hatékonysággal dolgoztok, mennyi a csoportból a visszaeső, a lemorzsolódó, hányan gyógyultak meg?

— Pontos adataink nincsenek, de azt az állami intézmények is elismerik, hogy az egyházi szolgálatok eredményesebben dolgoznak. Egyszer egy alkoholistákat gyógyító orvos azt kérdezte: „Mondja, hogy kell azt csinálni, amit maguk csinálnak, anélkül, hogy olyan lennék, mint maguk?"

— Mi az akadálya annak, hogy munkátokat az egyház, ha anyagilag nem is, de legalább erkölcsileg elismerje, segítse?

— Az, hogy ez Bokor-ügy. 1987 februárjában Miklós Imre utasítására megtiltották, hogy az iszákos lelkigyakorlaton beszéljek. De aztán a magam felelősségére újra kezdtem. Vártam, hogy valaki idejön, hogy számon kérje, akár az egyház, akár az állam részéről. Én nem vagyok goromba vagy kemény ember, de akkor azért megmondtam volna, ha most azért jött, hogy gratuláljon, mert 70 évesen ilyen munkát végzek, köszönöm. De hogy számon kérje, hogy nyugdíjas koromban alkoholistákkal foglalkozom, bocsánatot kérek, de ez már arcátlanság.

Azóta sem jött senki. Éppen holnap este kezdek egy lelkigyakorlatot, 53 iszákosnak küldtem ki meghívót.

— Ez azt jelenti, hogy az egyház a rendszerváltás és minden egyéb ellenére még nem békélt meg a kisközösségekkel?

— A Bulányi-féle közösségekkel nem. Nemrég, 88-ban jelent meg Magyarországon egy új mozgalom, a Cursillo, hasonló a miénkhez. Meg is kértek, hogy segítsek nekik gyökeret verni, rendszeresen járok hozzájuk. Lelkigyakorlatokat tartok. Ők teljesen szabadon működhetnek, Paskai bíboros úr áldását adta rájuk. De a püspöki karban túlnyomórészt ma is ugyanazok vannak, akik annak idején akadályozták működésünket, azok, akik még néhány évvel ezelőtt is bizonygatták a fegyveres szolgálat indokoltságát. Talán azt hiszik, hogy ha most visszakoznának, azzal a tekintélyükön esne csorba. Pedig tudjuk, hogy az elmúlt negyven évben többé-kevésbé mindenkinek alkalmazkodnia kellett, ahogy azt Illyés az Egy mondat a zsarnokságról című versében olyan megdöbbentően meg is írta, a szószék sem volt kivétel. (Sajnos a házkutatás alkalmával tőlem ezt a verset elvitték, már nem tudom pontosan idézni.)

— Az egyházban tehát még nem történt meg a rendszerváltás.

— Nem teljesen. Gyulay Endre szegedi püspök például ünnepélyesen bocsánatot kért papjaitól és híveitől, akiket az elődei nem védtek meg az állammal szemben. Vagy nemrég a váci püspöki körlevélben megjelent egy Rehabilitáció című írás, hogy az Állami Egyházügyi Hivatal nem hivatal, hanem hatóságként működött Magyarországon, élet és halál ura volt. Minden püspöki körlevelet cenzúrázott, a papi kinevezésekbe beleszólt. Főként a bázisközösségek vezetőit támadta, így történhetett meg, hogy egyházmegyék vezetői, főpásztorai kényszerültek egyeseket áthelyezni, például Ócsa, másokat nyugdíjazni, például Pécel. Ezeket a papokat ezennel erkölcsileg rehabilitáljuk.

Ez egy roppant szűk kis rehabilitáció, mert még a nevüket sem írták ki, a körlevelet sem kellett a miséken felolvasni, még Ócsán és Pécelen sem. Ócsán felolvasta az utód, de Pécelen nem. De azt nagy dolognak tartom, hogy a rehabilitációt éppen az én püspökömkérésére jelentették meg, annak a kérésére, aki engem nyugdíjazott. Ő hát beismerte, hogy amit csináltam, az nem eretnekség, nem engedetlenség volt. Megvallotta, hogy állami nyomásra cselekedett. Ezt kellene az egész püspöki karnak megvallania.

— Ez sem várathat sokáig magára, hiszen nyilvánvaló, hogy az elmúlt évtizedekben az egyház is kompromittálódott, szükség van a megújulásra. Te ezt hogyan gondolod?

— Az egyház nem egyenlő a papsággal és a papság sem az egyházzal. Bérmálkozás alkalmával az egyik kis nyolcadikos fiútól megkérdeztem, hogy mi az egyház. A fiú azt mondta: Szeretetközösség, melynek legkisebb sejtje a család. Bőgni tudtam volna örömömben, mert úgy éreztem, hogy megértette a lényeget. Hogy nem a Szentatya, a püspök meg a templom, nem ezek az egyház, hanem elsősorban a család. És ha a család nem egyház, akkor nincs egyház.

Vértes István és Dombi Tibor

A Pax Christi és a lelkiismereti tiltakozás

A Pax Christi a katolikus egyház hivatalos, elsősorban civilek által mozgatott békeszervezete. Őszi nemzetközi konferenciájuk Utrechtben a világ egysége címet viselte. Feltűnő volt, hogy a Dél előadói és a harmadik világot megjárt misszionáriusok mennyivel mélyebben és hívőbben élik meg a nyomor és az erőszak problémáit. Latin-Amerikában a nyolcvanas éveket csak „az elveszett évtizedként" emlegetik, hiszen e tíz év alatt csak Brazília hét Marschall segélynyivel „támogatta" a fejlett Északot, a nemzetközi kereskedelemnek becézett kizsákmányolás formájában — mondta el egy brazil filozófus (akit mintha korábban csengettek volna le, mint a kiszabott húsz perc). Sok fontos téma közt szó esett arról, hogy el kell kerülni egy középkori iszlám—keresztény ellentét újraéledését, s azt, hogy a Dél még jobban megszenvedje a Kelet és Nyugat újsütetű szövetségét.

A Pax Christi sokféle témában ad ki füzeteket. Alább a lelkiismereti tiltakozást támogató kiadványukat ismertetjük.

Egyre több ember utasítja vissza a részvételt a háború előkészítésében, a fegyveres szolgálatban, a nukleáris fegyverek iparában, vagy egyszerűen a hadiadók fizetésében. A Pax Christi, a katolikus egyház hivatalos békemozgalma támogatja ezt az alapvető emberi jogot, de elfogadja azt is, hogy az egyénnek, a társadalomnak és az államnak is alapvető joga van a biztonságra. Ezért igyekszik egy alternatív biztonsági rendszert előmozdítani.

A Pax Christi támogatja azokat, akik vallási vagy erkölcsi megfontolásból tiltakoznak a fegyverkezés és az erőszak ellen. Segíti az egyéneket és a szervezeteket az alternatív szolgálat kivívásában ill. az erre vonatkozó törvények javításában. Például az USA-ban, ahol nincs kötelező katonai szolgálat, a Pax Christi csoport segítette elő a hadiipari állás elhagyásának és a hadiadó megtagadásának lelkiismereti jogát.

A Pax Christi International előmozdította az ENSZ-ben, hogy elfogadják a katonáskodás lelkiismereti megtagadását, mint alapvető emberi jogot.

Íme egy részlet a Pax Christi-nek az ENSZ Emberi Jogok Bizottságához 1985-ben, Genfben benyújtott javaslatából.

Az alapelvek megértéséhez

A lelkiismereti megtagadás megértése és törvényi elfogadása a többi emberi jogokat is előmozdítja. Fontos dokumentum Mr. Eide és Mr. Mubanga Chipoya beszámolója az 1983. évi júniusi ülésen. *(Ebben Magyarország kapcsán már meg van említve 3 bebörtönzött katolikus megtagadó. Hála S. B. és D. J. testvéreinknek, hamar olvasható volt e tanulmány a magyar katolikus szamizdatban - a szerk.)* A tanulmány információt ad a katonaságmegtagadók helyzetéről 151 államban, számuk növekedéséről, amihez hozzájárult a nukleáris fegyverek népírtó hatásának felismerése. Még abban az elterjedt elméletben is, amely a háborút bizonyos szigorú feltételek esetén igazságosnak tartja, a feltételek közt szerepel, hogy a háború nem folyhat nem-harcolók ellen és hogy a rossz hatások a jó eredményekhez képest elenyészőek legyenek. E feltételek teljesülése ma lehetetlennek tűnik. A mai fegyverzet nem tesz különbséget a küzdő csapatok és a bölcsőben fekvő kisgyerek között. Einstein ezt mondta erről: „Az atombomba ledobása megváltoztatott mindent, csak a gondolkodási módunkat nem".

A lelkiismeret elsőbbségét mondja ki e kérdésben a II. Vatikáni Zsinat „Egyház a modern világban" c. dokumentuma 1965-ben. 1984-ben II. János Pál pápa így nyilatkozott: az érettség jele a katonáskodás helyett az alternatív közszolgálat választása.

A háború alternatívája

A lelkiismereti tiltakozás elősegíti a háborút elkerülő biztonsági rendszerek kifejlődését, a tárgyalásos megoldásokat. Az alapvető emberi jóságnak és ésszerűségnek kell győznie a nemzeti összeütközésekben. Ma már az emberiség sorsa közös.

Sajnos egyes országokban a lelkiismereti tiltakozást még hazaárulásnak tekintik. Sokan szenvednek ezért börtönben. Európában ezzel szemben mindenfelé tisztelik Franz Jägerstettert, a három gyermekes fiatal osztrák férfit, akit 1943-ban lefejeztek, mert nem vonult be a hitleri hadseregbe.

Kialakult a törvényes jog

Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága 1989. februárjában szavazás nélkül elfogadta a határozati javaslatot, felismerte a katonai szolgálat lelkiismereti okból történő megtagadásának jogát. A határozat kihangsúlyozza, hogy az alternatív szolgálatnak nem szabad büntető jellegűnek lennie, és a lelkiismereti megtagadókat nem szabad bebörtönözni.

Kérés az egyházakhoz

A Pax Christi hisz abban, hogy a lelkiis-

E lap elküldésével megrendelheti az ÉV-et, de az is elég, ha a címet és a példányszámot a (rózsaszínű vagy sárga) befizetési utalvány közlemény rovatában pontosan feltünteti.

Az előfizetett példány 7 Ft-tal olcsóbb!

Az előfizetési díj postaköltséggel együtt az 1992-es hat számra egy példánynál 270 Ft.

A csoportos előfizetés sokkal olcsóbb!

Közösségi folyóirat vagyunk, valószínűleg sokan választják **a csoportos előfizetés** (a postaköltség csökkenése ill. a terjesztői kedvezmény miatt **sokkal olcsóbb**) lehetőséget.

2 — 4 példányt már postaköltség felszámítása nélkül küldünk otthonába!

5 vagy több példány előfizetése darabonként

már 20 Ft-tal olcsóbb,

mint az egy példány postaköltséggel!

Az **egy címre** előfizetett példányszámtól függően az 1992 évi előfizetési díj **példányonként**:

1 példányos csomag: 270 Ft

2 — 4 példányos csomag példányonként 234 Ft (előfizetési díj 468 — 936 Ft)

5 példány fölött példányonként 192 Ft (előfizetési díj pl. 5 példánynál 960 Ft)

Megrendelem az „Érted vagyok"-ot 1992-re ..... példányban.

Az előfizetési díjat, ... Ft-ot, ugyanarra a címre, mint ezt a levelezőlapot, ezzel egyidőben **elküldtem.** Az előfizetett példányokat kérem a következő címre kézbesíteni:

Címzett neve:

Ország, irányítószám:

Település:

Utca, házszám:

Civil szolgálatosok Németországban 1991 közepén

ápolók	39.900
műhelyekben dolgozók	10.600
segédszolgálatban	10.200
betegszállításban	7.810
súlyosan fogyatékosokat gondozók	4.810
ellátó szolgálatban dolgozók	3.940
sofőrök	2.200
környezetvédelemben	1.470
kertészetben	1.430
közigazgatásban	530

mereti megtagadás nem csak emberi jog, amelyet fel kellene ismernie a nemzetközi és nemzeti jogalkotóknak, de ez összhangban van az Evangéliummal és az egyház tanításával is. A Pax Christi ezen ügyben három ülésen nyújtotta be kérelmét az európai egyházakhoz.

A kérelem a következő volt:

Mi, európai keresztények elismerjük a katonáskodás lelkiismereti megtagadását, ami összhangban van az Evangéliummal. Megkérjük Egyházainkat, hogy támogassák ezt és mozdítsák elő az alternatív szolgálat lehetőségét. Megerősítjük, hogy ezen szolgálatra egyetemesen szükség van a világban. Komolyan kérjük az egyházainktól:

— tegyenek lépéseket a kormányaik felé a lelkiismereti tiltakozás törvényességének felismerésére;

— kérjék kormányaikat az alternatív szolgálat bevezetésére, s hogy ezek dolgozhassanak belföldön vagy külföldön az igazságosságért, a békéért és a teremtés megőrzéséért.

Az alternatív szolgálatot választókat nem szabadna elriasztani bonyolult eljárással vagy hosszabb szolgálati idővel. Kérjük egyházainkat, támogassák az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának álláspontját és forduljanak az európai államokhoz, hogy vezessék be ezeket a javaslatokat a nemzeti és nemzetközi törvényhozásban egyaránt. •

Amerikai tudósítónktól

A szegények önkéntessége

Az USÁ-ban mindenkinek magának kell fizetnie a tandíjat, ami nem olcsó. Ez a szegényebb rétegeknek nagy gond. Nincs hadkötelezettség, mert van elég önkéntes. Ugyanis a hadsereg szlogenje: Adj 4 évet az életedből és mi fizetjük a taníttatásodat. Sok ember ezért megy el katonának.

Több mint ötszáz amerikai fiatal katonát döbbentett meg Németországban az Öböl-háború kitörése. Amikor önként a hadseregbe léptek, nem számítottak rá, hogy tényleg ölniük is kell. Megszólalt a lelkiismeretük.

Sokan voltak, akik óriási lelkifurdalásokkal végigcsinálták a háborút, de néhányan meg merték tagadni. Őket is elvitték Szaud-Arábiába, egy külön táborba és 5-6 év börtönökre ítélték őket. Egy fiatalt szökés miatt halálra akarnak ítélni.

A gazdagok fiai nem mentek a háborúba, csak megszavazták. Sok szegény megy úgy katonának, hogy reméli, háború nélkül megússza a 4 évet és az élete egyenesbe jön. •

Megrendelő levelezőlap

bélyeg helye

Kérem, küldjenek az „Érted vagyok"-ból ingyenes mutatványpéldányt a következő címekre:

Címzett neve:
Ország:
Ir. szám:
Település:
Utca, házszám:

Címzett neve:
Ország:
Ir. szám:
Település:
Utca, házszám:

„Érted vagyok" folyóirat

Székesfehérvár

Pf. 7.

8003

Prága és Pozsony, majd Bukarest után az idén Belgrád és Zágráb

Békesség a jóakaratú embereknek!

Ha olvasóink előveszik tavaly karácsonyi számunkat, megtalálhatják benne a hét tételes anzixot, amely elbeszéli az első (Prága és Pozsony) karácsonyi üdvözlet akció történetét és meghirdeti a másodikat (Bukarest). Az elsőt sürgetővé tette a még fennálló diktatúra, valamint a bős-nagymarosi erőmű ügyének élezödése, a másodikat a romániai decemberi események után sem enyhült nemzetiségi intolerancia. Ki gondolta volna, hogy a következő karácsony előtt véres háború dúl egyik szomszédságunkban?

Hívjuk a jóakaratú embereket, hogy karácsonyra köszöntsük Belgrád és Zágráb telefonkönyvben szereplő sok százezer lakóját képeslappal. Szolgálja ez a népek közti békességet.

Kérünk Benneteket, hogy közösségetekben, munkahelyen, egyházközségekben, iskolákban, egyesületekben, baráti körökben tegyétek ismertté ezt a kezdeményezést, hogy részt vehessen benne mindenki, aki bízik az apró, kedves gesztusok jelentőségében.

Belgrádi és zágrábi címek igényelhetők megcímzett, felbélyegzett nagyméretű válaszborítékkal az „Érted vagyok" postacímén:

H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7.

Kérhető képeslap is az „Érted Vagyok" novemberi számának címlapképével, angol (Why?) felirattal: 6 Ft/db áron.

A nagyméretű válaszborítékban küldünk a címek mellett egyet az „Érted vagyok" decemberi számából, a szerb és horvát nyelvű üdvözlő szövegekkel.

Az ezévi akciót az Alba Kör és a Bokor bázisközösség részéről szervezik.

A levelezőlap szövege lehet pl. a következők egyike:

1. A kölcsönös kibékülés és jóindulat jegyében kívánunk békés, boldog Karácsonyt Önnek és szeretteinek. Üdvözlettel:

2. Igaz megbékélést kívánunk 1991 Karácsonyán Magyarországról:

Alább közöljük e két szöveg horvát (géppel írt, latin betűs) és szerb (kézzel írt, ciril betűs) fordítását.

1. Vama i vašima u znaku pomirenja i dobre volje želimo blažen, sretan Božic. S pozdravom:
2. Uoči Božića 1991 želimo Vam istinski mir Mađarske:

1, ВАМА И ВАШИМА У ЗНАКУ ПОМИРЕЊА И ДОБРЕ ВОЉЕ ЖЕЛИМО МИРАН И СРЕТАН БОЖИЋ:

2, ЗА БОЖИЋ 1991 ЖЕЛИМО ВАМ ИСТИНСКИ МИР ИЗ МАЂАРСКЕ:

Köszönjük a szerzők, a szerkesztők és a sokféle segítő ingyenes szolgálatát. Köszönjük a bátorító kritikákat, javaslatokat és biztatásokat. Köszönjük az adományokat és a terjesztők munkáját.
A lap esetleges jövedelmét a Család Alapítvány szociális célokra fordítja.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Közösségi és családi folyóirat

II/6. (10.) szám. Megjelenik évente hatszor.
Szerkeszti a Szerkesztőbizottság
Főszerkesztő: Simonyi Gyula
Főszerkesztő-helyettes: Garay András
Lapalapító: **Család Alapítvány**
Számlaszám: 202-10809
Magyar Hitelbank Rt. Bp.V., Szabadság tér 5—6.

Aki 4000 Ft, vagy nagyobb támogatást ad a Család Alapítvány számlájára, annak **állandó tiszteletpéldányt küldünk.** Az Alapítványnak adott összeg **az adóalapból levonható!**
Nyugatra 200 DM vagy nagyobb támogatás esetén küldünk állandó tiszteletpéldányt.

Felelős kiadó: Bisztrai György, IROTRON Kft.
Kiadóhivatal: 1476 Budapest Pf.40.
Szerkesztőség: 8003 Szfvár Pf.7.

A lap az **„Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok"** (Mt 10,8) szellemében szerzői honoráriumot nem váró írásokat közöl.
Minden írásért szerzője felelős és nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét fejezi ki.
Az „Érted vagyok"-ban közölt anyagok (a szerző hozzájárulásával) tartalmi torzítás nélkül szabadon közölhetők, a forrás megjelölésével. A szerkesztőség ezúton kér az újraközlés esetén tiszteletpéldányt.
Kéziratot nem őrzünk meg, s nem küldünk vissza.

Készíti a Vörösmarty Nyomda
Felelős vezető: Papp Károly igazgató
Cím: Székesfehérvár, Irányi D. u. 6. 8000
ISSN: 0865-8021

Előfizetés és terjesztés:
8003 Székesfehérvár, Pf. 7.
Előfizetést rózsaszín postautalványon a 8003 Szfvár Pf.7. címre, vagy átutalással az Irotron MHB 202-17820 számlaszámára lehet küldeni. Kérjük, az utalvány középső, Szelvény ill. Értesítés részén a név és cím olvashatóan, pontosan legyen rajta és a hátán, a közleményben világosan legyen leírva, hogy a pénzt a feladó mire küldte.

Előfizetési díj 1992-re (postaköltséggel):
belföldre 270 Ft;
szociális előfizetés (nagycsaládosok, mozgássérültek, hallássérültek, diákok, hetven éven felüliek és állami gondozottak számára) 192 Ft (postaköltséggel együtt), egy címre előfizetett legalább 15 példány esetén 90 Ft;
itthon előfizetve Romániába, Szovjetunióba, Csehszlovákiába és Jugoszláviába 270 Ft;
egyéb **külföldre** 1200 Ft, nyugaton 29 DM.
A konvertibilis előfizetési díjak az ESP indiai keresztény iskolát támogatják.
Romániai előfizetés (postaköltséggel) 1991-re 120 lej a Marosvásárhelyi Római Katolikus Plébánia címére: Parochia Romanu Catholica, Ilonka Géza, Tirgu Mures, str. P-ta Tranda Firilor Nr.61. Jud.Mures Cod.4300.
A romániai előfizetési díjakat a Család Alapítvány az ottani rászorulók megsegítésére fordítja.
A Magyar Posta is terjeszti.

„Érted vagyok" (Exodus 3,14)
Bimonthly newspaper of „Family Foundation" for communities and families, about gospel, charity, third world, ecology, nonviolence, family life, education, and radical renewal movement in the hungarian catholic church.
Editor: SIMONYI Gyula.
Address: H-8003 Székesfehérvár, Pf. 7. Hungary
Made on recycled paper.
The materials published by the „Érted vagyok" can be re-published free, without distortion of contents. The editorial board hereby asks for complimentory copies in case of re-publication.

TARTALOM

Tanulmány

Simonyi Gyula: Töprengések a bérmunkáról (TAB) (II., befejező rész) 2-10

Egyházi megújulás

Graham Greene: Vallomás a szegények egyházáról 11
A csíksomlyói Kistestvérből: Ti vagytok a Föld sója?! 12
Most Isten népe ír pásztorlevelet: Fogadjátok el Isten munkásait! 19

Ökológia

Kiszely Károly: Rokonaink végveszélyben (üzenet az Ob mellől) 12

Taizei napló

Az Ifjúsági Zsinat 1974-es indulásáról (befejező rész) 13-14

Kották: A budapesti Taize-i találkozó énekeiből 15-16

Gyerekeknek Moha mese: A csomagok 17-18

Segítsen segíteni! A mozgássérültek Viktória Alapítványa . . 20

Leveled jött Istentől: Vasárnapi elmélkedések 21-24

Interjú Halász Endre plébánossal

Ha a család nem egyház, akkor nincs egyház 25-28

Erőszakmentesség

Az utrechti Pax Christi konferenciáról 29
A Pax Christi és a lelkiismereti tiltakozás 29
Civil szolgálatosok Németországban 30
Karácsonyi üdvözlet Belgrádba és Zágrábba 31

Csángó fotók: Barabás Zsolt (Csíkjenőfalva)

Segíthetjük a megbékélést déli szomszédainknál? Akció: 31. oldal!

Umweltschutzpapier — Papier recyclé — Recycled paper — Carta ecologica — Genbrugspapir

Újrapapírra készül

Kringlooppapier — Resirkulert papir — Uusiopaperista — Återvinningspapper